ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក
នវមភាគ
៦០

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជាធិបតី បួរ គ្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

KHUDDAKANIKĀYA

JĀṬAKA

NAVAMABHĀGA

60

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជាធិបតី បួរ គ្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ នៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំប្លាយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធធម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ននេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេសម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើបយើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុបមិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេចព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួលពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខទៀតផង ជាកិយ្យោភាពតរៀងទៅ ។

វត្តបទុមជ. ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

បួរ-គ្រី

VATT Botum Dhammavutt Sangkat Chatumuk Khan Daun Penh P.Penh

សេចក្ដីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរ: **សម្ល** ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ **ល** គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈ **ម** ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ **សម្ល** ។

-ពាក្យបាលី: **តស្ស** គឺ **តស្ស** ។

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជជោតញ្ញាណោ (**ជួន-ណាត**) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣) ចំពោះ **សង្ខេបប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ** ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

នវមភាគ

៦០

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

នវមោ ភាគោ

បកិណ្ណកនិបាតជាតកំ

សាលិកេទារជាតកំ[១]

[១] សម្បន្នំ សាលិកេទារំ សុវា កុញ្ជន្តិ កោសិយ
បដិវេទេមិ តេ ព្រហ្មេ ន តេ វារេតុមុស្សហេ
ឯកោ ច តត្ថ សកុណោ យោ នេសំ សព្វសុន្ទរោ
កុត្វា សាលឹ យថាកាមំ តុណ្ឌេនាទាយ កច្ឆតិ ។

[២] ឱឌ្ឌន្តុ វាលបាសានិ យថា ពជ្ឈេថ សោ ឌិជោ
ដីវញ្ច នំ កហេត្វាន អានយេហិ មមន្តិកេ ។

[៣] ឯតេ កុត្វា បិវិត្វា ច បក្កមន្តិ វិហង្គមា
ឯកោ ពទ្ធោស្មិ ចាសេន កឹ ចាបំ បកតំ មយា ។

---

១ ម. កេទារជាតកំ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

នវមភាគ

បកិណ្ណកនិបាតជាតក

សាលិកេទារជាតក

[១] (បុរសអ្នករក្សាស្រែពោលថា) បពិត្រកោសិយៈ ស្រូវសាលីក្នុងស្រែបរិបូណ៌ដែរ តែពួកសេកតែងស៊ី បពិត្រព្រហ្ម ខ្ញុំសូមជម្រាបលោក ខ្ញុំមិនអាចហាមឃាត់សេកទាំងនោះបានឡើយ បណ្ដាសេកទាំងនោះ មានសេកមួយ ដែលល្អដោយចំណែកទាំងពួង ជាងសេកទាំងនោះ ស៊ីនូវស្រូវសាលី តាមសេចក្ដីប្រាថ្នារួចហើយ ក៏ពាំស្រូវដោយចំពុះហើរទៅទៀត ។

[២] (សាលិទ្និយព្រាហ្មណ៍ កោសិយគោត្រពោលថា) ជនទាំងឡាយ ចូរដាក់អន្ទាក់ធ្វើដោយកន្ទុយសត្វ បក្សីនោះនឹងជាប់ ចូរអ្នកចាប់វាទាំងរស់ នាំមកក្នុងសម្នាក់នៃអញ ។

[៣] (ស្ដេចសេកពោលថា) បក្សីទាំងនុ៎ះ ស៊ីផង ផឹកផង ហើយហើរចេញទៅ អាត្មាអញម្នាក់ឯង ជាប់អន្ទាក់ហើយ អាត្មាអញធ្វើហើយនូវអំពើលាមកដូចម្ដេច ។

២

[៤] ឧទរំ នូន អញ្ញេសំ សុវ អច្ចោទរំ តវ
ភុត្វា សាលឹ យថាកាមំ តុណ្ឌេនាទាយ គច្ឆសិ ។
កោដ្ឋន្នុ តត្ថ បូរេសិ សុវ វេរន្នុ តេ មយា
បុដ្ឋោ មេ សម្ម អក្ខាហិ កុហឹ សាលឹ និធេយ្យសិ[១]។

[៥] ន មេ វេរំ តយា សទ្ធឹ កោដ្ឋោ មយ្ហំ ន វិជ្ជតិ
ឥណំ មុញ្ចាមិណំ ទម្មិ សម្បត្តោ កោដិសិម្ពលឹ
និធឹបិ តត្ថ និទហាមិ ឯវំ ជានាហិ កោសិយ ។

[៦] កីទិសំ តេ ឥណាទានំ ឥណមោក្ខោ ច កីទិសោ
និធិនិធានមក្ខាហិ អថ ចាសា បមោក្ខសិ ។

[៧] អជាតបក្ខា តរុណា បុត្តកា មយ្ហំ កោសិយ
តេ មំ ភតា ភរិស្សន្តិ តស្មា តេសំ ឥណំ ទទេ ។
មាតា បិតា ច មេ វុឌ្ឍា ជិណ្ណកា គតយោព្វនា
តេសំ តុណ្ឌេន ហាតូន មុញ្ចោ បុព្វកតំ ឥណំ ។

---

១ ឱ. និធីយសិ ។ ម. និទាហសិ ។

[៤] (ព្រាហ្មណ៍...) ម្នាលសេក ពោះសេកទាំងឡាយដទៃ (ជាពោះតូចល្មម) ដោយពិត (ចំណែកខាងពោះ)របស់អ្នក ជាពោះធំជ្រុលពេក បានជាអ្នកស៊ីស្រូវសាលីតាមសេចក្តីប្រាថ្នារួចហើយ ក៏ពាំយកស្រូវដោយចំពុះហើរទៅ ។ ម្នាលសេក អ្នកបំពេញជង្រុកក្នុងព្រៃរកានោះឬ ឬក៏អ្នកចងពៀរនឹងយើង ម្នាលសម្លាញ់យើងសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់ អ្នកកប់ស្រូវសាលីទុកក្នុងទីណា ។

[៥] (ស្តេចសេក...) ខ្ញុំមិនចងពៀរជាមួយនឹងអ្នកទេ ជង្រុករបស់ខ្ញុំក៏មិនមានដែរ ខ្ញុំដោះបំណុលផង ឲ្យបុលផង ខ្ញុំហើរទៅដល់ចុងរកា ក៏កប់កំណប់ទុកក្នុងព្រៃរកានោះ បពិត្រកោសិយៈ អ្នកចូរជ្រាបយ៉ាងនេះចុះ ។

[៦] (ព្រាហ្មណ៍...) ការឲ្យបុលរបស់អ្នកដូចម្តេច ការដោះបំណុលដូចម្តេច អ្នកចូរប្រាប់នូវការកប់កំណប់ កាលបើដូច្នោះ អ្នកនឹងរួចចាកអន្ទាក់ ។

[៧] (ស្តេចសេក...) បពិត្រកោសិយៈ ខ្ញុំមានកូនតូចៗ មិនទាន់ដុះស្លាបនៅឡើយ កូនតូចទាំងឡាយនោះ ដែលខ្ញុំចិញ្ចឹមហើយនឹងចិញ្ចឹមខ្ញុំវិញ ហេតុនោះ ខ្ញុំត្រូវឲ្យបុលដល់កូនតូចៗទាំងនោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំមានមាតាបិតាចាស់គ្រាំគ្រា មានវ័យកន្លងហើយ ខ្ញុំពាំ (នូវស្រូវសាលី) ដោយចំពុះ យកទៅជូនមាតាបិតាទាំងនោះ ខ្ញុំត្រូវដោះបំណុលដែលគាត់ធ្វើហើយមុន ។

៣

បកិណ្ណកនិបាតេ បឋមំ សាលិកេទារជាតកំ

អញ្ញេបិ តត្ថ សកុណា ខីណបក្ខា សុទុព្វលា
តេសំ បុញ្ញត្ថិកោ ធម្មិ តំ និធឹ អាហុ បណ្ឌិតា ។
ឱធិសំ មេ ឥណទានំ ឥណមោក្ខោ ច ឱធិសោ
និធិនិធានមក្ខាមិ ឯវំ ជានាហិ កោសិយ ។

[៨] ភទ្ទកោ វតាយំ បក្ខី ទិជោ បរមធម្មិកោ
ឯកច្ចេសុ មនុស្សេសុ អយំ ធម្មោ ន វិជ្ជតិ ។
ភុញ្ជ សាលឹ យថាកាមំ សហ សព្វេហិ[១] ញាតិភិ
បុនបិ សុវ បស្សេមុ បិយំ មេ តវ ទស្សនំ ។

[៩] ភុត្តញ្ច បីតញ្ច តវស្សមម្ហិ[២]
រត្តិញ្ច នោ កោសិយ តេ សកាសេ
និក្ខិត្តទណ្ឌេសុ ទទាហិ ទានំ
ជិណ្ណេ ច មាតាបិតរោ ភរស្សុ ។

[១០] លក្ខី វត មេ ឧទបាទិ អជ្ជ
យោហំ អទស្សំ បរមំ ទិជានំ
សុវស្ស សុត្វាន សុភាសិតានិ
កាហាមិ បុញ្ញានិ អនប្បកានិ ។

១ ម. ធម្មេហិ ។ ២ ម. តវស្សព្យម្ហិ ។

ក្នុងព្រៃរកានោះមានបក្សីទាំងឡាយដទៃទៀត ដែលជ្រុះស្លាបអស់ហើយ ថមថយកម្លាំង ខ្ញុំត្រូវការដោយបុណ្យ ក៏ឲ្យដល់បក្សីទាំងនោះ បណ្ឌិតទាំងឡាយពោលថា បុញ្ញកម្មនោះជាកំណប់ ។ ការឲ្យបុលរបស់ខ្ញុំយ៉ាងនេះ ការដោះបំណុលរបស់ខ្ញុំយ៉ាងនេះ ខ្ញុំប្រាប់នូវការកប់កំណប់ បពិត្រកោសិយៈ អ្នកចូរជ្រាបយ៉ាងនេះ ។

[៨] (ព្រាហ្មណ៍...) បក្សីមានកំណើតពីរដងនេះ ប្រសើរណាស់តើ ជាសត្វប្រកបដោយធម៌ដ៏ក្រៃលែង មនុស្សពួកខ្លះមិនមានធម៌នេះទេ ។ អ្នកចូរបរិភោគនូវស្រូវសាលី ជាមួយនឹងពួកញាតិទាំងអស់ តាមប្រាថ្នាចុះ ម្នាលសេក សូមឲ្យយើងឃើញអ្នកទៀត ដ្បិតការបានចួបប្រទះនឹងអ្នក(នេះ) ជាទីស្រឡាញ់របស់យើង ។

[៩] (ស្តេចសេក...)បពិត្រកោសិយៈ ខ្ញុំបានបរិភោគផង ផឹកផង ក្នុងលំនៅអ្នករួចហើយ ខ្ញុំមិនអាចនឹងនៅក្នុងសម្នាក់ នៃអ្នកអស់រាត្រីមួយទេ អ្នកចូរឲ្យទាន (ចំពោះសមណព្រាហ្មណ៍) ដែលមានអាជ្ញាដាក់ចុះហើយផង ចូរចិញ្ចឹមមាតាបិតា ដែលចាស់គ្រាំគ្រាផង ។

[១០] (ព្រាហ្មណ៍...) លក្ខី (សិរី បុណ្យ និងប្រាជ្ញា) បានកើតឡើងហើយ ដល់យើងក្នុងថ្ងៃនេះ ដ្បិតយើងបានចួបនឹងស្តេចសេកដ៏ប្រសើរ ជាងពួកបក្សីទាំងឡាយ យើងនឹងធ្វើបុណ្យឲ្យច្រើនព្រោះបានស្តាប់នូវសុភាសិត របស់សេក ។

[១១] សោ កោសិយោ អត្តមនោ ឧទគ្គោ
អន្នញ្ច បានញ្ចភិសង្ខរិត្វា
អន្នេន បានេន បសន្នចិត្តោ
សន្តប្បយិ សមណព្រាហ្មណេ ចាតិ ។

សាលិកេទារជាតកំ បឋមំ ។

ចន្ទកិន្នរជាតកំ

[១២] ឧបនីយតិទំ មញ្ញេ ចន្ទេ លោហិតមទ្ទនេ(១)
អជ្ជាបិ វិជហាមិ(២) ជីវិតំ បាណា មេ ចន្ទេ និរុជ្ឈន្តិ ។
ឱសធិ(៣) មេ ទុក្ខំ ហទយំ មេ ឌយ្ហតេ និតម្មាមិ
តវ ចន្ទិយា សោចន្តិយា ន ទំ អញ្ញេហិ សោកេហិ ។
តិណាមិវ វនមិវ មិលាយាមិ នទី អបរិបុណ្ណាវ(៤) សុស្សាមិ
តវ ចន្ទិយា សោចន្តិយា ន ទំ អញ្ញេហិ សោកេហិ ។
វស្សមិវ សរេ បានេ ឥមានិ អស្សូនិ វត្តរេ មយ្ហំ
តវ ចន្ទិយា សោចន្តិយា ន ទំ អញ្ញេហិ សោកេហិ ។

---

១ ឱ. លោហិតមទ្ទន ។ ២ ឱ មជ្ជាមិ វិជហាមិ ។ ម. អជ្ជ ជហាមិ ។ ៣ ម. ឱសថិ ។ ៤ ឱ. អបរិបុណ្ណិយារ ។

[១១] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *សាលិទ្និយព្រាហ្មណ៍ ជាកោសិយគោត្រនោះ មានចិត្តរីករាយ មានចិត្តខ្ពស់ឯក មានចិត្តជ្រះថ្លា បានចាត់ចែងនូវបាយនិងទឹក ហើយញ៉ាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយបាយនិងទឹក ។*

ចប់ សាលិកេទារជាតក ទី ១ ។

ចន្ទកិន្នរជាតក

[១២] (*ចន្ទកិន្នរពោលថា*) *ម្នាលនាងចន្ទា ជីវិតនេះប្រហែលជាជិតដាច់ហើយ ព្រោះក្រពុលដោយឈាម អញនឹងលះបង់នូវជីវិត ក្នុងថ្ងៃនេះឯង ម្នាលនាងចន្ទា ជីវិតរបស់អញនឹងរលត់ ។ ជីវិតរបស់អញជាទុក្ខពៀបចុះហើយ ហឫទ័យរបស់អញក្តៅណាស់ អញលំបាកក្រៃពេក ព្រោះហេតុនាងចន្ទា កំពុងសោក មិនមែនព្រោះការសោកដទៃទេ ។ អញនឹងស្វិតស្រពោនដូចជាស្មៅ (ដែលគេដាក់លើថ្មក្តៅ) ដូចជាដើមឈើ (ដែលកាត់ផ្តាច់ឫសហើយ) អញនឹងរីងស្ងួតដូចជាស្ទឹងដែលមានទឹកមិនពេញ ព្រោះនាងចន្ទាកំពុងសោក មិនមែនព្រោះការសោកដទៃទេ ។ ទឹកភ្នែកទាំងឡាយ របស់អញនេះហូរទៅ ដូចជាភ្លៀងក្បែរដើងភ្នំហូរទៅ ព្រោះហេតុនាងចន្ទាកំពុងសោក មិនមែនព្រោះការសោកដទៃឡើយ ។*

៤

បកិណ្ណកនិបាតេ ទុតិយំ ចន្ទកិន្នរជាតកំ

[១៣] ចាចោ ខោ រាជបុត្តោ យោ មេ ឥច្ឆិតបតី វរាកិយា
វិជ្ឈិ វនេមូលស្មឹ សោយំ វិទ្ធោ ឆមា សេត ។
ឥមំ មយ្ហំ ហទយសោកំ បដិមុញ្ចតុ រាជបុត្ត តវ មាតា
យោ មយ្ហំ ហទយសោកោ កឹបុរិសំ អវេក្ខមានាយ ។
ឥមំ មយ្ហំ ហទយសោកំ បដិមុញ្ចតុ រាជបុត្ត តវ ជាយា
យោ មយ្ហំ ហទយសោកោ កឹបុរិសំ អវេក្ខមានាយ ។
មា ច បុត្តំ មា ច បតឹ អទ្ទក្ខិ រាជបុត្ត តវ មាតា
យោ កឹបុរិសំ អវធិ អទូសកំ មយ្ហំ កាមាហិ[១] ។
មា ច បុត្តំ មា ច បតឹ រាជបុត្ត តវ ជាយា
យោ កឹបុរិសំ អវធិ អទូសកំ មយ្ហំ កាមាហិ ។
[១៤] មា ត្វំ ចន្ទេ រោទិ មា សោចិ វនតិមិរមត្តក្ខិ
មម ត្វំ ហេហិសិ ភរិយា រាជកុលេ បូជិតា នារីភិ ។

១ ម. កាមា ។

បកិណ្ណកនិបាត ចន្ទកិន្នរជាតក ទី ២

[១៣](នាងចន្ទាកិន្នរី ពោលគាថា) រាជបុត្តណាបាញ់នូវប្តីដែលអញជាអ្នកកំព្រាប្រាថ្នាហើយ រាជបុត្ត(នោះ) អាក្រក់មែន ប្តីរបស់អញនោះដែលត្រូវសរមុតហើយ ដេកលើផែនដី ទៀបគល់ឈើ ។ នែរាជបុត្ត សេចក្តីសោក ក្នុងហឫទ័យណានៃអញ ដែលកំពុងសំឡឹងមើលនូវកិន្នរ សូមមាតារបស់អ្នក បាននូវសេចក្តីសោកក្នុងហឫទ័យដូចអញនេះដែរ ។ នែរាជបុត្ត សេចក្តីសោកក្នុងហឫទ័យណារបស់អញ ដែលកំពុងសម្លឹងមើលនូវកិន្នរ សូមប្រពន្ធរបស់អ្នកបាននូវសេចក្តីសោក ក្នុងហឫទ័យដូចអញនេះដែរ ។ នែរាជបុត្តបុគ្គលណា បានសម្លាប់កិន្នរ ដែលជាសត្វមិនប្រទូស្ត ព្រោះការចង់បានអញ សូមកុំឲ្យម្តាយរបស់អ្នក(នោះ)បានឃើញកូនផង សូមកុំឲ្យបានឃើញប្តីផង ។ នែរាជបុត្ត អ្នកណាបានសម្លាប់កិន្នរដែលជាសត្វមិនប្រទូស្ត ព្រោះការចង់បានអញ សូមកុំឲ្យបុរពន្ធរបស់អ្នកនោះ បានឃើញកូនផង សូមកុំឲ្យបានឃើញប្តីផង ។

[១៤] (ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលនាងចន្ទា មានភ្នែកដូចផ្កានៃតិមិរព្រឹក្សក្នុងព្រៃ នាងកុំយំ កុំសោកឡើយ នាងនឹងបានជាអគ្គមហេសីនៃយើង នឹងមាននាងនារីបូជាក្នុងរាជត្រកូល ។

[១៥] អបិ ន្វជាហំ មរិស្សំ ជាហំ រាជបុត្ត តវ ហេស្សំ

យោ កឹបុរិសំ អវធិ អទូសកំ មយ្ហំ កាមាហិ ។

[១៦] អបិ ភីរុកេ អបិ ជីវិតុកាមិកេ កឹបុរិសី គច្ឆ ហិមវន្តំ

តាលិសតគ្គរភោជនា អញ្ញេ តំ មិគា រមិស្សន្តិ ។

[១៧] តេ បព្វតា តា[១] ច កន្ទរា តា ច គិរិគុហាយោ

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាជំ អហំ កាសំ[២] ។

យេសុ បព្វតេសុ មយំ ឯកតោ អភិរមិម្ហា

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាជំ អហំ កាសំ[៣] ។

តេ បណ្ណសន្ថតា រមណីយា វាឡមិគេហិ អនុចិណ្ណា[៤]

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាជំ អហំ កាសំ ។

តេ បុប្ផសន្ថតា រមណីយា វាឡមិគេហិ អនុចិណ្ណា

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាជំ អហំ កាសំ ។

---

១ ម. តាតិ ន ទិស្សតិ ។ ២ ម. តត្ថេវ តិដ្ឋន្តិ ។ តត្ថេវ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កថំ អហំ កស្សបំ ។ ៣ ឱ. ម. អយំ គាថា ន ទិស្សតិ ។ ៤ អនុច្ឆិន្នាតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

[១៥] (កិន្នរី...) នែរាជបុត្រ អ្នកណាបានសម្លាប់នូវកិន្នរ ដែលជាសត្វ មិនប្រទូស្ត ព្រោះការចង់បានអញ អញស៊ូតែស្លាប់ អញនឹងមិន ធ្វើ (ជាប្រពន្ធ) របស់អ្នក(នោះ) ទេ ។

[១៦] (ព្រះរាជា...) ម្នាលនាងកិន្នរី ដែលជាស្រីមានសេចក្តីខ្លាចផង ចង់ រស់នៅផង នាងជាមេម្រឹគ មានស្លឹកកំញាន និងស្លឹកក្រស្នាជា ភោជន ចូរនាងទៅកាន់ព្រៃហិមវន្តចុះ ពួកម្រឹគដទៃនឹងត្រេក ត្រអាលចំពោះនាង ។

[១៧] (កិន្នរី...) ភ្នំទាំងឡាយនោះផង ជ្រោះភ្នំទាំងឡាយនោះផង គូហាភ្នំទាំងឡាយនោះផង បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកក្នុងទី នោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ យើងទាំងឡាយ រមែងត្រេកត្រអាល ជាមួយគ្នា លើភ្នំទាំងឡាយណា បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នក លើភ្នំទាំងឡាយនោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ ភ្នំទាំងឡាយនោះដេរ-ដាសដោយស្លឹកឈើ គួរឲ្យរីករាយ ដែលពួកម្រឹគសាហាវធ្លាប់ ដើរទៅមកញឹកញយ បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកក្នុងទីនោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ ភ្នំទាំងឡាយនោះ ដេរដាសដោយផ្កាឈើ គួរឲ្យរីករាយ ដែលពួកម្រឹគសាហាវ ធ្លាប់ដើរទៅមកញឹកញយ បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកក្នុងទីនោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។

៧

បកិណ្ណកនិបាតេ ទុតិយំ ចន្ទកិន្នរជាតកំ

អច្ឆា សវន្តី គិរិវនននទិយោ កុសុមាភិកិណ្ណសោតាយោ

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាចំ អហំ កាសំ ។

នីលានិ ហិមវតោ បព្វតស្ស កូដានិ ទស្សនីយានិ

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាចំ អហំ កាសំ ។

បីតានិ ហិមវតោ បព្វតស្ស កូដានិ ទស្សនីយានិ

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាចំ អហំ កាសំ ។

តម្ពានិ ហិមវតោ បព្វតស្ស កូដានិ ទស្សនីយានិ

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាចំ អហំ កាសំ ។

តុង្គានិ ហិមវតោ បព្វតស្ស កូដានិ ទស្សនីយានិ

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាចំ អហំ កាសំ ។

សេតានិ ហិមវតោ បព្វតស្ស កូដានិ ទស្សនីយានិ

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាចំ អហំ កាសំ ។

ចិត្រានិ ហិមវតោ បព្វតស្ស កូដានិ ទស្សនីយានិ

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាចំ អហំ កាសំ ។

បកិណ្ណកនិបាត ចន្ទកិន្នរជាតក ទី ២

ស្ទឹងលើភ្នំ និងស្ទឹងក្នុងព្រៃទាំងឡាយ មានទឹកដ៏ថ្លាកាលហូរទៅ មានផ្កាឈើអណ្តែតទៅតាមខ្សែទឹកព្រោងព្រាត បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកក្នុងទីនោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ កំពូលទាំង-ឡាយនៃភ្នំហិមវន្ត មានពណ៌ខៀវ គួរឲ្យរមិលមើល បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកក្នុងទីនោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ កំពូលទាំង-ឡាយនៃភ្នំហិមវន្ត មានពណ៌លឿង គួរឲ្យរមិលមើល បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកក្នុងទីនោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ កំពូលទាំងឡាយនៃភ្នំហិមវន្ត មានព័ណ៌ក្រហម គួរឲ្យរមិលមើល បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកក្នុងទីនោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ កំពូលទាំងឡាយនៃភ្នំហិមវន្ត មានចុងស្រួច គួរឲ្យរមិលមើល បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកក្នុងទីនោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ កំពូលទាំងឡាយនៃភ្នំហិមវន្ត ដែលមានព័ណ៌ស គួរឲ្យរមិលមើល បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកក្នុងទីនោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ កំពូលទាំងឡាយនៃភ្នំហិមវន្ត ដ៏វិចិត្រ គួរឲ្យរមិលមើល បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកក្នុងទីនោះ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។

យក្ខគណសេវិតេ គន្ធមាទនេ ឱសធេហិ សញ្ឆន្នេ

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាចំ អហំ កាសំ ។

កឹបុរិសសេវិតេ គន្ធមាទនេ ឱសធេហិ សញ្ឆន្នេ

តត្ថ តំ អបស្សន្តី កឹបុរិស កាចំ អហំ កាសំ ។

[១៨] វន្ទេតេ (ចាទេ) អយិរព្រហ្មេ(១) យោ មេ ឥច្ឆិតំ បតឹ វរាកិយា

អមតេន អភិសិញ្ចិ សមាគតស្មឹ បិយតមេន ។

[១៩] វិចរាមទានិ គិរិវនននិយោ កុសុមាភិកិណ្ណសោតាយោ

នានាទុមវសនាយោ បិយំវទា អញ្ញមញ្ញស្សាតិ ។

ចន្ទកិន្នរជាតកំ ទុតិយំ ។

មហាឧក្កុសជាតកំ

[២០] ឧក្កា មិលាចា(២) ពន្ធន្តិ ទីបេ

បជា មម ខាទិតុំ បត្ថយន្តិ

មិត្តំ សហាយញ្ច វទេហិ សេនក

---

១ អយិរា ព្រាហ្មេតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ចិលាចា ។

បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកលើភ្នំគន្ធមាទន៍នោះ ដែលពួកកុម្ភទេវតាសេពហើយ ជាភ្នំដេរដាសដោយឱសថទាំងឡាយ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។ បពិត្រកិន្នរ ខ្ញុំកាលមិនឃើញអ្នកលើភ្នំគន្ធមាទន៍នោះ ដែលពួកកិន្នរសេពហើយ ជាភ្នំដ៏ដេរដាសដោយឱសថទាំង-ឡាយ តើនឹងធ្វើដូចម្តេច ។

[១៨] បពិត្រព្រហ្មជាម្ចាស់ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំនូវព្រះបាទទាំងឡាយរបស់លោក ព្រោះលោកបានស្រោចប្តី ដែលខ្ញុំជាស្រីកំព្រាប្រាថ្នាហើយ ដោយទឹកអម្រឹត ដែលជាទីស្រឡាញ់ដោយវិសេស ក្នុងទីដែលលោកចួបគ្នា ។

[១៩] ឥឡូវនេះ យើងទាំងឡាយនឹងត្រាច់ទៅកាន់ស្ទឹងក្បែរភ្នំ និងស្ទឹងក្នុងព្រៃទាំងឡាយ ដែលមានផ្កាឈើអណ្តែតទៅ តាមខ្សែទឹក ព្រោងព្រាត ទាំងមានឈើផ្សេងៗដុះហែរវិញ យើងទាំងឡាយនឹងពោលនូវពាក្យជាទីស្រឡាញ់ទៅវិញទៅមក ។

ចប់ ចន្ទកិន្នរជាតក ទី ២ ។

មហាឧក្កុសជាតក

[២០] (ខ្លែងញីពោលថា) ម្នាលខ្លែងឈ្មោល ពួកអ្នកជនបទចង់គប់ភ្លើងទាំងឡាយ ក្នុងកោះតូចៗ ប្រាថ្នានឹងស៊ីនូវកូនតូចៗរបស់ខ្ញុំ អ្នកចូរហៅនូវមិត្តផង សម្លាញ់ផង

អាចិក្ខ ញាតិព្យសនំ ទិជានំ ។

[២១] ទិជោ ទិជានំ បវរោសិ បក្ខិ ច
ឧក្កុសរាជ សរណំ តំ ឧបេមិ
បជា មម[១] ខាទិតុំ បត្ថយន្តិ
លុទ្ធា មិលាចា ភវ មេ សុខាយ ។

[២២] មិត្តំ សហាយញ្ច ករោន្តិ បណ្ឌិតា
កាលេ អកាលេ សុខមេសមានា[២]
ករោមិ តេ សេនក ឯតមត្ថំ
អរិយោ ហិ អរិយស្ស ករោតិ កិច្ចំ ។

[២៣] យំ ហោតិ កិច្ចំ អនុកម្បកេន
អរិយស្ស អរិយេន កាតំ តយិទំ[៣]
អត្តានុរក្ខី ភវ មា អឌយ្ហិ
លច្ឆាម បុត្តេ តយិ ជីវមានេ ។

[២៤] តមេវ រក្ខាវរណំ ករោន្តោ
សរីរភេទាបិ ន សន្តសាមិ

---

១ ឱ. ម. មមំ ។ ២ ឱ. សុខមាសយានា ។ ៣ ឱ. កតំ តវយិទំ ។ ម. កថំ កយិទំ ។

បកិណ្ណកនិបាត មហាឧក្កុសជាតក ទី ៣

អ្នកចូរក្រាបទូល នូវសេចក្ដីវិនាសរបស់ពួកបក្សី ជាញាតិ (នៃយើងដល់ស្ដេចអកផង) ។

[២១] (ខ្វែងឈ្មោល ក៏ទៅក្រាបទូលស្ដេចអកថា) បពិត្រស្ដេចអក ព្រះអង្គជាទិជជាតិផង ជាបក្សីប្រសើរ ជាងពួកទិជជាតិផង ខ្ញុំសូមយកព្រះអង្គជាទីពឹង ដ្បិត ពួកអ្នកជនបទ អាក្រក់ណាស់ ប្រាថ្នានឹងស៊ីកូនតូចៗ របស់ខ្ញុំ សូមព្រះអង្គ (មេត្តាស្រោចស្រង់) ខ្ញុំឲ្យបានសេចក្ដីសុខ ។

[២២] (ស្ដេចអកពោលថា) បណ្ឌិតទាំងឡាយជាអ្នកស្វែងរកសេចក្ដីសុខ ក្នុងកាលគួរនិងកាលមិនគួរ រមែងចងមិត្រផងសម្លាញ់ផង ម្នាលខ្វែងឈ្មោល យើងនឹងធ្វើនូវប្រយោជន៍នុះដល់អ្នកបាន ដ្បិតអរិយជនតែងធ្វើនូវកិច្ចដល់អរិយជន (ដូចគ្នា) ។

[២៣] (ខ្វែង...) អំពើណាដែលអរិយជនជាអ្នកអនុគ្រោះ គប្បីធ្វើដល់អរិយជន អំពើនោះព្រះអង្គបានធ្វើហើយ សូមទ្រង់រក្សានូវព្រះអង្គចុះ សូមទ្រង់ កុំក្ដៅក្រហាយឡើយ កាលបើព្រះអង្គរស់នៅ យើងគង់នឹងបាននូវកូនទាំងឡាយ (ទៀត) ។

[២៤] (ស្ដេចអក...) យើងខំធ្វើនូវការរក្សា និងកិរិយាការពារនោះឯង ត្រាតែបែកធ្លាយនូវសរីរៈ ក៏មិនតក់ស្លុតដែរ

ករោន្តិ ហោតេ សវីនំ សខារេ

តាណំ ចជន្តា សតមេស[១] ជម្មោ ។

[២៥] សុទុក្ករំ កម្មមកាសិ អណ្ឌជោយំ វិហង្គមោ

អត្តាយ ករុរេ បុត្តេ អឌ្ឍរត្តេ អជាតកេ ។

[២៦] ចុតាបិ ហេកេ ខលិតា សកម្មុនា

មិត្តានុកម្បាយ បតិដ្ឋហន្តិ

បុត្តា មមដ្ដា[២] គតិមាគតោស្មិ

អត្ថំ ចរេថ មម វារិចរ[៣] ។

[២៧] ធនេន ធញ្ញេន ច អត្តនា ច

មិត្តំ សហាយញ្ច ករោន្តិ បណ្ឌិតា

ករោមិ តេ សេនក ឯតមត្ថំ

អរិយោ ហិ អរិយស្ស ករោតិ កិច្ចំ ។

[២៨] អប្បោស្សុក្កោ តាត តុវំ និសីទ

បុត្តោ បិតុ ចរតិ អត្ថចរិយំ

អហំ ចរិស្សាមិ តវេវ អត្ថំ

សេនស្ស បុត្តេ បរិត្តាយមានោ ។

១ ឱ. ចជន្តិ សន្តានេស ។ ម. ចជន្តា អកានេស ។ ២ មមត្តា ចាតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។ ៣ ឱ. វារិឆន្ទ ។

ដ្បិតសម្លាញ់ទាំងឡាយនេះ តែងលះបង់ជីវិតជួយធ្វើ (កិច្ចការ) ដល់សម្លាញ់ផងគ្នា នេះជាធម៌របស់សប្បុរសទាំងឡាយ

[២៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ស្តេចអកនេះជាសត្វស្លាបកើតអំពីស៊ុត បានធ្វើនូវអំពើដែលគេធ្វើ ដោយកម្រក្រៃពេក ដើម្បីប្រយោជន៍(នឹងរក្សា)នូវកូនខ្វែងទាំងឡាយ ដរាបដល់ពាក់កណ្តាលអធ្រាត្រ ។

[២៦] (ខ្វែង...) បុគ្គលពួកខ្លះឃ្លាតចាក (យស ឬទ្រព្យ) ក៏មាន ភ្លាំងភ្លាត់ដោយកម្មរបស់ខ្លួនក៏មាន ហើយត្រឡប់តាំងខ្លួនបាន ដោយសារសេចក្តីអនុគ្រោះរបស់ពួកមិត្ត កូនទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំ មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ខ្ញុំមក (យកអ្នក) ជាគតិ (ទីពឹង) បពិត្រសត្វត្រាច់ទៅក្នុងទឹក ចូរអ្នកប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ ។

[២៧] (អណ្តើក...) បណ្ឌិតទាំងឡាយ តែងចងមិត្រនិងសម្លាញ់ ដោយទ្រព្យផង ដោយស្រូវផង ដោយខ្លួនផង ម្នាលខ្វែង យើងនឹងធ្វើប្រយោជន៍នេះដល់អ្នកបាន ដ្បិតអរិយជន តែងធ្វើកិច្ចដល់អរិយជនដូចគ្នា ។

[២៨] (កូនអណ្តើក...) បពិត្រឪពុក អ្នកចូរជាបុគ្គលមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច អង្គុយស្ងៀមចុះ កូនតែងប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ដល់ឪពុក ខ្ញុំនឹងជួយការពារនូវកូនខ្វែង ហើយប្រព្រឹត្តនូវប្រយោជន៍ជំនួសលោក ។

[២៩] អទ្ធា ហិ តាត សតមេស ធម្មោ
បុត្តោ បិតុ ចរេ អត្ថចរិយំ
អប្បេវ មំ ទិស្វាន បវឌ្ឍកាយំ
សេនស្ស បុត្តានិ ន ហេឋយេយ្យុំ ។

[៣០] បសូ មនុស្សា មិគវីរសេដ្ឋ
ភយដ្ដិតា សេដ្ឋមុបព្វជន្តិ
បុត្តា មមដ្ដា គតិមាគតោស្មិ
ត្វំ ជោសិ រាជា ភវ មេ សុខាយ ។

[៣១] ករោមិ តេ សេនក ឯតមត្ថំ
អាយាមិ តេ តំ ទិសតំ វធាយ
កថំ ហិ វិញ្ញូ បហុ សម្បជានោ
ន វាយមេ អត្តជនស្ស គុត្តិយា ។

បកិណ្ណកនិបាត មហាឧក្កុសជាតក ទី ៣

[២៩] (អណ្តើក...) ម្នាលកូន នេះជាធម៌របស់សប្បុរសទាំង-ឡាយ កូនត្រូវតែប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ ដើម្បីឪពុក ពិតមែនហើយ តែពួកអ្នកជនបទ មិនគប្បីបៀតបៀននូវកូនរបស់ខ្ញុំង ព្រោះឃើញនូវអញដែលមានកាយធំ ។

[៣០] (ខ្ញុំង...) បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរ ដោយសេចក្តីព្យាយាមក្នុងពួកម្រឹគ ពួកសត្វចិញ្ចឹមនិងពួកមនុស្ស ត្រូវភ័យគ្របសង្កត់ហើយ រមែងចូលទៅពឹងបុគ្គលដ៏ប្រសើរ កូនទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំ មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ (ព្រោះហេតុនោះ) ខ្ញុំមក(យកព្រះអង្គ) ជាគតិ ព្រះអង្គជាស្តេចរបស់យើង សូមព្រះអង្គមេត្តា (ស្រោចស្រង់) ខ្ញុំឲ្យបានសេចក្តីសុខ ។

[៣១] (សីហៈ...) ម្នាលខ្ញុំងឈ្មោល យើងនឹងធ្វើនូវប្រយោជន៍នុ៎ះដល់អ្នកមក យើងនឹងទៅសម្លាប់ពួកសត្រូវនោះរបស់អ្នកធម្មតាអ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នកអាចនឹងសម្លាប់នូវសត្រូវបាន ដឹងច្បាស់ (នូវភ័យកើតឡើងដល់មិត្រ) មិនគប្បីប្រឹងប្រែងរក្សានូវជនដែលទុកដូចជាខ្លួន ដូចម្តេចកើត ។

[៣២] មិត្តំ ករយិរាថ សុហាទយញ្ច
អយិរញ្ច ករយិរាថ សុខាគមាយ
និវត្ថកោជោវ សរេភិហន្ត្វា
មោទាម បុត្តេហិ សមង្គិភូតា ។

[៣៣] សកាមិត្តស្ស[១] កម្មេន សហាយស្សាបលាយិនោ
កុជន្តមុបកុជន្តិ លោមហំសា[២] ហទយង្គមំ ។

[៣៤] មិត្តំ សហាយំ អធិគម្ម បណ្ឌិតោ
សោ ភុញ្ជតិ បុត្តំ បសុំ ធនំ វា
អហញ្ច បុត្តា ច បតី ច មយ្ហំ
មិត្តានុកម្បាយ សមង្គិភូតា ។
រាជវតា សូរវតា ច អត្ថោ
សម្បន្នសខិស្ស ភវន្តិ ហេតេ
សោ មិត្តវា យសវា ឧគ្គតត្តោ
អស្មិញ្ច លោកេ មោទតិ កាមកាមិ ។

---

១ ម. សកំ មំ មិត្តស្ស ។ ២ ឱ. ម. លោមសា ។

[៣២] (ខ្ទែងញីនិយាយនឹងខ្ទែងឈ្មោលថា) បុគ្គលគួរធ្វើ (នូវបុគ្គលណាមួយ) ឲ្យជាមិត្រផង ឲ្យជាសម្លាញ់ផង គួរធ្វើ(នូវបុគ្គលណាមួយ) ឲ្យជាម្ចាស់ផង ដើម្បីបាននូវសេចក្តីសុខយើងទាំងឡាយ (អាចកម្ចាត់បង់នូវពួកសត្រូវបាន ដោយកម្លាំងនៃមិត្ត) ហើយនឹងបានមូលមិត្រគ្នា រីករាយជាមួយនឹងកូនទាំងឡាយ ដូចជាបុគ្គលដែលមានអាវក្រោះពាក់ហើយអាចរារាំងនូវកូនសរទាំងឡាយបានដូច្នោះ ។

[៣៣] កូនតូចទាំងឡាយ (បញ្ចេញសំឡេងដំពីពោះ) គួរឲ្យខ្លោចចិត្តហើយស្រែកហៅ (ខ្ញុំ) ដែលកំពុងស្រែកយំ ដោយសារសេចក្តីព្យាយាមរបស់សីហៈជាមិត្ររបស់ខ្លួនជាសម្លាញ់ជាសត្វមិនរត់ ។

[៣៤] បណ្ឌិតនោះប្រើប្រាស់នូវកូន នូវសត្វចិញ្ចឹម ឬក៏នូវទ្រព្យព្រោះអាស្រ័យមិត្រសម្លាញ់ខ្ញុំក្តី ពួកកូនក្តី ប្តីរបស់ខ្ញុំក្តី បានមូលមិត្រគ្នាដោយសេចក្តីអនុគ្រោះរបស់ពួកមិត្រ ។ បុគ្គលមានស្តេចផង មានមិត្រដ៏ក្លៀវក្លាផង(ជាមិត្រហើយ) អាចសម្រេចប្រយោជន៍បាន ជ្បិតសម្លាញ់ទាំងឡាយនុ៎ះ រមែងមានដល់បុគ្គល ដែលបរិបូណ៌ដោយសម្លាញ់ បពិត្រស្វាមីអ្នកប្រាថ្នានូវកាម បុគ្គលអ្នកមានមិត្រ មានយស មានសេចក្តីខ្ពង់ខ្ពស់នោះ រមែងរីករាយក្នុងលោកនេះ ។

១៣

បកិណ្ណកនិបាតេ ចតុត្ថំ ឧទ្ទាលកជាតកំ

[៣៥] ករណីយានិ មិត្តានិ ទលិទ្ទេនាបិ សេនក
បស្ស មិត្តានុកម្បាយ សមគ្គម្ហា សញាតកេ ។
សូរេន ពលវន្តេន យោ មិត្តំ កុរុតេ ឥធ
ឯវំ សោ សុខិតោ ហោតិ យថាហំ ត្វញ្ច សេនកាតិ ។

មហាឧក្កុសជាតកំ តតិយំ ។

ឧទ្ទាលកជាតកំ

[៣៦] ខរាជិនា ជដិលា បង្កទន្តា
ទុម្មក្ខរូបា(១) យេ មន្តំ ជបន្តិ
កច្ចិ នុ តេ មានុសកេ បយោគេ
ឥទំ វិទូ បរិមុត្តា អបាយា ។

[៣៧] បាបានិ កម្មានិ ករេយ្យ រាជ
ពហុស្សុតោ ចេ ន ចរេយ្យ ធម្មំ
សហស្សវេទោបិ ន តំ បដិច្ច
ទុក្ខា បមុញ្ចេ ចរណំ អបត្វា ។

១ ម. ទុម្មុក្ខរូបា ។

[៣៥] បពិត្រខ្ញែងឈ្មោល បុគ្គលសូម្បីក្រខ្សត់ ក៏គួរធ្វើនូវមិត្តធម៌ អ្នកចូរមើលចុះ យើងទាំងឡាយបានព្រមព្រៀងគ្នាជាមួយនឹងញាតិទាំងឡាយ ដោយសេចក្ដីអនុគ្រោះរបស់មិត្រ ។ បពិត្រខ្ញែងឈ្មោល បក្សីណាធ្វើនូវមិត្រជាមួយនឹងបុគ្គលក្លៀវក្លាជាមួយនឹងបុគ្គលមានកម្លាំង បក្សីនោះរមែងបានសេចក្ដីសុខយ៉ាងនេះ ដូចខ្ញុំនិងអ្នក ។

ចប់ មហាឧក្កុសជាតក ទី ៣ ។

ឧទ្ទាលកជាតក

[៣៦] (ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា) ពួកជដិលណាជណ្ដប់ស្បែកខ្លាឃ្មុំ ទាំងក្រចក មានធ្មេញប្រឡាក់ដោយមន្ទិល មានភ្នែកមិនបន្តក់ មានរូបអាក្រក់ កំពុងរាយនូវមន្ត ជដិលទាំងនោះ បានដឹងនូវការប្រព្រឹត្តនូវតបៈ និងការស្វាធ្យាយនូវមន្តនេះ ក្នុងសេចក្ដីព្យាយាមជារបស់មនុស្ស នឹងបានរួចចាកអបាយដែរឬ ។

[៣៧] (បុរោហិតក្រាបទូលថា) បពិត្រមហារាជ បើបុគ្គលជាពហុស្សូត មិនប្រព្រឹត្តធម៌ ធ្វើតែអំពើលាមកទាំងឡាយ បុគ្គលនោះសូម្បីចេះនូវវេទមួយពាន់ ហើយអាស្រ័យនូវភាពជាពហុស្សូតនោះ តែមិនទាន់បានសម្រេច នូវចរណៈ (សមាបត្តិ ៨) ទេ ក៏មិនគប្បីរួចចាកទុក្ខឡើយ ។

[៣៨] សហស្សវេទោបិ ន តំ បដិច្ច

ទុក្ខា បមុញ្ចេ ចរណំ អបត្វា

មញ្ញាមិ វេទា អផលា ភវន្តិ

សសំយមំ ចរណញ្ញេវ សច្ចំ ។

[៣៩] នហេវ វេទា អផលា ភវន្តិ

សសំយមំ ចរណញ្ញេវ សច្ចំ

កិត្តិញ្ច បប្បោតិ អធិច្ច វេទេ

សន្តឹ បុណេតិ ចរណេន ទន្តោ ។

[៤០] ភច្ចា មាតា បិតា ពន្ធុ យេន ជាតោ ស្វយេវសោ

ឧទ្ទាលកោ អហំ ភោតោ សោត្ថិយកុលវំសតោ ។

[៤១] កថំ ភោ ព្រាហ្មណោ ហោតិ កថំ ភវតិ កេវលី

កថញ្ច បរិនិព្វានំ ធម្មដ្ឋោ កិន្តិ វុច្ចតិ ។

[៣៨] (ឧទ្ទាលកតាបសពោលថា) បុគ្គលសូម្បីចេះនូវវេទមួយពាន់ ហើយអាស្រ័យនូវភាពជាពហុស្សុតនោះ តែមិនទាន់បាន សម្រេចនូវចរណៈ (សមាបត្តិ៨) ទេ ក៏មិនគប្បីរួចចាកទុក្ខ ឡើយ ខ្ញុំសម្គាល់ថាវេទទាំងឡាយជាសភាពឥតផល មានតែ ចរណៈដែលប្រកបដោយការសង្រួម ទើបជាការពិតប្រាកដ ។

[៣៩] (បុរោហិត...) ខ្ញុំមិនមែនពោលថា វេទទាំងឡាយ ជា សភាពឥតផលទេ តែចរណៈដែលប្រកបដោយការសង្រួម ជារបស់ពិតមែន ឯបុគ្គលរៀននូវវេទទាំងឡាយ គ្រាន់តែ បាននូវកិត្តិស័ព្ទ បុគ្គលអ្នកទូន្មានដោយចរណៈហើយ ទើប បានដល់នូវការស្ងប់រម្ងាប់(និព្វាន) ។

[៤០] (ឧទ្ទាលក...) មាតាបិតានិងផៅពង្ស ត្រូវតែកូនចិញ្ចឹម អាត្មាកើត អំពីបុគ្គលណា បុគ្គលនោះឯង នៅជាបុគ្គលនោះដដែល អាត្មា ឈ្មោះឧទ្ទាលកៈជាអ្នកតវង្សត្រកូលនៃសោត្ថិយគោត្រដ៏ចម្រើន ។

[៤១] (បុរោហិត...) ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន បុគ្គលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ តើដោយប្រការដូចម្ដេច បុគ្គលមានគុណធម៌បរិបូណ៌ តើដោយ ប្រការដូចម្ដេច មួយទៀត ការរលត់កិលេស តើដោយប្រការដូចម្ដេច បុគ្គលដែលគេហៅថាអ្នកតាំងនៅក្នុងធម៌ តើដោយប្រការដូចម្ដេច ។

[៤២] និរំ កត្វា អគ្គិមាទាយ ព្រាហ្មណោ

អាចោសិញ្ច យជំ ឧស្សេតិ យូបំ

ឯវង្ករោ ព្រាហ្មណោ ហោតិ ខេមី

ធម្មេ ឋិតំ តេន អមាបយឹសុ ។

[៤៣] ន សុទ្ធិ សេចនេន អត្ថិ នបិ កេវលី ព្រាហ្មណោ

ន ចេវ ខន្តិ សោរច្ចំ នបិ សោ បរិនិព្វុតោ ។

[៤៤] កថំ កោ ព្រាហ្មណោ ហោតិ កថំ ភវតិ កេវលី

កថញ្ច បរិនិព្វានំ ធម្មដ្ឋោ កិន្តិ វុច្ចតិ ។

[៤៥] អក្ខេត្តពន្ធុ អមមោ និរាសោ

និល្លោភបាបោ ភវលោភខីណោ

ឯវង្ករោ ព្រាហ្មណោ ហោតិ ខេមី

ធម្មេ ឋិតំ តេន អមាបយឹសុ ។

[៤២] (ឧទ្ទាលកៈ...) បុគ្គលកាន់យកនូវភ្លើងហើយធ្វើនូវការបម្រើមិនឲ្យមានចន្លោះ ឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ ព្រាហ្មណ៍កាលស្រោចទឹក(អភិសេក)បូជា(នូវយញ្ញ) ហើយលើកនូវសសរយញ្ញ ព្រាហ្មណ៍ធ្វើយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាជាអ្នកមានសេចក្តីក្សេម (ជនទាំងឡាយ) ហៅ(ព្រាហ្មណ៍នោះ) ថាជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងធម៌ដោយហេតុនោះ ។

[៤៣] (បុរោហិត...) សេចក្តីបរិសុទ្ធពុំមែនមានដោយការស្រោចទឹកទេ បុគ្គលដែលឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ អ្នកបរិបូណ៌ដោយគុណធម៌ ខន្តិ សោរច្ចៈ និងបុគ្គលអ្នករំលត់ទុក្ខបាននោះ មិនមាន (ដោយការស្រោចទឹកជាដើមទេ) ។

[៤៤] (ឧទ្ទាលក...) នែអ្នកដ៏ចម្រើន បុគ្គលដែលឈ្មោះថាព្រាហ្មណ៍ តើដោយប្រការដូចម្តេច បុគ្គលដែលជាអ្នកមានគុណធម៌ដ៏បរិបូណ៌តើដោយប្រការដូចម្តេច ម្យ៉ាងទៀត ការរំលត់កិលេសតើដោយប្រការដូចម្តេច បុគ្គលដែលគេហៅថាជាអ្នកឋិតនៅក្នុងធម៌ តើដូចម្តេច ។

[៤៥] (បុរោហិត...)បុគ្គលមិនមានស្រែចម្ការ មិនមានផៅពង្ស មិនមានសេចក្តីប្រកាន់ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា មិនមានសេចក្តីលោភដ៏លាមក អស់សេចក្តីជាប់ជំពាក់ក្នុងភព ព្រាហ្មណ៍ធ្វើយ៉ាងនេះទើបឈ្មោះថាជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីក្សេម (ជនទាំងឡាយ) ហៅ(ព្រាហ្មណ៍នោះ) ថាជាអ្នកឋិតនៅក្នុងធម៌ដោយហេតុនោះ ។

[៤៦] ខត្តិយា ព្រាហ្មណា វេស្សា សុទ្ទា ចណ្ឌាលបុក្កុសា
សព្វេវ សោរតា ទន្តា សព្វេវ បរិនិព្វុតា
សព្វេសំ សីតិភូតានំ អត្ថិ សេយ្យោថ[១] បាបិយោ ។

[៤៧] ខត្តិយា ព្រាហ្មណា វេស្សា សុទ្ទា ចណ្ឌាលបុក្កុសា
សព្វេវ សោរតា ទន្តា សព្វេវ បរិនិព្វុតា
សព្វេសំ សីតិភូតានំ នត្ថិ សេយ្យោថ បាបិយោ ។

[៤៨] ខត្តិយា ព្រាហ្មណា វេស្សា សុទ្ទា ចណ្ឌាលបុក្កុសា
សព្វេវ សោរតា ទន្តា សព្វេវ បរិនិព្វុតា ។
សព្វេសំ សីតិភូតានំ នត្ថិ សេយ្យោថ បាបិយោ
បសត្តំ[២] ចរសិ ព្រហ្មញ្ញំ សោត្ថិយ កុលវំសតំ ។

---

១ ឱ. សេយ្យោវ ។ ២ ឱ. បនត្តំ ។

[៤៦] (ឧទ្ទាលក...) ពួកក្សត្រ ពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកអ្នកជំនួញ ពួកអ្នកផារ ពួកចណ្ឌាលនិងជនអ្នកកើបសំរាម ពួកជនទាំងអស់ឈ្មោះថាជាអ្នកស្ងួតបូត ជាអ្នកទូន្មានឥន្ទ្រិយបានហើយ ពួកជនទាំងអស់ឈ្មោះថា មានទុក្ខរលត់ហើយ គុណដ៏ប្រសើរនឹងទោសដ៏លាមកមានដល់ជនទាំងអស់ ដែលជាអ្នកមានសេចក្តីត្រជាក់ត្រជំ (ដែរឬ) ។

[៤៧] (បុរោហិត...) ពួកក្សត្រ ពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកអ្នកជំនួញ ពួកអ្នកផារ ពួកជនចណ្ឌាលនិងជនអ្នកកើបសំរាម ពួកជនទាំងអស់ដែលជាអ្នកស្ងួតបូត មានឥន្ទ្រិយទូន្មានបានហើយ ពួកជនទាំងអស់ ឈ្មោះថាមានទុក្ខរលត់ហើយ គុណដ៏ប្រសើរ និងទោសដ៏លាមកមិនមានដល់ពួកជនទាំងអស់ ដែលជាអ្នកមានសេចក្តីត្រជាក់ត្រជំឡើយ ។

[៤៨] (ឧទ្ទាលក...) ពួកក្សត្រ ពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកអ្នកជំនួញ ពួកអ្នកផារ ពួកជនចណ្ឌាលនិងជនអ្នកកើបសំរាម ពួកជនទាំងអស់ដែលជាអ្នកស្ងួតបូត មានឥន្ទ្រិយទូន្មានបានហើយ ពួកជនទាំងអស់ឈ្មោះថាមានទុក្ខរលត់ហើយ គុណដ៏ប្រសើរ និងទោសដ៏លាមកមិនមានដល់ជនទាំងអស់ដែលមានសេចក្តីត្រជាក់ត្រជំឡើយ (កាលបើយ៉ាងនេះ) អ្នកប្រព្រឹត្តនូវភាពនៃខ្លួនជាព្រហ្ម គួរឲ្យគេសរសើរ ហើយញុំាងវង្សត្រកូលនៃសោត្ថិយគោត្រ (ឲ្យវិនាស) ។

១៧

បកិណ្ណកនិបាតេ បញ្ចមំ ភិសជាតកំ

[៤៩] នានារត្តេហិ វត្ថេហិ វិមានំ ភវតិ ឆាទិតំ
ន តេសំ ឆាយា វត្ថានំ សោ រាគោ អនុបជ្ជថ
ឯវមេវ មនុស្សេសុ យទា សុជ្ឈន្តិ មាណវា
ន តេសំ ជាតឹ បុច្ឆន្តិ(១) ធម្មមញ្ញាយ សុព្វតាតិ ។

ឧទ្ទាលកជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ភិសជាតកំ

[៥០] អស្សំ គវំ រជតំ ជាតរូបំ
ភរិយញ្ច សោ ឥធ លភតំ មនាបំ
បុត្តេហិ ទារេហិ សមង្គី ហោតុ
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

[៥១] មាលញ្ច សោ កាសិកចន្ទនញ្ច(២)
ធារេតុ បុត្តស្ស ពហូ ភវន្តុ
កាមេសុ តិព្វំ ករុតំ អបេក្ខំ
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

១ ឱ. ជាតឹ ពុជ្ឈន្តិ ។ ម. ជាតិសុជ្ឈតិ ។ ២ ឱ. កាសិយំ ចន្ទនំ ច ។

[៨៩] (បុរោហិត...) វិមានដែលគេប្រក់ដោយសំពត់ទាំងឡាយ មានព័ណ៌ក្រហមផ្សេងៗ ស្រមោលរបស់សំពត់ទាំងនោះ មិនផ្សេងគ្នាឡើយ (មានសម្បុរតែមួយបែប) ការជ្រលក់នោះ ក៏មិនផ្សេងគ្នាដែរ (យ៉ាងណាមិញ) សូម្បីមនុស្សទាំងឡាយ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ពួកមាណពបរិសុទ្ធ (ដោយអរិយមគ្គ) ក្នុងកាលណា ពួកជនមានវត្តល្អ បានដឹងនូវនិព្វានធម៌ ក៏មិនសាកសួរនូវជាតិរបស់មាណពទាំងនោះ (ក្នុងកាលនោះ) ឡើយ ។

ចប់ ឧទ្ទាលកជាតក ទី ៤ ។

ភិសជាតក

[៩០] (ឧបកាញ្ចនតាបសស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក បុគ្គលនោះ ចូរបាននូវសេះផង គោផង ប្រាក់ផង មាសផង ប្រពន្ធជាទីគាប់ចិត្តក្នុងលោកនេះផង ចូរនៅមូលមិត្រគ្នា ដោយកូននិងប្រពន្ធទាំងឡាយចុះ ។

[៩១] (តាបសទី២ស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក បុគ្គលនោះចូរទ្រទ្រង់នូវផ្កាកម្រងផង នូវសំពត់ដែលគេនាំមកអំពីដែនកាសីនិងខ្លឹមចន្ទន៍ផង ចូរឲ្យបុគ្គលនោះមានកូនច្រើនផង ចូរឲ្យ(បុគ្គលនោះ) ធ្វើនូវសេចក្តីអាឡោះអាល័យដ៏ក្លៀវក្លា ក្នុងកាមទាំងឡាយផង ។

[៥២] បហូតធញ្ញោ កសិមា យសស្សី
បុត្តោ គិហី ធនិមា សព្វកាមេ
វយំ អបស្សំ ឃរមាវសាតុ
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

[៥៣] សោ ខត្តិយោ ហោតុ បសយ្ហការី
រាជាធិរាជា ពលវា យសស្សី
ស ចាតុរន្តំ មហិមាវសាតុ
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

[៥៤] សោ ព្រាហ្មណោ ហោតុ អវីតរាគោ
មុហុត្តនក្ខត្តបថេសុ យុត្តោ
បូជេតុ នំ រដ្ឋបតី យសស្សី
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

[៥៥] អជ្ឈាយកំ សព្វសមន្តវេទំ[១]
តបស្សិនំ មញ្ញតុ សព្វលោកោ
បូជេន្តុ[២] នំ ជានបទា សមេច្ច
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

១ ឱ. សព្វសមត្តវេទនំ ។ ២ ឱ. ម បូជេតុ ។

[៥២] (តាបសទី៣ ស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលណាលួចក្រអៅឈូករបស់លោក (បុគ្គលនោះ) ចូរមានស្រូវច្រើន មានកសិកម្ម មានយស (បាន)នូវកូនទាំងឡាយ ជាគ្រហស្ថ មានទ្រព្យ ចូរ(បាន)នូវកាមគ្រប់យ៉ាង ចូរកុំឲ្យឃើញនូវវ័យ (របស់ខ្លួន) នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះចុះ ។

[៥៣] (តាបស ទី ៤ ស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក បុគ្គលនោះចូរបានជាក្សត្រ អ្នកធ្វើនូវការរឹបជាន់ ជារាជាធិរាជ មានពល មានយស ចូរបានគ្រប់គ្រងផែនដី ដែលមានសមុទ្រទាំង ៤ ជាទីបំផុតចុះ ។

[៥៤] (តាបសទី ៥ ស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក បុគ្គលនោះចូរជាព្រាហ្មណ៍មិនប្រាសចាករាគៈ ចូរប្រកបក្នុងគន្ធក្សនយាមនិងនក្ខត្តឫក្ស បុគ្គលជាម្ចាស់នៃដែន(ស្តេច)ដែលមានយស ចូរបូជាព្រាហ្មណ៍នោះចុះ ។

[៥៥] (តាបសទី ៦ ស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក លោកទាំងអស់ ចូរសម្គាល់ (នូវបុគ្គលនោះ) ថាជាអ្នកស្វាធ្យាយនូវវេទ ព្រមទាំងមន្តគ្រប់យ៉ាង ថាជាអ្នកមានតបៈ ពួកអ្នកជនបទ ចូរឃើញហើយបូជានូវបុគ្គលនោះចុះ ។

១៩

បកិណ្ណកនិបាតេ បញ្ចមំ ភិសជាតកំ

[៤៦] ចតុស្សទំ គាមវរំ សមិទ្ធំ
ទិន្នញ្ហិ សោ ភុញ្ជតុ វាសវេន
អវីតរាគោ មរណំ ឧបេតុ
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

[៤៧] សោ គាមណី ហោតុ សហាយមជ្ឈេ
នច្ចេហិ គីតេហិ បមោទមានោ
មា រាជតោ ព្យសនមលត្ថ កិញ្ចិ
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

[៤៨] យំ ឯករាជា បឋវឹ វិជិត្វា
ឥត្ថីសហស្សាន ឋបេតុ អគ្គំ
សីមន្តិនីនំ បវរា ភវាតុ
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យា អហាសិ ។

[៤៩] ឥសីនំ(១) ហិ សា សព្វសមាគតានំ
ភុញ្ជេយ្យ សាទុំ អវិកម្បមានា
ចរាតុ លាភេន វិកត្ថមានា
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យា អហាសិ ។

---
១ ម. ឥសីនំ ។

បកិណ្ណកនិបាត ភិសជាតក ទី ៥

[៩៦] (តាបសជាសម្លាញ់ស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក បុគ្គលនោះ ចូរបរិភោគនូវស្រុកសួយដ៏ស្តុកស្តម្ភ ដែលកុះករដោយវត្ថុ[១] ៤ យ៉ាង ហាក់ដូចស្តេចវាសវៈប្រទានឲ្យ ចូរដល់នូវមរណៈ ទាំងមិនទាន់បានប្រាសចាករាគៈចុះ ។

[៩៧] (តាបសជាខ្ញុំប្រុសស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក បុគ្គលនោះចូរបានជាធំក្នុងស្រុក ចូររីករាយដោយការរាំ និងច្រៀងទាំងឡាយក្នុងកណ្តាលនៃសម្លាញ់ កុំឲ្យបាននូវសេចក្តីវិនាសតិចតួចអំពីស្តេចឡើយ ។

[៩៨] (នាងកាញ្ចនទេវីស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ស្រីណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក សូមឲ្យស្តេចឯករាជដែលទ្រង់ឈ្នះនូវផែនដីលើកតម្កើង(ស្រីនោះ)ឲ្យប្រសើរលើសជាងស្រីទាំងឡាយចុះ។

[៩៩] (នាងទាសីស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ទាសីណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក ក៏បណ្តាទាសីទាំងឡាយ ទាសីនោះចូរកុំញាប់ញ័រ (ក្នុងកណ្តាល) នៃម្ចាស់ទាំងឡាយដែលចួបជុំគ្នាទាំងអស់ ចូរបរិភោគនូវវត្ថុមានរសឆ្ងាញ់ (ទាសីនោះ) ចូរប្រព្រឹត្តនិយាយកុហក ព្រោះហេតុតែលាភចុះ ។

---

១ វត្ថុ ៤ យ៉ាងគឺ មនុស្ស ១ ស្រូវ ១ ឧស ១ ទឹក ១ ។ អដ្ឋកថា ។

[៦០] អាវាសិកោ ហោតុ មហាវិហារេ
នវកម្មិកោ ហោតុ គជង្គលាយំ
អាលោកសន្ធឹ ទិវសា(១) ករោតុ
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

[៦១] សោ ពជ្ឈតុ បាសសតេហិ ឆព្ភិ
រម្មា វនា និយ្យតុ រាជធានឹ
តុត្តេហិ សោ ហញ្ញតុ បាចនេហិ
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

[៦២] អលក្កមាលី តិបុកណ្ណវិទ្ធោ
លដ្ឋិហតោ សប្បមុខំ ឧបេតុ
សកញ្ច ពន្ធោ(២) វិសិខំ ចរាតុ
ភិសានិ តេ ព្រាហ្មណ យោ អហាសិ ។

[៦៣] យោ វេ អនដ្ឋំ នដ្ឋន្តិ អាហ
កាមេវ សោ លភតុ ភុញ្ជតុ ច
អគារមជ្ឈេ មរណំ ឧបេតុ
យោ វា ភោន្តោ សង្កតិ កញ្ចិទេវ ។

១ ម. អាលោកសន្ធិ ទិវសំ ។ ២ ឱ. សក្កច្ច ពន្ធោ ។ ម. សក្កច្ឆពន្ធោ ។

[៦០] (ទេវតាស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក (បុគ្គលនោះ) ចូរបានជាចៅអាវាសក្នុងមហាវិហារចុះ ចូរធ្វើនូវនវកម្ម ក្នុងនគរឈ្មោះគជង្គលៈចុះ ចូរធ្វើនូវបង្អួចឲ្យហើយតែមួយថ្ងៃចុះ ។

[៦១] (ដំរីស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ដំរីណាលួចក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក ដំរីនោះ ចូរជាប់ដោយអន្ទាក់ច្រើនត្រង់កន្លែងទាំង ៦ (គឺជើងទាំង ៤ កនិងចង្កេះ) ចូរឲ្យគេនាំអំពីព្រៃ ជាទីរីករាយទៅកាន់រាជធានីចុះ ដំរីនោះចូរឲ្យគេចាក់ដោយកង្វេរទាំងឡាយ ដែលមានដងវែងមានបន្ទាពីរចុះ ។

[៦២] (ស្វាស្បថថា) បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ស្វាណាលួចក្រអៅឈូកទាំង-ឡាយរបស់លោក (ស្វានោះ) ចូរមានប្រឡៀក ហើយគេចោះត្រចៀកបំពាក់សំណរចុះឲ្យហ្មពស់វាយដោយរំពាត់ហើយចូរទៅរកមាត់ពស់ចុះ ឲ្យគេចងយ៉ាងមាំ ហើយដើរទៅកាន់ច្រកល្ហកចុះ ។

[៦៣] (ព្រះមហាសត្វស្បថថា) នែអ្នកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ បុគ្គលណា ពោលនូវចំណែកដែលមិនបាត់ថាបាត់ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលណារង្កៀសបន្តិចបន្តួច (ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ) បុគ្គលនោះ ចូរបាន និងចូរបរិភោគនូវកាមទាំងឡាយចុះ ចូរស្លាប់ក្នុងកណ្តាលនៃផ្ទះចុះ ។

២១

បកិណ្ណកនិបាតេ បញ្ចមំ ភិសជាតកំ

[៦៤] យទេសមានា វិចរន្តិ លោកេ
ឥដ្ឋញ្ច កន្តញ្ច ពហូនមេតំ
បិយំ មនុញ្ញំ ឥធ ជីវលោកេ
កស្មា ឥសយោ នប្បសំសន្តិ កាមេ ។

[៦៥] កាមេសុ វេ ហញ្ញរេ ពជ្ឈរេ ច
កាមេសុ ទុក្ខញ្ច ភយញ្ច ជាតំ
កាមេសុ ភូតាធិបតី បមត្តា
បាបានិ កម្មានិ ករោន្តិ មោហា ។
តេ បាបធម្មា បសវេត្វ បាបំ
កាយស្ស ភេទា និរយំ វជន្តិ
អាទីនវំ កាមគុណេសុ ទិស្វា
តស្មា ឥសយោ នប្បសំសន្តិ កាមេ ។

[៦៦] វីមំសមានោ ឥសិនោ ភិសានិ
តីរេ គហេត្វាន ថលេ និធេសឹ
សុទ្ធា អបាបា ឥសយោ វសន្តិ
ឯតានិ តេ ព្រហ្មចារី ភិសានិ ។

បកិណ្ណកនិបាត ភិសជាតក ទី ៥

[៦៤] (សក្កទេវរាជពោលថា) (សត្វទាំងឡាយ) រមែងស្វែងរកនូវវត្ថុ-កាមនិងកិលេសកាមណាហើយត្រាច់ទៅក្នុងលោក វត្ថុកាមនិងកិលេសកាមនុ៎ះ ជាទីប្រាថ្នាផង ជាទីរីករាយផង ជាទីស្រឡាញ់ផង ជាទីពេញចិត្តរបស់ទេវតានិងមនុស្សច្រើនគ្នាក្នុងជីវលោកនេះ ចុះហេតុអ្វីក៏ពួកឥសីមិនសរសើរនូវកាមទាំងឡាយ ។

[៦៥] (មហាសត្វពោលថា) ជនទាំងឡាយ ត្រូវគេវាយ ត្រូវគេចង ព្រោះតែកាមទាំងឡាយ សេចក្ដីទុក្ខផង ភ័យផង ដែលកើតឡើងក៏ព្រោះតែកាមទាំងឡាយ បពិត្រព្រះភូតាធិបតី សត្វទាំង-ឡាយស្រវឹង ព្រោះកាមទាំងឡាយ ធ្វើនូវអំពើទាំងឡាយដ៏លាមក ព្រោះវង្វេង ។ ជនមានធម៌ដ៏លាមកទាំងឡាយនោះទទួលនូវបាប លុះបែកធ្លាយរាងកាយ រមែងទៅកើតក្នុងនរក ព្រោះហេតុនោះ បានជាពួកឥសីមិនសរសើរនូវកាមទាំងឡាយ ព្រោះឃើញទោស ក្នុងកាមគុណទាំងឡាយ ។

[៦៦] (សក្ក...) ខ្ញុំល្បងមើលទេ ខ្ញុំយកក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់ឥសីក្បែរឆ្នេរទៅកប់ទុកលើគោក (ឥឡូវនេះ ខ្ញុំដឹងហើយថា) ឥសីទាំងឡាយជាអ្នកបរិសុទ្ធ មិនមានបាប បពិត្រលោកជាព្រហ្មចារី នុ៎ះក្រអៅឈូកទាំងឡាយរបស់លោក ។

[៦៧] ន តេ នដា នោ បន កីឡនេយ្យា
ន ពន្ធវា នោ បន តេ សហាយា
កិស្មឹ បររម្ភំ[១] សហស្សនេត្ត
ឥសីហិ តុវំ កីឡសិ ទេវរាជ ។

[៦៨] អាចរិយោ មេសិ បិតា ច មយ្ហំ
ឯសា បតិដ្ឋា ខលិតស្ស ព្រហ្មេ
ឯកាបរាធំ ខម ភូរិបញ្ញ
ន បណ្ឌិតា កោធពលា ភវន្តិ ។

[៦៩] សុវាសិតំ ឥសិនំ ឯករត្តំ
យំ វាសវំ ភូតបតិទ្ទសាម
សព្វេវ ភោន្តោ សុមនា ភវន្តុ
យំ ព្រាហ្មណោ បច្ចុចាទិ ភិសានិ ។

[៧០] អហញ្ច សារីបុត្តោ ច មោគ្គល្លានោ ច កស្សបោ
អនុរុទ្ធោ បុណ្ណានន្ទោ តទាសុំ សត្ត ភាតរោ ។

---

១ ឱ. បរត្ថម្ភ ។ ម. វុបត្ថម្ភ ។

[៦៧] (មហាសត្វ...) ម្នាលទេវរាជ ជាសហស្សនេត្ត (ពួកយើង) មិនមែនជាអ្នកបម្រើរបស់អ្នកទេ ទាំងមិនមែនជាបុគ្គលគួរអ្នកលេងទេ មិនមែនជាផៅពង្ស ទាំងមិនមែនជាសម្លាញ់របស់អ្នកទេ ហេតុអ្វីក៏អ្នក(ធ្វើ) នូវសេចក្ដីមើលងាយចំពោះបុគ្គលដទៃ ហើយលេងជាមួយនឹងពួកឥសី ។

[៦៨] (សក្ក...) បពិត្រតាបសដ៏ប្រសើរ លោកម្ចាស់ជាអាចារ្យរបស់ខ្ញុំផង ជាបិតារបស់ខ្ញុំផង ម្ល៉ប់ព្រះបាទរបស់លោកម្ចាស់នេះសូមជាទីពឹង (របស់ខ្ញុំ) ដែលមានសេចក្ដីភ្លាំងភ្លាត់ហើយ បពិត្រតាបស មានប្រាជ្ញាដូចជាផែនដី សូមលោកម្ចាស់អត់នូវកំហុសម្ដង បណ្ឌិតទាំងឡាយ មិនមានសេចក្ដីក្រោធជាកម្លាំងទេ ។

[៦៩] (មហាសត្វ...) កាលដែលពួកឥសី(នៅក្នុងព្រៃ) សូម្បីតែមួយយប់ ក៏ឈ្មោះថាបាននៅល្អហើយ ព្រោះថាយើងទាំងឡាយបានចួបនឹងព្រះវាសវៈជាម្ចាស់នៃទេវតា ពួកអ្នកដ៏ចម្រើនទាំងអស់គ្នា ចូរតាំងចិត្តឲ្យល្អចុះ ដ្បិតព្រាហ្មណ៍ (ជាអាចារ្យរបស់អ្នកទាំងឡាយ) បាននូវក្រអៅឈូកវិញហើយ ។

[៧០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បងប្អូន ៧ នាក់ក្នុងកាលនោះគឺតថាគត ១ សារីបុត្ត ១ មោគ្គល្លាន ១ កស្សប ១ អនុរុទ្ធ ១ បុណ្ណ ១ អានន្ទ ១ ។

ភគិនី ឧប្បលវណ្ណា　　ទាសី ខុជ្ជុត្តរា តទា
ចិត្តោ គហបតិ ទាសោ　　យក្ខោ សាតាគិរោ តទា ។
ចាលិលេយ្យោ តទា នាគោ　　មធុរោ សេដ្ឋវានរោ
កាឡុទាយី តទា សក្កោ　　ឯវំ ធារេថ ជាតកន្តិ ។

ភិសជាតកំ បញ្ចមំ ។

សុរុចិជាតកំ

[៧១] មហេសី រុចិនោ ភរិយា　　អានីតា បឋមំ អហំ
ទស វស្សសហស្សានិ　　យំ មំ សុរុចិ អានយិ(១)។
សាហំ ព្រាហ្មណ រាជានំ　　វេទេហំ មិថិលគ្គហំ
នាភិជានាមិ កាយេន　　វាចាយ ឧទ ចេតសា
សុរុចឹ អតិមញ្ញិត្ថ　　អាវិ វា យទិ វា រហោ ។
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន　　បុត្តោ ឧប្បជ្ជតំ ឥសេ
មុសា មេ ភណមានាយ　　មុទ្ធា ផលតុ សត្តធា ។
[៧២] ភត្តុ មទាចា សស្សុ បិយា　　មាតា បិតា ច សស្សុរោ(២)

១ ឱ ម. សុរុចិមានយិ ។ ២ ឱ. ភត្តុ មនាបស្ស បិតា មាតា ចាបិ សុវាមិនោ ។ ម. ភត្តុ មម សស្ស មាតា បិតា បាបិម សស្សុរោ ។

ក្នុងកាលនោះ ប្អូនស្រីគឺនាងឧប្បលវណ្ណា ទាសីគឺនាងខុជ្ជុត្តរា ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំប្រុសគឺ គហបតិឈ្មោះចិត្តៈ ទេវតា គឺសាតាគិរយក្ខ ។ ក្នុងកាលនោះ ដំរីដ៏ប្រសើរ គឺដំរីឈ្មោះបាលិលេយ្យ ស្វាដ៏ប្រសើរ គឺមធុទៈ ក្នុងកាលនោះ ទេវរាជ ឈ្មោះសក្កៈ គឺកាឡុទាយី អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាំទុកនូវជាតកយ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ ភិសជាតក ទី ៥ ។

សុរុចិជាតក

[៧១] *(នាងសុមេធាទេវី ពោលថា) ខ្ញុំជាមហេសីកិរិយារបស់ព្រះបាទសុរុចិ ដែលព្រះអង្គទ្រង់នាំមកមុនដំបូង ព្រះបាទសុរុចិនាំខ្ញុំមកអស់មួយម៉ឺនឆ្នាំហើយ ។ បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំនោះមិនដែលដឹងថា ខ្ញុំបានមើលងាយព្រះរាជាសុរុចិជាធំក្នុងដែនវិទេហៈ ព្រះអង្គគ្រប់គ្រងនូវក្រុងមិថិលា ដោយកាយ ដោយវាចា ឬដោយចិត្ត ក្នុងទីវាលឬក្នុងទីកំបាំងមុខឡើយ ។ បពិត្រឥសី សូមឲ្យបុត្តកើត (ក្នុងផ្ទៃរបស់ខ្ញុំ) ដោយកិរិយាពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ កាលបើខ្ញុំនិយាយកុហកសូមឲ្យក្បាល(របស់ខ្ញុំ) បែកជាប្រាំពីរភាគចុះ ។*

[៧២] *ព្រះភស្តាផង ព្រះមាតាក្មេកផង ព្រះបិតាក្មេកផង ព្រះមាតាបង្កើតនិងបិតាបង្កើតផង ជាទីគាប់ចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ (របស់ខ្ញុំ)*

តេ មំ ព្រហ្មេ វិនេតាហេ យាវ អជ្ជសុ ជីវិតំ ។
សាហំ អហីសារតិនី កាមសា ធម្មចារិនី
សក្កច្ចំ តេ ឧបដ្ឋាសឹ រត្តិន្ទិវមតន្ទិតា ។
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន បុត្តោ ឧប្បជ្ជតំ ឥសេ
មុសា មេ ភណមានាយ មុទ្ធា ផលតុ សត្តធា ។
[៧៣] សោឡសិត្ថីសហស្សានិ សហភរិយានិ ព្រាហ្មណា
តាសុ ឥស្សា វា កោធោ វា នាហុ មយ្ហំ កុទាចនំ ។
ហិតេន តាសំ នន្ទាមិ ន ច មេ កាចិ អប្បិយា
អត្តានំ វានុកម្បាមិ សទា សព្វា សបត្តិយោ ។
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន បុត្តោ ឧប្បជ្ជតំ ឥសេ
មុសា មេ ភណមានាយ មុទ្ធា ផលតុ សត្តធា ។
[៧៤] ទាសេ កម្មករេ ចោសេ យេចញ្ញេ អនុជីវិនោ
ចោសេមិ សហធម្មេន សទា បមុទិតិន្ទ្រិយា ។

បពិត្រព្រហ្ម ព្រះបិតាក្មេកនិងព្រះមាតាក្មេកទាំងពីរនោះ រស់នៅ ដរាបណា ក៏ទូន្មានខ្ញុំ ដរាបនោះ ។ ខ្ញុំនោះជាស្រីប្រកបដោយសេចក្តី មិនក្រេកអរគឺការមិនបៀតបៀន ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ដោយពិត ប្រាកដ មិនខ្ជិលច្រអូស បានបម្រើព្រះមាតាក្មេកនិងព្រះបិតាក្មេក នោះដោយសេចក្តីគោរពទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ។ បពិត្រឥសី សូមឲ្យ បុត្រកើត ដោយកិរិយាពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ កាលបើខ្ញុំនិយាយ កុហក សូមឲ្យក្បាល (របស់ខ្ញុំ) បែកជាប្រាំពីរភាគចុះ ។

[៧៣] បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំមិនមានសេចក្តីប្រច័ណ្ឌ ឬសេចក្តីក្រោធចំពោះ ពួកស្ត្រីទាំងមួយម៉ឺនប្រាំមួយពាន់ ដែលជាភរិយាជាមួយគ្នាក្នុងកាល ណាម្តងឡើយ ។ ខ្ញុំត្រេកអរ ចំពោះស្ត្រីទាំងនោះ ដោយប្រយោជន៍ ស្រីណាមួយ មិនជាទីស្រឡាញ់របស់ខ្ញុំឥតមានឡើយ ខ្ញុំអនុគ្រោះ ពួកស្ត្រីរួមប្តីទាំងអស់ សព្វៗកាលដូចជាខ្លួនឯង ។ បពិត្រឥសី សូមឲ្យបុត្រកើត ដោយកិរិយាពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ កាលបើខ្ញុំ និយាយកុហក សូមឲ្យក្បាល (របស់ខ្ញុំ) បែកជាប្រាំពីរភាគចុះ ។

[៧៤] ខ្ញុំមានឥន្ទ្រិយស្រស់ស្រាយសព្វៗកាល បានចិញ្ចឹមនូវទាសៈទាំង-ឡាយផង កម្មករទាំងឡាយផង បុគ្គលដែលត្រូវចិញ្ចឹមទាំងឡាយ ផង ពួកជនដទៃដែលរស់នៅដោយសារផង តាមសមគួរដល់ហេតុ ។

បកិណ្ណកនិបាតេ ឆដ្ឋមំ សុរុចិជាតកំ

ឯតេន សច្ចវជ្ជេន បុត្តោ ឧប្បជ្ជតំ តវេ
មុសា មេ ភណមានាយ មុទ្ធា ផលតុ សត្តធា ។

[៧៥] សមណោ ព្រាហ្មណោ ចាបិ អញ្ញោ ចាបិ វណិព្វកោ
តប្បេមិ អន្នបានេន សទា បយតបាណិនី ។
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន បុត្តោ ឧប្បជ្ជតំ តវេ
មុសា មេ ភណមានាយ មុទ្ធា ផលតុ សត្តធា ។

[៧៦] ចាតុទ្ទសឹ បញ្ចទសឹ យា ច បក្ខស្ស អដ្ឋមី
បាដិហារិយបក្ខញ្ច អដ្ឋង្គសុសមាហិតំ
ឧបោសថំ ឧបវសាមិ[១] សទា សីលេសុ សំវុតា ។
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន បុត្តោ ឧប្បជ្ជតំ តវេ
មុសា មេ ភណមានាយ មុទ្ធា ផលតុ សត្តធា ។

[៧៧] សព្វេវ តេ ធម្មគុណា រាជបុត្តិ យសស្សិនិ
សំវិជ្ជន្តិ តយិ ភទ្ទេ យេ ត្វំ កិត្តេសិ អត្តនិ ។

---
១ ម. ឧបវសឹ ។

បពិត្រឥសី សូមឲ្យបុត្រកើត ដោយកិរិយាពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ កាលបើខ្ញុំនិយាយកុហក សូមឲ្យក្បាល (របស់ខ្ញុំ) បែកជាប្រាំពីរភាគចុះ ។

[៧៥] ខ្ញុំមានដៃលាងហើយ បានផ្គត់ផ្គង់នូវពួកសមណៈផង នូវពួកព្រាហ្មណ៍ផង នូវពួកវណិព្វកៈដទៃផង ដោយបាយនិងទឹកសព្វៗកាល ។ បពិត្រឥសី សូមឲ្យបុត្រកើត ដោយកិរិយាពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ កាលបើខ្ញុំនិយាយកុហក សូមឲ្យក្បាល (របស់ខ្ញុំ) បែកជាប្រាំពីរភាគចុះ ។

[៧៦] ខ្ញុំជាស្ត្រីសង្រួមក្នុងសីលទាំងឡាយសព្វៗកាល បានរក្សានូវឧបោសថ ប្រកបដោយអង្គទាំង ៨ អស់ថ្ងៃ ទី ១៤ ផង អស់ថ្ងៃទី ១៥ ផង អស់ថ្ងៃទី ៨ នៃបក្ខផង អស់បាដិហារិយបក្ខផង ។ បពិត្រឥសី សូមឲ្យបុត្រ កើតដោយកិរិយាពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ កាលបើខ្ញុំនិយាយកុហក សូមឲ្យក្បាល (របស់ខ្ញុំ) បែកជាប្រាំពីរភាគចុះ ។

[៧៧] (សក្កទេវរាជពោលថា) ម្នាលនាងរាជបុត្រី មានយសដ៏ចម្រើន នាងបានថ្លែងនូវធម្មគុណទាំងឡាយណា(ដែលមាន)ក្នុងខ្លួន ធម្មគុណនោះទាំងអស់ មានបរិបូណ៌ ចំពោះនាងមែនហើយ ។

ខត្តិយោ ជាតិសម្បន្នោ   អភិជាតោ យសស្សិមា
ធម្មរាជា វេទេហានំ   បុត្តោ ឧប្បជ្ជតេ តវ ។

[៧៨] ធុម្មិ(១) រជោជល្លធរោ   អឃេ វេហាយសណ្ឋិតោ
មនុញ្ញំ ភាសសេ វាចំ   យំ មយ្ហំ ហទយង្គមំ ។
ទេវតា នុសិ សគ្គម្ហា   ឥសិ វាបិ មហិទ្ធិកោ
កោ វាសិ ត្វំ អនុប្បត្តោ   អត្តានំ មេ បវេទយ ។

[៧៩] យំ ទេវសង្ឃា វន្ទន្តិ   សុធម្មាយ សមាគតា
សោហំ សក្កោ សហស្សក្ខោ   អាគតោស្មិ តវន្តិកេ ។
ឥត្ថិយោ ជីវលោកស្មឹ   យា ហោន្តិ សមចារិនី
មេធាវិនី សីលវតី   សស្សុទេវា បតិព្វតា ។
តាទិសាយ សុមេធាយ   សុចិកម្មាយ នារិយា
ទេវា ទស្សនមាយន្តិ   មានុសិយា អមានុសា ។
ត្វញ្ច ភទ្ទេ សុចិណ្ណេន   បុព្វេ សុចរិតេន ច
ឥធ រាជកុលេ ជាតា   សព្វកាមសមិទ្ធិនី ។

---

១ រុម្មិតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

ព្រះរាជបុត្រជាក្សត្របរិបូណ៌ដោយជាតិ កើតបរិសុទ្ធអំពីចំណែកទាំងពីរ មានយស ជាស្តេចប្រកបដោយធម៌ របស់ជនទាំងឡាយអ្នកនៅក្នុងដែនវិទេហៈ នឹងកើតដល់នាង ។

[៧៨] (នាងសុមេធាទេវី...) អ្នកមានភ្នែកភ្លឺថ្លា ទ្រទ្រង់នូវលម្អង បិតនៅលើអាកាសទទេ ពោលវាចាជាទីពេញចិត្ត ដែលជាវាចាចូលទៅក្នុងហឫទ័យរបស់ខ្ញុំ ។ ចុះអ្នកជាទេវតា ទើបនឹងមកអំពីឋានសួគ៌ ឬជាឥសីអ្នកមានឫទ្ធិច្រើន ម្យ៉ាងទៀត អ្នកជាអ្វី បានមកដល់ (ក្នុងទីនេះ) ចូរអ្នកប្រកាសខ្លួនឲ្យជាក់ដល់ខ្ញុំ ។

[៧៩] (សក្កទេវរាជ...) ពួកទេវតាប្រជុំគ្នាក្នុងរោងឈ្មោះសុធម្មាហើយថ្វាយបង្គំនូវខ្ញុំណា ខ្ញុំនោះឈ្មោះសក្កៈ ជាអ្នកឃើញនូវហេតុមួយពាន់(ដោយមួយរំពេច)បានមកក្នុងសម្នាក់នាង ។ ស្ត្រីទាំងឡាយណា ក្នុងជីវលោក ដែលជាអ្នកប្រព្រឹត្តស្មើ មានប្រាជ្ញា មានសីលទុកម្តាយក្មេកដូចជាទេវតា មានវត្តចំពោះប្តី ។ ទេវតាទាំងឡាយមិនមែនជាមនុស្ស មកចួបនឹងនាងនារី ជាមនុស្សដែលមានបញ្ញាល្អមានការងារដ៏ស្អាត ប្រាកដស្មើដោយស្ត្រីទាំងនោះ ។ ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន នាងបានមកកើតក្នុងរាជត្រកូលនេះ ជាស្ត្រីអាចសម្រេចនូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ដោយសារអំពើសុចរិត ដែលនាងបានសាងសន្សំមកក្នុងកាលមុន ។

២៧

បកិណ្ណកនិបាតេ សត្តមំ បញ្ចុបោសថិកជាតកំ

អយញ្ច តេ រាជបុត្តិ ឧភយត្ថ កដគ្គហោ
ទេវលោកូបបត្តិ ច កិត្តិ ច ឥធ ជីវិតេ ។
ចិរំ សុមេធេ សុខិនី ធម្មមត្តនិ បាលយ
ឯសាហំ តិទិវំ យាមិ បិយំ មេ តវ ទស្សនន្តិ ។

សុរុចិជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

បញ្ចុបោសថិកជាតកំ

[៨០] អប្បោស្សុក្កោ ទានិ តុវំ កបោត
វិហង្គម ន តវ ភោជនត្ថោ
ខុទ្ទំ បិបាសំ អធិវាសយន្តោ
កស្មា ភវំបោសថិកោ[១] កបោត ។

[៨១] អហំ បុរេ គិទ្ធិគតោ[២] កបោតិយា
តស្មឹ បទេសស្មិំ ឧភោ រមាម
អថគ្គហី សាកុណិកោ កបោតឹ
អកាមកោ តាយ វិនា អហោសឹ ។

---

១ ភវូបោសថិកោតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។ ២ សទ្ធិ ឥតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

ម្នាលនាងរាជបុត្រី នេះឯងជាកិរិយាកាន់យកនូវជ័យនៃនាង ក្នុងលោកទាំងពីរ គឺកិរិយាកើតក្នុងទេវលោក១ កេរ្តិ៍ឈ្មោះក្នុងជីវិតនេះ ១ ។ ម្នាលនាងសុមេធា សូមឲ្យនាងមានសេចក្តីសុខអស់កាលយូរ នាងចូររក្សានូវធម៌ក្នុងខ្លួនចុះ យើងនឹងទៅកាន់ឋានត្រៃត្រិង្សវិញ ការបានចួបនឹងនាង រាប់ថាជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់យើង ។

ចប់ សុរុចិជាតក ទី ៦ ។

បញ្ចុបោសថិកជាតក

[៨០] (តាបសពោលថា) ម្នាលព្រាប ឥឡូវនេះ អ្នកមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច ម្នាលបក្សី អ្នកមិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយចំណីសោះ ម្នាលព្រាប អ្នកខំអត់ទ្រាំនូវគម្លាននិងសម្រេកជាសត្វរក្សានូវឧបោសថ តើព្រោះហេតុអ្វី ។

[៨១] (ព្រាបពោលថា) ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំមានចិត្តជាប់នឹងមេព្រាប យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់កំពុងតែរីករាយ (ក្នុងកាម) ក្នុងប្រទេសនោះ ស្រាប់តែសត្វខ្លែង មកឆាបយកមេព្រាបទៅ ខ្ញុំក៏អស់សេចក្តីប្រាថ្នា ព្រោះប្រាសចាកមេព្រាបនោះ ។

ឆាជាភាវា វិប្បយោគេន តស្សា
មនោមយំ វេទន វេទយាមិ
តស្មា អហំចោសថ ចាលយាមិ
រាគោ មមំ មា បុនរាគមាសិ ។

[៨២] អនុជ្ឈគាមិ ឧរគ ទុជិវ្ហ
ណាហាវុធោ ឃោរវិសោសិ សប្ប
ខុទ្ទំ បិចាសំ អធិវាសយន្តោ
កស្មា តវំចោសថិកោ នុ ទីឃ ។

[៨៣] ឧសភោ អហុ ពលវា គាមិកស្ស
ចលក្កកុ[១] វណ្ណពលូបបន្នោ
សោ មំ អក្កមិ តំ កុបិតោ អឌំសឹ
ទុក្ខាភិតុន្នោ មរណំ ឧបាគា ។
តតោ ជនា និក្ខមិត្វាន គាមា
កន្ទិត្វា រោទិត្វា អបក្កមឹសុ
តស្មា អហំចោសថ ចាលយាមិ
កោធោ មមំ មា បុនរាគមាសិ ។

១ ចលក្កកុធោតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។ កកុធោតិ ឧសភាវយវស្សេតំ អធិវចនំ ឥតិ អភិធានប្បទីបិកាយំ ទិស្សតិ ។

ខ្ញុំរងនូវវេទនាធំក្នុងចិត្ត ព្រោះព្រាត់ប្រាសចាកមេព្រាបនោះ ហេតុនោះ បានជាខ្ញុំរក្សានូវឧបោសថ កុំឲ្យរាគៈគ្របសង្កត់ខ្ញុំបានទៀតឡើយ ។

[៨២] (តាបស...) ម្នាលពស់ ជាឧរគជាតិលូនទៅមិនត្រង់ មានអណ្ដាតពីរ អ្នកមានចង្កូមជាអាវុធ មានពិសដ៏ពន្លឹក ម្នាលសត្វមានខ្លួនវែង អ្នកអត់ទ្រាំនូវគម្លាននិងសម្រេកហើយរក្សានូវឧបោសថ តើព្រោះហេតុអ្វី ។

[៨៣] (ពស់...) គោឈ្មោលឡើងករបស់អ្នកស្រុក ជាគោមានកម្លាំង មានបូកដ៏យុរយារ បរិបូណ៌ដោយសម្បុរនិងកម្លាំង គោនោះដើរជាន់ខ្ញុំ ខ្ញុំខឹង បានចឹកវាៗ ត្រូវសេចក្ដីទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយក៏ស្លាប់ទៅ ។ លំដាប់នោះ ពួកជនចេញអំពីស្រុក កន្ទក់កន្ទេញ យំទួញ ហើយដើរចៀសចេញទៅ ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញុំរក្សានូវឧបោសថ កុំឲ្យសេចក្ដីក្រោធ គ្របសង្កត់ខ្ញុំបានទៀតឡើយ ។

បកិណ្ណកនិបាតេ សត្តមំ បញ្ចុបោសថិកជាតកំ

[៨៤] មតាន មំសានិ ពហូ សុសានេ
មនុញ្ញរូបំ តវ ភោជនេតំ
ខុទ្ទំ បិបាសំ អធិវាសយន្តោ
កស្មា ភវំចោសថិកោ សិគាល ។

[៨៥] បរិស្ស កុច្ឆឹ មហាតោ គជស្ស
កុណបេ រតោ ហត្ថិមំសេសុ គិទ្ធោ
ឧណ្ហា ច វាតោ តិខិណា ច រស្មិយោ
តេ សោសយុំ តស្ស ករីសមគ្គំ ។
កីសោ ច បណ្ឌូ ច អហំ ភទន្តេ
ន មេ អហុ និក្ខមនាយ មគ្គោ
មហា ច មេឃោ សហសា បវស្សិ
សោ តេមយិ តស្ស ករីសមគ្គំ ។
តតោ អហំ និក្ខមិសំ ភទន្តេ
ចន្ទោ យថា រាហុមុខា បមុត្តោ
តស្មា អហំចោសថ ចាលយាមិ
លោភោ មមំ មា បុនរាគមាសិ ។

បកិណ្ណកនិបាត បញ្ចុបោសថិកជាតក ទី ៧

[៨៤] (តាបស...) ក្នុងព្រៃស្មសាន មានសាច់របស់សត្វស្លាប់ដ៏ច្រើន សាច់ទាំងនុ៎ះ ជាភោជនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នក ម្នាលចចក អ្នកខំអត់ទ្រាំនូវគម្មាននិងសម្រេក ហើយរក្សានូវឧបោសថ តើព្រោះហេតុអ្វី ។

[៨៥] (ចចក...) ខ្ញុំជាសត្វត្រេកអរក្នុងសាកសព ញ៉ាមក្នុងសាច់ដំរីទាំងឡាយ បានចូលទៅក្នុងពោះនៃដំរីធំ ខ្យល់ដ៏ក្តៅផង រស្មីព្រះអាទិត្យដ៏ក្មៀវក្លាផង របស់ទាំងនោះ ញុំាងទ្វារអាហារចាស់នៃដំរីនោះឲ្យស្ងួតក្រៀម ។ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំស្គមលឿង (ក្នុងពោះនៃដំរីនោះ) ខ្ញុំរកផ្លូវចេញមកវិញមិនរួច ស្រាប់តែភ្លៀងធំបង្អុរចុះភ្លាម (ក្នុងពេលនោះ) ភ្លៀងនោះធ្វើទ្វារអាហារចាស់នៃដំរីនោះឲ្យទទឹកសើម ។ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លំដាប់នោះ ទើបខ្ញុំចេញមកដូចជាព្រះចន្ទ ដែលរួចអំពីមាត់នៃរាហុ ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញុំរក្សានូវឧបោសថ កុំឲ្យលោភៈគ្របសង្កត់ខ្ញុំបានទៀតឡើយ ។

[៨៦] វម្មិកថូបស្មឹ កិបិល្លិកានិ
និប្បោថយន្តោ តុវំ បុរេ ចរាសិ
ខុទ្ទំ បិបាសំ អធិវាសយន្តោ
កស្មា ភវំបោសថិកោ នុ អជ្ជ ។

[៨៧] សកំ និកេតំ អតិហេឡយានោ
អត្រិច្ឆតាយ មលតំ[១] អគច្ឆឹ
តតោ ជនា និក្ខមិត្វាន គាមា
កោទណ្ឌកេន បរិបោថយឹសុ មំ ។

សោ ភិន្នសីសោ រុហិរមក្ខិតង្គោ
បច្ចាគមាសឹ សសកំ និកេតំ
តស្មា អហំបោសថ បាលយាមិ
អត្រិច្ឆតា មា បុនរាគមាសិ ។

[៨៨] យំ នោ អបុច្ឆិត្ថ តុវំ ភទន្តេ
សព្វេវ ព្យាករិម្ហា យថាបជានំ
មយម្បិ បុច្ឆាម តុវំ ភទន្តេ
កស្មា ភវំបោសថិកោ នុ ព្រហ្មេ ។

---

១ ម. អត្រិច្ឆតា មល្លយតំ ។

[៨៦] (តាបស...) កាលពីដើម អ្នកធ្លាប់ស៊ីនូវកណ្តៀរទាំងឡាយ លើក្បាលដំបូក ម្នាលខ្លាឃ្មុំ អ្នកខំអត់ទ្រាំនូវគម្មាននិង សម្រេកហើយរក្សានូវឧបោសថ តើព្រោះហេតុអ្វី ។

[៨៧] (ខ្លាឃ្មុំ...) ខ្ញុំមើលងាយនូវលំនៅរបស់ខ្លួន បានចូលទៅ កាន់ស្រុកនៃមល្លជន ព្រោះតែសេចក្តីប្រាថ្នាលើសលប់ គ្រា នោះពួកជនចេញមកពីស្រុកហើយក៏វាយខ្ញុំដោយធ្នូ ។ ខ្ញុំនោះ បែកក្បាលប្រឡាក់ឈាមអស់ទាំងខ្លួន ហើយត្រឡប់មកកាន់ លំនៅរបស់ខ្លួនវិញ ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញុំរក្សាឧបោសថ កុំឲ្យសេចក្តីប្រាថ្នាលើសលប់ គ្របសង្កត់បានទៀតឡើយ ។

[៨៨] (សត្វទាំង ៤...) បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់ បានសាកសួរនូវសេចក្តីណាចំពោះយើងទាំងឡាយ យើង ទាំងអស់គ្នាក៏បានឆ្លើយនូវសេចក្តីនោះ តាមទំនងដែលខ្លួន បានដឹងរួចហើយ បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ពួកយើងសូម សួរលោកម្ចាស់វិញ បពិត្រព្រហ្ម លោកម្ចាស់បានរក្សា ឧបោសថ តើព្រោះហេតុអ្វី ។

[៨៩] អនូបលិត្តោ មម អស្សមម្ហិ
បច្ចេកពុទ្ធោ មុហុត្តំ និសីទិ
សោ មំ អវេទី គតិមាគតិញ្ច
នាមញ្ច គោត្តំ ចរណញ្ច សព្វំ ។
ឯវម្បិហំ វន្ទិ ន តស្ស បាទេ
ន ចាបិហំ មានគតេន បុច្ឆឹ
តស្មា អហំបោសថ បាលយាមិ
មានោ មមំ មា បុនរាគមាសីតិ ។

បញ្ចុបោសថិកជាតកំ សត្តមំ ។

មហាមោរជាតកំ

[៩០] សចេ ហិ ត្យាហំ ធនហេតុ គហិតោ
មា មំ អវធី ជីវគាហំ គហេត្វា
រញ្ញោ ច មំ សម្ម ឧបន្តិ នេហិ
មញ្ញេ ធនំ លច្ឆសិនប្បរូបំ ។
[៩១] ន មេ អយំ តុយ្ហ វធាយ អជ្ជ
សមាហិតោ ចាបវរេ ខុរប្បោ
បាសញ្ច ត្យាហំ អធិបាតយិស្សំ
យថាសុខំ គច្ឆតុ មោររាជា ។

[៨៦] (តាបស...) ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ មិនប្រឡាក់ (ដោយកិលេស) គង់ក្នុងអាស្រមរបស់យើងមួយរំពេច ព្រះអង្គបានញ៉ាំងយើងឲ្យដឹងនូវទី ដែលត្រូវទៅនិងទីដែលត្រូវមកផង នូវនាមផង នូវគោត្រផង នូវសេចក្ដីប្រព្រឹត្តទាំងអស់ផង ។ បើទុកជាយ៉ាងនេះ ក៏យើងនៅតែមិនថ្វាយបង្គំព្រះបាទា នៃព្រះបច្ចេកពុទ្ធនោះ ម្យ៉ាងទៀត យើងមិនបានសាកសួរ ព្រោះលុះក្នុងអំណាច ហេតុនោះ បានជាយើងរក្សាឧបោសថកុំឲ្យមានះគ្របសង្កត់យើងបានទៀតឡើយ ។

ចប់ បញ្ចុបោសថិកជាតក ទី៧ ។

មហាមោរជាតក

[៩០] (ស្ដេចក្ងោកពោធិសត្វ ពោលថា) ម្នាលសម្លាញ់ ប្រសិនបើអ្នកចាប់ខ្ញុំ ព្រោះហេតុនៃទ្រព្យ អ្នកកុំសម្លាប់ខ្ញុំឡើយ សូមចាប់ខ្ញុំទាំងរស់ ហើយនាំខ្ញុំទៅកាន់សម្នាក់ព្រះរាជាចុះ អ្នកទំនងជានឹងបាននូវទ្រព្យដ៏ច្រើន ។

[៩១] (កូនព្រានព្រៃពោលថា) ធ្នូដ៏ប្រសើរនិងព្រួញនេះ ខ្ញុំមិនមែនឃឹត ប្រុងប្រៀបដើម្បីនឹងបាញ់អ្នកក្នុងថ្ងៃនេះទេ ខ្ញុំនឹងបាញ់ផ្ដាច់អន្ទាក់របស់អ្នកទេតើ (ដោយគិតថា) ស្ដេចក្ងោកចូរទៅតាមសប្បាយចុះ ។

[៩២] យំ សត្ត វស្សានិ មមានុពន្ធិ
រត្តិន្ទិវំ ខុប្បិបាសំ សហន្តោ
អជ ភិស្ស មំ ចាសវស្សូបជីតំ
បមុត្តវេ ឥច្ឆសិ ពន្ធនស្មា ។
ចាណាតិចាតា វិរតោ នុសជ្ជ
អភយន្នុ តេ សព្វភូតេសុ ទិន្នំ
យំ មំ តុវំ ចាសវស្សូបជីតំ
បមុត្តវេ ឥច្ឆសិ ពន្ធនស្មា ។
[៩៣] ចាណាតិចាតា វិរតស្ស ព្រូហិ
អភយញ្ច យោ សព្វភូតេសុ ទេតិ
បុច្ឆាមិ តំ មោររាជេតមត្ថំ
ឥតិ[១] ចុតោ កឹ លភតេ សុខំ សោ ។
[៩៤] ចាណាតិចាតា វិរតស្ស ព្រូមិ
អភយញ្ច យោ សព្វភូតេសុ ទេតិ
ទិដ្ឋេវ ធម្មេ លភតេ បសំសំ
សគ្គញ្ច សោ យាតិ សរីរភេទា ។

១ ឱ. ម. ឥតោ ។

[៩២] (ស្តេចក្ងោក...) អ្នកខំអត់ទ្រាំនូវសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ដើរជាប់តាមខ្ញុំអស់ ៧ ឆ្នាំហើយ កាលបើយ៉ាងនេះព្រោះហេតុអ្វីក៏អ្នកចង់ដោះខ្ញុំ ដែលកំពុងជាប់អន្ទាក់ឲ្យរួចអំពីអន្ទាក់វិញ ។ អ្នកទើបនឹងវៀរចាកបាណាតិបាតក្នុងថ្ងៃនេះឬ ឬក៏អ្នកឲ្យអភ័យដល់សត្វទាំងពួង បានជាអ្នកចង់ដោះខ្ញុំ ដែលកំពុងជាប់អន្ទាក់ឲ្យរួចចាកអន្ទាក់វិញ ។

[៩៣] (កូនព្រានព្រៃ...) ម្នាលស្តេចក្ងោក អ្នកចូរប្រាប់អំពីបុគ្គលដែលវៀរចាកបាណាតិបាតផង អ្នកដែលឲ្យនូវអភ័យដល់សត្វទាំងពួងផង ខ្ញុំសូមសួរអ្នកត្រង់សេចក្តីនុ៎ះ បុគ្គលនោះច្យុតអំពីលោកនេះទៅ នឹងបាននូវសេចក្តីសុខដូចម្តេចខ្លះ ។

[៩៤] (ស្តេចក្ងោក...) ខ្ញុំនឹងប្រាប់អំពីបុគ្គល ដែលវៀរចាកបាណាតិបាតផង អ្នកដែលឲ្យនូវអភ័យ ដល់សត្វទាំងពួង បុគ្គលនោះរមែងបាននូវសេចក្តីសរសើរ ក្នុងបច្ចុប្បន្នផង លុះបែកធ្លាយសរីរៈទៅ នឹងបានទៅកើតនៅឋានសួគ៌ផង ។

[៩៥] ន សន្តិ ទេវា ឥតិ អាហុ ឯកេ
ឥធេវ ជីវោ វិភវំ ឧបេតិ
តថា ផលំ សុកតទុក្កដានំ
ទត្តុបញ្ញត្តញ្ច វទន្តិ ទានំ
តេសំ វចោ អរហតំ សទ្ទហានោ
តស្មា អហំ សកុណេ ពាធយាមិ ។
[៩៦] ចន្ទោ ច សុរិយោ ច ឧភោ សុទស្សនា
គច្ឆន្តិ ឱភាសយមន្តលិក្ខេ
ឥមស្ស លោកស្ស បរស្ស វា តេ
កថន្នុ តេ អាហុ មនុស្សលោកេ ។
[៩៧] ចន្ទោ ច សុរិយោ ច ឧភោ សុទស្សនា
គច្ឆន្តិ ឱភាសយមន្តលិក្ខេ
បរស្ស លោកស្ស ន តេ ឥមស្ស
ទេវាតិ តេ អាហុ មនុស្សលោកេ ។

[៩៥] (កូនព្រាន...) សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះបានពោលថា ទេវតាទាំងឡាយ មិនមានទេ ជីវៈក្នុងលោកនេះ រមែងដល់នូវសេចក្ដីដាច់សូន្យ ផលនៃអំពើដែលសត្វធ្វើល្អ ធ្វើអាក្រក់ រមែងដល់នូវសេចក្ដីដាច់សូន្យដូចគ្នា ទាំងពោលថាទានជាគុណជាតគឺមនុស្សល្ងង់បញ្ញត្តហើយ ខ្ញុំជឿពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍ ជាព្រះអរហន្តទាំងនោះ ហេតុនោះបានជាខ្ញុំសម្លាប់សត្វស្លាបទាំងឡាយ ។

[៩៦] (ស្ដេចក្ងោក...) ព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យទាំងពីរ ជារបស់ឃើញងាយ ក្ដីរុងរឿង ទៅឰដ៏អាកាស ព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យទាំងនោះ (ជារបស់) លោកនេះ ឬលោកដទៃ(ពួកជន)ក្នុងមនុស្សលោកហៅព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យទាំងនោះថាជាអ្វី ។

[៩៧] (កូនព្រាន...) ព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យទាំងពីរ ជារបស់ឃើញងាយ ក្ដីរុងរឿង ទៅឰដ៏អាកាស ព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យទាំងនោះ (ជារបស់) លោកដទៃ មិនមែនរបស់លោកនេះទេ ពួកជន ក្នុងមនុស្សលោក ហៅព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យទាំងនោះថាជាទេវតា ។

[៩៨] ឯត្ថេវ តេ នីហតា ហីនវាទា
អហេតុកា យេ ន វទន្តិ កម្មំ
តថា ផលំ សុកតទុក្កដានំ
នត្ថុប្បញ្ញត្តំ យេ ច វទន្តិ ទានំ ។

[៩៩] អទ្ធា ហិ សច្ចំ វចនំ តវេតំ
កថញ្ហិ ទានំ អផលំ ភវេយ្យ
តថា ផលំ សុកតទុក្កដានំ
នត្ថុប្បញ្ញត្តញ្ច កថំ ភវេយ្យ ។
កថង្ករោ កិន្តិករោ កិមាចរំ
កឹ សេវមានោ កេន តចោគុណេន
អក្ខាហិ មេ[១] មោរាជេតមត្ថំ
យថា អហំ នោ និរយំ បតេយ្យំ ។

[១០០] យេ កេចិ អត្ថិ សមណា បថព្យា
កាសាយវត្ថា អនគារិយំ ចរន្តិ
ចាតោវ បិណ្ឌាយ ចរន្តិ កាលេ
វិកាលចរិយា វិរតា ហិ សន្តោ ។

១ ម. អក្ខាហិ តំ ទានិ មេ ។

[៩៨] (ស្តេចក្មេក...) សមណព្រាហ្មណ៍ណា មិនពោលអាងកម្ម មិនពោលអាងផលនៃកម្ម ដែលសត្វធ្វើល្អ ធ្វើអាក្រក់ មួយទៀត សមណព្រាហ្មណ៍ណា ពោលថា ទានជាគុណជាត ដែលមនុស្សល្ងង់បញ្ញត្តហើយ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកហីនវាទ ជាអ្នកអហេតុកវាទ ត្រូវគេដេញដើងទាល់ក្នុងព្យាករណ៍នេះ មិនខាន ។

[៩៩] (កូនព្រានព្រៃ...) ពាក្យរបស់អ្នកនុ៎ះទៀងពិត ព្រោះទានជាគុណជាតឥតផលដូចម្តេចកើត ផលនៃអំពើដែលសត្វធ្វើល្អធ្វើអាក្រក់ក៏ដូចគ្នា ម្យ៉ាងទៀត(ទាន) ជាគុណជាតដែលមនុស្ស ល្ងង់បញ្ញត្តហើយ ដូចម្តេចកើត ។ ខ្ញុំធ្វើអំពើដូចម្តេច ធ្វើដោយហេតុដូចម្តេច ប្រព្រឹត្តដូចម្តេច សេពនូវអ្វី ដោយគុណនៃតបៈដូចម្តេច មិនគប្បីធ្លាក់ទៅក្នុងនរកយ៉ាងណា ម្នាលស្តេចក្មេក អ្នកសូមប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់ខ្ញុំ ដោយឧបាយយ៉ាងនោះ ។

[១០០] (ស្តេចក្មេក...) ពួកសមណៈណាមួយនៅលើផែនដី ជាអ្នកស្លៀកសំពត់កាសាវៈ ប្រព្រឹត្តក្នុងភេទនៃបុគ្គលគ្មានផ្ទះ ត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាតអំពីព្រឹក ក្នុងកាលគួរ វៀរចាកកិរិយាត្រាច់ទៅក្នុងកាលខុស ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ។

តេ តត្ថ កាលេនុបសង្កមិត្វា

បុច្ឆាហិ យំ តេ មនសោ បិយំ សិយា

តេ តំ បវក្ខន្តិ យថាបជានំ

ឥមស្ស លោកស្ស បរស្ស ចត្ថំ ។

[១០១] តចំវ ជិណ្ណំ ឧរគោ បុរាណំ

បណ្ឌុបលាសំ ហរិតោ ទុមោវ

ឯសប្បហីនោ មម លុទ្ទភាវោ

ជហាមហំ[១] លុទ្ទកភាវមជ្ជ ។

[១០២] យេ ចាបិ មេ សកុណា អត្ថិ ពទ្ធា

សតានិនេកានិ និវេសនស្មឹ

តេសំ អហំ ជីវិតមជ្ជ ទម្មិ

មោក្ខញ្ច តេ អជ្ជ[២]សកំ និកេតំ ។

---

១ ឱ. បជហាមហំ ។ ម. ជហាមហំ ។ ២ ម. បត្តា ។ បក្កោតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ។

អ្នកចូរចូលទៅរកសមណៈទាំងនោះ តាមកាលគួរ ក្នុងទីនោះហើយ ចូរសាកសួរចុះ ប្រយោជន៍ណា ដែលជាទីពេញចិត្តរបស់អ្នក លោកនឹងប្រាប់នូវប្រយោជន៍នោះ ជាប្រយោជន៍ក្នុងលោកនេះ និងក្នុងលោកខាងមុខ (ដល់អ្នក) តាមទំនងនៃការចេះដឹង (របស់លោក) ។

[១០១] (កូនព្រានព្រៃ បានត្រាស់ជាព្រះបច្ចេកពុទ្ធហើយ ក៏សម្តែងថា) ភាពជាព្រានព្រៃនុ៎ះ អាត្មាអញបានលះបង់ហើយ អាត្មាអញបានលះបង់ នូវភាពនៃខ្លួនជាព្រានព្រៃក្នុងថ្ងៃនេះ ដូចពស់សកនូវសំណកចាស់ជាន់មុន ឬក៏ដូចដើមឈើមានស្លឹកខៀវ (ជម្រុះចោល) នូវស្លឹកលឿង ។

[១០២] (បច្ចេកពុទ្ធធ្វើសច្ចកិរិយាថា) ពួកបក្សីណាច្រើនរយ ដែលអាត្មាអញបានចងទុកក្នុងក្បែរលំនៅ (របស់ខ្លួន) អាត្មាអញនឹងឲ្យនូវជីវិតដល់សត្វទាំងឡាយនោះ ក្នុងថ្ងៃនេះ អាត្មាអញបានរួចចាកកិលេសហើយ សត្វទាំងនោះ ចូរទៅកាន់លំនៅរបស់ខ្លួនចុះ ។

[១០៣] លុទ្ធោចរី ចាសហាត្ថោ អរញ្ញេ

ពាដេតុ មោរាធិបតឹ យសស្សឹ

ពន្ធិត្វា មោរាធិបតឹ យសស្ស

ទុក្ខា បមុញ្ចិ យថាហំ បមុត្តោតិ ។

មហាមោរជាតកំ អដ្ឋមំ ។

តច្ឆសូករជាតកំ

[១០៤] យទេសមានា វិចរិម្ហា បព្វតានិ វនានិ ច

អន្វេសំ វិបុលេ ញាតី តេមេ អធិគតា មយា ។

ពហុំ ចិទំ មូលផលំ ភក្ខោ ចាយំ អនប្បកោ

រម្មា ចិមា គិរិនទ្ធោ ផាសុវាសោ ភវិស្សតិ ។

ឥធេវាហំ វសិស្សាមិ សហ សព្វេហិ ញាតិភិ

អប្បោស្សុក្កោ និរាសង្កី អសោកោ អកុតោភយោ ។

[១០៣] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រានព្រៃមានអន្ទាក់ក្នុងដៃត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃ ដើម្បីទាក់នូវស្តេចក្ងោក ដែលមានយស លុះទាក់នូវស្តេចក្ងោក ដែលមានយសបានហើយ ក៏បានរួចចាកសេចក្តីទុក្ខ ដូចតថាគតដែលបានរួច (ចាកទុក្ខដោយសយម្ភូញាណ) ដូច្នោះដែរ ។

ចប់ មហាមោរជាតក ទី ៨ ។

តច្ឆសូករជាតក

[១០៤] (ជ្រូកឈ្មោះតច្ឆកៈពោលថា) យើងកាលស្វែងរកពួកញាតិណា ដើរទៅកាន់ភ្នំនិងព្រៃទាំងឡាយ យើងតាមស្វែងរកពួកញាតិដ៏ច្រើន ឯពួកញាតិទាំងនោះយើងបានចួបហើយ ។ មើមឈើនិងផ្លៃឈើនេះដ៏ច្រើនផង ភក្សាហារនេះច្រើនផង ភ្នំនិងស្ទឹងទាំងនេះជាទីរីករាយផង ជាលំនៅដ៏សប្បាយ ។ យើងនឹងមិនមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយ មិនមានសេចក្តីរង្កៀស មិនមានសេចក្តីសោក មិនមានភ័យអំពីទីណា នឹងនៅក្នុងទីនេះឯង ជាមួយនឹងពួកញាតិទាំងអស់ ។

[១០៥] អញ្ញញ្ញំ លេណំ បរិយេស សត្តុ ខោ ឥធ វិជ្ជតិ
សោ តច្ឆ សូករេ ហន្តិ ឥធាគន្ត្វា វរំ វរំ ។

[១០៦] កោ ធុម្មាកំ ឥធ សត្តុ កោ ញាតីសុសមាគតេ
ឧប្បជំសេ បជំសេតិ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

[១០៧] ឧទ្ធគ្គរាជី មិគរាជា ពលី ទាឋាវុធោ មិគោ
សោ តច្ឆ សូករេ ហន្តិ ឥធាគន្ត្វា វរំ វរំ ។

[១០៨] ន នោ ទាឋា[១] ន វិជ្ជន្តិ ពលំ កាយេ សមោហិតំ
សព្វេ សមគ្គា ហុត្វាន វសំ កាហាម ឯកកំ ។

[១០៩] ហទយង្គមំ កណ្ណសុខំ វាចំ ភាសសិ តច្ឆក
យោបិ យុទ្ធេ បលាយេថ[២] តំបិ បច្ឆា ហនាមសេ ។

---

១ ន នោ ទាឋានិ វិជ្ជន្តីតិ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។ បលាបេថាតិ សមេតិ ។

[១០៥] (ពួកជ្រូកឯទៀតពោលថា) ម្នាលតច្ឆកៈ អ្នកចូរស្វែងរកទីជ្រកកោនឯទៀតវិញចុះ (ដ្បិត) ក្នុងទីនេះមានសត្រូវចំពោះពួកយើង សត្រូវនោះ តែងមកក្នុងទីនេះ ហើយសម្លាប់ជ្រូកទាំងឡាយ (សំដៅតែជ្រូកណា) ដែលធាត់ៗ ។

[១០៦] (តច្ឆកៈ...) សត្វណាជាសត្រូវនឹងពួកយើងក្នុងទីនេះ សត្វណាកម្ចាត់បង់នូវញាតិ កំពុងនៅចួបជុំគ្នា ដែលសត្រូវកម្ចាត់បង់បានដោយក្រ អ្នក ខ្ញុំសួរហើយ ចូរប្រាប់នូវហេតុនោះ ។

[១០៧] (ពួកជ្រូក...) ម្រឹគ(មួយ) ជាស្តេចនៃម្រឹគ មានក្រឡានៃសរីរៈខាងលើ មានកម្លាំងកាយ មានចង្កូមជាអាវុធ ម្នាលតច្ឆកៈ ម្រឹគនោះ មកក្នុងទីនេះ ហើយសម្លាប់ជ្រូកទាំងឡាយ ដែលធាត់ៗ ។

[១០៨] (តច្ឆកៈ...) ខ្នាយទាំងឡាយរបស់ពួកយើងមិនមែនជាមិនមានទេ កម្លាំងក៏ប្រជុំចុះក្នុងកាយ បើពួកយើងទាំងអស់ជាអ្នកព្រមព្រៀងគ្នា នឹងធ្វើខ្លាតែម្នាក់ឯងនោះ ឲ្យលុះអំណាចបាន ។

[១០៩] (ពួកជ្រូក...) ម្នាលតច្ឆកៈ អ្នកពោលនូវពាក្យជាទីគាប់ចិត្ត គាប់ត្រចៀកណាស់ ដូច្នេះ ប្រសិនបើជ្រូកណា បោលចោលគ្នាក្នុងចម្បាំង យើងនឹងសម្លាប់ជ្រូកនោះ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។

[១១០] ចាណាតិចាតា វិរតោ នុសជ្ជ

អភយំ នុ តេ សព្វភូតេសុ ទិន្នំ

ទាហា នុ តេ មិតរិយា ន សន្តិ

យោ សង្ឃបត្តោ កាបណោវ ឈាយសិ ។

[១១១] ន មេ ទាហា ន វិជ្ជន្តិ ពលំ កាយេ សមោហិតំ

ញាតី ច ទិស្វាន សមង្គី ឯកតោ

តស្មា ច ឈាយាមិ វនម្ហិ ឯកកោ ។

ឥមស្សុទំ យន្តិ ទិសាទិសំ[១] បុរេ

ភយន្តិតា លេណគវេសិនោ បុថូ

តេទានិ សង្គម្ម វសន្តិ ឯកតោ

យត្ថដ្ឋិតា ទុប្បសហជ្ជ តេ មយា ។

បរិណាយកសម្បន្នា សហិតា ឯកវាទិនោ

តេ មំ សមគ្គា ហឹសេយ្យុំ តស្មា នេសំ ន បត្ថយេ ។

---

១ ឱ. ម. ទិសោទិសំ ។

[១១០] (កូដជដិល...) ម្នាលអ្នកមានព្យាយាមជាងពួកម្រឹគ ក្នុងថ្ងៃនេះ អ្នកវៀរចាកបាណាតិបាតឬ ឬក៏អ្នកឲ្យអភ័យដល់ពួកសត្វទាំងអស់ ឬមួយអ្នកមិនមានចង្កូម បានជាអ្នកទៅចួបនឹងហ្វូង(ជ្រូក) ហើយសញ្ជប់សញ្ជឹង ដូចជាសត្វកំព្រា ។

[១១១] (ខ្លា...) ខ្ញុំមិនមែនជាមិនមានចង្កូមទេ កម្លាំងក៏ប្រជុំចុះក្នុងកាយ ខ្ញុំម្នាក់ឯង បានឃើញពួកញាតិរបស់ជ្រូកព្រមព្រៀងគ្នា ក្នុងទីតែមួយ ហេតុនោះ បានជាសញ្ជប់សញ្ជឹងក្នុងព្រៃ ។

បានឮថា ក្នុងកាលមុន ជ្រូកទាំងឡាយនេះ តែងទៅកាន់ទិសតូចធំ លុះភ័យគ្របសង្កត់ហើយ ក៏ស្វែងរកទីជ្រកកោនផ្សេងៗគ្នា ឥឡូវនេះ ជ្រូកទាំងនោះឋិតនៅក្នុងទីណា ដែលខ្ញុំគ្របសង្កត់បានដោយលំបាក ជ្រូកទាំងនោះក៏មកនៅចួបជុំជាមួយគ្នា (ក្នុងទីនោះ) ។

ជ្រូកទាំងឡាយនោះ បរិបូណ៌ដោយនាយក ប្រុងប្រៀបខ្លួនមូលមាត់គ្នា ព្រមព្រៀងគ្នា គប្បីបៀតបៀននូវខ្ញុំ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំមិនប្រាថ្នានូវជ្រូកទាំងនោះទេ ។

បកិណ្ណកនិបាតេ នវមំ តច្ឆសូករជាតកំ

[១១២] ឯកោវ ឥន្ទោ អសុរេ ជិនាតិ
ឯកោវ សេនោ ហន្តិ ទិជេ បសយ្ហ
ឯកោវ ព្យគ្ឃោ មិគសង្ឃបត្តោ
វរំ វរំ ហន្តិ ពលញ្ហិ តាទិសំ ។

[១១៣] នហេវ ឥន្ទោ ន សេនោ នបិ ព្យគ្ឃោ មិគាធិបោ
សមគ្គេ សហិតេ ញាតី ព្យគ្ឃោ ន កុរុតេ វសេ ។

[១១៤] កុម្ភិលកា សកុណិកា សង្ឃិនោ គណចារិនោ
សម្មោទមានា ឯកជ្ឈំ ឧប្បតន្តិ ឧយ្យន្តិ ច ។
តេសញ្ច ឱយមានានំ ឯកេត្ថ អបសក្កតិ
តញ្ចសេនោ និតាលេតិ វេយ្យគ្ឃិយេវ សា គតិ ។

[១១៥] ឧស្សាហិតោ ជដិលេន លុទ្ទេនាមិសចក្ខុនា
ទាឋី ទាឋីសុ បក្ខន្ទិ មញ្ញមានោ យថា បុរេ ។

[១១២] (កូដជដិល...) ព្រះឥន្ទ្រតែមួយអង្គ ឈ្នះនូវពួកអសុរៈ ខ្លែងតែមួយ សង្គ្រុបឆាបយកនូវពួកបក្សីបាន ខ្លាតែមួយ ចួបប្រទះនឹងម្រឹគក៏សម្លាប់នូវម្រឹគដែលជាត់ៗបាន ដ្បិតជាកម្លាំង (នៃខ្លានោះ) ប្រាកដដូច្នោះ ។

[១១៣] (ខ្លា...) មិនថាព្រះឥន្ទ្រ មិនថាខ្លែង មិនថាខ្លា ជាស្តេចនៃម្រឹគទេ ខ្លាមិនធ្វើ (នូវពួកជ្រូក) ដែលមានញាតិព្រមព្រៀងគ្នាប្រុងប្រៀបខ្លួនទុក ឲ្យលុះក្នុងអំណាចបានឡើយ ។

[១១៤] (កូដជដិល...) ពួកបក្សីតូចៗ ឈ្មោះកុម្ភិលិកា មានហ្វូងហើរទៅទាំងហ្វូង រីករាយរកគ្នា ហើរទៅរកចំណី ក៏ជាមួយគ្នា បានចំណីហើយ ហើរទៅ (តាមអាកាស) ក៏ជាមួយគ្នា ។ កាលបក្សីទាំងនោះ កំពុងមូលមិត្រគ្នា បណ្តាបក្សីទាំងនោះ គង់មានបក្សីមួយហើរឃ្លាតពីគេមិនខាន ខ្លែងឆាបយកនូវបក្សីដែលហើរឃ្លាតពីគេនោះបាន នោះជាគតិរបស់ខ្លា ។

[១១៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) (ខ្លានោះ) ត្រូវជដិលអាក្រក់ ដែលមានភ្នែកសម្លឹងតែអាមិសបញ្ជោរហើយ អាងខ្លួនមានចង្កូម ស្មានថាដូចមុន ក៏ស្ទុះទៅរកពួកជ្រូក ដែលមានខ្លាយដែរ ។

[១១៦] សាធុ សម្ពហុលា ញាតី អបិ រុក្ខា អរញ្ញជា
សូករេហិ សមគ្គេហិ ព្យគ្ឃោ ឯកាយនេ ហតោ ។
[១១៧] ព្រាហ្មណញ្ចេវ ព្យគ្ឃញ្ច ឧភោ ហន្ត្វាន សូករា
អានន្ទិនោ បមោទិតា មហានាទមនាទិសុំ ។
[១១៨] តេសុទុម្ពរមូលស្មឹ សូករា សុសមាគតា
តច្ឆកំ អភិសិញ្ចឹសុ ត្វំ នោ រាជាសិ ឥស្សរោតិ ។

តច្ឆសូករជាតកំ នវមំ ។

មហាវាណិជជាតកំ

[១១៩] វាណិជា សមិតឹ[១] កត្វា នានារដ្ឋតោ អាគតា
ធនហារា បក្កមឹសុ ឯកំ កត្វាន គាមណឹ ។
តេ តំ កន្តារមាគម្ម អប្បភក្ខំ អនូទកំ
មហានិគ្រោធមទ្ទក្ខុំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ ។
តេ ច តត្ថ និសីទិត្វា តស្ស រុក្ខស្ស ឆាទិយា[២]
វាណិជា សមចិន្តេសុំ ពាលា មោហេន ចារុតា
អល្លាយតេ អយំ រុក្ខោ អបិ វារីវ សន្ទតិ

១ ម. សង្គតឹ ។ ២ ម. ឆាយាយ ។

[១១៦] (រុក្ខទេវតា...) គួរឲ្យសរសើរដែរ ពួកញាតិច្រើនរូប សូម្បីតែឈើដែលដុះក្នុងព្រៃ (ក៏គួរឲ្យសរសើរ) ខ្លា (ម្នាក់ឯង) ត្រូវពួកជ្រូកព្រមគ្នា សម្លាប់បានក្នុងផ្លូវតែមួយ ។

[១១៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ជ្រូកទាំងឡាយបានសម្លាប់នូវព្រាហ្មណ៍និងខ្លាធំទាំងពីរនាក់បានហើយក៏ត្រេកអររីករាយ ស្រែកនូវសម្រែកដ៏ខ្លាំង ។

[១១៨] ជ្រូកទាំងឡាយនោះ ប្រជុំគ្នាទៀបគល់នៃល្វា អភិសេកជ្រូកឈ្មោះតច្ឆកៈថា សូមព្រះអង្គជាស្តេចជាឥស្សរៈរបស់ពួកយើង ។

ចប់ តច្ឆសូករជាតក ទី ៩ ។

មហាវាណិជជាតក

[១១៩] (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) ពាណិជទាំងឡាយ ជាអ្នកស្វែងរកទ្រព្យមកអំពីដែនផ្សេងៗ ធ្វើនូវការប្រជុំ (ក្នុងក្រុងពារាណសី) ធ្វើបុគ្គលម្នាក់ ឲ្យជាធំ ហើយចៀសចេញទៅ ។ ពាណិជទាំងឡាយនោះ មកដល់ផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាលនោះ ជាផ្លូវមិនមានស្បៀងអាហារមិនមានទឹក បានឃើញនូវដើមជ្រៃធំ មានម្លប់ត្រជាក់ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ។ ឯពាណិជទាំងនោះ ជាបុគ្គលល្ងង់ត្រូវមោហៈបិទបាំងក៏អង្គុយក្រោមម្លប់ឈើនោះ ក្នុងទីនោះ ហើយប្រឹក្សាគ្នាថា យីអើឈើនេះហាក់ដូចជាសើម ដោយទឹក ហាក់ដូចជាមានទឹកហូរទៅ

៤១

បកិណ្ណកនិបាតេ ទសមំ មហាវាណិជជាតកំ

ឥង្ឃស្ស បុរិមំ សាខំ | មយំ ឆិន្ទាម វាណិជា ។
សា ច ឆិន្នា បគ្ឃរិ | អច្ឆំ វារិ អនាវិលំ
តេ តត្ថ ន្ហាត្វា បិវិត្វា | យាវតិច្ឆឹសុ វាណិជា
ទុតិយំ សមចិន្តេសុំ | ពាលា មោហេន ធារុតា
ឥង្ឃស្ស ទក្ខិណំ សាខំ | មយំ ឆិន្ទាម វាណិជា ។
សា ច ឆិន្នា បគ្ឃរិ | សាលិមំសោទនំ ពហុំ
អប្បោទវណ្ណេ កុម្មាសេ | សិង្គិវិទលសូបិយោ[១]
តេ តត្ថ ភុត្វា ខាទិត្វា | យាវតិច្ឆឹសុ វាណិជា ។
តតិយំ សមចិន្តេសុំ | ពាលា មោហេន ធារុតា
ឥង្ឃស្ស បច្ឆិមំ សាខំ | មយំ ឆិន្ទាម វាណិជា ។
សា ច ឆិន្នា បគ្ឃរិ | នារិយោ សមលង្កតា
វិចិត្តវត្ថាភរណា | អាមុត្តមណិកុណ្ឌលា ។
អបិសុ វាណិជា ឯកា | នារិយោ បញ្ចវីសតិ
សមន្តា បរិការឹសុ | តស្ស រុក្ខស្ស ឆាទិយា
តេ តាហិ បរិវារេត្វា | យាវតិច្ឆឹសុ វាណិជា ។

---

១ ម. សិង្គិវេរំ លហុបិយោ ។

បើដូច្នោះ យើងជាពួកឈ្មួញនឹងកាប់នូវមែកឈើខាងកើត ។ សោត ឯមែកនោះគ្រាន់តែត្រូវពួកឈ្មួញកាប់ដាច់ភ្លាម ក៏ស្រក់ទឹកចេញ ឯ ទឹកក៏ថ្លាមិនល្អក់ ពាណិជទាំងនោះ បានងូតផឹកក្នុងទីនោះដរាបដល់ អស់ចំណង់ ។ ពួកឈ្មួញពាល ត្រូវមោហៈបិទបាំង ប្រឹក្សានូវ ហេតុទី ២ ថា បើដូច្នោះ ពួកយើងជាពួកឈ្មួញ នឹងកាត់នូវមែកឈើ ខាងត្បូងនោះទៀត ។ សោតឯមែកឈើនោះ គ្រាន់តែត្រូវពួកឈ្មួញ កាត់ដាច់ភ្លាម ក៏ហូរចេញនូវបាយនៃស្រូវសាលី ដ៏លាយដោយ សាច់ដ៏ច្រើន នូវនំកុម្មាស ហាក់ដូចជាបាយាសមានទឹកតិច នូវសម្ កកូរ និងសម្លសណ្តែកបាយ ពាណិជទាំងនោះ បានបរិភោគទំពា ស៊ីក្នុងទីនោះដរាបទាល់អស់ចំណង់ ។ ពួកពាណិជល្ងង់ ដែលត្រូវ មោហៈបិទបាំង ក៏ប្រឹក្សាគ្នានូវហេតុទី ៣ ថា បើដូច្នោះ យើងជាពួក ឈ្មួញនឹងកាត់មែកឈើខាងលិចនោះទៀត ។ សោតឯមែកនោះ គ្រាន់តែត្រូវពួកឈ្មួញកាត់ដាច់ភ្លាម ក៏ចេញនូវពួកនាងនារី មាន ខ្លួនតាក់តែងហើយ មានសំពត់និងគ្រឿងអាភរណៈដ៏វិចិត្រ ពាក់ កែវមណីនិងកុណ្ឌល ។ គួរសរសើរដែរ ពាណិជទាំងឡាយមាន នាងនារីម្នាក់ៗ ចំណែកខាងនាងនារី ២៥ នាក់ ចោមរោម (នូវ នាយឈ្មួញជាធំ) ក្រោមម្លប់ឈើនោះដោយជុំវិញ ពាណិជទាំង នោះ ត្រូវនាងនារីទាំងនោះ ចោមរោមហើយ ដរាបអស់ចំណង់ ។

ចតុត្ថំ សមចិន្តេសុំ ពាលា មោហេន ចារុតា
អញ្ញស្ស ឧត្តរំ សាខំ មយំ ឆិន្ទាម វាណិជា ។
សា ច ឆិន្នាវ បក្ខរិ មុត្តា វេឡុរិយា ពហូ
រជតំ ជាតរូបញ្ច កុត្តិយោ បដិយានិ ច
កាសិកានិ[១] ច វត្ថានិ ឧទ្ទិយានិ ច កម្ពលា
តេ តត្ថ ភារេ ពន្ធិត្វា យាវតិច្ឆឹសុ វាណិជា ។
បញ្ចមំ សមចិន្តេសុំ ពាលា មោហេន ចារុតា
អញ្ញស្ស មូលេ ឆិន្ទាម អបិ ភិយ្យោ លភាមសេ ។
អថុដ្ឋហិ សត្ថវាហោ យាចមានោ កតញ្ជលិ
និគ្រោធោ កឹ អបរជ្ឈតិ វាណិជា ភទ្ទមត្ថុ តេ ។
វារិទា បុរិមា សាខា អន្នបានញ្ច ឧក្ខិណា
ធារិទា បច្ឆិមា សាខា សព្វកាមេ ច ឧត្តរា
និគ្រោធោ កឹ អបរជ្ឈតិ វាណិជា ភទ្ទមត្ថុ តេ ។

---
១ ម. កាសិយានិ ។

ពួកពាណិជល្ងង់ ដែលត្រូវមោហៈបិទបាំង ក៏ប្រឹក្សានូវហេតុទី ៤ ថា បើដូច្នោះ យើងជាពួកឈ្មួញ នឹងកាត់នូវមែកឈើខាងជើងនោះទៀត ។ សោតឯមែកនោះ គ្រាន់តែត្រូវពួកឈ្មួញកាត់ដាច់ភ្លាម ក៏ហូរចេញនូវកែវមុក្តានិងកែវពៃទូរ្យដ៏ច្រើនផង នូវប្រាក់ផង នូវមាសផង នូវកម្រាលសម្រាប់ក្រាលលើខ្នងដំរីជាដើមផង នូវកម្រាលរោមសត្វជាដើមផង នូវសំពត់ដែលគេធ្វើក្នុងដែនកាសីផង នូវសំពត់កម្ពលឈ្មោះឧទ្ទិយានៈផង ពាណិជទាំងនោះ ក៏វេចយកនូវភារៈ ដរាបទាល់អស់ចំណង់ក្នុងទីនោះ ។ ពួកពាណិជល្ងង់ ដែលត្រូវមោហៈបិទបាំង ក៏ប្រឹក្សានូវហេតុទី ៥ ថា បើដូច្នោះ ពួកយើងនឹងកាត់ត្រង់គល់ឈើនោះ មុខជានឹងបានច្រើនជាងនេះទៅទៀត គ្រានោះឈ្មួញជាធំ ក្រោកឡើងផ្គងអញ្ជលីអង្វរថា ដើមជ្រៃ ប្រទូស្តពួកអ្នកដូចម្តេច ម្នាលពាណិជទាំងឡាយ សេចក្តីចម្រើនចូរមានដល់អ្នកចុះ ។ មែកខាងកើត បានឲ្យទឹកផ្ទួតផង មែកខាងត្បូង បានឲ្យបាយនិងទឹកផង មែកខាងលិច បានឲ្យនាងនារីទាំងឡាយផង មែកខាងជើង បានឲ្យនូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាងផង ដើមជ្រៃប្រទូស្តពួកអ្នកដូចម្តេច ម្នាលពាណិជទាំងឡាយ សេចក្តីចម្រើនចូរមានដល់អ្នកចុះ ។

យស្ស រុក្ខស្ស ឆាយាយ   និសីទេយ្យ សយេយ្យ វា
ន តស្ស សាខំ ភញ្ជេយ្យ   មិត្តទុព្ភោ ហិ បាបកោ ។
តេ ច តស្ស អនាទិត្វា   ឯកស្ស វចនំ ពហូ
និសិតាហិ កុឋារីហិ   មូលតោ នំ ឧបក្កមុំ ។
[១២០] តតោ នាគា និក្ខមឹសុ   សន្នទ្ធា បញ្ចវីសតិ
ធនុគ្គហានំ តិសតា   ឆសហស្សា ច ចម្មិនោ ។
[១២១] ឯតេ ហនថ ពន្ធថ   មា វោ មុញ្ចិត្ថ ជីវិតំ
ឋបេត្វា សត្ថវាហំវ   សព្វេ ភស្មំ ករោថ នេ ។
[១២២] តស្មា ហិ បណ្ឌិតោ បោសោ   សម្បស្សំ អត្ថមត្តនោ
លោភស្ស ន វសំ គច្ឆេ   ហនេយ្យ ទិសកំ[១] មនំ
ឯវមាទីនវំ ញត្វា   តណ្ហា ទុក្ខស្ស សម្ភវំ
វីតតណ្ហោ អនាទានោ   សតោ ភិក្ខុ បរិព្វជេតិ ។

មហាវាណិជជាតកំ ទសមំ ។

១ ឱ. ម. ហានេយ្យាវិសកំ ។

បុគ្គលអង្គុយឬដេក ក្រោមម្លប់នៃឈើណា មិនត្រូវកាច់បំបាក់មែកឈើនោះឡើយ ព្រោះថាបុគ្គលអ្នកប្រទូស្តមិត្រ ជាមនុស្សអាក្រក់ ។ ឯឈ្មួញទាំងនោះ ច្រើនគ្នា មិនអើពើនូវពាក្យនៃឈ្មួញ ជាធំម្នាក់ឯងនោះ ក៏ចូលទៅដើម្បីនឹងកាត់នូវដើមជ្រៃនោះត្រង់គល់ ដោយប៉ូវថៅទាំងឡាយដែលខ្លួនសំលៀងហើយ ។

[១២០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ នាគទាំងឡាយ ២៥ សៀតគ្រឿងក្រោះហើយផង ពួកនាគខ្មាន់ធ្នូ ៣០០ ផង ពួកទាហានកាន់ខែល ៦០០០ ផង ក៏ចេញមក ។

[១២១] (នាគរាជ...)អ្នកទាំងឡាយចូរសម្លាប់ ចូរចងនូវពាណិជទាំងនុ៎ះ អ្នកទាំងឡាយកុំលែងនូវជីវិតឡើយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរធ្វើនូវពួកពាណិជទាំងអស់នោះឲ្យទៅជាផេះ ទុកតែពាណិជជាធំម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។

[១២២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិតបុរស កាលបើបានឃើញច្បាស់ នូវប្រយោជន៍របស់ខ្លួន មិនគប្បីលុះអំណាចនៃលោភៈឡើយ ត្រូវតែកម្ចាត់បង់នូវចិត្ត ដែលប្រកបដោយលោភៈប្រាកដដូច្នោះ ភិក្ខុបើបានដឹងនូវទោស (ក្នុងលោភៈ) យ៉ាងនេះ ដឹងនូវការកើតឡើងនៃទុក្ខព្រោះតណ្ហាយ៉ាងនេះហើយ គប្បីប្រព្រឹត្តជាអ្នកមានតណ្ហាទៅប្រាសហើយ មិនមានសេចក្តីប្រកាន់មាំ មានស្មារតី ។

ចប់ មហាវាណិជជាតក ទី ១០ ។

សាធិនរាជជាតកំ

[១២៣] អព្ភុតោ វត លោកស្មឹ ឧប្បជ្ជិ លោមហំសនោ
ទិព្វោ រថោ បាតុរហុ វេទេហស្ស យសស្សិនោ ។
[១២៤] ទេវបុត្តោ មហិទ្ធិកោ មាតលិ ទេវសារថិ
និមន្តយិត្ថ រាជានំ វេទេហំ មិថិលគ្គហំ
ឯហិមំ រថមារុយ្ហ រាជ សេដ្ឋ ទិសម្បតិ
ទេវា ទស្សនកាមា តេ តាវត្តឹសា សឥន្ទកា
សរមានា ហិ តេ ទេវា សុធម្មាយំ សមច្ឆរេ ។
តតោ ច រាជា សាធិនោ វេទេហោ មិថិលគ្គហោ
សហស្សយុត្តំ អភិរុយ្ហ អគា ទេវាន សន្តិកេ
(សហស្សយុត្តំ ហយវាហឹ ទិព្វយានមធិដ្ឋិតោ
យាយមានោ មហារាជា អទ្ទស ទេវសភំ ឥទំ)
តំ ទេវា បដិនន្ទឹសុ ទិស្វា រាជានមាគតំ
ស្វាគតន្តេ មហារាជ អថោ តេ អទុរាគតំ
និសីទ ទានិ រាជិសិ ទេវរាជស្ស សន្តិកេ ។

សាធិនរាជជាតក

[១២៣] (ពួកអ្នកនគរពោលថា ស្តេចរបស់យើង) ចម្លែកណាស់តើ គួរឲ្យព្រឺរោម កើតឡើង ក្នុងលោក រថជាទិព្យបានកើតប្រាកដ ដល់ស្តេចវិទេហៈ ព្រះអង្គមានយស ។

[១២៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ទេវបុត្រឈ្មោះមាតលី ជាទេវសារថី មានឫទ្ធិច្រើន បានអញ្ជើញព្រះបាទវិទេហៈ ព្រះអង្គគ្រប់គ្រងក្រុងមិថិលាថា បពិត្រព្រះរាជាដ៏ប្រសើរ ជាម្ចាស់នៃទិស សូមព្រះអង្គយាងឡើងកាន់រថនេះ ទេវតាទាំងឡាយជាន់តាវត្តិង្សព្រមទាំងព្រះឥន្ទ ចង់ឃើញព្រះអង្គ ព្រោះទេវតាទាំងឡាយរលឹកព្រះអង្គ នៅរង់ចាំក្នុងរោងឈ្មោះសុធម្មា ។ លំដាប់នោះឯង ព្រះបាទវិទេហៈ ព្រះនាមសាធិន ព្រះអង្គគ្រប់គ្រងក្រុងមិថិលា ទ្រង់យាងឡើងកាន់រថ ទឹមដោយសេះច្រើន ហើយបានយាងទៅក្នុងសម្នាក់នៃទេវតាទាំង-ឡាយ (ព្រះរាជាជាធំ ទ្រង់ប្រថាប់លើទិព្វយានឈ្មោះហយវាហី ដែលទឹមដោយសេះច្រើន កំពុងយាងទៅក៏បានទតឃើញទេវសភានេះ) ពួកទេវតាបានឃើញព្រះរាជានោះមកដល់ហើយ ក៏ត្រេកអរស្មោះចំពោះថា បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គយាងមកស្រួលហើយមិនមែនយាងមកដោយមិនស្រួលទេ បពិត្រព្រះរាជាអ្នកស្វែងរកគុណដ៏ប្រសើរ ឥឡូវនេះសូមព្រះអង្គទ្រង់គង់ក្នុងសម្នាក់នៃទេវរាជចុះ ។

សក្កោបិ បជិនន្ទិត្ថ	វេទេហំ មិថិលគ្គហំ
និមន្តយិត្ថ កាមេហិ	អាសនេន ច វាសវោ
សាធុ ខោសិ អនុប្បត្តោ	អាវាសំ វសវត្តិនំ
វស ទេវេសុ រាជិសិ	សព្វកាមសមិទ្ធិសុ
តាវត្តឹសេសុ ទេវេសុ	ភុញ្ជ កាមេ អមានុសេ ។

[១២៥] អហំ បុរេ សគ្គគតោ រមាមិ
នច្ចេហិ គីតេហិ ច វាទិតេហិ
សោទានិ អជ្ជ ន រមាមិ សគ្គេ
អាយុន្នុ ខីណំ មរណន្នុ សន្តិកេ
ឧទាហុ មុឡ្ហោស្មិ ជនិន្ទសេដ្ឋ ។

[១២៦] ន តាយុ ខីណំ មរណញ្ច ទូរេ[១]
ន ចាបិ មុឡ្ហោ នរវីរសេដ្ឋ
តុយ្ហញ្ច បុញ្ញានិ បរិត្តកានិ
យេសំ វិបាកំ ឥធ វេទយិត្ថោ

១ ឱ. ន ចាយុ ខីណំ មរណន្តេ ទូរេ ។ ម. នចាយុ ខីណំ មរណញ្ច ទូរេ ។

ឯព្រះឥន្ទក៏ទទួលរាក់ទាក់ចំពោះព្រះបាទវិទេហៈ ព្រះអង្គគ្រប់គ្រង ក្រុងមិថិលា ព្រះឥន្ទបានអញ្ជើញដោយកាមទាំងឡាយផង ដោយ អាសនៈផងថា ប្រពៃណាស់ហើយ ព្រះអង្គបានដល់អាវាស របស់ ទេវតាទាំងឡាយ ដែលញុាំងគេឲ្យប្រព្រឹត្តក្នុងអំណាចខ្លួន បពិត្រ ព្រះរាជាអ្នកស្វែងរកគុណដ៏ប្រសើរ សូមព្រះអង្គគង់នៅក្នុងពួកទេវតា ដែលសម្រេចនូវកាមគ្រប់យ៉ាងបាន សូមព្រះអង្គសោយនូវកាមទាំង-ឡាយ ដែលមិនមែនជារបស់មនុស្សក្នុងពួកទេវតាជាន់តាវត្តិង្សចុះ ។

[១២៥] (ព្រះបាទសាធិនរាជ...) កាលពីដើម ខ្ញុំមកនៅក្នុងឋាន សួគ៌ រីករាយដោយរបាំចម្រៀងនិងប្រគំទាំងឡាយ ឥឡូវនេះ ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំមិនត្រេកអរក្នុងឋានសួគ៌ទេ បពិត្រព្រះជនិន្ទដ៏ ប្រសើរ អាយុ (របស់ខ្ញុំ) នឹងអស់ឬ ឬសេចក្ដីស្លាប់ (បិត នៅ) ក្នុងទីជិត ឬក៏ខ្ញុំជាបុគ្គលវង្វេង ។

[១២៦] (សក្ក...) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរ មានព្យាយាមជាងជន អាយុរបស់ព្រះអង្គមិនទាន់អស់ទេ ទាំងសេចក្ដីស្លាប់របស់ព្រះ អង្គ (ក៏បិតនៅ) ក្នុងទីឆ្ងាយ មួយវិញទៀត ព្រះអង្គ មិនមែន ជាមនុស្សវង្វេងទេ តែថា ព្រះអង្គ សោយនូវផលនៃបុណ្យ ណា ក្នុងទេវលោកនេះ បុណ្យរបស់ព្រះអង្គនោះ តិច

វសេ ទេវានុភាវេន រាជ សេដ្ឋ ទិសម្បតិ
តាវត្តឹសេសុ ទេវេសុ ភុញ្ជ កាមេ អមានុសេ ។
[១២៧] យថា យាចិតកំ យានំ យថា យាចិតកំ ធនំ
ឯវំ សម្បទមេវេតំ យំ បរតោ ទានបច្ចយា
ន ចាហមេតមិច្ឆាមិ យំ បរតោ ទានបច្ចយា
សយំ កតានិ បុញ្ញានិ តំ មេ អាវេណិយំ ធនំ
សោហំ គន្ត្វា មនុស្សេសុ កាហាមិ កុសលំ ពហុំ
ទានេន សមចរិយាយ សំយមេន ទមេន ច
យំ កត្វា សុខិតោ ហោតិ ន ច បច្ឆានុតប្បតិ ។
[១២៨] ឥមានិ តានិ ខេត្តានិ ឥមំ និក្ខំ សកុណ្ឌលំ
ឥមា តា ហរិតានុបា ឥមា នជ្ជោ សវន្តិយោ
ឥមា តា បោក្ខរណិយោ រម្មា ចាកវាកូបកុជ្ជិតា

បពិត្រព្រះរាជាដ៏ប្រសើរ ជាម្ចាស់នៃទិស សូមព្រះអង្គគង់នៅដោយទេវានុភាពចុះ សូមព្រះអង្គសោយនូវកាមទាំងឡាយ មិនមែនជារបស់មនុស្ស ក្នុងទេវលោកជាន់តាវត្តិង្សចុះ ។

[១២៧] *(ព្រះរាជា...) យានដែលខ្ចីគេ និងទ្រព្យដែលខ្ចីគេ មានឧបមាយ៉ាងណាមិញ ទ្រព្យណាដែលគេបាន ព្រោះបុគ្គលដទៃឲ្យជាបច្ច័យ ទ្រព្យនុ៎ះឯង ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ទ្រព្យណាដែលគេបាន ព្រោះបុគ្គលដទៃឲ្យជាបច្ច័យ ខ្ញុំមិនចង់បានទ្រព្យនុ៎ះឡើយ បុណ្យទាំងឡាយ ដែលខ្ញុំបានធ្វើហើយដោយខ្លួនឯង បុណ្យនោះទុកជាទ្រព្យរបស់ខ្ញុំជាប់តាមខ្លួន ខ្ញុំនោះនឹងទៅធ្វើកុសលឲ្យច្រើនក្នុងពួកមនុស្ស ដោយឲ្យទានផង កិរិយាប្រព្រឹត្តធម៌ស្មើផង កិរិយាសង្រួមដោយសីលផង កិរិយាទូន្មាននូវឥន្ទ្រិយផង ព្រោះថា បុគ្គលធ្វើកុសលហើយ រមែងដល់នូវសេចក្តីសុខ ទាំងមិនក្តៅក្រហាយរឿយៗ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។*

[១២៨] *(សាធិនរាជ ពោលនឹងស្តេចនារទៈថា) ស្រែទាំងឡាយនេះផង ទទឹកប្រកបដោយកុណ្ឌល[១]ដ៏ល្អនេះផង ផែនដីដ៏ដេរដាស ដោយស្មៅពណ៌ខៀវនេះផង ស្ទឹងទាំងឡាយដែលកំពុងហូរនេះផង ស្រះបោក្ខរណីទាំងឡាយ ជាទីរីករាយ មានសត្វចាក្រពាកយំហើយ*

១ ទទឹកមានកំពែងសម្រាប់បុកទម្លាយទឹកឲ្យហូរស្រួល ។ អដ្ឋកថា ។

៤៧

បកិណ្ណកនិបាតេ ឯកាទសមំ សាធិនរាជជាតកំ

មណ្ឌាលកោហិ សញ្ឆន្នា   បទុមុប្បលកោហិ ច
យស្មិមានិ មមាយឹសុ   កឹ នុ តេ ទិសតំ គតា ។
តានិ ច ខេត្តានិ សោ ភូមិភាគោ
តេយេវ អារាមវនូបចារា
តមេវ មយ្ហំ ជនតំ អបស្សតោ
សុញ្ញញ្ច មេ នារទ ខាយតេ ទិសា ។

[១២៩] ទិដ្ឋា មយា វិមានានិ   ឱភាសន្តា ចតុទ្ទិសា
សម្មុខា ទេវរាជស្ស   តិទសានញ្ច សម្មុខា ។
វុត្ថំ មេ ភវនំ ទិព្យំ   ភុត្តា កាមា អមានុសា
តាវតឹសេសុ ទេវេសុ   សព្វកាមសមិទ្ធិសុ ។
សោហំ ឯតាទិសំ ហិត្វា   បុញ្ញាយម្ហិ ឥធាគតោ
ធម្មមេវ ចរិស្សាមិ   នាហំ រជ្ជេន អត្ថិកោ ។
អទណ្ឌាវចរំ មគ្គំ   សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតំ
តំ មគ្គំ បដិបជ្ជិស្សំ   យេន គច្ឆន្តិ សុព្វតា ។

សាធិនរាជជាតកំ ឯកាទសមំ ។

ដ៏ដេរដាសដោយចង្កុលណី ដោយផ្កាឈូក និងផ្កាឧប្បលនេះផង ពួកជនណា រាប់អាននូវទីទាំងឡាយនេះថាជារបស់អញ ជនទាំងនោះ ទៅកាន់ទិសណាហ្ន៎ ។

ម្នាលនារទៈ ស្រែទាំងឡាយ នៅជាស្រែទាំងនោះដដែល ភូមិភាគ នៅជាភូមិភាគនោះដដែល ឧបចារៈនៃសួនច្បារទាំងឡាយ ក៏នៅជាឧបចារៈនោះដដែល តែថាកាលយើងមិនឃើញនូវជនទាំងនោះ ទិសប្រាកដដល់យើង ហាក់ដូចជាសូន្យឈឹង ។

[១២៩](ព្រះរាជា...) វិមានទាំងឡាយញុាំងទិសទាំង ៤ ឲ្យភ្លឺចិញ្ចែងចំពោះមុខទេវរាជផង ចំពោះមុខពួកទេវតាជាន់ត្រៃត្រិង្សផង យើងបានឃើញហើយ ។ ភពជាទិព្យយើងបាននៅរួចហើយ កាមទាំងឡាយមិនមែនជារបស់មនុស្ស យើងបានបរិភោគរួចហើយក្នុងពួកទេវតាជាន់តាវត្តិង្ស អាចសម្រេចនូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាងបាន ។ យើងនោះបានលះបង់សម្បត្តិទិព្យប្រាកដដូច្នោះ ហើយមកក្នុងទីនេះ ដើម្បីធ្វើបុណ្យ យើងនឹងប្រព្រឹត្តធម៌តែម្យ៉ាង យើងមិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយរាជសម្បត្តិទេ ។ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយដែលមានវត្តល្អ ស្តេចយាងទៅតាមផ្លូវណា យើងនឹងដើរទៅតាមផ្លូវនោះ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធសម្តែងហើយ ជាផ្លូវដែលបុគ្គលមិនមានអាជ្ញាគប្បីត្រាច់ទៅ ។

ចប់ សាធិនរាជជាតក ទី ១១ ។

ទសព្រាហ្មណជាតកំ

[១៣០] រាជា អវោច វិធុរំ ធម្មកាមោ យុធិដ្ឋិលោ
ព្រាហ្មណេ វិធុរ បរិយេស សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
វិរតេ មេថុនា ធម្មា យេ មេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ
ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

[១៣១] ទុល្លភា ព្រាហ្មណា ទេវ សីលវន្តោ ពហុស្សុតា
វិរតា មេថុនា ធម្មា យេ តេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ ។
ទស ខលុ មហារាជ យា តា ព្រាហ្មណជាតិយោ
តេសំ វិភង្គវិចយំ វិត្ថារេន សុណោហិ មេ ។
បសិព្វកេ គហេត្វាន បុណ្ណេ មូលស្ស សំវុតេ
ឱសធិកាយេ គន្ថេន្តិ ន្ហាបយន្តិ ជបន្តិ ច ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ទសព្រាហ្មណជាតក

[១៣០] (ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះរាជា ជាយុធិដ្ឋិលគោត្រ ព្រះអង្គប្រាថ្នានូវធម៌ បានត្រាស់នឹងអាមាត្យឈ្មោះវិធូរៈថា ម្នាលវិធូរៈ អ្នកចូរស្វែងរកនូវព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគនូវភោជនរបស់យើង ទក្ខិណាទានដែលគេឲ្យហើយចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន ម្នាលសម្លាញ់ យើងនឹងឲ្យនូវទក្ខិណាទាន (ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

[១៣១] (អាមាត្យឈ្មោះវិធូរៈ ក្រាបទូលថា)បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ពួកព្រាហ្មណ៍ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម គួរនឹងបរិភោគនូវភោជនរបស់ព្រះអង្គ គេរកបានដោយក្រ ។ បពិត្រមហារាជ ឮថា ជាតិព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយណាមាន ១០ យ៉ាង សូមព្រះអង្គ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ នូវការចែករំលែក និងការពិនិត្យពិច័យ នូវព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តាមប្រាជ្ញារបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ដោយពិស្តារចុះ ។ ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ កាន់ការុងទាំងឡាយ ដែលពេញដោយឫសឈើ ចងមាត់ជិត ហើយតែងក្បួនថ្នាំទាំងឡាយផង ផ្ងូតទឹកឲ្យគេផង សែកនូវ (ភូតវិជ្ជា) ផង ។

តិកិច្ឆកសមា រាជ តេបិ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា

អក្ខាតា តេ មហារាជ តាទិសេ និបតាមសេ ។

[១៣២] អបេតា តេ ច ព្រាហ្មញ្ញា[១] (ឥតិ រាជា ច កោរព្យោ)

ន តេ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា

អញ្ញេ វិធុរ បរិយេស សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ

វិរតេ មេថុនា ធម្មា យេ មេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ

ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

[១៣៣] កិង្កិណិយោ គហេត្វាន ឃោសេន្តិ បុរតោបិ តេ

បេសនានិបិ គច្ឆន្តិ រថចរិយាសុ សិក្ខរេ ។

បរិចារិកសមា រាជ តេបិ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា

អក្ខាតា តេ មហារាជ តាទិសេ និបតាមសេ ។

---

១ ម. ព្រាហ្មណញ្ញា ។

បពិត្រព្រះរាជា ឯព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ស្មើដោយពេទ្យ គេហៅថា ព្រាហ្មណ៍ដែរ បពិត្រមហារាជ (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ) ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានក្រាបទូលចំពោះព្រះអង្គរួចហើយ យើងនឹងចូលទៅរកពួកព្រាហ្មណ៍ប្រាកដដូច្នោះឬ ។

[១៣២] (ព្រះរាជាកោរព្យ:...) ពួកព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ប្រាសចាកភាពជាព្រាហ្មណ៍ តែព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ គេមិនហៅថា ព្រាហ្មណ៍ទេ ម្នាលវិធូរៈ អ្នកចូរស្វែងរកព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃវិញ ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគនូវភោជនរបស់យើង ម្នាលសម្លាញ់ ទក្ខិណាទាន ដែលគេឲ្យហើយចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន យើងនឹងឲ្យនូវទក្ខិណាទាន (ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

[១៣៣] (វិធូរ:...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ កាន់ឃ្នោះទាំងឡាយហើយឃោសនាព្វដ៏ខាងមុខ (នៃស្ដេចនិងអាមាត្យ)ក៏មាន ទៅកាន់ទីសម្រាប់បម្រើគេក៏មាន សិក្សាខាងសិល្បៈរថក៏មាន ។ បពិត្រព្រះរាជា ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ស្មើដោយជនអ្នកបម្រើ គេហៅថា ព្រាហ្មណ៍ដែរ បពិត្រមហារាជ (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ) ខ្ញុំព្រះអង្គបានក្រាបទូលចំពោះព្រះអង្គហើយ យើងនឹងចូលទៅរកពួកព្រាហ្មណ៍បែបដូច្នោះឬ ។

[១៣៤] អបេតា តេ ច ព្រាហ្មញ្ញា (ឥតិ រាជា ច កោរព្យោ)
ន តេ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា
អញ្ញេ វិធុរ បរិយេស សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
វិរតេ មេថុនា ធម្មា យេ មេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ
ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

[១៣៥] កមណ្ឌលុំ គហេត្វាន វង្កទណ្ឌញ្ច ព្រាហ្មណា
បច្ចុបេស្សន្តិ រាជានោ គាមេសុ និគមេសុ ច
ជានិន្ទេ វុដ្ឋហេស្សាម គាមម្ហិ និគមម្ហិ វា
និគ្គាហកសមា រាជ តេបិ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា
អក្ខាតា តេ មហារាជ តាទិសេ និបតាមសេ ។

[១៣៦]អបេតា តេ ច ព្រាហ្មញ្ញា(ឥតិ រាជា ច កោរព្យោ)
ន តេ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា

[១៣៤] (ព្រះរាជាកោរព្យ:...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាសចាកភាពជាព្រាហ្មណ៍ តែព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ គេមិនហៅថាព្រាហ្មណ៍ទេ ម្នាលវិធូរៈ អ្នកចូរស្វែងរកនូវព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃវិញ ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគនូវភោជនរបស់យើង ម្នាលសម្លាញ់ ទក្ខិណាទាន ដែលគេឲ្យចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន យើងនឹងឲ្យនូវទក្ខិណាទាន (ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

[១៣៥] (វិធូរ:...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ កាន់ឃ្មោកដាក់ទឹកផង ដំបងក្ងកផង ចូលទៅអែបអប នឹងស្តេចទាំងឡាយ ក្នុងស្រុកឬនិគម (ដោយគិតគ្នាថា) កាលបើគេមិនឲ្យ (វត្ថុអ្វីមួយ) ក្នុងស្រុក ឬនិគម យើងនឹងមិនក្រោកឡើយ បពិត្រព្រះរាជា ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាកដស្មើដោយបុគ្គលអ្នករឹបជាន់ គេហៅថាព្រាហ្មណ៍ដែរ បពិត្រមហារាជ (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ) ខ្ញុំព្រះអង្គបានក្រាបបង្គំទូលចំពោះព្រះអង្គហើយ យើងនឹងចូលទៅរកពួកព្រាហ្មណ៍បែបដូច្នោះឬ ។

[១៣៦] (ព្រះរាជាកោរព្យ:...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះប្រាសចាកភាពជាព្រាហ្មណ៍ តែព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ គេមិនហៅថាព្រាហ្មណ៍ទេ

៤១

បកិណ្ណកនិបាតេ ទ្វាទសមំ ទសព្រាហ្មណជាតកំ

អញ្ញេ វិធុរ បរិយេស សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
វិរតេ មេថុនា ធម្មា យេ មេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ
ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

[១៣៧] បរូឡ្ហកច្ឆនខលោមា បង្កទន្តា រជស្សិរា
ឱកិណ្ណា រជរេណូហិ យាចកា វិចរន្តិ តេ
ខាណុឃាតសមា រាជ តេបិ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា
អក្ខាតា តេ មហារាជ តាទិសេ និបតាមសេ ។

[១៣៨] អបេតា តេ ច ព្រាហ្មញ្ញា (ឥតិ រាជា ច កោរព្យោ)
ន តេ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា

អញ្ញេ វិធុរ បរិយេស សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
វិរតេ មេថុនា ធម្មា យេ មេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ

ម្នាលវិធុរៈ អ្នកចូរស្វែងរកព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃវិញ ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគភោជនរបស់យើង ម្នាលសម្លាញ់ ទក្ខិណាទានដែលគេឲ្យហើយចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន យើងនឹងឲ្យនូវទក្ខិណាទាន (ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

[១៣៧] (វិធុរៈ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ មានរោមក្លៀកនិងក្រចកដុះវែង មានធ្មេញប្រកបដោយមន្ទិល មានធូលីលើក្បាល រោយរាយដោយធូលីនិងលម្អងដី ត្រាច់ទៅសូម (ទ្រព្យផ្សេងៗ) បពិត្រព្រះរាជា ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាកដស្មើដោយជនអ្នកដកនូវដង្គត់ គេហៅថា ព្រាហ្មណ៍ដែរ បពិត្រមហារាជ (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ) ខ្ញុំព្រះអង្គបានក្រាបទូលចំពោះព្រះអង្គហើយ យើងនឹងចូលទៅរកព្រាហ្មណ៍បែបដូច្នោះឬ ។

[១៣៨] (ព្រះរាជាកោរព្យៈ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាសចាកភាពជាព្រាហ្មណ៍ តែព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ គេមិនហៅថាព្រាហ្មណ៍ទេ ម្នាលវិធុរៈ អ្នកចូរស្វែងរកព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃវិញ ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគ នូវភោជនរបស់យើង

ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

[១៣៩] ហរីតកំ អាមលកំ អម្ពំ ជម្ពុំ វិភេទកំ
លពុជំ ទន្តចោណានិ បេលុវា ពទរានិ ច
រាជាយតនំ ឧច្ឆុបុដំ ធូមនេត្តំ មធុព្ពនំ
ឧច្ចាវចានិ បណីយានិ(១) វិក្កិណន្តិ ជនាធិប
វាណិជកសមា រាជ តេបិ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា
អក្ខាតា តេ មហារាជ តាទិសេ និបតាមសេ ។

[១៤០] អបេតា តេ ច ព្រាហ្មញ្ញា (ឥតិ រាជា ច កោរព្យោ)
ន តេ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា
អញ្ញេ វិធូរ បរិយេស សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
វិរតេ មេថុនា ធម្មា យេ មេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ
ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

---

១ ម. បណីតានិ ។

ម្នាលសម្លាញ់ ទក្ខិណាទាន ដែលគេឲ្យហើយចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន យើងនឹងឲ្យនូវទក្ខិណាទាន(ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

[១៣៩] (វិធុរៈ...) បពិត្រព្រះជនាធិបតី (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ) ជួញសម៉ផង កន្ទួតព្រៃផង ស្វាយផង ព្រីងផង សម៉ពិភេកផង ខ្នុរ សម្ងផង ឈើស្គន់ផង ឡោផង ពុទ្រាផង ឈើកែសផង ទឹកអំពៅ នឹងស្ករអំពៅផង ខ្សៀផង ទឹកឃ្មុំនិងថ្នាំបន្តក់ភ្នែកផង ជួញភណ្ឌៈមានតម្លៃតិច ឬមានតម្លៃច្រើនផង បពិត្រព្រះរាជា ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាកដស្មើដោយពាណិជ ហៅថា ព្រាហ្មណ៍ដែរ បពិត្រមហារាជ (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ) ខ្ញុំព្រះអង្គបានក្រាបទូលចំពោះព្រះអង្គហើយ យើងនឹងចូលទៅរកពួកព្រាហ្មណ៍បែបដូច្នោះឬ ។

[១៤០] (ព្រះរាជាកោរព្យៈ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាសចាកភាពជាព្រាហ្មណ៍ តែព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ គេមិនហៅថាព្រាហ្មណ៍ទេ ម្នាលវិធុរៈ អ្នកចូរស្វែងរកព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃវិញ ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគនូវភោជនរបស់យើង ម្នាលសម្លាញ់ ទក្ខិណាទាន ដែលគេឲ្យចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន យើងនឹងឲ្យនូវទក្ខិណាទាន (ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

៥៣

បកិណ្ណកនិបាតេ ទ្វាទសមំ ទសព្រាហ្មណជាតកំ

[១៤១] កសិវណិជ្ជំ ការេន្តិ ចោសយន្តិ អជេឡកេ
កុមារិយោ បវេច្ឆន្តិ វិវាហន្តាវហន្តិ ច
សមា អម្ពដ្ឋវេសេហិ តេបិ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា
អក្ខាតា តេ មហារាជ តាទិសេ និបតាមសេ ។
[១៤២] អបេតា តេ ច ព្រាហ្មញ្ញា (ឥតិ រាជា ច កោរព្យោ)
ន តេ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា
អញ្ញេ វិធូរ បរិយេស សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
វិរតេ មេថុនា ធម្មា យេ មេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ
ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។
[១៤៣] និក្ខិត្តភិក្ខំ ភុញ្ជន្តិ គាមេស្វេកេ បុរោហិតា
ពហូ ទេ បរិបុច្ឆន្តិ អណ្ឌច្ឆេទានិ លញ្ឆកា
បសូបិ តត្ថ ហញ្ញន្តិ មហឹសា សូករា អជា

បកិណ្ណកនិបាត ទសព្រាហ្មណជាតក ទី ១២

[១៨១] (វិធុរ...) (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ) នាំគ្នាធ្វើនូវកសិកម្មនិងពាណិជ្ជ-កម្មផង ចិញ្ចឹមពពែនិងចៀមផង ទំនុកបម្រុងពួកកុមារីផង រៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍ផង ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាកដស្មើដោយកុដុម្ពិក:និងគហបតី គេហៅថា ព្រាហ្មណ៍ដែរ បពិត្រមហារាជ (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ) ខ្ញុំព្រះអង្គបានក្រាបទូលចំពោះព្រះអង្គហើយ យើងនឹងចូលទៅរកពួកព្រាហ្មណ៍បែបដូច្នោះឬ ។

[១៨២] (ព្រះរាជាកោរព្យ:...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាសចាកភាពជាព្រាហ្មណ៍ តែព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ គេមិនហៅថាព្រាហ្មណ៍ទេ ម្នាលវិធុរៈ អ្នកចូរស្វែងរកព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃវិញ ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគនូវភោជនរបស់យើង ម្នាលសម្លាញ់ ទក្ខិណាទានដែលគេឲ្យចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន យើងនឹងឲ្យនូវទក្ខិណាទាន (ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

[១៨៣] (វិធុរៈ...) មានព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ជាបុរោហិត (បរិភោគនូវភិក្ខាដែលគេទុកបម្រុងឲ្យខ្លួន) ពួកជនច្រើនគ្នា តែងសាកសួរព្រាហ្មណ៍នោះ ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ជាអ្នកក្រៀវពង(គោជាដើម)ផង ជាគ្រូសាក់ផង សម្លាប់សត្វចិញ្ចឹមគឺក្របីជ្រូកនិងពពែផង ក្នុងផ្ទះនោះ

គោឃាតកសមា រាជ   តេបិ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា

អក្ខាតា តេ មហារាជ   តាទិសេ និបតាមសេ ។

[១៨៨] អបេតា តេ ច ព្រាហ្មញ្ញា (ឥតិ រាជា ច កោរព្យោ)

ន តេ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា

អញ្ញេ វិជ្ជេ បរិយេស   សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ

វិរតេ មេថុនា ធម្មា   យេ មេ កុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ

ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម   យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

[១៨៩] អសិចម្មំ គហេត្វាន   ខគ្គំ បគ្គយ្ហ ព្រាហ្មណា

វេស្សបថេសុ តិដ្ឋន្តិ   សត្ថំ អព្វាហយន្តិបិ

សមា គោបនិសាទេហិ   តេបិ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា

អក្ខាតា តេ មហារាជ   តាទិសេ និបតាមសេ ។

បពិត្រព្រះរាជា ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាកដស្មើដោយបុគ្គលអ្នកសម្លាប់គោ គេហៅថាព្រាហ្មណ៍ដែរ បពិត្រមហារាជ (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ) ខ្ញុំព្រះអង្គបានក្រាបទូល ចំពោះព្រះអង្គហើយ យើងនឹងចូលទៅរកព្រាហ្មណ៍បែបដូច្នោះឬ ។

[១៤៤] (ព្រះរាជាតោរព្យៈ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាសចាកភាពជាព្រាហ្មណ៍ តែព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ គេមិនហៅថាព្រាហ្មណ៍ទេ ម្នាលវិធូរៈ អ្នកចូរស្វែងរកព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃវិញ ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគនូវភោជនរបស់យើង ម្នាលសម្លាញ់ ទក្ខិណាទានដែលគេឲ្យចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន យើងនឹងឲ្យនូវទក្ខិណាទាន (ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

[១៤៥] (វិធូរៈ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយកាន់ដាវនិងខែល កាន់ព្រះខាន់ឈរអែបនៅក្បែរផ្លូវ ជាទីទៅនៃពួកឈ្មួញ នាំពួកឈ្មួញឲ្យផុត (អំពីពួកចោរ) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាកដស្មើដោយពួកជនអ្នកឃ្វាលគោនិងពួកអ្នកនេសាទ គេហៅថា ព្រាហ្មណ៍ដែរ បពិត្រមហារាជ (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ) ខ្ញុំព្រះអង្គក្រាបទូលចំពោះព្រះអង្គហើយ យើងនឹងចូលទៅរកពួកព្រាហ្មណ៍បែបដូច្នោះឬ ។

បកិណ្ណកនិបាតេ ទ្វាទសមំ ទសព្រាហ្មណជាតកំ

[១៨៦] អបេតា តេ ច ព្រាហ្មញ្ញា (ឥតិ រាជា ច កោរព្យោ)
ន តេ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា
អញ្ញេ វិធុរ បរិយេស សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
វិរតេ មេថុនា ធម្មា យេ មេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ
ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

[១៨៧] អវញ្ញេ កុដិកំ កត្វា កូដានិ ការយន្តិ តេ
សសវិឡារេ ពាធេន្តិ អាគោធា មច្ឆកច្ឆបំ
តេ លុទ្ទកសមា រាជ តេបិ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា
អក្ខាតា តេ មហារាជ តាទិសេ និបតាមសេ ។

[១៨៨] អបេតា តេ ច ព្រាហ្មញ្ញា (ឥតិ រាជា ច កោរព្យោ)
ន តេ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា
អញ្ញេ វិធុរ បរិយេស សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
វិរតេ មេថុនា ធម្មា យេ មេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ

បកិណ្ណកនិបាត ទសព្រាហ្មណជាតក ទី ១២

[១៤៦] (ព្រះរាជាកោរព្យៈ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាសចាក ភាពជាព្រាហ្មណ៍ តែព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ គេមិនហៅថា ព្រាហ្មណ៍ទេ ម្នាលវិធូរៈ អ្នកចូរស្វែងរកព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃ វិញ ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគនូវភោជនរបស់យើង ម្នាលសម្លាញ់ ទក្ខិណាទាន ដែលគេឲ្យចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន យើងនឹងឲ្យនូវ ទក្ខិណាទាន (ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

[១៤៧] (វិធូរ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ (ធ្វើខ្ទមក្នុងព្រៃ ធ្វើ អន្ទាក់រំពែទាំងឡាយ បៀតបៀននូវទន្សាយនិងខ្លាត្រីផង នូវទន្សង ត្រីនិងអណ្តើកផង បពិត្រព្រះរាជា ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះប្រាកដ ស្មើដោយព្រានព្រៃ ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ គេហៅថា ព្រាហ្មណ៍ដែរ បពិត្រមហារាជ (ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ)ខ្ញុំព្រះអង្គបានក្រាបទូលចំពោះ ព្រះអង្គហើយ យើងនឹងចូលទៅស្វែងរកព្រាហ្មណ៍បែបដូច្នោះឬ ។

[១៤៨] (ព្រះរាជាកោរព្យៈ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាស ចាកភាពជាព្រាហ្មណ៍ តែព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ គេមិន ហៅថា ព្រាហ្មណ៍ទេ ម្នាលវិធូរៈ អ្នកចូរស្វែងរកពួក ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដទៃវិញ ដែលជាអ្នកមានសីល ជា ពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគនូវភោជនរបស់យើង

ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

[១៤៩] អញ្ញេ ធនស្ស កាមាហិ ហេដ្ឋា មញ្ចេ បសក្ខិតា

រាជានោ ឧបរិ ឆ្កាយន្តិ សោមយាគេ ឧបដ្ឋិតេ

មលមជ្ជសមា រាជ តេបិ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា

អក្ខាតា តេ មហារាជ តាទិសេ និបតាមសេ ។

[១៥០] អបេតា តេ ច ព្រាហ្មញ្ញា (ឥតិ រាជា ច កោរព្យោ)

ន តេ វុច្ចន្តិ ព្រាហ្មណា

អញ្ញេ វិធូរ បរិយេស សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ

វិរតេ មេថុនា ធម្មា យេ មេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ

ទក្ខិណំ សម្ម ទស្សាម យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

ម្នាលសម្លាញ់ ទក្ខិណាទានដែលគេឲ្យចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន យើងនឹងឲ្យនូវទក្ខិណាទាន (ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

[១៤៩] (វិធូរៈ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដទៃទៀត ចង់បានទ្រព្យ ក៏ដេកខាងក្រោមគ្រែ កាលសោមយាគ[១] ប្រាកដហើយ ស្តេចទាំងឡាយក៏ស្រង់ទឹកព្ធដ៏ខាងលើនៃគ្រែ បពិត្រព្រះរាជា ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ប្រាកដស្មើដោយជនអ្នកដុសក្អែល គេហៅថា ព្រាហ្មណ៍ដែរ បពិត្រមហារាជ (ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនេះ) ខ្ញុំព្រះអង្គបានក្រាបទូលចំពោះព្រះអង្គហើយ យើងចូលទៅរកពួកព្រាហ្មណ៍ប្រាកដដូច្នោះឬ ។

[១៥០] (ព្រះរាជាកោរព្យៈ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះប្រាសចាកភាពជាព្រាហ្មណ៍ តែព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ គេមិនហៅថាព្រាហ្មណ៍ទេ ម្នាលវិធូរៈ អ្នកចូរស្វែងរកព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដទៃវិញ ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម ឲ្យមកបរិភោគនូវភោជនរបស់យើង ម្នាលសម្លាញ់ ទក្ខិណាទានដែលគេឲ្យចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន យើងនឹងឲ្យនូវទក្ខិណាទាន (ចំពោះបុគ្គលនោះ) ។

---

១ ការបូជាដោយទឹកសោម គឺសុរាមួយបែបដែលគេបានមកពីដើមឈើ និយមថាជាសុរាវិសេស សម្រាប់យកទៅសែនព្រេន ។

[១៩១] អត្ថិ ខោ ព្រាហ្មណា ធេវ សីលវន្តោ ពហុស្សុតា
វិរតា មេថុនា ធម្មា យេ តេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ ។
ឯកញ្ច ភត្តំ ភុញ្ជន្តិ ន ច មជ្ជំ បិវន្តិ តេ
អក្ខាតា តេ មហារាជ តាទិសេ និមន្តយស្សុ ។

[១៩២] ឯតេ ខោ ព្រាហ្មណា វិធុរ សីលវន្តោ ពហុស្សុតា
ឯតេ វិធុរ បរិយេស ខិប្បញ្ច តេ និមន្តយាហិ ។

ទសព្រាហ្មណជាតកំ ទ្វាទសមំ ។

ភិក្ខាបរម្បរជាតកំ

[១៩៣] សុខុមាលរូបំ ទិស្វា រដ្ឋា វិវនមាគតំ
កុដាគារវរូបេតំ មហាសយនមុបោចិតំ[១]
តស្ស តេ បេមកោនាហំ អទាសឹ វឌ្ឍមោទនំ
សាលីនំ វិចិត្តំ ភត្តំ សុចិមំសូបសេចនំ

---

១ មហាសយនមុបាសិតន្តិបិ ។

[១៥១] (វិធូរ...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ពួកព្រាហ្មណ៍ដែលជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត វៀរចាកមេថុនធម្ម គួរនឹងបរិភោគភោជនរបស់ព្រះអង្គ មានដែរ ។ ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បរិភោគនូវភត្តតែម្តង ទាំងមិនផឹកនូវទឹកស្រវឹង បពិត្រមហារាជ (ពួកព្រាហ្មណ៍នេះ) ខ្ញុំព្រះអង្គបានក្រាបទូលព្រះអង្គហើយ យើងនឹងចូលទៅអញ្ជើញពួកព្រាហ្មណ៍ប្រាកដដូច្នោះឬ ។

[១៥២] (ព្រះរាជា...) ម្នាលវិធូរៈ បើពួកព្រាហ្មណ៍ទាំ់ងឯង ជាអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូតពិតមែន ម្នាលវិធូរៈ អ្នកចូរស្វែងរកពួកព្រាហ្មណ៍ទាំ់ងចុះ ចូរអញ្ជើញព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះមកឆាប់ៗ ។

ចប់ ទសព្រាហ្មណជាតក ទី ១២ ។

ភិក្ខាបរម្បរជាតក

[១៥៣] (កុដុម្ពិកៈទូលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញព្រះអង្គ មានព្រះរូបទន់ភ្លន់ចេញចាកដែនមកកាន់ព្រៃស្ងាត់ ប្រកបដោយផ្ទះកំពូលដ៏ប្រសើរ មានអាសនៈដ៏ថ្លៃថ្លា ដែលគេក្រាលបម្រុងទុក ទើបថ្វាយក្រយាស្ងោយ ដ៏ឧត្តម ជាភត្តនៃស្រូវសាលី ដ៏វិចិត្រ លាយដោយសាច់ដ៏ស្អាត ចំពោះព្រះអង្គនោះ ដោយសេចក្តីស្រឡាញ់

តំ ត្វំ ភត្តំ បដិគ្គយ្ហ   ព្រាហ្មណស្ស អទាបយិ

អត្តានំ អនសិត្វាន   កោយំ ធម្មោ នមត្ថុ តេ ។

[១៥៤] អាចរិយោ ព្រាហ្មណោ   មយ្ហំ កិច្ចាកិច្ចេសុ យ្វាវដោ

គរុ ច អាមន្តនិយោ ច   ទាតុមរហាមិ ភោជនំ ។

[១៥៥] ព្រាហ្មណំ ទានិ បុច្ឆាមិ   គោតមំ រាជបូជិតំ

រាជា តេ ភត្តំ ទាទាសិ   សុចិមំសូបសេចនំ

តំ ត្វំ ភត្តំ បដិគ្គយ្ហ   ឥសិស្ស ភោជនំ អទា

អខេត្តញ្ញូសិ ទានស្ស   កោយំ ធម្មោ នមត្ថុ តេ ។

[១៥៦] ភរាមិ បុត្តទារេ ច   ឃរេសុ គធិតោ អហំ

ភុញ្ជេ មានុសកេ កាមេ   អនុសាសាមិ រាជិនោ

អារញ្ញិកស្ស ឥសិនោ   ចិររត្តំ តបស្សិនោ

វុឌ្ឍស្ស ភាវិតត្តស្ស   ទាតុមរហាមិ ភោជនំ ។

ព្រះអង្គទទួលក្រយាស្ងោយនោះហើយ តែមិនសោយដោយព្រះអង្គឯង ត្រឡប់ជាប្រទានដល់ព្រាហ្មណ៍វិញ សូមក្រាបថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះអង្គ តើការណ៍នេះជាសភាពដូចម្ដេច ។

[១៥៤] (ព្រះរាជាត្រាស់ថា) ព្រាហ្មណ៍(នេះ) ជាអាចារ្យរបស់យើង ជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងកិច្ចតូចនិងកិច្ចធំផង ជាបុគ្គលគួរគោរពផង គួរឲ្យយើងហៅរកផង (ព្រោះហេតុនោះ) យើងគួរឲ្យភោជន ។

[១៥៥] (កុដុម្ពិកៈ...) ឥឡូវនេះ ខ្ញុំសូមសួរព្រាហ្មណ៍ ជាគោតមគោត្ត ដែលស្ដេចតែងបូជា ព្រះរាជាបានប្រទានភត្ត ដែលលាយដោយសាច់ដ៏ស្អាតដល់អ្នក អ្នកបានទទួលភត្តនោះហើយ ក៏បានប្រគេននូវភោជនដល់ឥសីវិញ អ្នកប្រហែលជាដឹងថា ខ្លួនមិនមែនជាខេត្តនៃទាន ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំចំពោះអ្នក តើការណ៍នេះជាសភាពដូចម្ដេច ។

[១៥៦] (ព្រាហ្មណ៍តបថា) ខ្ញុំតែងចិញ្ចឹមកូននិងប្រពន្ធផង ចំពាក់ចិត្តក្នុងផ្ទះទាំងឡាយផង ប្រៀនប្រដៅព្រះរាជាថា សូមព្រះអង្គសោយនូវកាមទាំងឡាយ ជារបស់នៃមនុស្សផង ហេតុនោះបានជាខ្ញុំគួរប្រគេនភោជនដល់ឥសីវិញ ដែលនៅក្នុងព្រៃ មានតបៈអស់កាលវែង ចម្រើនដោយគុណ មានចិត្តចម្រើនហើយ ។

បកិណ្ណកនិបាតេ តេរសមំ ភិក្ខាបរម្បរជាតកំ

[១៩៧] ឥសិញ្ចទានិ បុច្ឆាមិ កីសំ ធមនិសន្ថតំ
បរូឡ្ហកច្ឆនខលោមំ បង្កទន្តំ រជស្សិរំ
ឯកោ អរញ្ញេ វិហរសិ នាវកង្ខសិ ជីវិតំ
ភិក្ខុ កេន តយា សេយ្យោ យស្ស ត្វំ ភោជនំ អទា ។

[១៩៨] ខណមាលុកលម្ពានិ ពិលាលិតក្កលានិ ច
ធុនំ សាមាកនិវារំ សំហារិយំ បហារិយំ
សាកំ ភិសំ មធុំ មំសំ ពទរាមលកានិ ច
តានិ អាហត្វ[១] ភុញ្ជាមិ អត្ថិ មេ សោ បរិគ្គហោ
បចន្តោ អបចន្តស្ស អមមស្ស សកិញ្ចនោ
អនាទានស្ស សាទានោ ទាតុមរហាមិ ភោជនំ ។

[១៩៩] ភិក្ខុញ្ចទានិ បុច្ឆាមិ តុណ្ហិមាសីន សុព្វតំ
ឥតិ តេ ភត្តំ ចាទាសិ សុចិមំសូបសេចនំ
តំ ត្វំ ភត្តំ បដិគ្គយ្ហ តុណ្ហី ភុញ្ជសិ ឯកកោ
នាញ្ញំ កញ្ចិ និមន្តេសិ កោយំ ធម្មោ នមត្ថុ តេ ។

---

១ ឱ. អាភត្វា ។ ម. អាហរិត្វា ។

បកិណ្ណកនិបាត ភិក្ខាបរម្បរជាតក ទី ១៣

[១៥៧] (កុដុម្ពិកៈ...) ឥឡូវនេះ ខ្ញុំសូមសួរឥសី ដែលស្គមរីមរវាម ដោយសរសៃ មានរោមក្លៀកនិងក្រចកដុះវែង មានធ្មេញប្រកប ដោយមន្ទិល មានធូលីលើក្បាល លោកនៅក្នុងព្រៃម្នាក់ឯង មិនស្តាយជីវិត លោកបានប្រគេនភោជនដល់ភិក្ខុណា ភិក្ខុនោះ ប្រសើរជាងលោក ដោយគុណដូចម្តេច ។

[១៥៨] (តាបសតបថា) អាត្មាជីកដំឡូងឈ្មោះអាលុកលម្ពៈនិងតាលកន្ទៈ ទាំងឡាយផង ដំឡូងឈ្មោះពិលាលិ និងតក្កលៈទាំងឡាយផង ប្រូត ស្រងែនិងស្តៅ (យកមក) បៃនបុក (បរិភោគ) ផង នាំយកគ្រឿង អន្ទក់និងក្រអៅឈូក ទឹកឃ្មុំ សាច់ ពទ្រានិងកន្ទួតព្រៃ មកបរិភោគ ផង នោះជាកំណាន់របស់អាត្មា អាត្មាជាបុគ្គលជាំស្វ មានសេចក្តី ខ្វល់ខ្វាយ មានសេចក្តីប្រកាន់នៅឡើយ គួរប្រគេនភោជនដល់ភិក្ខុ ដែលជាអ្នកមិនជាំស្វ មិនមានតណ្ហា មិនមានសេចក្តីប្រកាន់ ។

[១៥៩] (កុដុម្ពិកៈ...)ឥឡូវនេះ ខ្ញុំសូមសួរភិក្ខុដែលអង្គុយស្ងៀមមានវត្តល្អ ដូចតទៅនេះ (ឥសី) បានប្រគេនភត្តដែលលាយដោយសាច់ដ៏ស្អាត ដល់លោក លោកទទួលភត្តនោះហើយ ក៏បរិភោគស្ងៀមៗម្នាក់ ឯង មិនបានអញ្ជើញបុគ្គលដទៃណាមួយ (ឲ្យបរិភោគផង) ឡើយ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំចំពោះលោក តើការណ៍នេះជាសភាពដូចម្តេច ។

[១៦០] ន បចាមិ ន ចាចេមិ ន ឆិន្ទាមិ ន ឆេទយេ

តំ មំ អកិញ្ចនំ ញត្វា សព្វចាបេហិ អារតំ

វាមេន ភិក្ខមាទាយ ទក្ខិណេន កមណ្ឌលុំ

ឥសិ មេ ភត្តំ ចាទាសិ សុចិមំសូបសេចនំ ។

ឯតេ ហិ ទាតុមរហន្តិ សមមា សបរិគ្គហា

បច្ចនីកមហំ មញ្ញេ យោ ទាតារំ និមន្តយេ ។

[១៦១] អត្តាយ វត មេ អដ្ឋ ឥធាគច្ឆិ រថេសភោ

យោហំ អជ្ជ បជានាមិ យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ ។

រជ្ជេសុ គិទ្ធា រាជានោ កិច្ចាកិច្ចេសុ ព្រាហ្មណា

ឥសី មូលផលេ គិទ្ធា វិប្បមុត្តា ច ភិក្ខវោ ។

ភិក្ខាបរម្បរជាតកំ តេរសមំ ។

[១៦០] (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ...) *អាត្មាមិនដាំស្លខ្លួនឯង មិនប្រើឲ្យគេដាំស្ល មិនកាត់ខ្លួនឯង មិនប្រើគេឲ្យកាត់ ហេតុនោះបានជាឥសីដឹងថា អាត្មាជាអ្នកមិនមានសេចក្តីកង្វល់ ជាអ្នកប្រាសចាកបាបគ្រប់ចំពូក ទើបកាន់ចង្ក្រាន់ដោយដៃឆ្វេង កាន់សម្បកឃ្មោកដោយដៃស្តាំ ហើយប្រគេនកត្តដែលលាយដោយសាច់ដ៏ស្អាតនោះដល់អាត្មា ។ តាមពិត ជនទាំងឡាយ*(មានស្តេចជាដើម)*នុ៎ះ ជាអ្នកប្រកាន់ថារបស់អញ មានសេចក្តីហួងហែង គួរតែឲ្យទាន* (ដល់បុគ្គលប្រាកដស្មើដោយអាត្មា) *បុគ្គលណា អញ្ជើញនូវអ្នកឲ្យទាន* (មកបរិភោគ) *អាត្មាសម្គាល់* (នូវបុគ្គលនោះ) *ថាជាអ្នកប្រតិបត្តិខុសទំនង ។*

[១៦១] (*កុដុម្ពិកៈ...*) *ក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រះរាជាព្រះអង្គប្រសើរលើរថ បានយាងមកក្នុងទីនេះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំមែនហើយ ដ្បិតខ្ញុំបានដឹងច្បាស់ក្នុងថ្ងៃនេះថា ទានដែលគេឲ្យហើយ ចំពោះបុគ្គលណា ជាទានមានផលច្រើន ។ ស្តេចទាំងឡាយ ជាប់ចំពាក់ក្នុងដែនដី ពួកព្រាហ្មណ៍ ជាប់ចំពាក់ក្នុងកិច្ចតូចនិងកិច្ចធំ ពួកឥសី ជាប់ជំពាក់ក្នុងមើមឈើ និងផ្លែឈើ ឯពួកភិក្ខុទើបរួចស្រឡះចាកកិលេស ។*

ចប់ ភិក្ខាបរម្បរជាតក ទី ១៣ ។

៦១

បកិណ្ណកនិបាតស្ស ឧទ្ទានំ

តស្សុទ្ទានំ

សុវ កិន្នរមុក្ក ខរាជិនសោ

ភិសជាត មហោសិ កចោតវហេ

អថ មោរ សតច្ចក វាណិជកោ

អថ រាជ សព្រាហ្មណា ភិក្ខបរំ ។

បកិណ្ណកនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

បកិណ្ណកនិបាត ឧទ្ទាន

ឧទ្ទាននៃបកិណ្ណកនិបាតនោះគឺ

និយាយអំពីសេក ១ កិន្នរ ១ គប់ភ្លើង ១ ជដិលដណ្តប់

ស្បែកខ្លាឃ្មុំទាំងក្រចក ១ ក្រអៅឈូក ១ អគ្គមហេសី ១

ព្រាបដ៏ប្រសើរ ១ ក្អែក ១ ជ្រូកឈ្មោះតច្ឆក: ១ ពាណិជ ១

សាធិនរាជ ១ ព្រាហ្មណ៍ ១ ចង្ក្រាន់ឲ្យតៗគ្នា ១ ។

ចប់ បកិណ្ណកនិបាត ។

៦២

វីសតិនិបាតជាតកំ

មាតង្គជាតកំ

[១៦២] កុតោ នុ អាគច្ឆសិ ទុម្មវាសី
ឱតល្លកោ បំសុបិសាចកោវ
សង្ការចោឡំ បដិមុញ្ច កណ្ឋេ
កោ រេ តុវំ ហោសិ អទក្ខិណេយ្យោ ។

[១៦៣] អន្នំ តវយិទំ បកតំ យសស្សិនំ(១)
តំ ខជ្ជរេ ភុញ្ជរេ បិយ្យរេ ច
ជានាសិ មំ ត្វំ បរទត្តូបជីវឹ
ឧត្តិដ្ឋបិណ្ឌំ លភតំ សបាកោ ។

[១៦៤] អន្នំ មមយិទំ បកតំ ព្រាហ្មណានំ
អត្តត្ថាយ សទ្ធហតោ មមយិទំ
អបេហិ ឯត្តោ កិមិធដ្ឋិតោសិ
ន មាទិសា តុម្ហំ ទទន្តិ ជម្ម ។

---

១ ឱ. ម. យសស្សី ។

វីសតិនិបាតជាតក

មាតង្គជាតក

[១៦២] (មណ្ឌព្យកុមារសួរថា) អ្នកមកអំពីទីណា បានជាមានប្រដាប់ស្លៀកពាក់អាក្រក់ លាមក ដូចជាបិសាចលើអាចម៍ដី ពាក់នូវកំណាត់សំពត់ ដែលគេចោលលើគំនរសំរាមព្វង់ក ខ្លួនអ្នកជាបុគ្គលផ្តេសផ្តាស មិនមែនជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គលទេ ។

[១៦៣] (មាតង្គមហាសត្វឆ្លើយថា) គ្រឿងបរិភោគនេះបរិបូណ៌ដោយបរិវារ អ្នកបានតាក់តែងហើយ ពួកជនតែងទំពាស៊ី បរិភោគផឹកនូវគ្រឿងបរិភោគនោះ អ្នកស្គាល់ហើយនូវយើងថាជាអ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយសារអ្នកដទៃឲ្យ សូមឲ្យមនុស្សចណ្ឌាលបាននូវដុំបាយដែលបុគ្គលគប្បីទៅឈរជិត ។

[១៦៤] (មណ្ឌព្យកុមារ...) គ្រឿងភោជននេះ ខ្ញុំបានតាក់តែងបម្រុងពួកព្រាហ្មណ៍ នេះជាភោជនរបស់ខ្ញុំដែលជឿចំពោះសេចក្តីចម្រើនរបស់ខ្លួន អ្នកចូរចៀសចេញអំពីទីនេះ អ្នកមកឋិតនៅ ក្នុងទីនេះធ្វើអ្វី នែបុគ្គលថោកទាប បុគ្គលទាំងឡាយប្រហែលយើង មិនឲ្យភោជនដល់អ្នកទេ ។

វីសតិនិបាតេ បឋមំ មាតង្គជាតកំ

[១៦៥] ថលេ ច និន្នេ វបន្តិ ពីជំ
អនូបខេត្តេ ផលមាសីសមានា
ឯតាយ សទ្ធាយ ទទាហិ ទានំ
អប្បេវ អារាធយេ ទក្ខិណេយ្យេ ។
[១៦៦] ខេត្តានិ មយ្ហំ វិទិតានិ លោកេ
យេសាហំ ពិជានិ បតិដ្ឋបេមិ
យេ ព្រាហ្មណា ជាតិមន្តូបបន្នា
តានីធ ខេត្តានិ សុបេសលានិ ។
[១៦៧] ជាតិមទោ ច អតិមានិតា ច
លោភោ ច ទោសោ ច មទោ ច មោហោ
ឯតេ អគុណា យេសុ ច សន្តិ សព្វេ
តានីធ ខេត្តានិ អបេសលានី ។
ជាតិមទោ ច អតិមានិតា ច
លោភោ ច ទោសោ ច មទោ ច មោហោ
ឯតេ អគុណា យេសុ ន សន្តិ សព្វេ
តានីធ ខេត្តានិ សុបេសលានិ ។

[១៦៥] (ព្រះមហាសត្វ...) ពួកអ្នកប្រាថ្នាផលស្រូវ រមែងព្រោះពូជក្នុងទីទួលឬទីទំនាប និងទីដែលមិនមែនជាស្រែ អ្នកចូរឲ្យទានដោយសទ្ធាបែបនេះចុះ សូមអ្នកញ៉ាំងទក្ខិណេយ្យបុគ្គលឲ្យត្រេកអរផង ។

[១៦៦] (មណ្ឌព្យកុមារ...) យើងព្រោះពូជទាំងឡាយ ក្នុងស្រែណា ស្រែទាំងនោះក្នុងលោក យើងស្គាល់ច្បាស់ ពួកព្រាហ្មណ៍ណា ជាអ្នកប្រកបដោយជាតិនិងមន្ត្ត ពួកព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មានសីលជាទីស្រឡាញ់ដ៏ក្រៃលែង ដូចជាស្រែក្នុងលោកនេះ ។

[១៦៧] (មហាសត្វ...) សេចក្តីស្រវឹងព្រោះជាតិ ១ ភាពជាបុគ្គលមើលងាយគេ ១ លោភៈ ១ ទោសៈ ១ សេចក្តីស្រវឹង ១ មោហៈ ១ ទោសទាំងអស់នេះ មាននៅក្នុងពួកបុគ្គលណា បុគ្គលពួកនោះ មិនមែនជាអ្នកមានសីលជាទីស្រឡាញ់ដ៏ក្រៃលែង ដូចជាស្រែក្នុងលោកនេះឡើយ ។ សេចក្តីស្រវឹងព្រោះជាតិ ១ ភាពជាបុគ្គលមើលងាយគេ ១ លោភៈ ១ ទោសៈ ១ សេចក្តីស្រវឹង ១ មោហៈ ១ ទោសទាំងអស់នេះ មិនមានក្នុងពួកបុគ្គលណា បុគ្គលពួកនោះ ទើបឈ្មោះថាមានសីលជាទីស្រឡាញ់ដ៏ក្រៃលែង ដូចជាស្រែក្នុងលោកនេះ ។

[១៦៨] ក្វត្ថ គតា ឧបជោតិយោ ច
ឧបជ្ឈាយោ អថវា ភណ្ឌកុច្ឆិ
ឥមស្ស ទណ្ឌញ្ច វធញ្ច ទត្វា
គលេ គហេត្វា គលយាថ(១) ជម្មំ ។

[១៦៩] គិរឹ នខេន ខណសិ អយោ ទន្តេភិ ខាទសិ
ជាតវេទំ បទហសិ យោ ឥសឹ បរិភាសសិ ។

[១៧០] ឥទំ វត្វាន មាតង្គោ ឥសិ សច្ចបរក្កមោ
អន្តលិក្ខស្មឹ បក្កាមិ ព្រាហ្មណានំ ឧទិក្ខតំ ។

[១៧១] អាវេលិតំ បិដ្ឋិតោ ឧត្តមង្គំ
ពាហុំ បសារេតិ អកម្មនេយ្យំ
សេតានិ អក្ខីនិ យថា មតស្ស
កោ មេ ឥមំ បុត្តមកាសិ ឯវំ ។

[១៧២] ឥធាគមា សមណោ ទុម្មវាសី
ឱតល្លកោ បំសុបិសាចកោវ
សង្ការចោឡំ បដិមុញ្ច កណ្ឋេ
សោ តេ ឥមំ បុត្តមកាសិ ឯវំ ។

១ ឱ. ខលយាថ ។

[១៦៨] (មណ្ឌព្យកុមារ...)(ឆ្មាំទ្វារ ៣ នាក់) ឈ្មោះឧបជោតិយៈ ១ ឈ្មោះឧបជ្ឈាយៈ ១ ឈ្មោះភណ្ឌកុច្ឆិ ១ ទៅក្នុងទីណា អ្នកទាំងឡាយចូរវាយសម្លាប់នូវមនុស្សលាមកនេះ ហើយចាប់ត្រង់ក អូសទាញចេញទៅ ។

[១៦៩] (មហាសត្វ...) អ្នកណាជេរប្រទេចនូវឥសី អ្នកនោះឈ្មោះថាជីកភ្នំដោយក្រចក ឈ្មោះថាខាំទំពាដែកដោយធ្មេញ ឈ្មោះថាព្យាយាមលេបភ្លើង ។

[១៧០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ឥសីឈ្មោះមាតង្គៈ ជាអ្នកមានសេចក្តីព្យាយាមទៀងទាត់ លុះពោលពាក្យនេះហើយក៏ចេញទៅឰដ៏អាកាសចំពោះមុខពួកព្រាហ្មណ៍កំពុងក្រឡេកមើល ។

[១៧១] (នាងទិដ្ឋមង្គលិកាពោលថា) ក្បាល (របស់កូនអញ) រមួលទៅខាងក្រោយ ដើមដៃលាតចេញទៅមិនគួរដល់ការងារ ភ្នែកទាំងឡាយសដូចជាបុគ្គលស្លាប់ អ្នកណាហ្ន៎ ធ្វើកូនអញនេះ ឲ្យទៅជាយ៉ាងនេះ ។

[១៧២] (ពួកមាណពពោលថា) មានសមណៈ (មួយរូប) មកក្នុងទីនេះ មានប្រដាប់ស្លៀកពាក់អាក្រក់ លាមក ដូចជាបិសាចលើអាចម៍ដី ពាក់នូវកំណាត់សំពត់ ដែលគេចោលលើគំនរសំរាមឰដ៏កសមណៈនោះបានធ្វើនូវកូនរបស់នាងនេះឲ្យយ៉ាងនេះ ។

៦៨

វីសតិនិបាតេ បឋមំ មាតង្គជាតកំ

[១៧៣] កតមំ ទិសំ អគមា ភូរិបញ្ញោ
អក្ខាថ មេ មាណវា ឯតមត្ថំ
គន្ត្វាន តំ បដិករេមុ អច្ចយំ
អប្បេវ នំ បុត្តំ លភេមុ ជីវិតំ ។

[១៧៤] វេហាយសំ អគមា ភូរិបញ្ញោ
បថទ្ធុនោ បណ្ណរសេវ ចន្ទោ
អបិចាបិ សោ បុរិមំ ទិសំ អគច្ឆិ
សច្ចប្បដិញ្ញោ ឥសិ សាធុរូបោ ។

[១៧៥] អាវេឋិតំ បិដ្ឋិតោ ឧត្តមង្គំ
ពាហុំ បសារេតិ អកម្មនេយ្យំ
សេតានិ អក្ខីនិ យថា មតស្ស
កោ មេ ឥមំ បុត្តមកាសិ ឯវំ ។

[១៧៦] យក្ខា ហវេ សន្តិ មហានុភាវា
អន្វាគតា ឥសយោ សាធុរូបា
តេ ទុដ្ឋចិត្តំ កុបិតំ វិទិត្វា
យក្ខា ហិ តេ បុត្តមកំសុ ឯវំ ។

វីសតិនិបាត មាតង្គជាតក ទី ១

[១៧៣] (នាងទិដ្ឋមង្គលិកា...) សមណៈមានប្រាជ្ញាក្រាស់ ដូចផែនដីនោះ ទៅក្នុងទិសដូចម្ដេច ម្នាលមាណពទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរប្រាប់ នូវសេចក្ដីនុ៎ះដល់ខ្ញុំ យើងនឹងទៅសូមខមាទោសចំពោះសមណៈនោះ ធ្វើម្ដេចហ្ន៎ យើងនឹងបានកូននោះ មានជីវិតរស់នៅ ។

[១៧៤] (ពួកមាណព...) សមណៈមានប្រាជ្ញាក្រាស់ដូចផែនដីបានទៅក្នុងអាកាស ដូចព្រះចន្ទក្នុងថ្ងៃ ១៥ កើត ដើរទៅតាមផ្លូវនៃអាកាស មួយទៀត សមណៈនោះជាឥសី មានការប្រព្រឹត្តដ៏ទៀងទាត់ មានសភាពដ៏ល្អ បានទៅកាន់ទិសខាងកើតហើយ ។

[១៧៥] (នាងទិដ្ឋមង្គលិកា...) ក្បាល (របស់កូនខ្ញុំ) រមួលទៅខាងក្រោយ ដើមដៃលាតចេញទៅ មិនគួរដល់ការងារ ភ្នែកទាំងឡាយសដូចភ្នែកបុគ្គលស្លាប់ អ្នកណាហ្ន៎ ធ្វើកូនខ្ញុំនេះ ឲ្យទៅជាយ៉ាងនេះ ។

[១៧៦] (ព្រះមហាសត្វ...) ពួកយក្សមានអានុភាពច្រើន (មកដោយគិតថា) ពួកឥសីមានសភាពដ៏ល្អ មកហើយ (ក្នុងទីនេះ) ពួកយក្ខដឹងថា (កូនរបស់នាង) មានចិត្តប្រទូស្ត ក្រោធខឹង ហើយបានធ្វើនូវកូននាង ឲ្យយ៉ាងនេះ ។

[១៧៧] យក្ខា ច មេ បុត្តមកំសុ ឯវំ
ត្វញ្ញេវ មេ មា កុទ្ធោ ព្រហ្មចារី
តុម្ហេវ ចាទេ សរណំ គតាស្មិ
អន្វាគតា បុត្តសោកេន ភិក្ខុ ។

[១៧៨] តទេវ ហិ ឯតរហិ ច មយ្ហំ
មនោបទោសោ ន មមត្ថិ កោចិ
បុត្តោ ច តេ វេទមទេន មត្តោ
អត្ថំ ន ជានាតិ អធិច្ច វេទេ ។

[១៧៩] អទ្ធា ហវេ ភិក្ខុ មុហុត្តកេន
សម្មុយ្ហតេវ បុរិសស្ស សញ្ញា
ឯកាបរាធំ ខម ភូរិបញ្ញ
ន បណ្ឌិតា កោធពលា ភវន្តិ ។

[១៨០] ឥទញ្ច មយ្ហំ ឧត្តិដ្ឋបិណ្ឌំ
តវ មណ្ឌាព្យោ ភុញ្ជតុ អប្បបញ្ញោ
យក្ខា ច តេ បុត្តំ ន វិហេឋយេយ្យុំ
បុត្តោ ច តេ ហេស្សតិ សោ អរោគោ ។

[១៧៧] (នាងទិដ្ឋមង្គលិកា...) បើពួកយក្ខបានធ្វើកូនរបស់ខ្ញុំ ឲ្យយ៉ាងនេះហើយ សូមលោកជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ កុំខឹងចំពោះខ្ញុំ នាងខ្ញុំជាស្រីសូមដល់ នូវបាទារបស់លោកជាទីពឹង បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំមកដោយសេចក្ដីសោកចំពោះកូន ។

[១៧៨] (ព្រះមហាសត្វ...) កាលនោះក៏ដោយ ឥឡូវនេះក៏ដោយ យើងមិនមានការប្រទូស្ដក្នុងចិត្តតិចតួចទេ តែកូនរបស់នាងជាអ្នកស្រវឹង ដោយសេចក្ដីស្រវឹងក្នុងវេទ រៀនវេទហើយមិនស្គាល់សេចក្ដីចម្រើន ។

[១៧៩] (នាងទិដ្ឋមង្គលិកា...) បពិត្រភិក្ខុ សញ្ញារបស់បុរសរមែងភ្លេចភ្លាំង ដោយមួយរំពេចជាប្រាកដ បពិត្រលោកមានប្រាជ្ញាក្រាស់ដូចផែនដី សូមលោកអត់នូវទោសកំហុសម្ដងចុះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ រមែងមិនមានក្រោធជាកម្លាំង ។

[១៨០] (ព្រះមហាសត្វ...) ចូរឲ្យមណ្ឌព្យកុមារ ដែលជាបុគ្គលមានប្រាជ្ញាតិច ជាបុត្តរបស់នាង បរិភោគនូវដុំបាយ ដែលយើងឈរហើយបានមកនេះ ចំណែកខាងពួកយក្ខនឹងលែងបៀតបៀននូវកូនរបស់នាង ទាំងកូនរបស់នាងនោះ នឹងទៅជាបុគ្គលមិនមានរោគ ។

៦៧

វីសតិនិបាតេ បឋមំ មាតង្គជាតកំ

[១៨១] មណ្ឌព្យ ពាលោសិ បរិត្តបញ្ញោ
យោ បុញ្ញខេត្តានមកោវិទោសិ
មហក្កសាវេសុ ទទាសិ ទានំ
កិលិដ្ឋកម្មេសុ អសញ្ញតេសុ ។
ជដា ច កេសា អជិនា និវត្ថា
ជរូទបានំវ មុខំ បរុឡ្ហំ
បជំ ឥមំ បស្សថ ទុម្មរូបំ
ន ជដាជិនំ តាយតេ អប្បបញ្ញំ ។
យេសំ រាគោ ច ទោសោ ច   អវិជ្ជា ច វិរាជិតា
ខីណាសវា អរហន្តោ   តេសុ ទិន្នំ មហប្ផលន្តិ ។
[១៨២] ឧបហច្ច មនំ មេជ្ឈោ   មាតង្គស្មឹ យសស្សិនេ
សបារិសជ្ជោ ឧច្ឆិន្នោ   មេជ្ឈារញ្ញំ តទា អហូតិ ។

មាតង្គជាតកំ បឋមំ ។

វីសតិនិបាត មាតង្គជាតក ទី ១

[១៨១] (នាងទិដ្ឋមង្គលិកា...) ម្នាលមណ្ឌព្យៈ អ្នកជាបុគ្គលពាល មានប្រាជ្ញាស្ដួចស្ដើង អ្នកជាបុគ្គលមិនស្គាល់ នូវបុញ្ញក្ខេត្ត ទាំងឡាយ អ្នកឲ្យទានចំពោះតែពួកជន ដែលមានទឹកចត់គឺ កិលេសដ៏ច្រើន មានអំពើដ៏សៅហ្មង ជាអ្នកមិនសង្រួម ។ (ពួកជនខ្លះ) បួងសក់ ស្លៀកនូវស្បែកខ្លាឃ្មុំ មានមុខទ្រុប ទ្រុល (ដោយពុកមាត់ពុកចង្កា) ដូចរណ្ដៅទឹកដ៏ចាស់ អ្នក ទាំងឡាយ ចូរមើលពួកសត្វដែលមានសភាពអាក្រក់នេះចុះ ដ្បិតផ្នួងសក់និងស្បែកខ្លាឃ្មុំ ការពារនូវបុគ្គល ដែលមាន ប្រាជ្ញាតិច មិនបានទេ ។ ពួកបុគ្គលណា លះបង់រាគៈ ទោសៈ និងអវិជ្ជា ពួកបុគ្គលនោះឈ្មោះថា ជាអរហន្តខីណា-ស្រព ទានដែលបុគ្គលឲ្យចំពោះពួកបុគ្គលទាំងនោះ ទើប ជាទានមានផលច្រើន ។

[១៨២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ស្ដេចក្នុងដែនមេជ្ឈៈ បៀតបៀននូវចិត្តរបស់ មាតង្គតាបស ជាអ្នកមានយស ស្ដេចក្នុងដែនមេជ្ឈៈ ព្រមទាំង បរិស័ទក៏ដាច់សូន្យ ដែនឈ្មោះមេជ្ឈៈក៏ទៅជាព្រៃក្នុងកាលនោះ។

ចប់ <u>មាតង្គជាតក ទី ១</u> ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

ចិត្តសម្ភូតជាតកំ

[១៨៣] សព្វំ នរានំ សផលំ សុចិណ្ណំ
ន កម្មុនា កិញ្ចន មោឃមត្ថិ
បស្សាមិ សម្ភូតំ មហានុភាវំ
សកម្មុនា បុញ្ញផលូបបន្នំ ។
សព្វំ នរានំ សផលំ សុចិណ្ណំ
ន កម្មុនា កិញ្ចន មោឃមត្ថិ
កច្ចិន្នុ ចិត្តស្សបិ ឯវមេវ
ឥទ្ធោ មនោ តស្ស យថាបិ មយ្ហំ ។
[១៨៤] សព្វំ នរានំ សផលំ សុចិណ្ណំ
ន កម្មុនា កិញ្ចន មោឃមត្ថិ
ចិត្តំបិ ជានាហិ តថេវ ទេវ
ឥទ្ធោ មនោ តស្ស យថាបិ តុយ្ហំ ។
[១៨៥] ភវំ នុ ចិត្តោ សុតមញ្ញតោ តេ
ឧទាហុ តេ កោចិ នំ ឯតទក្ខា
គាថា សុគីតា ន មមត្ថិ កង្ខា
ទទាមិ តេ គាមវរំ សតញ្ច ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ចិត្តសម្ភូតជាតក

[១៨៣] (ព្រះរាជាត្រាស់ថា) *សេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយដោយការងារទាំងអស់ ដែលនរជនទាំងឡាយសន្សំហើយដោយប្រពៃ រមែងប្រកបដោយផល មិនមែនឥតអំពើទេ ខ្ញុំឃើញសម្ភូតបណ្ឌិតមានអានុភាពច្រើន ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយផលនៃបុណ្យដោយការងាររបស់ខ្លួន ។ សេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយដោយការងារទាំងអស់ ដែលនរជនទាំងឡាយសន្សំហើយដោយប្រពៃ រមែងប្រកបដោយផល មិនមែនឥតអំពើទេ ចិត្តរបស់បណ្ឌិតឈ្មោះចិត្តៈនោះសម្រេច ដូចចិត្តអាត្មាអញដែរឬហ្ន៎ ។*

[១៨៤] (ទារកច្រៀងទូលថា) *សេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយដោយការងារទាំងអស់ ដែលនរជនទាំងឡាយសន្សំហើយ ដោយប្រពៃ រមែងប្រកបដោយផល មិនមែនឥតអំពើទេ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាប នូវបណ្ឌិតឈ្មោះចិត្តៈនោះ មានចិត្តសម្រេច ដូចព្រះរាជហឫទ័យព្រះអង្គដែរ ។*

[១៨៥] (ព្រះរាជា...) *(សម្ដីនេះ) អ្នកបានឮមក (អំពីសម្នាក់) បណ្ឌិតឈ្មោះចិត្តៈដ៏ចម្រើនឬ ឬជនណាមួយប្រាប់សេចក្ដីនុ៎ះដល់អ្នក គាថា(នេះ) អ្នកច្រៀងពីរោះហើយ ខ្ញុំមិនមានសេចក្ដីសង្ស័យទេ ខ្ញុំឲ្យស្រុកសួយមួយរយ ដល់អ្នក ។*

៦៩

វីសតិនិបាតេ ទុតិយំ ចិត្តសម្ភូតជាតកំ

[១៨៦] ន ចាហំ ចិត្តោ សុតមញ្ញតោ មេ
ឥសិ ច មេ ឯតមត្ថំ អសំសិ
គន្ត្វាន រញ្ញោ បដិកាយិ កាជំ
អបិ នុ តេ វំ អត្តមនោ ទទេយ្យ ។

[១៨៧] យោជេន្តុ មេ[1] រាជរថេ សុកតេ ចិត្តសិព្វនេ
កច្ឆំ នាគានំ ពន្ធថ គីវេយ្យំ បដិមុញ្ចថ ។
អាហញ្ញរេ ភេរិមុទិង្គសង្ខា[2]
សីឃានិ យានានិ ច យោជយន្តុ
អជ្ជេវហំ អស្សមតំ គមិស្សំ
យត្ថេវ ទក្ខិស្សមិសឹ និសិន្នំ ។

[១៨៨] សុលទ្ធលាភោ វត មេ អហោសិ
គាថា សុគីតា បរិសាយ មជ្ឈេ
សោហំ ឥសឹ សីលវតូបបន្នំ
ទិស្វា បតីតោ សុមនោហមស្មិ ។

[១៨៩] អាសនំ ឧទកំ បជ្ជំ បដិគ្គណ្ហាតុ នោ ភវំ
អគ្ឃេ ភវន្តំ បុច្ឆាម អគ្ឃំ កុរុតុ នោ ភវំ ។

---

១ ឱ. យោជេន្តុ វេ ។ ម. យោជន្តុ វេ ។ ២ ឱ. អាហញ្ញរុំ ភេរិមុទិង្គសង្ខេ ។ ម. អាហញ្ញន្តុ ភេរិមុទិង្គសង្ខេ ។

[១៨៦] (ទារក...) ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនបានឮ(អំពីសម្នាក់) បណ្ឌិតឈ្មោះចិត្តៈទេ តែឥសី (មួយរូប) បានប្រាប់នូវសេចក្ដីនេះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គថា អ្នកចូរទៅច្រៀងគាថាតនឹងព្រះរាជា ក្រែងលោស្ដេចសព្វព្រះរាជហឫទ័យ នឹងប្រោសប្រទាន នូវរបស់ដ៏ប្រសើរដល់អ្នក ។

[១៨៧] (ព្រះរាជា...) អ្នកទាំងឡាយចូរទឹមនូវរាជរថទាំងឡាយ ដែលធ្វើយ៉ាងល្អ គ្រឿងប្រដាប់ដ៏ពិចិត្ត ចូរចងនូវខ្សែដង្កន់ ពាក់នូវគ្រឿងប្រដាប់កនៃដំរីទាំងឡាយ ។ អ្នកទាំងឡាយ ចូរវាយស្គរនិងសំភោរផ្គុំនូវស័ង្ខផង ចូរទឹមនូវយានទាំងឡាយដ៏លឿនៗផង ថ្ងៃនេះឯង អញនឹងទៅមើលឥសី ដែលគង់ក្នុងអាស្រមណា អញនឹងទៅកាន់អាស្រមនោះ ។

[១៨៨] ឱហ្ន៎ អាត្មាអញ មានលាភល្អណាស់តើ គាថាដែលអាត្មាអញច្រៀងពីរោះហើយ ក្នុងកណ្ដាលបរិស័ទ អាត្មាអញបានឃើញ នូវឥសី ដ៏បរិបូណ៌ដោយសីលនិងវ័ត ហើយក៏ត្រេកអររីករាយ ។

[១៨៩] សូមលោកដ៏ចម្រើន ទទួលសូវអាសនៈ ទឹក និងប្រេងលាបជើងរបស់យើងចុះ បពិត្រម្ចាស់ថ្លៃ ខ្ញុំសួរលោកដ៏ចម្រើនក្នុងវត្ថុមានតម្លៃ សូមលោកដ៏ចម្រើនទទួលនូវវត្ថុមានតម្លៃរបស់យើងខ្ញុំ ។

[១៩០] រម្មញ្ច តេ អាវសថំ ករោន្តុ
នារីគណេហិ បរិចារយស្សុ
ករោហិ ឱកាសមនុគ្គហាយ
ឧភោបិមំ ឥស្សរិយំ ករោម ។

[១៩១] ទិស្វា ផលំ ទុច្ចរិតស្ស រាជ
អថោ សុចិណ្ណស្ស មហាវិបាកំ
អត្តានមេវ បដិសំយមិស្សំ
ន បត្ថយេ បុត្តបសុំ ធនំ វា ។

ទសេវិមា វស្សទសា មច្ចានំ ឥធ ជីវិតំ
អប្បត្តញ្ញេវ តំ ឱធឹ នឡោ ឆិន្នោវ សុស្សតិ ។
តត្ថ កា នន្ទិ កា ខិឌ្ឌា កា រតិ កា ធនេសនា
កឹ មេ បុត្តេហិ ទារេហិ រាជ មុត្តោស្មិ ពន្ធនា ។
សោហំ ឯវំ បជានាមិ មច្ចុ មេ នប្បមជ្ជតិ
អន្តកេនាធិបន្នស្ស កា រតិ កា ធនេសនា ។

[១៩០] ពួកជនចូរធ្វើនូវលំនៅ ឲ្យជាទីរីករាយដល់លោកផង សូមលោកឲ្យពួកនារីបម្រើផង សូមលោកធ្វើនូវឱកាស ដើម្បីអនុគ្រោះ យើងនឹងធ្វើជាធំនេះ ទាំងពីរនាក់ ។

[១៩១] (ចិត្តបណ្ឌិតពោលថា) បពិត្រព្រះរាជា អាត្មាភាពបានឃើញនូវផលនៃទុច្ចរិត និងផលដ៏ប្រសើររបស់ធម៌ ដែលបានសន្សំ ដោយប្រពៃ អាត្មាភាពនឹងសង្រួមនូវខ្លួនតែម្យ៉ាង អាត្មាភាពមិនប្រាថ្នានូវកូន ឬសត្វចិញ្ចឹម ឬទ្រព្យទេ ។ ១០ ឆ្នាំ ១០ ដងនេះ ជាជីវិតរបស់ពួកសត្វក្នុងលោកនេះ ជីវិតនោះមិនដល់កំណត់នោះនៅឡើយ ក៏ស្វិតស្រពោនទៅ ដូចជាដើមបបុសដែលគេកាត់ហើយ ។ កាលបើជីវិតនោះ (ស្រពោនទៅយ៉ាងនេះ) តើរីករាយ ដូចម្តេចកើត លេងសើច ដូចម្តេចកើត ត្រេកអរដូចម្តេចកើត ស្វែងរកទ្រព្យដូចម្តេចកើត បពិត្រព្រះរាជា អាត្មាភាពមានប្រយោជន៍ ដោយកូននិងប្រពន្ធ ដូចម្តេចកើត អាត្មាភាព ជាបុគ្គលផុតចាកចំណងហើយ ។ អាត្មាភាពនោះដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះ មច្ចុរាជមិនមើលងាយ ចំពោះអាត្មាភាពទេ កាលបើអាត្មាភាពត្រូវមច្ចុរាជ គ្របសង្កត់ (យ៉ាងនេះ) តើត្រេកអរដូចម្តេចកើត ស្វែងរកទ្រព្យ ដូចម្តេចកើត ។

៧១

វីសតិនិបាតេ ទុតិយំ ចិត្តសម្ភូតជាតកំ

ជាតិ នរានំ អធមា ជនិន្ទ
ចណ្ឌាលយោនិ ទ្វិបទកានិដ្ឋា[១]
សកេហិ កម្មេហិ សុបាបកេហិ
ចណ្ឌាលិកព្ភេ អវសិម្ហ បុព្វេ ។
ចណ្ឌាលាហុម្ហាវន្តីសុ មិគា នេរញ្ជរំ បតិ
ឧក្កុសា រម្មទាតីរេ តយជ្ជ ព្រាហ្មណខត្តិយា ។
[១៩២] ឧបនិយ្យតិ ជីវិតមប្បមាយុំ
ជរូបនីតស្ស ន សន្តិ តាណា
ករោហិ បញ្ចាល មមេវ វាក្យំ
មាកាសិ កម្មានិ ទុក្ខុទ្រយានិ ។
ឧបនិយ្យតិ ជីវិតមប្បមាយុំ
ជរូបនីតស្ស ន សន្តិ តាណា
ករោហិ បញ្ចាល មមេវ វាក្យំ
មាកាសិ កម្មានិ ទុក្ខប្ផលានិ ។

---

១ ឱ.ទិបទាកនិដ្ឋា ។

បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ជាតិរបស់ពួកសត្វ ជាធម្មជាតិដ៏ថោកទាប កំណើតមនុស្សចណ្ឌាលលាមក ជាងពួកសត្វក្នុងពួកសត្វជើងពីរ យើងបាននៅ ក្នុងគ័ភ៌មនុស្សចណ្ឌាលក្នុងកាលមុន ព្រោះតែអំពើជារបស់ខ្លួន ដ៏លាមកក្រៃលែង ។ យើងបានកើតជាមនុស្សចណ្ឌាល ក្នុងដែនអវន្តី ហើយបែរមកកើតជាម្រឹគប្របច្ឆេរស្ទឹងនេរញ្ជរា រួចកើតជាសត្វអកខ្មៅ[១] ទៀបច្ឆេរស្ទឹងរម្មទា ក្នុងថ្ងៃនោះ យើងជាព្រាហ្មណ៍និងក្សត្រិយ៍ ។

[១៩២] ជីវិតគឺអាយុ មានប្រមាណតិច ត្រូវជរានាំចូលទៅ (កាន់សេចក្តីស្លាប់) កាលបើសត្វត្រូវជរានាំចូលទៅ (កាន់សេចក្តីស្លាប់ហើយ) ទីពឹងពុំមានទេ បពិត្រព្រះបាទបញ្ចាលៈ សូមទ្រង់ធ្វើតាមពាក្យអាត្មាភាពចុះ ទ្រង់កុំធ្វើនូវអំពើទាំងឡាយ ដែលមានកំរៃជាទុក្ខឡើយ ។ ជីវិតគឺអាយុ មានប្រមាណតិច ត្រូវជរានាំទៅ (កាន់សេចក្តីស្លាប់) កាលបើសត្វត្រូវជរានាំទៅ (កាន់សេចក្តីស្លាប់ហើយ) ទីពឹងពុំមានទេ បពិត្រព្រះបាទបញ្ចាលៈ សូមទ្រង់ធ្វើតាមពាក្យអាត្មាភាពចុះ ទ្រង់កុំធ្វើ អំពើទាំងឡាយ ដែលមានផលជាទុក្ខឡើយ ។

---

១ អាចារ្យខ្លះថា សត្វអង្កត់ខ្មៅ ។

ឧបនិយ្យតិ ជីវិតមប្បមាយុំ
ជរូបនីតស្ស ន សន្តិ តាណា
ករោហិ បញ្ចាល មមេវ វាក្យំ
មាកាសិ កម្មានិ រជស្សិរានិ ។
ឧបនិយ្យតិ ជីវិតមប្បមាយុំ
វណ្ណំ ជរា ហន្តិ នរស្ស ជិយ្យតោ
ករោហិ បញ្ចាល មមេវ វាក្យំ
មាកាសិ កម្មំ និរយូបបត្តិយា ។
[១៩៣] អទ្ធា ហិ សច្ចំ វចនំ តវេតំ
យថា ឥសី ភាសសិ ឯវមេតំ
កាមា ច មេ សន្តិ អនប្បរូបា
តេ ទុច្ចជា មាទិសកេន ភិក្ខុ ។
នាគោ យថា បង្កមជ្ឈេ ព្យសន្នោ
សយំ ថលំ នាភិសម្ភោតិ គន្តុំ
ឯវមហំ កាមបង្កេ ព្យសន្នោ
ន ភិក្ខុនោ មគ្គមនុព្វជាមិ ។

ជីវិតគឺអាយុមានប្រមាណតិច ត្រូវជរាធនាំទៅ (កាន់សេចក្តីស្លាប់) កាលបើសត្វត្រូវជរាធនាំទៅ (កាន់សេចក្តីស្លាប់ហើយ) ទីពឹងពំនាក់ពុំមានទេ បពិត្រព្រះបាទបញ្ចាលៈ សូមទ្រង់ធ្វើតាមពាក្យអាត្មាភាពចុះ ទ្រង់កុំធ្វើនូវអំពើទាំងឡាយដែលជាប្រធាននៃធូលី គឺកិលេសឡើយ ។ ជីវិតគឺអាយុ មានប្រមាណតិច ត្រូវជរាធនាំទៅ (កាន់សេចក្តីស្លាប់) ជរាតែងកម្ចាត់បង់នូវសម្បុររបស់សត្វ ដែលកំពុងគ្រាំគ្រា បពិត្រព្រះបាទបញ្ចាលៈ សូមទ្រង់ធ្វើតាមពាក្យអាត្មាភាពចុះ ទ្រង់កុំធ្វើនូវអំពើដើម្បីកើតក្នុងនរកឡើយ ។

[១៩៣] (ព្រះរាជា...) ពាក្យ(របស់លោក) នោះ ពេញជាពិតមែនហើយ បពិត្រឥសី លោកពោលយ៉ាងណា សេចក្តីនុ៎ះយ៉ាងនោះ បពិត្រភិក្ខុ តែកាមទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំ មានសភាពមិនតិចទេ កាមទាំងនោះ បុគ្គលប្រហែលខ្ញុំ លះបង់បានដោយក្រ ។ ដំរីជាប់នៅក្នុងកណ្តាលភក់ មិនអាចរើខ្លួនទៅកាន់ទីគោកដោយខ្លួនឯងយ៉ាងណា ខ្ញុំក៏ជាបុគ្គលជាប់នៅក្នុងភក់ គឺកាមមិនអាចបួសតាមផ្លូវ(ឱវាទ) របស់លោកជាភិក្ខុយ៉ាងនោះដែរ ។

៧៣

វីសតិនិបាតេ ទុតិយំ ចិត្តសម្ភូតជាតកំ

យថាបិ មាតា ច បិតា ច បុត្តំ
អនុសាសរេ កិន្តិ សុខី ភវេយ្យ
ឯវំបិ មំ ត្វំ អនុសាស ភន្តេ
យថា ចិរំ បេច្ច សុខី ភវេយ្យំ ។
[១៩៤] នោ ចេ តុវំ ឧស្សហសេ ជនិន្ទ
កាមេ ឥមេ មានុសកេ បហាតុំ
ធម្មឹ ពលឹ បដ្ឋបយស្សុ រាជ
អធម្មការោ ច តេ មាហុ រដ្ឋេ ។
ទូតា វិធាវន្តុ ទិសា ចតស្សោ
និមន្តកា សមណព្រាហ្មណានំ
តេ អន្នបានេន ឧបដ្ឋហស្សុ
វត្ថេន សេនាសនបច្ចយេន ច ។
អន្នេន បានេន បសន្នចិត្តោ
សន្តប្បយ សមណព្រាហ្មណេ ច
ទត្វា ច ភុត្វា ច យថានុភាវំ
អនិន្ទិតោ សគ្គមុបេហិ ឋានំ ។

មាតាបិតា ប្រៀនប្រដៅបុត្ត (ដោយឧបាយថា) ធ្វើម្តេច បុត្ត នឹងបានសេចក្តីសុខ យ៉ាងណា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន សូម លោកប្រៀនប្រដៅខ្ញុំតាមសមគួរ ល្មមឲ្យខ្ញុំលះលោកនេះទៅ ហើយ បានសេចក្តីសុខជាអង្វែង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[១៩៤] (ចិត្តបណ្ឌិត...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន បើព្រះអង្គមិន អាចនឹងលះបង់នូវកាមទាំងឡាយ ជារបស់មនុស្សនេះបានទេ បពិត្រព្រះរាជា សូមព្រះអង្គតាំងទុកនូវពលីប្រកបដោយធម៌ ឯការងារដែលមិនប្រកបដោយធម៌ ក៏សូមកុំឲ្យមានក្នុងដែន របស់ព្រះអង្គឡើយ ។ សូមឲ្យទូតទាំងឡាយ (របស់ព្រះអង្គ) ជាអ្នកនិមន្តនូវពួកព្រាហ្មណ៍ ចេញទៅកាន់ទិសទាំង ៤ (និមន្ត មិនរើសមុខ) សូមឲ្យព្រះអង្គទំនុកបម្រុងនូវសមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ ដោយបាយ ទឹក សំពត់និងសេនាសនប្បច្ច័យ ។ សូមព្រះអង្គមានព្រះទ័យជ្រះថ្លា ហើយញុំាងសមណព្រាហ្មណ៍ ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ដោយបាយនិងទឹក លុះព្រះអង្គឲ្យទាននិង ប្រើប្រាស់ (ទ្រព្យ) តាមសមគួរដល់រាជានុភាពហើយ ឥត មានអ្នកផងតិះដៀល ហើយសូមឲ្យទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ។

សចេ ច តំ រាជ មតោ សហាយ្យ
នារីគណេហិ បរិចារយន្តំ
ឥមមេវ គាថំ មនសិករោហិ
ភាសេហិ ចេតំ បរិសាយ មជ្ឈេ ។
អព្ភោកាសសយោ ជន្តុ វជន្ត្យា ខីរទាយិតោ
បរិកិណ្ណោ សុចានេហិ ស្វាជ្ជ រាជាតិ វុច្ចតីតិ ។

ចិត្តសម្ភូតជាតកំ ទុតិយំ ។

សីវិរាជជាតកំ

[១៩៥] ទូរេ អបស្សំ ថេរោវ ចក្ខុំ យាចិតុមាគតោ
ឯកនេត្តា ភវិស្សាម ចក្ខុំ មេ ទេហិ យាចិតោ ។
[១៩៦] កេនានុសិដ្ឋោ ឥធមាគតោសិ
វនិព្វក ចក្ខុបថានិ យាចិតុំ
សុទុច្ចជំ យាចសិ ឧត្តមង្គំ
យមាហុ នេត្តំ បុរិសេន ទុច្ចជំ ។

បពិត្រព្រះរាជា បើសេចក្តីស្រវឹងគ្របសង្កត់ព្រះអង្គដែលមាន ពួកនារីចោមរោមបម្រើ សូមព្រះអង្គធ្វើទុក ក្នុងព្រះទ័យ ចំពោះគាថានេះចុះ មួយទៀត សូមព្រះអង្គ (ឧស្សាហ៍) ប្រើគេឲ្យពោលនូវគាថានេះ ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទថា សត្វណាដេកក្នុងទីវាល បៀដោះមាតាកំពុងដើរ ជាសត្វប្រឫកប្របល់ ដោយពួកសុនខ សត្វនោះគេហៅថាព្រះរាជា ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

ចប់ ចិត្តសម្ភូតជាតក ទី ២ ។

សីវិរាជជាតក

[១៩៥](ព្រះឥន្ទតំណែងខ្លួនជាមនុស្សចាស់ពោលថា) ខ្ញុំព្រះអង្គជាបុគ្គល ចាស់ជរា មើលមិនឃើញឆ្ងាយ មកដើម្បីសុំនូវព្រះនេត្រ ខ្ញុំព្រះអង្គ ជាអ្នកមានភ្នែកម្ខាង កាលបើខ្ញុំសុំហើយ សូមព្រះអង្គប្រទាននូវ ព្រះនេត្រដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

[១៩៦] (ព្រះបាទសីវិរាជពោធិសត្វត្រាស់សួរថា) នែស្មូម អ្នកណា ប្រាប់អ្នក ទើបអ្នកមកក្នុងទីនេះ បម្រុងសុំនូវភ្នែកទាំងឡាយ ជនទាំងឡាយពោលនូវភ្នែកណា ថាជារបស់ ដែលបុរស លះបានដោយក្រ អ្នកសុំនូវភ្នែក ជាអវយវៈដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នោះ ដែលគេលះបានដោយក្រក្រៃលែង ។

៧៤

វីសតិនិបាតេ តតិយំ សីវិរាជជាតកំ

[១៩៧] យមាហុ ទេវេសុ សុជម្បតីតិ
មឃវាតិ តំ អាហុ មនុស្សលោកេ
តេនានុសិដ្ឋោ ឥធាគតោស្មិ
វណិព្វកោ ចក្ខុបថានិ យាចិតុំ ។
វណិព្វកោ មយ្ហ វណឹ អនុត្តរំ
ទទាហិ មេ ចក្ខុបថានិ យាចិតោ
ទទាហិ មេ ចក្ខុបថំ អនុត្តរំ
យមាហុ នេត្តំ បុរិសេន ទុច្ចជំ ។

យេន អត្ថេន អាគញ្ឆិ   យមត្ថមភិបត្ថយំ
តេ តេ ឥជ្ឈន្តុ សង្កប្បា   លភ ចក្ខូនិ ព្រាហ្មណ ។
ឯកន្តេ យាចមានស្ស   ឧភយានិ ទទាមហំ

ស ចក្ខុមា គច្ឆ ជនស្ស បេក្ខតោ
យទិច្ឆសេ ត្វំ តទតេ សមិជ្ឈតុ ។

[១៩៨] មា នោ ទេវ អទា ចក្ខុំ មា នោ សព្វេ បរាក្ករិ
ធនំ ទេហិ មហារាជ មុត្តា វេឡុរិយា ពហូ ។

វីសតិនិបាត សីវិរាជជាតក ទី ៣

[១៩៧] (ព្រះឥន្ទ្រ...) ពួកទេវតាបានពោលនូវទេវតាវិសេសណា ថាសុជម្បតិក្នុងទេវលោក ពួកជនបានពោលនូវទេវតាវិសេស នោះថាមឃវៈ ក្នុងមនុស្សលោក ខ្ញុំនខ្ញុំជាស្ទូម ដែលទេវតាវិសេសនោះប្រាប់ ទើបមកក្នុងទីនេះបម្រុងសុំព្រះនេត្រទាំង-ឡាយ ។ ខ្ញុំនខ្ញុំជាស្ទូម ការសូមជាកិច្ចឧត្តមរបស់ខ្ញុំ កាលបើខ្ញុំសូមព្រះនេត្រទាំងឡាយ សូមព្រះអង្គប្រទាន ពួកជនបានពោលនូវភ្នែកណា ថាជារបស់ដែលបុរស លះបានដោយក្រ សូមព្រះអង្គប្រទាននូវព្រះនេត្រដ៏ប្រសើរនោះ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ (ព្រះបាទសិវិរាជ...) ខ្ញុំនអ្នកមកដោយប្រយោជន៍ណា ប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ណា សេចក្តីត្រិះរិះនូវប្រយោជន៍ណា សូមឲ្យសម្រេចដល់អ្នកចុះ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរបាន នូវភ្នែកទាំងឡាយ ។ កាលបើ អ្នកសូមភ្នែកមួយ យើងនឹងឲ្យភ្នែកទាំងពីរ កាលជនកំពុងមើល សូមអ្នកនោះជាបុគ្គលមានភ្នែកទៅចុះ អ្នកប្រាថ្នានូវរបស់ណា របស់នោះចូរសម្រេចដល់អ្នក ។

[១៩៨] (ពួកជនពោលថា) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមទ្រង់កុំប្រទាននូវព្រះនេត្រ សូមទ្រង់កុំលះបង់ នូវពួកយើងទាំងអស់គ្នាឡើយ បពិត្រមហារាជ សូមទ្រង់ប្រទាន នូវព្រះរាជទ្រព្យ គឺកែវមុត្តា និងកែវពិទូរ្យដ៏ច្រើនវិញចុះ ។

យុត្តេ ទេវ រថេ ទេហិ   អាជានិយេ អលង្កតេ
នាគេ ទេហិ មហារាជ   ហេមកប្បនិវាសសេ ។
យថា តំ សីវិយោ សព្វេ   សយោគ្គា សរថា សទា
សមន្តា បរិករេយ្យុំ   ឯវំ ទេហិ រថេសភ ។

[១៩៩] យោ វេ ទស្សន្តិ វត្វាន   អទានេ កុរុតេ មនោ
ភុម្យំ សោ បតិតំ បាសំ   គីវាយំ បដិមុញ្ចតិ ។
យោ វេ ទស្សន្តិ វត្វាន   អទានេ កុរុតេ មនោ
បាបា បាបតរោ ហោតិ   សម្បត្តោ យមសាធនំ ។
យញ្ហិ យាចេ តញ្ហិ ទទេ   យំ ន យាចេ ន តំ ទទេ
ស្វាហំ តមេវ ទស្សាមិ យំ   មំ យាចតិ ព្រាហ្មណោ ។

បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមទ្រង់ប្រទាននូវរថ ដែលទឹមដោយសេះអាជានេយ្យ ដែលប្រដាប់ហើយ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រទាននូវដំរីទាំងឡាយ ប្រកបដោយគ្រឿងប្រដាប់ក្បាល គឺបណ្ដាញមាសវិញចុះ ។ វទាំងពួងព្រមទាំងខ្សែ ព្រមទាំងរាជរថចោមរោមព្រះអង្គដោយជុំវិញ គ្រប់កាល ដោយប្រការៈណា បពិត្រព្រះអង្គជ័ប្រសើរក្នុងរថ សូមព្រះអង្គប្រទានដោយប្រការៈនោះចុះ ។

[១៩៩] (ព្រះរាជា...) បុគ្គលណាពោលថាអាត្មាអញនឹងឲ្យ ហើយធ្វើនូវចិត្តក្នុងការមិនឲ្យវិញ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាយកអន្ទាក់ដែលធ្លាក់លើផែនដីមកពាក់ព្វដ័ក ។ បុគ្គលណាពោលថាអាត្មាអញនឹងឲ្យ ហើយធ្វើនូវចិត្តក្នុងការមិនឲ្យវិញ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជាបុគ្គលលាមកក្រៃលែងជាងបុគ្គលលាមក ហើយដល់នូវឋាននរកជាទីសម្រេចរបស់ព្រះយមរាជ ។ ស្នមសូមនូវរបស់ណា បុគ្គលគួរតែឲ្យនូវរបស់នោះ មិនសូមនូវរបស់ណា មិនត្រូវឲ្យរបស់នោះទេ ព្រាហ្មណ៍សូមនូវរបស់ណានឹងអាត្មាអញ អាត្មាអញនោះនឹងឲ្យនូវរបស់នោះឯង ។

វីសតិនិបាតេ តតិយំ សីវិរាជជាតកំ

[២០០] អាយុំ ន វណ្ណំ ន សុខំ ពលំ ន
កឹ បត្ថយានោ ន ជនិន្ទ ទេសិ
កថញ្ហិ រាជា សិវិនំ អនុត្តរោ
ចក្ខូនិ ទជ្ជា បរលោកហេតុ ។

[២០១] នវាហមេតំ យសសា ទទាមិ
ន បុត្តមិច្ឆេ ន ធនំ ន រដ្ឋំ
សតញ្ច ធម្មោ ចរិតោ បុរាណោ
ឥច្ចេវ ទានេ រមតិ មនោ មម ។

[២០២] ន មេ ទេស្សា ឧភោ ចក្ខូ អត្តានំ មេ ន ទេស្សិយំ
សព្វញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា ចក្ខុមទាសិហំ ។

[២០៣] សខា ច មិត្តោ ច មមាសិ សីវិក
សុសិក្ខិតោ សាធុ ករោហិ មេ វចោ
ឧទ្ធរិត្វា ចក្ខូនិ មម ជិគីសតោ
ហត្ថេសុ ឋបេហិ វនិព្វកស្ស ។

វីសតិនិបាត សីវិរាជជាតក ទី ៣

[២០០] (ពួករាជអាមាត្យ...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ព្រះអង្គប្រាថ្នានូវរបស់អ្វី គឺអាយុ ឬពណ៌សម្បុរ ឬសេចក្តីសុខ ឬក៏កម្លាំងទើបព្រះអង្គប្រទាន (ព្រះនេត្រ) ព្រះរាជាទ្រង់ប្រសើរជាងជនអ្នកនៅក្នុងដែនសីវិទាំងឡាយ មិនសមបើប្រទានព្រះនេត្រទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនៃប្រយោជន៍ក្នុងបរលោក ។

[២០១] (ព្រះរាជា...) អញមិនមែនឲ្យចក្ខុនេះ ព្រោះយសទេ មិនមែនប្រាថ្នាកូន មិនមែនប្រាថ្នាទ្រព្យ មិនមែនប្រាថ្នានូវដែនទេ ធម៌គឺប្រវេណីនៃការឲ្យទានជាផ្លូវបុរាណ ដែលពួកសប្បុរសធ្លាប់ប្រព្រឹត្តមកហើយ ចិត្តរបស់អញតែងរីករាយក្នុងការឲ្យ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

[២០២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ភ្នែកទាំងពីរ មិនជាទីស្អប់ របស់តថាគតទេ តថាគតមិនមែនស្អប់ខ្លួនរបស់តថាគតទេ សព្វញ្ញុតញ្ញាណជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះបានជាតថាគតឲ្យនូវភ្នែក ។

[២០៣] (ព្រះរាជា...) ម្នាលពេទ្យឈ្មោះសីវិកៈ ខ្លួនអ្នកជាសម្លាញ់ ជាមិត្តរបស់យើង អ្នកមានវិជ្ជាពេទ្យសិក្សាល្អហើយ ចូរធ្វើតាមសម្តីរបស់យើងដោយប្រពៃចុះ កាលយើងកំពុងប្រាថ្នា អ្នកចូរឆ្កៀលនូវភ្នែកទាំងឡាយ (របស់យើង) ហើយដាក់លើដៃរបស់ស្នូមចុះ ។

[២០៤] ចោទិតោ សីវិរាជេន សីវិកោ វចនំ ករោ
រញ្ញោ ចក្ខូនិ ឧទ្ធរិត្វា ព្រាហ្មណស្សូបនាមយិ
សចក្ខុ ព្រាហ្មណោ អាសិ អន្ធោ រាជា ឧបាវិសិ ។

[២០៥] តតោ សោ កតិបាហស្ស ឧបរូឡ្ហេសុ ចក្ខុសុ
សុតំ អាមន្តយិ រាជា សីវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ ។
យោជេហិ សារថិ យានំ យុត្តញ្ច បដិវេទយ
ឧយ្យានភូមឹ គច្ឆាម បោក្ខរញ្ញោ វនានិ ច ។
សោ ច បោក្ខរណីតីរេ បល្លង្កេន ឧបាវិសិ
តស្ស សក្កោ បាតុរហុ ទេវរាជា សុជម្បតិ ។

[២០៦] សក្កោហមស្មិ ទេវិន្ទោ អាគតោស្មិ តវន្តិកេ
វរំ វរស្សុ រាជិសិ យង្កិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ ។

[២០៧] បហូតំ មេ ធនំ សក្ក ពលំ កោសោ ចនប្បកោ
អន្ធស្ស មេ សតោ ទានិ មរណញ្ញេវ រុច្ចតិ ។

[២០៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ពេទ្យឈ្មោះសីវិកៈ លុះព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាម សីវិ តឿន(យ៉ាងនេះហើយ) ក៏ធ្វើតាមព្រះបន្ទូល ហើយឆ្កៀលនូវព្រះនេត្រទាំងពីររបស់ព្រះរាជា បង្អោនទៅឲ្យព្រាហ្មណ៍ ចំណែកព្រាហ្មណ៍ក៏ទៅជាបុគ្គលមានភ្នែក ព្រះរាជាទៅជាបុគ្គលខ្វាក់ ។

[២០៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) តអំពីនោះមក ប្រមាណពីរបីថ្ងៃ លុះដល់ព្រះនេត្រទាំងពីរដុះឡើង ព្រះរាជាជាអ្នកញុំាងដែនឲ្យចម្រើនដល់ពួកជនអ្នកសីវិ ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់នាយសារថីថា នែនាយសារថី អ្នកចូរទឹមយាន លុះទឹមហើយចូរប្រាប់យើង យើងនឹងទៅកាន់ទីឧទ្យានដែលមានស្រះបោក្ខរណីនិងព្រៃព្រឹក្សា ។ ព្រះបាទសីវិនោះ ទ្រង់បានចូលទៅគង់ពែនព្រះភ្នែន ប្របឆ្នេរស្រះបោក្ខរណី ទេវរាជឈ្មោះសក្កៈ ជាសុជម្បតិ ក៏មកដល់ចំពោះព្រះអង្គ ។

[២០៦] (ព្រះឥន្ទ្រ...) ខ្ញុំជាទេវរាជឈ្មោះសក្កៈ ជាធំជាងទេវតា មកក្នុងសម្នាក់ព្រះអង្គ បពិត្រស្តេចឥសី ព្រះអង្គប្រាថ្នាក្នុងព្រះទ័យចំពោះពរណាមួយ សូមត្រេកអរនឹងពរនោះចុះ ។

[២០៧] (ព្រះបាទសីវិ...) បពិត្រសក្កៈ ទ្រព្យនិងពលរបស់ខ្ញុំមានច្រើនហើយ ទាំងឃ្លាំងរបស់ខ្ញុំ មិនមែនមានតិចទេ កាលបើខ្ញុំនៅតែខ្វាក់ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ខ្ញុំពេញចិត្តចំពោះសេចក្តីស្លាប់តែម្យ៉ាង ។

៧៩

វីសតិនិបាតេ តតិយំ សីវិរាជជាតកំ

[២០៨] យានិ សច្ចានិ ទិបទិន្ទ តានិ ភាសស្សុ ខត្តិយ
សច្ចំ តេ ភណមានស្ស បុន ចក្ខុ ភវិស្សតិ ។

[២០៩] យេ មំ យាចិតុមាយន្តិ នានាគោត្តា វនិព្វកា
យោបិ មំ យាចតេ តត្ថ សោបិ មេ មនសោ បិយោ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន ចក្ខុ មេ ឧបបជ្ជថ ។

[២១០] យំ មំ សោ យាចិតុំ អាគា ទេហិ ចក្ខុន្តិ ព្រាហ្មណោ
តស្ស ចក្ខូនិ បាទាសឹ ព្រាហ្មណស្ស វនិព្វតោ ។
ភិយ្យោ មំ អាវិសិ បីតិ សោមនស្សញ្ចនប្បកំ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន ទុតិយំ មេ ឧបបជ្ជថ ។

[២១១] ធម្មេន[១] ភាសិតា គាថា សីវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍន
ឯតានិ តវ នេត្តានិ ទិព្យានិ បដិទិស្សរេ[២] ។
តិរោកុឌ្ឌំ តិរោសេលំ សមតិគ្គយ្ហ បព្វតំ
សមន្តា យោជនសតំ ទស្សនំ អនុភោន្តុ តេ ។

---

១ ម. ធម្មេ ។ ២ ឱ. បដិទិយ្យរេ ។

[២០៨] (ព្រះឥន្ទ...) បពិត្រក្សត្រិយ៍ជាធំជាងជនមានជើងពីរ សូមព្រះអង្គពោល នូវពាក្យទាំងឡាយដែលជាសច្ចៈចុះ កាលបើព្រះអង្គពោលនូវពាក្យសច្ចៈ ព្រះនេត្រនឹងមានឡើងវិញ ។

[២០៩] (ព្រះបាទសីវិ...) ពួកស្មូមណាមានគោត្រផ្សេងៗគ្នា មកដើម្បីសូមចំពោះយើង បណ្ដាស្មូមទាំងនោះ ស្មូមណាសូមយើង ស្មូមនោះជាទីស្រឡាញ់ នៃចិត្តរបស់យើង សូមឲ្យភ្នែកកើតមានដល់យើង ដោយការពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ ។

[២១០] ព្រាហ្មណ៍នោះមកដើម្បីសូម នូវភ្នែកណានឹងយើងថា សូមព្រះអង្គប្រទាននូវភ្នែក យើងក៏បានឲ្យនូវភ្នែកទាំងឡាយនោះ ដល់ព្រាហ្មណ៍ដែលសូមនោះហើយ ។ បីតិនិងសោមនស្សដ៏ច្រើន ក៏កើតឡើងដល់យើង ដោយក្រៃលែង សូមឲ្យភ្នែកជាគម្រប់ពីរ កើតមានដល់យើង ដោយពោលពាក្យសច្ចៈនេះ ។

[២១១] (ព្រះឥន្ទ...) បពិត្រក្សត្រិយ៍ អ្នកញ៉ាំងដែនរបស់អ្នកដែនសីវិឲ្យចម្រើន គាថាដែលព្រះអង្គពោលតាមធម៌ សូមឲ្យព្រះនេត្រទាំងពីររបស់ព្រះអង្គនេះ ប្រាកដដូចជាទិព្វ ។ ព្រះនេត្រទាំងពីររបស់ព្រះអង្គនោះ សូមឲ្យបាននូវការឃើញធ្លុះធ្លាយ ទៅខាងក្រៅជញ្ជាំង ខាងក្រៅភ្នំថ្ម អស់ទីចំនួន ១០០ យោជន៍ ដោយជុំវិញ ។

[២១២] កោធីធ វិត្តំ ន ធទេយ្យ យាចិតោ
អបិ វិសិដ្ឋំ សុបិយំបិ អត្តនោ
តធិជ្ជំ សព្វេ សិវិយោ សមាគតា
ធិព្វានិ នេត្តានិ មមជ្ជ បស្សថ ។

តិរោកុឌ្ឌំ តិរោសេលំ សមតិក្កម្ម បព្វតំ
សមន្តា យោជនសតំ ធស្សនំ អនុភោន្តិ មេ ។
ន ចាគមត្តា បរមត្ថិ (កិញ្ចិ) មច្ចានំ ឥធ ជីវិតេ
ធត្វាន មានុសំ ចក្ខុំ លទ្ធំ (មេ) ចក្ខុំ អមានុសំ ។

ឯតំបិ ធិស្វា សិវិយោ ធេថ ធានានិ ភុញ្ជថ
ធត្វា ច ភុត្វា ច យថានុភាវំ
អនិន្ទិតា សគ្គមុបេថ ឋានន្តិ ។

សីវិរាជជាតកំ តតិយំ ។

សិរីមន្ទជាតកំ

[២១៣] បញ្ញាយុបេតំ សិរិយា វិហីនំ
យសស្សិនំ វាបិ អបេតបញ្ញំ
បុច្ឆាមិ សេនក ឯតមត្ថំ

[២១២] (ព្រះបាទសីវិ...) អ្នកណាមួយក្នុងលោកនេះ ដែលគេសូម ហើយមិនឲ្យនូវទ្រព្យដ៏ពេញចិត្ត ឬទ្រព្យដ៏ថ្លៃថ្លា ជាទីស្រឡាញ់ ដ៏ក្រៃលែងរបស់ខ្លួន នៃអ្នកដែនសីវិទាំងអស់ដែលមកប្រជុំគ្នា ចូរអ្នកទាំងឡាយមើល នូវភ្នែកទាំងពីររបស់អញ ដែលជាទិព្វ ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ។ ចក្ខុទាំងពីររបស់យើង រមែងបាននូវការឃើញធ្លុះធ្លាយ ទៅខាងក្រៅជញ្ជាំង ខាងក្រៅភ្នំថ្ម អស់ទីចំនួនមួយរយយោជន៍ដោយជុំវិញ ។ (វត្ថុណាមួយ) ក្នុងជីវិត របស់សត្វទាំងឡាយនេះ រមែងមិនប្រសើរជាងចាគៈទេ (ខ្លួនយើង)បានឲ្យនូវចក្ខុជារបស់មនុស្សហើយបាននូវចក្ខុទិព្វ ដែលមិនមែនជារបស់មនុស្ស ។ ម្នាលអ្នកដែនសីវិទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយបានឃើញហេតុនេះហើយ ចូរឲ្យទាន ចូរបរិភោគ លុះឲ្យហើយ បរិភោគហើយ តាមសមគួរដល់អានុភាព សូមឲ្យជាអ្នកមិនមានអ្នកណាតិះដៀលបាន ហើយចូរទៅកាន់ឋានសួគ៌ចុះ ។

ចប់ សីវិរាជជាតក ទី ៣ ។

សិរីមន្ទជាតក

[២១៣] (ព្រះរាជាវិទេហៈត្រាស់សួរថា) នែសេនកៈ យើងសួរនូវសេចក្តីនុ៎ះ គឺបុគ្គលប្រកបដោយប្រាជ្ញា ប្រាសចាកសិរីសម្បត្តិ ១ បុគ្គលមានយស ប្រាសចាកប្រាជ្ញា ១

កាមេត្ថ សេយ្យោ កុសលា វទន្តិ ។

[២១៤] ធីរា ច ពាលា ច ហវេ ជនិន្ទ
សិប្បូបបន្នា ច អសិប្បិនោ ច
សុជាតិមន្តោបិ អជាតិមស្ស
យសស្សិនោ បេសករា ភវន្តិ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោ និហីនោ សិរិមាវ សេយ្យោ ។

[២១៥] តុវម្បិ បុច្ឆាមិ អនោមបញ្ញ
មហោសធ កេវលធម្មទស្សិ
ពាលំ យសស្សឹ បណ្ឌិតំ អប្បភោគំ
កាមេត្ថ សេយ្យោ កុសលា វទន្តិ ។

[២១៦] ចាចានិ កម្មានិ ករោន្តិ ពាលា
ឥធមេវ សេយ្យោ ឥតិ មញ្ញមានា
ឥធលោកទស្សី បរលោកំ អទស្សិ
ឧភយត្ថ ពាលោ កលិមគ្គហោសិ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោវ សេយ្យោ ន យសស្សិ ពាលោ ។

អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយពោលថា បណ្ដាបុគ្គលទាំងពីរនោះ បុគ្គលណា ប្រសើរជាង ។

[២១៤] (អាចារ្យសេនកៈ...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ពួកអ្នកប្រាជ្ញ ពួកជនពាល ពួកជនអ្នកបរិបូណ៌ដោយសិល្បៈ និងពួកជនមិនមានសិល្បៈ សូម្បីជាអ្នកមានជាតិខ្ពស់ រមែងជាអ្នកធ្វើនូវការបម្រើជនអ្នកមានយស ដែលមិនមានជាតិ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាជាបុគ្គលថោកទាប ឯបុគ្គលមានសិរី ជាបុគ្គលប្រសើរ ។

[២១៥] (ព្រះរាជា...) ម្នាលមហោសធ អ្នកមានប្រាជ្ញាមិនថោកថយ ជាអ្នកឃើញនូវហេតុដោយសព្វគ្រប់ យើងសូមសួរអ្នក អំពីបុគ្គលពាលមានយសបណ្ឌិតគ្មានភោគៈតើអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយពោលថា បណ្ដាបុគ្គលទាំងពីរនោះ បុគ្គលណាប្រសើរជាង ។

[២១៦] (មហោសធបណ្ឌិត...) ពួកជនពាល តែងធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ទាំងឡាយ ហើយសម្គាល់ថា អំពើនេះឯង ជាអំពើប្រសើរ ជាអ្នកឃើញត្រឹមតែលោកនេះ មិនឃើញនូវលោកខាងមុខទេ បុគ្គលពាលតែងកាន់យកនូវទោសក្នុងលោកទាំងពីរ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះ សូមទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាហ្នឹងឯងជាបុគ្គលប្រសើរ ឯបុគ្គលពាលមានយស មិនប្រសើរទេ ។

[២១៧] ន សិប្បមេតំ វិទធាតិ ភោគំ
ន ពន្ធវា ន សរីរវណ្ណោ
បស្សេឡមូគំ សុខមេធមានំ
សិរីហិនំ ភជតេ គោរវិន្ទំ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញា និហីនា សិរិមាវ សេយ្យោ ។

[២១៨] លទ្ធា សុខំ មជ្ជតិ អប្បបញ្ញោ
ទុក្ខេន ផុដ្ឋោបិ បមោហមេតិ
អាគន្តុនា សុខទុក្ខេន ផុដ្ឋោ
បវេធតិ វារិចរោវ ឃម្មេ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញាវ សេយ្យោ ន យសស្សិ ពាលោ ។

[២១៩] ទុមំ យថា សាទុផលំ អរញ្ញេ
សមន្តតោ សមភិសរន្តិ បក្ខី

[២១៧] (អាចារ្យសេនកៈ...) សិល្បៈនេះ រមែងមិនដល់នូវភោគសម្បត្តិទេ បុគ្គលមានផៅពង្ស ក៏មិនដល់នូវបុគ្គលមានភោគសម្បត្តិដែរ ទាំងបុគ្គលអ្នកមានឱកាសនៃសរីរៈ (មានរូបឆោមល្អ) ក៏មិនដល់នូវបុគ្គលមានភោគសម្បត្តិដែរ សូមទ្រង់ទតចុះ អ្នកផងតែងគប់រកនូវគោរិន្ទសេដ្ឋី ជាមនុស្សហៀរទឹកមាត់ ដល់នូវសេចក្តីសុខ ជាអ្នកសាបសូន្យចាកសិរី ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ជាបុគ្គលថោកទាប ឯបុគ្គលមានសិរី ជាបុគ្គលប្រសើរ ។

[២១៨] (មហោសធ...) បុគ្គលអប្បប្រាជ្ញា បានសេចក្តីសុខហើយ រមែងស្រវឹង លុះត្រូវសេចក្តីទុក្ខប៉ះពាល់វិញ ក៏ដល់នូវសេចក្តីវង្វេង បុគ្គលអប្បប្រាជ្ញា ត្រូវសេចក្តីសុខនឹងទុក្ខមកថ្មីប៉ះពាល់ហើយ ក៏រមែងញាប់ញ័រ ដូចជាវារិចរ (សត្វត្រាច់ទៅក្នុងទឹក) ដែលញាប់ញ័រក្នុងកាលក្តៅ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាហ្នឹងឯង ជាបុគ្គលប្រសើរ ឯបុគ្គលពាលមានយស មិនប្រសើរ ។

[២១៩] (អាចារ្យសេនកៈ...) ពួកសត្វបក្សី តែងហើរសំដៅទៅចោមរោមដើមឈើ ដែលមានផ្លែដ៏ឆ្ងាញ់ក្នុងព្រៃ យ៉ាងណា

៨៣

វីសតិនិបាតេ ចតុត្ថំ សិរិមន្ទជាតកំ

ឯវម្បិ អន្ធំ សជនំ សភោគំ
ពហុជ្ជនោ ភជ្ជតិ អត្ថហេតុ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោ និហីនោ សិរិមាវ សេយ្យោ ។

[២២០] ន សាធុ ពលវា ពាលោ សាហសំ វិន្ទតេ ធនំ
កន្ទន្តមេតំ ទុម្មេធំ   កឌ្ឍន្តិ និរយំ កុសំ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោវ សេយ្យោ ន យសស្សិ ពាលោ ។

[២២១] យា កាចិ នជ្ជោ គង្គមភិសវន្តិ
សព្វាវ តា នាមគោត្តំ ជហន្តិ
គង្គា សមុទ្ទំ បដិបជ្ជមានា
ន ខាយតេ ឥទ្ធិបរោ[១] ហិ លោកោ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោ និហីនោ សិរិមាវ សេយ្យោ ។

---

១ ម. ឥទ្ធិបញ្ញោ វិលោកេ ។

ជនជាច្រើនតែងគប់រកនូវបុគ្គលស្ដុកស្ដម្ភ បរិបូណ៌ដោយទ្រព្យ និងភោគៈ ព្រោះហេតុតែប្រយោជន៍ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ជាបុគ្គលថោកទាប ឯបុគ្គលមានសិរី ជាបុគ្គលប្រសើរ ។

[២២០] (មហោសធ...) បុគ្គលពាលមានកម្លាំង រមែងបាននូវទ្រព្យ (ព្រោះតែធ្វើ) នូវកម្មដ៏ក្លៀវក្លា មិនល្អទេ ពួកនិរយបាលតែងទាញកន្ត្រាក់នូវបុគ្គលពាល ឥតប្រាជ្ញា ដែលកន្ទក់កន្ទេញនោះ យកទៅកាន់នរក ដ៏ក្លៀវក្លា ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញាហ្នឹងឯង ជាបុគ្គលប្រសើរ ឯបុគ្គលពាលមានយស មិនប្រសើរ ។

[២២១] (អាចារ្យសេនកៈ...) ទឹកស្ទឹងទាំងឡាយណាមួយ រមែងហូរចាក់ទៅក្នុងទន្លេគង្គា ទឹកស្ទឹងទាំងអស់នោះ រមែងលះបង់នូវនាមនិងគោត្រ ទឹកទន្លេគង្គា កាលបើហូរដល់សមុទ្រ (រមែងបានឈ្មោះថា មហាសមុទ្រយ៉ាងណា) បុគ្គលដែលមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងសម្រេច ក៏មិនប្រាកដក្នុងលោកយ៉ាងនោះដែរ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ជាបុគ្គលថោកទាប ឯបុគ្គលមានសិរី ជាបុគ្គលប្រសើរ ។

[២២២] យមេតមត្ថា ឧជជីំ[១] មហន្តំ
បយន្តិ នជ្ជោ សព្វកាលំ អសង្ខ្យំ
សោ សាគរោ និច្ចមុឡារវេគោ
វេលំ ន អច្ចេតិ មហាសមុទ្ទោ
ឯវម្បិ ពាលស្ស បជប្បិតានិ
បញ្ញំ ន អច្ចេតិ សិរី កទាចិ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោវ សេយ្យោ ន យសស្សិ ពាលោ ។

[២២៣] អសញ្ញតោ ចេបិ បរេសមត្ថំ
ភណាតិ សណ្ឋានគតោ យសស្សី
តស្សេវ តំ រូហតិ ញាតិមជ្ឈេ
សិរីហីនំ ការយតេ ន បញ្ញា
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោ និហីនោ សិរិមាវ សេយ្យោ ។

១. ម. សុទធី ។

[២២២] (មហោសធ...) លោកសេនកៈបានពោលនូវមហាសមុទ្រណា ជាជាសមុទ្រធំ ទឹកស្ទឹងទាំងឡាយតែងហូរទៅក្នុងសមុទ្រនោះ រាប់មិនបាន អស់កាលទាំងពួង សមុទ្រនោះ មានសន្ទុះដ៏លើសលប់ជានិច្ចក៏មែន តែថា ទឹកមហាសមុទ្រក៏មិនកន្លងនូវច្រាំងបានទេ ការប្រឹក្សារបស់មនុស្សពាល ក៏យ៉ាងនោះដែរ តាំងពីកាលណាមក បុគ្គលអ្នកមានសិរីរមែងមិនកន្លងនូវបុគ្គលមានប្រាជ្ញាបានឡើយ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាហ្នឹងឯង ជាបុគ្គលប្រសើរ ឯបុគ្គលពាលមានយស មិនប្រសើរ ។

[២២៣] (អាចារ្យសេនកៈ...) បុគ្គលមានយសឋិតនៅក្នុងទីវិនិច្ឆ័យ បើទុកជាមិនព្រៀងទុក ក៏អាចប្រាប់នូវសេចក្តី ចំពោះពួកជនដទៃបាន សម្តីរបស់បុគ្គលមានយសនោះឯង រមែងលូតលាស់ក្នុងកណ្តាលនៃពួកញាតិ អ្នកផងមិនអាចញុំាងបុគ្គលដែលមានប្រាជ្ញា តែសាបសូន្យចាកសិរី ឲ្យធ្វើការ (អ្វី) បានទេ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាជាបុគ្គលថោកទាប ឯបុគ្គលមានសិរី ជាបុគ្គលប្រសើរ ។

វីសតិនិបាតេ ចតុត្ថំ សិរីមន្ទជាតកំ

[២២៤] បរស្ស វា អត្តនោ វាបិ ហេតុ
ពាលោ មុសា ភាសតិ អប្បបញ្ញោ
សោ និន្ទិតោ ហោតិ សភាយ មជ្ឈេ
បច្ឆាបិ សោ ទុគ្គតិគាមិ ហោតិ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោវ សេយ្យោ ន យសស្សិ ពាលោ ។
[២២៥] អត្ថម្បិ ចេ ភាសតិ ភូរិបញ្ញោ
អនាឡ្ហិយោ អប្បធនោ ទលិទ្ទោ
ន តស្ស តំ រូហតិ ញាតិមជ្ឈេ
សិរី ច បញ្ញាណវតោ ន ហោតិ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោ និហីនោ សិរិមាវ សេយ្យោ ។
[២២៦] បរស្ស វា អត្តនោ វាបិ ហេតុ
ន ភាសតិ អលិកំ ភូរិបញ្ញោ
សោ បូជិតោ ហោតិ សភាយ មជ្ឈេ
បច្ឆាបិ សោ សុគតិគាមិ ហោតិ

វីសតិនិបាត សិរីមន្ទជាតក ទី ៤

[២២៤] (មហោសធ...) បុគ្គលពាលអប្បប្រាជ្ញា រមែងនិយាយកុហក ព្រោះហេតុនៃអ្នកដទៃឬខ្លួនឯង បុគ្គលពាលនោះ ត្រូវគេតិះដៀលក្នុងកណ្ដាលទីប្រជុំ ក្នុងកាលខាងក្រោយ បុគ្គលពាលនោះ រមែងទៅកាន់ទុគ្គតិ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលដែលមានប្រាជ្ញាហ្នឹងឯង ជាបុគ្គលប្រសើរ ឯបុគ្គលពាលមានយស មិនប្រសើរ ។

[២២៥](អាចារ្យសេនកៈ...) បុគ្គលមានប្រាជ្ញាក្រាស់ដូចផែនដី មិនមានទីលំនៅ មិនមានទ្រព្យធន ជាបុគ្គលក្រីក្រ បើទុកជាពោលនូវសេចក្ដី (ណាមួយ) ពាក្យសម្ដីរបស់បុគ្គលដែលមានប្រាជ្ញានោះ ក៏មិនលូតលាស់ក្នុងកណ្ដាលនៃពួកញាតិ ទាំងសិរីរបស់បុគ្គលមានប្រាជ្ញាក៏មិនមាន ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ជាបុគ្គលថោកទាប ឯបុគ្គលមានសិរី ជាបុគ្គលប្រសើរ ។

[២២៦] (មហោសធ...) បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញាក្រាស់ដូចផែនដី រមែងមិននិយាយពាក្យឡេះឡោះ ព្រោះហេតុនៃបុគ្គលដទៃឬខ្លួនឯងទេ បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញានោះ មានគេបូជាក្នុងកណ្ដាលទីប្រជុំ លុះកាលខាងក្រោយ អ្នកមានប្រាជ្ញានោះ រមែងទៅកាន់សុគតិ

ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញាវ សេយ្យោ ន យសស្សិ ពាលោ ។

[២២៧] ហត្ថិគវស្សា មណិកុណ្ឌលា ច
ថារិយោ ច ឥទ្ធេសុ កុលេសុ ជាតា
សព្វាវ តា ឧបភោគា ភវន្តិ
ឥទ្ធស្ស ពោសស្ស អនិទ្ធិមន្តោ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោ និហីនោ សិរិមាវ សេយ្យោ ។

[២២៨] អសំវិហិតកម្មន្តំ ពាលំ ទុម្មន្តិមន្តិនំ[១]
សិរី ជហាតិ ទុម្មេធំ ជិណ្ណំវ ឧរគោ តចំ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញាវ សេយ្យោ ន យសស្សិ ពាលោ ។

[២២៩] បញ្ច បណ្ឌិតា មយំ ភទន្តេ
សព្វេ បញ្ជលិកា ឧបដ្ឋិតា តំ
ត្វំ នោ អភិភុយ្យ ឥស្សរោសិ
សក្កោវ ភូតបត្តិ ទេវរាជា

១ ម. ទុម្មេធមន្តិនំ ។

ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ជាបុគ្គលប្រសើរ ឯបុគ្គលពាលមានយស មិនប្រសើរទេ ។

[២២៧] (អាចារ្យសេនកៈ...) ដំរី គោ សេះ កែវមណី កុណ្ឌល និងនារី តែងកើតមានក្នុងត្រកូលដ៏ស្តុកស្តម្ភ ដំរី គោ សេះ ជាដើមទាំងអស់នោះ ជារបស់មិនមានឫទ្ធិ ទើបជាគ្រឿងឧបភោគ (ប្រើប្រាស់) របស់បុរសជាឥស្សរៈ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ជាបុគ្គលថោកទាប ឯបុគ្គលមានសិរី ជាបុគ្គលប្រសើរ ។

[២២៨] (មហោសធ...) សិរីគឺឥស្សរិយយស រមែងលះបង់នូវបុគ្គលពាល ដែលមិនចេះចាត់ចែងនូវការងារ ជាអ្នកមានគំនិតអាក្រក់ ឥតប្រាជ្ញាដូចពស់ដែលលះចោលនូវសំណាកចាស់ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញាហ្នឹងឯង ជាបុគ្គលប្រសើរ ឯបុគ្គលពាលមានយស មិនប្រសើរទេ ។

[២២៩] (អាចារ្យសេនកៈ...) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពួកខ្ញុំព្រះអង្គទាំង ៥ នាក់សុទ្ធសឹងជាបណ្ឌិត ប្រណម្យដៃបម្រើព្រះអង្គទាំងអស់គ្នា ព្រះអង្គជាធំលើសលប់ពួកខ្ញុំព្រះអង្គ ដូចជាទេវរាជឈ្មោះសក្កៈជាម្ចាស់នៃទេវតា

៨៧

វីសតិនិបាតេ ចតុត្ថំ សិរិមន្ទជាតកំ

ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោ និហីនោ សិរិមាវ សេយ្យោ ។

[២៣០] ជាសោវ បញ្ញស្ស យសស្សិ ពាលោ
អត្ថេសុ ជាតេសុ តថាវិធេសុ
យំ បណ្ឌិតោ និបុណំ សំវិធេតិ
សម្មោហមាបជ្ជតិ តត្ថ ពាលោ
ឯតម្បិ ទិស្វាន អហំ វទាមិ
បញ្ញោវ សេយ្យោ ន យសស្សិ ពាលោ ។

[២៣១] អទ្ធា ហិ បញ្ញាវ សតំ បសត្ថា
កន្តា សិរី ភោគរតា មនុស្សា
ញាណញ្ច ពុទ្ធានមតុល្យរូបំ
បញ្ញំ ន អច្ចេតិ សិរី កទាចិ ។

ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ជាបុគ្គលថោកទាប ឯបុគ្គលមានសិរី ជាបុគ្គលប្រសើរ ។

[២៣០] (មហោសធ...) បុគ្គលពាលដែលមានយស ទុកដូចជាទាសៈ របស់បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញា នាកាលហេតុទាំងឡាយប្រាកដដូច្នោះកើតហើយ អ្នកប្រាជ្ញតាក់តែងនូវប្រស្នាដ៏ល្អិតណា បុគ្គលពាលរមែងដល់នូវការវង្វេងក្នុងប្រស្នាដ៏ល្អិតនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គបានឃើញហេតុនេះហើយ ទើបទូលថា បុគ្គលមានប្រាជ្ញា ជាបុគ្គលប្រសើរ ឯបុគ្គលពាលមានយស មិនប្រសើរទេ ។

[២៣១] តាមពិត ពួកសប្បុរស តែងសរសើរប្រាជ្ញាតែម្យ៉ាង ពួកមនុស្សតែងត្រេកអរចំពោះភោគៈ សិរីគ្រាន់តែជាទីត្រេកអររបស់(ពួកមនុស្សពាល) មួយទៀត ញាណនៃអ្នកប្រាជ្ញទាំង-ឡាយមិនមានអ្វីប្រៀបផ្ទឹមបានទេ តាំងពីកាលណាមក បុគ្គលអ្នកមានសិរី រមែងមិនកន្លងនូវបុគ្គលមានប្រាជ្ញាបានឡើយ ។

[២៣២] យន្តំ អបុច្ឆិម្ហ អកិត្តយី នោ
មហោសធ កេវលធម្មទស្សិ
គវំសហស្សំ ឧសភញ្ច នាគំ
អាជញ្ញយុត្តេ ច រថេ ទស ឥមេ
បញ្ហស្ស វេយ្យាករណេន តុដ្ឋោ
ទទាមិ តេ គាមវរានិ សោឡសាតិ ។

សិរិមន្ទជាតកំ ចតុត្ថំ ។

រោហនមិគជាតកំ

[២៣៣] ឯតេ យូថា បតិយន្តិ ភីតា មរណា ចិត្តក
គច្ឆ តុវំបិ មា កង្ខិ ជីវិស្សន្តិ តយា សហ ។
[២៣៤]នាហំ រោហន គច្ឆាមិ ហទយំ មេ អវកស្សតិ(១)
ន តំ អហំ ជហិស្សាមិ ឥធ ហេស្សាមិ ជីវិតំ ។
តេ ហិ នូន មរិស្សន្តិ អន្ធា អបរិណាយកា
គច្ឆ តុវំបិ មា កង្ខិ ជីវិស្សន្តិ តយា សហ ។

---

១ ឱ. អវកទ្ធតិ ។

[២៣២] (ព្រះបាទវិទេហរាជ...) ម្នាលមហោសធៈ ជាអ្នកឃើញធម៌សព្វគ្រប់ យើងបានសួរនូវប្រស្នាណា អ្នកបានថ្លែងដោះស្រាយនូវប្រស្នានោះដល់យើង យើងត្រេកអរដោយការដោះស្រាយនូវប្រស្នា (របស់អ្នក) យើងសូមឲ្យទ្រព្យទាំងនេះ គឺគោ ១០០០ មានគោឧសភ (ជាដើម) ផង ដំរីផង រថដែលទឹមដោយសេះអាជានេយ្យ ១០ ផង ស្រុកសួយ ១៦ ផង ដល់អ្នក ។

ចប់ សិរិមន្ទជាតក ទី ៤ ។

រោហនមិគជាតក

[២៣៣] (រោហនម្រឹគពោធិសត្វពោលថា) ម្នាលចិត្តកៈ ហ្វូងម្រឹគទាំងនេះ ខ្លាចសេចក្តីស្លាប់ ទើបរត់ចេញទៅ សូមអ្នករត់ទៅចុះ កុំសង្ស័យឡើយ ហ្វូងម្រឹគទាំងឡាយនឹងរស់នៅជាមួយនឹងអ្នក ។

[២៣៤] (ចិត្តម្រឹគជាប្អូនពោលថា) បពិត្ររោហនៈ ខ្ញុំមិនទៅទេ ហឫទ័យរបស់ខ្ញុំត្រូវសេចក្តីសោកទាញកន្ត្រាក់ ខ្ញុំមិនលះបង់អ្នកបង់ទេ ខ្ញុំនឹងស៊ូលះបង់ជីវិតក្នុងទីនេះ ។

(រោហន...) មាតាបិតាទាំងនោះ ជាសត្វខ្វាក់ មិនមានអ្នកដឹកនាំទេ នឹងស្លាប់មិនខាន អ្នកចូរទៅចុះ កុំសង្ស័យឡើយ មាតាបិតានឹងរស់នៅជាមួយនឹងអ្នក ។

៨៩

វីសតិនិបាតេ បញ្ចមំ រោហនមិគជាតកំ

នាហំ រោហន គច្ឆាមិ ហទយំ មេ អវកស្សតិ

ន តំ ពន្ធំ ជហិស្សាមិ ឥធ ហេស្សាមិ ជីវិតំ ។

[២៣៥] គច្ឆ ភីរុ បលាយស្សុ កូដេ ពន្ធោស្មិ អាយសេ

គច្ឆ តុវំបិ មា កង្ខិ ជីវិស្សន្តិ តយា សហ ។

[២៣៦] នាហំ រោហន គច្ឆាមិ ហទយំ មេ អវកស្សតិ

ន តំ អហំ ជហិស្សាមិ ឥធ ហេស្សាមិ ជីវិតំ ។

តេ ហិ នូន មរិស្សន្តិ អន្ធា អបរិណាយកា

គច្ឆ តុវំបិ មា កង្ខិ ជីវិស្សន្តិ តយា សហ ។

នាហំ រោហន គច្ឆាមិ ហទយំ មេ អវកស្សតិ

ន តំ ពន្ធំ ជហិស្សាមិ ឥធ ហេស្សាមិ ជីវិតំ ។

[២៣៧] អយំ សោ លុទ្ទកោ ឯតិ លុទ្ទរូបោ សហាវុធោ

យោ នោ វធិស្សតិ អជ្ជ ឧសុនា សត្តិយាមបិ ។

(ចិត្តកៈ...) បពិត្ររោហនៈ ខ្ញុំមិនទៅទេ ហឫទ័យរបស់ខ្ញុំត្រូវសេចក្ដីសោកទាញកន្ត្រាក់ ខ្ញុំមិនលះបង់អ្នកបងដែលជាប់អន្ទាក់ទេ ខ្ញុំនឹងស៊ូលះបង់ជីវិតក្នុងទីនេះ ។

[២៣៥] (រោហនម្រឹគពោលថា) ម្នាលនាងជាអ្នកភិតភ័យ នាងចូរទៅចុះ រត់ទៅចុះ ខ្លួនយើងជាប់ក្នុងអន្ទាក់កោងគន្ទឹះដែក ចូរនាងទៅចុះ កុំសង្ស័យឡើយ មាតាបិតានឹងរស់នៅជាមួយនាង ។

[២៣៦] (សុតនាម្រឹគីពោលថា) បពិត្ររោហនៈ ខ្ញុំមិនទៅទេ ហឫទ័យរបស់ខ្ញុំ ត្រូវសេចក្ដីសោកទាញកន្ត្រាក់ ខ្ញុំមិនលះបង់ចោលអ្នកបងទេ ខ្ញុំនឹងស៊ូលះបង់ជីវិតក្នុងទីនេះឯង ។

(រោហនៈ...) មាតាបិតាទាំងនោះ ជាសត្វខ្វាក់ មិនមានអ្នកដឹកនាំ មុខជានឹងស្លាប់មិនខាន នាងចូរទៅចុះ កុំសង្ស័យឡើយ មាតាបិតានឹងរស់នៅជាមួយនឹងនាង ។

(សុតនាម្រឹគី...) បពិត្ររោហនៈ ខ្ញុំមិនទៅទេ ហឫទ័យរបស់ខ្ញុំ ត្រូវសេចក្ដីសោកទាញកន្ត្រាក់ ខ្ញុំមិនលះបង់អ្នកបងដែលជាប់អន្ទាក់ទេ ខ្ញុំនឹងស៊ូលះបង់ជីវិតក្នុងទីនេះឯង ។

[២៣៧] (រោហនម្រឹគ...) ព្រានណានឹងសម្លាប់យើង ក្នុងថ្ងៃនេះ ដោយព្រួញ ឬដោយលំពែង ព្រាននោះមានរូបដ៏អាក្រក់ មានទាំងអាវុធជាប់ជាមួយ កំពុងដើរមក ។

[២៣៨] សា មុហុត្តំ បលាយិត្វា ភយដ្ដា ភយតជ្ជិតា

សុទុក្ករំ អគមា ភីរុ មរណាយូបនិវត្តថ ។

[២៣៩] កិន្នុ តេមេ មិគា ហោន្តិ មុត្តា ពន្ធំ ឧចាសរេ

ន តំ ចជិតុមិច្ឆន្តិ ជីវិតស្សាបិ ការណា ។

[២៤០] ភាតរោ ហោន្តិ មេ លុទ្ទ សោទរិយ ឯកមាតុកា

ន មំ ចជិតុមិច្ឆន្តិ ជីវិតស្សាបិ ការណា ។

[២៤១] តេ ហិ នូន មរិស្សន្តិ អន្ធា អបរិណាយកា

បញ្ចន្នំ ជីវិតំ ទេហិ ភាតរំ មុញ្ច លុទ្ទក ។

[២៤២] សោ វោ អហំ បមោក្ខាមិ មាតា បេតិភរំ មិគំ

នន្ទន្តុ មាតាបិតរោ មុត្តំ ទិស្វា មហាមិគំ ។

[២៤៣] ឯវំ លុទ្ទក នន្ទស្សុ សហ សព្វេហិ ញាតិភិ

យថាហមជ្ជ នន្ទាមិ មុត្តំ ទិស្វា មហាមិគំ ។

[២៣៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) សុតនាម្រឹគីនោះជាសត្វកិតភ័យ លុះត្រូវភ័យគ្របសង្កត់គំរាមហើយ ក៏រត់ទៅ អស់កាលមួយស្របក់ ត្រឡប់មកដើម្បីសេចក្តីស្លាប់វិញ ឈ្មោះថាបានធ្វើនូវអំពើដ៏កម្រក្រៃពេក ។

[២៣៩] (ព្រានសួរថា) ម្រឹគទាំងនេះ ត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នក រួចចាកអន្ទាក់ហើយ ចូលមករកអន្ទាក់វិញ ម្រឹគទាំងនោះសូម្បីមានហេតុដល់ជីវិត ក៏មិនប្រាថ្នាលះបង់អ្នក ។

[២៤០] (រោហនម្រឹគ...) ម្នាលព្រាន ម្រឹគទាំងនេះ ជាបងប្អូនរបស់ខ្ញុំ កើតក្នុងផ្ទៃជាមួយគ្នា មានមាតាតែមួយ សូម្បីមានហេតុដល់ជីវិត ក៏មិនប្រាថ្នាលះបង់ចោលខ្ញុំ ។

[២៤១] (ចិត្តម្រឹគ...) ម្នាលព្រាន មាតាបិតាទាំងនោះ ជាសត្វខ្វាក់ មិនមានអ្នកដឹកនាំ នឹងស្លាប់មិនខាន សូមអ្នកឲ្យនូវជីវិតដល់ម្រឹគទាំង ៤ សូមអ្នកលែងរោហនម្រឹគជាបងឲ្យទាន ។

[២៤២] (ព្រាន...) ខ្ញុំនឹងលែងនូវម្រឹគ ដែលជាអ្នកចិញ្ចឹមនូវមាតាបិតា ឲ្យដល់អ្នកទាំងឡាយ មាតាបិតាចូររីករាយ ព្រោះឃើញនូវម្រឹគដ៏ប្រសើរដែលរួចហើយចុះ ។

[២៤៣] (ចិត្តម្រឹគ...) ម្នាលព្រាន ថ្ងៃនេះខ្លួនខ្ញុំត្រេកអរ ព្រោះបានឃើញនូវម្រឹគដ៏ប្រសើរដែលរួចហើយ យ៉ាងណា សូមអ្នកត្រេកអរជាមួយនឹងពួកញាតិទាំងអស់ យ៉ាងនោះដែរ ។

៩១

វីសតិនិបាតេ បញ្ចមំ រោហនមិគជាតកំ

[២៤៤] កច្ចំ តុំ បមោក្ខា អាសិ ឧបនីតស្មិ ជីវិតេ
កច្ចំ បុត្ត អមោចេសិ កូដបាសម្ហា លុទ្ទកោ ។

[២៤៥] ភណំ កណ្ណសុខំ វាចំ ហទយង្គំ ហទយស្សិតំ[១]
សុភាសិតាហិ វាចាហិ ចិត្តកោ មំ អមោចយិ ។
ភណំ កណ្ណសុខំ វាចំ ហទយង្គំ ហទយស្សិតំ
សុភាសិតាហិ វាចាហិ សុតនា មំ អមោចយិ ។
សុត្វា កណ្ណសុខំ វាចំ ហទយង្គំ ហទយស្សិតំ
សុភាសិតានិ សុត្វាន លុទ្ទកោ មំ អមោចយិ ។

[២៤៦] ឯវំ អានន្ទិតោ ហោតុ សហ ទារេហិ លុទ្ទកោ
យថា មយជ្ជ នន្ទាម ទិស្វា រោហនមាគតំ ។

[២៤៧] ននុ តុំ អវច លុទ្ទ មិគចម្មានិ អាហរឹ
អថ កេន នុ វណ្ណេន មិគចម្មានិ នាហរិ ។

១ ឱ. ហាទយនិស្សិតំ ។

[២៤៤] (ម្រឹគជាមាតាសួរថា) កាលបើជីវិតចូលទៅជិត (កាន់សេចក្ដីស្លាប់) ហើយ តើអ្នកបានរួចដោយហេតុអ្វី នៃកូន ព្រានបានដោះអ្នកចេញចាកអន្ទាក់កោង តើដោយហេតុដូចម្ដេច ។

[២៤៥] (រោហនម្រឹគ...) បិត្តម្រឹគនិយាយពាក្យ ជាសុខដល់ត្រចៀក ជាពាក្យចូលទៅកាន់ហឫទ័យ អាស្រ័យនូវហឫទ័យ បានដោះខ្ញុំ (ចាកអន្ទាក់) ដោយពាក្យជាសុភាសិត ។ សុតនាម្រឹគីនិយាយពាក្យជាសុខដល់ត្រចៀក ជាពាក្យចូលទៅកាន់ហឫទ័យ អាស្រ័យនូវហឫទ័យ បានដោះខ្ញុំ (ចាកអន្ទាក់) ដោយពាក្យជាសុភាសិត ។ លុះព្រានបានស្ដាប់ពាក្យ ជាសុខដល់ត្រចៀក ជាពាក្យចូលទៅកាន់ហឫទ័យ អាស្រ័យនូវហឫទ័យហើយ ក៏បានដោះខ្ញុំ (ចាកអន្ទាក់) ព្រោះស្ដាប់ពាក្យជាសុភាសិត ។

[២៤៦] (ម្រឹគជាមាតាបិតាពោលថា) ថ្ងៃនេះយើងត្រេកអរ ព្រោះបានឃើញរោហនម្រឹគដែលមកដល់ យ៉ាងណា សូមឲ្យព្រានត្រេកអរដោយកូននិងប្រពន្ធទាំងឡាយ យ៉ាងនោះដែរ ។

[២៤៧] (ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា) ម្នាលព្រាន អ្នកបាននិយាយថា ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងនាំម្រឹគ ឬស្បែកម្រឹគមក មិនមែនឬ ចុះហេតុដូចម្ដេច ទើបអ្នកមិននាំយកម្រឹគ ឬស្បែកម្រឹគមក ។

[២៤៨] អាគមញ្ចេវ ហត្ថត្តំ ក្វជចាសញ្ច សោ មិគោ
អពជ្ឈិ តំ មិគរាជំ តញ្ច មុត្តា ឧចាសរេ ។
តស្ស មេ អហុ សំវេគោ អព្ភុតោ លោមហំសនោ
ឥមញ្ចាហំ មិគំ ហញ្ញេ អជ្ជ ហិស្សាមិ ជីវិតំ ។

[២៤៩] កីទិសា តេ មិគា លុទ្ទ កីទិសា ធម្មិកា មិគា
កថំវណ្ណា កថំសីលា ពាឡ្ហំ ខោ មេ បសំសសិ ។

[២៥០] ឱទាតសិង្គា សុចិវាលា ជាតរូបតចូបមា
ចាជា លោហិតកា តេសំ អញ្ជិតក្ខា មនោរមា ។

[២៥១] ឯទិសា តេ មិគា ទេវ ឯទិសា ធម្មិកា មិគា
មាតាបេតិភរា ទេវ ន តេ សោ អភិហារយឹ[1]

[២៥២] ធម្មិ និក្ខសតំ លុទ្ទ ថូលញ្ច មណិកុណ្ឌលំ
ចតុរស្សញ្ច បល្លង្កំ ឧម្មាបុប្ផសិរិន្និភំ ។

---

១ ឱ. អភិហារយំ ។ ម. អភិហារិតុំ ។

[២៤៨] (ព្រាន...) ម្រឹគនោះបានមកដល់កណ្ដាប់ដៃ ជាប់នៅក្នុងអន្ទាក់កោងហើយ តែម្រឹគដទៃដែលផុត (ចាកអន្ទាក់) ដ៏ចូលមករកស្ដេចម្រឹគនោះ ។ សេចក្ដីតក់ស្លុត ការព្រួចព្រឺរោម ដែលមិនធ្លាប់កើតក៏កើតមានដល់ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ ថាបើខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងសម្លាប់ម្រឹគនេះទៅ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងលះបង់នូវជីវិត ក្នុងថ្ងៃនេះឯង ។

[២៤៩] (ព្រះរាជា...) ម្នាលព្រាន ពួកម្រឹគទាំងនោះមានអាការដូចម្ដេច ពួកម្រឹគមានធម៌ដូចម្ដេច មានវណ្ណៈដូចម្ដេច មានសីលដូចម្ដេច ទើបអ្នកសរសើរប្រាប់យើងខ្លាំងម្ល៉េះ ។

[២៥០] (ព្រាន...) ពួកម្រឹគទាំងនោះ មានស្នែងស មានរោមកន្ទុយស្អាត មានស្បែកឧបមាដូចមាស មានជើងក្រហម មានភ្នែកដ៏ថ្លាបីដូចជាគេបន្ដក់ គួរជាទីរីករាយនៃចិត្ត ។

[២៥១] បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ពួកម្រឹគទាំងនោះ មានអាការដូច្នេះ ពួកម្រឹគមានធម៌ដូច្នេះ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ពួកម្រឹគទាំងនោះ ជាសត្វចិញ្ចឹមមាតាបិតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនហ៊ាននាំយកម្រឹគទាំងនោះមកទេ ។

[២៥២] (ព្រះរាជា...) នែព្រាន យើងនឹងឲ្យ នូវគ្រឿងអលង្ការនៃមាសជាច្រើនផង នូវកែវមណី និងកុណ្ឌល ដ៏ក្រាស់ក្រៃលផង នូវបល្ល័ង្កបួនជ្រុង ដ៏រុងរឿង ដូចជាផ្កាត្រកៀតផង (ដល់អ្នក) ។

វីសតិនិបាតេ ឆដ្ឋមំ ហំសជាតកំ

ទ្វេ ច សាធិសិយោ ភរិយា ឧសភញ្ច គវំ សតំ
ជម្មេន វដ្ឍំ កាបេស្សំ ពហុកាកេ មេសិ លុទ្ទក ។
កសិវណិជ្ជា ឥណាទានំ ឧញ្ឆាចរិយា ច លុទ្ទក
ឯតេន ទារំ ចោសេហិ មា ចាបំ អករី បុជាតិ ។

រោហនមិគជាតកំ បញ្ចមំ ។

ហំសជាតកំ

[២៨៣] ឯតេ ហំសា បក្កមន្តិ វក្កង្គា ភយមេរិតា
ហរិត្តច ហេមវណ្ណ កាមំ សុមុខ បក្កម
ឱហាយ មំ ញាតិគណា ឯកំ ចាសវសំ គតំ
អនបេក្ខមានា គច្ឆន្តិ កឹ ឯកោ អវហិយ្យសិ ។
បតេវ បតតំ សេដ្ឋ នត្ថិ ពទ្ធេ សហាយតា[១]
មា អនីឃាយ ហាបេសិ កាមំ សុមុខ បក្កម ។

១ ស សហាយកាតិ ទិស្សតិ ។

ម្នាលព្រាន អ្នកមានឧបការៈច្រើនដល់យើង យើង (នឹងឲ្យ) នូវភរិយាពីរនាក់ ដែលមានរូបនិងភោគសម្បត្តិប្រហែលគ្នាផង នូវគោមួយរយមានទាំងគោឧសភផង យើងនឹងសោយរាជ្យតាមធម៌ ម្នាលព្រាន អ្នកចូរចិញ្ចឹមកូននិងប្រពន្ធដោយហេតុនេះគឺ កសិកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម ឥណទានកម្ម (ការបុល) និងការស្វែងរករបរ (ជាសម្មាអាជីវៈចុះ) អ្នកកុំធ្វើនូវបាបទៀតឡើយ ។

ចប់ រោហនមិគជាតក ទី ៥ ។

ហំសជាតក

[២៥៣] (ស្តេចហង្សពោធិសត្វពោលថា) ពួកហង្ស មានកក្ងក់ទាំងនេះ លុះត្រូវភ័យគ្របសង្កត់ហើយ ក៏ហើរអស់ទៅ ម្នាលសុមុខៈ មានសម្បុរដូចមាស អ្នកចូរគៀសខ្លួនទៅចុះ ។ ពួកបក្សីជាញាតិលះបង់នូវយើងម្នាក់ឯង ដែលលុះអំណាចអន្ទាក់ ឥតមានអាឡោះអាល័យហើរទៅហើយ ខ្លួនអ្នកតែម្នាក់ឯងសម្ងំនៅដូចម្តេចបាន ។ ការដែលហើរចេញទៅ របស់ពួកសត្វស្លាប ជាការប្រសើរ ការប្រព្រឹត្ត នៅជាមួយអ្នកដែលជាប់ចំណង ជាការប្រសើរ មិនមែនទេ អ្នកកុំធ្វើសេចក្តីព្យាយាមឲ្យសាបសូន្យ ដោយសេចក្តីទុក្ខឡើយ ម្នាលសុមុខៈ អ្នកចូរគៀសខ្លួនចេញទៅតាមប្រាថ្នាចុះ ។

[២៨៤] នាហំ ទុក្ខបរេតោតិ   ធតរដ្ឋ តុវំ ជហេ
ជីវិតំ មរណំ វា មេ   តយា សទ្ធឹ ភវិស្សតិ ។

[២៨៥] ឯតទរិយស្ស កល្យាណំ   យំ ត្វំ សុមុខ ភាសសិ
តញ្ច វីមំសមានាហំ   បតតេ តំ អវស្សជឹ ។

[២៨៦] អបទេន បទំ យាតិ   អន្តលិក្ខចរោ ទិជោ
អារា បាសំ ន ពុជ្ឈិ ត្វំ   ហំសានំ បវរុត្តម ។

[២៨៧] យទា បរាភវោ ហោតិ   បោសោ ជីវិតសង្ខយេ
អថ ជាលញ្ច បាសញ្ច   អាសជ្ជាបិ ន ពុជ្ឈតិ ។

[២៨៨] ឯតេ ហំសា បក្កមន្តិ   វក្កង្គា ភយមេរិតា
ហរិត្តច ហេមវណ្ណ   ត្វញ្ញេវ អវហិយ្យសិ ។
ឯតេ ភុត្វា ច បិត្វា ច   បក្កមន្តិ វិហង្គមា
អនបេក្ខមានា វក្កង្គា   ត្វញ្ញេវេកោ ឧបាសសិ ។

[២៥៤] (សុមុខហង្សពោលថា) បពិត្រស្តេចហង្សឈ្មោះធតរដ្ឋ ព្រះអង្គត្រូវសេចក្តីទុក្ខគ្របសង្កត់ហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនលះបង់ចោលព្រះអង្គទេ ការរស់ឬការស្លាប់របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងមាននៅជាមួយព្រះអង្គ ។

[២៥៥] (ស្តេចហង្ស...)ម្នាលសុមុខៈ អ្នកពោលនូវពាក្យណា ពាក្យនុ៎ះជាពាក្យល្អរបស់អរិយជន ចំណែកខាងខ្ញុំ ល្បងមើលអ្នក ក្នុងការហើរចេញទៅ ទើបពោលពាក្យ (យ៉ាងនេះ)នឹងអ្នក ។

[២៥៦] (កូនព្រានព្រៃពោលថា) សត្វបក្សីជាសត្វត្រាច់ទៅក្នុងអាកាស រមែងទៅកាន់ផ្លូវតាមអាកាសដែលមិនមែនជាផ្លូវ ម្នាលអ្នកដ៏ប្រសើរជាងពួកបក្សីហង្ស (ម្តេចក៏) អ្នកមិនដឹងនូវអន្ទាក់អំពីចម្ងាយ ។

[២៥៧] (ស្តេចហង្ស...) សេចក្តីវិនាសមានមក ក្នុងកាលណា សត្វកាលបើជីវិតត្រូវអស់ហើយ ទោះបីប្រទះនូវសំណាញ់ ឬអន្ទាក់ រមែងមិនដឹង ក្នុងកាលនោះ ។

[២៥៨] (ព្រានពោលនឹងសុមុខហង្សថា) ពួកបក្សីហង្សមានកក្ងក់ទាំងនេះលុះត្រូវភ័យគ្របសង្កត់ហើយ ក៏ហើរអស់ទៅ ម្នាលអ្នកមានស្បែកដ៏ខៀវ មានវណ្ណៈដូចមាស អ្នកម្នាក់ឯងសម្ងំនៅ ។ ពួកបក្សីទាំងនេះជាសត្វទៅតាមអាកាស ឥតមានអាល័យ ជាសត្វមានកក្ងក់ លុះស៊ីហើយផឹកហើយ ក៏ហើរចេញទៅ អ្នកតែម្នាក់ឯងចូលមកវិញ ។

កឹ នុ តាយំ និជោ ហោតិ មុត្តោ ពន្ធំ ឧទាសសិ

ឱហាយ សកុណា យន្តិ កឹ ឯកោ អវហិយ្យសិ ។

[២៤៩] រាជា មេ សោ និជោ មិត្តោ សខា ចាណសមោ ច មេ

នេវ នំ វិជហិស្សាមិ យាវ កាលស្ស បរិយាយំ ។

[២៦០] យោ ច ត្វំ សខិនោ ហេតុ ចាណំ ចជិតុមិច្ឆសិ

សោ តេ សហាយំ មុញ្ចាមិ ហោតុ រាជា តវានុគោ ។

[២៦១] ឯវំ លុទ្ទក នន្ទស្សុ សហ សព្វេហិ ញាតិភិ

យថាហមជ្ជ នន្ទាមិ ទិស្វា មុត្តំ ទិជាធិបំ ។

[២៦២] កច្ចិ នុ ភោតោ កុសលំ កច្ចិ ភោតោ អនាមយំ

កច្ចិ រដ្ឋមិទំ ផីតំ ធម្មេន អនុសាសសិ ។

[២៦៣] កុសលញ្ចេវ មេ ហំស អថោ ហំស អនាមយំ

អថោ រដ្ឋមិទំ ផីតំ ធម្មេន អនុសាសហំ

បក្សី នេះត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នក ទើបអ្នកដែលផុត (ចាកអន្ទាក់) ចូលមករកបក្សីដែលជាប់វិញ ពួកបក្សីនាំគ្នាហើរចោល អស់ទៅហើយ ហេតុដូចម្ដេច អ្នកសម្ងំនៅតែម្នាក់ឯង ។

[២៥៩] (សុមុខហង្ស...) បក្សីនេះជាស្ដេចរបស់យើងផង ជាមិត្ររបស់យើងផង ជាសម្លាញ់ស្មើដោយជីវិតរបស់យើងផង ខ្លួនយើងនឹងមិនលះបង់នូវបក្សីនោះ ដរាបអស់កាលនៃជីវិត ។

[២៦០] (ព្រាន...) អ្នកណាប្រាថ្នាលះបង់ជីវិត ព្រោះហេតុសម្លាញ់ យើងនឹងលែង នូវសម្លាញ់របស់អ្នកនោះ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ សូមឲ្យស្ដេចរបស់អ្នកទៅជាមួយនឹងអ្នកចុះ ។

[២៦១] (សុមុខហង្ស...) ម្នាលព្រាន ក្នុងថ្ងៃនេះ យើងត្រេកអរព្រោះបានឃើញនូវស្ដេចបក្សីរួចចាកចំណង យ៉ាងណា អ្នកក៏ចូរត្រេកអរជាមួយនឹងពួកញាតិទាំងអស់ យ៉ាងនោះដែរ ។

[២៦២] (ស្ដេចហង្ស...) ព្រះអង្គមានសេចក្ដីសុខស្រួលទេឬ ព្រះអង្គមិនមានជំងឺតម្កាត់ទេឬ ព្រះអង្គតែងប្រៀនប្រដៅ នូវអ្នកដែនដ៏ធំទូលាយនេះ តាមធម៌ទេឬ ។

[២៦៣] (ព្រះរាជាតបថា) ម្នាលហង្ស យើងមានសេចក្ដីសុខស្រួលទេ ម្នាលហង្ស យើងមិនមានជំងឺតម្កាត់ទេ ខ្លួនយើងក៏បានប្រៀនប្រដៅ នូវអ្នកដែនដ៏ធំទូលាយនេះ តាមធម៌ ។

[២៦៤] កច្ចិ ភោតោ អមច្ចេសុ ទោសោ កោចិ ន វិជ្ជតិ

កច្ចិ អារា អមិត្តា តេ ឆាយា ទក្ខិណតោរិវ ។

[២៦៥] អថោបិ មេ អមច្ចេសុ ទោសោ កោចិ ន វិជ្ជតិ

អថោ អារា អមិត្តា មេ ឆាយា ទក្ខិណតោរិវ ។

[២៦៦] កច្ចិ តេ សាទិសី ភរិយា អស្សវា បិយភាណិនី

បុត្តរូបយសូបេតា តវ ឆន្ទវសានុគា ។

[២៦៧] អថោ មេ សាទិសី ភរិយា អស្សវា បិយភាណិនី

បុត្តរូបយសូបេតា មម ឆន្ទវសានុគា ។

[២៦៨] កច្ចិ តេ ពហវោ បុត្តា សុជាតា រដ្ឋវឌ្ឍន

បញ្ញាជវេន សម្បន្នា សម្មោទន្តិ តតោ តតោ ។

[២៦៩] សតំ ឯកោ ច មេ បុត្តា ជនរដ្ឋ មយា សុតា

[២៦៤] (ស្តេចហង្ស...) ពួកអាមាត្យរបស់ព្រះអង្គ មិនមានកំហុសណាមួយទេឬ ពួកសត្រូវនៃព្រះអង្គក្នុងទីឆ្ងាយ ដូចជាស្រមោល (ដែលមិនមាន) ក្នុងទិសខាងត្បូងទេឬ ។

[២៦៥] (ព្រះរាជា...) ពួកអាមាត្យរបស់យើង មិនមានកំហុសណាមួយទេ ទាំងសត្រូវរបស់យើងក្នុងទីឆ្ងាយ ក៏ដូចស្រមោល (ដែលមិនមាន) ក្នុងទិសខាងត្បូង ដូច្នោះ ។

[២៦៦] (ស្តេចហង្ស...) ភរិយារបស់ព្រះអង្គមានចិត្តស្មើគ្នា ជាស្រីស្តាប់បង្គាប់ព្រះអង្គ ស្រដីនូវពាក្យជាទីស្រឡាញ់ បរិបូណ៌ដោយបុត្តនិងរូបនិងយសបរិវារ លុះអំណាចសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ព្រះអង្គដែរឬ ។

[២៦៧] (ព្រះរាជា...) ភរិយារបស់យើងមានចិត្តស្មើគ្នា ជាស្រីស្តាប់បង្គាប់យើង ស្រដីពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយបុត្តនិងរូបនិងយសបរិវារ លុះអំណាចសេចក្តីប្រាថ្នារបស់យើងទេ ។

[២៦៨] (ស្តេចហង្ស...) បពិត្រព្រះអង្គអ្នកញុំាងដែនឲ្យចម្រើន ព្រះអង្គមានព្រះរាជបុត្តច្រើន កើតឡើងដោយល្អ បរិបូណ៌ដោយសន្ទុះនៃប្រាជ្ញា ស្រុះស្រួលរកគ្នា ក្នុងហេតុនោះៗដែរឬ ។

[២៦៩] (ព្រះរាជា...) ម្នាលស្តេចហង្សឈ្មោះធតរដ្ឋ យើងមានកូនមួយរយមួយនាក់ ដែលអ្នកផងឮសុសសាយថា យើងជាអ្នក(មានកូនច្រើន)

តេសំ ត្វំ កិច្ចមក្ខាហិ ជាវុជ្ឈន្តិ តេ វចោ ។

[២៧០] ឧបបន្នោបិ ចេ ហោតិ ជាតិយា វិនយេន វា

អថ បច្ឆា កុរុតេ យោគំ កិច្ចេ អាវាសុ សីទតិ ។

តស្ស សំហីរបញ្ញស្ស វិវរោ ជាយតេ មហា

រត្តិមន្ធោវ រូបានិ ថូលានិ មនុបស្សតិ ។

អសារេ សារយោគញ្ញូ មតឹ ន ត្វេវ វិន្ទតិ

សរភោវ គិរិទុគ្គស្មឹ អន្តភាយេវ សីទតិ ។

ហីនជច្ចោបិ ចេ ហោតិ ឧដ្ឋាតា ធិតិមា នរោ

អាចារសីលសម្បន្នោ និសេ អគ្គីវ ភាសតិ ។

ឯតំ វេ ឧបមំ កត្វា បុត្តេ វិជ្ជាសុ ហាបយ

សំវិរូឡ្ហេថ មេធាវី ខេត្តេ ពីជំវ វុដ្ឋិយាតិ ។

ហំសជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

កូនទាំងនោះ រមែងមិនខឹងនឹងសម្តីរបស់អ្នកទេ សូមអ្នកប្រាប់ នូវអំពើដែលត្រូវធ្វើដល់កូនទាំងនោះចុះ ។

[២៧០] (*ស្តេចហង្ស...*) *បុគ្គលបើទុកជាបរិបូណ៌ ដោយជាតិនិងច្បាប់ តែបើក្នុងកាលជាខាងក្រោយ គឺកាលដែលខ្លួនចាស់ ធ្វើនូវសេចក្តីព្យាយាមក្នុងកិច្ចការ រមែងលិចចុះក្នុងសេចក្តីអន្តរាយ ។ កាលបុគ្គលចាស់នោះ មានប្រាជ្ញារវើរវាយ ទោសក៏កើតឡើងជាច្រើនយ៉ាង បុគ្គលចាស់នោះ រមែងឃើញបានតែត្រឹមរូបធំៗ ដូចបុគ្គលងងឹតក្នុងវេលាយប់ ។ បុគ្គលចាស់ដឹងនូវសេចក្តីព្យាយាមក្នុងលទ្ធិមិនមានខ្លឹមថាលទ្ធិមានខ្លឹម រមែងមិនបាននូវប្រាជ្ញា តែងលិចចុះ ក្នុងសេចក្តីអន្តរាយមិនខាន ដូចជាសត្វសរភៈ លិចចុះក្នុងជ្រោះនៃភ្នំ ។ ជនបើទុកជាមានជាតិថោកថយ តែជាអ្នកមានការប្រឹងប្រែង មានប្រាជ្ញា បរិបូណ៌ដោយអាចារសីល រមែងរុងរឿងដូចជាភ្លើង ក្នុងរាត្រី ។ សូមព្រះអង្គធ្វើសេចក្តីនេះឯង ឲ្យជាគ្រឿងប្រៀបធៀប ហើយញុំាងពួកព្រះរាជបុត្ត ឲ្យប្រតិស្ឋានក្នុងវិជ្ជាទាំងឡាយ ដ្បិតអ្នកប្រាជ្ញតែងលូតលាស់ល្អ ដូចពូជដែលលូតលាស់ក្នុងស្រែ ក្នុងកាលដែលមានភ្លៀង ។*

ចប់ ហង្សជាតក ទី ៦ ។

សត្តិគុម្ពជាតកំ

[២៧១] មិគលុទ្ទោ មហារាជា បញ្ចាលានំ រថេសភោ
និក្ខន្តោ សហ សេនាយ ឱគណោ វនមាគមា ។
តត្ថទ្ទស អរញ្ញស្មឹ តក្ករានំ កុដីកតំ
តស្មា(១) កុដិយា និក្ខម្ម សុវោ លុទ្ទានិ ភាសតិ ។
សម្បន្នវាហនោ បោសោ យុវា សម្មដ្ឋកុណ្ឌលី
សោភតិ លោហិតុណ្ហីសោ ទិវា សុរិយោវ ភាសតិ ។
មជ្ឈន្តិកេ សម្បតិកេ សុត្តោ រាជា សសារថិ
ហន្ទស្សាភរណំ សព្វំ គណ្ហាម សហសា មយំ ។
និស្សិវេបិ(២) រហោទានិ សុត្តោ រាជា សសារថិ
អាទាយ វត្ថំ មណិកុណ្ឌលញ្ច
ហន្ត្វាន សាខាហិ អវត្ថរាម ។
[២៧២] កិន្នុ ឧម្មត្តរូបោវ សត្តិគុម្ព បភាសសិ
ទុរាសទា ហិ រាជានោ អគ្គិ បជ្ជលិតោ យថា ។

---

១ ឱ. តស្សា ។ ២ ឱ. និសីថេបិ ។ ម. នសិវេបិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

សត្តិគុម្ពជាតក

[២៧១] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) មហារាជដូចជាព្រានម្រឹគ ជាបុគ្គលប្រសើរលើរថ របស់អ្នកដែនបញ្ចាល បានយាងទៅជាមួយនឹងសេនា សាបសូន្យចាកពួក ស្តេចចូលមកកាន់ព្រៃ ។ បានឃើញស្រុក របស់ពួកចោរ នៅក្នុងព្រៃនោះ សត្វសេកហើរចេញអំពីស្រុកនោះហើយ និយាយនូវសម្តី ដ៏អាក្រក់ថា ព្រះរាជាជាបុរសកំលោះ បរិបូណ៌ដោយពាហនៈ មានកុណ្ឌលដ៏រលើង មានព្រះឧណ្ហីសៈ (ក្បាំង) ដ៏ក្រហមច្រាល ល្អរុងរឿងដូចជាព្រះអាទិត្យក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ ឥឡូវនេះ ព្រះរាជាព្រមទាំងនាយសារថីដេកលក់ក្នុងវេលាថ្ងៃត្រង់ បើដូច្នោះ យើងនឹងយកគ្រឿងប្រដាប់ទាំងពួង របស់ព្រះរាជានោះដោយរហ័ស ។ ឥឡូវនេះ ស្តេចព្រមទាំងនាយសារថីដេកលក់ក្នុងទីស្ងាត់ ដូចនៅកណ្តាលអធ្រាត្រ

យើងនឹងយកសំពត់ កែវមណី និងកុណ្ឌល

ហើយសម្លាប់ រួចគ្របដោយមែកឈើ ។

[២៧២] (បតិកោលុម្ពចោរពោលថា) ម្នាលសត្តិគុម្ពៈ ឯងនិយាយដូចជាឆ្កួតទេឬ ព្រោះថា ព្រះរាជាទាំងឡាយ យាងមកអំពីចម្ងាយ ទ្រង់រុងរឿងដូចជាភ្លើងកំពុងឆេះ ។

៩៩

វីសតិនិបាតេ សត្តមំ សត្តិគុម្ពជាតកំ

[២៧៣] អជ[១] ត្វំ បតិកោលុម្ព មត្តោ ថុល្លានិ គជ្ជសិ
មាតរិ មយ្ហ នត្តាយ កឹ នុ ត្វំ វិជិគុច្ឆសេ ។
[២៧៤] ឧដ្ឋេហិ សម្ម តរមានោ រថំ យោជេហិ សារថិ
សកុណោ មេ ន រុច្ចតិ អញ្ញំ គច្ឆាម អស្សមំ ។
[២៧៥] យុត្តោ រថោ មហារាជ យុត្តោ ច ពលវាហនោ
អធិតិដ្ឋ មហារាជ អញ្ញំ គច្ឆាម អស្សមំ ។
[២៧៦] កោ នុមេវ គតា សព្វេ យេ អស្មិំ បរិចារកា
ឯស គច្ឆតិ បញ្ចាលោ មុត្តោ តេសំ អទស្សនា ។
កោ ទណ្ឌកានិ គណ្ហាថ សត្តិយោ តោមរានិ ច
ឯស គច្ឆតិ បញ្ចាលោ មា វោ មុញ្ចិត្ថ ជីវិតំ ។
[២៧៧] អថាបរោ បដិនន្ទិត្ថ សុវោ លោហិតតុណ្ឌិកោ
ស្វាគតន្តេ មហារាជ អថោ តេ អទុរាគតំ
ឥស្សរោសិ អនុប្បត្តោ យំ ឥធត្ថិ បវេទយ ។

១ ឱ. មំ ។

វីសតិនិបាត សត្តិគុម្ពជាតក ទី ៧

[២៧៣] (សត្តិគុម្ពៈពោលថា) ម្នាលបតិកោលុម្ពៈ អ្នកឯងដូចជាបុគ្គលស្រវឹង ទើបកំញើញយើងយ៉ាងខ្លាំង អ្នកស្អប់ខ្ពើម (ចោរកម្ម) ព្រោះមាតារបស់ខ្ញុំអាក្រាតឬអ្វី ។

[២៧៤] (ព្រះរាជាត្រាស់ថា) នៃនាយសារថីសម្លាញ់ ចូរអ្នករលះរលាំងក្រោកឡើង ចូរទឹមរថទៅ យើងមិនពេញចិត្តនឹងបក្សីទេ យើងនឹងទៅកាន់អាស្រមដទៃវិញ ។

[២៧៥](នាយសារថីទូលថា) បពិត្រមហារាជ ទូលព្រះបង្គំបានទឹមរថទឹមពាហនៈដ៏មានកម្លាំងហើយ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គឡើងគង់ចុះ យើងនឹងទៅកាន់អាស្រមដទៃ ។

[២៧៦] (សត្តិគុម្ព...) ពួកចោរក្នុងអាស្រម ទៅក្នុងទីណាអស់ទៅអេះស្តេចក្នុងដែនបញ្ចាលនុ៎ះទៅផុត អំពីការមិនឃើញរបស់ពួកចោរទាំងនោះហើយ ។ អ្នកទាំងឡាយចូរចាប់ធ្នូ ដាវ និងលំពែង ស្តេចក្នុងដែនបញ្ចាលនុ៎ះកំពុងតែទៅ អ្នកទាំងឡាយកុំលែងជីវិតឡើយ ។

[២៧៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ក្នុងកាលនោះ សត្វសេកដទៃទៀត មានចំពុះដ៏ក្រហម បានទទួលរាក់ទាក់ថា បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គស្តេចមកស្រួលហើយ មួយទៀត ដំណើរមករបស់ព្រះអង្គមិនទាស់ទេ ព្រះអង្គជាធំយាងមកដល់ហើយ សូមទ្រង់មានព្រះបន្ទូលប្រាប់នូវព្រះរាជបំណង ដែលមានក្នុងដំណើរយាងមកនេះចុះ ។

តិណ្ឌុកានិ បិយាលានិ មធុកេ កាសុមារិយោ
ផលានិ ខុទ្ទកប្បានិ ភុញ្ជ រាជ វរំ វរំ ។
ឥទំបិ បានិយំ សីតំ អាភតំ គិរិគព្ភរា
តតោ បិវ មហារាជ សចេ ត្វំ អភិកង្ខសិ ។
អរញ្ញំ ឧញ្ឆាយ គតា យេ អស្មំ បរិចារកា
សយំ ឧដ្ឋាយ គណ្ហាហិ ហត្ថា មេ នត្ថិ ជាតវេ ។
[២៧៨] ភទ្ទកោ វតាយំ បក្ខី ទិជោ បរមធម្មិកោ
អថេសោ ឥតរោ បក្ខី សុវោ លុទ្ទានិ ភាសតិ ។
ឯតំ ហនថ ពន្ធថ មា វោ មុញ្ចិត្ថ ជីវិតំ
ឥច្ចេវំ វិលបន្តស្ស សោត្ថី[១] បត្តោស្មិ អស្សមំ ។
[២៧៩] ភាតរោស្មិ មហារាជ សោទរិយា ឯកមាតុកា
ឯការុក្ខស្មិំ[២] សំវឌ្ឍា នានាខេត្តគតា ឧភោ ។
សត្តិគុម្ពោ ច ចោរានំ អហញ្ច ឥសិនំ ឥធ
អសតំ សោ សតំ អហំ តេន ធម្មេន នោ វិនា ។

១ -ឱ. ម. សោត្ថិ ។ ២ ឱ. ម. ឯករុក្ខស្មឹ ។

បពិត្រព្រះរាជា សូមព្រះអង្គសោយនូវផ្លែទន្លាប់ ជាទីគាប់ព្រះហឫទ័យ ផ្លែស្រគំនិងផ្លែដង្កៀបក្តាមតូចៗ ដ៏ប្រសើរប្រសើរចុះ ។ បពិត្រមហារាជ ទឹកនេះសោតក៏ត្រជាក់ ដែលពួកឥសីនាំមកអំពីជ្រោះភ្នំ សូមព្រះអង្គសោយ (នូវទឹក) អំពីជ្រោះនោះចុះ បើព្រះអង្គប្រាថ្នា ។ ពួកឥសីអ្នកនៅក្នុងអាស្រមនេះ ទៅកាន់ព្រៃដើម្បីស្វែងរក(អាហារ) ហើយ សូមព្រះអង្គក្រោកឡើង យកដោយព្រះអង្គឯងចុះ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានដៃថ្វាយទេ ។

[២៧៨] (ព្រះរាជា...) សត្វបក្សីទិជាតិនេះ ល្អ ប្រកបដោយធម៌ណាស់ តើ ចម្លែកតែបក្សីសេកក្រៅពីនេះនុ៎ះ និយាយពាក្យអាក្រក់ថា អ្នកទាំងឡាយចូរសម្លាប់ ចូរចងនូវស្តេចនេះ អ្នកទាំងឡាយកុំលែងជីវិតឡើយ កាលសេកនោះកំពុងនិយាយយ៉ាងនេះ យើងក៏បានចេញមកដល់ទីអាស្រមនេះដោយសួស្តី ។

[២៧៩] (សេកបុប្ផកៈ...) បពិត្រមហារាជ យើងខ្ញុំទាំងពីរជាបងប្អូនរួមផ្ទៃ មានមាតាជាមួយគ្នា ធំឡើងនៅលើដើមឈើតែមួយ តែឃ្លាតទៅក្នុងខេត្តផ្សេងគ្នា ។ សត្តិគុម្ពៈទៅក្នុងសម្នាក់នៃពួកចោរ ឯខ្ញុំព្រះអង្គមកនៅក្នុងសម្នាក់នៃពួកឥសីក្នុងទីនេះ សត្តិគុម្ពៈ(ចូលទៅកាន់សម្នាក់) នៃពួកអសប្បុរស ខ្ញុំព្រះអង្គ (ចូលមកកាន់សម្នាក់) នៃពួកសប្បុរស(ហេតុនោះ) សត្តិគុម្ពៈនិងខ្ញុំមិនវៀរចាកធម៌នោះ[១]ទេៗ

១ ចោរធម៌ និងឥសិធម៌ ។

១០១

វីសតិនិបាតេ សត្តមំ សត្តិគុម្ពជាតកំ

[២៨០] យត្ថ វេរោ ច ពទ្ធោ ច   និកតិ វញ្ចនានិ ច
អាលោចា សាហសាការា   តានិ សោ តត្ថ សិក្ខតិ ។
ឥធ សច្ចញ្ច ធម្មោ ច   អហឹសា សំយមោ ទមោ
អាសនូទកទាយីនំ   អង្កេ វឌ្ឍោស្មិ ភារត ។
[២៨១] យំ យំ ហិ រាជ ភជតិ   សន្តំ វា យទិ វា អសំ
សីលវន្តំ វិសីលំ វា   វសំ តស្សេវ គច្ឆតិ ។
យាទិសំ កុរុតេ មិត្តំ   យាទិសញ្ចូបសេវតិ
សោបិ តាទិសកោ ហោតិ   សហវាសោបិ តាទិសោ ។
សេវមានោ សេវមានំ   សម្ផុដ្ឋោ សម្ផុសំ បរំ
សរោ ទុដ្ឋោ កលាបំវ   អលិត្តមុបលិម្បតិ ។
ឧបលិម្បភយា ធីរោ   នេវ ចាបសខា សិយា
បូតិមច្ឆំ កុសគ្គេន   យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ
កុសាបិ បូតិ វាយន្តិ   ឯវំ ពាលូបសេវនា ។

[២៨០] ការសម្លាប់ក្តី ចងក្តី ការបន្ទំក្តី បញ្ឆោតក្តី ការប្លន់ក្តី ការកំហែងក្តី មាននៅក្នុងសម្នាក់ចោរណា សត្តិគុម្ពៈរមែងសិក្សាអំពើទាំងនោះ ក្នុងសម្នាក់ចោរនោះ ។ សេចក្តីពិតក្តី សុចរិតក្តី ការមិនបៀតបៀនក្តី ការសង្រួមសីលក្តី ការទូន្មានឥន្ទ្រិយក្តី មាននៅក្នុងទីនេះ បពិត្រព្រះភារតៈ ខ្ញុំព្រះអង្គធំឡើងនៅលើចង្កេះ នៃពួកឥសីអ្នកឲ្យអាសនៈនិងទឹក ។

[២៨១] បពិត្រព្រះរាជា ពិតណាស់ បុគ្គលគប់រកនូវបុគ្គលណា ទោះជាសប្បុរស ឬអសប្បុរស មានសីល ឬឥតសីល រមែងលុះអំណាចបុគ្គលនោះឯង ។ បុគ្គលធ្វើនូវបុគ្គលបែបណា ឲ្យជាមិត្រ ចូលទៅគប់រកនូវបុគ្គលបែបណា បុគ្គលនោះក៏មានអាការបែបនោះ ឯការនៅរួមក៏ប្រាកដដូច្នោះ ។ កូនសិស្សគប់រក នូវអាចារ្យផ្តេសផ្តាស អាចារ្យនោះដែលកូនសិស្សគប់រកហើយ រមែងប្រឡាក់កូនសិស្សដែលមិនប្រឡាក់ (ដោយបាបធម៌) ដូចសរ ដែលជ្រលក់ដោយថ្នាំពិសតែងប្រឡាក់បំពង់សរ ។ ព្រោះភ័យអំពីការប្រឡាក់ អ្នកប្រាជ្ញទើបមិនយកបុគ្គលលាមកជាសម្លាញ់ ជនណាខ្ចប់នូវត្រីស្អុយដោយចុងស្បូវភ្លាំង ស្លឹកស្បូវភ្លាំងក៏មានក្លិនស្អុយផ្សាយចេញ ការគប់រកនូវបុគ្គលពាល (របស់ជននោះ) ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

តគ្គរំវ បលាសេន យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ
បត្តាបិ សុរភី វាយន្តិ ឯវំ ធីរូបសេវនា
តស្មា បលាសបុដស្សេវ ញត្វា សម្បាកមត្តនោ
អសន្តេ នូបសេវេយ្យ សន្តេ សេវេយ្យ បណ្ឌិតោ
អសន្តោ និរយំ នេន្តិ សន្តោ បាបេន្តិ សុគ្គតិន្តិ ។

សត្តិគុម្ពជាតកំ សត្តមំ ។

ភល្លាតិយជាតកំ

[២៨២] ភល្លាតិយោ នាម អហោសិ រាជា
រដ្ឋំ(១) បហាយ មិគវំ អចរិ
សោ អគ្គមាសិ គិរិវរំ គន្ធមាទនំ
សុបុប្ផិតំ កឹ បុរិសានុចិណ្ណំ ។
សាលូរសង្ឃញ្ច និសេធយិត្វា
ធនុកលាបញ្ច សោ និក្ខិបិត្វា
ឧបាគមិ វចនំ វត្តុកាមោ
យត្ថដ្ឋិតា កឹបុរិសា អហេសុំ ។
ហិមច្ចយេ ហេមវតាយ តីរេ
កិមិធដ្ឋិតា មន្តយវ្ហោ អភិណ្ហំ

១ ឱ. រជ្ជំ ។

ជនណាខ្ចប់ខ្ទឹមក្រស្នាដោយស្លឹកឈើ ស្លឹកឈើ ក៏មានក្លិនក្រអូបផ្សាយចេញ ការគប់រកអ្នកប្រាជ្ញ (របស់ជននោះ) ក៏យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលជាអ្នកប្រាជ្ញ ដឹងច្បាស់នូវបញ្ញាចាស់ទុំរបស់ខ្លួន ដូចជាកញ្ចប់ស្លឹកឈើ មិនគួរគប់រកពួកអសប្បុរស គួរគប់រកតែពួកសប្បុរស (ដ្បិត) ពួកអសប្បុរស តែងនាំទៅនរក ពួកសប្បុរសតែងផ្តល់នូវសុគតិ ។

ចប់ សត្តិគុម្ពជាតក ទី ៧ ។

ភល្លាតិយជាតក

[២៨២] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ព្រះរាជាព្រះនាមភល្លាតិយៈ បានលះបង់នូវដែន ហើយត្រាច់ចេញទៅកាន់ទីសម្លាប់ម្រឹគ ព្រះអង្គបានយាងទៅដល់ភ្នំ ដ៏ប្រសើរឈ្មោះគន្ធមាទន៍ មានឈើផ្ការីកស្គុះស្គាយ ដ៏ដេរដាសដោយពួកកិន្នរ ។ ព្រះអង្គប្រាថ្នាដើម្បីពោលពាក្យ (នឹងពួកកិន្នរ) ទើបហាមឃាត់ហ្វូងឆ្កែ ហើយដាក់ចុះនូវធ្នូនិងបំពង់ព្រួញ រួចចូលទៅត្រង់កន្លែងដែលពួកកិន្នរឋិតនៅ ។ (ព្រះរាជាសួរថា) កាលកន្លងហេមន្តរដូវទៅហើយ ម្តេចឡើយ អ្នកទាំងឡាយឋិតនៅក្នុងទីនេះ ប្រឹក្សាគ្នារឿយៗ ប្របឆ្នេរស្ទឹងហេមវតី

វីសតិនិបាតេ អដ្ឋមំ ភល្លាតិយជាតកំ

បុច្ឆាមិ វោ មានុសទេហវណ្ណេ
កថំ វោ ជានន្តិ មនុស្សលោកោ ។
[២៨៣] មាលាកិរី[១] បណ្ឌរកំ តិកូដំ
សីតោទកា[២] អនុវិចរាម នជ្ជោ
មិគា មនុស្សាវ និភាសវណ្ណា
ជានន្តិ នោ កឹបុរិសាតិ លុទ្ទ ។
[២៨៤] សុកិច្ឆរូបំ បរិទេវយវ្ហោ
អាលិង្គិតោ ចាសិ បិយោ បិយាយ
បុច្ឆាមិ វោ មានុសទេហវណ្ណេ
កិមិធ វនេ រោទថ អប្បតីតា ។
សុកិច្ឆរូបំ បរិទេវយវ្ហោ
អាលិង្គិតោ ចាសិ បិយោ បិយាយ
បុច្ឆាមិ វោ មានុសទេហវណ្ណេ
កិមិធ វនេ វិលបថ អប្បតីតា ។
សុកិច្ឆរូបំ បរិទេវយវ្ហោ
អាលិង្គិតោ ចាសិ បិយោ បិយាយ

---

១ ឱ. មល្លំកិរី ។ ម. មល្លាគិរី ។ ២ ឱ. សីតោទិយា ។

យើងសូមសួរពួកអ្នក ដែលមានរាងកាយនិងសម្បុរដូចជាមនុស្ស គេស្គាល់អ្នកទាំងឡាយបាន ក្នុងមនុស្សលោកដោយប្រការដូចម្ដេច ។

[២៨៣] (កិន្នរីឆ្លើយថា) ម្នាលព្រាន ពួកយើង តែងត្រាច់ទៅកាន់ភ្នំ ឈ្មោះមាលាគិរិ ភ្នំឈ្មោះបណ្ឌរកៈ ភ្នំត្រៃកូដនិងស្ទឹងមានទឹកដ៏ត្រជាក់ ពួកយើងជាម្រឹគមានភេទប្រាកដដូចជាពួកមនុស្ស គេស្គាល់ពួកយើងថាជាកិន្នរ ។

[២៨៤] (ព្រះរាជា...) អ្នកទាំងពីរ មានសភាពដូចជាទុក្ខក្រៃលែង ទួញយំ អ្នកគួរជាទីស្រឡាញ់ ត្រូវនាងកិន្នរីជាទីស្រឡាញ់ឱបរឹតហើយ យើងសូមសួរនូវពួកអ្នក ដែលមានរាងកាយនិងសម្បុរដូចមនុស្ស អ្នកទាំងឡាយ អាក់អន់ចិត្តដូចម្ដេចទើបទួញយំក្នុងព្រៃនេះ អ្នកទាំងពីរ មានសភាពដូចជាទុក្ខក្រៃលែង ទួញយំ អ្នកគួរជាទីស្រឡាញ់ ត្រូវនាងកិន្នរីជាទីស្រឡាញ់ឱបរឹតហើយ យើងសូមសួរ នូវពួកអ្នកដែលមានរាងកាយនិងសម្បុរដូចជាមនុស្ស អ្នកទាំងឡាយអាក់អន់ចិត្តដូចម្ដេច ទើបយំរៀបរាប់ក្នុងព្រៃនេះ ។ អ្នកទាំងពីរ មានសភាពដូចជាទុក្ខក្រៃលែង ទួញយំ អ្នកគួរជាទីស្រឡាញ់ ត្រូវនាងកិន្នរីជាទីស្រឡាញ់ ឱបរឹតហើយ

បុច្ឆាមិ តំ មានុសទេហវណ្ណោ
កិមិធ វនេ សោចថ អប្បតីតា ។

[២៨៥] មយេករត្តំ[១] វិប្បវសិម្ហ[២] លុទ្ទ
អកាមកា អញ្ញមញ្ញំ សរន្តា
តមេករត្តំ អនុតប្បមានា
សោចាម សា រត្តិ បុន ន ហេស្សតិ ។

[២៨៦] យមេករត្តំ អនុតប្បថេតំ
ធនំវ នដ្ឋំ បិតរំវ បេតំ
បុច្ឆាមិ តំ មានុសទេហវណ្ណោ
កថំ វិនាវាសមកប្បយិត្ថ ។

[២៨៧] យមិមំ នទឹ បស្សសិ សីឃសោតំ
នានាទុមច្ឆាទនំ សេលកូលំ
តំ មេ បិយោ ឧត្តរិ វស្សកាលេ
មមញ្ច មញ្ញេ អនុពន្ធតីតិ ។
អហញ្ច អង្កោលកមោចិនាមិ
អតិមុត្តកំ សត្តលិយោធិកញ្ច
បិយោ ច មេ ហេហិតិ មាលភារី

១ ឱ. មយេករត្តឹ ។ ២ ម. បវសិម្ហ ។

យើងសូមសួរនូវពួកអ្នក ដែលមានរាងកាយនិងសម្បុរ ដូចមនុស្ស អ្នកអាក់អន់ចិត្តដូចម្តេច ទើបសោកស្តាយក្នុងព្រៃនេះ ។

[២៨៥] (កិន្នរី...) ម្នាលព្រាន យើងទាំងឡាយ ជាអ្នកព្រាត់ប្រាស គ្នា អស់មួយរាត្រី រលឹកគ្នាទៅវិញទៅមក មិនដាច់អាល័យ ក្តៅក្រហាយនឹងរាត្រីមួយនោះ ទើបយំសោក រាត្រីនោះ នឹងមិនមានទៀត ។

[២៨៦] (ព្រះរាជា...) អ្នកទាំងឡាយ ក្តៅក្រហាយនឹងរាត្រីមួយ ណា ដូចបុគ្គលក្តៅក្រហាយនឹងទ្រព្យដែលបាត់ និងមាតា បិតា ដែលទៅកាន់បរលោក យើងសូមសួរ នូវពួកអ្នក ដែលមានរាងកាយនិងសម្បុរដូចមនុស្ស ចំពោះរាត្រី (នោះ) តើអ្នកទាំងឡាយសម្រេចនូវទីនៅផ្សេងគ្នាដូចម្តេច ។

[២៨៧] (កិន្នរី...) អ្នកឃើញនូវស្ទឹងណា ដែលមានខ្សែទឹកដ៏រហ័ស ជាស្ទឹងបិទបាំងដោយដើមឈើផ្សេងៗ មានមាត់ច្រាំងដ៏ហើយ ដោយថ្ម កិន្នរ (ជាប្តី) ជាទីស្រឡាញ់របស់ខ្ញុំ បានហែល ឆ្លងស្ទឹងនោះក្នុងកាលរដូវភ្លៀង ដោយគិតថា កិន្នរីមកតាម ក្រោយអាត្មាអញដែរ ។ ចំណែកខាងខ្ញុំ កំពុងតែបេះផ្កា ព្រូស ផ្កាទន្ទា ផ្កាម្ទិះរូត និងផ្កាយុថ្កា ដោយបំណងថា កិន្នរ (ជាប្តី) ជាទីស្រឡាញ់របស់អាត្មាអញនឹងបានប្រដាប់កម្រងផ្កា

វីសតិនិបាតេ អដ្ឋមំ ភល្លាតិយជាតកំ

អហញ្ច នំ មាលិនិ អជ្ឈុបេស្សំ ។

អហញ្ចិនំ កុរវកំ ឱចិនាមិ

ឧទ្ទាលកា ចាតលិ សិន្ទុវារិតា

បិយោ ច មេ ហេហិតិ មាលការី

អហញ្ច នំ មាលិនិ អជ្ឈុបេស្សំ ។

អហញ្ច សាលស្ស សុបុប្ផិតស្ស

ឱចេយ្យ បុប្ផានិ ករោមិ មាលំ

បិយោ ច មេ ហេហិតិ មាលការី

អហញ្ច នំ មាលិនិ អជ្ឈុបេស្សំ ។

អហញ្ច សាលស្ស សុបុប្ផិតស្ស

ឱចេយ្យ បុប្ផានិ ករោមិ ភារំ

ឥទញ្ច នោ ហេហិតិ សន្ថរត្ថំ

យត្ថជ្ជិមំ វិហរិស្សាម រត្តឹ ។

អហញ្ច ខោ អគ្គសុ ចន្ទនញ្ច

សិលាយ បឹសាមិ មមត្តូចា

បិយោ ច មេ ហេហិតិ ពេសិតង្គោ

អហញ្ច នំ ពេសិតា អជ្ឈុបេស្សំ ។

ទាំងអាត្មាអញជាអ្នកប្រដាប់កម្រងផ្កា នឹងបានចូលទៅរកកិន្នរ (ជាប្តី) នោះ (ក្នុងដំណេក) ។ មួយទៀត ខ្ញុំបេះផ្កាកុរវកៈ ទាំងផ្កាពជព្រឹក្សនិងផ្កាប្រទៀងក៏ខ្ញុំបេះ ដោយបំណងថា កិន្នរ (ជាប្តី) ជាទីស្រឡាញ់របស់អាត្មាអញ នឹងជាអ្នកប្រដាប់កម្រងផ្កា ទាំងអាត្មាអញក៏ជាអ្នកប្រដាប់កម្រងផ្កា នឹងចូលទៅរកកិន្នរជាប្តីនោះ (ក្នុងដំណេក) ។ មួយទៀត ខ្ញុំបានបេះនូវផ្កាសាលព្រឹក្ស ដែលរីកស្គុះស្គាយ ធ្វើជាគ្រឿងប្រដាប់ ដោយបំណងថា ថ្ងៃនេះ យើងនឹងនៅក្នុងទីណា អស់រាត្រីមួយ គ្រឿងប្រដាប់នេះ នឹងបានជាកម្រាលរបស់យើងក្នុងទីនោះ ។ មួយទៀត ខ្ញុំមានសភាពជាអ្នកធ្វេសប្រហែស ក្លិនខ្លឹមក្រស្នា និងខ្លឹមចន្ទន៍លើថ្ម ដោយបំណងថា កិន្នរជាប្តីជាទីស្រឡាញ់របស់អាត្មាអញ នឹងបានលាបខ្លួនប្រាណ ទាំងខ្លួនអញក៏បានលាបស្រលាប នឹងចូលទៅរកកិន្នរជាប្តីនោះក្នុងដំណេក ។

អថាគមា សលិលំ សីឃសោតំ
នុទំ សាលេ សលលេ កណ្ណិការេ
អាបូរថេ តេន មុហុត្តកេន
សយំ នទី អាសិ មយា សុទុត្តរា ។
ឧភោសុ តីរេសុ មយំ តទា បិតា
សម្បស្សន្តា ឧភយោ អញ្ញមញ្ញំ
សកឹបិ រោទាម សកឹ ហសាម
កិច្ឆេន នោ អគមា សម្វរី សា ។
តតោ ច ខោ ឧគ្គតេ សុរិយម្ហិ
ចតុត្ថំ នទឹ ឧត្តរិយាន លុទ្ទ
អាលិង្គិយា អញ្ញមញ្ញំ មយំ ឧភោ
សកឹបិ រោទាម សកឹ ហសាម ។
តីហូនកំ សត្ត សតានិ លុទ្ទ
យមិធ មយំ វិប្បវសិម្ហ បុព្វេ
វស្សេកិមំ ជីវិតំ ភូមិបាល
កោនីធ កន្តាយ វិនា វសេយ្យ ។
[២៨៨] អាយុញ្ច វោ កីវតកោ នុ សម្ម
សចេបិ ជានាថ វទេថ អាយុំ

លំដាប់នោះ ទឹកស្ទឹងមានខ្សែដ៏រហ័ស ហូរគួចយកផ្កាសាលព្រឹក្ស ផ្កាស្រល់និងផ្កាកណ្ណិការ (ដែលខ្ញុំបេះទុក ក្នុងទីទៀបមាត់ច្រាំង) មានទឹកដ៏ពេញដោយមួយរំពេច ទាំងស្ទឹងនោះខ្ញុំក៏ឆ្លងបានដោយកម្រក្រៃលែង ។ គ្រានោះ យើងទាំងពីរនាក់ក៏ឈរប្រេបឆ្នេរស្ទឹងម្ខាងម្នាក់ មើលឃើញគ្នាទៅវិញទៅមក ម្តងយំ ម្តងសើច រាត្រីនោះរបស់យើងក៏កន្លងទៅដោយក្រ ។ ម្នាលព្រាន កាលបើព្រះអាទិត្យរះឡើងក្នុងវេលាព្រឹក យើងទាំងពីរនាក់ក៏ឆ្លងស្ទឹងទទេ(ស្ទឹងមិនមានទឹក)ហើយឱបរឹតគ្នាទៅវិញទៅមក ម្តងយំ ម្តងសើច ។ ម្នាលព្រានកាលមុន យើងបានព្រាត់ប្រាសគ្នាអស់មួយរាត្រី កន្លងមកចំនួន ៧០០ ខ្វះ ៣ ឆ្នាំ (៦៩៧ ឆ្នាំ) ម្នាលភូមិបាល ជីវិត (របស់អ្នក) នេះ ត្រឹមតែ ១០០ ឆ្នាំ អ្នកណាហ្ន៎ ក្នុងលោកនេះនៅផ្សេងគ្នាអំពីកិរិយាជាទីត្រេកអរបាន ។

[២៨៨] (ព្រះរាជា...) នែសម្លាញ់ ចុះអាយុរបស់អ្នកទាំងឡាយចំនួនប៉ុន្មាន បើអ្នកដឹង ចូរអ្នកប្រាប់អាយុ (ដល់យើង)

វីសតិនិបាតេ អដ្ឋមំ ភល្លាតិយជាតកំ

អនុស្សរា វុឡ្ហតោ អាគមា វា
អក្ខាថ មេ តំ អវិកម្បមានា ។

[២៨៩] អាយុញ្ច នោ វស្សសហស្ស លុទ្ទ
ន ចន្តរា ចាបកោ អត្ថិ រោគោ
អប្បំវ ទុក្ខំ សុខមេវ ភិយ្យោ
អវីតរាគា វិជហាម ជីវិតំ ។

[២៩០] ឥទញ្ច សុត្វាន អមានុសានំ
ភល្លាតិយោ ឥត្តរំ ជីវិតន្តិ
និវត្តថ ន មិគវំ អចរិ
អទាសិ ទានានិ អភុញ្ជិ ភោគេ ។

[២៩១] ឥទញ្ច សុត្វាន អមានុសានំ
សម្មោទថ មា កលហំ អកត្ថ
មា វោ តប្បិ អត្តកម្មាបរាធោ
យថាបិ តេ កឹបុរិសេករត្តំ ។

ទោះបីអ្នកបានឮ (អំពីអ្នកណាមួយ)ក្តី ចាំតមកអំពីពួកជន ចាស់ទុំក្តី សូមអ្នកកុំញញើតប្រាប់សេចក្តីនោះ ដល់យើង ។

[២៨៩] (កិន្នរី...) ម្នាលព្រាន អាយុរបស់យើងមួយពាន់ឆ្នាំ បើ មិនមានរោគដ៏អាក្រក់ ក្នុងចន្លោះអាយុទេ ឯសេចក្តីទុក្ខ មានប្រមាណតិច សេចក្តីសុខហ្នឹងឯង មានច្រើនក្រៃលែង ពួកយើងមិនប្រាស ចាកសេចក្តីត្រេកអរ (ស្រឡាញ់គ្នា) ទាល់តែលះជីវិតទៅ ។

[២៩០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះរាជាព្រះនាមភល្លាតិយៈ លុះទ្រង់ ព្រះសណ្តាប់ពាក្យ របស់ពួកកិន្នរនេះហើយ ក៏វិលត្រឡប់ មក(ព្រះរាជនិវេសន៍) ដោយរំពឹងឃើញថា ជីវិតនេះ មាន ប្រមាណតិចណាស់ រួចឈប់ត្រាច់ទៅ កាន់ទីជាទីសម្រាប់ ម្រឹគទៀត ទ្រង់បានបរិច្ចាគទាន ទ្រង់បានប្រើប្រាស់ នូវភោគ-សម្បត្តិ (តាមធម្មតា) ។

[២៩១] (ព្រះសាស្តាទ្រង់ឲ្យឱវាទថា) សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ នូវពាក្យរបស់ពួកកិន្នរនេះហើយ ចូររួសរាយ កុំធ្វើនូវជម្លោះ ឡើយ កំហុសនៃអំពើរបស់ខ្លួន កុំដុតកម្តៅនូវព្រះអង្គ ដូច ជារាត្រីមួយ របស់ពួកកិន្នរ ដុតកម្តៅនូវកិន្នរទាំងនោះ

ឥទញ្ច សុត្វាន អមានុសានំ
សម្មោទថ មា វិវាទំ អកត្ថ
មា វោ តប្បិ អត្តកម្មាបរាធោ
យថាបិតេ កឹបុរិសេករត្តំ ។

[២៩២] វិវិធ អធិមនា សុណោមហំ
វចនបថំ តវ អត្ថសញ្ហិតំ
មុញ្ចំ គិរំ នុទសេវ មេ ទរំ
សមណ សុខាវហ ជីវ មេ ចិរន្តិ ។

ភល្លាតិយជាតកំ អដ្ឋមំ ។

សោមនស្សជាតកំ

[២៩៣] កោ តំ ហឹសតិ ហេឋេតិ
កឹ ទុម្មនោ សោចសិ អប្បតីតោ
កស្សជ្ជ មាតាបិតរោ រុទន្តុ
ក្វជ្ជ[១] សេតុ និហតោ បថព្យា ។

[២៩៤] តុដ្ឋោស្មិ ទេវ តវ ទស្សនេន

---

១ ម. កោន្វជ្ជ ។

សូមព្រះអង្គ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវពាក្យ របស់ពួកកិន្នរនេះ ហើយ ចូររួសរាយ កុំធ្វើនូវការវិវាទឡើយ កំហុសនៃអំពើរបស់ខ្លួន កុំដុតកម្តៅនូវព្រះអង្គ ដូចជារាត្រីមួយរបស់ពួកកិន្នរ ដុតកម្តៅនូវកិន្នរទាំងនោះ ។

[២៩២] (ព្រះនាងមល្លិកាទេវីទូលថា) ខ្ញុំម្ចាស់មានចិត្តត្រេកអរស្តាប់ធម្មទេសនាមានហេតុផ្សេងៗ គន្លងនៃព្រះបន្ទូលរបស់ព្រះអង្គប្រកបដោយប្រយោជន៍ ព្រះអង្គបញ្ចេញវាចាបន្ទោបង់សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ បពិត្រព្រះសមណៈ ព្រះអង្គអ្នកនាំសេចក្តីសុខមកឲ្យ សូមព្រះអង្គគង់ព្រះជន្មនៅអស់កាលយូរ ។

ចប់ ភល្លាតិយជាតក ទី ៨ ។

សោមនស្សជាតក

[២៩៣] (ព្រះបាទរេណុត្រាស់សួរថា) នរណាប្រហារលោក ជេរលោក ម្តេចក៏លោកអាក់អន់ចិត្ត មិនត្រេកអរ សោកសង្រេងម៉្ងៃះ ថ្ងៃនេះ ចង់មាតាបិតារបស់នរណាទួញយំ ថ្ងៃនេះ ចង់នរណាត្រូវគេបៀតបៀនដេកលើផែនដី (ក៏លោកមិនត្រូវជាអុកជាទុក្ខទេ) ។

[២៩៤] (កុហកតាបស ឆ្លើយថា) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព អាត្មាភាព ត្រេកអរ ដោយការបានឃើញ នូវព្រះអង្គ

ចិរស្សំ បស្សាមិ តំ ភូមិបាល
អហីសកោ វេឡុមនុបវិស្ស
បុត្តេន តេ ហេឋយិតោស្មិ ទេវ ។

[២៩៥] អាយន្តុ ទោវារិកា ខគ្គពន្ធា
កាសាវិយា យន្តុ[១] អន្តេបុរន្តំ
ហន្ត្វាន តំ សោមនស្សំ កុមារំ
ឆេត្វាន សីសំ វរមាហរន្តុ ។

បេសិតា រាជិនោ ទូតា កុមារំ ឯតទព្រវុំ
ឥស្សរេន វិតិណ្ណោសិ វធំ បត្តោសិ ខត្តិយ ។

ស រាជបុត្តោ បរិទេវយន្តោ
ទសង្គុលី អញ្ជលី បគ្គហេត្វា
អហំបិ ឥច្ឆាមិ ជនិន្ទ ទដ្ឋុំ
ជីវំ មំ នេត្វា បដិទស្សយេថ ។

តស្ស តំ វចនំ សុត្វា រញ្ញោ បុត្តំ អទស្សយុំ
បុត្តោ ច បិតរំ ទិស្វា ទូរតោវជ្ឈភាសថ ។

១ ម. ហន្តុ ។

បពិត្រព្រះភូមិបាល អាត្មាភាព ឃើញព្រះអង្គយូរហើយ បពិត្រព្រះសម្មតិទេពព្រះនាមវេណុ អាត្មាភាព មិនមែនជាអ្នកបៀតបៀនទេ ប៉ុន្តែអាត្មាភាព ត្រូវព្រះរាជបុត្ររបស់ព្រះអង្គចូលមកបៀតបៀនហើយ ។

[២៩៥] (ព្រះរាជា...) ពួកអ្នកចាំទ្វារ មានព្រះខ័នកាន់ហើយ ពួកពេជ្ឈឃាដចូរមក ចូរទៅខាងក្នុងបុរី ចូរសម្លាប់សោមនស្សកុមារនោះ កាត់ក្បាលដ៏ប្រសើរ នាំមកឲ្យអញ ។ ពួករាជទូត ដែលព្រះរាជា ទ្រង់បញ្ជូនទៅហើយ បាននិយាយនឹងព្រះរាជកុមារ យ៉ាងនេះថា បពិត្រក្សត្រ ព្រះអង្គទ្រង់ធ្វេងផុតចាកឥស្សរភាពហើយ ព្រះអង្គដល់ នូវសេចក្តីស្លាប់ហើយ ។ ព្រះរាជបុត្រនោះ ក៏ទ្រង់បរិទេវនាការ ផ្គងក្រពុំម្រាមព្រះហស្តទាំង ១០ ថា បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ចំណែកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ចង់ឃើញព្រះអង្គ អ្នកទាំងឡាយ ចូរនាំយើងទាំងរស់ទៅក្រាបបង្គំថ្វាយ (ដល់ព្រះមហាក្សត្រ)ចុះ ។

ពួករាជទូតបានស្តាប់វាចា របស់ព្រះរាជបុត្រនោះហើយ ក៏នាំព្រះរាជបុត្រទៅថ្វាយព្រះរាជា ចំណែកខាងព្រះរាជបុត្រ លុះបានឃើញព្រះរាជបិតាហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូល អំពីចម្ងាយថា

អាគច្ឆុំ ទោវារិកា ខគ្គពន្ធា
កាសាវិយា ហន្តុំ មម ជនិន្ទ
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ
អបរាធោ កោធីធ មមជ្ជ អត្ថិ ។
[២៩៦] សាយញ្ច ចាតោ ឧទកំ សជាតិ
អគ្គឹ សទា បរិចរតប្បមត្តោ
តំ តាទិសំ សំយតំ ព្រហ្មចារឹ
កស្មា[១] តុវំ ព្រូសិ គហប្បតីតិ ។
[២៩៧] តាលា ច មូលា ច ផលា ច ទេវ
បរិគ្គហា វិវិធា សន្តិមស្ស
តេ រក្ខតិ គោបយតប្បមត្តោ
តស្មា អហំ ព្រូមិ គហប្បតីតិ[២] ។
[២៩៨] សច្ចំ ខោ ឯតំ វទសិ កុមារ
បរិគ្គហា វិវិធា សន្តិមស្ស
តេ រក្ខតិ គោបយតប្បមត្តោ
ព្រាហ្មណោ គហបតិ តេន ហោតិ ។

---

១ ម. តស្មា ។ កត្ថចិ បោត្ថកេ កស្មា ។ ២ ឱ. ព្រាហ្មណោ គហបតិ តេន ហោតីតិ គាថមាហ ។

បពិត្រព្រះជនិន្ទ ពួកអ្នកចាំទ្វារ មានព្រះខ័នកាន់ហើយ ពួកពេជ្ឈឃាតមក ដើម្បីសម្លាប់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ថ្ងៃនេះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មានកំហុសដូចម្តេចក្នុងរឿងនេះ ទូលព្រះបង្គំសួរហើយ សូមទ្រង់ប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះ ។

[២៩៦] (ព្រះរាជា...) ទិព្វចក្ខុតាបស ជាអ្នកមិនធ្វេសប្រហែស ធ្វើការស្រោចទឹកបូជាភ្លើង រាល់ពេលល្ងាចព្រឹក ព្រោះហេតុអ្វីបានជាឯងហៅទិព្វចក្ខុតាបសនោះ ដែលជាអ្នកមានសេចក្តីសង្រួម ជាអ្នកប្រព្រឹត្តនូវធម៌ដ៏ប្រសើរ មានសភាពដូច្នោះ ថាជាគហបតី ។

[២៩៧] (សោមនស្សកុមារ...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព វត្ថុទាំងឡាយនៃកុលុបកៈនោះ មានច្រើនយ៉ាងណាស់ គឺផ្លែត្នោតផង ត្រាវនិងដំឡូងផង ផ្លែឈើរល្វើទាំងឡាយផង កុលុបកតាបស របស់ព្រះអង្គនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីធ្វេសប្រហែស តែងគ្រប់គ្រងរក្សានូវវត្ថុទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ បានជាទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំហៅតាបសនោះថា គហបតី ។

[២៩៨] (ព្រះរាជា...) ម្នាលកុមារ អ្នកនិយាយពាក្យនេះពិតមែន របស់ទាំងឡាយនៃកុលុបកតាបសនោះ មានច្រើនយ៉ាង កុលុបកតាបសនោះ ជាអ្នកមិនធ្វេសប្រហែស តែងគ្រប់គ្រងរក្សានូវរបស់ទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រាហ្មណ៍ក្លាយជាគហបតី ។

[២៩៩] សុណន្តុ មយ្ហំ បរិសា សមាគតា
សនេគមា ជានបទា ច សព្វេ
ពាលាយំ ពាលស្ស វចោ និសម្ម
អហេតុនា ឃាតយតេ មំ ជនិន្ទោ ។

[៣០០] ទឡ្ហស្មិំ មូលេ វិសតេ វិរូឡ្ហេ
ទុន្និក្ខយោ វេឡុ បសាខជាតោ
វន្ទាមិ បាទានិ តវ ជនិន្ទ
អនុជាន មំ បព្វជិស្សាមិ ទេវ ។

[៣០១] ភុញ្ជស្សុ ភោគេ វិបុលេ កុមារ
សព្វញ្ច តេ ឥស្សរិយំ ទទាមិ
អជ្ជេវ ត្វំ កុរូនំ ហោហិ រាជា
មា បព្វជិ បព្វជ្ជា ហិ ទុក្ខា ។

[៣០២] កិន្នូធ ទេវ តវមត្ថិ ភោគា
បុព្វេវហំ ទេវលោកេ រមិស្សំ
រូបេហិ សទ្ទេហិ អថោ រសេហិ
គន្ធេហិ ផស្សេហិ មនោរមេហិ ។

[២៩៩] (*សោមនស្សកុមារ...*) *បរិសទ្យព្រមទាំងអ្នកនិគម អ្នកជនបទ ដែលបានមកចួបជុំទាំងអស់គ្នា ចូរស្តាប់ពាក្យរបស់ខ្ញុំ ព្រះរាជានេះ ជាបុគ្គលពាល ស្តាប់តែពាក្យតាបសពាល ប្រើគេឲ្យសម្លាប់ខ្ញុំ ដោយការមិនសមហេតុ ។*

[៣០០] *នាកាលឫសគល់ ចម្រើនមាំ ធំឡើង ឫស្សីដែលបែកមែកហើយ បុគ្គលមិនងាយនឹងគាស់ចេញទេ បពិត្រព្រះជនិន្ទ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមថ្វាយបង្គំព្រះបាទាព្រះអង្គ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គទ្រង់អនុញ្ញាតទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសូមចេញបួស ។*

[៣០១] (*ព្រះរាជា...*) *ម្នាលកុមារ អ្នកចូរបរិភោគនូវភោគៈទាំងឡាយដ៏ច្រើនចុះ បិតានឹងប្រគល់ឥស្សរិយយសទាំងអស់ ដល់អ្នក អ្នកចូរសោយរាជ្យជាស្តេចរបស់អ្នកកុរុ ក្នុងថ្ងៃនេះឯង អ្នកកុំបួសឡើយ ដ្បិតថា បព្វជ្ជាជាកិច្ចលំបាកណាស់ ។*

[៣០២] (*សោមនស្សកុមារ...*) *បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ភោគសម្បទរបស់ព្រះអង្គ រាប់ថាមានដូចម្តេចកើត ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ក្នុងកាលមុន ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ធ្លាប់បានត្រេកអរដោយរូបសំឡេង រស ក្លិន ផ្សព្វ ជាទីសម្រើបចិត្តក្នុងទេវលោកមកហើយ ។*

ភុត្តា ច មេ ភោគា តិទិវស្មឹ ទេវ
បរិវារិតោ[១] អច្ឆរាសំ គណេន
តុវញ្ច ពាលំ បរនេយ្យំ វិទិត្វា
ន តាទិសេ រាជកុលេ វសេយ្យំ ។

[៣០៣] សចាហំ ពាលោ បរនេយ្យោ អស្មិ
ឯកាបរាធំ ខម បុត្ត មយ្ហំ
បុនបិ ចេ ឯទិសកំ ភវេយ្យ
យថាមតឹ សោមនស្ស ករោហិ ។

[៣០៤] អនិសម្ម កតំ កម្មំ អនវត្ថាយ ចិន្តិតំ
ភេសជ្ជស្សេវ វេភង្គោ វិបាកោ ហោតិ បាបកោ ។
និសម្ម ច កតំ កម្មំ សម្មាវត្ថាយ ចិន្តិតំ
ភេសជ្ជស្សេវ សម្បត្តិ វិបាកោ ហោតិ ភទ្រកោ ។
អលសោ គិហី កាមភោគី ន សាធុ
អសញ្ញតោ បព្វជិតោ ន សាធុ
រាជា ន សាធុ អនិសម្មការី
យោ បណ្ឌិតោ កោធនោ តំ ន សាធុ ។

១ ឱ. បរិវារិតា ។ ម. បរិចារិតា ។

បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ឯភោគសម្បទទាំងឡាយ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំធ្លាប់បរិភោគហើយ ក្នុងទេវលោកឈ្មោះតាវត្តិង្ស ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ជាបុគ្គលធ្លាប់មានពួកស្រីអប្សរចោមរោមហើយ ឯទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ស្គាល់ព្រះអង្គថា ជាមនុស្សពាល ដែលត្រូវតែគេដឹកនាំបាន (ទូន្មាន) ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនត្រូវនៅក្នុងរាជត្រកូលបែបព្រះអង្គទេ ។

[៣០៣] (ព្រះរាជា...) នែកូន បើបិតាជាមនុស្សពាល ដែលត្រូវតែគេដឹកនាំ ក៏សូមអ្នកអត់ទោសកំហុសម្តងដល់យើងចុះ ម្នាលសោមនស្ស បើទោសយ៉ាងនេះនឹងមានម្តងទៀត ចូរអ្នកធ្វើតាមមតិចុះ ។

[៣០៤] (សោមនស្សកុមារ...) ការងារដែលបុគ្គលមិនបានពិចារណាហើយធ្វើ គំនិតដែលបុគ្គលមិនកំណត់ហើយគិត រមែងមានផលអាក្រក់ ដូចជាការផ្សំថ្នាំខុសដូច្នោះ ។ ឯការងារដែលបុគ្គលពិចារណាហើយទើបធ្វើ គំនិតដែលបុគ្គលកំណត់ត្រឹមត្រូវហើយទើបគិត រមែងមានផលដ៏ចម្រើន ដូចជាការផ្សំថ្នាំត្រូវដូច្នោះឯង ។

គ្រហស្ថអ្នកបរិភោគកាម ខ្ជិល មិនល្អ អ្នកបួសមិនសង្រួម មិនល្អ ព្រះរាជា អ្នកមិនពិចារណាហើយធ្វើ មិនល្អ បណ្ឌិតដែលមានសេចក្តីក្រោធ ការក្រោធនោះ ក៏មិនល្អឡើយ ។

១១៣

វីសតិនិបាតេ នវមំ សោមនស្សជាតកំ

និសម្ម ខត្តិយោ កយិរា នានិសម្ម ទិសម្បតិ
និសម្មការិនោ រាជ យសោ កិត្តិ ច វឌ្ឍតិ ។

និសម្ម ទណ្ឌំ បណយេយ្យ ឥស្សរោ
វេគា កតំ តប្បតិ ភូមិពាល
សម្មាបណិធី ច នរស្ស អត្ថា
អននុតប្បា តេ ភវន្តិ បច្ឆា ។

អននុតប្បានិ ហិ យេ ករោន្តិ
វិភជ្ជ កម្មាយតនានិ លោកេ
វិញ្ញូបសត្ថានិ សុខុទ្រយានិ
ភវន្តិ ពុទ្ធានុមតានិ[១] តានិ ។

អាគច្ឆុំ ទោវារិកា ខគ្គពន្ធា
កាសាវិយា ហន្តុ មមំ ជនិន្ទ
មាតុ ច អង្ក័ស្មិមហំ និសិន្នោ
អាកឌ្ឍិតោ សាហសា តេហិ ទេវ ។

កដុកំ ហិ សម្ពាធំ សុកិច្ឆំ បត្តោ
មធុរំ បិយំ ជីវិតំ លទ្ធំ រាជ

១ ឱ. វទ្ធានុមតានិ ។

បពិត្រព្រះអង្គជាធំក្នុងទិស ក្សត្រត្រូវពិចារណាហើយសឹមធ្វើ មិនត្រូវធ្វើទាំងមិនពិចារណាទេ បពិត្រព្រះរាជា ដ្បិតថាយសនិងសេចក្ដីសរសើរ រមែងចម្រើន ដល់បុគ្គលអ្នកពិចារណាហើយទើបធ្វើ ។

បពិត្រព្រះភូមិបាល បុគ្គជាធំ ត្រូវតែពិចារណាហើយសឹមដាក់អាជ្ញា ការដែលបុគ្គលធ្វើដោយរួសរាន់ រមែងក្ដៅក្រហាយ ម្យ៉ាងទៀតប្រយោជន៍ទាំងឡាយដែលនរជនផ្ដងឡើងត្រឹមត្រូវនោះ រមែងជាប្រយោជន៍មិនក្ដៅក្រហាយខាងក្រោយ ។ ជនទាំងឡាយ បែងចែកហើយទើបធ្វើការងារទាំងឡាយ ដែលមិនមានសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយក្នុងលោក ការងារទាំងនោះ ជាអំពើដែលអ្នកប្រាជ្ញសរសើរហើយថា មានសេចក្ដីសុខជាកំរៃ ជាអំពើដែលអ្នកប្រាជ្ញចុះអនុមតិហើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គ ជាធំជាងជន ពួកឆ្មាំទ្វារ មានព្រះខាន់កាន់ហើយ ពួកពេជ្ឈឃាត មកដើម្បីសម្លាប់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំអង្គុយលើព្រះឧរូនៃមាតា ត្រូវពួកទូតទាំងនោះ ទង់ទាញមកដោយរហ័ស ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានដល់នូវមរណភ័យ ដ៏ក្ដៅក្រហាយយ៉ាងចង្អៀត លំបាកក្រៃពេក បពិត្រព្រះរាជា ជីវិតដែលជាទីស្រឡាញ់ដូចមធុរស ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំបានហើយ

កិច្ឆេនាហំ អជ្ជ វធាយ[១] មុត្តោ
បព្វជ្ជមេវាភិមនោហមស្មិ ។

[៣០៥] បុត្តោ តវាយំ តរុណោ សុធម្ម
អនុកម្បកោ សោមនស្សោ កុមារេ
តំ យាចមានោ ន លភាមិ ស្វជ្ជ
អវហាសិ នំ យាចិតវេ តុវម្បិ ។

[៣០៦] វមស្សុ ភិក្ខាចរិយាយ បុត្ត
និសម្ម ធម្មេសុ បរិព្វជស្សុ
សព្វេសុ ភូតេសុ និធាយ ទណ្ឌំ
អនិន្ទិតោ ព្រហ្មមុបេហិ ឋានំ ។
អច្ឆរិយរូបំ វត យាទិសញ្ច
ទុក្ខិតំ មំ ទុក្ខាបយសេ សុធម្ម
យាចស្សុ បុត្តំ ឥតិ វុច្ចមានា
កិយ្យោវ ឧស្សាហយសេ កុមារំ ។

[៣០៧] យេ វិប្បមុត្តា អនវជ្ជភោជិនោ
បរិនិព្វុតា លោកមិមំ ចរន្តិ
តមរិយមគ្គំ បដិបជ្ជមានំ
ន ឧស្សហេ វារយិតុំ កុមារំ ។

១ ឱ. វធា បមុត្តោ ។

ថ្ងៃនេះទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានរួចចាកការសម្លាប់ដោយលំបាក ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មានចិត្តឱនឆ្ពោះទៅក្នុងបព្វជ្ជាតែម្យ៉ាង ។

[៣០៥] (ព្រះរាជា...) ម្នាលសុធម្មាទេវី សោមនស្សកុមារជាបុត្ររបស់នាងនេះ នៅក្មេង ជាអ្នកអនុគ្រោះ ថ្ងៃនេះខ្ញុំអង្វរករកុមារនោះពុំបានសោះ ក្រែងតែនាងទើបអង្វរករ នូវកុមារនោះបាន ។

[៣០៦] (សុធម្មាទេវី...) ហៃបា ចូរអ្នក ត្រេកអរក្នុងភិក្ខាចរិយវត្តចុះ ចូរអ្នកពិចារណាធម៌ទាំងឡាយហើយ បួសចុះ អ្នកចូរទម្លាក់ចោលនូវអាជ្ញា ក្នុងពួកសត្វទាំងអស់ចេញ មិនមានអ្នកណានិន្ទាបាន ហើយចូលទៅកាន់ឋានព្រហ្មលោកចុះ ។

(ព្រះរាជា...) ម្នាលនាងសុធម្មា នាងនិយាយពាក្យណា (ពាក្យនោះ) ជាអស្ចារ្យក្រៃពេក នាងឈ្មោះថាញុាំងខ្ញុំដែលដល់នូវសេចក្តីទុក្ខឲ្យរឹតតែបានទុក្ខឡើង កាលខ្ញុំនិយាយថា ចូរនាងអង្វរករបុត្រ នាងបែរជាញុាំងកុមារឲ្យប្រឹងប្រែងវិញ ។

[៣០៧] (សុធម្មាទេវី...) ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណា រួចស្រឡះហើយ (ចាករាគាទិក្កិលេស) ជាអ្នកបរិភោគនូវភោជនមិនមានទោស រំលត់ហើយ តែងត្រាច់ទៅកាន់លោកនេះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនអាចហាមឃាត់ព្រះរាជកុមារ ដែលកំពុងដើរទៅកាន់ផ្លូវរបស់ព្រះអរិយៈនោះបានទេ ។

១១៨

វីសតិនិបាតេ ទសមំ ចម្បេយ្យជាតកំ

[៣០៨] អទ្ធា ហវេ សេវិតព្វា សបញ្ញា
ពហុស្សុតា យេ ពហុឋានចិន្តិនោ
យេសាយំ សុត្វាន សុភាសិតានិ
អប្បោស្សុក្កា វីតសោកា សុខម្ហាតិ ។

សោមនស្សជាតកំ នវមំ ។

ចម្បេយ្យជាតកំ

[៣០៩] កា នុ វិជ្ជុរិវាភាសិ ឱសធី វិយ តារកា
ទេវតា នុសិ គន្ធព្វី ន តំ មញ្ញាមិ មានុសី ។
[៣១០] នម្ហិ ទេវី ន គន្ធព្វី ន មហារាជ មានុសី
នាគកញ្ញាស្មិ ភទ្ទន្តេ អត្ថេនម្ហិ ឥធាគតា ។
[៣១១] វិព្ភន្តចិត្តា កុបិតិន្ទ្រិយាសិ
នេត្តេហិ តេ វារិគណា សវន្តិ
កិន្តេ នដ្ឋំ កឹ បន បត្ថយានា
ឥធាគតា នារិ តទិង្ឃ ព្រូហិ ។

[៣០៨] (ព្រះរាជា...) ជនទាំងឡាយណា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ជាពហុស្សូត ជាអ្នកគិតនូវហេតុច្រើនប្រការ នាងសុធម្មាទេវីនេះ ជាស្ត្រីមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច ប្រាសចាកសេចក្តីសោក ព្រោះបានស្តាប់ពាក្យសុភាសិតទាំងឡាយ នៃពួកជនណា ជនទាំងនោះ គួរអ្នកផង គប់រកដោយពិត ។

ចប់ សោមនស្សជាតក ទី ៩ ។

ចម្បេយ្យជាតក

[៣០៩] (ព្រះបាទពារាណសីត្រាស់សួរថា) នាងជាអ្វី មានពន្លឺដូចជាផ្ទេកបន្ទោរ ឬដូចជាផ្កាយព្រឹក នាងជាស្ត្រីទេវតា ឬជាស្ត្រីគន្ធព្វ យើងមិនសម្គាល់នាងថាជាស្ត្រីមនុស្សទេ ។

[៣១០] (នាងនាគីក្រាបបង្គំទូលថា) បពិត្រមហារាជ ខ្ញុំម្ចាស់មិនមែនជាស្ត្រីទេវតា មិនមែនជាស្ត្រីគន្ធព្វ មិនមែនជាស្ត្រីមនុស្ស បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំម្ចាស់ជានាគកញ្ញា មកក្នុងទីនេះ ដោយសេចក្តីត្រូវការ ។

[៣១១] (ព្រះរាជា...) នាងមានចិត្តតក់ស្លុត មានឥន្ទ្រិយញ័ររន្ធត់ តំណក់ទឹកភ្នែកទាំងឡាយ ហូរសស្រាក់ចាកភ្នែកទាំងឡាយរបស់នាង ចុះវត្ថុអ្វីរបស់នាងបាត់ ម្នាលនារី នាងចង់បានរបស់អ្វី បានជាមកក្នុងទីនេះ ចូរនាងប្រាប់ហេតុនោះមកចុះ ។

[៣១២] យមុគ្គតេជោ ឧរគោតិ ចាហុ
នាគោតិ នំ អាហុ ជនោ ជនិន្ទ
តមគ្គហី បុរិសោ ជីវិកត្ថោ
តំ ពន្ធនា មុញ្ច បតី មមេសោ ។

[៣១៣] កថន្វយំ ពលវីរិយូបបន្នោ
ហត្ថត្តមាគច្ឆិ វណិព្វកស្ស
អក្ខាហិ មេ នាគកញ្ញេ តមត្ថំ
កថំ វិជានេមុ គហីតនាគំ ។

[៣១៤] នគរំបិ នាគោ ភស្មំ ករេយ្យ
តថាហិ សោ ពលវីរិយូបបន្នោ
ធម្មញ្ច នាគោ អបចាយមានោ
តស្មា បរក្កម្ម តបោ ករោតិ ។

[៣១៥] ចាតុទ្ទសី បណ្ណរសី ច រាជ
ចតុប្បថេ សម្មតិ នាគរាជា
តមគ្គហី បុរិសោ ជីវិកត្ថោ
តំ ពន្ធនា មុញ្ច បតី មមេសោ ។

[៣១២] (នាងនាគី...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ពួកជនបាន ហៅសត្វណាថា ឧរគៈ មានតេជះដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ តែងហៅសត្វ នោះថា នាគ បុរសអ្នកត្រូវការចិញ្ចឹមជីវិត បានចាប់នាគ នោះមកហើយ សូមព្រះអង្គលែងនាគនោះ ពីចំណងទៅ នាគនោះជាប្តីរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ។

[៣១៣] (ព្រះរាជា...) នាគរាជនេះបរិបូណ៌ដោយកម្លាំងនិងព្យាយាម ហេតុដូចម្តេច ក៏ស្តេចមកលុះក្នុងកណ្តាប់ដៃនៃមនុស្សកម្សត់ ទៅវិញ ម្នាលនាគកញ្ញា ចូរនាងប្រាប់ហេតុនោះ ដល់យើង ធ្វើម្តេចទើបយើងស្គាល់នាគដែលគេចាប់មក (នោះ) បាន ។

[៣១៤] (នាងនាគ...) ពិតដូច្នោះមែន នាគរាជនោះបរិបូណ៌ដោយ កម្លាំងនិងព្យាយាម អាចធ្វើសូម្បីនូវនគរឲ្យជាផេះបាន ប៉ុន្តែ នាគរាជនោះគោរពធម៌ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខំតែធ្វើតបធម៌ ។

[៣១៥] បពិត្រព្រះរាជា នាគរាជជាអ្នករក្សា ចាតុទ្ទសីឧបោសថ និង បណ្ណរសីឧបោសថ នៅជិតផ្លូវត្រទ្បែងកែង បុរសអ្នកត្រូវ ការចិញ្ចឹមជីវិត បានចាប់នាគរាជនោះមកហើយ សូមព្រះអង្គ លែងនាគរាជនោះពីចំណង នាគរាជនុ៎ះជាប្តីរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ។

១១៧

វីសតិនិបាតេ ទសមំ ចម្បេយ្យជាតកំ

[៣១៦] សោឡសិត្ថីសហស្សានិ អាមុត្តមណិកុណ្ឌលា
វារិគេហសយា នារី តាបិ តំ សរណំ គតា ។
ធម្មេន មោចេហិ អសាហសេន
គាមេន និក្ខេន គវំ សតេន
ឱស្សដ្ឋកាយោ ឧរគោ ចរាតុ
បុញ្ញត្ថិកោ មុញ្ចតុ ពន្ធនស្មា ។
[៣១៧] ធម្មេន មោចេមិ អសាហសេន
គាមេន និក្ខេន គវំ សតេន
ឱស្សដ្ឋកាយោ ឧរគោ ចរាតុ
បុញ្ញត្ថិកោ មុញ្ចតុ ពន្ធនស្មា ។
ទម្មិ និក្ខសតំ លុទ្ទ ថូលញ្ច មណិកុណ្ឌលំ
ចតុរស្សញ្ច បល្លង្កំ ឧម្មាបុប្ផសន្និភំ
ទ្វេ ច សាទិសិយោ ភរិយា ឧសភញ្ច គវំ សតំ
ឱស្សដ្ឋកាយោ ឧរគោ ចរាតុ
បុញ្ញត្ថិកោ មុញ្ចតុ ពន្ធនស្មា ។

[៣១៦] នាងនាគជាស្រីស្នំរបស់នាគរាជ ដប់ប្រាំមួយពាន់ ពាក់កុណ្ឌល ជាវិការៈនៃកែវមណី មានផ្ទះជាទីដេកក្នុងទឹក នាងនាគទាំងនោះឯង ក៏ដល់នូវនាគរាជនោះជាទីពឹង ។ សូមព្រះអង្គលែង (នាគរាជនោះ) ដោយនូវគន្ធធម៌ ដោយអំពើមិនអាក្រក់ គឺដោយស្រុកសួយ ដោយមាសឆ្តោរ ដោយគោ ១០០ ចូរឲ្យនាគមានកាយរួចស្រឡះហើយ ត្រាច់ទៅចុះ (នាគ) អ្នកត្រូវការដោយបុណ្យ ចូររួចពីចំណងចុះ ។

[៣១៧] (ព្រះរាជា...) យើងដោះលែង (នាគរាជ) ដោយនូវគន្ធធម៌ដោយអំពើមិនអាក្រក់ គឺដោយស្រុកសួយ ដោយមាសឆ្តោរ ដោយគោ ១០០ ចូរឲ្យនាគមានកាយរួចស្រឡះ ហើយត្រាច់ទៅចុះ (នាគ) អ្នកត្រូវការដោយបុណ្យ ចូររួចពីចំណងចុះ ។ ម្នាលព្រានយើងឲ្យមាសឆ្តោរ ១០០ ផង កុណ្ឌលជាវិការៈនៃកែវមណីដ៏ច្រើនផង បល្ល័ង្កមានជ្រុង ៤ មានពណ៌ដូចផ្កាត្រកៀតផង ភរិយាស្មើគ្នា (ដោយវ័យជាដើម) នេះពីរនាក់ផង គោឧសភ ១០០ ផង នាគមានកាយរួចស្រឡះហើយ ចូរត្រាច់ទៅចុះ (នាគ) អ្នកត្រូវការដោយបុណ្យ ចូររួចពីចំណងចុះ ។

[៣១៨] វិជាបិ ជាជា តវ វចនំ ជនិន្ទ

មុញ្ចេមុ នំ ឧរគំ ពន្ធនស្មា

ឱស្សជ្ជកាយោ ឧរគោ ចរាតុ

បុញ្ញត្ថិកោ មុញ្ចតុ ពន្ធនស្មា ។

[៣១៩]មុត្តោ ចម្បេយ្យកោ នាគោ រាជានំ ឯតទព្រវិ

នមោ តេ កាសិរាជត្ថុ នមោ តេ កាសិវឌ្ឍន

អញ្ជលឹ តេ បគ្គណ្ហាមិ បស្សេយ្យំ មេ និវេសនំ ។

[៣២០] អទ្ធា ហិ ទុព្វិស្សសមេតមាហុ

យំ មានុសោ វិស្សសេ អមានុសម្ហិ

សចេ ច មំ យាចសិ ឯតមត្ថំ

ទក្ខេមុ តេ នាគ និវេសនានិ ។

[៣២១] សចេបិ វាតោ គិរិមាវហេយ្យ

ចន្ទោ ច សុរិយោ ច ឆមា បតេយ្យុំ

សព្វា ច នជ្ជោ បដិសោតំ វជេយ្យុំ

ន ត្វេវាហំ រាជ មុសា ភណេយ្យំ ។

[៣១៨] (អាលម្ពាយ...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាង់ជន ព្រះរាជឱង្ការរបស់ព្រះអង្គវៀរចាកព្រះរាជអំណោយក៏បាន ទូលព្រះបង្គំសូមលែងនាគនោះអំពីចំណង នាគមានកាយរួចស្រឡះហើយ ចូរត្រាច់នៅចុះ(នាគ) អ្នកត្រូវការដោយបុណ្យ ចូររួចពីចំណងចុះ ។

[៣១៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា...) ចម្បេយ្យកនាគ បានរួចហើយ ក្រាបបង្គំទូលព្រះរាជាថា បពិត្រព្រះរាជាក្នុងដែនកាសី សូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកញុំាងដែនកាសីឲ្យចម្រើន សូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមផ្គងក្រពុំម្រាមដៃចំពោះព្រះអង្គ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ចង់បង្ហាញនូវលំនៅរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ (ដល់ព្រះអង្គ) ។

[៣២០] (ព្រះរាជា...) មនុស្សស្និទ្ធស្នាលនឹងពួកអមនុស្ស ដោយហេតុណា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលនូវហេតុនុ៎ះថាជាសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលអាក្រក់ដោយពិត ប៉ុន្តែបើអ្នកអង្វររឿងនុ៎ះនឹងយើង ម្នាលនាគ យើងនឹងទៅមើលលំនៅរបស់អ្នក ។

[៣២១] (នាគរាជ...)បើទុកជាខ្យល់ក្តួចយកភ្នំទៅបាន ព្រះចន្ទ្រនិងព្រះអាទិត្យជ្រុះចុះមកលើផែនដី ទោះស្ទឹងទាំងពួងហូរច្រាសបាន បពិត្រព្រះរាជា ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំក៏មិនពោលពាក្យកុហកទេ ។

នភំ ផលេយ្យ ឧទធិ វិសុស្សេ
សំវត្តេយ្យ ភូតធរា វសុន្ធរា
សិលុច្ចយោ មេរុ សមូលមុព្វហេ
នត្វេវាហំ រាជ មុសា ភណេយ្យំ ។

[៣២២] អទ្ធា ហិ ទុព្វិស្សសមេតមាហុ
យំ មានុសោ វិស្សសេ អមានុសម្ហិ
សចេ ច មំ យាចសិ ឯតមត្ថំ
ទក្ខេមុ តេ នាគ និវេសនានិ ។

[៣២៣] តុម្ហេ ខោត្ថ ឃោរវិសា ឧឡារា
មហាតេជា ខិប្បកោបី ច ហោថ
មម ការណា ពន្ធនស្មា បមុត្តោ
អរហសិ នោ ជានិតវេ[១] កតានិ ។

[៣២៤] សោ បច្ចតំ និរយេ ឃោររូបេ
មា កាយិកំ សាតមលត្ថ កិញ្ចិ
បេឡាយ ពទ្ធោ មរណំ ឧបេតុ
យោ តាទិសំ កម្មកតំ ន ជានេ ។

---

១ ឱ. ជានិតយេ ។ ម. ជានិតុយេ ។

ផ្ទៃអាកាសបែកធ្លាយក្តី សមុទ្ររីងស្ងួតក្តី ផែនដីជាទីទ្រសត្វ ទ្រទ្រព្យ គប្បីខ្ទូរ ទាំងភ្នំមេរុសណ្តកឡើង ព្រមទាំងឫសក្តី បពិត្រព្រះរាជា ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនពោលពាក្យកុហកទេ ។

[៣២២] (ព្រះរាជា...) មនុស្សស្និទ្ធស្នាលនឹងពួកអមនុស្ស ដោយហេតុណា អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ពោលនូវហេតុនុ៎ះថាជាសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលអាក្រក់ ដោយពិត ប៉ុន្តែបើអ្នកអង្វររឿងនុ៎ះនឹងយើង ម្នាលនាគ យើងនឹងទៅមើលលំនៅរបស់អ្នកដែរ ។

[៣២៣] ពួកអ្នកសោត ក៏ជាសត្វមានពិសខ្លាំងក្លាពន្លឹកណាស់ មានតេជះច្រើន ឆាប់ខឹង អ្នករួចអំពីចំណងបាន ព្រោះហេតុនៃយើង អ្នកគួរដឹងនូវឧបការគុណ ដែលយើងបានធ្វើហើយ ។

[៣២៤] (នាគរាជ...) បុគ្គលណាមិនស្គាល់នូវបុគ្គលមានកុសលកម្មធ្វើហើយ(ធ្វើគុណ) ប្រាកដដូចព្រះអង្គ បុគ្គលនោះចូរឆេះក្នុងនរកមានសភាពគួរស្ញែម កុំឲ្យបានសេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ បន្តិចបន្តួចសោះ ចូរជាប់នៅក្នុងទ្រុងដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ចុះ ។

[៣២៥] សច្ចប្បដិញ្ញា តវមេស ហោតុ
អក្កោធនោ ហោហិ អនូបនាហី
សព្វញ្ច តេ ជាតកុលំ សុបណ្ណា
អគ្គីវ[១] គិម្ហាសុ វិវជ្ជយន្តុ ។

[៣២៦] អនុកម្បសិ ជាតកុលំ ជនិន្ទ
មាតា យថា សុប្បិយមេកបុត្តំ
អហញ្ច តេ ជាតកុលេន សទ្ធឹ
កាហាមិ វេយ្យាវដិកំ[២] ឧឡារំ ។

[៣២៧] យោជេន្តុ វេ រាជរថេ សុចិត្តេ
កម្ពោជកោ អស្សតរេ សុទន្តេ
ជាតេ ច យោជេន្តុ សុវណ្ណកប្បនេ
ឧគ្គេមុ ជាតស្ស និវេសនានិ ។

[៣២៨] ភេរី មុទិង្គា បណវា ច សង្ខា
អវជ្ជយឹសុ ឧគ្គសេនរញ្ញោ
ចាយាសិ រាជា ពហុ សោភមានោ
បុរក្ខតោ នារិគណស្ស មជ្ឈេ ។

---

១ ឱ. ម. អគ្គីវ ។ ២ ម. វេយ្យាកដិកំ ។

[៣២៥] (ព្រះរាជា...) ពាក្យប្ដេជ្ញារបស់អ្នកនុ៎ះ ជាពាក្យសត្យ អ្នកចូរកុំមានសេចក្ដីក្រោធ អ្នកចូរកុំចងសេចក្ដីក្រោធទុក ពួកគ្រុឌក៏ចូរវៀរលែងត្រកូលនាគ ទាំងអស់របស់អ្នក ដូចពួកមនុស្សវៀរចាកគំនរភ្លើង ក្នុងគិម្ហសម័យដូច្នោះចុះ ។

[៣២៦] (នាគរាជ...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ព្រះអង្គអនុគ្រោះនូវត្រកូលនាគ ដូចជាមាតាអនុគ្រោះកូនប្រុសតែម្នាក់ ដែលជាទីស្រឡាញ់ស្មោះ ចំណែកខាងទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ព្រមទាំងត្រកូលនាគ នឹងធ្វើនូវការខ្វល់ខ្វាយបម្រើ ចំពោះព្រះអង្គដ៏លើសលប់ ។

[៣២៧] (ព្រះរាជា...) នែវ៉ីយ ពួកភ្នាក់ងារគ្រប់តំណែង ចូរទឹមរាជរថដ៏វិចិត្រដោយប្រពៃ ចូរទឹមអស្សតរដែលកើតក្នុងដែនកម្ពុជៈ ជាពាហនៈទូន្មានបានបទល្អហើយ ចូររៀបដំរី ប្រដាប់ដោយគ្រឿងមាស យើងនឹងទៅមើលលំនៅរបស់នាគ ។

[៣២៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ពួកស្គរធំ ត្រែ ស័ង្ខរបស់ព្រះរាជាព្រះនាមឧគ្គសេន ក៏លាន់ឮឡើង ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះលម្អច្រើនប្រការ ទ្រង់ស្ដេចយាងទៅ ក្នុងកណ្ដាលនៃពួកនារីដែលចោមរោមជុំវិញ ។

វីសតិនិបាតេ ទសមំ ចម្បេយ្យជាតកំ

[៣២៩] សុវណ្ណចិត្តកំ ភូមឹ អន្វក្កិ កាសិវឌ្ឍនោ
សោវណ្ណមយេ ច បាសាទេ វេឡុរិយផលកត្ថតេ ។
ស រាជា បាវិសិ ព្យម្ហំ ចម្បេយ្យស្ស និវេសនំ
អាទិច្ចវណ្ណសន្និភំ(២) កំសវិជ្ជុបភស្សរំ ។
នានារុក្ខេហិ សញ្ឆន្នំ នានាគន្ធសមីរិតំ
សោ បាវេក្ខិ កាសិរាជា ចម្បេយ្យស្ស និវេសនំ ។
បវិដ្ឋស្មឹ កាសិរញ្ញេ ចម្បេយ្យស្ស និវេសនេ
ទិព្វា តុរិយា បវជ្ជឹសុ នាគកញ្ញា ច នច្ចិំសុ ។

តំ នាគកញ្ញា ចរិតំ គណេន
អន្វារុហិ កាសិរាជា បសន្នោ
និសីទិ សោវណ្ណមយម្ហិ បីឋេ
សាបស្សយេ ចន្ទនសារលិត្តេ ។

[៣៣០] សោ តត្ថ ភុត្វា ច អថោ រមិត្វា
ចម្បេយ្យកំ កាសិរាជា អវោច
វិមានសេដ្ឋានិ ឥមានិ តុយ្ហំ
អាទិច្ចវណ្ណានិ បភស្សរានិ
នេតាទិសំ អត្ថិ មនុស្សលោកេ

១ ឱ. អាទិច្ចវណ្ណុបនិភំ ។

[៣២៩] ព្រះរាជាអ្នកញ៉ាំងដែនកាសីឲ្យចម្រើន បានទតផែនដី ដ៏វិចិត្រដោយមាស និងប្រាសាទទាំងឡាយជាវិការៈនៃមាស ដែលក្រាលដោយបន្ទះកែវពៃទូរ្យ ។ ព្រះរាជាអង្គនោះទ្រង់ចូលទៅកាន់នាគ-ពិភពដ៏សម្បើម ជាទីនៅនៃចម្បេយ្យនាគរាជ ដ៏ភ្លឺស្វាងដូចជាពណ៌នៃព្រះអាទិត្យ មានរស្មីផ្លេកៗ ដូចផ្លេកបន្ទោរពណ៌មាស ។ ព្រះបាទកាសីនោះ ទ្រង់ទតនិវេសនដ្ឋាន របស់ចម្បេយ្យនាគរាជដ៏ដេរដាសដោយឈើទាំងឡាយផ្សេងៗ ដ៏ផ្សព្វផ្សាយ ដោយក្លិនក្រអូបផ្សេងៗ ។ កាលដែលព្រះបាទកាសី ទ្រង់ចូលទៅហើយតូរ្យតន្ត្រីទាំងឡាយជាទិព្វ ក៏លាន់ឮឡើង នាគកញ្ញាទាំងឡាយក៏រាំថ្វាយ ក្នុងរាជនិវេសន៍នៃចម្បេយ្យនាគរាជ ។

ព្រះរាជនិវេសន៍នោះ ដេរដាសដោយពួកនៃនាគកញ្ញា ព្រះ
រាជាកាសីទ្រង់ជ្រះថ្លា ឡើងគង់លើបល្ល័ង្ក ជាវិការៈនៃមាស
មានបង្អែកដ៏លាបលន ដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ។

[៣៣០] ព្រះបាទកាសីនោះ ទ្រង់សោយ ទ្រង់រីករាយក្នុងនាគពិភពនោះហើយមានព្រះរាជឱង្ការចំពោះចម្បេយ្យនាគរាជថា វិមានដ៏ប្រសើរទាំងឡាយរបស់អ្នកនេះ មានពណ៌ដូចព្រះអាទិត្យដ៏ភ្លឺផ្លេកៗ ធម្មជាតប្រាកដដូច្នេះ មិនមានក្នុងមនុស្សលោកទេ

កិមត្ថិយំ(១) ឆាត តតោ ករោសិ ។
តា កម្ពុកាយូរធរា សុវត្ថា
វដ្ដង្គុលី តម្ពតលូបបន្នា
បគ្គយ្ហ ចាយេន្តិ អនោមវណ្ណា
នេតាទិសំ អត្ថិ មនុស្សលោកេ
កិមត្ថិយំ ឆាត តតោ ករោសិ ។
ជង្ឃា ច តេមា បុថុលោមមជ្ឈា
អាកាសកុន្តាភិរុតា សុចិត្តា
នេតាទិសំ អត្ថិ មនុស្សលោកេ
កិមត្ថិយំ ឆាត តតោ ករោសិ ។
កោញ្ចា មយូរា ទិវិយា ច ហំសា
វគ្គុស្សរា កោកិលា សម្បតន្តិ
នេតាទិសំ អត្ថិ មនុស្សលោកេ
កិមត្ថិយំ ឆាត តតោ ករោសិ ។
អម្ពា ច សាលា តិលកា ច ជម្ពុយោ
ឧទ្ទាលកា ចាដលិយោ ច ផុល្លា
នេតាទិសំ អត្ថិ មនុស្សលោកេ

---
១ ម. កឹបត្ថយំ ។

ម្នាលនាគ អ្នកធ្វើតបធម៌ ដើម្បីអ្វី ។ ពួកនាងនាគកញ្ញានោះ ពាក់នូវគ្រឿងប្រដាប់មាស មានសម្លៀកបំពាក់ដ៏ល្អ មានម្រាមដៃមូល ប្រកបដោយផ្ទៃ(ដៃនិងជើង) ដ៏ក្រហម មានសម្បុរមិនអន់អាប់ លើក(នូវទិព្វបាន:) ទៅថ្វាយដើម្បីសោយ ធម្មជាតប្រាកដដូច្នេះមិនមានក្នុងមនុស្សលោកទេ ម្នាលនាគ អ្នកធ្វើតបធម៌ ដើម្បីអ្វី ។ ស្ទឹងទាំងឡាយមានទឹកត្រជាក់ មានត្រីមានស្រកាក្រាស់ មានអាទាសបក្សីយំពីរោះ មានកំពង់ល្អ ធម្មជាតប្រាកដដូច្នេះ មិនមានក្នុងមនុស្សលោកទេ ម្នាលនាគ អ្នកធ្វើតបធម៌ ដើម្បីអ្វី ។ ហ្វូងក្រៀល ក្ងោក ហង្ស តាវៅ ដ៏ជាទិព្វ ស្រែកនូវសម្រែកដ៏ពីរោះ ហើរទំពីព្រឹក្សាមួយ ទៅរកព្រឹក្សាមួយ ធម្មជាតដែលប្រាកដដូច្នេះ មិនមានក្នុងមនុស្សលោកទេ ម្នាលនាគ អ្នកធ្វើតបធម៌ ដើម្បីអ្វី ។ ដើមស្វាយ ដើមសាលព្រឹក្ស ដើមមៀន ដើមព្រីង ដើមរាជព្រឹក្ស ដើមជ្រនៀងទាំងឡាយ មានផ្ការីកស្គុះស្គាយ រុក្ខជាត ដែលប្រាកដដូច្នេះ មិនមាន ក្នុងមនុស្សលោកទេ

កិមត្ថិយំ ជាត តចោ ករោសិ ។
ឥមា ច តេ ចោក្ខរញ្ញា សមន្តតោ
ទិព្យា ច គន្ធា សតតំ សម្បវាយន្តិ
នេតាទិសំ អត្ថិ មនុស្សលោកេ
កិមត្ថិយំ ជាត តចោ ករោសិ ។
[៣៣១] ន បុត្តហេតុ ន ធនស្ស ហេតុ
ន អាយុនោ ចាបិ ជនិន្ទ ហេតុ
មនុស្សយោនឹ អភិបត្ថយានោ
តស្មា បរក្កម្ម តចោ ករោមិ ។
[៣៣២] ត្វំ លោហិតក្ខោ វិហតន្តរំសោ
អលង្កតោ កប្បិតកេសមស្សុ
សុរោសិតោ លោហិតចន្ទនេន
គន្ធព្វរាជាវ ទិសា បភាសសិ ។
ទេវិទ្ធិបត្តោសិ មហានុភាវោ
សព្វេហិ កាមេហិ សមង្គិភូតោ
បុច្ឆាមិ តំ នាគរាជេតមត្ថំ
សេយ្យោ ឥតោ កេន មនុស្សលោកោ ។

ម្នាលនាគ អ្នកធ្វើតបធម៌ ដើម្បីអ្វី ។ ក្ងិនដ៏ជាទិព្វទាំងឡាយ រមែងបក់ផ្សាយជុំវិញស្រះបោក្ខរណីទាំងនេះជានិច្ច គន្ធជាតប្រាកដដូច្នេះ មិនមានក្នុងមនុស្សលោកទេ ម្នាលនាគ អ្នកធ្វើតបធម៌ ដើម្បីអ្វី ។

[៣៣១] (នាគរាជ...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំធ្វើតបធម៌ មិនមែនព្រោះហេតុចង់បានកូន មិនមែនចង់បានទ្រព្យ ឬថា មិនមែនព្រោះហេតុចង់បានអាយុទេ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ចង់បានកំណើតជាមនុស្ស ព្រោះហេតុនោះ ទើបខំប្រឹងធ្វើតបធម៌ ។

[៣៣២] (ព្រះរាជា...) អ្នកមានភ្នែកក្រហម មានរស្មីភ្លឺប្រាលផ្លៅ មានខ្លួនប្រដាប់ហើយ មានសក់និងពុកមាត់កោរកាត់ហើយ ប្រោះព្រំយ៉ាងល្អ ដោយចន្ទន៍ក្រហម ភ្លឺផ្សាយទៅសព្វទិស ដូចជាគន្ធព្វរាជ ។ អ្នកមានឫទ្ធិដូចជាទេវតា មានអានុភាពច្រើនបរិបូណ៌ ដោយកាមទាំងឡាយគ្រប់យ៉ាង ។ ម្នាលនាគរាជ មនុស្សលោកប្រសើរដោយវិសេសជាងនាគពិភពនេះ ដោយហេតុអ្វី យើងសូមសួរអ្នកចំពោះហេតុនុ៎ះឯង ។

[៣៣៣] ជនិន្ទ នាញ្ញត្រ មនុស្សលោកា
សុទ្ធី វ សំវិជ្ជតិ សំយមោ វា
អហញ្ច លទ្ធាន មនុស្សយោនឹ
កាហាមិ ជាតិមរណស្ស អន្តំ ។

[៣៣៤] អទ្ធា ហវេ សេវិតព្វា សបញ្ញា
ពហុស្សុតា យេ ពហុឋានចិន្តិនោ
នារិយោ ច និស្សាន តុវញ្ច នាគ
កាហាមិ បុញ្ញានិ អនប្បកានិ ។

[៣៣៥] អទ្ធា ហវេ សេវិតព្វា សបញ្ញា
ពហុស្សុតា យេ ពហុឋានចិន្តិនោ
នារិយោ ច និស្សាន មមញ្ច រាជ
ករោហិ បុញ្ញានិ អនប្បកានិ ។

[៣៣៦] ឥទញ្ច មេ ជាតរូបំ បហូតំ
រាសិ សុវណ្ណស្ស ច តាលមត្តា
ឥតោ ហរិត្វា សោវណ្ណឃរានិ ការយ
រូបិយស្ស ច ចាការំ ករោន្តុ ។

[៣៣៣] (នាគរាជ...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន សេចក្ដីបរិសុទ្ធក្ដី ការសង្រួមក្ដី បើវៀរចាកមនុស្សលោកចេញហើយ ឥតមានទេ បើទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានកំណើតជាមនុស្សហើយ នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃជាតិនិងមរណៈ ។

[៣៣៤] (ព្រះរាជា...) ពួកជនដែលប្រកបដោយប្រាជ្ញា ជាពហុស្សូត ជាអ្នកគិតនូវហេតុច្រើនប្រការ គេត្រូវគប់រកដោយពិត ម្នាលនាគរាជ ចំណែកខាងយើង បានឃើញនូវពួកនាងនារីផង នូវអ្នកផង នឹងធ្វើបុណ្យទាំងឡាយយ៉ាងច្រើន ។

[៣៣៥] (នាគរាជ...) ពួកជនដែលប្រកបដោយប្រាជ្ញា ជាពហុស្សូត ជាអ្នកគិតនូវហេតុច្រើនប្រការ គេត្រូវគប់រកដោយពិត បពិត្រព្រះរាជា ព្រះអង្គទ្រង់ទតឃើញ នូវពួកនាងនារីផង នូវទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំផង សូមព្រះអង្គធ្វើនូវបុណ្យទាំងឡាយយ៉ាងច្រើនចុះ ។

[៣៣៦] ប្រាក់របស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនេះច្រើនណាស់ ទាំងគំនរមាសក៏ប្រហែលកម្ពស់ដើមត្នោត សូមព្រះអង្គ ឲ្យរាជបម្រើនាំអំពីនាគពិភពនេះ ទៅកសាងព្រះរាជដំណាក់ ជាវិការៈនៃមាស ពួកជាង ចូរធ្វើកំពែងជាវិការៈនៃប្រាក់ចុះ ។

មុត្តានញ្ច វាហសហស្សានិ បញ្ច
វេឡុរិយមិស្សានិ ឥតោ ហរិត្វា
អន្តេបុរេ ភូមិយំ សន្ថរន្តុ
និក្ខទ្មមា ហេហិតិ នីរជា ច ។
ឯតាទិសំ អាវស រាជសេដ្ឋ
វិមានសេដ្ឋំ ពហុ សោភមានំ
ពារាណសឹ នគរំ ឥទ្ធំ ផីតំ
រជ្ជញ្ច ការេហិ អនោមបញ្ញាតិ ។

ចម្បេយ្យជាតកំ ទសមំ ។

មហាបលោភនជាតកំ

[៣៣៦] ព្រហ្មលោកា ចវិត្វាន ទេវបុត្តោ មហិទ្ធិកោ
រញ្ញោ បុត្តោ ឧទចាទិ សព្វកាមសមិទ្ធិសុ ។
កាមា វា កាមសញ្ញា វា ព្រហ្មលោកេ ន វិជ្ជតិ
ស្វាស្សុ តាយេវ សញ្ញាយ កាមេហិ វិជិគុច្ឆថ ។
តស្ស ចន្តេបុរេ អាសិ ឈានាគារំ សុមាបិតំ
សោ តត្ថ បដិសល្លីនោ ឯកោរហសិ ឈាយថ ។

គំនរកែវមុក្តា មានប្រាំពាន់វាហៈ(រទេះ) គំនរកែវពៃទូរ្យ (ប្រាំពាន់វាហៈ)នេះ សូមពួកជននាំទៅអំពីនាគពិភពនេះ ហើយក្រាលលើផែនដីខាងក្នុងបុរី ឲ្យជាទីមិនមានភក់ មិនមានធូលី ។ បពិត្រព្រះរាជាដ៏ប្រសើរ សូមព្រះអង្គគ្រប់គ្រងក្រុងពារាណសីឲ្យជាវិមានប្រសើរ មានលម្អច្រើនអន្លើ ជានគរស្តុកស្តម្ភ ទូលំទូលាយមានសភាពដូច្នេះចុះ បពិត្រព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាមិនថោកថយ សូមព្រះអង្គសោយរាជ្យចុះ ។

ចប់ ចម្បេយ្យជាតក ទី ១០ ។

មហាបលោភនជាតក

[៣៣៧] (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សម្តែងជាតកនេះថា) ទេវបុត្រមានឫទ្ធិច្រើន ច្យុតចាកព្រហ្មលោកបានកើតជាបុត្រនៃព្រះរាជា ទ្រង់បិតនៅក្នុងសម្បត្តិជាគ្រឿងញុំាងសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួងឲ្យសម្រេច ។ កាមទាំងឡាយក្តី កាមសញ្ញាក្តី មិនមានក្នុងព្រហ្មលោកទេ ព្រះរាជបុត្រនោះនឿយណាយចាកកាមទាំងឡាយ ព្រោះឈានសញ្ញា (ដែលកើតក្នុងព្រហ្មលោក) នោះឯង ។ ក៏ក្នុងព្រះរាជវាំង នៃព្រះរាជានោះ មានព្រះរាជដំណាក់សម្រាប់ចម្រើនឈាន ដែលគេកសាងហើយដោយល្អ ព្រះរាជបុត្រនោះ ទ្រង់សម្ងំតែមួយព្រះអង្គឯង ចម្រើនឈានក្នុងទីកំបាំង ក្នុងព្រះរាជដំណាក់នោះ ។

ស រាជា បរិទេវេសិ បុត្តសោកេន អដ្ដិតោ

ឯកបុត្តោ ចយំ មយ្ហំ ន ច កាមានិ ភុញ្ជតិ ។

កោនុ ខ្វេត្ថ ឧបាយោ សោ កោ វា ជានាតិ កិញ្ចនំ

យោ មេ បុត្តំ បលោភេយ្យ យថា កាមានិ បត្ថយេ ។

[៣៣៨] អហុ កុមារិ តត្ថេវ វណ្ណរូបសមាហិតា

កុសលា នច្ចគីតស្ស វាទិតេ ច បទក្ខិណា

សា តត្ថ ឧបសង្កម្ម រាជានំ ឯតទព្រវិ

អហំ ខោ នំ បលោភេយ្យំ សចេ ភត្តា ភវិស្សតិ ។

[៣៣៩] តំ តថាវាទិនឹ រាជា កុមារឹ ឯតទព្រវិ

ត្វញ្ញេវ នំ បលោភេហិ តវ ភត្តា ភវិស្សតិ ។

[៣៤០] សា ច អន្តេបុរំ គន្ត្វា ពហុំ កាមូបសញ្ហិតំ

ហទយង្គមា បេមនីយា ចិត្រា គាថា អភាសថ ។

ព្រះបាទកាសីនោះ ទ្រង់បរិទេវនាការចង្អៀតចង្អល់ ដោយសេចក្តីសោក ព្រោះព្រះរាជបុត្រថា ព្រះរាជបុត្រតែមួយ របស់យើងនេះ មិនបរិភោគកាម ។ ឧបាយក្នុងរឿងនេះ ដូចម្តេចហ្ន៎ ឬថា នរណាហ្ន៎ ចេះខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងរឿងនេះ អ្នកណាអាចប្រលោមកូនអញ ឲ្យប្រាថ្នាកាមទាំងឡាយបាន ។

[៣៣៨] ក្នុងព្រះរាជវាំងនោះឯង មានកុមារីម្នាក់ ជាស្ត្រីមានសម្បុរនិងរូបល្អ ជាស្ត្រីឈ្លាសវាងវៃ ក្នុងការរាំច្រៀង ទាំងបានសិក្សាល្អក្នុងការប្រគំ កុមារីនោះ ចូលទៅគាល់ក្នុងទីនោះហើយ ក្រាបបង្គំទូល (ព្រះរាជា)ថា បើព្រះរាជឱរសនឹងបានជាព្រះភស្តានៃខ្ញុំម្ចាស់ ខ្ញុំម្ចាស់អាចនឹងប្រលោមព្រះរាជឱរសនោះឲ្យខាងតែបាន ។

[៣៣៩] ព្រះរាជា ទ្រង់មានព្រះរាជឱង្ការដូច្នេះនឹងកុមារីដែលនិយាយដូច្នោះនោះថា ចូរនាងប្រលោមព្រះរាជឱរសនោះចុះ ព្រះរាជឱរសនោះ នឹងជាភស្តារបស់នាង ។

[៣៤០] កុមារីនោះ ក៏ទៅខាងក្នុងព្រះរាជវាំងហើយ (ច្រៀង) នូវចម្រៀងដែលប្រកបដោយកាមច្រើនប្រការ ពោលគាថា ដ៏វិចិត្រជាទីស្រឡាញ់ ជ្រួតជ្រាបក្នុងហឫទ័យ ។

វីសតិនិបាតេ ឯកាទសមំ មហាបលោភនជាតកំ

[៣៨១] តស្សា ច គាយមានាយ សទ្ទំ សុត្វាន នារិយា
កាមច្ឆន្ទស្ស ឧប្បជ្ជិ ឈានំ សោ បរិហាយថ ។
កស្សេសោ សទ្ទោ កោ វាសោ ភណតិ ឧច្ចាវចំ ពហុំ
ហទយង្គមំ បេមនីយំ អហោ[1] កណ្ណសុខំ មម ។

[៣៨២] ឯសា ខោ បមុទា[2] នេវ វិញ្ញា ឯសា អនប្បិកា
សចេ ត្វំ កាមេ ភុញ្ជេយ្យ ភិយ្យោ ភិយ្យោ ជហេយ្យុ[3]តំ ។

[៣៨៣] ឥជ្ឈ អាគច្ឆតោវេន អវិទូរម្ហិ គាយតុ
អស្សមស្ស សមីបម្ហិ សន្តិកេ មយ្ហ គាយតុ ។

[៣៨៤] តិរោកុឌ្ឌម្ហិ គាយិត្វា ឈានាគារម្ហិ បាវិសិ
ពន្ធិតុំ អនុបុព្វេន អរញ្ញមិវ កុញ្ជរំ ។

[៣៨៥] តស្មា កាមរសំ ញត្វា ឥស្សាជម្មោ អជាយថ
អហាមេវ កាមេ ភុញ្ជេយ្យំ មា អញ្ញោ បុរិសោ អហុ ។
តតោ អសឹ គហេត្វាន បុរិសេ ហន្តុំ ឧបក្កមិ
អហាមេវេកោ ភុញ្ជិស្សំ មា អញ្ញោ បុរិសោ សិយា ។

---

១ ឱ. អថោ ។ ២ ឱ. ម. បមទា ។ ៣ ឱ. ឆាទេយ្យុតំ ។ ម. ឆន្ទេយ្យំ តំ ។

[៣៤១] ចំណង់ក្នុងកាមកើតឡើង ដល់ព្រះរាជបុត្រនោះ ព្រោះបានស្តាប់សំឡេងរបស់នារីច្រៀងថ្វាយនោះឯង ព្រះរាជឱរសនោះទ្រង់សាកសួរជនថា យីអើ នុ៎ះជាសំឡេងនរណា ឬថា នរណានោះពោលពាក្យខ្ពស់ទាបច្រើន ដ៏ជ្រួតជ្រាបក្នុងហឫទ័យជាទីស្រឡាញ់ជាសុខត្រចៀករបស់អញ ។

[៣៤២] បពិត្រព្រះសម្មតិទេព នុ៎ះឯងជាស្រ្តី ស្រ្តីនុ៎ះចេះល្បែងច្រើនប្រការ បើព្រះអង្គទ្រង់សោយនូវកាមទាំងឡាយណា កាមទាំង-ឡាយនោះ នឹងញុំាងព្រះអង្គឲ្យរីងរឹតតែគាប់ព្រះទ័យ ។

[៣៤៣] អើបើដូច្នោះ ចូរកុមារីមកអាយចុះ ចូរច្រៀងក្នុងទីជិតចុះ ចូរច្រៀងក្នុងទីជិតអាស្រម ក្នុងសម្នាក់នៃយើងចុះ ។

[៣៤៤] កុមារីនោះ ច្រៀងក្នុងទីខាងក្រៅជញ្ជាំង ហើយចូលទៅក្នុងព្រះរាជដំណាក់សម្រាប់ចម្រើនឈាន ដើម្បីចងព្រះរាជកុមារនោះតាមលំដាប់ ដូចជាហ្មដំរីចងដំរីក្នុងព្រៃ ។

[៣៤៥] ធម៌ច្រណែនបានកើតព្រោះដឹងនូវកាមរសនៃកុមារីនោះ យើងត្រូវតែបរិភោគកាមទាំងឡាយតែម្នាក់ឯងប៉ុណ្ណោះ កុំឲ្យមានបុរសដទៃឡើយ ។ តពីនោះទៅ ព្រះរាជកុមារទ្រង់កាន់ដាវព្យាយាមដើម្បីសម្លាប់បុរសទាំងឡាយ ដោយគិតថា អញត្រូវបរិភោគកាមតែម្នាក់ឯងប៉ុណ្ណោះ កុំគប្បីមានបុរសដទៃ ។

[៣៤៦] តតោ ជានបទា សព្វេ វិក្កន្ទីសុ សមាគតា
បុត្តោ ត្យាយំ មហារាជ ជនំ ហេឋេត្យទូសកំ ។
[៣៤៧] តញ្ច រាជា និរាហេសិ(១) សម្មា(២)រដ្ឋា ច ខត្តិយោ
យាវតា វិជិតា មយ្ហំ ន តេ វត្តព្វ តាវទេ ។
[៣៤៨] តតោ សោ ភរិយមាទាយ សមុទ្ទំ ឧបសង្កមិ
បណ្ណសាលំ ករិត្វាន វនំ ឧញ្ឆាយ ចារិសិ ។
[៣៤៩] អថេត្ថ ឥសិ មាគញ្ឆិ សមុទ្ទមុបរូបរិ
សោ តស្ស គេហំ ចាវេក្ខិ ភត្តកាលេ ឧបដ្ឋិតេ ។
[៣៥០] តញ្ច ភរិយា បលោភេសិ បស្ស យាវ សុទារុណំ
ចុតោ សោ ព្រហ្មចរិយម្ហា ឥទ្ធិយា បរិហាយថ ។
[៣៥១] រាជបុត្តោ ច ឧញ្ឆាតោ វនមូលផលំ ពហុំ
សាយំ កាជេន អាទាយ អស្សមំ ឧបសង្កមិ ។
[៣៥២] ឥសិ ច ខត្តិយំ ទិស្វា សមុទ្ទំ ឧបសង្កមិ
វេហាយសំ គមិស្សន្តិ សីទតេ សោ មហណ្ណវេ ។

---
១ ឱ. វិហាហេសិ ។ ម. វិវាហេសិ ។ ២ ម. តម្ហា ។

[៣៨៦] ក្នុងកាលនោះ អ្នកជនបទទាំងអស់ មកប្រជុំគ្នា កន្ទក់កន្ទេញថា បពិត្រមហារាជ ព្រះរាជបុត្ររបស់ព្រះអង្គនេះ បៀតបៀនទូវជនដែលមិនប្រទូស្ត ។

[៣៨៧] ព្រះរាជាជាក្សត្រទ្រង់បំបរបង់ព្រះរាជបុត្រចេញចាកដែននោះថា ទីដែនរបស់អញមានត្រឹមណា ឯងមិនត្រូវនៅ ត្រឹមនោះទេ ។

[៣៨៨] លំដាប់នោះព្រះរាជកុមារនោះ ទ្រង់នាំភរិយាចូលទៅជិតសមុទ្រ ធ្វើនូវបណ្ណសាលា ហើយចូលទៅកាន់ព្រៃដើម្បីស្វែងរកផលាផល ។

[៣៨៩] លំដាប់នោះ ឥសីមកខាងលើៗសមុទ្រដល់ក្នុងទីនុ៎ះ ឥសីនោះបានឃើញផ្ទះរបស់ព្រះរាជកុមារនោះក្នុងកាលភត្តដល់ហើយ ។

[៣៩០] ឯភរិយាក៏ប្រលោមតាបសនោះ (ម្នាលភិក្ខុ) អ្នកចូរមើលអំពើអាក្រក់គួរស្មើម (នោះ) ចុះ តាបសនោះឃ្លាតចាកព្រហ្មចរិយធម៌ហើយ ក៏សាបសូន្យចាកឫទ្ធិ ។

[៣៩១] ចំណែកខាងព្រះរាជបុត្រ ដល់វេលាល្ងាចក៏នាំយកមើមឈើនិងផ្លែឈើជាច្រើន មកអំពីទីស្វែងរកផលាផល ដោយអម្រែក ហើយចូលទៅកាន់អាស្រម ។

[៣៩២] ឯឥសីបានឃើញស្តេចហើយ ក៏ចូលទៅជិតសមុទ្រដោយគិតថា អញនឹងទៅកាន់អាកាស តែឥសីនោះ លិចចុះក្នុងសមុទ្រ ។

១២៩

[៣៨៣] ខត្តិយោ ច ឥសី ទិស្វា សីទមានំ មហណ្ណវេ
តស្សេវ អនុកម្បាយ ឥមា គាថា អភាសថ ។
[៣៨៤] អភិជ្ជមានេ វារិស្មឹ សយំ អាគម្ម ឥទ្ធិយា
មិស្សីភាវិត្ថិយា គន្ត្វា សំសីទតិ មហណ្ណវេ ។
អាវដ្ដនី មហាមាយា ព្រហ្មចរិយវិកោបនា
សីទន្តិ នំ វិទិត្វាន អារកា បរិវជ្ជយេ ។
អនលា[1] មុទុសម្ភាសា ទុប្បូរត្តា នទីសមា
សីទន្តិ នំ វិទិត្វាន អារកា បរិវជ្ជយេ ។
យំ ឯតា ឧបសេវន្តិ ឆន្ទសា វា ធនេន វា
ជាតវេទោវ សណ្ឋានំ ខិប្បំ អនុទហន្តិ នំ ។
[៣៨៥] ខត្តិយស្ស វចោ សុត្វា ឥសិស្ស និព្វិទោ អហុ
លទ្ធា ចោរាណកំ មគ្គំ គច្ឆតេ សោ វិហាយសំ ។
[៣៨៦] ខត្តិយោ ច ឥសី ទិស្វា គច្ឆមានំ វិហាយសំ
សំវេគំ អលភិ ធីរោ បព្វជ្ជំ សមរោចយិ ។

---

១ ឱ. ម អនលា ។

[៣៥៣] មហាក្សត្របានឃើញឥសីកំពុងលិចក្នុងសមុទ្រហើយពោលគាថាទាំងនេះ ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះដល់តាបសនោះថា ។

[៣៥៤] តាបសមកលើទឹកមិនបែក ដោយឫទ្ធិខ្លួនឯង ហើយលិចក្នុងសមុទ្រ ព្រោះដល់នូវសេចក្តីច្រឡូកច្រឡំ ដោយស្ត្រី ។ ធម្មតាពួកស្រី ជាអ្នកនាំឲ្យវិលវល់ណាស់ មានមាយាច្រើន ជាអ្នកញាំងព្រហ្មចរិយធម៌ឲ្យកម្រើក តែងនាំពន្លិច បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះហើយ គប្បីវៀរអំពីចម្ងាយ ។ ពួកស្រីមានសម្តីឥតទោស មានសម្តីទន់ភ្លន់ ស្មើដោយស្ទឹង ព្រោះគេបំពេញបានដោយកម្រ តែងនាំពន្លិច បុគ្គលអ្នកដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះហើយគប្បីវៀរចេញអំពីចម្ងាយ ។ ស្រីទាំងនុ៎ះ ចូលទៅគប់រកបុរសណាព្រោះសេចក្តីពេញចិត្តក្តី ព្រោះទ្រព្យក្តី រមែងដុតបំផ្លាញបុរសនោះយ៉ាងឆាប់ ដូចភ្លើងព្រៃដុតនូវឋានទីរបស់ខ្លួន ។

[៣៥៥] សេចក្តីនឿយណាយ ក៏កើតមានឡើងដល់ឥសី ព្រោះបានស្តាប់ព្រះរាជបន្ទូលរបស់មហាក្សត្រ ហើយត្រឡប់បាននូវផ្លូវចាស់ (ឈានវិសេស) ក៏ទៅតាមអាកាសវិញ ។

[៣៥៦] ព្រះមហាក្សត្រជាអ្នកប្រាជ្ញ លុះបានឃើញឥសីទៅតាមអាកាសហើយ ក៏បាននូវសេចក្តីតក់ស្លុត ទ្រង់គាប់ព្រះរាជហឫទ័យសិប់ចំពោះបព្វជ្ជា ។

តតោ សោ បព្វជិត្វាន កាមរាគំ វិរាជយិ

កាមរាគំ វិរាជេត្វា ព្រហ្មលោកូបគោ អហូតិ ។

មហាបលោភនជាតកំ ឯកាទសមំ ។

បញ្ចបណ្ឌិតជាតកំ

[៣៨៧] បញ្ច បណ្ឌិតា សមាគតា[១]

បញ្ហោ មេ បដិភាតិ តំ សុណាថ

និន្ទិយមត្ថំ បសំសិយំ វា

កស្សេវាវីករេយ្យ[២] គុយ្ហមត្ថំ ។

[៣៨៨] ត្វំ នោ អាវីករោហិ ភូមិបាល

ភត្តា ភារសហោ តុវំ វទេតំ

តវ ឆន្ទរុចីនិ សម្មសិត្វា

អថ វក្ខន្តិ ជនិន្ទ បញ្ច ធីរា ។

[៣៨៩] យា សីលវតី អនញ្ញថេយ្យា

ភត្តុ ឆន្ទវសានុគា បិយា មនាបា

១ ម. សមាគតាត្ថ ។ ២ ម. កស្សាវីករេយ្យ ។

លំដាប់នោះ ព្រះមហាក្សត្រនោះទ្រង់បព្វជ្ជាហើយ ក៏នឿយណាយចាកកាមរាគ លុះនឿយណាយចាកកាមរាគហើយ បានចូលទៅកើតក្នុងព្រហ្មលោក ។

ចប់ មហាបលោភនជាតក ទី ១១ ។

បញ្ចបណ្ឌិតជាតក

[៣៥៧] (ព្រះបាទវិទេហៈត្រាស់ថា) អ្នកប្រាជ្ញទាំង ៥ នាក់មកជួបជុំគ្នាហើយ ប្រស្នាក្លឺច្បាស់ដល់យើង អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់ប្រស្នានោះ អ្នកផងគួរសម្តែង (ប្រាប់) នូវសេចក្តីដែលគួរនិន្ទា ឬគួរសរសើរ ដែលជាអាថ៌កំបាំង ដល់នរណា ។

[៣៥៨] (អាចារ្យសេនកៈទូលថា) បពិត្រព្រះភូមិបាល សូមព្រះអង្គធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងឡាយ ព្រះអង្គជាអ្នកចិញ្ចឹម ជាអ្នកអត់ធន់នូវរាជកិច្ចដ៏ធ្ងន់ សូមព្រះអង្គទ្រង់ពោលប្រស្នាទុំះមុន បពិត្រព្រះជនិន្ទ អ្នកប្រាជ្ញទាំង ៥ នាក់ពិចារណានូវរបស់ជាទីស្រឡាញ់ និងជាទីគាប់ព្រះទ័យរបស់ព្រះអង្គ ហើយនឹងក្រាបទូល ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។

[៣៥៩] (ព្រះរាជា...) ភរិយាណា មានសីលពិត ដែលបុរសដទៃលួច(សម្ពស្ស)មិនបាន ជាស្រីប្រព្រឹត្តតាមអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ភស្តា ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃភស្តា

និន្ទិយមត្ថំ បសំសិយំ វា
ភរិយា យាវីករេយ្យ កុយ្ហមត្ថំ ។

[៣៦០] យោ កិច្ចកតស្ស អាតុរស្ស
សរណំ ហោតិ គតិ បរាយនញ្ច
និន្ទិយមត្ថំ បសំសិយំ វា
សខិនោ វាវីករេយ្យ កុយ្ហមត្ថំ ។

[៣៦១] យោ ជេដ្ឋោ អថ មជ្ឈិមោ កនិដ្ឋោ
សោ ចេ សីលសមាហិតោ ឋិតត្ថោ
និន្ទិយមត្ថំ បសំសិយំ វា
ភាតុនោ វាវីករេយ្យ កុយ្ហមត្ថំ ។

[៣៦២] យោ វេ បិតុ ហទយស្ស បទ្ធគូ
អនុជាតោ បិតរំ(១) អនោមបញ្ញោ
និន្ទិយមត្ថំ បសំសិយំ វា
បុត្តស្សាវីករេយ្យ កុយ្ហមត្ថំ ។

[៣៦៣] មាតា ទ្វិបទជនិន្ទសេដ្ឋ
យោ នំ បោសេតិ ឆន្ទសា បិយេន
និន្ទិយមត្ថំ បសំសិយំ វា
មាតុយាវីករេយ្យ កុយ្ហមត្ថំ ។

១ បញ្ចម្យត្ថេ ទុតិយាវិភត្តិ ហោតិ ។ បិតរាតិ បទំ អដ្ឋកថាយំ ទិស្សតិ ។

បុគ្គលគួរប្រាប់នូវសេចក្តីដែលគួរនិន្ទា ឬគួរសរសើរ ដែលជាអាថ៌កំបាំង ដល់ភរិយា(នោះ) ឬ ។

[៣៦០] (អាចារ្យសេនកៈ...) សម្លាញ់ណាជាទីរលឹក ជាគតិ ជាទីពឹង របស់អ្នកដែលដល់នូវសេចក្តីលំបាក អ្នកដែលក្តៅក្រហាយ បុគ្គលគួរប្រាប់នូវសេចក្តីដែលគួរនិន្ទា ឬគួរសរសើរ ដែលជាអាថ៌កំបាំង ដល់សម្លាញ់(នោះ) ។

[៣៦១] (អាចារ្យបុក្កុសៈ...) បងប្អូនណា ទោះបីជាបងបង្អស់ក្តី កណ្តាលក្តី ជាប្អូនពៅក្តី បើបងប្អូននោះតម្កល់នៅស៊ប់ក្នុងសីល មានចិត្តនឹងនួន បុគ្គលគួរប្រាប់នូវសេចក្តីដែលគួរនិន្ទា ឬគួរសរសើរ ដែលជាអាថ៌កំបាំង ដល់បងប្អូន (នោះ) ។

[៣៦២] (អាចារ្យកាមិន្ទ...) កូនប្រុស អ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចនៃហឫទ័យរបស់បិតា ជាអ្នកធ្វើតាមពាក្យ ជាអនុជាតបុត្រ មានប្រាជ្ញាមិនអន់ថយជាងបិតា បុគ្គលគួរប្រាប់នូវសេចក្តីដែលគួរនិន្ទាឬគួរសរសើរដែលជាអាថ៌កំបាំង ដល់កូនប្រុស(នោះ) ។

[៣៦៣] (អាចារ្យទេវិន្ទ...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ដ៏ប្រសើរជាងមនុស្ស មាតាណាចិញ្ចឹមកូននោះ ដោយសេចក្តីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត បុគ្គលគួរប្រាប់នូវសេចក្តីដែលគួរនិន្ទា ឬគួរសរសើរ ដែលជាអាថ៌កំបាំង ដល់មាតា(នោះ) ។

[៣៦៤] គុយ្ហស្ស ហិ គុយ្ហមេវ សាធុ
ន ហិ គុយ្ហស្ស បសត្ថមាវិកម្មំ
អនិប្ផន្នតាយ សហេយ្យ ធីរោ
និប្ផន្នត្ថោវ យថាសុខំ ភណេយ្យ ។

[៣៦៥] កឹ ត្វំ វិមនោសិ រាជសេដ្ឋ
ទ្វិបទិន្ទ[១] វចនំ សុណោម តេ តំ
កឹ ចិន្តយមានោ ទុម្មនោសិ
ន ហិ ទេវ អបរាធោ អត្ថិ មយ្ហំ ។

[៣៦៦] បញ្ហោ វជ្ឈោ មហោសធោ
អាណត្តោ មេ វធាយ ភូរិបញ្ញោ
តំ ចិន្តយមានោ ទុម្មនោស្មិ
ន ហិ ទេវិ អបរាធោ អត្ថិ តុយ្ហំ ។

[៣៦៧] អភិទោសគតោទានិ ឯហិសិ
កឹ សុត្វា កឹ សង្កតេ មនោ តេ
កោ តេ កិមវោច ភូរិបញ្ញ

១ ម. ទ្វិបទជនិន្ទ ។

[៣៦៤] (មហោសធបណ្ឌិត...) សេចក្តីពិតថា ការលាក់ នូវអាថ៌កំបាំង ជាការប្រពៃ ការប្រាប់នូវអាថ៌កំបាំង គេមិនសរសើរទេ អ្នកប្រាជ្ញ កាលបើសេចក្តីប្រាថ្នាមិនទាន់សម្រេចនៅឡើយ ត្រូវអត់សង្កត់ទុក លុះសម្រេចប្រយោជន៍ហើយ ទើបគួរនិយាយ តាមសប្បាយចុះ ។

[៣៦៥] (នាងឧទុម្ពរាទេវី...) បពិត្រព្រះរាជាដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គទ្រង់មានព្រះទ័យប្រែប្រួលឬ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងមនុស្ស ខ្ញុំម្ចាស់ស្តាប់ព្រះតម្រាស់របស់ព្រះអង្គនោះហើយ តើព្រះអង្គទ្រង់ព្រះចិន្តាដូចម្តេច បានជាទ្រង់តូចព្រះទ័យ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ខ្ញុំម្ចាស់មិនមានកំហុសទេឬ ។

[៣៦៦] (ព្រះរាជា...)មហោសធ ត្រូវគេសម្លាប់ព្រោះតែប្រស្នា មហោសធ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាដូចផែនដី ខ្ញុំបង្គាប់គេឲ្យសម្លាប់ហើយ ខ្ញុំគិតរឿងនោះ បានជាតូចចិត្ត ម្នាលនាងទេវី កំហុសរបស់នាងមិនមានទេឬ ។

[៣៦៧] (ព្រះរាជា...) អ្នកឯង ទើបតែទៅផ្ទះ ក្នុងពេលព្រលប់សោះ ឥឡូវនេះ ស្រាប់តែមកវិញភ្លាម អ្នកឯងឮដំណឹងដូចម្តេច ចិត្តរបស់អ្នកឯង រង្កៀសដូចម្តេច ម្នាលអ្នកមានប្រាជ្ញាដូចផែនដី នរណាបានប្រាប់ដំណឹងដូចម្តេច ដល់អ្នក

ឥង្ឃេតំ វចនំ សុណោម ព្រូហិ មេ តំ ។

[៣៦៨] បញ្ហោ វល្លោ មហោសធោ
យទិ តេ មន្តយិតំ ជនិន្ទ ទោសំ
ភរិយាយ[១] រហោគតោ អសំសិ
កុយ្ហំ ចាតុកាតំ សុតំ មមេតំ ។

[៣៦៩] យំ សាលវនស្មិំ សេនកោ
ចាបកម្មមកាសិ អសព្ភិរូបំ
សខិនោវ រហោគតោ អសំសិ
កុយ្ហំ ចាតុកាតំ សុតំ មមេតំ ។

[៣៧០] បុក្កុសបុរិសស្ស តេ ជនិន្ទ
ឧប្បន្នោ រោគោ អរាជបត្តោ
ភាតុវ រហោគតោ អសំសិ
កុយ្ហំ ចាតុកាតំ សុតំ មមេតំ ។

[៣៧១] អាពាធាយំ អសព្ភិរូបោ
កាមិន្ទោ នរទេវេន ផុដ្ឋោ

១ ម. ភរិយា ។

យើងចង់ស្តាប់ពាក្យនោះ អ្នកចូរប្រាប់ពាក្យនោះដល់យើង ។

[៣៦៨] (មហោសធ...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ព្រះអង្គស្តេចទៅក្នុងទីស្ងាត់ បានប្រាប់នូវអាថ៌កំបាំង ដែលព្រះអង្គប្រឹក្សាហើយក្នុងពេលព្រលប់ ដល់ព្រះអគ្គមហេសីថា មហោសធត្រូវគេសម្លាប់ ព្រោះតែប្រស្នា ក្នុងកាលណា សេចក្តីកំបាំងឈ្មោះថាព្រះអង្គធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ ក្នុងកាលនោះ សេចក្តីកំបាំងនុ៎ះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំបានឮហើយ ។

[៣៦៩] អាចារ្យសេនកៈបានធ្វើអំពើអាក្រក់ ជាអំពើមានសភាពមិនល្អក្នុងឧទ្យាន ដ៏ដេរដាសដោយដើមសាលព្រឹក្ស បានទៅក្នុងទីស្ងាត់ ហើយប្រាប់ដល់សម្លាញ់ សេចក្តីកំបាំងណា ដែលអាចារ្យសេនកៈ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ សេចក្តីកំបាំងនុ៎ះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំបានឮហើយ ។

[៣៧០] បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន រោគ(ឃ្លង់) កើតឡើងដល់បុក្កុសបុរស របស់ព្រះអង្គ រោគនោះ មិនសមគួរដល់ព្រះរាជាទេ គាត់បានទៅក្នុងទីស្ងាត់ ហើយប្រាប់ ដល់បងប្អូនប្រុស សេចក្តីកំបាំងណា ដែលអាចារ្យបុក្កុសៈ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ សេចក្តីកំបាំងនុ៎ះ ទូលប្រះបង្គំជាខ្ញុំបានឮហើយ ។

[៣៧១] អាចារ្យកាមិន្ទនេះ មានអាពាធដ៏អាក្រក់ គឺត្រូវនរទេវយក្ខចូល

បុត្តស្ស រហោគតោ អសំសិ
កុយ្ហំ ចាតុកាតំ សុតំ មមេតំ ។

[៣៧២] អឌ្ឍរត្តិំ មណិរតនំ ឧឡារំ
សក្កោ តេ អជជា បិតាមហស្ស
ទេវិន្ទស្ស គតំ តទជ្ជ ហត្ថំ
មាតុ ច រហោគតោ អសំសិ
កុយ្ហំ ចាតុកាតំ សុតំ មមេតំ ។

[៣៧៣] កុយ្ហស្ស ហិ កុយ្ហមេវ សាធុ
ន ហិ កុយ្ហស្ស បសត្ថមាវិកម្មំ
អនិប្ផន្នតាយ សហេយ្យ ធីរោ
និប្ផន្នត្ថោវ យថាសុខំ ភណេយ្យ ។

ន កុយ្ហ មត្ថំ វិវរេយ្យ រក្ខេយ្យ នំ យថា និធឹ
ន ហិ ចាតុកតោ សាធុ កុយ្ហោ អត្ថោ បជានតា ។
ថិយា កុយ្ហំ ន សំសេយ្យ អមិត្តស្ស ច បណ្ឌិតោ

បានទៅក្នុងទីស្ងាត់ ហើយប្រាប់ដល់កូនប្រុស សេចក្តីកំបាំងណា ដែលអាចារ្យកាមិន្ទ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ សេចក្តីកំបាំងនុ៎ះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំបានឮហើយ ។

[៣៧២] ព្រះឥន្ទ្របានថ្វាយមណិរតន៍មានជ្រុង ៨ ដ៏ថ្លៃថ្លា (ដល់ព្រះបាទកុសរាជ) ជាព្រះអយ្យកោរបស់ព្រះអង្គ ថ្ងៃនេះមណិរតន៍នោះទៅនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃ នៃអាចារ្យទេវិន្ទហើយ អាចារ្យទេវិន្ទទៅក្នុងទីស្ងាត់ ហើយប្រាប់ដល់មាតា សេចក្តីកំបាំងណា ដែលអាចារ្យទេវិន្ទធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ សេចក្តីកំបាំងនុ៎ះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំបានឮហើយ ។

[៣៧៣] សេចក្តីពិតថា ការលាក់នូវអាថ៌កំបាំង ជាការប្រពៃ ការប្រាប់នូវអាថ៌កំបាំង គេមិនសរសើរទេ អ្នកប្រាជ្ញ កាលបើសេចក្តីប្រាថ្នាមិនទាន់សម្រេច ត្រូវអត់សង្កត់ទុក លុះសម្រេចប្រយោជន៍ហើយ ទើបគួរនិយាយ តាមសប្បាយចុះ ។ បុគ្គលមិនគប្បីបើក នូវអាថ៌កំបាំង គប្បីរក្សា នូវអាថ៌កំបាំងនោះ ដូចជារក្សា នូវកំណប់ ដ្បិតថា អាថ៌កំបាំងដែលបុគ្គលអ្នកដឹងច្បាស់ មិនធ្វើឲ្យប្រាកដ ជាការប្រពៃ ។ អ្នកប្រាជ្ញមិនគប្បីនិយាយប្រាប់ នូវអាថ៌កំបាំង ដល់ស្រី ដល់ជនជាសត្រូវ

យោ ចាមិសេន សំហីរោ ហទយត្ថេនោ ច យោ នរោ
គុយ្ហមត្ថមសម្ពុទ្ធំ សម្ពោធយតិ យោ នរោ
មន្តភេទភយា តស្ស ទាសភូតោវ តិតិក្ខតិ ។
យាវន្តោ បុរិសស្សត្ថំ គុយ្ហំ ជានន្តិ មន្តិនំ
តាវន្តោ តស្ស ឧព្វេគា តស្មា គុយ្ហំ ន វិស្សជេ ។
វិវិច្ច ភាសេយ្យ ទិវា រហស្សំ
រត្តឹ គិរំ នាតិវេលំ បមុញ្ចេ
ឧបស្សុតិកា ហិ សុណន្តិ មន្តំ
តស្មា មន្តោ ខិប្បមុបេតិ ភេទន្តិ ។

បញ្ចបណ្ឌិតជាតកំ ទ្វាទសមំ ។

ហត្ថិបាលជាតកំ

[៣៧៤] ចិរស្សំ វត បស្សាម ព្រាហ្មណំ ទេវវណ្ណិនំ
មហាជដំ ខារិជរំ បង្កទន្តំ រជស្សិរំ ។
ចិរស្សំ វត បស្សាម ឥសឹ ធម្មគុណេ រតំ
កាសាយវត្ថវសនំ វាកចីរំ បរិច្ឆទំ ។

ដល់ជនរឡឹបរឡប់ដោយអាមិស ដល់ជនលួចគំនិតគ្នា ជនណា តែងញុាំងអាថ៌កំបាំង ដែលមិនទាន់មានគេដឹងឲ្យគេដឹង អ្នកប្រាជ្ញ តែងអត់សង្កត់មិនប្រាប់ដល់ជននោះ ព្រោះខ្លាចបែកការដែលគិតទុក ដូចជាមនុស្សខ្ញុំគេ ។ ជនទាំងឡាយប៉ុន្មាននាក់ដឹងនូវមន្តជាអាថ៌កំ-បាំងរបស់បុរស សេចក្តីតក់ស្លុតប៉ុណ្ណោះ តែងកើតឡើងដល់បុរសនោះ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកប្រាជ្ញមិនគប្បីផ្សាយ នូវអាថ៌កំបាំង ។

ក្នុងវេលាថ្ងៃ អ្នកប្រាជ្ញ គប្បីនិយាយអាថ៌កំបាំងក្នុងទីស្ងាត់ មិនគប្បីបញ្ចេញសំឡេងក្នុងវេលាយប់ឲ្យហួសកម្រិត ព្រោះថា ពួកអ្នកឈ្លបស្តាប់ រមែងឮនូវអាថ៌កំបាំង ដែលប្រឹក្សាគ្នា ព្រោះហេតុនោះ គំនិតនឹងដល់នូវការបែកធ្លាយយ៉ាងឆាប់ ។

ចប់ បញ្ចបណ្ឌិតជាតក ទី ១២ ។

ហត្ថិបាលជាតក

[៣៧៤] (ហត្ថិបាលកុមារពោលថា) យូរណាស់ហើយយើងទើបនឹងឃើញព្រាហ្មណ៍ មានភេទដូចទេវតា មានផ្នួងសក់ធំ មានធូលីលើព្រះសិរ ។ យូរណាស់ហើយ យើងទើបនឹងឃើញឥសី អ្នកត្រេកអរក្នុងធម្មគុណ ស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ មានសំបកឈើជាគ្រឿងបិទបាំង ។

អាសនំ ឧទកំ បជ្ជំ បដិគ្គណ្ហាតុ នោ ភវំ
អគ្ឃេ ភវន្តំ បុច្ឆាម អគ្ឃំ កុរុតុ នោ ភវំ ។

[៣៧៥] អជិច្ច វេទេ បរិយេស វិត្តំ
បុត្តេ គេហេ តាត បតិដ្ឋបេត្វា
គន្ធេ រសេ បច្ចនុភោត្វ សព្វំ
អរញ្ញំ សាធុ មុនិ សោ បសត្ថោ ។

[៣៧៦] វេទា ន សច្ចា ន ច វិត្តលាភោ
ន បុត្តលាភេន ជរំ វិហន្តិ
គន្ធេ រសេ មុច្ចនមាហុ សន្តោ
សកម្មុនា ហោតិ ផលូបបត្តិ ។

[៣៧៧] អទ្ធា ហិ សច្ចំ វចនំ តវេតំ
សកម្មុនា ហោតិ ផលូបបត្តិ
ជិណ្ណា ច មាតាបិតរោ តវយិមេ
បស្សេយ្យុំ តំ វស្សសតំ អរោគ្យំ ។

សូមលោកដ៏ចម្រើន ទទួលនូវអាសនៈទឹកនិងប្រេងសម្រាប់លាបជើងរបស់យើងខ្ញុំចុះ យើងខ្ញុំសូមសួរនូវរបស់មានតម្លៃ ចំពោះលោកដ៏ចម្រើន សូមលោកដ៏ចម្រើន ប្រាប់នូវរបស់មានតម្លៃដល់យើងខ្ញុំ ។

[៣៧៥] (បុរោហិតជាឥសី...) ហៃបា អ្នកចូររៀននូវវេទទាំង-ឡាយហើយស្វែងរកទ្រព្យ តម្កល់ទុកនូវកូនទាំងឡាយក្នុងផ្ទះ សោយនូវក្លិននិងរសទាំងឡាយផង នូវវត្ថុកាមគ្រប់បែបផង ព្រៃប្រពៃដល់អ្នកបួសឯចាស់ បុគ្គលនោះជាអ្នកប្រាជ្ញដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយសរសើរហើយ ។

[៣៧៦] (ហត្ថិបាលកុមារ...) វេទទាំងឡាយ ជាសភាវៈមិនទៀងការបាននូវទ្រព្យ ក៏មិនទៀងដែរ ជនទាំងឡាយឃាត់ជរាដោយការបាននូវកូនមិនបានទេ សប្បុរសទាំងឡាយសរសើរនូវការរួចចាកក្លិននិងរស កិរិយាសម្រេចផល រមែងមានតាមកម្មរបស់ខ្លួន ។

[៣៧៧] (ព្រះបាទឯសុការីជាឥសី...) ពាក្យរបស់អ្នកនុ៎ះ ជាពាក្យពិត ដ្បិតថា កិរិយាសម្រេចផល រមែងមានតាមកម្មរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែ មាតានិងបិតារបស់អ្នកនេះ ចាស់ហើយ លោកតែងចង់ឃើញនូវអ្នក ជាបុគ្គលមិនមានរោគ អស់រយនៃឆ្នាំ ។

[៣៧៨] យស្សាស្សុ សក្ខិ មរណេន រាជ
ជរាយ មិត្តី នរវីរ សេដ្ឋ
យោ ចាបិ ជញ្ញា ន មរិស្សំ កទាចិ
បស្សេយ្យុំ តំ វស្សសតំ អរោគ្យំ ។
យថាបិ នាវំ បុរិសោទកម្ហិ
ឯរេតិ ចេនំ ឧបនេតិ តីរំ
ឯវំបិ ព្យាធិ សសតំ[១] ជរា ច
ឧបនេតិ មច្ចុវសមន្តកស្ស[២] ។

[៣៧៩] បង្កោ ច កាមា បលិបោ ច កាមា
មនោហរា ទុត្តរា មច្ចុធេយ្យា
ឯតស្មឹ បង្កេ បលិបេ វិសន្នា
ហីនត្តរូបា ន តរន្តិ បារំ ។
អយំ បុរេ លុទ្ទមកាសិ កម្មំ
ស្វាយំ គហីតោ ន ហិ មោក្ខិតោ មេ

---
១ ឱ. ម. សតតំ ។ ២ ឱ. មច្ចុវសមន្តកស្ស ។ ម. មច្ចុវសមន្តស្ស ។

[៣៧៨] (ហត្ថិបាលកុមារ...) បពិត្រព្រះរាជា អ្នកទ្រទ្រង់នូវសេចក្ដីព្យាយាមវិសេសជាង់ជន ភាពជាសម្លាញ់ដោយមរណៈ សេចក្ដីមេត្រីដោយជរា គប្បីមានដល់ជនណា ម្យ៉ាងទៀត ជនណា គប្បីដឹងថា អញនឹងមិនស្លាប់ ក្នុងកាលណាមួយទេ មាតាបិតាគួរឃើញនូវជននោះ ជាបុគ្គលមិនមានរោគ អស់រយនៃឆ្នាំ ។ បុរសចែវទូកក្នុងទឹក នាំទូកទុំះទៅកាន់ត្រើយ (ខាងនាយ) យ៉ាងណា សេចក្ដីឈឺចាប់និងសេចក្ដីគ្រាំគ្រារមែងនាំសត្វចូលទៅ កាន់អំណាចនៃសេចក្ដីស្លាប់ អ្នកធ្វើនូវទីបំផុតជារឿយ ៗ យ៉ាងនោះដែរ ។

[៣៧៩] (អស្សបាលកុមារ...) កាមទាំងឡាយជាភក់ផង កាមទាំង-ឡាយជាល្បាប់ផង ជាគ្រឿងនាំមកនូវសេចក្ដីពេញចិត្ត ជាគ្រឿងឆ្លងបានដោយកម្រ ជាលំនៅនៃមច្ចុ ពួកសត្វដែលលិចចុះក្នុងភក់ ក្នុងល្បាប់នេះ ជាសត្វមានចិត្តថោកទាប ជាសភាវៈឆ្លងទៅកាន់ត្រើយ(ព្រះនិព្វាន)ពុំបានឡើយ ។ អត្តភាពរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនេះ បានធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ក្នុងកាលមុន ផលនៃកម្មនោះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំបានកាន់យកហើយ ការរួចចាកផលអកុសលនោះមិនមានដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំឡើយ ។

ឱរុន្ធិយា នំ បរិរក្ខិស្សាមិ
មាយំ បុន លុទ្ទមកាសិ កម្មំ ។

[៣៨០] គវំ នដ្ឋំ បុរិសោ យថា វនេ
អន្វេសតិ[១] រាជ អបស្សមានោ
ឯវំ នដ្ឋោ ឯសុការិ មមត្ថោ
សោហំ កថំ ន គវេសេយ្យំ រាជ ។

[៣៨១] ហិយ្យោតិ ហិយ្យតិ ចោសោ បរេតិ បរិហាយតិ
អនាគតំ នេតមត្ថីតិ ញត្វា
ឧប្បន្នច្ឆន្ទំ កោ បនុទេយ្យ ធីរោ ។

[៣៨២] បស្សាមិ វោហំ ទហរឹ កុមារឹ
មត្តូបមំ កេតកបុប្ផនេត្តំ
អភុត្វា ភោគេ បឋមេ វយស្មឹ
អាទាយ មច្ចុ វជតេ កុមារឹ ។
យុវា សុជាតោ សុមុខោ សុទស្សនោ
សាមោ កុសុម្ភបរិកិណ្ណមស្សុ
ហិត្វាន កាមេ បដិគច្ឆ គេហំ

១ ឱ. បរិយេសតិ ។

ទូលព្រះបង្គំនឹងបិទរក្សានូវអត្តភាពនោះ កុំឲ្យអត្តភាពនេះធ្វើអំពើអាក្រក់ទៀតឡើយ ។

[៣៨០] (គោបាលកុមារ...) បពិត្រព្រះរាជា ដូចបុរសកាលមិនឃើញគោ ស្វែងរកគោដែលបាត់ក្នុងព្រៃ យ៉ាងណា បពិត្រព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមឯសុការី ប្រយោជន៍ (បព្វជ្ជា) របស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំវិនាសបាត់ទៅ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រព្រះរាជា ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមិនគប្បីស្វែងរក ដូចម្ដេចបាន ។

[៣៨១] បុរសបង្អង់ (នូវការងារដែលត្រូវធ្វើ)ថា ចាំថ្ងៃស្អែកៗ ដូច្នេះរមែងសាបសូន្យ អ្នកប្រាជ្ញដឹងថាអនាគតនេះមិនមានដូច្នេះហើយ អ្នកប្រាជ្ញណា នឹងបន្ទោបង់នូវសេចក្ដីប៉ុនប៉ងដែលកើតឡើងហើយបាន ។

[៣៨២] (អជបាលកុមារ...) ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានឃើញកុមារីនៅក្មេង (ខ្ទេះខ្ទោះ) ដូចជាមនុស្សឆ្កួត មានភ្នែកដូចត្របកនៃផ្កាកាកែស ឋិតនៅក្នុងបឋមវ័យ មិនទាន់បរិភោគនូវភោគៈទាំងឡាយស្រាប់តែមច្ចុនាំយកកុមារី(នោះទៅ) ។ ប្រុសកំលោះមានកំណើតល្អ មានមុខស្រស់បស់ គួរជាទីរមិលមើល មានសម្បុរលឿងដូចមាស មានពុកមាត់ដេរដាស ដូចកេសរនៃផ្កាដកគាំ (មច្ចុបាននាំយកនូវប្រុសកំលោះនោះទៅ) ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងលះបង់នូវកាមទាំងឡាយ ហើយគេចចេញចាកផ្ទះ (ទៅបួស)

១៣៩

វីសតិនិបាតេ តេរសមំ ហត្ថិបាលជាតកំ

អនុជាន មំ បព្វជិស្សាមិ ទេវ ។

[៣៨៣] សាខាហិ រុក្ខោ លភតេ សមញ្ញំ
បហីនសាខំ បន ខាណុមាហុ
បហីនបុត្តស្ស មមជ្ជ ភោតិ
វាសេដ្ឋិ ភិក្ខាចរិយាយ កាលោ ។

[៣៨៤] អឃស្មិំ កោញ្ចាវ យថា ហិមច្ចយេ
កតានិ ជាលានិ បទាលេយ្យ ហំសា
គច្ឆន្តិ បុត្តា ច បតី ច មយ្ហំ
សាហំ កថំ នានុវជេ បជានំ ។

[៣៨៥]ឯតេ ភុត្វា វមិត្វា ច បក្កមន្តិ វិហង្គមា
យេ ច ភុត្វា ន វមឹសុ តេ មេ ហត្ថត្តមាគតា ។
អវមិ ព្រាហ្មណោ កាមេ សោ ត្វំ បច្ចាវមិស្សសិ
វន្តាទោ បុរិសោ រាជ ន សោ ហោតិ បសំសិយោ ។

បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គ អនុញ្ញាតទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងបួស ។

[៣៨៣] (បុរោហិត...) អនុបាទិន្នកសង្ខារ បានឈ្មោះថា ដើមឈើ ព្រោះតែមែកទាំងឡាយ មួយទៀត ជនទាំងឡាយហៅនូវដើមឈើ ដែលមានមែកលះបង់អស់ហើយថា ដង្គត់ ម្នាលនាងវាសេដ្ឋីដ៏ចម្រើន ថ្ងៃនេះជាកាលគួរ ដើម្បីត្រាច់ទៅស្វែងរកភិក្ខា របស់ខ្ញុំ ដែលមានកូនលះបង់ហើយ ។

[៣៨៤] (ព្រាហ្មណីបន្លឺឧទានថា) ពួកក្រៀល ហើរទៅឰដ៏អាកាសក្នុងរដូវអស់ទឹកភ្លៀង ហង្សទាំងឡាយ ទម្លាយនូវមងដែលពីងពាងធ្វើហើយ យ៉ាងណា កូនទាំងឡាយផង ប្ដីផងរបស់អញ (ទម្លាយមងគឺកាមហើយ) ក៏ទៅ យ៉ាងនោះដែរ អញនោះ កាលបើដឹងច្បាស់ហើយ មិនទៅតាមដូចម្ដេចកើត ។

[៣៨៥] (ព្រះរាជទេវី...) បក្សី(ត្មាត) ទាំងឡាយនេះ បរិភោគ(នូវសាច់)ហើយក្អែចេញ ទើបហើរចៀសចេញទៅរួច ចំណែកខាងត្មាតទាំងឡាយណា បរិភោគហើយមិនក្អែចេញទេ ត្មាតទាំងនោះមកលុះក្នុងកណ្ដាប់ដៃរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ហើយ ។ ព្រាហ្មណ៍បានខ្ជាក់ចោលនូវកាមទាំងឡាយចេញហើយ ព្រះអង្គនោះត្រឡប់ជាលេបវិញ បពិត្រព្រះរាជា បុរសណា ស៊ីនូវកញ្ជាក់ បុរសនោះមិនគួរគេសរសើរទេ ។

[៣៨៦] បង្កេ ច ចោសំ បលិបេ ព្យសន្នំ
ពលី យថា ទុព្ពលមុទ្ធរេយ្យ
ឯវម្បិ មំ ត្វំ ឧទតារិ ភោតិ
បញ្ចាលិ គាថាហិ សុភាសិតាហិ ។

[៣៨៧] ឥទំ វត្វា មហារាជា ឯសុការី ទិសម្បតិ
រដ្ឋំ ហិត្វាន បព្វជិ នាគោ ឆេត្វាវ ពន្ធនំ ។

[៣៨៨] រាជា ច បព្វជ្ជមរោចយិត្ថ
រដ្ឋំ បហាយ នរវីរសេដ្ឋោ
តុវំបិ នោ ហោហិ យថេវ រាជា
អម្ហេហិ គុត្តា អនុសាស រជ្ជំ ។

[៣៨៩] រាជា ច បព្វជ្ជមរោចយិត្ថ
រដ្ឋំ បហាយ នរវីរសេដ្ឋោ
អហំបិ ឯកា ចរិស្សាមិ លោកេ
ហិត្វាន កាមានិ មនោរមានិ ។

[៣៨៦] (ព្រះរាជា...) បុរសអ្នកមានកម្លាំង អាចស្រង់នូវបុរសមានកម្លាំងខ្សោយ ដែលលិចក្នុងភក់ល្បាប់បាន យ៉ាងណា ម្នាលរាជធីតារបស់ព្រះបាទបញ្ចាលដ៏ចម្រើន នាងឯងញុំាងយើងឲ្យឆ្លងឡើង (ចាកកាម) ដោយគាថាទាំងឡាយ ជាសុភាសិត យ៉ាងនោះដែរ ។

[៣៨៧] មហារាជទ្រង់ព្រះនាមឯសុការី ជាម្ចាស់ក្នុងទិស ទ្រង់ត្រាស់គាថានេះហើយ ទ្រង់លះបង់នូវដែនចេញទៅ ទ្រង់ព្រះផ្នួស ដូចជាដំរីដ៏ប្រសើរ ផ្តាច់នូវចំណងដូច្នោះ ។

[៣៨៨] (មហាជន...) ព្រះរាជាមានព្យាយាមវិសេសជាងជន ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យចំពោះបព្វជ្ជា លះបង់នូវដែន ចំណែកខាងព្រះនាង សូមដូចជាព្រះរាជារបស់យើងចុះ ព្រះនាងដែលពួកយើងគ្រប់គ្រងហើយ ចូរសោយរាជសម្បត្តិចុះ ។

[៣៨៩] (ព្រះរាជទេពី...) ព្រះរាជាមានព្យាយាមវិសេសជាងជន ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យ ចំពោះបព្វជ្ជា ទ្រង់លះបង់នូវដែន ចំណែកខាងខ្ញុំ នឹងលះបង់នូវកាមទាំងឡាយ ដែលញុំាងចិត្តឲ្យត្រេកអរចេញ ហើយជាស្ត្រីម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅក្នុងលោក ។

១៤១

វីសតិនិបាតេ តេរសមំ ហត្ថិបាលជាតកំ

រាជា ច បព្វជ្ជមរោចយិត្ថ
រដ្ឋំ បហាយ នរវីរសេដ្ឋោ
អហំបិ ឯកា ចរិស្សាមិ លោកេ
ហិត្វាន កាមានិ យថោធិកានិ ។
អច្ចេន្តិ កាលា តរយន្តិ រត្តិយោ
វយោគុណា អនុបុព្វំ ជហន្តិ
អហំបិ ឯកា ចរិស្សាមិ លោកេ
ហិត្វាន កាមានិ មនោរមានិ ។
អច្ចេន្តិ កាលា តរយន្តិ រត្តិយោ
វយោគុណា អនុបុព្វំ ជហន្តិ
អហំបិ ឯកា ចរិស្សាមិ លោកេ
ហិត្វាន កាមានិ យថោធិកានិ ។
អច្ចេន្តិ កាលា តរយន្តិ រត្តិយោ
វយោគុណា អនុបុព្វំ ជហន្តិ
អហំបិ ឯកា ចរិស្សាមិ លោកេ
សីតិភូតា សព្វមតិច្ច សង្គន្តិ ។

ហត្ថិបាលជាតកំ តេរសមំ ។

ព្រះរាជាមានព្យាយាម វិសេសជាងជន ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យចំពោះបព្វជ្ជា ទ្រង់លះបង់នូវដែន ចំណែកខាងខ្ញុំ នឹងលះបង់នូវកាមទាំងឡាយតាមចំណែក ហើយជាស្ត្រីម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅក្នុងលោក ។ កាលទាំងឡាយ តែងកន្លងហួសទៅ រាត្រីទាំងឡាយតែងញុំាង (អាយុសង្ខារ) ឲ្យធ្លងទៅ គំនរនៃវ័យទាំងឡាយ រមែងរលត់ទៅតាមលំដាប់ ចំណែកខាងខ្ញុំ នឹងលះបង់នូវកាមទាំងឡាយជាទីញុំាងចិត្តឲ្យត្រេកអរហើយជាស្ត្រីម្នាក់ឯងត្រាច់ទៅក្នុងលោក ។ កាលទាំងឡាយ រមែងកន្លងហួសទៅ រាត្រីទាំងឡាយ រមែងញុំាង(អាយុសង្ខារ)ឲ្យធ្លងទៅ គំនរនៃវ័យទាំងឡាយ រមែងលះបង់ទៅជាលំដាប់ ចំណែកខាងខ្ញុំ នឹងលះបង់នូវកាមទាំងឡាយ តាមចំណែក ហើយជាស្ត្រីម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅក្នុងលោក ។ កាលទាំងឡាយ រមែងកន្លងហួសទៅ រាត្រីទាំងឡាយ រមែងញុំាង (អាយុសង្ខារ) ឲ្យធ្លងទៅ គំនរនៃវ័យទាំងឡាយ រមែងលះបង់ទៅជាលំដាប់ ចំណែកខាងខ្ញុំ នឹងកន្លងបង់នូវគ្រឿងជ្កក់ទាំងអស់ ហើយជាស្ត្រីត្រជាក់ម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅក្នុងលោក ។

ចប់ ហត្ថិបាលជាតក ទី ១៣ ។

អយោឃរជាតកំ

[៣៩០] យមេករត្តឹ បឋមំ គព្ភេ វសតិ មាណវោ
អព្ភុដ្ឋិតោវ សោ យាតិ ស គច្ឆំ ន និវត្តតិ ។

[៣៩១] ន យុជ្ឈមានា ន ពលេន វស្សិតា
នរា ន ជីរន្តិ ន ចាបិ មិយ្យរេ
សព្វញ្ហិ តំ ជាតិជរាយុបទ្ទុតំ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៣៩២] ចតុរង្គិនឹ សេន សុភឹសរូបំ
ជយន្តិ រដ្ឋាធិបតី បសយ្ហ
ន មច្ចុនោ ជយិតុមុស្សហន្តិ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៣៩៣] ហត្ថីហិ អស្សេហិ រថេហិ បត្តិហិ
បរិវារិតា មុច្ចរេ ឯកច្ចេយ្យា
ន មច្ចុនោ មុញ្ចិតុមុស្សហន្តិ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

អយោឃរជាតក

[៣៩០] (អយោឃរកុមារពោធិសត្វ...) សត្វនៅក្នុងគភ៌ អស់រាត្រីណាមួយជាដំបូង សត្វនោះប្រព្រឹត្តទៅ ដូចជាពពក ដែលតាំងឡើង សត្វនោះកាលទៅ រមែងមិនត្រឡប់វិញទេ ។

[៣៩១] មិនមែនពួកនរៈ កាលច្បាំង មិនមែនពួកនរៈ បរិបូណ៌ដោយកម្លាំង មិនគ្រាំគ្រា មិនស្លាប់ទេ ព្រោះថា បាណមណ្ឌលទាំងអស់នោះ គឺជាតិ និងជរា តែងចូលទៅជិតបៀតបៀន ហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំកើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៣៩២] ព្រះរាជាទាំងឡាយ ជារដ្ឋាធិបតីគ្របសង្កត់ នូវសេនាប្រកបដោយអង្គ ៤ ជាសេនា មានសភាពគួរខ្លាចក្រៃពេករមែងឈ្នះបាន ប៉ុន្តែមិនអាចឈ្នះនូវសេចក្តីស្លាប់បាន ព្រោះហេតុនោះ គំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំកើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៣៩៣] ព្រះរាជាទាំងឡាយអង្គខ្លះ ដែលមានពលដំរី ពលសេះ ពលរថ ពលថ្មើរជើងចោមរោមហើយ រួច (អំពីកណ្តាប់ដៃពួកបច្ចាមិត្ត) បាន ប៉ុន្តែមិនអាចរួចចាកសេចក្តីស្លាប់បាន ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិត របស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

១៤៣

វីសតិនិបាតេ ចតុទ្ទសមំ អយោឃរជាតកំ

[៣៩៤] ហត្ថីហិ អស្សេហិ រថេហិ បត្តិហិ
សូរា[១] បភញ្ជន្តិ បធំសយន្តិ
ន មច្ចុនោ ភញ្ជិតុមុស្សហន្តិ
តស្មា មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៣៩៥] មត្តា គជា ភិន្នគឡា បភិន្នា
នគរានិ មទ្ទន្តិ ជនំ ហនន្តិ
ន មច្ចុនោ មទ្ទិតុមុស្សហន្តិ
តស្មា មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៣៩៦] ឥស្សាសិនោ កតហត្ថាបិ វីរា
ទូរេបាតី អក្ខណវេធិនោបិ
ន មច្ចុនោ វិជ្ឈិតុមុស្សហន្តិ
តស្មា មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៣៩៧] សរានិ ខីយន្តិ សសេលកាននា
សព្វំបិ តំ ខីយតិ ទីឃមន្តរំ

១ ម. បត្តិភិ បូរា ។

[៣៩៤] ព្រះរាជាទាំងឡាយក្លៀវក្លា រមែង(ញ៉ាំងនគរទាំងឡាយរបស់ពួកស្តេច ជាបច្ចាមិត្ត) ឲ្យខ្ទេចខ្ទី ឲ្យខ្ចាត់ខ្ចាយ ដោយពលដំរី ពលសេះ ពលរថ ពលថ្មើរជើងបាន ប៉ុន្តែមិនអាចកម្ទេចនូវមច្ចុបានទេ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៣៩៥] ដំរីទាំងឡាយ ចុះប្រេង មានប្រេងធ្លាយហូរហៀរ តែងញ៉ាំញីនូវនគរទាំងឡាយ សម្លាប់នូវជនបាន ប៉ុន្តែមិនអាចញ៉ាំញីនូវសេចក្តីស្លាប់បានទេ ព្រោះហេតុនោះបានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៣៩៦] ខ្មាន់ធ្នូទាំងឡាយ ទុកជាមានដៃហាត់ហើយ ជាអ្នកក្លៀវក្លាអាចញ៉ាំងព្រួញឲ្យធ្លាក់ក្នុងទីឆ្ងាយបាន បាញ់មិនខុស ក៏មិនអាចបាញ់នូវមច្ចុបានទេ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៣៩៧] ទឹកស្រះទាំងឡាយ រមែងអស់ទៅ ផែនដីព្រមទាំងភ្នំនិងដងព្រៃ រមែងអស់ទៅ វត្ថុដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចនៃសង្ខារទាំងអស់នោះ ក៏រមែងអស់ទៅ ក្នុងចន្លោះនៃកាលដ៏វែង

សព្វំ ហិ តំ ភញ្ជរេ កាលបរិយាយំ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៣៩៨] សព្វេសមេវំ ហិ នរីនរានំ
ចលាចលំ បាណភុនោធ ជីវិតំ
បដោវ ធុត្តស្ស ទុមោវ កូលជោ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៣៩៩] ទុមប្ផលានេវ បតន្តិ មាណវា
ទហរា ច វុឌ្ឍា ច សរីរភេទា
នារិយោ នរា មជ្ឈិមបោរិសា ច
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៤០០] នាយំ វយោ តារករាជសន្និភោ
យទព្ភតីតំ គតមេវទានិ តំ
ជិណ្ណស្ស ហី នត្ថិ រតី កុតោ សុខំ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

ដ្បិតថា វត្ថុទាំងអស់នោះ គប្បីបាក់បែកក្នុងកំណត់កាលជាទីវិនាស ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៣៩៨] ជីវិតរបស់នារីនិងនរៈក្នុងលោកនេះទាំងអស់ តែងប្រែប្រួលដូចជាសំពត់របស់អ្នកលេង[១] ដូចឈើដុះក្បែរច្រាំង យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៣៩៩] ផ្លែឈើទាំងឡាយ (រមែងជ្រុះចុះ) យ៉ាងណា មាណពទាំងឡាយ ទាំងក្មេងទាំងចាស់ ទាំងស្រី ទាំងប្រុស ទាំងមជ្ឈិមបុរស (បណ្ឌកនិងឧភតោព្យញ្ជនក) រមែងមានសរីរៈបែកធ្លាយជ្រុះចុះ (យ៉ាងនោះ) ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤០០] វ័យនេះ មិនដូចស្តេចផ្កាយ (ព្រះចន្ទ្រ) ទេ វ័យណាកន្លងទៅហើយ ឥឡូវនេះវ័យនោះ ទៀងតែទៅមែនពិត បុគ្គលចាស់ឥតមានតម្រេក (ក្នុងកាមគុណ[២]) សុខនឹង(មាន) មកពីណា ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

១ អ្នកលេងសុរាឃើញសុរាហើយ អាចយកសំពត់ទៅដូរផឹក ។ ២ ប្រព្រឹត្តមេថុនមិនកើត ។

វីសតិនិបាតេ ចុទ្ទសមំ អយោឃរជាតកំ

[៤០១] យក្ខា បិសាចា អថវាបិ បេតា
កុប្បិតា តេ អស្សសន្តិ មនុស្សេ
ន មច្ចុនោ អស្សសិតុមុស្សហន្តិ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៤០២] យក្ខេ បិសាចេ អថវាបិ បេតេ
កុប្បិតេបិ តេ និជ្ឈបនំ ករោន្តិ
ន មច្ចុនោ និជ្ឈបនមុស្សហន្តិ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៤០៣] អបរាធកេ ទូសកេ ហេឋកេ ច
រាជានោ ទណ្ឌេន្តិ វិទិត្វាន ទោសំ
ន មច្ចុនោ ទណ្ឌយិតុមុស្សហន្តិ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៤០៤] អបរាធកា ទូសកា ហេឋកា ច
លភន្តិ តេ រាជានោ និជ្ឈបេតុំ
ន មច្ចុនោ និជ្ឈបនំ ករោន្តិ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

វីសតិនិបាត អយោឃរជាតក ទី ១៤

[៤០១] ពួកយក្ខ បិសាច ឬប្រេតទាំងនោះខឹងហើយ រមែងផ្ទុំសម្លាប់នូវពួកមនុស្ស ប៉ុន្តែមិនអាចផ្ទុំសម្លាប់នូវមច្ចុបានទេ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤០២] មនុស្សទាំងឡាយ រមែងធ្វើនូវការអង្វរករចំពោះពួកយក្ខ ពួកបិសាច ឬពួកប្រេត ដែលខឹងហើយនោះបាន ប៉ុន្តែមិនអាចអង្វរករមច្ចុបានទេ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំកើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤០៣] ព្រះរាជាទាំងឡាយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវទោស ហើយដាក់អាជ្ញាចំពោះពួកជនអ្នកមានកំហុស អ្នកប្រទូស្ត និងអ្នកបៀតបៀនបាន ប៉ុន្តែមិនអាចដាក់អាជ្ញា ដល់មច្ចុបានទេ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤០៤] ពួកជនអ្នកមានកំហុស អ្នកប្រទូស្ត អ្នកបៀតបៀន តែងអង្វរករព្រះរាជាទាំងឡាយនោះបាន ប៉ុន្តែ ធ្វើនូវកិរិយាអង្វរករមច្ចុពុំបានទេ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤០៥] ន ខត្តិយោបិ[១] ន ច ព្រាហ្មណោបិ
ន អឌ្ឍកា ពលវា តេជវាបិ
ន មច្ចុរាជស្ស អបេក្ខមត្ថិ
តស្មា មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៤០៦] សីហា ច ព្យគ្ឃា ច អថោបិ ទីបិយោ
បសយ្ហ ខាទន្តិ វិផន្ទមានំ
ន មច្ចុនោ ខាទិតុមុស្សហន្តិ
តស្មា មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៤០៧] មាយាការា រង្គមជ្ឈេ ករោន្តា
មោហេន្តិ ចក្ខូនិ ជនស្ស តាវទេ
ន មច្ចុនោ មោហយិតុមុស្សហន្តិ
តស្មា មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

[៤០៨] អាសីវិសា កុប្បិតា ឧគ្គតេជា
ឌំសន្តិ មារេន្តិបិ តេ មនុស្សេ
ន មច្ចុនោ ឌំសិតុមុស្សហន្តិ
តស្មា មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។

---

១ ឱ. ន ខត្តិយោតិ នបិ ។

[៤០៥] មិនថាក្សត្រ មិនថាព្រាហ្មណ៍ មិនថាអ្នកស្តុកស្តម្ភ អ្នកមានកម្លាំង អ្នកមានតេជះទេ សេចក្តីយល់មុខរបស់មច្ចុរាជ មិនមានឡើយ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤០៦] ខ្លាធំ ទាំងខ្លាដំបង តែងគំរាម នូវជនដែលកំពុងញាប់ញ័រ ហើយទំពាស៊ីបាន ប៉ុន្តែមិនអាចទំពាស៊ី នូវមច្ចុបានទេ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤០៧] ពួកជនអ្នកធ្វើមាយា (អ្នកលេងកល) កាលធ្វើ (នូវមាយា) ក្នុងទីពាក់កណ្តាលរង្គ រមែងធ្វើនូវភ្នែកទាំងឡាយរបស់ជនឲ្យភាន់ច្រឡំបាន ដោយពិត ប៉ុន្តែ មិនអាចញុំាងមច្ចុឲ្យភាន់ច្រឡំបានឡើយ ព្រោះហេតុនោះ បានជា គំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤០៨] សត្វអាសីពិសទាំងឡាយ មានតេជះដ៏ក្លាខ្លាំង ខឹងហើយរមែងចឹកសម្លាប់នូវមនុស្សទាំងឡាយនោះក៏បាន ប៉ុន្តែមិនអាចចឹកនូវមច្ចុបានទេ ព្រោះហេតុនោះ បានជា គំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

១៤៧

វីសតិនិបាតេ ចុទ្ទសមំ អយោឃរជាតកំ

[៤០៩] អាសីវិសា កុប្បិតា យំ ឌំសន្តិ
តិកិច្ឆកា តេស វិសំ ហនន្តិ
ន មច្ចុនោ ឧគ្គវិសំ ហនន្តិ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។
[៤១០] ធម្មន្តរី វេត្តរុណោ ច ភោជោ
វិសានិ ហន្ត្វាន ភុជង្គមានំ
សុយ្យន្តិ តេ កាលកតា តថេវ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។
[៤១១] វិជ្ជាធរា ឃោរមធីយមានា
អទស្សនំ ឱសធេភិ វជន្តិ
ន មច្ចុរាជស្ស វជន្តិ អទស្សនំ
តម្មេ មតី ហោតិ ចរាមិ ធម្មំ ។
[៤១២] ធម្មោ ហវេ រក្ខតិ ធម្មចារឹ
ធម្មោ សុចិណ្ណោ សុខមាវហាតិ
ឯសានិសំសោ ធម្មេ សុចិណ្ណេ
ន ទុគ្គតឹ គច្ឆតិ ធម្មចារី ។

វីសតិនិបាត អយោឃរជាតក ទី ១៤

[៤០៩] សត្វអាសីពិសទាំងឡាយក្រោធហើយ ចឹកនរណា ពួកពេទ្យ
អ្នករក្សា រមែងកម្ចាត់នូវពិសនៃសត្វអាសីពិសទាំងនោះបាន
ប៉ុន្តែកម្ចាត់នូវពិសដែលមច្ចុចឹកហើយពុំបានទេ ព្រោះហេតុ
នោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំកើតឡើងថា អញ
នឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤១០] ពេទ្យទាំងឡាយ ឈ្មោះធម្មន្តរី ១ វេត្តរុណ ១ ភោជៈ ១
សម្លាប់នូវពិសទាំងឡាយនៃភុជង្គ (នាគ) បាន ពួកពេទ្យ
ទាំងនោះ គេឮថាធ្វើមរណកាលទៅហើយដូចគ្នាដែរ ព្រោះ
ហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កើតឡើង
ថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤១១] ពួកវិជ្ជាធរ រៀននូវឃោរវិជ្ជា រមែងដល់នូវការបំបាំងខ្លួន
ដោយថ្នាំទាំងឡាយបាន ប៉ុន្តែ មិនដល់នូវការបំបាំងមច្ចុរាជ
បានទេ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគំនិតរបស់ទូលព្រះបង្គំជា
ខ្ញុំ កើតឡើងថា អញនឹងប្រព្រឹត្តធម៌ ។

[៤១២] ធម៌រមែងរក្សានូវបុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដោយពិត ធម៌ដែល
បុគ្គលប្រព្រឹត្តដោយល្អហើយ រមែងនាំមកនូវសេចក្តីសុខ
នេះជាអានិសង្សក្នុងធម៌ ដែលបុគ្គលប្រព្រឹត្តដោយល្អហើយ
បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ រមែងមិនទៅកាន់ទុគ្គតិ ។

[៤១៣] ន ហិ ធម្មោ អធម្មោ ច   ឧភោ សមវិបាកិនោ
អធម្មោ និរយំ នេតិ   ធម្មោ បាបេតិ សុគ្គតិន្តិ ។

អយោឃរជាតកំ ចុទ្ទសមំ ។

តស្សុទ្ទានំ

មាតង្គ សម្ភូត សីវិ សិរិមន្តោ
រោហណ ហំស សត្តិគុម្ពោ ភល្លាតិយ-
សោមនស្ស ចម្បេយ្យ ព្រហ្ម បញ្ច
បណ្ឌិត ចិរស្សំ វត អយោឃរ ។

វីសតិនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

---

[៤១៣] *សភាវៈទាំងឡាយ ២ គឺធម៌ ១ អធម៌ ១ មិនមែនមានផលស្មើគ្នាទេ អធម៌នាំសត្វទៅកាន់នរក ធម៌ញុំាងសត្វឲ្យដល់នូវសុគតិ ។*

ចប់ <u>អយោឃរជាតក</u> ទី ១៥ ។

ឧទ្ទាននៃវីសតិនិបាតនោះគឺ

មាតង្គជាតក ១ ចិត្តសម្ភូតជាតក ១ សីវិរាជជាតក ១ សិរិមន្ទ-ជាតក ១ រោហនមិគជាតក ១ ហង្សជាតក ១ សត្តិគុម្ពជាតក ១ ភល្លាតិយជាតក ១ សោមនស្សជាតក ១ ចម្បេយ្យជាតក ១ មហាបលោភនជាតក ១ បញ្ចបណ្ឌិតជាតក ១ ហត្ថិបាល-ជាតក ១ អយោឃរជាតក ១ ។

ចប់ <u>វីសតិនិបាត</u> ។

១៤៩

តឹសនិបាតជាតកំ

កឹឆន្ទជាតកំ

[៤១៤] កឹឆន្ទោ កិមធិប្បាយោ ឯកោ សម្មសិ ឃម្មនិ
កឹ បត្ថយានោ កឹ ឯសំ កេន អត្ថេន ព្រាហ្មណ ។
[៤១៥] យថា មហា វារិធរោ កុម្ភោ សុបរិណាហវា
តថូបមំ អម្ពបក្កំ វណ្ណគន្ធរសុត្តមំ ។
តំ វុយ្ហមានំ សោតេន ទិស្វានាមលមជ្ឈិមេ
បាណីភិ នំ គហេត្វាន អគ្យាយតនមាហរឹ ។
តតោ កទលិបត្តេសុ និក្ខិបិត្វា សយំ អហំ
សត្ថេន នំ វិកប្បេត្វា ខុប្បិបាសំ អហាសិ មេ ។
សោហំ អបេតទរថោ ព្យន្តីភូតោ ទុក្ខក្ខមោ
អស្សាទំ នាធិគច្ឆាមិ ផលេស្វញ្ញេសុ កេសុចិ ។
សោសិត្វា នូន មរណំ តំ មមំ អាវហិស្សតិ
អម្ពំ យស្ស ផលំ សាទុំ មធុរគ្គំ មនោរមំ ។

តឹសនិបាតជាតក

កឹឆន្ទជាតក

[៤១៤] (*ទេវតាពោលថា*) *បពិត្រព្រាហ្មណ៍ លោកពេញចិត្តនឹងអ្វី ប៉ុន ប៉ងអ្វី ប្រាថ្នាអ្វី ស្វែងរកអ្វី ទើបអង្គុយម្នាក់ឯងក្នុងរដូវក្តៅ ដោយប្រយោជន៍អ្វី ។*

[៤១២] (*តាបសពោលតបថា*) *ក្អមដាក់នូវទឹកដ៏ធំ មានទ្រង់ទ្រាយស្អាតបាត មានឧបមាយ៉ាងណា ផ្លែស្វាយទុំ ដ៏ឧត្តមដោយពណ៌និងក្លិននិងរស ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះ ។ ម្នាលនាងមានអវយវៈត្រង់កណ្តាល (ចង្កេះ) មិនមានមន្ទិល អាត្មាបានឃើញផ្លែស្វាយនោះអណ្តែតតាមខ្សែទឹក ក៏ចាប់ផ្លែស្វាយនោះដោយដៃទាំងពីរ ហើយនាំយកទៅកាន់រោងបូជាភ្លើង ។ លំដាប់នោះ អាត្មាបានដាក់ផ្លែស្វាយលើស្លឹកចេកទាំងឡាយដោយខ្លួនឯង ចិតនូវផ្លែស្វាយនោះដោយកាំបិតហើយ(ឆាន់) ផ្លែស្វាយនោះ នាំចេញនូវសេចក្តីស្រេកឃ្លានរបស់អាត្មាបាន ។ អាត្មានោះប្រាសចាកសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ លុះផ្លែស្វាយអស់ហើយ ក៏អត់ទ្រាំបានដោយលំបាក មិនបានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងផ្លែឈើទាំងឡាយឯទៀតណាមួយ ។ ផ្លែស្វាយនោះនឹងនាំមកនូវសេចក្តីស្លាប់ ដល់អាត្មាដោយពិត ព្រោះរីងស្គមព្រោះផ្លែស្វាយមានរសឆ្ងាញ់មានរសផ្អែមលើសលប់ ជាទីពេញចិត្ត ។*

យមុន្ទរី វុយ្ហមានំ ឧទធិស្មា មហណ្ណវេ
អក្ខាតំ តេ មយា សព្វំ យស្មា ឧបវសាមហំ ។
រម្មំ បដិនិសិន្នោស្មិ បុថុលោមាយុតា បុថុ
តញ្ច[១]ខោ មេវ អក្ខាហិ អត្តានមបលាយិនី ។
កា វា ត្វមសិ កល្យាណី កិស្ស វា ត្វំ សុមជ្ឈិមេ
រូបបដ្ដប្ចមដ្ឋីវ[២] ព្យគ្ឃីវ គិរិសានុជា ។
យា សន្តិ នារិយោ ទេវេសុ ទេវានំ បរិចារិកា
យា ច មនុស្សលោកស្មឹ រូបេនន្វាគតិត្ថិយោ ។
រូបេន តេ សទិសី នត្ថិ ទេវគន្ធព្វមានុសេ[៣]
បុដ្ឋាសិ មេ ចារុបុព្វង្គី ព្រូហិ នាមញ្ច ពន្ធវេ[៤] ។
[៤១៦] យំ ត្វំ បដិនិសិន្នោសិ រម្មំ ព្រាហ្មណ កោសិ កឹ
សាហំ ភុសាលយា វុត្ថា វរវារិវហោឃសា ។

---

១ ឱ. ត្វញ្ច ខោ ។ ម. ត្វំ ច ខោ ។ ២ ឱ. រូបបដ្ដបលិមដ្ឋីវ ។ ម. រូបបដ្ដបមដ្ឋីវ ។
៣ ឱ. ម. ទេវេសុ គន្ធព្វមនុស្សលោកេ ។ ៤ ឱ. ម. អក្ខាហិ មេ នាមញ្ច ពន្ធវេ ច ។

អាត្មាបានស្រង់ផ្លៃស្វាយ ដែលកំពុងអណ្តែតក្នុងអន្ទង់ដ៏ធំអំពីស្ទឹងអាត្មានៅ (ដោយសេចក្តីស្រេកឃ្លាន) ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះទាំងអស់ អាត្មាបានប្រាប់ដល់នាង ។ អាត្មាអង្គុយអាស្រ័យនូវស្ទឹងជាទីរីករាយ ស្ទឹងនេះ ធំទូលាយប្រកបដោយត្រី នាងកុំអាលរត់ទៅ ចូរប្រាប់ខ្លួននោះដល់អាត្មាសិន ។ ម្នាលនាងកល្យាណី នាងជាអ្វី ម្នាលនាងមានអវយវៈត្រង់កណ្តាល(ចង្កេះ)ដ៏ល្អ នាងមានរូបដូចដម្បារមាសដ៏រលីង (មានដំណើរ) ដូចជាកូនខ្លាដែលកើតក្នុងញកភ្នំ (មកក្នុងទីនេះ) ដើម្បីអ្វី ។ នាងនារីទាំងឡាយណា ជាអ្នកបម្រើពួកទេវតា ក្នុងទេវតាទាំងឡាយផង ស្រីទាំងឡាយណាប្រកបដោយរូប ក្នុងមនុស្សលោកផង ស្រីទាំងឡាយនោះប្រាកដស្មើដោយរូបនៃនាង មិនមាន ក្នុងទេវគន្ធព្វនិងមនុស្សលោកឡើយ ម្នាលនាងមានអវយវៈខាងដើម (ភ្លៅ) ដ៏ល្អ អាត្មាសួរហើយ ចូរប្រាប់នាមនិងគោត្រផង ផៅពង្សទាំងឡាយផង ។

[៤១៦] (ទេវតា...)បពិត្រព្រាហ្មណ៍ លោកគង់នៅអាស្រ័យស្ទឹងឈ្មោះកោសិកីជាទីរីករាយណា ខ្ញុំមានលំនៅត្រង់ខ្សែទឹកដ៏កាច មានអន្ទង់ជាទីហូរទៅនៃទឹកដ៏ប្រសើរ អាស្រ័យនៅហើយ (ក្នុងស្ទឹងនោះ) ។

១៨១

តឹសនិបាតេ បឋមំ កឹឆន្ទជាតកំ

នានាទុមគណាកិណ្ណា ពហុកា គិរិកន្ទរា
មមេវ បមុខា ហោន្តិ អភិសន្ទន្តិ ចាវុសេ ។
អថោ ពហូ វនតោទា នីលវារិវហិន្ធរា
ពហុកា នាគចិត្តោទា អភិសន្ទន្តិ វារិនា ។
តា អម្ពជម្ពុលពុជា និចាតាលមុទុម្ពរា
ពហូនិ ផលជាតានិ អាវហន្តិ អភិណ្ហសោ ។
យង្កិញ្ចិ ឧភតោ តីរេ ផលំ បតតិ អម្ពុនិ
អសំសយន្តំ សោតស្ស ផលំ ហោតិ វសានុគំ ។
ឯតទញ្ញាយ មេធាវី បុថុបញ្ញ សុណោហិ មេ
មា រោចយ អភិសង្គំ បដិសេធ ជនាធិប ។
ន វាហំ វឌ្ឍវំ មញ្ញេ យំ ត្វំ រដ្ឋាភិវឌ្ឍន
អាចេយ្យមានោ រាជិសិ មរណំ អភិកង្ខសិ ។
តស្ស ជានន្តិ បិតរោ គន្ធព្វាវ សទេវកា
យេ ចាបិ ឥសយោ លោកេ សញ្ញតត្តា តបស្សិនោ

ជ្រោះភ្នំដ៏ច្រើន កុះករដោយឈើផ្សេងៗ រមែងមានក្នុងទីចំពោះមុខខ្ញុំ រមែងហូរទៅក្នុងរដូវភ្លៀង ។ម្យ៉ាងទៀត ស្ទឹងដ៏ច្រើន មានទឹកហូរចេញអំពីព្រៃ ទ្រទ្រង់នូវគំនរទឹកដ៏ខៀវ ស្ទឹងដ៏ច្រើន មានរូបភាពដូចជានាគ រមែងញ៉ាំងខ្ញុំឲ្យពេញដោយទឹក ។ ដើមស្វាយ ដើមព្រីង ដើមខ្នុរសម្ង ដើមក្តម្ព ដើមត្នោតនិងដើមល្វា ជលជាតទាំងឡាយដ៏ច្រើន រមែងចូលទៅកាន់ស្ទឹងទាំងនោះរឿយៗ ។ ផ្លែឈើណាមួយ នៅក្បែរមាត់ច្រាំងទាំងពីរ រមែងជ្រុះទៅក្នុងទឹក ផ្លែឈើនោះ រសាត់ទៅតាមអំណាចនៃខ្សែទឹកដោយឥតសង្ស័យ ។ បពិត្រលោកជាអ្នកប្រាជ្ញ មានប្រាជ្ញាច្រើន លោកជ្រាបហេតុនុ៎ះហើយ សូមស្តាប់ពាក្យខ្ញុំចុះ បពិត្រព្រះជនាធិបតី សូមលោកកុំពេញចិត្តឡើយ ចូរបដិសេធនូវការជាប់ចំពាក់ដោយតណ្ហា ។ បពិត្រព្រះរាជិសី អ្នកញ៉ាំងដែនឲ្យចម្រើន លោកកំពុងចម្រើន (ដោយសាច់និងឈាម) ប្រាជ្ញាសេចក្តីស្លាប់ ដោយហេតុណា ខ្ញុំពុំសម្គាល់នូវលោកថា ជាអ្នកចម្រើនដោយប្រាជ្ញា ដោយហេតុនោះទេ ។ បិតាទាំងឡាយ (ព្រហ្ម) និងគន្ធព្វព្រមទាំងទេវតា រមែងដឹងនូវភាពនៃបុគ្គលនោះថា ជាអ្នកលុះក្នុងអំណាចនៃតណ្ហា ម្យ៉ាងទៀត ឥសីទាំងឡាយណាក្នុងលោក ជាអ្នកមានចិត្តសង្រួមហើយ មានតបៈ

អសំសយន្តេបិ ជានន្តិ បដ្ឋភូតា យសស្សិនោ ។

[៤១៧] ឯវំ វិទិត្វា វិទូ សព្វធម្មំ
វិទ្ធំសនំ ចវនំ ជីវិតស្ស
ន ចីយតី តស្ស នរស្ស ចាបំ
សចេ ន ចេតេតិ វធាយ តស្ស ។

ឥសិប្បកសមញ្ញាតេ ឯវំ លោក្យា វិទិតា បតិ[១]
អនរិយំ បរិសម្ភាសេ ចាបកម្មំ ជិគីសសិ ។
សចេ អហំ មរិស្សាមិ តីរេ តេ បុថុសុស្សោណិ
អសំសយន្តំ អសិលោកោ មយិ មតេ អាគមិស្សតិ ។
តស្មា ហិ ចាបកំ កម្មំ រក្ខស្សុ[២] ច សុមជ្ឈិមេ
មា តំ[៣] សព្វោ ជនោ បច្ឆា បក្កក្ខាសិ[៤] មយី មតេ ។

[៤១៨] អញ្ញាតមេតំ អវិសយ្ហសាហិ
អត្តានមម្ពញ្ច ជនាមិ តេ តំ

១ ឱ. សតិ ។ ២ ឱ ម. រក្ខស្សេវ ។ ៣ ឱ. ម. មា តំ ។ ៤ ឱ. បក-
ក្កាសិ ។ ម. បកុដ្ឋាយិ ។

ឥសីទាំងឡាយនោះ រមែងដឹងឥតសង្ស័យ (សូម្បី) ពួកអ្នកមានយសជាអ្នកបម្រើ (ឥសីទាំងនោះក៏ដឹងការនោះតៗ គ្នាទៀត) ។
[៤១៧] (តាបស...)បើ(នរជនណា) មិនគិតសម្លាប់បុគ្គលនោះទេ បាបក៏មិនចម្រើនដល់នរជននោះ ដែលដឹងច្បាស់នូវធម៌ទាំងពួងរបស់អ្នកប្រាជ្ញយ៉ាងនេះផង ដឹងនូវការបែកធ្លាយនិងច្យុតិនៃជីវិតផង ម្នាលនាងជាធំ ដែលពួកឥសីដឹងច្បាស់ហើយ ប្រយោជន៍នៃសត្វលោក នាងដឹងច្បាស់ហើយយ៉ាងនេះ នាងឈ្មោះថាស្វែងរកនូវបាបកម្ម(ចំពោះខ្លួន) ព្រោះប្រទេចពាក្យមិនប្រសើរ ។ ម្នាលនាងទេវធីតាមានត្រគាកសាយល្អ បើយើងនឹងស្លាប់លើត្រើយរបស់នាង កាលបើយើងស្លាប់ហើយ តំណិះដំនៀលនឹងបានមកនាងឯង ឥតសង្ស័យឡើយ ។ ម្នាលនាងមានអវយវៈត្រង់កណ្តាលដ៏ល្អ ព្រោះហេតុនោះ នាងឯងចូររក្សានូវកម្មអាក្រក់ កាលបើយើងស្លាប់ហើយ កុំឲ្យជនទាំងអស់ជេរប្រទេចនាង ក្នុងកាលជាខាងក្រោយឡើយ ។
[៤១៨] (ទេវតា...) ហេតុនេះ ខ្ញុំម្ចាស់ដឹងច្បាស់ហើយ ធម្មតាស្តេចនេះ មិនងាយអត់ទ្រាំបានទេ ណ្ហើយចុះ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងប្រគេននូវខ្លួនខ្ញុំម្ចាស់ផង ប្រគេននូវស្វាយនោះផង ដល់លោកម្ចាស់

១៨៣

តឹសនិបាតេ បឋមំ កឹឆន្ទជាតកំ

យោ ទុច្ចជេ កាមគុណេ បហាយ
សន្តិញ្ច ធម្មញ្ច អធិដ្ឋិតោសិ ។

យោ ហិត្វា បុព្វសញ្ញោគំ បច្ឆាសញ្ញោជនេ ឋិតោ
អធម្មញ្ចេវ ចរតិ បាបញ្ចស្ស បវឌ្ឍតិ ។
ឯហិ តំ បាបយិស្សាមិ កាមំ អប្បោស្សុក្កោ ភវ
ឧបានយាមិ សីតស្មឹ វិហារហិ អនុស្សុកោ ។
តំ បុប្ផរសមត្តេហិ វក្កង្គេហិ អរិន្ទម
កោញ្ចា មយូរា ទិវិយា កោយដ្ឋិមធុសាលិយា
កូជិតា ហំសបូគេភិ កោកិលេត្ថ បពោធរេ ។
អម្ពេត្ថ វិប្បសូនគ្គា[១] បលាលខលសន្និភា
កោសុម្ពសលឡានីបា[២] បក្កតាលវិលម្ពិនោ ។

១ ម. វិប្បឱនគ្គា ។ ២ ម. កោសម្ពសលឡានិម្ពា ។

ដ្បិតលោកម្ចាស់បានលះបង់នូវកាមគុណទាំងឡាយ ដែលគេលះបង់បានដោយក្រ ហើយបានអធិដ្ឋាននូវសីល ជាគ្រឿងស្ងប់រម្ងាប់ផង នូវសុចរិតធម៌ផង ។

បុគ្គលណា លះបង់នូវចំណង់ខាងដើម ហើយឋិតនៅក្នុងចំណង់ខាងចុងផង ប្រព្រឹត្តនូវអធម៌ផង បាបតែងចម្រើនឡើងដល់បុគ្គលនោះ ។ សូមលោកម្ចាស់មកចុះ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងនាំលោកម្ចាស់ទៅឲ្យដល់ព្រៃស្វាយនោះ សូមលោកម្ចាស់មានសេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយតិចដោយពិតចុះ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងនាំទៅដាក់ក្នុងព្រៃស្វាយដ៏ត្រជាក់នោះ សូមលោកម្ចាស់គង់នៅកុំមានសេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយ ។ បពិត្រអរិន្ទមៈ ព្រៃស្វាយនោះ ពួកសត្វបក្សីមានកក្កក់ ស្រវឹងដោយរសនៃផ្កាឈើស្រែកបន្ទឺឡើងហើយ ពួកក្រៀល ពួកក្ងោក ជាទិព្វ ពួកសត្វស្លាបឈ្មោះកោយដ្ឋិ និងឈ្មោះមធុសាលិយៈ យំជាមួយនឹងពួកហង្សពួកតាវៅ ដែលនៅក្នុងព្រៃស្វាយនោះ ក៏ញ៉ាំងពួកសត្វទាំងនោះឲ្យភ្ញាក់ឡើងហើយ ។ ដើមស្វាយទាំងឡាយក្នុងព្រៃនោះ មានចុងមែកដាបចុះ (ព្រោះទម្ងន់ផ្លែ) ប្រាកដស្មើដោយទីលានដែលពេញដោយកណ្ដាប់ស្រូវ ដើមដកគាំ ស្រល់ និងក្ទម្ពទាំងឡាយមានចង្កោមផ្លែសំយុងចុះ ដូចជ្វាយផ្លែត្នោតទុំ ។

[៤១៩] មាលី តិរីដី កាយុរី   អង្គទី ចន្ទនុស្សទោ
រត្តឹ ត្វំ បរិចារេសិ   ទិវា វេទេសិ វេទនំ ។
សោឡសិត្ថីសហស្សានិ   យា តេមា បរិចារិកា
ឯវំ មហានុភាវោសិ   អព្ភុតោ លោមហំសនោ ។
កឹ កម្មមការិ បុព្វេ   បាបំ អត្តទុខាវហំ
យំ ករិត្វា មនុស្សេសុ   បិដ្ឋិមំសានិ ខាទសិ ។
[៤២០] អជ្ឈេនានិ បដិគ្គយ្ហ   កាមេសុ គិទ្ធិតោ អហំ
អចរឹ ទីឃមទ្ធានំ   បរេសំ អហិតាយហំ ។
យោ បិដ្ឋិមំសិកោ ហោតិ   ឯវំ ឧក្កច្ច ខាទតិ
យថាហមជ្ជ ខាទាមិ   បិដ្ឋិមំសានិ អត្តនោ ។

កឹឆន្ទជាតកំ បឋមំ ។

កុម្ភជាតកំ

[៤២១] កោ បាតុភាសី តិទិវា នភម្ហិ
ឱភាសយំ សំវរឹ ចន្ទិមាវ
គត្តេហិ តេ រស្មិយោ និច្ឆរន្តិ
សតេរតា វិជ្ជុរិវន្តលិក្ខេ ។

[៤១៩] (តាបសនិយាយទៅនឹងប្រេតថា) អ្នកទ្រទ្រង់នូវផ្កាកម្រង ទ្រទ្រង់នូវឈ្នួត ប្រដាប់ដោយគ្រឿងអាភរណៈ ពាក់នូវពាហុរក្សវត្ថ (កងកន់) ប្រោះព្រំដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ឲ្យគេបម្រើក្នុងវេលាយប់ សោយនូវទុក្ខវេទនាក្នុងវេលាថ្ងៃ ។ ស្រីទាំងឡាយ ១៦.០០០ នេះ ជាស្រីបម្រើរបស់អ្នក អ្នកជាបុគ្គលមានអានុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ អស្ចារ្យ គួរឲ្យព្រឺរោម ។ ក្នុងកាលមុន អ្នកបានធ្វើអំពើបាប នាំមកនូវទុក្ខដល់ខ្លួនដូចម្តេច ដែលអ្នកធ្វើក្នុងមនុស្សលោក បានជាស៊ីនូវសាច់ខ្នង (របស់ខ្លួន) ។

[៤២០] (ប្រេត...)ខ្ញុំបានរៀននូវវេទទាំងឡាយ ហើយជាប់ចំពាក់ក្នុងកាមទាំងឡាយ បានប្រព្រឹត្តមិនជាប្រយោជន៍ដល់ជនដទៃ អស់កាលដ៏យូរអង្វែង ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកស៊ីនូវសាច់ខ្នង(ញុះញង់គេ) បុគ្គលនោះ ក៏ខ្វារស៊ីនូវសាច់ខ្នងរបស់ខ្លួន ដូចខ្ញុំស៊ីក្នុងថ្ងៃនេះដែរ ។

ចប់ កឹឆន្ទជាតក ទី ១ ។

កុម្ភជាតក

[៤២១] (ព្រះបាទសព្វមិត្ត ត្រាស់សួរថា) អ្នកជាអ្វី មកប្រាកដអំពីភពតាវត្តិង្ស (ប្រតិស្ឋាន) លើអាកាសនេះ រស្មីទាំងឡាយរបស់អ្នក ផ្សាយចេញអំពីខ្លួន ដូចព្រះចន្ទ ភ្លឺស្វាង ក្នុងវេលាយប់ ឬដូចផ្ទេកបន្ទោរ ចៀលធ្លាត់ ពួដ៏អាកាស ។

សោ ឆិន្នវាតំ កមសិ អឃម្ហិ
វេហាយសំ គច្ឆសិ តិដ្ឋសិ ច
ឥទ្ធី នុ តេ វត្ថុកតា សុភាវិតា
អនទ្ធគូនមសិ(១) ទេវតានំ ។
វេហាយសំ កមមាគម្ម(២) តិដ្ឋសិ
កុម្ភំ កិណាថាតិ យមេតមត្ថំ
កោ វា តុវំ កិស្ស វាតាយំ កុម្ភោ
អក្ខាហិ មេ ព្រាហ្មណ ឯតមត្ថំ ។
[៤២២] ន សប្បិកុម្ភោ នបិ តេលកុម្ភោ
ន ផាណិតស្ស ន មធុស្ស កុម្ភោ
កុម្ភស្ស វជ្ជានិ អនប្បកានិ
ទោសេ ពហូ កុម្ភគតេ សុណាថ ។
គលេយ្យ យំ បិត្វា បតេ បបាតំ
សោព្ភំ កុហំ ចន្ទនិយោលិគល្លំ
ពហុំបិ ភុញ្ជេយ្យ អភោជនេយ្យំ
តស្សា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។

---

១ ឱ. អនទ្ធគូនាមបិ ។ ម. អនន្តគណាមកិ ។ ២ ឱ. សំ កម្មាគម្ម ។ ម. គម្មមាគម្ម ។

អ្នកឯងដើរទៅមិនមានខ្យល់ ឮដ៏អាកាស អ្នកដើរក្តី ឈរក្តី ឮដ៏អាកាស ឫទ្ធិរបស់ពួកទេវតា ដែលមិនបាច់ដើរទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ(ដោយជើង) អ្នកបានធ្វើឲ្យដូចជាទីតម្កល់ ចម្រើនល្អ ។ អ្នកឋិតនៅ ព្រោះអាស្រ័យ នូវការទៅឮដ៏អាកាស តើអ្នកជាអ្វី (អ្នកនិយាយ)នូវសេចក្តីណាថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរទិញផ្ទាំងចុះ ដូច្នេះ តើផ្ទាំងនេះសម្រាប់ធ្វើអ្វី ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះ ដល់ខ្ញុំ ។

[៤២២] (ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជតបថា) នេះមិនមែនជាក្អមសប្បិទេ មិនមែនជាក្អមប្រេងទេ មិនមែនជាក្អមស្ករអំពៅទេ មិនមែនជាក្អមទឹកឃ្មុំទេ ទោសរបស់ក្អមមានច្រើន សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវទោសដ៏ច្រើន ដែលតាំងនៅក្នុងក្អមចុះ ។ បុគ្គលដើរភ្ញាត់ធ្លាក់ជ្រោះ រណ្តៅ គុហា អណ្តូងជ្រាំ រណ្តៅជ្រាំ ទាំងបរិភោគនូវរបស់ដែលមិនគួរបរិភោគដ៏ច្រើន ព្រោះផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។

យំ បិត្វា ចិត្តស្មឹ អនេសមានោ
អាហិណ្ឌតិ គោរិវ ភក្ខសារី
អនាថមានោ ឧបគាយតិ នច្ចតិ ច
តស្សា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិវិត្វា អចេលោវ នគ្គោ
ចរេយ្យ គាមេ វិសិខន្តរានិ
សម្មុឡ្ហចិត្តោ អតិវេលសាយី
តស្សា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ បិត្វា ឧដ្ឋាយ បវេធមានោ
សីសញ្ច ពាហុញ្ច បចាលយន្តោ
សោ នច្ចតី ទារុកដល្លកោវ
តស្សា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិវិត្វា អគ្គិឌឍ្ឍា សយន្តិ
អថោ សិគាលេហិបិ ខាទិតាសេ
ពន្ធំ វធំ[១] ភោគជានិញ្ចុបេន្តិ
តស្សា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ បិត្វា ភាសេយ្យ អភាសនេយ្យំ
សភាយមាសិនោ អបេតវត្ថោ

១ ឱ. ម. វធំ ។

បុគ្គលមិនជាធំក្នុងចិត្ត តែងដើរចច្រប់ ដូចគោស៊ីនូវបាយ សុរា ជាអ្នកមិនមានទីពឹង តែងចូលទៅច្រៀងឬរាំ ព្រោះ ផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយ សុរានោះចុះ ។ បុគ្គលអាក្រាត ដូចជាពួកអចេលកៈ ដើរទៅ កាន់ចន្ទោះថ្នល់ ក្នុងស្រុក មានចិត្តវង្វេង ដេកហួសវេលា ព្រោះផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញ ដោយសុរានោះចុះ ។ បុគ្គលក្រោកឡើងទ្រេតទ្រោត ញ័រ ក្បាល ញ័រដើមដៃ បុគ្គលនោះ រាំដូចជារូបយន្តដែលធ្វើដោយ ឈើ ព្រោះផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញក្អមនេះ ដ៏ ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ ជនទាំងឡាយ ត្រូវភ្លើងឆេះ រមែងដេកនៅ ឬត្រូវពួកចចកខាំស៊ី បានដល់នូវទោស ត្រូវគេចង គេសម្លាប់ ទាំងសាបសូន្យនូវភោគៈ ព្រោះតែ ផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញ ដោយសុរានោះចុះ ។ បុគ្គលនិយាយនូវពាក្យ ដែល គេមិនគួរនិយាយ អង្គុយក្នុងទីប្រជុំ របូតសំពត់ស្លៀក

តឹសនិបាតេ ទុតិយំ កុម្ភជាតកំ

សម្មក្ខិតោ វណ្ណកតោ ព្យសន្នោ
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិវិត្វា ឧក្កដ្ឋោ អាវិលក្ខោ
មមេវ សព្វា បឋវីតិ មញ្ញេ
ន មេ សមោ ចាតុរន្តោបិ រាជា
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
មានាតិមានា កលហានិ បេសុណី
ទុព្វណ្ណិនី នគ្គយិនី បលាយិនី
ចោរាណធុត្តាន[១] គតី និកេតោ
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
ឥទ្ធានិ ផីតានិ កុលានិ អស្សុ
អនេកសាហស្សធនានិ លោកេ
ឧច្ឆិន្នទាយជ្ជកតានិមាយ
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
ធញ្ញំ ធនំ រជតំ ជាតរូបំ
ខេត្តំ គវំ យត្ថ វិនាសយន្តិ
ឧច្ឆេទនី វិត្តគតំ[២] កុលានំ

១ ឱ. បោរាណធុត្តានំ ។ ម. ចោរានំ ធុត្តានំ ។ ២ ឱ. វិត្តវតំ ។

ប្រឡាក់ប្រឡូស ដេកជ្រមុចក្នុងកម្ពូត ដល់នូវសេចក្តីវិនាសព្រោះផឹក សុរាណា សូមព្រះអង្គទិញក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ បុគ្គលលើកកម្ពស់ មានភ្នែកក្រហម សម្គាល់ថា ផែនដីទាំងមូលសុទ្ធ តែជារបស់អញ សូម្បីស្តេចជាធំលើផែនដី មានសមុទ្រទាំង ៤ ជាទី បំផុត ក៏មិនស្មើនឹងអញដែរ ព្រោះផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញ ក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ សុរាណា ដែលនាំឲ្យកើតមានះ និងការមើលងាយ នាំឲ្យឈ្លោះប្រកែក នាំឲ្យញុះញង់ នាំឲ្យមាន ពណ៌សម្បុរអាក្រក់ នាំឲ្យអាក្រាតសំពត់ ឲ្យរត់ផ្តេសផ្តាស ជាគតិ ជាលំនៅរបស់ពួកអ្នកលេងជាន់ចាស់ សូមព្រះអង្គទិញក្អមនេះ ដ៏ ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ ត្រកូលទាំងឡាយស្តុកស្តម្ភ សាយ ភាយ(ដោយសំពត់និងទ្រព្យសម្បត្តិ) មានទ្រព្យច្រើនពាន់ ត្រូវសុរា នេះ ធ្វើកេរមត៌ក ឲ្យដាច់សូន្យក្នុងលោក សូមព្រះអង្គទិញក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ ជនទាំងឡាយញុំាងទ្រព្យសម្បត្តិ ប្រាក់មាស ស្រែចម្ការ និងគោក្របីឲ្យវិនាសអស់ ព្រោះតែសុរាណា (ម្យ៉ាងទៀត សុរាណា) ផ្តាច់បង់នូវត្រកូលអ្នកមានទ្រព្យទាំងឡាយ

តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិត្វា ចិត្តរថោវ ចោរោ
អក្កោសតិ បិតរំ មាតរញ្ច
សស្សុំបិ គណ្ហេយ្យ អជោបិ សុណ្ហំ
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិត្វា ចិត្តរថាវ[១] នារី
អក្កោសតិ សស្សុរំ សាមិកញ្ច
ទាសម្បិ គណ្ហេ បរិចារិកម្បិ
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិត្វាន ហនេយ្យ ចោរោ
ធម្មេ ឋិតំ សមណំ ព្រាហ្មណំ វា
គច្ឆេ អបាយំបិ តតោនិទានំ
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិត្វា ទុច្ចរិតំ ចរន្តិ
កាយេន វាចាយ ច ចេតសា ច
និរយំ វជន្តិ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។

១ ម. ទិស្វា រូបាវ ។

សូមព្រះអង្គ ទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ បុរសមានសភាពក្អើតក្អើន តែងជេរនូវមាតានិងបិតា ទាំងចាប់ទោសម្ដាយក្មេកឬចាប់ទោសកូនប្រសាស្រី ព្រោះផឹកសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ ស្រីមានសភាពក្អើតក្អើន តែងជេរនូវឪពុកក្មេកនិងប្ដី ចាប់ទោសខ្ញុំប្រុស ចាប់ទោសអ្នកបម្រើ ព្រោះតែផឹកសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ បុគ្គលបៀតបៀនសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ដែលតាំងនៅក្នុងធម៌ តែងទៅកាន់អបាយដែលមានសេចក្ដីបៀតបៀននោះជាហេតុ ព្រោះផឹកសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញ នូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ ជនទាំងឡាយប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ដោយកាយ វាចា និងចិត្ត លុះប្រព្រឹត្តអាក្រក់ហើយ ទៅកាន់នរក ព្រោះផឹកសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញ នូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។

១៤៩

តឹសនិបាតេ ទុតិយំ កុម្ភជាតកំ

យំ យាចមានា ន លភន្តិ បុព្វេ
ពហុំ ហិរញ្ញំបិ បរិច្ចជន្តា
សោ តំ បិវិត្វា អលិកំ ភណាតិ
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិត្វា បេសនេ បេសិយន្តោ
អច្ចាយិកេ ករណីយម្ហិ ជាតេ
អត្ថម្បិ សោ នប្បជានាតិ វុត្តោ
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
ហិរីមនាបិ អហិរីកភាវំ
ចាតុំ ករោន្តិ មទនាយ មត្តា
ធីរាបិ សន្តា ពហុកំ ភណន្តិ
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិត្វា ឯកចូចា សយន្តិ
អនាសកា ថណ្ឌិលទុក្ខសេយ្យំ
ទុព្វណ្ណិយំ អាយសក្យញ្ចុបេន្តិ
តស្មា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។

ជនទាំងឡាយសូម្បីចំណាយប្រាក់ដ៏ច្រើន អង្វរមិនបាននូវបុរសណា (ដែលមិនទាន់ផឹកសុរា) ក្នុងកាលមុនថា (អ្នកចូរពោលមុសាវាទ) បុរសនោះ លុះផឹកនូវសុរានោះ រួចហើយក៏ពោលនូវពាក្យមុសាវាទបាន សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ កាលបើកិច្ចប្រញាប់កើតហើយ បុគ្គលនោះគេបញ្ជូនទៅក្នុងការបម្រើ ត្រូវគេសួរថា (អ្នកឯងមករកអ្វី) រមែងមិនដឹងសេចក្តី (ដែលគេសួរ) ព្រោះផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ ពួកជនមានចិត្តប្រកបដោយសេចក្តីអៀនខ្មាស ធ្វើនូវភាពជាអ្នកមិនអៀនខ្មាសឲ្យប្រាកដក្តី ពួកជនជាអ្នកប្រាជ្ញ មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ទៅជាអ្នកប្រមាទដោយសេចក្តីស្រវឹង ហើយនិយាយពាក្យច្រើនក្តី ព្រោះផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ ពួកជនដេកប្រគរគ្នា (ដូចជាកូនជ្រូក) មិនស៊ីបាយ ដល់នូវការដេកជាទុក្ខលើផែនដីផង ដល់នូវភាពជាអ្នកមានសម្បុរអាក្រក់ផង ដល់នូវតំណិះដំនៀលផង ព្រោះផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។

យំ វេ បិត្វា បត្តក្ខន្ធា សយន្តិ
តាវេ ក្វចហាតាវិវ ន ហិ ភារុណិយា
វេគោ នវេន សុស្សហោរិវ
តស្សា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ មនុស្សា វិវជ្ជន្តិ សប្បំ
ឃោរវិសមិវ តំ លោកេ វិសសមានំ
កោ នរោ ធាតុមរហតិ
តស្សា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិត្វា អន្ធកវេណ្ហុបុត្តា
សមុទ្ទតីរេ បរិចារយន្តា
ឧបក្កមុំ មុសលេហញ្ញមញ្ញំ
តស្សា បុណ្ណំ កុម្ភមិមំ កិណាថ ។
យំ វេ បិត្វា បុព្វទេវា បមត្តា
តិទិវា ចុតា សស្សតិយា សមាយា
តំ តាទិសំ បជ្ជមិមំ និរត្ថកំ
ជានំ មហារាជ កថំ បិវេយ្យ ។

ពួកជន ដេកធ្លាក់កទន់រងៀក ដូចជាគោ ដែលគេសំពង នឹងញញួរ កម្លាំងនៃសុរា មិនមែននរជនគ្របសង្កត់បានដោយងាយទេ ព្រោះផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ ពួកមនុស្ស វៀរបង់នូវសុរាណា ដូចជាវៀរនូវពស់ ដែលមានពិសដ៏ពន្ធឹក នរជនណាគួរផឹកនូវសុរានោះដែលមានពិស ស្មើដោយថ្នាំពិសក្នុងលោក សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ ព្រះរាជបុត្តរបស់ព្រះបាទអន្ធកវេណ្ហុ: (ជាបងប្អូនគ្នា) បានយាងទៅក្បែរឆ្នេរសមុទ្រ ក៏ប្រហារគ្នាទៅវិញទៅមកដោយអង្រែទាំងឡាយ ព្រោះផឹកនូវសុរាណា សូមព្រះអង្គទិញនូវក្អមនេះ ដ៏ពេញដោយសុរានោះចុះ ។ ពួកអសុរជាអ្នកស្រវឹង ហើយច្យុតចាកតាវត្តិង្សទេវលោក ដែលទៀងទាត់(ដោយអាយុ) ព្រមទាំងមាយា (របស់អសុរ) ព្រោះផឹកនូវសុរាណា បពិត្រមហារាជអ្នកប្រាជ្ញកាលដឹងនូវទឹកស្រវឹងនេះថា ជារបស់ឥតប្រយោជន៍ប្រាកដដូច្នោះ តើគួរផឹកនូវទឹកស្រវឹងនោះដូចម្តេចកើត ។

តឹសនិបាតេ ទុតិយំ កុម្ភជាតកំ

នយិមស្មិ កុម្ភស្មឹ ទធិ មធុ វា
ឯវំ អភិញ្ញាយ ភណាហិ រាជ
ឯវញ្ហិ មំ កុម្ភគតា មយា តេ
អក្ខាតរូបំ តវ សព្វមិត្តា ។
[៤២៣] ន មេ បិតា វា អថវាបិ មាតា
ឯតាទិសោ យាទិសកោ តុវំសិ
ហិតានុកម្បី បរមត្ថកាមោ
សោហំ ករិស្សំ វចនំ តវជ្ជ ។
ទទាមិ តេ គាមវរានិ បញ្ច
ទាសីសតំ សត្ត គវំសតានិ
អាជញ្ញយុត្តេ ច រថេ ទស ឥមេ
អាចរិយោ ហោសិ មមត្ថកាមោ ។
[៤២៤] តវេវ ទាសីសតមត្ថុ រាជ
គាមា ច គាវោ ច តវេវ ហោន្តុ
អាជញ្ញយុត្តា ច រថា តវេវ
សក្កោហមស្មី តិទសានមិន្ទោ ។
មំសោទនំ សប្បិបាយាសំ ភុញ្ជ
ខាទស្សុ ច ត្វំ មធុមាសបូវេ

ទឹកដោះជូរ ឬទឹកឃ្មុំ មិនមានក្នុងក្អមនោះទេ បពិត្រព្រះរាជា ព្រះនាមសព្វមិត្រ ព្រះអង្គជ្រាបច្បាស់យ៉ាងនេះហើយ សូមព្រះអង្គទិញ នូវសុរាក្នុងក្អមនេះ ដែលខ្ញុំព្រះអង្គក្រាបទូលតាមសភាវៈយ៉ាងនេះចុះ ។

[៤២៣] (ព្រះរាជា...) លោកមិនមែនជាឪពុក ឬម្ដាយរបស់ខ្ញុំទេ ជាបុគ្គលទីទៃពីគ្នា តែជាអ្នកសង្គ្រោះដោយប្រយោជន៍ លោកប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម ខ្ញុំនោះនឹងធ្វើតាមពាក្យលោកក្នុងថ្ងៃនេះ ។ ខ្ញុំនឹងឲ្យនូវស្រុកសួយ៥ផង ខ្ញុំស្រី ១០០ ផង គោ ៧០០ ផង រាជរថ ១០ ទឹមដោយសេះអាជានេយ្យទាំងនេះផង ដល់លោកៗជាអាចារ្យ ជាអ្នកប្រាថ្នានូវប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ ។

[៤២៤] (ព្រះឥន្ទ្រ...)បពិត្រព្រះរាជា ខ្ញុំស្រី ១០០ ចូរជារបស់ព្រះអង្គវិញចុះ ស្រុកសួយនិងគោទាំងឡាយ ចូរជារបស់ព្រះអង្គវិញចុះ រាជរថទាំងឡាយ ដែលទឹមដោយសេះអាជានេយ្យ ចូរជារបស់ព្រះអង្គវិញដែរ ខ្ញុំជាព្រះឥន្ទ្រ ជាធំជាងទេវតាជាន់តាវត្តិង្ស ។ សូមព្រះអង្គសោយនូវក្រយាស្ងោយ ដែលលាយដោយសាច់ផង នូវបាយាសដែលលាយដោយសប្បិផង សូមព្រះអង្គសោយ នូវនំសណ្ដោកទាំងឡាយ ដ៏ផ្អែមផង

ឯវំ តុវំ ឧម្មរតោ ឧជិន្ទ
អជិន្ទិតោ សត្តុមុបេហិ ហានន្តិ ។

កុម្ភជាតកំ ទុតិយំ ។

ជយទ្ទិសជាតកំ

[៤២៥] ចិរស្សំ វត មេ ឧទបាទិ អជ្ជ
ភក្ខោ មហា សត្តមិភត្តកាលេ
កុតោសិ កោ វាសិ តទិង្ឃ ព្រូហិ
អាចិក្ខ ជាតឹ វិទិតោ យថាសិ ។

[៤២៦] បញ្ចាលរាជា មិគវំ បវិដ្ឋោ
ជយទ្ទិសោ នាម យទិ សុតោ តេ
ចរាមិ កច្ឆានិ វនានិ ចាហំ
បសទំ ឥមំ ខាទ មមជ្ជ មុញ្ច ។

[៤២៧] សេនេវ ត្វំ បណសិ សយ្ហមានោ[១]
មមេស ភក្ខោ បសទោ យំ វទេសិ
តំ ខាទិយាន បសទំ ជិឃញ្ញំ
ខាទិស្សំ បច្ឆា ន វិលាបកាលោ ។

---

១ ឱ. បណសី សស្សមានោ ។

បពិត្រព្រះជនិន្ទ សូមព្រះអង្គត្រេកអរក្នុងធម៌យ៉ាងនេះ អ្នកផងមិនតិះដៀលទេ ទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ចុះ ។

ចប់ កុម្ភជាតក ទី ២ ។

ជយទ្ទិសជាតក

[៤២៥] (មនុស្សយក្ស[១]ពោលថា) *យូរណាស់ហើយ អាហារដ៏ច្រើនទើបកើតឡើងដល់យើង ក្នុងពេលបាយក្នុងថ្ងៃទី៧ នាថ្ងៃនេះ អ្នកទើបនឹងមកពីណា មួយទៀតអ្នកជាអ្វី អ្នកចូរប្រាប់រឿងនោះ (ដល់យើង) អ្នកចូរប្រាប់ជាតិ ឈ្មោះឲ្យយើងដឹងបាន ។*

[៤២៦] (ព្រះបាទជយទ្ទិសៈទ្រង់តបថា) *ខ្ញុំជាស្តេច ក្នុងក្រុងបញ្ចាលឈ្មោះជយទ្ទិសៈ បើអ្នកឮហើយ ចូលមកកាន់ទីសម្លាប់ម្រឹគត្រាច់ទៅកាន់ទីខាងភ្នំនិងព្រៃទាំងឡាយ សូមអ្នកពិសាបសទម្រឹគ[២]នេះចុះ សូមលែងខ្ញុំក្នុងថ្ងៃនេះ ។*

[៤២៧] (យក្ស...) *អ្នកឯងបៀតបៀនលោះ (នូវខ្លួន) ដោយម្រឹគជារបស់យើងដដែល អ្នកពោលនូវបសទម្រឹគណា បសទម្រឹគនុ៎ះជាអាហាររបស់យើងស្រាប់ យើងស៊ីនូវបសទម្រឹគនោះ បើចង់ស៊ី នឹងស៊ីជាខាងក្រោយ កាលនេះមិនមែនជាកាលវិលាបទេ ។*

---

១ មនុស្សដែលយក្សិណីចាប់យកទៅចិញ្ចឹម ប្រព្រឹត្តស៊ីសាច់មនុស្សដូចយក្ស ។

២ ប្រហែល "ងៀតម្រឹគ" ។

១៦៣

តឹសនិបាតេ តតិយំ ជយទ្ទិសជាតកំ

[៤២៨] ន ចត្តិ មោក្ខោ មម និក្កយេន
កត្វាន បច្ចាគមនាយ បណ្ហោ
តំ សង្គរំ ព្រាហ្មណស្សប្បទាយ
សច្ចានុរក្ខី បុនរាវជិស្សំ ។

[៤២៩] កឹ កម្មជាតំ អនុតប្បតេ តំ
បត្តំ សមីបំ មរណស្ស រាជ
អាចិក្ខ មេ តំ អបិ សក្កុណេមុ
អនុជានិតុំ អាគមនាយ បណ្ហោ ។

[៤៣០] កតា មយា ព្រាហ្មណស្ស ធនាសា
តំ សង្គរំ បដិមោក្កំ ន មុត្តំ
តំ សង្គរំ ព្រាហ្មណស្សប្បទាយ
សច្ចានុរក្ខី បុនរាវជិស្សំ ។

[៤៣១] យា តេ កតា ព្រាហ្មណស្ស ធនាសា
តំ សង្គរំ បដិមោក្កំ ន មុត្តំ
តំ សង្គរំ ព្រាហ្មណស្សប្បទាយ
សច្ចានុរក្ខី បុនរាវជស្សុ ។

[៤២៨] (ព្រះរាជា...) បើខ្ញុំមិនរួចដោយការលោះទេ (អ្នកចូរកាន់យកពាក្យប្ដេជ្ញា) ដើម្បី(ឲ្យខ្ញុំ) ទៅហើយត្រឡប់មកវិញក្នុងពេលព្រឹក ខ្ញុំជាអ្នករក្សានូវពាក្យសច្ចៈ ឲ្យនូវពាក្យប្ដេជ្ញានោះដល់ព្រាហ្មណ៍ ហើយនឹងត្រឡប់មកវិញ ។

[៤២៩] (យក្ស...) បពិត្រព្រះរាជា កម្មដូចម្ដេច ដុតកម្ដៅព្រះអង្គដែលចូលមកកៀកនឹងសេចក្ដីស្លាប់ហើយ សូមព្រះអង្គប្រាប់ដល់ខ្ញុំ ក្រែងយើងអាចអនុញ្ញាត ឲ្យព្រះអង្គត្រឡប់មកក្នុងវេលាព្រឹកបាន ។

[៤៣០] (ព្រះរាជា...) គោលបំណងក្នុងទ្រព្យ ខ្ញុំបានធ្វើហើយចំពោះព្រាហ្មណ៍ ពាក្យប្ដេជ្ញានោះក៏ជាប់នៅ មិនទាន់ដោះ ខ្ញុំជាអ្នករក្សានូវសច្ចៈ ឲ្យនូវពាក្យប្ដេជ្ញានោះ ដល់ព្រាហ្មណ៍ហើយនឹងត្រឡប់មកវិញ ។

[៤៣១] (យក្ស...) គោលបំណងក្នុងទ្រព្យ ព្រះអង្គបានធ្វើហើយចំពោះព្រាហ្មណ៍ ពាក្យប្ដេជ្ញានោះ ក៏ជាប់នៅមិនទាន់ដោះព្រះអង្គជាអ្នករក្សានូវសច្ចៈ ឲ្យនូវពាក្យប្ដេជ្ញានោះ ដល់ព្រាហ្មណ៍ហើយចូរត្រឡប់មកវិញ ។

[៤៣២] មុត្តោ ច សោ បោរិសាទស្ស ហត្ថា
គន្ត្វា សកំ មន្ទិរំ កាមកាមី
តំ សង្គរំ ព្រាហ្មណស្សប្បទាយ
អាមន្តយី បុត្តមលីនសត្តុំ ។
អជ្ជេវ រជ្ជំ អភិសេចយស្សុ
ធម្មញ្ច រដ្ឋេសុ ជនេសុ ចាបិ
អធម្មការោ ច តេ មាហុ រដ្ឋេ
គច្ឆាមហំ បោរិសាទស្ស ញន្តេ(១) ។
[៤៣៣] កឹ កម្មកុព្វំ តវ ទេវ បាទេ(២)
នារាធយី តំ តទិច្ឆាមិ សោតុំ
យមជ្ជ រជ្ជម្ហិ ឧទស្សយេ តុវំ
រជ្ជំបិ និច្ឆេយ្យ តយា វិនាហំ ។
[៤៣៤] ន កម្មុនា វា វចសា ច តាត
អបរាធិតោហំ តុវិយំ សរាមិ
សន្ធិញ្ច កត្វា បុរិសាទកេន
សច្ចានុរក្ខី បុនហំ គមិស្សំ ។

---

១ ម. បោរិសាទស្សុ បន្តេ ។ ឱ. បោរិសាទស្ស ញត្តេ ។
២ ម. ទេវ បាវ ។

[៤៣២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះបាទជយទ្ទិសៈនោះ មានសេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងកាម បានរួចអំពីដៃបោរិសាទៈ(អ្នកស៊ី)ហើយយាងទៅកាន់ព្រះរាជមន្ទីរបស់ព្រះអង្គ ប្រទានពាក្យប្ដេជ្ញានោះដល់ព្រាហ្មណ៍ ហើយក៏ត្រាស់ហៅព្រះរាជបុត្តព្រះនាមអលីនសត្តុមកថា ។ (នែកូន យើងប្រគល់) នូវរាជសម្បត្តិ (ដល់អ្នកឯង) ក្នុងថ្ងៃនេះ បាឯងចូរអភិសេកចុះ បាឯង ចូរ(រក្សា)ធម៌ ក្នុងដែនទាំងឡាយផង ក្នុងពួកប្រជាជនផង ជនអ្នកមិនរក្សាធម៌កុំឲ្យមានក្នុងដែនរបស់បាឯងឡើយ យើងនឹងទៅក្នុងសម្នាក់នៃបោរិសាទ ។

[៤៣៣] (អលីនសត្តុកុមារ...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ធ្វើអំពើដូចម្ដេច ទៀបព្រះបាទានៃព្រះអង្គ ឲ្យព្រះអង្គមិនសប្បាយព្រះហឫទ័យ ព្រះអង្គឲ្យទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ តាំងនៅក្នុងរាជ្យក្នុងថ្ងៃនេះ ដោយអំពើដែលនាំឲ្យព្រះអង្គមិនសប្បាយណា ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ចង់ស្ដាប់នូវអំពើដែលនាំឲ្យព្រះអង្គមិនសប្បាយនោះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បើវៀរចាកព្រះអង្គហើយ មិនចង់បាននូវរាជ្យទេ ។

[៤៣៤] (ព្រះរាជា...)ម្នាលកូន យើងនឹកមិនឃើញកំហុសរបស់អ្នក ព្រោះអំពើនិងវាចានេះទេ តែយើងបានធ្វើ(ពាក្យសច្ចៈ)ជាមួយនឹងបោរិសាទ យើងជាអ្នករក្សានូវពាក្យសច្ចៈ នឹងវិលទៅវិញ ។

តឹសនិបាតេ តតិយំ ជយទ្ទិសជាតកំ

[៤៣៥] អហំ គមិស្សាមិ ឥតោវ ហោហិ
នត្ថិ តតោ ជីវតោ វិប្បមោក្ខោ
សចេ តុវំ គច្ឆសិយេវ រាជ
អហំបិ គច្ឆាមិ ឧភោ ន ហោម ។

[៤៣៦] អទ្ធា[១] ហិ តាត សតានេស ធម្មោ
មរណា ច មេ ទុក្ខតរំ តទស្ស
កម្មាសបាទោ តំ យទា បចិត្វា
បសយ្ហ ខាទេ ភិទារុក្ខមូលេ ។

[៤៣៧] បាណេន តេ បាណមហំ និមិស្សំ
មា ត្វំ អគា បោរិសាទស្ស ញត្តេ
ឯតញ្ច តេ បាណមហំ និមិស្សំ
តស្មា មតំ ជីវិតស្ស វណ្ណេមិ ។

[៤៣៨] តតោ ហវេ ធីតិមា រាជបុត្តោ
វន្ទិត្វា មាតុញ្ច បិតុញ្ច បាទេ ។

១ ម. សទ្ធា ។

តឹសនិបាត ជយទ្ទិសជាតក ទី ៣

[៤៣៥] (ព្រះរាជកុមារ...) ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ នឹងទៅ សូមព្រះអង្គគង់នៅក្នុងទីនេះចុះ ការរួចអំពីសម្នាក់ នៃបោរិសាទៈនោះ មិនមានដល់បុគ្គលកាលរស់នៅទេ បពិត្រព្រះរាជា បើព្រះអង្គយាងទៅ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំក៏ទៅដែរ ព្រះអង្គនិងទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទាំងពីរនាក់ នឹងមិននៅទេ ។

[៤៣៦] (ព្រះរាជា...) ម្នាលកូន ធម៌នុ៎ះ ជាធម៌របស់ពួកសប្បុរសមែនហើយ ប៉ុន្តែយក្សមានជើងពពាល ដុតឆ្អើរអ្នកឯងជិតគល់ឈើស្រួច ហើយកំហែងស៊ីពេញទំហឹង ក្នុងកាលណា ការនោះ ទុកជាសេចក្តីស្លាប់របស់យើង ក្នុងកាលនោះ ។

[៤៣៧] (អលីនសត្តុកុមារ...) ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ នឹងយកជីវិតទៅប្តូរជីវិតរបស់ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គកុំយាងទៅ ក្នុងសម្នាក់នៃបោរិសាទៈឡើយ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ នឹងយកជីវិតនោះទៅប្តូរជីវិតរបស់ព្រះអង្គ ហេតុនោះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ប្រាថ្នានូវសេចក្តីស្លាប់ ដើម្បីជីវិត (របស់ព្រះអង្គ) ។

[៤៣៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះឯងព្រះរាជបុត្តអ្នកមានប្រាជ្ញាក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះបាទមាតានិងបិតា (ហើយចេញទៅ) ។

ទុក្ខិនិស្ស មាតា និបតី បថព្យា
បិតស្ស បគ្គយ្ហ ភុជានិ កន្ទតិ
[៤៣៩] តំ គច្ឆន្តំ តាវ បិតា វិទិត្វា
បរម្មុខោ វន្ទតិ បញ្ជលីកោ(១)
សោមោ ច រាជា វរុណោ ច រាជា
បជាបតី ចន្ទិមា សុរិយោ ច
ឯតេហិ គុត្តោ បុរិសាទកម្ហា
អនុញ្ញាតោ សោត្ថិ បច្ចេហិ(២) តាត ។
[៤៤០] យំ ទណ្ឌកិរញ្ញោ គតស្ស មាតា
រាមស្ស កាសិ សោត្ថានំ សុបុត្តា
តន្តេ អហំ សោត្ថានំ ករោមិ
ឯតេន សច្ចេន សរន្តុ ទេវា
អនុញ្ញាតោ សោត្ថិ បច្ចេហិ បុត្ត ។
[៤៤១] អាវី រហោ វាបិ មនោបទោសំ
នាហំ សរេ ជាតុមលីនសត្តេ
ឯតេន សច្ចេន សរន្តុ ទេវា
អនុញ្ញាតោ សោត្ថិ បច្ចេហិ ភាតា ។

---
១ ឱ. ម. បញ្ជសឹ សោ ។ ២ ម. មុញ្ចេហិ ។

ព្រះមាតានៃព្រះរាជកុមារនោះ មានសេចក្តីទុក្ខ ក៏ដួលក្រាបលើប្រឹថពី ឯព្រះបិតានៃព្រះរាជកុមារនោះ ផ្គងព្រះហស្តហើយទ្រង់ព្រះកន្សែង ។

[៤៣៩] ព្រះបិតា ជ្រាបនូវព្រះរាជកុមារនោះកំពុងយាងទៅ (ថាកូនរបស់អញ)ទៅក្នុងទីកំបាំងមុខ ហើយទ្រង់ផ្គងអញ្ជលី ថ្វាយបង្គំទេវតាថា សូមឲ្យព្រះរាជាព្រះនាមសោមៈ ព្រះរាជាព្រះនាមវរុណៈ ព្រះរាជាព្រះនាមបជាបតិ ព្រះចន្ទ្រនិងព្រះអាទិត្យទាំងនុ៎ះគ្រប់គ្រងអ្នក ម្នាលកូន អ្នក(ដែលយក្ស) អនុញ្ញាតហើយចូរត្រឡប់មកអំពីសម្នាក់បោរិសាទ ដោយសុវត្ថិភាពចុះ ។

[៤៤០] (ព្រះមាតា...) មាតានៃបុរសឈ្មោះរាមៈ ដែលទៅ(ក្នុងដែន)នៃព្រះរាជាទណ្ឌកី ជាស្ត្រីគ្រប់គ្រងល្អ បានធ្វើនូវសួស្តីណា យើងក៏ធ្វើនូវសួស្តីនោះដល់អ្នក ទេវតាទាំងឡាយ សូមរលឹកឃើញដោយពាក្យពិតនោះចុះ ម្នាលកូន បើយក្សអនុញ្ញាតឲ្យហើយអ្នកចូរត្រឡប់មកវិញដោយសួស្តីចុះ ។

[៤៣៨] (ព្រះកនិដ្ឋភគិនី...)ខ្ញុំមិនរលឹកឃើញនូវសេចក្តីប្រទូស្តក្នុងចិត្តចំពោះអលីនសត្តកុមារ ក្នុងទីចំពោះមុខ ឬកំបាំងមុខដោយពិតសូមពួកទេវតារលឹកឃើញដោយពាក្យពិតនោះចុះ បពិត្រអ្នកបង បើយក្សអនុញ្ញាត សូមអ្នកបងត្រឡប់មកដោយសួស្តីចុះ ។

១៦៧

តឹសនិបាតេ តតិយំ ជយទ្ទិសជាតកំ

[៤៤២] យស្មា ច មេ អនធិមនោសិ សាមិ
ន ចាបិ មេ មនសា អប្បិយោសិ
ឯតេន សច្ចេន សរន្តុ ទេវា
អនុញ្ញាតោ សោត្ថិ បច្ចេហិ សាមិ ។

[៤៤៣] ព្រហា ឧជូ ចារុមុខោ កុតោសិ
ន មំ បជានាសិ វនេ វសន្តំ
លុទ្ទំ មំ ញត្វា បុរិសាទកោតិ
កោ សោត្ថិមាជានមិធាវជេយ្យ ។

[៤៤៤] ជានាមិ លុទ្ទ បុរិសាទកោ ត្វំ
ន តំ ន ជានាមិ វនេ វសន្តំ[១]
អហញ្ច បុត្តោស្មិ ជយទ្ទិសស្ស
មមជ្ជ ខាទ បិតុនោ បមោក្ខា ។

[៤៤៥] ជានាមិ បុត្តោសិ ជយទ្ទិសស្ស
តថាហិ វោ មុខវណ្ណោ ឧភិន្នំ

១ ម. វសន្តិ ។

តឹសនិបាត ជយទ្ទិសជាតក ទី ៣

[៤៤២] (អគ្គមហេសី...) បពិត្រស្វាមី ព្រះអង្គមិនប្រព្រឹត្តកន្ទង់ចិត្តខ្ញុំម្ចាស់ផង ព្រះអង្គមិនមែនមិនជាទីស្រឡាញ់ដោយចិត្តរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ផង ដោយហេតុណា (ហេតុនោះ) សូមទេវតាទាំងឡាយរលឹកឃើញដោយពាក្យសច្ចៈនុ៎ះចុះ បពិត្រស្វាមី បើយក្សអនុញ្ញាតហើយ សូមព្រះអង្គត្រឡប់មកវិញ ដោយសួស្តីចុះ ។

[៤៤៣] (យក្ស...) អ្នកជាបុគ្គលមានមាឌធំ មានកាយត្រង់ស្រស់ តើអ្នក(មក) អំពីទីណា អ្នកមិនដឹងនូវយើង ដែលនៅក្នុងព្រៃទេ (ឬ) អ្នកណាដឹងនូវយើងជាបុគ្គលអាក្រក់ ជាអ្នកស៊ីនូវបុរស ហើយគប្បីមកក្នុងទីនេះ អ្នកទំនងជាមិនដឹងនូវសុវត្ថិភាព បានជាមក ឬ ។

[៤៤៤] (អលីនសត្តុកុមារ...) បពិត្រព្រានព្រៃ ខ្ញុំស្គាល់ថា អ្នកជាបុគ្គលស៊ីនូវបុរស ខ្ញុំមិនមែនជាមិនស្គាល់អ្នកដែលនៅក្នុងព្រៃទេ ឯខ្ញុំជាព្រះរាជបុត្តនៃព្រះបាទជយទ្ទិសៈ សូមអ្នកពិសាខ្ញុំក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ឲ្យតែព្រះបិតារួច ។

[៤៤៥] (យក្ស...)ខ្ញុំស្គាល់ថា អ្នកជាបុត្ត របស់ព្រះបាទជយទ្ទិសៈ សម្បុរមុខ របស់អ្នកទាំងពីរ ក៏ដូចគ្នា

សុទុក្ករញ្ចេវ កតំ តវេទំ
យោ មត្តុមិច្ឆេ បិតុនោ បមោក្ខា ។
[៤៤៦] ន ទុក្ករំ កិញ្ចិមហេត្ថ មញ្ញេ
យោ មត្តុមិច្ឆេ បិតុនោ បមោក្ខា
មាតូ ច ហេតូ បរលោកគម្យា[១]
សុខេន សគ្គេន ច សម្បយុត្តោ ។
[៤៤៧] អហញ្ច ខោ អត្តនោ បាបក្រិយំ
អាវី រហោ វាបិ សរេ ន ជាតុ
សង្ខាតជាតីមរណោហមស្មិ
យថេវ មេ ឥធ តថា បរត្ថ ។
ខាទន្តុ មំសានិ មហានុភាវ
ការស្សុ កិច្ចានិ ឥមំ សរីរំ
រុក្ខស្ស វា តេ បបតាមិ អគ្គា
ឆាទមានោ មយ្ហំ តវមទេសិ មំសំ ។
[៤៤៨] ឥទញ្ច តេ រុច្ចតិ រាជបុត្ត
ចជេសិ បាណំ បិតុ បមោក្ខា

---

១ ម. បរលោកំ គន្ត្វា ។

អ្នកណាប្រាថ្នាស្លាប់ ព្រោះឲ្យតែបិតារូច អំពើរបស់អ្នកនោះ ដែលអ្នកធ្វើហើយ ជាអំពើដែលគេធ្វើបានដោយកម្រក្រៃពេក ។

[៤៤៦] (ព្រះរាជកុមារ...) ខ្ញុំមិនសម្គាល់ នូវអំពើបន្តិចបន្តួចថា គេធ្វើបានដោយក្រក្នុងហេតុនេះទេ បុគ្គលណា ប្រាថ្នាស្លាប់ ព្រោះឲ្យតែបិតារូចផង ព្រោះហេតុនៃមាតាផង បុគ្គលនោះ លុះទៅកាន់បរលោក ក៏ប្រកបដោយសេចក្តីសុខ ក្នុងឋានសួគ៌ ។

[៤៤៧] ខ្ញុំរលឹកមិនបាន នូវកិរិយាអាក្រក់របស់ខ្លួន ក្នុងទីវាលឬទីកំបាំងដោយពិត ខ្ញុំជាអ្នកមានការកើត និងសេចក្តីស្លាប់កំណត់ដឹងហើយ ខ្ញុំ(មិនផុតពីសេចក្តីស្លាប់) ក្នុងលោកនេះយ៉ាងណា ក្នុងលោកខាងមុខ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ បពិត្រលោកមានអានុភាពច្រើន ឥឡូវនេះលោកចូរពិសាខ្ញុំក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ចូរលោកធ្វើនូវកិច្ចទាំងឡាយ ចំពោះសរីរៈនេះចុះ មួយទៀត ខ្ញុំនឹងទម្លាក់ខ្លួន អំពីចុងឈើជូនលោក កាលលោកឃ្លាន ចូរពិសាសាច់ខ្ញុំចុះ ។

[៤៤៨] (យក្ស...) បពិត្ររាជបុត្ត អ្នកពេញចិត្តនឹងអំពើនេះ អ្នកលះបង់ នូវជីវិត ព្រោះឲ្យបិតារូច

តស្មាតិហ ត្វំ តរមានរូបោ
សម្ភញ្ជ(១) កដ្ឋានិ ជលេហិ អគ្គឹ ។

[៤៤៩] តតោ ហវេ ធីតិមា រាជបុត្តោ
ទារុំ សមាហត្វា មហន្តមគ្គឹ
សន្ទីបយិត្វា បដិវេទយិត្ថ
អាទីបិតោទានិ មហាយមគ្គិ ។

[៤៥០] ខាទជ្ជ មំទានិ បសយ្ហការី
កឹ មំ មុហុំ បេក្ខសិ ហដ្ឋលោមោ
តថា តថា តុយ្ហមហំ ករោមិ
យថា យថា មំ ឆាទមានោ អទេសិ ។

[៤៥១] កោ តាទិសំ អាហរតិ(២) ខាទិតាយេ
ធម្មេ ឋិតំ សច្ចវាទឹ វទញ្ញុំ
មុទ្ធាបិ តស្ស វិផលេយ្យ សត្តធា
យោ តាទិសំ សច្ចវាទឹ អទេយ្យ ។

[៤៥២] ឥទំ ហិ សោ ព្រាហ្មណំ មញ្ញមានោ
សសោ អវាសេសិ សកសរីរេ

---

១ ម. តំ តញ្ច ។ ២ ឱ. នេតាទិសំ អរហតិ ។ ម. កោ តាទិសំ អរហតិ ។

ព្រោះហេតុនោះ អ្នកចូរជាអ្នកមានសភាពរួសរាន់ កាប់ឧស បង្កាត់ភ្លើងចុះ ។

[៤៤៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះឯង ព្រះរាជបុត្តមានប្រាជ្ញា ក៏ប្រមូលនូវឧស ហើយដុតភ្លើងឲ្យឆេះធំឡើង រួចប្រាប់យក្សថា ឥឡូវនេះ ភ្លើងដ៏ធំនេះ ខ្ញុំបានបង្កាត់ឆេះហើយ ។

[៤៥០] ឥឡូវនេះ លោកជាអ្នកធ្វើនូវការកំហែងខ្ញុំ ចូរពិសាខ្ញុំក្នុងថ្ងៃនេះចុះ លោកព្រឺរោមហើយសម្លឹងខ្ញុំញយៗ តើព្រោះហេតុអ្វី លោកឃ្លាន ចង់ស៊ីខ្ញុំយ៉ាងណាៗ ខ្ញុំនឹងធ្វើតាមពាក្យរបស់លោកយ៉ាងនោះៗ ។

[៤៥១] (យក្ស...) នរណា គួរស៊ីបុគ្គលតាំងនៅក្នុងធម៌ និយាយពាក្យពិត ដឹងនូវពាក្យពេចន៍បែបអ្នក បុគ្គលណា ហ៊ានស៊ីនូវបុគ្គពោលពាក្យសច្ចៈបែបអ្នក ក្បាលរបស់បុគ្គលនោះនឹងបែកជា ៧ ភាគ ។

[៤៥២] (ព្រះរាជកុមារ...) អម្បាលដូចជាទន្សាយនោះ កាលសម្គាល់នូវហេតុនេះ បានញ៉ាំងឥន្ទព្រាហ្មណ៍ឲ្យនៅ (ដើម្បីឲ្យ) សរីរៈនៃខ្លួន

តេនេវ សោ ចន្ទិមា ទេវបុត្តោ
សសង្ខកោ[១] កាមទុហង្គ យក្ខ ។
[៤៨៣] ចន្ទោ យថា រាហុមុខា បមុត្តោ
វិរោចតេ បណ្ណរសេវ ភាណុមា
ឯវំ តុវំ ចោរិសាទា បមុត្តោ
វិរោច កាបិល្លេ មហានុភាវ
អាមោទយំ បិតរំ មាតរញ្ច
សព្វោ ច តេ នន្ទតុ ញាតិបក្ខោ ។
[៤៨៤] តតោ ហវេ ធីតិមា រាជបុត្តោ
កតញ្ជលី បក្កុយ្ហ ចោរិសាទំ
អនុញ្ញាតោ សោត្ថិ សុខី អរោគោ
បច្ចាគមា កាបិល្លមលីនសត្តោ ។
[៤៨៥] តំ នេគមា ជានបទា ច សព្វេ
ហត្ថារោហា រថិកា បត្តិកា ច
នមស្សមានា បញ្ជលិកា ឧបាគមុំ
នមត្ថុ តេ ទុក្ករការកោសីតិ ។

ជយទ្ទិសជាតកំ តតិយំ ។

១ ឱ. សសត្តុតោ ។ ម. សសត្តកោ ។

ម្នាលយក្ស ហេតុនោះឯង បានជាចន្ទិមទេវបុត្ត បង្ហូរចេញនូវសេចក្តីប្រាថ្នានោះ មានរូបទន្សាយបិតនៅសព្វថ្ងៃនេះ ។

[៤៥៣] (យក្ស...)ព្រះចន្ទ្រនិងព្រះអាទិត្យរួចអំពីមាត់រាហូ ហើយរុងរឿងក្នុងថ្ងៃ ១៥ កើត យ៉ាងណាមិញ បពិត្រអ្នកមានអានុភាពច្រើន អ្នកបានរួចអំពីយើងឈ្មោះបោរិសាទហើយ ចូររុងរឿងក្នុងក្រុងកបិលពស្តុចុះ រួចចូរញ៉ាំងបិតានិងមាតាឲ្យរីករាយ ទាំងពួកញាតិទាំងអស់របស់អ្នក ក៏ចូរត្រេកអរចុះ ។

[៤៥៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះឯង ព្រះរាជបុត្តមានប្រាជ្ញា ព្រះនាមអលីនសត្ត ដែលបោរិសាទនោះបានអនុញ្ញាតហើយ ក៏ធ្វើអញ្ជលីផ្គងឡើងចំពោះបោរិសាទ រួចត្រឡប់មកកាន់នគរកបិលពស្តុវិញ ដោយសួស្តី បានសេចក្តីសុខ ឥតមានរោគឡើយ ។

[៤៥៥] ពួកមនុស្សនៅក្នុងនិគមក្តី ពួកមនុស្សនៅក្នុងជនបទក្តី ពួកពលដំរីក្តី ពលរថក្តី ពលថ្មើរជើងក្តីទាំងអស់ ក៏ប្រណម្យអញ្ជលីនមស្ការ ចូលទៅជិតអលីនសត្តកុមារថា យើងខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះអង្គ ព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើនូវអំពើដែលគេធ្វើបានដោយក្រ ។

ចប់ ជយទ្ទិសជាតក ទី ៣ ។

១៧១

ឆទ្ទន្តជាតកំ

[៤៩៦] កិន្នុ សោចសិនុច្ចង្គី[១] បណ្ឌុសី វរវណ្ណិនី

មិលាយសិ វិសាលក្ខិ មាលាវ បរិមទ្ទិតា ។

[៤៩៧] ទោហឡោ មេ មហារាជ សុបិនន្តេនុបច្ចគា

ន សោ សុលភរូបោវ យាទិសោ មម ទោហឡោ ។

[៤៩៨] យេ កេចិ មានុសា កាមា ឥធលោកស្មិំ នន្ទនេ

សព្វេ តេ បច្ចុរា មយ្ហំ អហន្តេ ទម្មិ ទោហឡំ ។

[៤៩៩] លុទ្ធា ទេវ សមាយន្តុ យេ កេចិ វិជិតេ តវ

ឯតេសំ អហមក្ខិស្សំ យាទិសោ មម ទោហឡោ ។

១ ឱ. សោចសិនុជ្ជង្គិ ។

ឆទ្ទន្តជាតក

[៤៥៦] (ព្រះបាទពារាណសីត្រាស់សួរថា) ម្នាលនាងសុភទ្ទា ជាស្រីមានអវយវៈដូចមាស មានសម្បុរលឿងខ្ចី មានសម្បុរដ៏ប្រសើរ ថ្វីក៏បានជានាងសោយសោក ម្នាលនាងមានភ្នែកពិសាល ថ្វីក៏បានជានាងស្រពោន ដូចផ្កាឈូកដែលគេច្របាច់ ។

[៤៥៧] (នាងសុភទ្ទាទេវីទូលថា) បពិត្រមហារាជ ចំណង់ប្លែក កើតឡើងដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ដោយការយល់សប្តិ តែចំណង់ប្លែករបស់ខ្ញុំម្ចាស់នោះ ហាក់ដូចជាមិនងាយរកបានទេ ។

[៤៥៨] (ព្រះរាជា..) កាមគុណទាំងឡាយណាមួយ ជារបស់មនុស្សក្នុងលោកជាទីត្រេកអរនេះ កាមគុណទាំងអស់នោះ មានច្រើនសុទ្ធតែជារបស់យើង យើងនឹងឲ្យនូវចំណង់ប្លែកដល់នាង ។

[៤៥៩] (នាងសុភទ្ទាទេវី...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមឲ្យព្រានទាំង-ឡាយ ដែលមាននៅក្នុងដែនរបស់ព្រះអង្គ មកប្រជុំគ្នា ខ្ញុំម្ចាស់នឹងប្រាប់នូវចំណង់ប្លែក របស់ខ្ញុំម្ចាស់ ដល់ព្រានទាំងឡាយនុ៎ះ ។

១៧២

[៤៦០] ឥមេ តេ លុទ្ទកា ទេវិ កតហត្ថា វិសារទា
វនញ្ញូ ច មិគញ្ញូ ច មមត្ថេ ចត្តជីវិតា ។
[៤៦១] លុទ្ទបុត្តា និសាមេថ យាវន្តេត្ថ សមាគតា
ឆព្ពិសាណំ គជំ សេតំ អទ្ទសំ សុបិនេ អហំ
តស្ស ទន្តេហិ មេ អត្ថោ អលាភេ នត្ថិ ជីវិតំ ។
[៤៦២] ន នោ បិតូនំ ន បិតាមហានំ
ទិដ្ឋោ សុតោ កុញ្ជរោ ឆព្ពិសាណោ
យមទ្ទស សុបិនេ រាជបុត្តី
អក្ខាហិ នោ យាទិសោ ហត្ថិនាគោ ។
[៤៦៣] ទិសា ចតស្សោ វិទិសា ចតស្សោ
ឧទ្ធំ អធោ ទស ទិសា ឥមាយោ
កតមំ ទិសំ តិដ្ឋតិ នាគរាជា
យមទ្ទស សុបិនេ ឆព្ពិសាណំ ។

[៤៦០] (ព្រះរាជា...) ម្នាលនាងទេវី ពួកព្រានព្រៃទាំងនេះ ជាអ្នកមានថ្វីដៃ ជាអ្នកក្លៀវក្លា ស្គាល់ព្រៃផង ស្គាល់ម្រឹគផង សឹងតែជាអ្នកស៊ូលះបង់នូវជីវិត ក្នុងប្រយោជន៍របស់យើង ។

[៤៦១] (នាងសុភទ្ទាទេវី...) ម្នាលលុទ្ទបុត្រទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ទាំងប៉ុន្មាននាក់ ដែលមកប្រជុំគ្នាក្នុងទីនេះ ចូរស្តាប់ (ពាក្យរបស់ខ្ញុំចុះ) ខ្ញុំបានយល់សប្តិឃើញដំរីស មានភ្លុកប្រាំមួយ ខ្ញុំត្រូវការដោយភ្លុកដំរីសនោះ ជីវិត(របស់ខ្ញុំ)នឹងមិនមាន ព្រោះការមិនបានភ្លុកនោះ ។

[៤៦២] (ពួកលុទ្ទបុត្រ...) បិតានិងជីតារបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមិនដែលឃើញមិនដែលឮនូវដំរីមានភ្លុកប្រាំមួយ ដែលព្រះរាជបុត្រីបានទ្រង់ព្រះសុបិនឃើញនោះទេ សូមព្រះនាងទ្រង់សវនីយ៍ប្រាប់នូវដំរីដ៏ប្រសើរប្រាកដដូច្នោះ ដល់ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំចុះ ។

[៤៦៣] បណ្តាទិសទាំង ១០ នេះគឺ ទិសធំ ៤ ទិសតូច ៤ ទិសខាងលើ ១ ទិសខាងក្រោម ១ តើព្រះរាជបុត្រីទ្រង់ព្រះសុបិនឃើញដំរីដ៏ប្រសើរ មានភ្លុកប្រាំមួយ ឋិតនៅក្នុងទិសណា ។

តឹសនិបាតេ ចតុត្ថំ ឆទ្ទន្តជាតកំ

[៤៦៤] ឥតោ ឧជុំ ឧត្តរាយំ ទិសាយំ
អតិក្កម្ម សោ សត្ត គិរី ព្រហន្តេ
សុវណ្ណបស្សោ នាម គិរិ ឧឡារោ
សំបុប្ផិតោ កឹបុរិសានុចិណ្ណោ ។
អារុយ្ហ សេលំ ភវនំ កិន្នរានំ
ឱលោកយ បព្វតបាទមូលំ
អថ ទក្ខសី មេឃសមានវណ្ណំ
និគ្រោធរាជំ អដ្ឋសហស្ស បាទំ(១) ។
តត្ថច្ឆតិ កុញ្ជរោ ឆព្វិសាណោ
សព្វសេតោ ទុប្បសហោ បរេភិ
រក្ខន្តិ នំ អដ្ឋសហស្សនាគា
ឦសាទន្តា វាតជវប្បហារិនោ ។
តិដ្ឋន្តិ តេ តុមូលមស្សសន្តា
កុប្បន្តិ វាតស្សបិ ឯរិតស្ស
មនុស្សភូតំ បន តត្ថ ទិស្វា
ភស្មំ ករេយ្យុំ នាស្ស រជោបិ តស្ស ។

១ ម. អដ្ឋសហស្សបោរំ ។

[៦៦៤] (ព្រះនាងសុភទ្ទាទេវី...) អ្នកចេញអំពីទីនេះ ដើរត្រង់ទៅទិសខាងជើង រំលងភ្នំធំទាំង ៧ ទៅ នឹងឃើញភ្នំធំលើសលប់មួយឈ្មោះសុវណ្ណបស្ស: ជាភ្នំមានផ្កាឈើរីកព្រោងព្រាត កុះករដោយពួកកិន្នរ ។ អ្នកចូរឡើងកាន់ភ្នំ ជាលំនៅរបស់ពួកកិន្នរនោះ ហើយរមិលមើលនូវទីជិតនៃជើងភ្នំ គ្រានោះ អ្នកនឹងឃើញនូវស្ដេចជ្រៃមួយដើម មានឫស ៨០០០ មានពណ៌ប្រាកដស្មើដោយមេឃ ។ ឯស្ដេចដំរីមានភ្លុកប្រាំមួយ មានខ្លួនសសុទ្ធ ដែលពួកដំរីដទៃគ្របសង្កត់បានដោយក្រតែងនៅជិតដើមជ្រៃនោះ ដំរីទាំងឡាយ ៨០០០ មានភ្លុកងដូចចន្ទោលរទេះ មានប្រក្រតីទៅប្រហារដោយសន្ទុះ ដូចជាខ្យល់ តែងរក្សានូវស្ដេចដំរីនោះ ។ ពួកដំរីទាំង ៨.០០០ នោះ ឈរដកដង្ហើមខ្លាំង តែងក្រោធចំពោះវត្ថុ សូម្បីដែលខ្យល់បក់ត្រូវហើយ មួយទៀត បើវាឃើញមនុស្សក្នុងទីនោះហើយ ក៏ធ្វើឲ្យទៅជាផេះ សូម្បីតែធូលី គឺផេះរបស់មនុស្សនោះ ក៏មិនឲ្យមានឡើយ ។

[៤៦៥] ពហូ ហិ មេ រាជកុលម្ហិ សន្តិ
បិលន្ធនា ជាតរូបស្ស នេកា
មុត្តា មណី វេឡុរិយាមយា ច
កឹ កាហសិ ឧទ្ធបិលន្ធនេន
មារេតុកាមា កុញ្ចរំ ឆព្ពិសាណំ
ឧទាហុ ឃាតេស្សសិ លុទ្ទបុត្តេ ។
[៤៦៦] សា ឥស្សិតា ទុក្ខិតា ចស្មិ លុទ្ទ
ឧទ្ធញ្ច សុស្សាមិ អនុស្សរន្តី
ករោហិ មេ លុទ្ទក ឯតមត្ថំ
ទស្សាមិ តេ គាមវរានិ បញ្ច ។
[៤៦៧] កត្ថច្ឆតិ កត្ថមុបេតិ ឋានំ
វីថិស្ស កា ន្ហានគតស្ស ហោតិ
កថញ្ហិ សោ ន្ហាយតិ នាគរាជា
កថំ វិជានេមុ គតិ គជស្ស ។
[៤៦៨] តត្ថេវ សា បោក្ខរណី អវិទូរេ
រម្មា សុតិត្ថា ច មហោទកា ច

[៤៦៥] (*សោណុត្តរព្រានព្រៃ...*) *បពិត្រព្រះនាងទេវី គ្រឿងប្រដាប់ទាំងឡាយដ៏ច្រើន ដែលគេធ្វើដោយមាសក្តី កែវមុក្តាក្តី កែវមណីក្តី គ្រឿងប្រដាប់ជាវិការៈនៃកែវពៃទូរ្យក្តី សឹងមានក្នុងរាជត្រកូល ចុះព្រះនាងមានប្រាថ្នានឹងសម្លាប់ដំរីមានភ្លុកប្រាំមួយ យកមកធ្វើគ្រឿងប្រដាប់ ជាវិការៈនៃភ្លុកឬ ឬក៏ព្រះនាងចង់សម្លាប់ពួកលុទ្ទបុត្រ* (*កូនព្រាន*) ។

[៤៦៦] (*ព្រះនាងសុភទ្ទាទេវី...*) *ម្នាលព្រានព្រៃ*(*មិនមែនដូច្នោះទេ*) *យើងជាស្រីច្រណែនផង ជាស្រីដល់នូវសេចក្តីទុក្ខផង យើងរឭកឃើញ*(*នូវពៀរ*) *ក្នុងខាងដើម*(*ដែលដំរីនោះធ្វើហើយដល់យើង*)*ផង បានជាចេះតែស្គាំងស្គម ម្នាលព្រានព្រៃ អ្នកចូរធ្វើសេចក្តីនេះដល់យើងចុះ យើងនឹងឲ្យស្រុកសួយ៥ដល់អ្នក* ។

[៤៦៧] (*សោណុត្តរព្រានព្រៃ...*)*ដំរីឆទ្ទន្តនោះ តែងនៅត្រង់ទីណា តែងចូលទៅឈរក្នុងកន្លែងណា ផ្លូវដូចម្តេចដែលដំរីឆទ្ទន្តចុះទៅងូតទឹក ស្តេចដំរីឆទ្ទន្តនោះ ងូតទឹកតើដូចម្តេច យើងខ្ញុំធ្វើម្តេច នឹងដឹងដំណើរនៃដំរីនោះបាន* ។

[៤៦៨] (*ព្រះនាងសុភទ្ទាទេវី...*) *ត្រង់ទីកន្លែងដែលដំរីនៅនោះ មានស្រះបោក្ខរណីនោះនៅជិត ជាស្រះគួររីករាយផង មានកំពង់ទឹកដ៏ល្អផង មានទឹកដ៏ច្រើនផង* (*មានកុមុទ ឧត្បល និងឈូក*)

សំបុប្ផិតា ភមរគណានុចិណ្ណា
ឯត្ថ ហិ សោ ឆ្ចាយតិ នាគរាជា ។
សីសំ នហាតោ ឧប្បលមាលធារី
សព្វសេតោ បុណ្ឌរីកាតចង្គី
អាមោទមានោ គច្ឆតិ សន្និកេតំ
បុរក្ខត្វា មហេសី សព្វភទ្ទំ ។
[៤៦៩] តត្ថេវ សោ ឧគ្គហេត្វាន វាក្យំ
អាទាយ តូណិញ្ច[១] ធនុញ្ច លុទ្ទោ
វិតុរិយតិ សត្ត គិរី ព្រហន្តេ
សុវណ្ណបស្សន្នាម គិរឹ ឧឡារំ ។
អារុយ្ហ សេលំ ភវនំ កិន្នរានំ
ឱលោកយិ បព្វតបាទមូលំ
តត្ថទ្ទសា មេឃសមានវណ្ណំ
និគ្រោធរាជំ អដ្ឋសហស្សបាទំ ។
តត្ថទ្ទសា កុញ្ជរំ ឆព្វិសាណំ
សព្វសេតំ ទុប្បសហំ បរេភិ
រក្ខន្តិ នំ អដ្ឋសហស្សនាគា
ឦសាទន្តា វាតជវប្បហារិនោ ។

---

១ ម. តុណ្ហិញ្ច ។

មានផ្ការីកស្គុះស្គាយផង ដេរដាស ដោយពួកភមរជាតិផង ស្តេចដំរីដ៏ប្រសើរនោះ តែងផ្ងូតទឹកក្នុងស្រះនុ៎ះឯង ។ ដំរីឆទ្ទន្តនោះ ជាដំរីសសុទ្ធ មានស្បែកនិងអវយវៈស ដូចផ្កាឈូកស លាងជម្រះនូវក្បាល រួចហើយ ក៏ទ្រទ្រង់នូវផ្កាឧប្បលជាដើម ត្រកអរ រីករាយពន់ពេក ក៏ឲ្យមេដំរី ជាមហេសីឈ្មោះនាងសព្វសុភទ្ទា ដើរពីខាងមុខ ហើយដើរសំដៅទៅកាន់ទីកន្លែងនៅរបស់ខ្លួន ។

[៤៦៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រានព្រៃនោះ បានរៀនពាក្យក្នុងទីនោះ ហើយក៏ចាប់យកនូវបំពង់ព្រួញ និងធ្នូ(ដើររំលង) ភ្នំធំទាំង ៧ ក៏ពិចារណាមើលទៅ(ឃើញ) ភ្នំធំខ្ពស់មួយ ឈ្មោះសុវណ្ណ-បស្ស: ។ ព្រានព្រៃបានឡើងទៅកាន់ភ្នំ ជាកន្លែងនៅនៃពួកកិន្នរក៏រមិលមើលនូវទីជិតនៃជើងភ្នំ បានឃើញស្តេចជ្រៃធំមួយដើម មានសម្បុរប្រាកដស្មើដោយមេឃ មានឫស ៨.០០០ ជិតជើងភ្នំនោះ ។ បានឃើញដំរីមានភ្លុក ៦ ជាដំរីសសុទ្ធ ដែលពួកដំរីដទៃ គ្របសង្កត់បានដោយក្រ នៅក្រោមដើមជ្រៃនោះ ពួកដំរីទាំង ៨.០០០ មានភ្លុកដូចជាចន្ទោលរថ មានប្រក្រតីទៅប្រហារពួកដំរីជាបច្ចាមិត្ត ដោយសន្ទុះដ៏លឿន ដូចជាខ្យល់ តែងរក្សានូវស្តេចដំរីនោះ ។

តត្ថទ្ទសា ចោក្ខរណឹ អវិទូរេ
រម្មំ សុតិត្ថញ្ច មហោទកញ្ច
សំបុប្ផិតំ ភមរគណានុចិណ្ណំ
យត្ថ ហិ សោ ន្ហាយតិ នាគរាជា ។
ទិស្វាន នាគស្ស គតឹ ឋិតញ្ច
វីជិស្ស យា ន្ហានគតស្ស ហោតិ
ឱទាតមាគច្ឆិ អនរិយរូបោ
បយោជិតោ ចិត្តវសានុគាយ ។
[៤៧០] ខណិត្វាន កាសុំ ផលកេហិ ឆាទយិ
អត្តានមោធាយ ធនុញ្ច លុទ្ទោ
បស្សាគតំ បុថុសល្លេន នាគំ
សមប្បយិ ទុក្កដកម្មការី ។
វិទ្ធោ ច នាគោ កោញ្ចមនាទិ ឃោរំ
សព្វេ នាគា និន្នាទុ ឃោររូបំ
តិណញ្ច កដ្ឋញ្ចរណំ ករោន្តា
ធាវឹសុ តេ អដ្ឋ ទិសា សមន្តតោ ។
វធិស្សមេនន្តិ បរាមសន្តោ
កាសាវមទ្ទក្ខិ ធជំ ឥសីនំ

បានឃើញស្រះបោក្ខរណីនៅជិតដើមជ្រៃនោះ ជាទីគួររីករាយ មានកំពង់ទឹកដ៏ល្អផង មានទឹកដ៏ច្រើនផង (មានផ្កាកុមុទ ឧប្បល និងឈូក) រីកស្គុះស្គាយផង ដេរដាសដោយពួកភមរជាតិផង ជាទីសម្រាប់ផ្ទូតរបស់ស្តេចដំរីដ៏ប្រសើរនោះ ។ បានឃើញនូវការដើរទៅនិងការឈរនៅ នៃដំរីដ៏ប្រសើរផង ឃើញផ្លូវរបស់ដំរីដ៏ប្រសើរនោះទៅផ្ទូតទឹកផង ព្រានព្រៃជាអនរិយជន បានប្រកប(កិច្ចការស្រេច) ដោយការលុះក្នុងអំណាចនៃចិត្ត ក៏បានជីករណ្តៅ ។

[៤៧០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រានព្រៃ ជាអ្នកធ្វើអំពើអាក្រក់ ជីករណ្តៅហើយគ្របដោយផែនក្តារទាំងឡាយ រួចបញ្ចូលខ្លួននិងធ្នូ (ទៅក្នុងរណ្តៅនោះ) ហើយបាញ់នូវដំរី ដែលដើរមកក្បែរខាង(រណ្តៅរបស់ខ្លួន) ដោយព្រួញដ៏ថ្លោស ។ ដំរីដ៏ប្រសើរ ត្រូវព្រានព្រៃបាញ់ហើយ ក៏បន្លឺនូវកោញ្ចនាទដ៏ពន្លឹក ពួកដំរីទាំងអស់ ក៏បន្លឺនូវសំឡេងមានសភាពដ៏ពន្លឹក ដំរីទាំងនោះក៏ធ្វើនូវស្មៅនិងមែកឈើឲ្យខ្ទេចខ្ទីហើយស្ទុះស្ទារទៅទាំង៨ទិសជុំវិញ ។ ដំរីដ៏ប្រសើរក៏ចាប់ព្រាននោះ ដោយបំណងថា អញនឹងសម្លាប់ព្រានព្រៃនុ៎ះ ក៏ឃើញនូវសំពត់កាសាវៈ ដែលជាទង់ជ័យរបស់ពួកឥសី

១៧៧

តឹសនិបាតេ ចតុត្ថំ ឆទ្ទន្តជាតកំ

ទុក្ខេន ផុដ្ឋស្សុទចាទិ សញ្ញា
អរហទ្ធជោ សព្ភិ អវជ្ឈរូចោ ។

[៤៧១] អនិក្កសាវោ កាសាវំ យោ វត្ថំ បរិទហិស្សតិ
អបេតោ ទមសច្ចេន ន សោ កាសាវមរហតិ ។
យោ ច វន្តកសាវស្ស សីលេសុ សុសមាហិតោ
ឧបេតោ ទមសច្ចេន សវេ កាសាវមរហតិ ។

[៤៧២] សមប្បិតោ បុថុសល្លេន នាគោ
អទុដ្ឋចិត្តោ លុទ្ទកំ អជ្ឈភាសិ
កិមត្ថិយំ[១] កិស្ស វា សម្ម ហេតុ
មមំ វធី កស្ស វាយំ បយោគោ ។

[៤៧៣] កាសិស្ស រញ្ញោ មហេសី ភទន្តេ
សា បូជិតា រាជកុលេ សុភទ្ទា
សា តំ អទ្ទស សា ច មមំ អសំសិ
ទន្តេហិ អត្ថោតិ មមំ អវោច ។

១ ម. កឹ បត្ថយំ ។

ដំរីដ៏ប្រសើរ ត្រូវសេចក្តីទុក្ខប៉ះពាល់ហើយ ក៏មានសញ្ញាកើតឡើងថា ធម្មតា បុគ្គលប្រើប្រាស់ទង់ជ័យព្រះអរហន្តមានសភាពដែលសប្បុរសមិនគួរសម្លាប់ ។

[៤៧១] (ដំរីឆទ្ទន្ត...) បុគ្គលណា មិនទាន់អស់ទឹកចត់គឺកិលេស ជាអ្នកប្រាសចាកការទូន្មាននូវឥន្ទ្រិយនិងវចីសច្ចៈ នឹងស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាវៈ បុគ្គលនោះ មិនគួរនឹងស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាវៈទេ ។ ចំណែកបុគ្គលណា ខ្ជាក់ចោលនូវទឹកចត់ គឺកិលេស តាំងមាំក្នុងសីលទាំងឡាយ ជាអ្នកប្រកបដោយការទូន្មាន នូវឥន្ទ្រិយនិងវចីសច្ចៈ បុគ្គលនោះឯង ទើបគួរនឹងស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាវៈ។

[៤៧២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ដំរីដ៏ប្រសើរ ត្រូវព្រានព្រៃបាញ់ហើយ ដោយសរដ៏ថ្លោស មិនមានចិត្តប្រទូស្ត បាននិយាយនឹងព្រានព្រៃថា នែសម្លាញ់ អ្នកត្រូវការអ្វី តើព្រោះហេតុអ្វី បានជាអ្នកសម្លាប់យើង ម្យ៉ាងទៀត ការប្រកបនេះរបស់បុគ្គលណា ។

[៤៧៣] (ព្រានព្រៃ...) បពិត្រដំរីដ៏ចម្រើន ព្រះមហេសីរបស់ស្តេចក្នុងដែនកាសីនោះ ឈ្មោះនាងសុភទ្ទា ដែលគេបូជាហើយក្នុងរាជត្រកូល ព្រះនាងបានឃើញអ្នកហើយប្រាប់ខ្ញុំ ព្រះនាងក៏មានព្រះសវនីយ៍នឹងខ្ញុំថា យើងត្រូវការដោយភ្លុកទាំងឡាយ ។

[៤៧៤] ពហូ ហិ មេ ទន្តយុគា ឧឡារា
យេ មេ បិតូនញ្ច បិតាមហានំ
ជានាតិ សា កោធនា រាជបុត្តី
វឌ្ឍិកា វេរមកាសិ ពាលា ។
ឧដ្ឋេហិ ត្វំ លុទ្ធ ខរំ គហេត្វា
ទន្តេ ឥមេ ឆិន្ទ បុរា មរាមិ
វជ្ជាសិ តំ កោធនំ រាជបុត្តឹ
នាគោ ហតោ ហន្ទ ឥមស្ស ទន្តា ។
[៤៧៥] ឧដ្ឋាយ សោ លុទ្ទោ ខរំ គហេត្វា
ឆេត្វាន ទន្តានិ គជុត្តមស្ស
វគ្គូ សុភេ អប្បដិមេ បថព្យា
អាទាយ បក្កាមិ តតោ ហិ ខិប្បំ ។
[៤៧៦] ភយដ្ដិតា នាគវធេន អដ្ដា
យេ តេ នាគា អដ្ឋ ទិសា វិធាវុំ
អទិស្វាន បោសំ គជបច្ចមិត្តំ
បច្ចាគមុំ យេន សោ នាគរាជា ។
[៤៧៧] តេ តត្ថ កន្ទិត្វា រោទិត្វាន នាគា
សីសេ សកេ បំសុកំ ឱកិរិត្វា

[៤៧៤] (ដំរីឆទ្ទន្ត...) ព្រះរាជបុត្រីនោះ ដឹងថា គូនៃភ្លុកទាំងឡាយ របស់បិតា និងជីតាទាំងឡាយរបស់យើង មានច្រើនណាស់ តែនាងជាស្រីក្រោធ ត្រូវការសម្លាប់ ជាស្រីល្ងង់ បានចង ពៀរ(នឹងយើង) ។ នៃព្រានព្រៃ អ្នកចូរក្រោកឡើង ចាប់នូវ រណារហើយអារនូវភ្លុកទាំងគូនេះចុះ ទាន់ខ្ញុំមិនទាន់ស្លាប់ អ្នកឯងគប្បីទូលព្រះរាជបុត្រី ដែលមានសេចក្តីក្រោធនោះថា ដំរីដ៏ប្រសើរ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានសម្លាប់ហើយ សូម ព្រះនាងទទួលយក នេះជាភ្លុករបស់ដំរីនោះ ។

[៤៧៥] ព្រានព្រៃនោះ ក្រោកឈរឡើង ហើយចាប់រណារ អារនូវ ភ្លុកនៃដំរីដ៏ប្រសើរ ហើយក៏យកនូវភ្លុកដ៏ល្អស្អាត មិនមានភ្លុក ឯទៀតប្រៀបផ្ទឹមបានលើផែនដី រួចដើរចៀសចេញទៅអំពីទី នោះ យ៉ាងឆាប់ ។

[៤៧៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ពួកដំរី ត្រូវភ័យ (អំពីសេចក្តីស្លាប់) បៀត បៀនហើយ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខព្រួយ ព្រោះគេសម្លាប់នូវដំរីដ៏ ប្រសើរ បានស្ទុះទៅគ្រប់ទិសទាំង ៨ លុះមិនឃើញបុរសជា សត្រូវនឹងដំរី ក៏ត្រឡប់មកកាន់ទីរបស់ស្តេចដំរីដ៏ប្រសើរវិញ ។

[៤៧៧] ដំរីដ៏ប្រសើរទាំងនោះ កន្ទក់កន្ទេញ ពោទ័ក្នុងទីនោះ ហើយរោយរាយ នូវអាចម៍ដី លើក្បាល របស់ខ្លួន

១៧៩

តឹសនិបាតេ ចតុត្ថំ ឆទ្ទន្តជាតកំ

អាគមឹសុ តេ សព្វេ សកំ និកេតំ
បុរក្ខត្វា មហេសឹ សព្វភទ្ទំ ។
[៤៧៨] អាទាយ ទន្តានិ គជុត្តមស្ស
វគ្គូ សុភេ អប្បដិមេ បថព្យា
សុវណ្ណរាជីហិ សមន្តមោទរេ
សោ លុទ្ទកោ កាសិបុរំ ឧបាគមិ
ឧបនេសិ សោ រាជកញ្ញាយ ទន្តេ
នាគោ ហតោ ហន្ទ ឥមស្ស ទន្តា ។
[៤៧៩] ទិស្វាន ទន្តានិ គជុត្តមស្ស
ភត្តុ បិយស្ស បុរិមាយ ជាតិយា
តត្ថេវ តស្សា ហទយំ អផាសិ
តេនេវ សា កាលមកាសិ ពាលា ។
[៤៨០] សម្ពោធិបត្តោ ច មហានុភាវោ
សិតំ អកាសី បរិសាយ មជ្ឈេ
បុច្ឆឹសុ ភិក្ខូ សុវិមុត្តចិត្តា
នាការណេ បាតុករោន្តិ ពុទ្ធា ។

ដំរីទាំងអស់នោះ ក៏ឲ្យមេដំរី ជាមហេសី ឈ្មោះសព្វសុភទ្ទា ដើរមុខ មកកាន់ទីនៅរបស់ខ្លួន ។

[៤៧៨] ព្រានព្រៃនោះ បាននាំយកភ្លុកទាំងឡាយនៃសដំរីដ៏ប្រសើរ ជាភ្លុកល្អ ស្អាត មិនមានភ្លុកឯទៀតប្រៀបផ្ទឹមបាន លើផែនដីភ្លឺសព្វដោយរស្មី មានពណ៌ដូចជាមាស ហើយចូលទៅកាន់កាសីបុរី ព្រានព្រៃនោះ ក៏បង្អោននូវភ្លុកទាំងឡាយថ្វាយព្រះរាជកញ្ញាថា ដំរីដ៏ប្រសើរ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសម្លាប់បានហើយ សូមព្រះនាងទទួលយក នេះជាភ្លុករបស់ដំរីនោះ ។

[៤៧៩] ព្រះរាជកញ្ញានោះ ទតឃើញភ្លុកទាំងឡាយនៃដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលធ្លាប់ជាប្ដីជាទីស្រឡាញ់អំពីជាតិមុន ក៏បែកហឫទ័យក្នុងទីនោះឯង ហេតុនោះ ព្រះនាង ជាស្រីល្ងង់ បានសោយព្រះវិលាល័យទៅ ។

[៤៨០] (ព្រះធម្មសង្គាហកត្ថេរ...) ព្រះពុទ្ធព្រះអង្គបានសម្រេចនូវសម្ពោធិញ្ញាណផង មានអានុភាពច្រើនផង បានធ្វើនូវការញញឹម ក្នុងកណ្ដាលពពួកបរិស័ទ ពួកភិក្ខុ មានចិត្តរួចស្រឡះ ក៏ក្រាបបង្គំទូលសួរថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មិនដែលធ្វើ នូវការញញឹមឲ្យប្រាកដ ដោយឥតហេតុទេ ។

យមទ្ទសាឋ ទហរី កុមារី
កាសាវវត្ថំ អនគារិយំ ចរន្តី
សា ខោ តទា រាជកញ្ញា អហោសិ
អហំ តទា ឆាតរាជា អហោសឹ ។
អាទាយ ទន្តានិ គជុត្តមស្ស
វគ្គូ សុភេ អប្បដិមេ បថព្យា
យោ លុទ្ទកោ កាសិបុរំ ឧបាគមិ
សោ ខោ តទា ទេវទត្តោ អហោសិ ។
អនាវសូរំ ចិររត្តសំសិតំ
ឧច្ចាវចំ ចរិតមិទំ បុរាណំ
វីតទ្ទរោ វីតសោកោ វិសល្លោ(១)
សយំ អភិញ្ញាយ អភាសិ ពុទ្ធោ ។
អហំ វោ តេន កាលេន អហោសឹ តត្ថ ភិក្ខវោ
ឆាតរាជា តទាហោសឹ ឯវំ ធារេថ ជាតកន្តិ ។

ឆទ្ទន្តជាតកំ ចតុត្ថំ ។

សម្ភវជាតកំ

[៤៨១] រជ្ជញ្ច បដិបន្នស្មា អាធិបច្ចំ សុចីរត
មហន្តំ បត្តុមិច្ឆាមិ វិជេតុំ បថវី ឥមំ ។

---

១ ម. វីតសល្លោ ។

អ្នកទាំងឡាយ បានឃើញនាងកុមារីណានៅជំទង់ ស្លៀក សំពត់កាសាវៈ ជាអ្នកបួស នាងកុមារីនោះ ក្នុងកាលនោះ គឺ ព្រះរាជកញ្ញា ឯស្តេចដំរីក្នុងកាលនោះ គឺតថាគតឯង ព្រាន ព្រៃណា កាន់យកនូវភ្លុកទាំងឡាយនៃដំរីដ៏ប្រសើរ ជាភ្លុកដ៏ ល្អស្អាត មិនមានភ្លុកឯទៀតប្រៀបផ្ទឹមបានលើផែនដី ហើយ ចូលទៅកាន់កាសីបុរី ព្រានព្រៃនោះក្នុងកាលនោះ គឺទេវ- ទត្ត ។ ព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គប្រាសចាកសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ ប្រាសចាកសេចក្តីសោក ប្រាសចាកនូវកូនសរគឺរាគៈ បាន ជ្រាបច្បាស់ដោយព្រះអង្គឯង ហើយទ្រង់សម្តែង នូវចរិត ខ្ពស់និងទាបអំពីដើមនេះ ដែលអន្ទោលទៅ អស់កាលដ៏យូរ ហាក់ដូចមិនកន្លងថ្ងៃ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលនោះ តថាគតនៅក្នុងទីនោះ កាលនោះ តថាគតជាស្តេចដំរី អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាំទុកនូវជាតកយ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ ឆទ្ទន្តជាតក ទី ៤ ។

សម្ភវជាតក

[៤៨១] (ព្រះបាទធនញ្ជយកោរព្យៈ ត្រាស់សួរថា) នៃសុចីរតៈ យើង បាននូវរាជសម្បត្តិផង បាននូវភាពជាធំផង យើងប្រាថ្នា ដើម្បី ដល់នូវភាពជាធំ ប្រាថ្នាដើម្បីត្រួតត្រា នូវផែនដីនេះ ។

តឹសនិបាតេ បញ្ចមំ សម្ភវជាតកំ

ធម្មេន នោ អធម្មេន អធម្មោ មេ ន រុច្ចតិ
កិច្ចោវ ធម្មោ ចរិតោ រញ្ញោ ហោតិ សុចីរត ។
ឥធ ចេវានិន្ទិតា យេន បេច្ច យេន អនិន្ទិតា
យសំ ទេវមនុស្សេសុ យេន បប្បោមុ ព្រាហ្មណ ។
យោហំ អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច កត្តុមិច្ឆាមិ ព្រាហ្មណ
តំ ត្វំ អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច ព្រាហ្មណក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។
[៤៨២] នាញ្ញត្រ វិធុរា រាជ តទក្ខាតុមរហតិ
យំ ត្វំ អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច កត្តុមិច្ឆសិ ខត្តិយ ។
[៤៨៣] ឯហិ ខោ បហិតោ គច្ឆ វិធុរស្ស ឧបន្តិកំ
និក្ខញ្ចិមំ សុវណ្ណស្ស ហរំ គច្ឆ សុចីរត
អភិហារំ ឥមំ ទជ្ជ អត្ថធម្មានុសិដ្ឋិយា ។
[៤៨៤] ស្វាធិប្បាគា ភារទ្វាជោ វិធុរស្ស ឧបន្តិកំ
តមទ្ទស មហាព្រហ្មា អសមានំ សកេ ឃរេ ។

(យើងប្រកប) ដោយធម៌ មិនប្រកបដោយអធម៌ទេ ព្រោះអធម៌មិនពេញចិត្តដល់យើងឡើយ ម្នាលសុចីរតៈ ធម៌ជាចរិតរបស់ព្រះរាជា ពួកជនត្រូវតែធ្វើ ។ នែព្រាហ្មណ៍ យើងដែលពួកជនមិននិន្ទា ក្នុងលោកនេះ ដោយអត្ថនិងធម៌ណាផង មិននិន្ទាក្នុងបរលោក ដោយអត្ថនិងធម៌ណាផង គប្បីដល់នូវឥស្សរិយយស ក្នុងទេវលោកនិងមនុស្សលោក ដោយអត្ថនិងធម៌ណាផង ។ នែព្រាហ្មណ៍ យើងប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើនូវអត្ថនិងធម៌នោះៗ នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកដែលយើងសួរហើយ ចូរប្រាប់នូវអត្ថនិងធម៌នោះ ។

[៤៨២] (សុចីរតព្រាហ្មណ៍ ក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះខត្តិយរាជ ព្រះអង្គប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើនូវអត្ថនិងធម៌ណា តែវៀរចាកវិធុរព្រាហ្មណ៍ហើយ បុគ្គលដទៃ មិនគួរនឹងប្រាប់នូវអត្ថនិងធម៌នោះបានទេ ។

[៤៨៣] (ព្រះរាជា...) នែសុចីរតៈ អ្នកចូរមកនេះ អ្នកឯងត្រូវយើងប្រើទៅ អ្នកចូរទៅកាន់សម្នាក់នៃវិធុរព្រាហ្មណ៍ ចូរនាំយកនូវផ្កានៃមាសនេះទៅចុះ អ្នកចូរឲ្យនូវផ្កានៃមាសនេះ ជាគ្រឿងបូជាដល់ការប្រៀនប្រដៅនូវអត្ថនិងធម៌ ។

[៤៨៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) សុចីរតព្រាហ្មណ៍ ជាភារទ្វាជគោត្រនោះ បានទៅកាន់សម្នាក់នៃវិធុរព្រាហ្មណ៍ សុចីរតៈ ជាមហាព្រាហ្មណ៍ ក៏បានឃើញវិធុរព្រាហ្មណ៍នោះ កំពុងតែបរិភោគក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ។

[៤៨៥]រញ្ញោហំ បហិតោ ទូតោ កោរព្យស្ស យសស្សិនោ
អត្ថំ ធម្មញ្ច បុច្ឆេសិ ឥច្ចព្រវិ យុធិដ្ឋិលោ
តំ ត្វំ អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច វិធុរក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

[៤៨៦] គង្គំ មេ បិទហិស្សន្តិ ន តំ សក្កោមិ ព្រាហ្មណ
អបិធេតុំ មហាសិន្ធុំ តំ កថំ សោ ភវិស្សតិ
ន តេ សក្កោមិ អក្ខាតុំ អត្ថំ ធម្មញ្ច បុច្ឆិតោ ។
ភទ្រការោ ច មេ បុត្តោ ឱរសោ មម អត្រជោ
តំ ត្វំ អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច គន្ត្វា បុច្ឆស្សុ ព្រាហ្មណ ។

[៤៨៧] ស្វាធិប្បាគា ភារទ្វាជោ ភទ្រការស្ស សន្តិកំ
តមទ្ទស មហាព្រហ្មា និសិន្នំ សម្ហិ វេស្មនិ ។

[៤៨៨] រញ្ញោហំ បហិតោ ទូតោ កោរព្យស្ស យសស្សិនោ
អត្ថំ ធម្មញ្ច បុច្ឆេសិ ឥច្ចព្រវិ យុធិដ្ឋិលោ
តំ ត្វំ អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច ភទ្រការ បព្រូហិ មេ ។

[៤៨៥] (សុចីរតព្រាហ្មណ៍...) ខ្ញុំជាទូតរបស់ព្រះបាទកោរព្យៈដ៏មានយស ទ្រង់ប្រើមក ព្រះបាទធនញ្ជយកោរព្យៈ ជាយុធិដ្ឋិលគោត្រ ទ្រង់មានព្រះឱង្ការថា អ្នកចូរសួរនូវអត្ថនិងធម៌ បពិត្រវិធុរ អ្នកដែលខ្ញុំសួរហើយ ចូរប្រាប់នូវអត្ថនិងធម៌នោះ ។

[៤៨៦] (វិធុរព្រាហ្មណ៍...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំ(គិតថា) អញនឹងបិទនូវទន្លេគង្គា តែមិនអាចបិទនូវទន្លេដ៏ធំនោះបាន ព្រោះហេតុនោះ ឱកាសនោះ នឹងមានដូចម្តេចកើត ខ្ញុំដែលអ្នកសួរហើយមិនអាចដើម្បីប្រាប់នូវអត្ថនិងធម៌បានទេ ។ តែខ្ញុំមានកូនប្រុសមួយឈ្មោះភទ្រការ ជាឱរស ជាកូនបង្កើតរបស់ខ្ញុំ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកចូរទៅសួរអត្ថនិងធម៌ចំពោះភទ្រការនោះចុះ ។

[៤៨៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) សុចីរតព្រាហ្មណ៍ ជាភារទ្វាជគោត្រនោះ បានទៅកាន់សម្នាក់ភទ្រការកុមារ សុចីរតៈ ជាមហាព្រាហ្មណ៍ បានឃើញភទ្រការកុមារនោះ កំពុងអង្គុយនៅក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ។

[៤៨៨] (សុចីរតព្រាហ្មណ៍...) ខ្ញុំជាទូតរបស់ព្រះបាទកោរព្យៈដ៏មានយស ទ្រង់ប្រើមក ព្រះបាទកោរព្យៈ ជាយុធិដ្ឋិលគោត្រ ទ្រង់ត្រាស់ថា អ្នកចូរសួរនូវអត្ថនិងធម៌ ម្នាលភទ្រការកុមារ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកចូរប្រាប់នូវអត្ថនិងធម៌ ដល់ខ្ញុំ ។

១៨៣

តឹសនិបាតេ បញ្ចមំ សម្ភវជាតកំ

[៤៨៩] មំសកាជំ អវហាយ   គោធំ អនុបតាមហំ
ន តេ សក្កោមិ អក្ខាតុំ   អត្ថំ ធម្មញ្ច បុច្ឆិតោ ។
សញ្ជយោ នាម មេ ភាតា   កនិដ្ឋោ មេ សុចីរត
តំ ត្វំ អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច   គន្ត្វា បុច្ឆស្សុ ព្រាហ្មណ ។

[៤៩០] ស្វាធិប្បាកា ភារទ្វាជោ   សញ្ជយស្ស ឧបន្តិកំ
តមទ្ទស មហាព្រហ្មា   និសិន្នំ សម្ហិ បរិសតិ ។

[៤៩១] រញ្ញោហំ បហិតោ ទូតោ   កោរព្យស្ស យសស្សិនោ
អត្ថំ ធម្មញ្ច បុច្ឆេសិ   ឥច្ចព្រវិ យុធិដ្ឋិលោ
តំ ត្វំ អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច   សញ្ជយក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

[៤៩២] សទា មំ គិលតេ មច្ចុ   សាយំ បាតោ សុចីរត
ន តេ សក្កោមិ អក្ខាតុំ   អត្ថំ ធម្មញ្ច បុច្ឆិតោ ។
សម្ភវោ នាម មេ ភាតា   កនិដ្ឋោ មេ សុចីរត
តំ ត្វំ អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច   គន្ត្វា បុច្ឆស្សុ ព្រាហ្មណ ។

[៤៨៩] (*ភទ្រការកុមារ...*) *ខ្ញុំទើបទម្លាក់ចោលនូវអម្រែកសាច់ហើយ ដេញតាមនូវទន្សង ខ្ញុំដែលអ្នកសួរហើយ មិនអាចនឹងប្រាប់ នូវអត្ថនិងធម៌បានទេ ។ បពិត្រសុចីរតព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំមានប្អូនប្រុសម្នាក់ ឈ្មោះសញ្ជ័យ បពិត្រសុចីរតព្រាហ្មណ៍ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកចូរទៅសួរ នូវអត្ថនិងធម៌ ចំពោះសញ្ជ័យនោះចុះ ។*

[៤៩០] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *សុចីរតព្រាហ្មណ៍ ជាភារទ្វាជគោត្រនោះ បានទៅកាន់សម្នាក់សញ្ជយកុមារ សុចីរតៈជាមហាព្រាហ្មណ៍ បានឃើញនូវសញ្ជយកុមារនោះ អង្គុយក្នុងកណ្តាលបរិស័ទរបស់ខ្លួន ។*

[៤៩១] (*សុចីរតព្រាហ្មណ៍...*) *ខ្ញុំជាទូត ព្រះបាទធនញ្ជយកោរព្យៈ ដ៏មានយសទ្រង់ប្រើមក ព្រះបាទធនញ្ជយកោរព្យៈជាយុធិដ្ឋិលគោត្រ មានព្រះឱង្ការថា អ្នកចូរសួរនូវអត្ថនិងធម៌ ម្នាលសញ្ជយកុមារ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកដែលខ្ញុំសួរហើយ ចូរប្រាប់នូវអត្ថនិងធម៌ ។*

[៤៩២] (*សញ្ជយកុមារ...*) *បពិត្រសុចីរតព្រាហ្មណ៍ មច្ចុតែងលេបខ្ញុំ រាល់ល្ងាចរាល់ព្រឹក សព្វៗ កាល ខ្ញុំដែលអ្នកសួរហើយ មិនអាចនឹងប្រាប់នូវអត្ថនិងធម៌ ដល់អ្នកបានទេ ។ បពិត្រសុចីរតព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំមានប្អូនប្រុសម្នាក់ ឈ្មោះសម្ភវៈ បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកចូរទៅសួរ នូវអត្ថនិងធម៌ ចំពោះសម្ភវៈនោះចុះ ។*

[៤៩៣] អព្ភុតោ វត ភោ ធម្មោ នាយំ អស្មាក រុច្ចតិ
តយោ ជនា បិតាបុត្តា តេ សុបញ្ញាយ នោ វិទូ ។
ន តំ សក្កោម អក្ខាតុំ អត្ថំ ធម្មញ្ច បុច្ឆិតា
កថំ នុ ទហរោ ជញ្ញា អត្ថំ ធម្មញ្ច បុច្ឆិតោ ។

[៤៩៤] មា នំ ទហរោតិ មញ្ញាសិ អបុច្ឆិត្វាន សម្ភវំ
បុច្ឆិត្វា សម្ភវំ ជញ្ញា អត្ថំ ធម្មញ្ច ព្រាហ្មណា ។
យថាបិ ចន្ទោ វិមលោ គច្ឆំ អាកាសធាតុយា
សព្វេ តារគណេ លោកេ អាភាយ អតិរោចតិ
ឯវម្បិ ទហរូបេតោ បញ្ញាយោគេន សម្ភវោ
មា នំ ទហរោតិ មញ្ញាសិ អបុច្ឆិត្វាន សម្ភវំ
បុច្ឆិត្វា សម្ភវំ ជញ្ញា អត្ថំ ធម្មញ្ច ព្រាហ្មណា ។
យថាបិ រម្មកោ មាសោ គិម្ហានំ ហោតិ ព្រាហ្មណ
អតេវញ្ញេហិ មាសេហិ ទុមបុប្ផេហិ សោភតិ ។
ឯវម្បិ ទហរូបេតោ បញ្ញាយោគេន សម្ភវោ

[៤៩៣] (សុចីរតព្រាហ្មណ៍...) ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន បញ្ហាធម៌ ក៏អស្ចារ្យ ម៉្លេះ សម្ភវកុមារនេះ យើងមិនពេញចិត្តទេ ព្រោះជន៣ នាក់ ឪពុក និងកូនទាំងនោះ មិនដឹងច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាទៅហើយ ។ អ្នកទាំង-ឡាយដែលខ្ញុំសួរហើយ មិនអាចប្រាប់នូវអត្ថនិងធម៌បាន ចំណង់ បើកូនក្មេង ដែលខ្ញុំសួរអត្ថនិងធម៌ហើយ គប្បីដឹងដូចម្តេចកើត ។

[៤៩៤] (សញ្ជយកុមារ...) បពិត្រសុចីរតព្រាហ្មណ៍ លោកកុំសម្គាល់ សម្ភវកុមារនោះថា នៅក្មេង ហើយមិនសួរ ត្រូវតែសួរនូវសម្ភវ-កុមារ ទើបដឹងនូវអត្ថនិងធម៌ ។ ព្រះចន្ទ្រ ប្រាសចាកមន្ទិល កាលដើរទៅតាមអាកាសធាតុ រុងរឿងកន្លងនូវពួកផ្កាយទាំងអស់ ក្នុងលោក ដោយពន្លឺ យ៉ាងណាមិញ បពិត្រសុចីរតព្រាហ្មណ៍ សម្ភវកុមារ ពិតជានៅក្មេងមែន (តែរុងរឿងកន្លងនូវពួកបណ្ឌិតដ៏ សេស)ដោយបញ្ញានិងការព្យាយាម ក៏យ៉ាងនោះដែរ លោកកុំ សម្គាល់នូវសម្ភវកុមារនោះថានៅក្មេង ហើយមិនសួរ ត្រូវតែសួរ នូវសម្ភវកុមារ ទើបដឹង នូវអត្ថនិងធម៌ ។ បពិត្រព្រាហ្មណ៍ បណ្តាខែខាងគិម្ហរដូវទាំងឡាយ ខែចែត្ររុងរឿង ដោយផ្កាឈើ ទាំងឡាយ ជាងខែទាំងឡាយដទៃឯទៀត យ៉ាងណាមិញ ។ សម្ភវកុមារ ពិតមែនតែនៅក្មេង (តែរុងរឿងកន្លង នូវពួក បណ្ឌិតដ៏សេស) ដោយបញ្ញានិងការព្យាយាម ក៏យ៉ាងនោះដែរ

តឹសនិបាតេ បញ្ចមំ សម្ភវជាតកំ

មា នំ ទហរោតិ មញ្ញាសិ អបុច្ឆិត្វាន សម្ភវំ
បុច្ឆិត្វា សម្ភវំ ជញ្ញា អត្ថំ ធម្មញ្ច ព្រាហ្មណ ។
យថាបិ ហិមវា ព្រហ្មេ បព្វតោ គន្ធមាទនោ
នានារុក្ខេហិ សញ្ឆន្នោ មហាភូតគណាលយោ
ឱសធេហិ ច ទិព្វេហិ ទិសា ភាតិ បវាតិ ច ។
ឯវម្បិ ទហរូបេតោ បញ្ញាយោគេន សម្ភវោ
មា នំ ទហរោតិ មញ្ញាសិ អបុច្ឆិត្វាន សម្ភវំ
បុច្ឆិត្វា សម្ភវំ ជញ្ញា អត្ថំ ធម្មញ្ច ព្រាហ្មណ ។
យថាបិ បាវកោ ព្រហ្មេ អច្ចិមាលី យសស្សិមា
ជលមានោ វនេ គច្ឆេ អនលោ កណ្ហវត្តនី
ឃតាសនោ ធូមកេតុ ឧត្តមាហេវនន្ទហោ
និស្សីវេ[១] បព្វតគ្គស្មឹ ពហុតេជោ វិរោចតិ ។
ឯវម្បិ ទហរូបេតោ បញ្ញាយោគេន សម្ភវោ
បុច្ឆិត្វា សម្ភវំ ជញ្ញា អត្ថំ ធម្មញ្ច ព្រាហ្មណ ។

---

១ ឱ. និស្សិត្តេ ។

បពិត្រព្រាហ្មណ៍ លោកកុំសម្គាល់សម្ភវកុមារនោះថានៅក្មេង ហើយមិនសួរ ត្រូវតែសួរនូវសម្ភវកុមារ ទើបដឹងនូវអត្ថនិងធម៌ ។ បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ភ្នំគន្ធមាទនៈមានទឹកសន្សើម ជាលំនៅនៃពពួកទេវតា ដេរដាសដោយដើមឈើផ្សេងៗទាំងឡាយផង ដោយឱសធជាទិព្វទាំងឡាយផង រមែងញ៉ាំងទិសទាំងឡាយឲ្យភ្លឺច្បាស់ផង ផ្សាយទៅកាន់ទិសទាំងឡាយ(ដោយក្លិនក្រអូប)ផង យ៉ាងណាមិញ ។ សម្ភវ-កុមារ ពិតមែនតែនៅក្មេង (តែរុងរឿងកន្លងនូវពួកបណ្ឌិតដ៏សេស) ដោយបញ្ញានិងការព្យាយាម ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រព្រាហ្មណ៍ លោកកុំសម្គាល់នូវសម្ភវកុមារនោះថានៅក្មេង ហើយមិនសួរ ត្រូវតែសួរនូវសម្ភវកុមារ ទើបដឹងនូវអត្ថនិងធម៌ ។ បពិត្រព្រាហ្មណ៍ ភ្លើងប្រក្រតី ប្រកបដោយអណ្ដាត មានអំណាច កាលឆេះនូវគុម្ពឈើក្នុងព្រៃ មិនចេះឆ្អែត រមែងញ៉ាំងពណ៌ខ្មៅឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ជាសភាវៈឆេះនូវខ្លាញ់ មានផ្សែងជាទង់ ឆេះនូវដងព្រៃស្ងួត មានរបស់សម្រាប់ឆេះដ៏ច្រើន រមែងរុងរឿងលើកំពូលភ្នំ ក្នុងវេលាយប់ យ៉ាងណាមិញ ។ សម្ភវកុមារ ពិតមែនតែនៅក្មេង(តែរុងរឿងកន្លងនូវពួកបណ្ឌិតដ៏សេស) ដោយបញ្ញានិងការព្យាយាម ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រព្រាហ្មណ៍ លោកកុំសម្គាល់នូវសម្ភវកុមារនោះថានៅក្មេង ហើយមិនសួរ ត្រូវតែសួរនូវសម្ភវកុមារ ទើបដឹងនូវអត្ថនិងធម៌ ។

ជវេន ភទ្រំ ជានន្តិ   ពលិពទ្ទញ្ច វាហិយេ[១]
ទោហេន ធេនុំ ជានន្តិ   ភាសមានញ្ច បណ្ឌិតំ ។
ឯវម្បិ ទហរូបេតោ   បញ្ញាយោគេន សម្ភវោ
មា នំ ទហរោតិ មញ្ញាសិ   អបុច្ឆិត្វាន សម្ភវំ
បុច្ឆិត្វា សម្ភវំ ជញ្ញា   អត្ថំ ធម្មញ្ច ព្រាហ្មណ ។

[៤៩៥] ស្វាធិប្បាតា ភារទ្វាជោ   សម្ភវស្ស ឧបន្តិកំ
តមទ្ទស មហាព្រហ្មា   កីឡមានំ ពហីបុរេ ។

[៤៩៦] រញ្ញោហំ បហិតោ ទូតោ   កោរព្យស្ស យសស្សិនោ
អត្ថំ ធម្មញ្ច បុច្ឆេសិ   ឥច្ចព្រវិ យុធិដ្ឋិលោ
តំ ត្វំ អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច   សម្ភវក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

[៤៩៧] តគ្ឃ តេ អហមក្ខិស្សំ   យថាបិ កុសលោ តថា
រាជា ច ខោ តំ ជានាតិ   យទិ កាហាតិ វា ន វា ។

---

១ ម. វាហនេ ។

ជនទាំងឡាយ ស្គាល់សេះដ៏ចម្រើនដោយល្បឿនផង ស្គាល់គោបម្រើក្នុងការផ្ទុកផង ស្គាល់មេគោដោយរីតនូវទឹកដោះផង ស្គាល់អ្នកប្រាជ្ញកាលនិយាយផង យ៉ាងណាមិញ ។ សម្ភវកុមារ ពិតមែនតែនៅក្មេង (តែរុងរឿងកន្ទងនូវពួកបណ្ឌិតដ៏សេស) ដោយបញ្ញានិងការព្យាយាម ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រព្រាហ្មណ៍ លោកកុំសម្គាល់នូវសម្ភវកុមារនោះថា នៅក្មេង ហើយមិនសួរ ត្រូវតែសួរនូវសម្ភវកុមារ ទើបដឹងនូវអត្ថនិងធម៌ ។

[៤៩៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) សុចីរតព្រាហ្មណ៍ ជាភារទ្វាជគោត្រនោះ បានទៅកាន់សម្នាក់នៃសម្ភវកុមារ សុចីរតៈ ជាមហាព្រាហ្មណ៍ បានឃើញនូវសម្ភវកុមារនោះ កំពុងលេងខាងក្រៅទីលំនៅ ។

[៤៩៦] (សុចីរតព្រាហ្មណ៍...) ខ្ញុំជាទូតរបស់ព្រះបាទកោរព្យៈ ដ៏មានយស ទ្រង់ប្រើមក ព្រះបាទកោរព្យៈ ជាយុធិដ្ឋិលគោត្រ ទ្រង់ត្រាស់ថា អ្នកចូរសួរនូវអត្ថនិងធម៌ នៃសម្ភវកុមារ ព្រោះហេតុនោះ នាងឯង ដែលខ្ញុំសួរហើយ ចូរប្រាប់នូវអត្ថនិងធម៌ ។

[៤៩៧] (សម្ភវកុមារ...) បើដូច្នោះ អ្នកឈ្លាសវៃ (និយាយ) យ៉ាងណា ខ្ញុំនឹងប្រាប់អ្នក យ៉ាងនោះ ព្រះរាជានឹងទ្រង់ជ្រាប នូវប្រស្នានោះ ទោះបីព្រះអង្គធ្វើតាមក្តី មិនធ្វើតាមក្តី ។

១៨៧

[៤៩៨] អជ្ជ សុវេតិ សំសេយ្យ រញ្ញោ បុដ្ឋោ សុចីរត
មាកត្វា អវសី រាជា អត្ថេ ជាតេ យុធិដ្ឋិលោ
អជ្ឈត្តញ្ញេវ សំសេយ្យ រញ្ញោ បុដ្ឋោ សុចីរត
កុម្មគ្គំ ន និវេសេយ្យ យថា មុឡ្ហោ អចេតសោ ។
អត្តានំ នាតិវត្តេយ្យ អធម្មំ ន សមាចរេ
អតិត្ថេ នប្បតារេយ្យ អនត្ថេ ន យុតោ សិយា ។
យោ ច ឯតានិ ឋានានិ កត្តុំ ជានាតិ ខត្តិយោ
សទា សោ វឌ្ឍតេ រាជា សុក្កបក្ខេវ ចន្ទិមា ។
ញាតីនញ្ច បិយោ ហោតិ មិត្តេសុ ច វិរោចតិ
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ ។

សម្ភវជាតកំ បញ្ចមំ ។

មហាកបិជាតកំ

[៤៩៩] ពារាណស្យំ អហុ រាជា កាសីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
មិត្តាមច្ចបរិព្យូឡ្ហោ អគមាសិ មិគាជិនំ ។

[៤៩៨] បពិត្រសុចីរតព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលដែលព្រះរាជាសួរថា (យើងធ្វើកុសល) ក្នុងថ្ងៃនេះឬ គប្បីក្រាបទូលថា ក្នុងថ្ងៃស្អែកវិញ កាលបើសេចក្តីត្រូវការកើតឡើងហើយ ព្រះបាទកោរព្យៈ ជាយុធិដ្ឋិលគោត្រ កុំធ្វើតាមពាក្យ(នោះ) ហើយនៅស្ងៀមឡើយ បុគ្គលដែលព្រះរាជាសួរហើយ គប្បីក្រាបបង្គំទូលនូវខន្ធបញ្ចកៈ ជាខាងក្នុងតែម្យ៉ាង សូមព្រះរាជាកុំសេពនូវផ្លូវខុស ដូចបុគ្គលវង្វេងដោយឥតចេតនា ។ ព្រះរាជាកុំប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអត្តភាព កុំប្រព្រឹត្តនូវអធម៌ កុំចម្លងគេក្នុងទីមិនមែនជាកំពង់ កុំប្រកបក្នុងសេចក្តីវិនាសឡើយ ។ លុះតែក្សត្រិយ៍ណា ទ្រង់ជ្រាបហើយធ្វើនូវហេតុទាំងឡាយនេះ ព្រះរាជានោះទើបចម្រើនរាល់ពេល ដូចជាព្រះចន្ទ្រក្នុងសុក្កបក្ស ។ ព្រះរាជានោះប្រកបដោយប្រាជ្ញា រមែងជាទីស្រឡាញ់នៃពួកញាតិផង រុងរឿងក្នុងពួកមិត្តផង លុះបែកធ្លាយរាងកាយ រមែងទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ។

ចប់ សម្ភវជាតក ទី ៥ ។

មហាកបិជាតក

[៤៩៩] (ព្រះសាស្តាទ្រង់សម្តែងថា) ព្រះរាជា ក្នុងក្រុងពារាណសី ព្រះអង្គញុំាងដែន របស់ពួកជនអ្នកដែនកាសីឲ្យចម្រើន ព្រះអង្គមានពួកមិត្តនិងអាមាត្យហែហមហើយ ស្តេចទៅកាន់មិគាជិនឧទ្យាន ។

តត្ថ ព្រាហ្មណមទ្ទក្ខិ សេតំ ចិត្រំ កិលាសិនំ
វិទ្ធស្តំ កោវិឡារំវ កីសំ ធមនិសន្ថតំ ។
បរមការុញ្ញតំ បត្តំ ទិស្វា កិច្ឆគតំ នរំ
អវច ព្យម្ហិតោ រាជា យក្ខានំ កតមោ នុសិ ។
ហត្ថបាទា ច តេ សេតា តតោ សេតតរំ សិរោ
គត្តំ កម្មាសវណ្ណន្តេ កិលាសពហុលោចសិ ។
វដ្ដនាវលិសង្កាសា បិដ្ឋិ តេ និន្នតុន្នតា
កាឡបព្វា ច តេ អង្គា នាញ្ញំ បស្សាមិ ឯទិសំ ។
ឧគ្ឃដ្ឋបាទោ តសិតោ កីសោ ធមនិសន្ថតោ
ឆាតោ អតិត្តរូបោសិ កុតោសិ កត្ថ គច្ឆសិ ។
ទុទ្ទសី អប្បការោសិ ទុព្វណ្ណោ ភីមទស្សនោ
ជនេត្តិ យាបិ តេ មាតា ន តំ ឥច្ឆេយ្យ បស្សិតុំ ។
កឹ កម្មមករា បុព្វេ កឹ អវជ្ឈំ អឃាតយិ
កិព្វិសំ យំ ករិត្វាន ឥទំ ទុក្ខំ ឧបាគមិ ។

បានទតឃើញព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ កើតឃ្លង់ស ខ្វង់ពពាល កើតស្រែង មានសាច់លៀនចេញ ដូចជាផ្ការលួសផ្អុង ស្គមឡើងសរសៃរវាម ក្នុងមិគាជិនឧទ្យាននោះ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ទតឃើញ ជនមានសេចក្ដីលំបាក ដល់នូវភាពគួរអាណិតក្រៃលែង ទ្រង់ស្ញើប ទ្រង់ត្រាស់សួរថា បណ្ដាពួកយក្សអ្នកជាយក្សអ្វី ។ ដៃនិងជើងរបស់អ្នកសផង ក្បាលរបស់អ្នក សលើសជាងដៃនិងជើងនោះផង ខ្លួនរបស់អ្នកមានសម្បុរពព្រុសផង មានស្រែងដ៏ច្រើនផង ។ ខ្នងរបស់អ្នក វេជិបវេជុប ដូចជាលួសដែលវេញផង អវយវៈរបស់អ្នក ដូចវល្លិ៍លៃនពៃនផង យើងមិនដែលឃើញបុគ្គលដទៃបែបនេះឡើយ ។ អ្នកមានជើងប្រឡាក់ដោយធូលី ជាអ្នកតក់ស្លុត ស្គម ឡើងសរសៃរវាម ស្រេកឃ្លាន មានសភាពជាអ្នកមិនឆ្អែត តើអ្នកមកអំពីទីណា នឹងទៅក្នុងទីណា ។ អ្នកជាបុគ្គលលំបាកមើល មិនមានទ្រង់ទ្រាយ មានសម្បុរមិនល្អ មើលទៅគួរខ្លាច សូម្បីតែមាតាបង្កើតរបស់អ្នក ក៏មិនចង់ឃើញអ្នកដែរ ។ អ្នកបានធ្វើនូវអំពើដូចម្ដេចក្នុងកាលមុន អ្នកបានបៀតបៀន នូវសត្វដែលមិនគួរសម្លាប់ដូចម្ដេច អ្នកធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ណា ក៏បាននូវសេចក្ដីទុក្ខនេះ ។

[៤០០] តស្ស តេ អហមក្ខិស្សំ យថាបិ កុសលោ តថា
សច្ចវាចី ហិ លោកស្មឹ បសំសន្តីធ បណ្ឌិតា ។
ឯកោ ចរំ គោគវេសោ មូឡ្ហោ អច្ចសរឹ វនេ
អរញ្ញេ ឥរីណេ វិវនេ នានាកុញ្ជរសេវិតេ ។
វាឡមិគានុចរិតេ វិប្បនដ្ឋោស្មិ កាននេ
អចរឹ តត្ថ សត្តាហំ ខុប្បិបាសសមប្បិតោ ។
តត្ថ តិណ្ឌុកមទ្ទក្ខឹ វិសមដ្ឋំ ពុភុក្ខិតោ
បបាតមភិលម្ពន្តំ សម្បន្នផលធារិនំ ។
វាតស្សិតានិ ភក្ខេសឹ តានិ រុច្ចឹសុ មេ ភុសំ
អតិត្តោ រុក្ខមារុយ្ហ តត្ថ ហេស្សាមិ អស្សិតោ ។
ឯកំ មេ ភក្ខិតំ អាសិ ទុតិយំ អភិបត្ថិតំ
តតោ សា ភញ្ជថ សាខា ឆិន្នា ផរសុនា វិយ ។
សោហំ សហាវ សាខាហិ ឧទ្ធំបាទោ អវំសិរោ
អប្បតិដ្ឋេ អនាលម្ពេ គិរិទុគ្គស្មិំ បាបតំ[១] ។

១ ម. គិរិទុគ្គស្មឹ បបាតំ ។

[៥០០] (ព្រាហ្មណ៍ក្រាបបង្គំទូលថា) បើដូច្នោះអ្នកឃ្លាសវៃ (និយាយ) យ៉ាងណាទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងទូលយ៉ាងនោះព្រោះថាក្នុងលោកនេះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ តែងសរសើរបុគ្គលអ្នកនិយាយពាក្យពិត ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំតែម្នាក់ឯង កាលដើររកគោ ក៏វង្វេងដើរចូលទៅក្នុងព្រៃសូន្យសុង ជាព្រៃដាច់ទឹក ព្រៃស្ងាត់ឈឹង ដែលពួកដំរីផ្សេងៗនៅហើយ ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ វង្វេងផ្លូវក្នុងព្រៃ ដែលពួកម្រឹគកាចដើរទៅមក ជាអ្នកមានសេចក្តីស្រេកឃ្លានអស់៧ថ្ងៃ ដើរទៅក្នុងព្រៃនោះ ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ត្រូវសេចក្តីស្រេកឃ្លានគ្របសង្កត់ ក៏បានឃើញដើមទន្ទាប់ក្នុងព្រៃនោះ ដុះនៅក្នុងទីមិនស្មើ សំយុងទៅកាន់ជ្រោះ ជាឈើទ្រទ្រង់នូវផ្លែមានរសផ្អែម ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានទទួលទានផ្លែឈើទាំងឡាយ ដែលខ្យល់បក់ធ្លាក់ចុះមក ផ្លែឈើទាំងនោះ ពេញចិត្តទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំយ៉ាងក្រៃលែង ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមិនឆ្អែត ក៏ឡើងលើដើម ដោយគិតថានឹងស៊ីឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់លើដើមនោះ ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទទួលទានផ្លែទន្ទាប់មួយហើយ ប្រាថ្នាផ្លែជាគម្រប់ពីរទៀត លំដាប់នោះ មែកឈើនោះក៏បាក់ ហាក់ដូចជាគេកាប់នឹងប៉ូវថៅ ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនោះក៏ជាប់មកជាមួយនឹងមែកឈើ មានជើងឡើងលើ មានក្បាលចុះក្រោម ធ្លាក់ចុះទៅក្នុងជ្រោះភ្នំ ដែលមិនមានទីឈរ មិនមានទីតោង ។

យស្មា ច វារិ គម្ភីរំ តស្មា ន សមបជ្ជិសំ
តត្ថ សេសឹ និរានន្ទោ អង្គជា ទសរត្តិយោ ។
អថេត្ថ កបិ មាគច្ឆិ គោនង្គុលោ ទរីចរោ
សាខាហិ សាខំ វិចរន្តោ ខាទមានោ ទុមប្ផលំ
សោ មំ ទិស្វា កិសំ បណ្ឌុំ ការុញ្ញមការំ មយិ ។
អម្ភោ កោ នាម សោ ឯត្ថ ឯវំ ទុក្ខេន អដ្ដិតោ
មនុស្សោ អមនុស្សោ វា អត្តានម្មេ បវេទយ ។
តស្សញ្ជលឹ បណាមេត្វា ឥទំ វចនមព្រវឹ
មនុស្សោហំ វសម្បត្តោ សា មេ នត្ថិ ឥតោ គតិ
តំ ភោ វទាមិ ភទ្ទន្តេ ត្វញ្ច មេ សរណំ ភវ ។
គរុំ សិលំ គហេត្វាន វិចរី បព្វតេ កបិ
សិលាយ យោត្តំ កត្វាន និសកោ ឯតទព្រវិ ។
ឯហិ មេ បិដ្ឋិមារុយ្ហ គីវំ គណ្ហាហិ ពាហុហិ
អហន្តំ ឧទ្ធរិស្សាមិ គិរិទុគ្គត វេគសា ។
តស្ស តំ វចនំ សុត្វា វានរិន្ទស្ស សិរីមតោ
បិដ្ឋិមារុយ្ហ ធីរស្ស គីវំ ពាហាហិ អគ្គហឹ ។

ទឹកជ្រៅ មានត្រឹមណា ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមិនធ្លាក់ដល់ត្រឹមណោះទេ មិនមានសេចក្តីត្រេកអរ មិនមានទីពឹង ដេកក្នុងជ្រោះនោះអស់ ១០ រាត្រីគត់ ។ គ្រានោះស្វាមានកន្ទុយដូចជាកន្ទុយគោ ត្រាច់ទៅតាមជ្រោះភ្នំ មកដល់ទីនោះ លោតពីមែកមួយ ទៅកាន់មែកមួយ បានស៊ីនូវផ្លែឈើ ស្វានោះបានឃើញនូវទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ដែលស្គមស្លេកស្លាំង ក៏ធ្វើនូវសេចក្តីករុណាចំពោះទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ។ សួរថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកឯងនេះជាអ្វី ត្រូវទុក្ខគ្របសង្កត់ក្នុងទីនេះយ៉ាងនេះ អ្នកជាមនុស្ស ឬមិនមែនមនុស្ស ចូរប្រាប់ខ្លួនដល់យើង ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ក៏ប្រណម្យអញ្ជលី ចំពោះស្វានោះ ហើយពោលនូវពាក្យនេះថា ខ្ញុំជាមនុស្សដល់នូវអំណាចនៃ (សេចក្តីវិនាស) ខ្ញុំទៅអំពីទីនេះមិនបានទេ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំជម្រាបអ្នក សូមសេចក្តីចម្រើន មានដល់អ្នក សូមអ្នកជាទីពឹងរបស់ខ្ញុំ ។ ស្វាដ៏ប្រសើរ ត្រាច់ទៅលើភ្នំ ក៏យកនូវថ្មដ៏ធ្ងន់ ចងខ្សែនឹងថ្ម ហើយពោលនូវពាក្យនេះថា អ្នកចូរមក ចូរឡើងជិះខ្នងខ្ញុំ ហើយតោងកខ្ញុំដោយដៃទាំងពីរ ខ្ញុំនឹងស្រង់អ្នកចាកជ្រោះភ្នំ ដោយកម្លាំង ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានឮពាក្យស្តេចស្វាដ៏មានសិរីនោះ ក៏ឡើងជិះខ្នង នៃស្វាជាអ្នកប្រាជ្ញ ហើយតោងកដោយដៃទាំងពីរ ។

១៩១

តឹសនិបាតេ ឆដ្ឋំ មហាកបិជាតកំ

សោ មំ តតោ សមុដ្ឋាសិ តេជសី ពលវា កបិ
វិហញ្ញមានោ កិច្ឆេន គិរិទុគ្គត វេគសា ។
ឧទ្ធរិត្វាន មំ សន្តោ និសកោ ឯតទព្រវិ
ឥង្ឃ មំ សម្ម រក្ខស្សុ បស្សុបិស្សំ មុហុត្តកំ ។
សីហា ព្យគ្ឃា ច ទីបិ ច អច្ឆកោកតរច្ឆយោ
តេ មំ បមត្តំ ហឹសេយ្យុំ តេ ត្វំ ទិស្វា និវារយ ។
ឯវំ មេ បរិត្តាត្វាន បស្សុបិ សោ មុហុត្តកំ
តទាហំ បាបិកំ ទិដ្ឋឹ បដិលច្ឆឹ អយោនិសោ ។
ភក្ខោ អយំ មនុស្សានំ យថា ចញ្ញេ វនេ មិគា
យន្នូនិមំ វធិត្វាន ឆាតោ ខាទេយ្យ វានរំ ។
អសិតោ ច គមិស្សាមិ មំសមាទាយ សម្ពលំ
កន្តារំ និត្ថរិស្សាមិ បាថេយ្យំ មេ ភវិស្សតិ ។
តតោ សិលំ គហេត្វាន មត្ថកំ សន្និតាឡយឹ
មម ភត្តកិលន្តស្ស បហារោ ទុព្វលោ អហុ ។
សោ ច វេគេនុទប្បត្តោ កបិ រុហិរមក្ខិតោ
អស្សុបុណ្ណេហិ នេត្តេហិ រោទន្តោ មំ ឧទិក្ខតិ ។

ស្វានោះ មានតេជះមានកម្លាំង នឿយហត់ ដោយសេចក្តីលំបាក បានស្រង់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំចាកជ្រោះភ្នំដោយរហ័ស ។ ស្វាជាសប្បុរសដ៏ប្រសើរ លុះស្រង់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំរួចហើយ ក៏ពោលនូវពាក្យនេះថា នែសម្លាញ់អ្នកចូររក្សានូវខ្ញុំផង ខ្ញុំនឹងសម្រាកមួយរំពេច ។ បើពួកសត្វរាជសីហ៍ក្តី ពួកខ្លាធំក្តី ពួកខ្លាដំបងក្តី ពួកខ្លាឃ្មុំក្តី ពួកឆ្កែព្រៃក្តី ពួកខ្លារខិនក្តី ពួកសត្វកាចទាំងនោះ មកបៀតបៀនខ្ញុំដែលធ្វេសប្រហែសហើយ បើអ្នកឃើញនូវសត្វសាហាវទាំងនោះ ចូររារាំងផង ។ ស្វានោះ ត្រូវទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំការពារយ៉ាងនេះ ហើយក៏ដេកលក់មួយស្របក់ទៅ គ្រានោះទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានទិដ្ឋិដ៏លាមក ដោយមិនត្រូវទំនងថា ស្វានេះ ជាអាហាររបស់ពួកមនុស្ស ដូចពួកម្រឹគដទៃ ក្នុងព្រៃដែរ បើដូច្នោះ អាត្មាអញឃ្លានហើយ គប្បីសម្លាប់នូវស្វានេះស៊ី ។ អញស៊ីហើយ នឹងយកសាច់ជាស្បៀងដើរទៅ នឹងឆ្លងផ្លូវឆ្ងាយ ស្បៀងអញក៏មានស្រាប់ ។ លំដាប់នោះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ចាប់យកដុំថ្មគប់ក្បាល(ស្វានោះ) កាលទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ លំបាកដោយបាយ ការប្រហារ ក៏មានកម្លាំងថយ ។ ឯស្វានោះ ក៏ស្ទុះក្រោកឡើងដោយរហ័ស ប្រឡាក់ដោយឈាម មានភ្នែកពេញដោយទឹកភ្នែក យំសម្លឹងមើលទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ។

មាយ្យោ មំ ករិ ភទ្ទន្តេ   ត្វញ្ច នាមេទិសំ ករិ
ត្វញ្ច ខោ នាម ទីឃាវុ   អញ្ញេ វារេតុមរហសិ ។
អហោ វត រេ បុរិស   តាវ ទុក្ករការក
ឯទិសា វិសមា ទុគ្គា   បបាតា ឧទ្ធតោ មយា ។
អានីតោ បរលោកាវ   ទុព្ភេយ្យំ មំ អមញ្ញថ
តន្តេន បាបធម្មេន   បាបំ បាបេន ចិន្តិតំ ។
មា ហេវ ត្វំ អធម្មដ្ឋ   វេទនំ កដុកំ ផុសិ
មា ហេវ បាបកម្មន្តំ   ផលំ វេឡុំវ តំ វធិ ។
តយិ មេ នត្ថិ វិស្សាសោ   បាបធម្ម អសញ្ញត
ឯហិ មេ បិដ្ឋិតោ គច្ឆ   ទិស្សមានោវ សន្តិកេ ។
មុត្តោសិ ហត្ថា វាឡានំ   បត្តោសិ មានុសឹ បទំ
ឯស មគ្គោ អធម្មដ្ឋ   តេន គច្ឆ យថាសុខំ ។
ឥទំ វត្វា គិរិចរោ   រុហិរំ បក្ខល្យ មត្ថកំ
អស្សូនិ សម្បមជ្ជិត្វា   តតោ បព្វតមារុហិ ។

និយាយថា បពិត្រអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកជាម្ចាស់ កុំធ្វើបាបខ្ញុំឡើយ អ្នកឯងធ្វើអំពើអាក្រក់បែបនេះ ម្នាលអ្នកដ៏មានអាយុវែង អ្នកឯងគួរតែហាមឃាត់នូវពួកសត្វដទៃ ។ យីអើហ្ន៎ នែបុរសចង្រៃ ជាមនុស្សធ្វើអំពើអាក្រក់ដល់ម្ល៉េះ អញបានស្រង់ឯងឲ្យរួចពីជ្រោះជ្រៅស្រឡូងបែបនេះ ។ អញនាំអ្នកឯងមក(នេះ) ដូចជានាំមកពីបរលោក អ្នកឯងសម្គាល់យើងថា គួរប្រទូស្ត អំពើដ៏លាមកនោះ អ្នកឯងនោះជាមនុស្សលាមក ជាមនុស្សបាប គិតហើយ ។ នែអ្នកមិនឋិតនៅក្នុងធម៌ អ្នកឯងកុំប៉ះពាល់នូវទុក្ខវេទនា ដ៏ខ្លោចផ្សាឡើយ អំពើដ៏លាមកនោះ កុំសម្លាប់អ្នកឯងដូចជាផ្លៃឫស្សី ដែលសម្លាប់ដើមឯងវិញឡើយ ។ នែអ្នកជាមនុស្សមានធម៌ដ៏លាមក មិនសង្រួម យើងលែងមានសេចក្ដីទុកចិត្តចំពោះអ្នក អ្នកឯងចូរមក អ្នកឯងចូរមានសរីរៈប្រាកដក្នុងទីជិត ដើរតាមក្រោយយើងចុះ ។ អ្នកឯងរួចផុតពីកណ្ដាប់ដៃ នៃពួកម្រឹគកាចហើយ អ្នកឯងបានដល់ឧបចារៈជារបស់នៃមនុស្សហើយ នែអ្នកមិនឋិតនៅក្នុងធម៌ នុ៎ះផ្លូវអ្នកឯងចូរដើរទៅឲ្យសុខសប្បាយតាមផ្លូវនោះចុះ ។ ស្វាដែលត្រាច់ទៅលើភ្នំ លុះបានពោលពាក្យនេះហើយ ទើបលាងឈាមក្បាលរបស់ខ្លួន ហើយជូតទឹកភ្នែកឲ្យជ្រះ លំដាប់នោះក៏លោតឡើងទៅលើភ្នំ ។

១៩៣

តឹសនិបាតេ ឆដ្ឋំ មហាកបិជាតកំ

សោហំ តេនាភិសត្តោស្មិ បរិឡាហេន អដ្ដិតោ
ឧយ្ហមានេន គត្តេន វារឹ បាតុំ ឧបាគមឹ ។
អគ្គិនា វិយ សន្តត្តោ រហទោ រុហិរមក្ខិតោ
បុព្វលោហិតសង្កាសោ សព្វោ មេ សមបជ្ជថ ។
យាវន្តោ ឧទពិន្ទូនិ កាយស្មឹ និបតឹសុ មេ
តាវន្តោ គណ្ឌុ ជាយេថ អឌ្ឍបេលុវសាទិសា ។
បភិន្នា បគ្ឃរឹសុ មេ កុណបា បុព្វលោហិតា
យេន យេនេវ គច្ឆាមិ គាមេសុ និគមេសុ ច ។
ទណ្ឌហត្ថា និវារេន្តិ ឥត្ថិយោ បុរិសា ច មំ
ឱក្កិតា បូតិគន្ធេន មាស្សុ ឱរេន អាគមា ។
ឯតាទិសំ ឥទំ ទុក្ខំ សត្តវស្សានិទានិ មេ
អនុភោមិ សកំ កម្មំ បុព្វេ ទុក្កដមត្តនោ ។
តំ វោ វទាមិ ភទ្ទន្តេ យាវន្តេត្ថ សមាគតា
មាស្សុ មិត្តាន ទុព្ភិត្ថោ មិត្តទុព្ភោ ហិ បាបកោ ។

ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនោះ ជាបុគ្គលដែលស្វានោះផ្តាសាហើយ ត្រូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយបៀតបៀន មានខ្លួនក្តៅអន្ទះអន្ទែង បានចូលទៅរកទទួលទានទឹក ។ អន្លង់ទឹកទាំងអស់ក៏ក្តៅសព្វ ហាក់ដូចជាភ្លើងឆេះ ជាអន្លង់ហាក់ដូចជាប្រឡាក់ឈាម ហាក់ដូចជាខ្ទុះនិងឈាមប្រាកដដល់ខ្ញុំ ។ តំណក់ទឹកមានចំនួនប៉ុន្មាន ស្រក់លើកាយរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បូសមានចំនួនប៉ុណ្ណោះ ប្រាកដស្មើដោយផ្លែព្នៅមួយចំហៀង ក៏កើតឡើង ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទៅក្នុងស្រុកនិងនិគមទាំងឡាយ តាមផ្លូវណា ៗ បូសទាំងឡាយក៏បែកធ្លាយខ្ទុះនិងឈាម ដ៏ស្អុយ ហូរចេញ (ពីសរីរៈ) របស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ (តាមផ្លូវនោះៗ) ។ ពួកស្ត្រីនិងបុរស មានដំបងក្នុងដៃ ដែលត្រូវក្លិនស្អុយគ្របសង្កត់ហើយ ឃាត់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំថា អ្នកឯងកុំចូលមកខាងអាយឡើយ ។ សេចក្តីទុក្ខលំបាកនេះប្រាកដដូច្នេះ មានដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ អស់ ៧ ឆ្នាំ ហើយដល់មកឥឡូវនេះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ នៅតែទទួលរងកម្មជារបស់ខ្លួនដែលខ្លួនធ្វើអាក្រក់ហើយក្នុងកាលមុន ។ ព្រោះហេតុនោះ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ សូមក្រាបបង្គំទូលចំពោះព្រះអង្គ សូមសេចក្តីចម្រើនមានដល់ព្រះអង្គ ពួកអ្នកដែលមកចួបជុំគ្នាក្នុងទីនេះ សូមកុំប្រទូស្តពួកមិត្តឡើយ ព្រោះថា បុគ្គលប្រទូស្តមិត្ត ជាមនុស្សអាក្រក់ ។

កុដ្ឋី កិលាសី ភវតិ   យោ មិត្តានីធ ទុព្ភតិ
កាយស្ស ភេទា មិត្តទុព្ភី   និរយំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ ។

មហាកបិជាតកំ ឆដ្ឋំ ។

ទករក្ខសជាតកំ

[៤០១] សចេ វោ វុយ្ហមានានំ   សត្តន្នំ ឧទកណ្ណវេ
មនុស្សពលិមេសានោ   នាវំ គណ្ហេយ្យ រក្ខសោ
អនុបុព្វំ កថំ ទត្វា   មុញ្ចេសិ ទករក្ខសា ។

[៤០២] មាតរំ បឋមំ ទជ្ជំ   ភរិយំ ទត្វាន ភាតរំ
តតោ សហាយំ ទត្វាន   បញ្ចមំ ទជ្ជ ព្រាហ្មណំ
ឆដ្ឋាហំ ទជ្ជមត្តានំ   នេវ ទជ្ជំ មហោសធំ ។

[៤០៣] ចោសេតា តេ ជនេត្តី ច   ទីឃរត្តានុកម្បិកា
ឆព្ភិ តយិ បទុដ្ឋស្មឹ(១)   បណ្ឌិតា អត្ថទស្សិនី
អញ្ញំ ឧបនិសំ កត្វា   វធា តំ បរិមោចយិ

១ ម. បទុស្សតិ ។

(អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុគ្គលណា ប្រទូស្តមិត្តទាំងឡាយ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ រមែងកើតឃ្លងផង កើតស្រែងផង បុគ្គលអ្នកប្រទូស្តមិត្តនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ រមែងទៅកើតក្នុងនរក ។

ចប់ មហាកបិជាតក ទី ៦ ។

ទករក្ខសជាតក

[៥០១] (នាងភេរីបរិព្វាជិកាសួរថា) កាលពួកជនទាំង៧[១]នាក់ របស់ព្រះអង្គ រសាត់ទៅក្នុងអន្លង់ទឹកជ្រៅ អារក្ខទឹកកាលស្វែងរកគ្រឿងបូជារបស់មនុស្ស គប្បីចាប់ទូក (ព្រះអង្គព្រះរាជទានទូវជន) តាមលំដាប់ដូចម្ដេច ទើបរួចអំពីអារក្សទឹកបាន ។

[៥០២] (ព្រះបាទចូឡនីត្រាស់ថា) ខ្ញុំឲ្យមាតាជាមុន រួចឲ្យភរិយា ឲ្យប្អូនលំដាប់អំពីនោះ ឲ្យសម្លាញ់និងឲ្យព្រាហ្មណ៍ជាគម្រប់៥ ទើបឲ្យខ្លួនជាគម្រប់៦ មិនឲ្យមហោសធទេ ។

[៥០៣] (នាងភេរី...) ព្រះមាតាជាអ្នកចិញ្ចឹមព្រះអង្គផង ជាអ្នកបង្កើតផង អនុគ្រោះព្រះអង្គអស់កាលដ៏យូរផង កាលបើឆព្តិព្រាហ្មណ៍ប្រទូស្តចំពោះព្រះអង្គ ព្រះមាតាជាបណ្ឌិត ជាអ្នកស្គាល់ឧបាយ ធ្វើនូវរបស់ដទៃជាគ្រឿងបន្ទំ ហើយដោះព្រះអង្គឲ្យរួចអំពីការសម្លាប់

១ គឺមាតា ១ នាងនន្ទាទេវី ១ តិខិណមន្តីកុមារ ១ សម្លាញ់ឈ្មោះធនុសេក្ខៈ ១ បុរោហិត ១ មហោសធ ១ ស្ដេចចូឡនី ១ ។ អដ្ឋកថា ។

តំ តាទិសឹ បាណទទឹ   ឱរសំ គព្ភធារិនឹ
មាតរំ កេន ទោសេន   ទជ្ជាសិ ទករក្ខិនោ ។

[៨០៤] ទហរា វិយលង្ការំ   ធារេតិ អបិលន្ធនំ
ទោវារិកេ អនីកដ្ឋេ   អតិវេលំ បជគ្ឃតិ[១]
អថោបិ បដិរាជូនំ   សយំ ទូតានិ សាសតិ
មាតរំ តេន ទោសេន   ទជ្ជាហំ ទករក្ខិនោ ។

[៨០៥] ឥត្ថីគុម្ពស្ស បវរា   អច្ចន្តំ បិយភាណិនី
អនុព្វតា សីលវតី   ឆាយាវ អនុបាយិនី
អក្កោធនា បុញ្ញវតី   បណ្ឌិតា អត្ថទស្សិនី
ឧព្វរី កេន ទោសេន   ទជ្ជាសិ ទករក្ខិនោ ។

[៨០៦] ខិឌ្ឌារតិសមាបន្នំ   អនត្ថវសមាគតំ
សា មំ សកាន បុត្តានំ   អយាចំ យាចតេ ធនំ
សោហំ ទទាមិ សារត្តោ   ពហុំ ឧច្ចាវចំ ធនំ

---
១ ម. សំជគ្ឃតិ ។

ព្រះអង្គព្រះរាជទានដល់អារក្សទឹកនូវព្រះមាតា ដែលមានព្រះគុណប្រាកដដូច្នោះ ជាអ្នកឲ្យនូវជីវិត ជាអ្នកឲ្យព្រះអង្គកើតអំពីឱរា ជាអ្នកទ្រទ្រង់នូវគភ៌នោះ តើព្រោះទោសដូចម្ដេច ។

[៥០៤] (ព្រះរាជា...) ព្រះមាតាខ្ញុំ ទ្រទ្រង់គ្រឿងអលង្ការដែលមិនគួរតាក់តែងដូចស្ត្រីក្មេង សើចក្អាកក្អាយហួសវេលា (ជាមួយ) នឹងនាយឆ្មាំទ្វារ នឹងពពួកពលសេនា មិនតែប៉ុណ្ណោះ ថែមទាំងបញ្ជូននូវទូតទាំងឡាយដល់ពួកបដិរាជ (ព្រះរាជានៅក្រោមអំណាច) ដោយខ្លួនឯង ខ្ញុំឲ្យព្រះមាតាដល់អារក្សទឹក ព្រោះទោសនោះឯង ។

[៥០៥] (នាងភេរី...) អគ្គមហេសី ជាស្ត្រីប្រសើរជាងពួកស្ត្រី ពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់ដ៏ក្រៃលែង ជាស្ត្រីមានសណ្ដាប់ធ្នាប់ មានសីលធម៌ ធ្លាប់ជាប់តាម(ព្រះអង្គ) ដូចជាស្រមោល ជាស្ត្រីមិនក្រេវក្រោធ ជាអ្នកមានបុណ្យ ជាបណ្ឌិតឃើញនូវប្រយោជន៍ ព្រះអង្គព្រះរាជទាននាងឧព្វរីដល់អារក្សទឹក តើព្រោះទោសដូចម្ដេច ។

[៥០៦] (ព្រះរាជា...) នាងនន្ទាទេវីនោះ (បានដឹងច្បាស់) នូវខ្ញុំថាជាអ្នកប្រកបដោយសេចក្ដីត្រេកអរក្នុងល្បែង ទាំងជាអ្នកលុះអំណាចនៃកិលេស ដែលមិនមានប្រយោជន៍ នាងបានសូមចំពោះខ្ញុំ នូវទ្រព្យនៃកូនទាំងឡាយរបស់ខ្លួន ដែលជាទ្រព្យមិនគួរសូម ខ្ញុំនោះកំពុងត្រេកត្រអាល ក៏បានឲ្យទ្រព្យប្រសើរនិងថោកទាបច្រើនយ៉ាង

សុខុច្ចជំ ចជិត្វាន បច្ឆា សោចាមិ ទុម្មនោ
ឧព្វរី តេន តោសេន ឧដ្ឋាហំ ឧក្ករក្ខិតោ ។

[៥០៧] យេនោចិតា ជានបទា អានីតា ច បជិត្តហំ
អាភជំ បររជ្ជេភិ អភិដ្ឋាយ ពហុជនំ
ជនុត្តហានំ បវរំ ស្វូរំ តិទិណោមត្តិនំ
ភាតរំ តេន តោសេន ឧដ្ឋាសិ ឧក្ករក្ខិតោ ។

[៥០៨] យេនោចិតា[១] ជានបទា អានីតា ច បជិត្តហំ
អាភជំ បររជ្ជេភិ អភិដ្ឋាយ ពហុជនំ
ជនុត្តហានំ បវរោ ស្វូរោ តិទិណោមត្តិ ច[២]
មយាយំ សុទិតោ រាជា ឥតិ[៣] មញ្ញតិ ជារកោ
ឧបដ្ឋានំបិ មេ អយ្យេ ន សោ ឯតិ យថាបុរេ
ភាតរំ តេន តោសេន ឧដ្ឋាហំ ឧក្ករក្ខិតោ ។

---

១ ម. យោចិតា ។ អដ្ឋកថា ។ ២ ម. នោ ។ ៣ ម. អតិ ។

លុះខ្ញុំលះបង់នូវទ្រព្យដែលគេលះបង់បានដោយក្រហើយ ក៏មានចិត្តអាក់អន់សោកស្តាយក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ខ្ញុំឲ្យនាងឧព្វរីដល់អារក្សទឹក ព្រោះទោសនោះឯង ។

[៥០៧] (នាងភេរី...) ពួកអ្នកជនបទចម្រើនហើយ ព្រោះព្រះកនិដ្ឋភាតាណា ទាំងព្រះអង្គដែលព្រះកនិដ្ឋាភាតាណា នាំមកកាន់ព្រះរាជ-ដំណាក់វិញ ព្រះរាជទ្រព្យជាច្រើនយ៉ាង ដែលព្រះកនិដ្ឋភាតាណារឹបជាន់នាំមកអំពីពួកស្តេចដទៃ ព្រះអង្គព្រះរាជទានព្រះកនិដ្ឋភាតាជាបុគ្គលប្រសើរជាងពួកខ្មាន់ធ្នូ ជាអ្នកក្លៀវក្លា មានប្រាជ្ញាដ៏មុត (នោះ) ដល់អារក្សទឹក តើព្រោះទោសដូចម្តេច ។

[៥០៨] (ព្រះរាជា...) ពួកអ្នកជនបទចម្រើនហើយ ព្រោះកនិដ្ឋភាតាណា ទាំងខ្ញុំ (ដែលកនិដ្ឋភាតាណា) នាំមកកាន់ដំណាក់វិញ ព្រះរាជ-ទ្រព្យជាច្រើនយ៉ាង (ដែលកនិដ្ឋភាតាណា) រឹបជាន់ហើយនាំមកអំពីពួកស្តេចដទៃ កនិដ្ឋភាតានោះ មើលងាយថា អញប្រសើរជាងពួកខ្មាន់ធ្នូ ជាអ្នកក្លៀវក្លា មានប្រាជ្ញាដ៏មុត ឯព្រះរាជានេះដូចជាក្មេងបានសេចក្តីសុខ ព្រោះតែអញ បពិត្រនាងជាម្ចាស់ មិនតែប៉ុណ្ណោះ កនិដ្ឋភាតានោះ មិនមកកាន់ទីបម្រើខ្ញុំដូចក្នុងកាលពីដើមទេ ខ្ញុំឲ្យកនិដ្ឋភាតា (នោះ) ដល់អារក្សទឹក ព្រោះទោសនោះឯង ។

តឹសនិបាតេ សត្តមំ ទករក្ខសជាតកំ

[៤០៩] ឯករត្តេន ឧភយោ ត្វញ្ចេវ ធនុសេខវា
ឧភោ ជាតេត្ថ បញ្ចាលា សហាយា សុសមាវយា
ចរិយា តំ អនុពន្ធិត្ថោ(១) ឯកទុក្ខសុខោ តវ
ឧស្សុក្កោ តេ ទិវារត្តឹ សព្វកិច្ចេសុ ចាវដោ
សហាយំ កេន ទោសេន ឧជ្ឈាសិ ទការក្ខិនោ ។
[៤១០] ចរិយា មំ អយំ អយ្យ សញ្ជគ្ឃិត្ថោ(២) មយា សហ
អដ្ឋាបិ តេន វណ្ណេន អតិវេលំ សញ្ជគ្ឃតិ
ឧព្វរិយាបិហំ អយ្យ មន្តយាមិ រហោគតោ
អនាមន្តោ បវិសតិ បុព្វេ អប្បដិវេទិតោ
លទ្ធទ្វារោ កតោកាសោ អហិរីកំ អនាទរំ
សហាយំ តេន ទោសេន ឧជ្ឈាហំ ទការក្ខិនោ ។
[៤១១] កុសលោ សព្វនិមិត្តានំ រុតញ្ញូ អាគតាគមោ
ឧប្បាទេ សុបិនេ យុត្តោ និយ្យានេ ច បវេសនេ

១ ម. អនុពន្ធោ ។ ២ ម. សញ្ជគ្ឃិតោ ។

តឹសនិបាត ទករក្ខសជាតក ទី ៧

[៥០៩] (នាងភេរី...) ជនទាំងពីរនាក់ គឺព្រះអង្គនិងធនុសេខកុមារ ជាសម្លាញ់មានវ័យស្មើគ្នា ធ្លាប់នៅក្នុងបញ្ចាលនគរ ជាបុគ្គលពីរនាក់កើតក្នុងបញ្ចាលនគរនេះ ក្នុងរាត្រីតែមួយ ធនុសេខកុមារ មានទុក្ខសុខជាមួយគ្នានឹងព្រះអង្គ ជាប់តាមព្រះអង្គ ក្នុងការត្រាច់ទៅកាន់(ជនបទ) ជាអ្នកខ្មីឃ្មាតខ្វល់ខ្វាយក្នុងកិច្ចទាំងពួង ដើម្បីព្រះអង្គទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ព្រះអង្គព្រះរាជទានសម្លាញ់នេះដល់អារក្សទឹក តើព្រោះហេតុដូចម្តេច ។

[៥១០] (ព្រះរាជា...)បពិត្រនាងម្ចាស់ ធនុសេខកុមារនេះ (ជាប់តាម) ខ្ញុំ ក្នុងការត្រាច់ទៅ (កាន់ជនបទ) សើចក្អាកក្អាយជាមួយនឹងខ្ញុំក្នុងកាលមុន សូម្បីក្នុងថ្ងៃនេះ ក៏នៅតែសើចក្អាកក្អាយ ហួសវេលាតាមទំនងនោះដែរ បពិត្រនាងម្ចាស់ ខ្ញុំនៅក្នុងទីស្ងាត់ កំពុងប្រឹក្សាជាមួយនឹងនាងឧព្វរី ឯសេខកុមារខ្ញុំមិនបានហៅមិនបានឲ្យដំណឹងខ្ញុំជាមុនទេ ស្រាប់តែចូលមក ជាបុគ្គលមានទ្វារបានហើយ មានឱកាសធ្វើឲ្យហើយ ខ្ញុំឲ្យនូវសម្លាញ់ជាមនុស្សមិនមានសេចក្តីអៀនខ្មាស មិនអើពើ ដល់អារក្សទឹក ព្រោះទោសនោះឯង ។

[៥១១] (នាងភេរី...) ព្រាហ្មណ៍បុរោហិត ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងនិមិត្តទាំងពួង ជាអ្នកដឹងនូវសំឡេងស្រែក ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងឧត្បាទ ជាអ្នកចេះកាត់សុបិន ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងការចេញនិងការចូលផង

បហោ ភុម្មន្តលិក្ខស្មឹ នក្ខត្តបទកោវិទោ
ព្រាហ្មណំ កេន ទោសេន នជ្ឈាសិ នការក្ខិតោ ។
[៥១២] បរិសាយំបិ មេ អយ្យេ ឧម្មិលិត្វា ឧទិក្ខតិ
តស្មា អច្ចកម្មំ លុទ្ទំ នជ្ឈាហំ នការក្ខិតោ ។
[៥១៣] សសមុទ្ទបរិយាយំ មហឹ សាគរកុណ្ឌលំ
វសុន្ធរំ អាវសសិ អមច្ចបរិវារិតោ
ចាតុរន្តោ មហារដ្ឋោ វិជិតាវី មហព្វលោ
បថព្យា ឯករាជាសិ យសោ តេ វិបុលំ គតោ
សោឡសិត្ថីសហស្សានិ អាមុត្តមណិកុណ្ឌលា
នានាជនបទា នារី ទេវកញ្ញូបមា សុភា
ឯវំ សព្វង្គសម្បន្នំ សព្វកាមសមិទ្ធិនំ
សុខិតានំ បិយំ ទីឃំ ជីវិតំ អាហុ ខត្តិយ
អថ ត្វំ កេន វណ្ណេន កេន វា បន ហេតុនា
បណ្ឌិតំ អនុរក្ខន្តោ បាណំ ចជសិ ទុច្ចជំ ។

លើផែនដីនិងលើអាកាសផង ជាអ្នកឈ្នះ ក្នុងចំណោកនក្ខត្ត-
ឫក្ស ព្រះអង្គព្រះរាជទានព្រាហ្មណ៍បុរោហិត ដល់អារក្សទឹក តើ
ព្រោះទោសដូចម្តេច ។

[៥១២] (ព្រះរាជា...) បពិត្រនាងម្ចាស់ ព្រាហ្មណ៍បុរោហិត បើកភ្នែក
សម្លក់ចំពោះខ្ញុំក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំឲ្យ
បុរោហិតអាក្រក់ មានចិញ្ចើមក្រញូវ ដល់អារក្សទឹក ។

[៥១៣] (នាងភេរី...) ព្រះអង្គគ្រប់គ្រងនូវផែនដីដ៏ធំ មានសមុទ្រព័ទ្ធជុំ
វិញ ជាកុណ្ឌលរបស់សាគរ ព្រះអង្គមានអាមាត្យចោមរោម ជា
ឥស្សរៈលើផែនដី មានសមុទ្រទាំង ៤ ជាទីបំផុត មានដែនដ៏ច្រើន
ជាអ្នកឈ្នះសង្គ្រាម មានពលច្រើន ជាព្រះរាជាឯក លើផែនដី
យសរបស់ព្រះអង្គក៏ដល់នូវភាពដ៏ធំធ្វើង មានពួកនារីមកអំពីជនបទ
ផ្សេង ៗ ជាស្រ្តីស្នំ ១៦ ពាន់ ពាក់គ្រឿងកុណ្ឌលជាវិការៈនៃកែវ
មណីល្អល្អះដូចស្រីទេពកញ្ញា បពិត្រក្សត្រ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយបាន
ពោលចំពោះជីវិតដែលវែង បរិបូណ៌ដោយអង្គទាំងពួង សម្រេចនូវ
សេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួងថា ជាទីស្រឡាញ់របស់សត្វទាំងឡាយ អ្នក
ដល់នូវសេចក្តីសុខយ៉ាងនេះ កាលបើដូច្នោះ ព្រះអង្គរក្សាទុកនូវ
បណ្ឌិត ត្រឡប់ជាលះបង់ព្រះជន្ម ដែលគេលះបង់បានដោយកម្រ
តើដោយដំណើរដូចម្តេច ឬក៏ដោយហេតុដូចម្តេច ។

[៩១៤] យតោបិ អាគតោ អយ្យេ មម ហត្ថំ មហោសធោ
ធាតិជាធាមិ ជីវស្ស អណុមត្តំបិ ទុក្ខជំ
សចេបិ កិម្ហិចិ កាលេ មរណំ មេ បុរេ សិយា
បុត្តេ ច មេ បបុត្តេ[១] ច សុខាបេយ្យ មហោសធោ
អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ សព្វមត្ថំ វិបស្សតិ
អនាបរាធកម្មន្តំ ន ទជ្ជំ ទការក្ខិនោ ។

[៩១៥] ឥទំ សុណោថ បញ្ចាលា ចូឡនេយ្យស្ស ភាសិតំ
បណ្ឌិតំ អនុរក្ខន្តោ ចាណំ ចជតិ ទុច្ចជំ
មាតុ ភរិយា ភាតុ ច សខិនោ ព្រាហ្មណស្ស ច
អត្តនោ ចាបិ បញ្ចាលោ ឆន្នំ ចជតិ ជីវិតំ
ឯវំ មហិទ្ធិយា[២] បញ្ញា និបុណា សាធុចិន្តិនី
ទិដ្ឋធម្មហិតត្ថាយ សម្បរាយសុខាយ ចាតិ ។

ទករក្ខសជាតកំ សត្តមំ ។

---
១ ម. សោមេ បុត្តេ បបុត្តេ ច ។ ២ ម. មហិទ្ធិកា ។

[៥១៤] (ព្រះរាជា...) បពិត្រនាងម្ចាស់ តាំងអំពីកាលដែលមហោសធបណ្ឌិត មកតាំងនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃនៃខ្ញុំ ខ្ញុំនខ្ញុំក៏មិនដែលឃើញនូវអំពើអាក្រក់ សូម្បីបន្តិចបន្តួចរបស់មហោសធបណ្ឌិតជាអ្នកប្រាជ្ញទេ ថាបើសេចក្ដីស្លាប់គប្បីមានដល់ខ្ញុំមុនក្នុងកាលណាមួយ មហោសធបណ្ឌិត គប្បីញុំាងបុត្រទាំងឡាយ និងចៅទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំឲ្យសុខ មហោសធបណ្ឌិត តែងពិចារណាឃើញនូវប្រយោជន៍ទាំងពួងក្នុងអនាគតនិងបច្ចុប្បន្ន (ព្រោះហេតុនោះ) ខ្ញុំមិនឲ្យនូវមហោសធបណ្ឌិតជាអ្នកមានការងាររមិនដែលមានកំហុស(ដល់អារក្សទឹកទេ) ។

[៥១៥] (នាងភេរី...) ពួកអ្នកនគរបញ្ចាលទាំងឡាយ ចូរស្ដាប់នូវភាសិតនេះរបស់ព្រះបាទចូឡនីចុះ ព្រះរាជាទ្រង់រក្សានូវបណ្ឌិត ស៊ូលះបង់នូវព្រះជន្មដែលគេលះបានដោយក្រ ព្រះរាជាក្នុងបញ្ចាលនគរលះបង់នូវជីវិតរបស់ជន ៦ រូបគឺ ព្រះមាតា ១ ព្រះមហេសី ១ ព្រះកនិដ្ឋភាតា ១ សម្លាញ់ ១ ព្រាហ្មណ៍ ១ ព្រះអង្គ ១ បញ្ញាជាគុណជាតិដ៏ល្អិត សម្រាប់គិតនូវប្រយោជន៍ដ៏ល្អ មានឫទ្ធិច្រើនយ៉ាងនេះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះផង ដើម្បីសេចក្ដីសុខក្នុងបរលោកផង ។

ចប់ ទករក្ខសជាតក ទី ៧ ។

បណ្ឌរកជាតកំ

[៤១៦] វិកិណ្ណវាចំ អនិគុយ្ហមន្តំ
អសញ្ញាតំ អបរិចក្ខិតារំ(១)
ភយន្តមន្វេតិ សយំ អពោធំ
ជាតំ យថា បណ្ឌរកំ សុបណ្ណោ ។
យោ គុយ្ហមន្តំ បរិរក្ខនេយ្យំ
មោហា ជនេ សំសតិ ហាសមានោ
តំ ភិន្នមន្តំ ភយមន្វេតិ ខិប្បំ
ជាតំ យថា បណ្ឌរកំ សុបណ្ណោ ។
នានុមិត្តោ គរុំ អត្ថំ គុយ្ហំ វេទិតុមរហតិ
សុមិត្តោ ច អសម្ពុទ្ធំ សម្ពុទ្ធំ វា អនត្ថវា ។
វិស្សាសមាបជ្ជិមហំ អចេលំ
សមណោ អយំ សម្មតោ ភាវិតត្តោ
តស្សាហមក្ខឹ វិវរឹ គុយ្ហមត្ថំ
អតីតមត្ថោ កបណំ រុទាមិ ។
តស្សាហំ បរមំ ព្រហ្មេ គុយ្ហំ
វាចញ្ហិមំ នាសក្ខឹ សំយមេតុំ

---

១ ម. អបរិរក្ខិតារំ ។

បណ្ឌរកជាតក

[៥១៦] (បណ្ឌរកនាគរាជពោលថា) ភ័យខ្លួនឯង រមែងជាប់តាម នូវបុគ្គលដែលមានវាចាល្ហល្ហាច មានមន្តមិនលាក់ទុក ជាអ្នកមិនសង្រួម មិនចេះពិចារណា ជាអ្នកល្ងង់នោះ ដូចជាគ្រុឌចាប់យកនាគឈ្មោះបណ្ឌរកៈ ។ ជនណារីករាយប្រាប់មន្ត ដែលគួរលាក់ គួររក្សាទុក ព្រោះសេចក្តីវង្វេង ភ័យរមែងជាប់តាម នូវជនដែលមានមន្តបែកធ្លាយនោះដោយឆាប់ ដូចជាគ្រុឌចាប់យកនាគ ឈ្មោះ បណ្ឌរកៈ ។ មិត្តគ្រាន់តែបណ្តោយតាម គេមិនគួរឲ្យដឹងនូវហេតុជាទម្ងន់ដែលគួរលាក់ ទាំងមិត្តល្អ ជាអ្នកមិនយល់ការ ឬយល់ការដែរ តែជាអ្នកមិនប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ (ក៏គេមិនគួរឲ្យដឹងដែរ) ។

អញដល់នូវសេចក្តីទុកចិត្តអចេលក៍ អចេលក៍នេះ ជាសមណៈគេរាប់អានហើយ មានចិត្តចម្រើនហើយ អញក៏ប្រាប់បើកនូវអាថ៌កំបាំងដល់អចេលក៍នោះ បានជាអញមានប្រយោជន៍កន្លងហួសហើយទួញយំ កំព្រាម្នាក់ឯង ។ បពិត្រគ្រុឌដ៏ប្រសើរ ព្រោះខ្ញុំមិនអាចនឹងសង្រួមវាចាដ៏ប្រសើរកំបាំងនេះ ដល់អចេលនោះ

តប្បក្ខតោ ហិ ភយមាគតំ មម
អតីតមត្ថោ កបឡំ វជាមិ ។
យោ វេ នរោ សុហទំ មញ្ញមានោ
គុយ្ហមត្ថំ សំសតិ ទុក្កុលីនេ
ទោសា ភយា អថវា រាគរត្តោ
បល្លិត្ថិតោ ពាលោ អសំសយំ សោ ។
តិរោក្ខវាចោ អសតំ បវិដ្ឋោ
យោ សង្គតីសុ មុទិរេតិ វាក្យំ
អាសីវិសោ ទុម្មុខោត្យាហុ តំ នរំ
អារា អារា សំយមេ តាទិសម្ហា ។
អន្នំ បានំ កាសិកចន្ទនញ្ច
មនាបិត្ថិយោ មាលមុច្ឆាទនញ្ច
ឱហាយ គច្ឆាមសេ សព្វកាមេ
សុបណ្ណ បាណូបគតាវ ត្យម្ហា ។
[៤១៧] កោនីធ តិណ្ណំ គរហំ ឧបេតិ
អស្មឹធ លោកេ បាណភូ នាគរាជ
សមណោ សុបណ្ណោ អថវា ត្វមេវ
កឹការណា បណ្ឌរក គហិតោ ។

បានជាភ័យមកដល់ខ្ញុំ អំពីចំណែកនៃអចេលនោះ ទើបខ្ញុំជាបុគ្គលមានប្រយោជន៍កន្ទង់ហួស កំព្រា ហើយទួញយំ ។ ជនណាសម្គាល់នូវបុគ្គលថា មានចិត្តល្អ ប្រាប់នូវអាថ៌កំបាំងចំពោះជនមានត្រកូលដ៏អាក្រក់ ព្រោះទោសាគតិ ភយាគតិ ឬត្រេកអរដោយអំណាចរាគៈ ជននោះ ជាមនុស្សល្ងង់ឈ្មោះថា ភ្ញាត់ហើយដោយឥតសង្ស័យ ។ ជនណាមានវាចាចេញទៅខាងក្រៅ រាប់ចូលក្នុងពួកអសប្បុរស កម្ចាយនូវពាក្យ(កំបាំងរបស់គេ)ក្នុងទីប្រជុំ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ហៅជននោះថាជាអ្នកមានមាត់អាក្រក់ ដូចអាសីពិស បុគ្គលគប្បីថយចាកបុគ្គលបែបនោះ ឲ្យឆ្ងាយចេញអំពីចម្ងាយ ។ យើងលះបង់នូវកាមទាំងពួង គឺ បាយ ទឹក សំពត់ក្នុងដែនកាសី និងខ្លឹមចន្ទន៍ ពួកស្ត្រីជាទីគាប់ចិត្ត កម្រងផ្កានិងគ្រឿងប្រោះព្រំ បពិត្រសុបណ្ណៈ យើងសូមដល់នូវលោក(ជាទីពឹង) ស្មើដោយជីវិត ។

[៥១៧] (សុបណ្ណរាជសួរថា) ម្នាលនាគរាជ បណ្ដាជនទាំង ៣ នាក់ ក្នុងទីនេះ តើសត្វណាគឺ សមណៈ ឬគ្រុឌ ឬអ្នកឯង គួរដល់នូវសេចក្ដីតិះដៀលបាន ក្នុងលោកនេះ ម្នាលបណ្ឌរកៈ (អ្នកឯងត្រូវខ្ញុំ) ចាប់បាន ព្រោះហេតុដូចម្ដេច ។

[៤១៨] សមណោ ហិ មេ សម្មតត្តោ អហោសិ
បិយោ ច មេ មនសា ភាវិតត្តោ
តស្សាហមក្ខឹ វិវរំ គុយ្ហមត្ថំ
អតីតមត្ថោ កបណំ រុទាមិ ។

[៤១៩] ន ចត្ថិ សត្តោ អមរោ បថព្យា
បញ្ញាវិធា នត្ថិ ន និន្ទិតព្វា
សច្ចេន ធម្មេន ធិតិយា ទមេន
អលព្ភមព្យាហរតី នរោ ឥធ ។
មាតាបិតា បរមា ពន្ធវានំ
នាស្ស តតិយោ អនុកម្បកត្ថិ
តេសម្បិ គុយ្ហំ បរមំ ន សំសេ
មន្តស្ស ភេទំ បរិសង្កមានោ ។
មាតាបិតា ភគិនីភាតរោ ច
សហាយា វា យស្ស ហោន្តិ សបក្ខា
តេសម្បិ គុយ្ហំ បរមំ ន សំសេ
មន្តស្ស ភេទំ បរិសង្កមានោ ។

[៥១៨] (បណ្ឌរកៈ...)អចេលក៏ជាសមណៈ ជាបុគ្គលមានសភាពដែលខ្ញុំរាប់អានហើយ ជាទីស្រឡាញ់ដោយចិត្តរបស់ខ្ញុំ មានខ្លួនចម្រើនហើយ ខ្ញុំប្រាប់បើកអាថ៌កំបាំងដល់សមណៈនោះ ទើបខ្ញុំជាបុគ្គលមានប្រយោជន៍កន្លងហួស កំព្រាហើយទួញយំ ។

[៥១៩] (សុបណ្ណរាជ...) ធម្មតាសត្វលើផែនដី ឈ្មោះថា មិនស្លាប់មិនមានទេ ចំណែកនៃបញ្ញា ជាធម្មជាតិដែលបុគ្គលមិនគួរតិះដៀល នរជនក្នុងលោកនេះ រមែងនាំមកនូវគុណវិសេសដែលបុគ្គលមិនគួរបាន ដោយវចីសច្ចៈ ១ ដោយសុចរិតធម៌ ១ ដោយធិតិគឺបញ្ញា ១ ដោយការទូន្មាននូវឥន្ទ្រិយ ១ ។ មាតាបិតា ជាបុគ្គលប្រសើរជាងផៅពង្សទាំងឡាយ សត្វជាគម្រប់ ៣ (ក្រៅអំពីមាតាបិតា) ឈ្មោះថាជាអ្នកអនុគ្រោះដល់បុគ្គលនោះមិនមានទេ បុគ្គលកាលរង្កៀសនូវការបែកធ្លាយនៃមន្ត្រ មិនគប្បីប្រាប់ការស្ងាត់កំបាំងក្រៃលែងដល់មាតាបិតា ។ មាតាបិតា បងប្អូនស្រី បងប្អូនប្រុស និងសម្លាញ់ ឬញាតិទាំងពីរប៉ែក របស់បុគ្គលនោះ បុគ្គលកាលរង្កៀសនូវការបែកធ្លាយមន្ត្រ មិនគប្បីប្រាប់ នូវការស្ងាត់កំបាំងដ៏ក្រៃលែង ដល់មាតាបិតា ជាដើមនោះឡើយ ។

២០៣

ភរិយា ចេ បុរិសំ វជ្ជា កោមារី បិយភាណិនី
បុត្តរូបយសូបេតា ញាតិសង្ឃបុរក្ខតា
តស្សាបិ គុយ្ហំ បរមំ ន សំសេ
មន្តស្ស ភេទំ បរិសង្កមានោ ។

[៤២០] ន គុយ្ហមត្ថំ វិវរេយ្យ រក្ខេយ្យ នំ យថា និធឹ
ន ហិ បាតុកតោ សាធុ គុយ្ហោ អត្ថោ បជានតា ។
ថិយា គុយ្ហំ ន សំសេយ្យ អមិត្តស្ស ច បណ្ឌិតោ
យោ ចាមិសេន សំហីរោ ហទយត្ថេនោ ច យោ នរោ។
គុយ្ហមត្ថមសម្ពុទ្ធំ សម្ពោធយតិ យោ នរោ
មន្តភេទភយា តស្ស ទាសភូតោ តិតិក្ខតិ ។
យាវន្តោ បុរិសស្សត្ថំ គុយ្ហំ ជានន្តិ មន្តិនំ
តាវន្តោ តស្ស ឧព្វេគា តស្មា គុយ្ហំ ន វិស្សជេ ។
វិវិច្ច ភាសេយ្យ ទិវា រហស្សំ
រត្តឹ គិរំ នាតិវេលំ បមុញ្ចេ

បើទុកជាភរិយា ជាស្រីក្មេង ពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់ មានបុត្រ មានរូបល្អ មានយស ដែលពួកញាតិចោមរោម ជាស្ត្រីរៀរបុរស

(ដទៃ) បុគ្គលកាលបើរៀរនូវការបែកធ្លាយនៃមន្ត្ត មិនគប្បីប្រាប់ នូវការស្ងាត់កំបាំងដ៏ក្រៃលែង ដល់ភរិយានោះទេ ។

[៥២០] បុគ្គលមិនគប្បីបើកនូវអាថ៌កំបាំងទេ គប្បីរក្សានូវអាថ៌កំបាំងឲ្យដូចជារក្សាកំណប់ ដ្បិតអាថ៌កំបាំងដែលបុគ្គលអ្នកដឹងច្បាស់ មិនប្រាប់គេ ជាការប្រពៃ ។ អ្នកប្រាជ្ញ មិនគប្បីនិយាយប្រាប់អាថ៌កំបាំងដល់ស្ត្រី ដល់ជនជាសត្រូវ ដល់ជនរឡិបរឡប់ដោយអាមិសៈ ដល់ជនលួចគំនិតគ្នា ។ ជនណាញុំាងគេឲ្យដឹងអាថ៌កំបាំងដែលគេមិនទាន់ដឹង អ្នកប្រាជ្ញតែងអត់សង្កត់មិនប្រាប់ដល់ជននោះ ព្រោះខ្លាចបែកការដែលគិតទុក ដូចមនុស្សខ្ញុំគេ ។ ជនទាំងឡាយមានចំនួនប៉ុន្មាននាក់ ដឹងនូវមន្តជាអាថ៌កំបាំងរបស់បុរស សេចក្តីតក់ស្លុតមានចំនួនប៉ុណ្ណោះ តែងកើតឡើង ដល់បុរសនោះ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកប្រាជ្ញមិនគប្បីផ្សាយនូវអាថ៌កំបាំងឡើយ ។

នៅវេលាថ្ងៃ អ្នកប្រាជ្ញគប្បីនិយាយអាថ៌កំបាំង ក្នុងទីដ៏ស្ងាត់ នៅវេលារាត្រី មិនគប្បីបញ្ចេញសំឡេង ឲ្យហួសកម្រិត

ឧបស្សុតិកា ហិ សុណន្តិ មន្តំ
តស្មា មន្តោ ខិប្បមុបេតិ ភេទំ ។
[៤២១] យថាបិ អយោនគរំ មហន្តំ
អទ្វារកំ អាយសំ ភទ្ទសាលំ(១)
សមន្តខាតាបរិខាឧបេតំ
ឯវម្បិ មេ តេ ឥធ គុយ្ហមន្តា ។
យេ គុយ្ហមន្តា អវិកិណ្ណវាចា
ទឡ្ហា សទត្ថេសុ នរា ទុជិវ្ហា
អារា អមិត្តា ព្យវជន្តិ តេហិ
អាសីវិសា វារិវ សត្តសង្ឃា ។
[៤២២] ហិត្វា ឃរំ បព្វជិតោ អចេលោ
នគ្គោ មុណ្ឌោ ចរតិ ឃាសហេតុ
តម្ហិ នុខោ វិវរី គុយ្ហមត្ថំ
អត្ថា ច ធម្មា ច អបគតម្ហា ។
កថំករោ ហោតិ សុបណ្ណរាជ
កឹសីលោ កេន វតេន វត្តំ

១ អដ្ឋកថា ភណ្ឌសាលំ ។

ព្រោះថា ពួកជនអ្នកឈ្លបស្តាប់ រមែងពុទ្ធនូវមន្ត[១] ព្រោះហេតុនោះ មន្តក៏រមែងដល់នូវការបែកធ្លាយដោយឆាប់ ។

[៥២១] ក្រុងប្រកបដោយកំពែងដែកដ៏ធំមិនមានទ្វារ (ចេញចូលមិនបាន) ធ្វើអំពើដែលប្រកបដោយសាលា គឺពនផ្សារដ៏ល្អ ប្រកបដោយគូដែលគេជីកដោយជុំវិញ យ៉ាងណា បុរសមានមន្តដែលគួរលាក់ទុកក្នុងលោកនេះ ប្រាកដដល់ខ្ញុំយ៉ាងនោះដែរ ។ ម្នាលអ្នកមានអណ្តាតពីរ ពួកជនណាជាអ្នកមានមន្ត គួរលាក់ទុក មានវាចាមិនល្ហល្ហាច ជាអ្នកមាំមួនក្នុងប្រយោជន៍របស់ខ្លួន សត្រូវទាំងឡាយ រមែងចៀសចេញឆ្ងាយអំពីពួកជននោះ ដូចពពួកនៃសត្វ ចៀសចេញអំពីអាសីពិស ។

[៥២២] (បណ្ឌរកៈ...) អចេល ជាអ្នកបួសលះបង់ផ្ទះ អាក្រាតត្រងោល ប្រព្រឹត្ត ព្រោះហេតុតែអាហារ ខ្ញុំបើកបង្ហាញនូវអាថ៌កំបាំងចំពោះអចេលនោះឯង (ព្រោះហេតុនោះ) បានជាយើងឃ្លាតចាកអត្ថនិងធម៌ ។ បពិត្រសុបណ្ណរាជ បុគ្គលធ្វើដូចម្តេច មានសីលធម៌ដូចម្តេច ប្រព្រឹត្តវ័តដូចម្តេច

១ ពាក្យថា មន្តក្នុងទីនេះ សំដៅយកការប្រឹក្សាគ្នាអំពីកិច្ចការស្ងាត់កំបាំង ឬសំដៅយកមន្តអាគម ដែលគេចេះដឹងហើយគួរលាក់ទុក ។ អដ្ឋកថា ។

សមណោ ចរំ ហិត្វា មមាយិតានិ
កាចំការោ សក្កមុបេតិ ឋានំ ។
[៤២៣] ហិរិយា តិតិក្ខាយ ទមេន ខន្តិយា[១]
អក្កោធនោ បេសុណិយំ បហាយ
សមណោ ចរំ[២] ហិត្វា មមាយិតានិ
ឯវំការោ សក្កមុបេតិ ឋានំ ។
[៤២៤] មាតាវ បុត្តំ តរុណំ តនុជ្ជំ
សម្ផស្សតា សព្វកត្តំ ផរេតិ
ឯវម្បិ មេ ត្វំ ចាតុរហុ ទិជិន្ទ
មាតាវ បុត្តំ អនុកម្បមានោ ។
[៤២៥] ហន្ទជ្ជ ត្វំ មុច្ច វជា ទុជិវ្ហ
តយោ ហិ បុត្តា នហិ អញ្ញោ[២] អត្ថិ
អន្តេវាសី ទិន្នកោ អត្រជោ ច
រជស្សុ បុត្តញ្ញតរោ មេ អហោសិ ។
[៤២៦] ឥច្ចេវ វាក្យំ វិសជ្ជិ សុបណ្ណោ
ភូម្យំ បតិដ្ឋាយ ទិជោ ទុជិវ្ហំ
មុត្តជ្ជ ត្វំ សព្វភយាតិវត្តោ

---
១ ម. ទមេនុបេតោ ។ អដ្ឋកថា បរំ ។ ២ ម. អត្តោ ។

ឈ្មោះថាសមណៈ ប្រព្រឹត្តលះបង់នូវសេចក្តីរាប់អាន (តណ្ហា) សមណៈនោះធ្វើដូចម្តេច ទើបទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។

[៥២៣] (សុបណ្ណរាជ...) បុគ្គលប្រកបដោយហិរិដោយខន្តិគឺសេចក្តីអត់ធន់ ដោយការទូន្មាន (នូវឥន្ទ្រិយ) ជាអ្នកមិនខឹង លះបង់នូវពាក្យញុះញង់ ទើបឈ្មោះថាសមណៈប្រព្រឹត្តលះបង់នូវសេចក្តីរាប់អាន ឯសមណៈនោះធ្វើយ៉ាងនេះឯង ទើបចូលទៅកាន់ឋានសួគ៌បាន ។

[៥២៤] (បណ្ឌរកៈ) មាតាឃើញកូនខ្ចី ដែលកើតអំពីខ្លួន ហើយបបោសអង្អែលសព្វសព៌ាង្គកាយ យ៉ាងណាមិញ បពិត្រលោកជាធំជាងបក្សី លោកជាអ្នកអនុគ្រោះ ប្រាកដដល់ខ្ញុំ ដូចជាមាតា (អនុគ្រោះ) នូវបុត្ត យ៉ាងនោះ ។

[៥២៥] (សុបណ្ណរាជ...) នែអ្នកមានអណ្តាតពីរ អ្នកចូររួចអំពីការសម្លាប់ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ព្រោះថាបុត្តមាន ៣ គឺ សិស្ស១ កូនគេឲ្យ ១ កូនកើតអំពីខ្លួន ១ បុត្តក្រៅពីនេះមិនមានឡើយ អ្នកចូរត្រេកអរចុះ អ្នកទុកជាបុត្តណាមួយ របស់ខ្ញុំហើយ ។

[៥២៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ស្តេចគ្រុឌមានកំណើតពីរ(លុះពោលពាក្យ) យ៉ាងនេះហើយ ក៏បិតនៅលើផែនដី លែងសត្វមានអណ្តាតពីរ ដោយពាក្យថា អ្នករួចក្នុងថ្ងៃនេះ កន្ទង់នូវភ័យទាំងពួងហើយ

ចលូងកោ ហោហិ មយាភិតុត្តោ ។
អាតង្កិនំ យថា កុសលោ ភិសក្កោ
បិចាសិតានំ រហទោវ សីតោ
វេស្មំ យថា ហិមសីតដ្ដិតានំ
ឯវម្បិ តេ សរណាមហំ ភវាមិ ។

[៨២៧] សទ្ធឹ កត្វា អមិត្តេន អណ្ឌជេន ជលាពុជ
វិរិយ ធាបំ បស្សសិ[១] កុតោ តំ ភយមាគតំ ។

[៨២៨] សង្កេថេវ អមិត្តស្មឹ មិត្តស្មឹបិ ន វិស្សសេ
អភយា ភយមុប្បន្នំ អបិ មូលានិ កន្តតិ ។
កថំ នុ វិស្សសេ ត្យម្ហិ យេនាសិ កលហោ កតោ
និច្ចយត្តេន ហាតព្វំ សោ និសត្តិ ន វជ្ជតិ ។
វិស្សាសយេ ន ច នំ វិស្សសេយ្យ
អសង្កិតោ សង្កិតោ ច ភវេយ្យ
តថា តថា វិញ្ញូ បរក្កមេយ្យ
យថា យថា ភាវំ បរោ ន ជញ្ញា ។

១ អដ្ឋកថាយំ បន វិរិ យទា ឌំសយសីតិ បាឋា ទិស្សន្តិ ។ ម. យសស្សិ ។

អ្នកត្រូវតែខ្ញុំគ្រប់គ្រងក្នុងទីគោកនិងទឹកហើយ ។
ខ្ញុំជាទីពឹងរបស់អ្នក ដូចជាពេទ្យដ៏ឈ្លាស (ជាទីពឹង) របស់ពួកអ្នកមានជំងឺ ឬដូចជាអន្លង់ទឹកត្រជាក់ (ជាប្រយោជន៍) របស់ពួកអ្នកស្រេកទឹក ឬក៏ដូចផ្ទះ (ជាទីត្រូវការ) របស់ពួកបុគ្គលដែលលំបាក ដោយសន្សើមត្រជាក់ ។

[៥២៧] (សុបណ្ណរាជ...) ម្នាលអ្នកជាជលាពុជៈ អ្នកធ្វើសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលជាមួយនឹងអណ្ឌជៈជាសត្រូវ ហើយនៅបើកបង្ហាញចង្កូម (ធ្វើអ្វីទៀត) ភ័យនឹងមកដល់អ្នក អំពីទីណា ។

[៥២៨] (បណ្ឌរកៈ...) បុគ្គលត្រូវតែរង្កៀសក្នុងបុគ្គលជាសត្រូវ មិនត្រូវទុកចិត្តបុគ្គលសូម្បីជាមិត្ត (ព្រោះ) ភ័យរមែងកើតឡើងអំពីបុគ្គលដែលមិនគួរភ័យ រមែងកាត់ សូម្បីនូវឫសគល់ (ជីវិត) ។ បុគ្គលធ្វើនូវជម្លោះនឹងជនណា គប្បីទុកចិត្តជននោះដូចម្តេចកើត បុគ្គលគប្បីបិតនៅ ដោយប្រុងប្រយ័ត្នជានិច្ច បុគ្គលនោះ រមែងមិនត្រេកអរនឹងសត្រូវ ។

បុគ្គលគប្បីធ្វើឲ្យគេទុកចិត្ត ប៉ុន្តែមិនត្រូវទុកចិត្តគេ បុគ្គលដែលគេមិនរង្កៀសហើយ ប៉ុន្តែគប្បីរង្កៀសនឹងគេ បុគ្គលដទៃ មិនដឹងនូវភាព (របស់ខ្លួន) យ៉ាងណា ៗ វិញ្ញូបុរសគប្បីប្រឹងប្រែង ដោយប្រការយ៉ាងនោះៗ ។

តឹសនិបាតេ អដ្ឋមំ បណ្ឌរកជាតកំ

[៤២៩] តេ ទេវវណ្ណា សុខុមាលរូបា
ឧភោ សមា សុជយា បុញ្ញក្ខន្ធា
ឧបាគមុំ ការម្ពិយំ(១) អចេលំ
មិស្សីភូតា អស្សវាហារ ជាតា ។
[៤៣០] តតោ ហវេ បណ្ឌរកោ អចេលំ
សយមេវុបាគម្ម ឥទំ អវោច
មុត្តជ្ជហំ សព្វភយាតិវត្តោ
ន ហិ នូន តុយ្ហំ មនសោ បិយម្ហា ។
[៤៣១] បិយោ ហិ មេ អាសិ សុបណ្ណរាជា
អសំសយំ បណ្ឌរកេន សច្ចំ
សោ រាគរត្តោ ច អកាសិ ឯតំ
បាបកម្មំ សម្បជានោ ន មោហា ។
[៤៣២] ន មេ បិយំ អប្បិយំ វាបិ ហោតិ
សម្បស្សតោ លោកមិមំ បរញ្ច
សុសញ្ញតានញ្ហិ វិយញ្ជនេន
អសញ្ញតោ លោកមិមំ ចរាសិ ។
អរិយាវកាសោសិ អនរិយោវ ហោសិ

---
១ អដ្ឋកថាយំ បន កាទម្ពិយន្តិ បាឋោ ទិស្សតិ ។

តឹសនិបាត បណ្ឌរកជាតក ទី ៨

[៥២៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុរិសនាគទាំងពីរនោះ មានវណ្ណៈដូចជាទេវតា មានសភាពជាសុខុមាលជាតិស្មើគ្នា មានវ័យដ៏ល្អ មានគំនរនៃបុណ្យ កៀកដៃគ្នា ដូចជាសេះគេទឹម បានចូលទៅកាន់សម្នាក់នៃអចេល ឯកំពង់ករម្បិយៈ ។

[៥៣០] លំដាប់នោះឯង បណ្ឌរកនាគរាជ បានចូលទៅកាន់សម្នាក់នៃអចេលដោយខ្លួនឯង ហើយពោលពាក្យនេះថា ខ្ញុំរួច (អំពីការសម្លាប់) កន្លងនូវភ័យទាំងពួងក្នុងថ្ងៃនេះហើយ យើងមិនជាទីស្រឡាញ់របស់លោកដោយចិត្តពិតប្រាកដទេ ។

[៥៣១] (អចេល...) សុបណ្ណរាជ ជាទីស្រឡាញ់របស់ខ្ញុំ ជាងបណ្ឌរកនាគរាជមែន ឥតសង្ស័យ (នេះ) ជាពាក្យពិត ខ្ញុំនោះជាអ្នកត្រេកអរដោយរាគៈ ជាអ្នកដឹងច្បាស់ បានធ្វើនូវអំពើអាក្រក់នុ៎ះ មិនមែនព្រោះមោហៈទេ ។

[៥៣២] (បណ្ឌរកៈ...) បព្វជិត កាលឃើញច្បាស់នូវលោកនេះនិងលោកខាងមុខ រមែងមិនមានគំនិតថា វត្ថុជាទីស្រឡាញ់ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ របស់អញដូច្នេះទេ អ្នកជាបុគ្គលមិនសង្រួម ប្រព្រឹត្ត ក្នុងលោកនេះ ដោយភេទ របស់បុគ្គលអ្នកសង្រួមល្អ ។ អ្នកឯងបន្ទំជាអរិយៈតែមិនមែនជាអរិយៈទេ

អសញ្ញតោ សញ្ញតសន្និកាសោ
កណ្ហាភិជាតិកោ អនរិយរូបោ
ចាបំ ពហុំ ទុច្ចរិតំ អចារិ ។

[៥៣៣] អទុដ្ឋស្ស តុវំ ទុព្ភិ ទុព្ភី ច បិសុណោ ចសិ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន មុទ្ធា តេ ផលតុ សត្តធា ។

[៥៣៤] តស្មាហិ មិត្តានំ ន ទុព្ភិតព្វំ
មិត្តទុព្ភា ហិ ចាបិយោ នត្ថិ អញ្ញោ
អាសិត្តសត្តោ និហតោ បថព្យា
ឥន្ទស្ស វាក្យេន ហិ សំវរោ ហតោតិ ។

បណ្ឌរកជាតកំ អដ្ឋមំ ។

សម្ពុលាជាតកំ

[៥៣៥] កា វេធមានា គិរិកន្ទរាយំ
ឯកា តុវំ តិដ្ឋសិ សញ្ញិតូរុ
បុដ្ឋាសិ មេ ចាណិបមេយ្យមជ្ឈេ
អក្ខាហិ មេ នាមញ្ច ពន្ធវេ ច ។

អ្នកមិនសង្រួម តែមានភាពហាក់ដូចជាអ្នកសង្រួម មានជាតិខ្មៅ មានសភាពមិនប្រសើរ បានប្រព្រឹត្តនូវអំពើដ៏លាមកទុច្ចរិតច្រើនយ៉ាង ។

[៥៣៣] *ម្នាលអ្នកប្រទូស្ត អ្នកជាបុគ្គលប្រទូស្តមិត្ត ដែលមិនបានប្រទូស្តវិញផង ជាអ្នកញុះញង់ផង ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ សូមឲ្យក្បាលរបស់អ្នកឯង បែកជា ៧ ភាគ ។*

[៥៣៤] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលមិនត្រូវប្រទូស្តមិត្រទាំងឡាយឡើយ ព្រោះថា សភាវៈដទៃ លាមកជាងការទ្រុស្តមិត្ត មិនមានទេ អចេលអ្នកសង្រួម ត្រូវសត្វអាសីពិសប្រទេចផ្តាសា ក៏ខ្ចាត់ចេញអំពីដែនដី វិនាស តាមពាក្យរបស់នាគរាជដ៏ប្រសើរ ។*

ចប់ បណ្ឌរកជាតក ទី ៨ ។

សម្ពុលាជាតក

[៥៣៥] (*ទានវៈ*[១]*សួរថា*) *ម្នាលនាងមានភ្លៅមូល នាងឈ្មោះអ្វី រង៉ាញ័រលើជ្រោះនៃភ្នំ ឈរនៅតែម្នាក់ឯង ម្នាលនាងមានអវយវៈត្រង់កណ្តាលគួរវាស់ដោយដៃ* (ចង្កេះរៀវ) *យើងសួរហើយ នាងចូរប្រាប់ នូវនាមនិងផៅពង្ស ដល់យើង ។*

---

១ អសុរសាម័ញ្ញ ។

២០៩

តឹសនិបាតេ នវមំ សម្ពុលាជាតកំ

ឱកាសយំ វនំ វម្មំ សីហព្យគ្ឃនិសេវិតំ

កា វា ត្វមសិ កល្យាណី កស្ស វា ត្វំ សុមជ្ឈិមេ

អភិវាទេមិ តំ ភទ្ទេ ទានវាហំ នមត្ថុ តេ ។

[៤៣៦] យោ បុត្តោ កាសិរាជស្ស សោត្ថិសេនោតិ តំ វិទូ

តស្សាហំ សម្ពុលា ភរិយា ឯវំ ជានាហិ ទានវ

អភិវាទេមិ ភទ្ទន្តេ សម្ពុលាហំ នមត្ថុ តេ ។

វេទេហបុត្តោ ភទ្ទន្តេ វនេ វសតិ អាតុរោ

តមហំ រោគសម្មត្តំ ឯកា ឯកំ ឧបដ្ឋហំ ។

អហញ្ច វនមុញ្ឆាយ មធុមំសំ មិគាពិលំ

យទាហរាមិ តំភក្ខោ តស្ស នូនជ្ជ នាថតិ ។

ម្នាលនាងកល្យាណី នាងជាអ្វី ម្នាលនាងមានអវយវៈពាក់កណ្ដាលដ៏ល្អ នាងជាធីតា របស់អ្នកណា នាងញុំាងព្រៃជាទីរីករាយ ដែលសីហៈនិងខ្លាធំអាស្រ័យនៅ ឲ្យភ្លឺរុងរឿង ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន យើងឈ្មោះទានវៈ សូមសំពះនាង សូមគោរពចំពោះនាង ។

[៩៣៦] (នាងសម្ពុលាឆ្លើយថា) អ្នកណាជាបុត្រ របស់ព្រះរាជាក្នុងដែនកាសី អ្នកផងតែងស្គាល់អ្នកនោះថា ព្រះនាម សោត្ថិសេន ខ្ញុំឈ្មោះនាងសម្ពុលា ជាភរិយា របស់ព្រះរាជបុត្រ ព្រះនាមសោត្ថិសេននោះ បពិត្រទានវៈ លោកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំឈ្មោះសម្ពុលា សូមសំពះ សូមគោរពចំពោះលោក ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រះរាជបុត្ររបស់ព្រះរាជាវិទេហៈ ប្រឈួនក្ដៅក្រហាយ គង់នៅក្នុងព្រៃ ខ្ញុំជាស្ត្រីម្នាក់ឯង បម្រើព្រះរាជបុត្រដែលមាន រោគបៀតបៀន មួយអង្គឯងនោះ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះខ្ញុំ(ត្រាច់ទៅ) ដើម្បីស្វែងរកផ្លែឈើ ក្នុងព្រៃ នាំមកនូវទឹកឃ្មុំនិងសាច់ដែលជាវិពាររបស់ម្រឹគណា (ស្វាមីរបស់ខ្ញុំ) មានទឹកឃ្មុំនិងសាច់ ជាវិពាររបស់ម្រឹគនោះ ជាអាហារ (កាលបើមិនមានអាហារទេសរីរៈ) របស់ស្វាមីខ្ញុំនោះ នឹងទ្រាំទ្រមិនបាន ក្នុងថ្ងៃនេះដោយពិត ។

[៤៣៧] កឹ វនេ រាជបុត្តេន អាតុរេន ករិស្សសិ
សម្ពុលេ បរិចិណ្ណេន អហំ ភត្តា ភវាមិ តេ ។
សោកដ្ដាយ ទុរត្តាយ កឹ រូបំ វិជ្ជតេ មម
អញ្ញំ បរិយេស ភទ្ទន្តេ អភិរូបតរំ មយា ។
ឯហិមំ គិរិមារុយ្ហ ភរិយា មយ្ហំ ចតុស្សតា
តាសំ ត្វំ បវរា ហោហិ សព្វកាមសមិទ្ធិនី ។
ននុ តារកវណ្ណាភេ យង្កិញ្ចិ មនសិច្ឆសិ
សព្វន្តំ បចុរំ មយ្ហំ រមស្សុជ្ជ មយា សហ ។
នោ ចេ តុវំ មហេសេយ្យំ សម្ពុលេ ការយិស្សសិ
អលំ ត្វំ ចាតរាសាយ បណ្ហេ ភក្ខា ភវិស្សសិ ។
តញ្ច សត្តជដោ លុទ្ទោ កឡារោ បុរិសាទកោ
វនេ នាថំ អបស្សន្តឹ សម្ពុលំ អគ្គហី ភុជេ ។
អធិបន្នា បិសាចេន លុទ្ទេនាមិសចក្ខុនា
សា ច សត្តុវសម្បត្តា បតិមេវានុសោចតិ ។

[៥៣៧] (ទានវៈ...) ម្នាលនាងសម្ពុលា នាងធ្វើ (នូវការមូលមិត្ត) នឹងព្រះរាជបុត្រ ប្រឈួនក្តៅក្រហាយ ដែលរោគប៉ះពាល់នៅក្នុងព្រៃ ធ្វើអ្វី ខ្ញុំសូមជាកស្តារបស់នាង ។

(នាងសម្ពុលា...) ខ្ញុំរាប់ថាមានរូបដូចម្តេចកើត ព្រោះខ្ញុំជាស្ត្រីមានសេចក្តីសោកគ្របសង្កត់ មានខ្លួនដ៏លំបាក បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន លោកចូរស្វែងរកស្ត្រីឯទៀត ដែលល្អជាងខ្ញុំចុះ ។

(ទានវៈ...) នាងចូរមកចុះ ចូរឡើងកាន់ភ្នំនេះ ប្រពន្ធរបស់ខ្ញុំមាន ៤០០នាក់ នាងចូរជាស្ត្រីដ៏ប្រសើរជាងករិយាទាំងនោះ ចូរសម្រេចតាមសេចក្តីប្រាថ្នា គ្រប់យ៉ាង ។ ម្នាលនាង មានពន្លឺដូចផ្កាយ នាងប្រាថ្នាក្នុងចិត្ត ចំពោះវត្ថុណាមួយ វត្ថុទាំងអស់នោះរបស់ខ្ញុំមានគរគោក ចូរនាងត្រេកអរ ជាមួយនឹងយើង ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ។ ម្នាលនាងសម្ពុលា បើនាងមិនធ្វើនូវភាពជាមហេសីរបស់ខ្ញុំទេ នាងគួរជាអាហារក្នុងពេលព្រឹក នឹងជាចំណីរបស់ខ្ញុំអំពីព្រហាម ។

ចំណែកទានវៈ មានផ្នួងសក់៧ជាន់ ជាជាតិអាក្រក់ មានចង្កូមជាអ្នកស៊ីនូវបុរស បានចាប់នាងសម្ពុលានោះ ត្រង់ដើមដៃ ដែលមិនឃើញនូវទីពឹង ក្នុងព្រៃ ។ នាងសម្ពុលា ដែលបិសាចអាក្រក់ មានភ្នែកប្រកបដោយអាមិសគ្របសង្កត់ ជាស្ត្រីលុះក្នុងអំណាច នៃសត្រូវហើយ ក៏សោកសៅ រកតែស្វាមីថា

២១១

តឹសនិបាតេ នវមំ សម្ពុលាជាតកំ

ន មេ ឥទំ តថាទុក្ខំ   យំ មំ ខាទេយ្យ រក្ខសោ
យញ្ច មេ អយ្យបុត្តស្ស   មនោ ហេស្សតិ អញ្ញថា ។

ន សន្តិ ទេវា បវសន្តិ នូន
ន ហិ នូន សន្តិ ឥធ លោកបាលា
សហសា ករោន្តានសញ្ញតានំ
ន ហិ នូន សន្តិ បដិសេធិតារោ ។

[៤៣៨] ឥត្ថីនមេសា បវរា យសស្សិនី
សន្តា សមា អគ្គិរិវុគ្គតេជា
តញ្ចេ តុវំ រក្ខសាទេសិ កញ្ញំ
មុទ្ធា ច ហិ សត្តធា តេ ផលេយ្យ
មា ត្វំ ទហិ មុញ្ច បតិព្វតាយ ។

[៤៣៩] សា ច អស្សមមាគច្ឆិ   បមុត្តា បុរិសាទកា
និឌ្ឌំ ផលីនសកុណីវ(១)   កតសិង្គីវ អាលយំ ។
សា តត្ថ បរិទេវេសិ   រាជបុត្តី យសស្សិនី
សម្ពុលា ឧតុមត្តក្ខា   វនេ ឈាចំ អបស្សន្តី ។

១ ម. និប្បលីនសកុណីវ ។

យក្សស៊ីនូវខ្ញុំដោយហេតុណា ហេតុនេះ មិនមែនជាទុក្ខនៃខ្ញុំទេ ត្រែងតែព្រះហឫទ័យ នៃអយ្យបុត្ត របស់ខ្ញុំ ទៅជាបការៈដទៃ (ប្រច័ណ្ឌ) ដោយហេតុណា ហេតុនោះ (ទើបជាទុក្ខនៃខ្ញុំ) ។

មិនមានពួកទេវតា នៅគ្រប់គ្រងដោយពិត ទាំងពួកទេវតា អ្នករក្សាលោក ក្នុងលោកនេះ ក៏មិនមានដោយពិត ទេវតាទាំងឡាយ អ្នកហាមឃាត់ នូវពួកជនជាអ្នកមិនសង្រួម ជាអ្នកធ្វើដោយការកំហែង ក៏មិនមានដោយពិត ។

[៥៣៨] (សក្កៈ...) ស្ត្រីនេះជាស្ត្រីមានយស ជាស្ត្រីប្រសើរជាងស្ត្រីទាំងឡាយ ជាស្ត្រីស្ងប់ស្ងៀម មានកិរិយាដ៏ស្មើ មានតេជៈរុងរឿងដូចជាភ្លើង បើអ្នកឯងស៊ីនាងកញ្ញានោះ ក្បាលអ្នកឯងនឹងបែកជា ៧ ភាគមិនខាន អ្នកឯងកុំកម្ដៅ(នូវនាងសម្ពុលា) អ្នកឯង ចូរលែងនាងទៅ ព្រោះនាង ជាស្ត្រីគោរពប្ដី ។

[៥៣៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) នាងសម្ពុលាលុះរួចអំពីបោរិសាទ បានត្រឡប់មកកាន់អាស្រមវិញ ដូចជាមេបក្សីបែកខ្ទេកកូន ហើរមកកាន់ទ្រនំ ឬដូចមេគោ មកកាន់លំនៅ (ដែលមានកូនទៅបាត់ហើយ) ។ ព្រះរាជបុត្រីនោះ ជាស្ត្រីមានយស ព្រះនាមសម្ពុលា មានភ្នែកស្រទន់ ព្រោះរដូវ កាលមិនឃើញព្រះស្វាមី ជាទីពឹង ក្នុងព្រៃហើយ ក៏ទ្រង់ព្រះកន្សែង ក្បែរអាស្រមនោះថា

សមណោ ព្រាហ្មណោ វេន្ទ សម្បន្នចរណោ ឥសេ
រាជបុត្តំ អបស្សន្តី តុម្ហម្ហិ សរណំ គតា ។
វន្ទេ សីហោ ច ព្យគ្ឃោ ច យេ ច អញ្ញេ វនេ មិគា
រាជបុត្តំ អបស្សន្តី តុម្ហម្ហិ សរណំ គតា ។
តិណាលតានិ ឱសធ្យោ បព្វតានិ វនានិ ច
រាជបុត្តំ អបស្សន្តី តុម្ហម្ហិ សរណំ គតា ។
វន្ទេ ឥន្ទីវរីសាមំ រត្តិនក្ខត្តមាលិនី[១]
រាជបុត្តំ អបស្សន្តី តុម្ហម្ហិ សរណំ គតា ។
វន្ទេ ភគិរសី គង្គំ សវន្តីនំ បដិគ្គហំ
រាជបុត្តំ អបស្សន្តី តុម្ហម្ហិ សរណំ គតា ។
វន្ទេ អហំ បព្វតរាជ- [សេដ្ឋំ] ហិមវន្តំ សិលុច្ចយំ
រាជបុត្តំ អបស្សន្តី តុម្ហម្ហិ សរណំ គតា ។
[៩៤០] អតិសាយំ វតាគច្ឆិ រាជបុត្តី យសស្សិនី
កេន នុជ្ជ សមាគច្ឆិ កោ តេ បិយតរោមយា ។

១ ម. រត្តីវក្ខគ្គមាលិនី ។

ខ្ញុំមិនឃើញព្រះរាជបុត្រ សូមថ្វាយបង្គំពួកសមណព្រាហ្មណ៍និង ឥសីទាំងឡាយ ដែលមានការប្រព្រឹត្តបរិបូណ៌ ខ្ញុំសូមដល់នូវលោក ជាទីពឹង ។ ខ្ញុំមិនឃើញព្រះរាជបុត្រ សូមថ្វាយបង្គំនូវពួកសីហៈ ខ្លាធំ និងពួកម្រឹគដទៃ ក្នុងព្រៃ ខ្ញុំសូមដល់នូវលោកជាទីពឹង ។ ខ្ញុំមិនឃើញព្រះរាជបុត្រ សូមថ្វាយបង្គំ ស្មៅ វល្លិ៍ ឈើជាឱសធ ភ្នំ និងព្រៃទាំងឡាយ ខ្ញុំសូមដល់នូវលោកជាទីពឹង ។ ខ្ញុំមិន ឃើញព្រះរាជបុត្រ សូមថ្វាយបង្គំនូវរបៀបផ្កាយក្នុងរាត្រី ដែលមាន ព័ណ៌ដូចជាផ្ការាជព្រឹក្ស ខ្ញុំសូមដល់នូវលោកជាទីពឹង ។ ខ្ញុំមិន ឃើញព្រះរាជបុត្រ សូមថ្វាយបង្គំនូវស្ទឹងឈ្មោះភគិរសី ជាទីទទួល នូវស្ទឹងទាំងឡាយដែលហូរមក ខ្ញុំសូមដល់នូវលោកជាទីពឹង ។ ខ្ញុំមិនឃើញព្រះរាជបុត្រ សូមថ្វាយបង្គំនូវភ្នំហិមពាន្ត ជាស្តេចភ្នំ ដ៏ប្រសើរ ខ្ញុំសូមដល់នូវលោកជាទីពឹង ។

[៥៤០] (សោត្តិសេន...) រាជបុត្រី ជាស្ត្រីមានយស មកក្នុងវេលា ល្ងាចម៉្លេះ តើថ្ងៃនេះ នាងជួបប្រទះនឹងអ្នកណាហ្ន៎ អ្នកណា ជា ទីស្រឡាញ់ របស់នាង ជាងខ្ញុំ ។

តឹសនិបាតេ នវមំ សម្ពុលាជាតកំ

[៤៤១] ឥទំ ខោហំ តទាវោចំ គហិតា តេន សត្តុនា
ន មេ ឥទំ តថា ទុក្ខំ យំ មំ ខាទេយ្យ រក្ខសោ
យញ្ច មេ អយ្យបុត្តស្ស មនោ ហេស្សតិ អញ្ញថា ។
[៤៤២] ចោរីនំ ពហុពុទ្ធីនំ យាសុ សច្ចំ សុទុល្លភំ ។
ថីនំ ភាវោ ទុរាជានោ មច្ឆស្សេវោទកេ គតំ ។
[៤៤៣] តថា មំ សច្ចំ ចាលេតុ ចាលយិស្សតិ ចេ មមំ
យថាហំ នាភិជានាមិ អញ្ញំ បិយតរំ តយា
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន ព្យាធិ តេ វូបសម្មតុ ។
[៤៤៤] យេ កុញ្ជរា សត្តសតា ឧឡារា
រក្ខន្តិ រត្តិន្ទិវមុយ្យុតាវុធា
ធនុគ្គហានញ្ច សតានិ សោឡស
កថំវិធេ បស្សសិ ភទ្ទេ សត្តវោ ។
[៤៤៥] អលង្កតាយោ បទុមុត្តរត្តចា
វិរាគិតា បស្សតិ ហំសគគ្គរា

តឹសនិបាត សម្ពុលាជាតក ទី ៩

[៩៤១] (នាងសម្ពុលា...) ខ្ញុំម្ចាស់ដែលសត្រូវនោះចាប់បានក៏បានពោលពាក្យនេះថា យក្សទំពាស៊ីនូវខ្ញុំម្ចាស់ដោយហេតុណា ហេតុនោះមិនមែនជាទុក្ខនៃខ្ញុំម្ចាស់ទេ ក្រែងតែព្រះហឫទ័យព្រះអយ្យបុត្ររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ទៅជាបការៈដទៃ ដោយហេតុណា ហេតុនោះ (ទើបជាទុក្ខនៃខ្ញុំម្ចាស់) ។

[៩៤២] (សោត្ថិសេន...) ពាក្យសច្ចៈ ក្នុងពួកស្រីចោរ មានមារយាច្រើន គេរកបានដោយក្រណាស់ ភាពគឺឫកមារយាទរបស់ស្ត្រីទាំងឡាយ គេដឹងបានដោយក្រ ដូចដំណើរនៃត្រីក្នុងទឹក ។

[៩៤៣] (នាងសម្ពុលា...) ខ្ញុំម្ចាស់ មិនធ្លាប់ស្គាល់នូវបុគ្គលដទៃជាទីស្រឡាញ់ជាងព្រះអង្គយ៉ាងណា បើ(ដំណើរ) របស់ខ្ញុំម្ចាស់(នោះ) ជាសច្ចៈ យ៉ាងនោះ សូមសច្ចៈ រក្សាព្រះអង្គទាំងរក្សានូវខ្ញុំម្ចាស់ដោយពាក្យសច្ចៈនេះ សូមព្យាធិរបស់ព្រះអង្គស្ងប់រម្ងាប់ ។

[៩៤៤] (តាបស...) ដំរីទាំងឡាយច្រើនប្រមាណ៧០០ មានអាវុធដែលយោធាប្រកបហើយ ទាំងពួកខ្មាន់ធ្នូមួយពាន់ប្រាំមួយរយ តែងរក្សាទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន តើនាងនៅឃើញពួកសត្រូវ ដូចម្តេច ។

[៩៤៥] (នាងសម្ពុលា...) ស្វាមី ឃើញពួកស្ត្រី ដែលតាក់តែងកាយ មានសម្បុរស្បែកល្អ ដូចស្រទាប់ផ្កាឈូក មានចង្កេះរៀវ មានសំឡេងដូចហង្ស

តាសំ សុណិត្វា មិតគីតវាទិតំ
ឯជានិ មេ តាត តថា យថា បុរេ ។
សុវណ្ណសង្កច្ចធរា សុវិគ្គហា
អលង្កតា មានុសិយច្ឆរូបមា
សេនោបិយា តាត អនិន្ទិតង្គិយោ
ខត្តិយកញ្ញា បដិលោភយន្តិ ធំ ។
សចេ អហំ តាត តថា យថា បុរេ
បតឹ តមុញ្ញាយ បុនា វនេ ភរេ
សម្មានយេ មំ ន ច មំ វិមានយេ
ឥតោបិ មេ តាត តតោ វរំ សិយា ។
យមន្នបានេ វិបុលស្មិ ឱហិតេ
នារី វិមដ្ឋាភរណា អលង្កតា
សព្វង្គុបេតា[១] បតិនោ ច អប្បិយា
អវជ្ឈ តស្សា មរណំ តតោ វរំ ។

១ ម. បញ្ចង្គុបេតា ។

ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់នូវចម្រៀងនិងប្រគំដែលគេគួររាប់ របស់ពួកស្ត្រីទាំងនោះ បពិត្រព្រះបិតា ឥឡូវនេះ ព្រះស្វាមីរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ មិនប្រព្រឹត្តដូចកាលមុន យ៉ាងនោះទេ ។ បពិត្រព្រះបិតា ពួកស្ត្រីមានរូបល្អ ទ្រទ្រង់នូវប្រដាប់សម្រាប់រឹតដោះជាវិការៈនៃមាស តាក់តែងខ្លួន ជាស្ត្រីមនុស្ស ដូចស្ត្រីទេពអប្សរ ជាទីស្រឡាញ់នៃព្រះរាជាព្រះនាម សោត្ថិសេន ជាស្ត្រីមានរាងកាយ តិះដៀលមិនបាន ជាខត្តិយកញ្ញា តែងប្រលោមព្រះរាជានោះ ។ បពិត្រព្រះបិតា ប្រសិនបើខ្ញុំម្ចាស់ចិញ្ចឹមព្រះស្វាមីនោះ ដោយការស្វែងរកនូវផ្លែឈើក្នុងព្រៃ ដូចក្នុងកាលមុនយ៉ាងនោះទៀត ព្រះស្វាមីគប្បីរាប់អានខ្ញុំម្ចាស់ ទាំងមិនមើលងាយខ្ញុំម្ចាស់ទេ បពិត្រព្រះបិតា ព្រោះហេតុនោះ (ព្រៃ) របស់ខ្ញុំម្ចាស់ (នោះឯង) ប្រសើរជាងរាជសម្បត្តិ ក្នុងក្រុងពារាណសីនេះ ។ នារីណា(កើតក្នុងផ្ទះត្រកូល) មានបាយនិងទឹកបរិបូណ៌ ដែលគេចាត់ចែងហើយ ជាស្ត្រីមានគ្រឿងប្រដាប់ដ៏ស្អាតវិសេស តាក់តែងខ្លួនប្រកបដោយអង្គគ្រប់យ៉ាង តែមិនជាទីស្រឡាញ់របស់ប្ដី បានសម្លាប់ (ខ្លួន) ហើយ សេចក្ដីស្លាប់របស់នារីនោះ ប្រសើរជាងការរស់នៅ ដាយរាវាសនោះ ទៅទៀត ។

អបិ ចេ ឧលិទ្ធា កាបណា អជាឡិយា
កាជាទុតិយា បតិនោ ច សា បិយា
សព្វង្គុបេតាយបិ អប្បិយាយ
អយមេវ សេយ្យោ កាបណាបិ យា បិយា ។

[៤៤៦] សុទុល្លភិត្ថី បុរិសស្ស យា ហិតា
ភត្តិត្ថិយា ទុល្លភោ យោ ហិតោ ច
ហិតា ច តេ សីលវតី ភរិយា
ជនិន្ទ ធម្មំ ចរ សម្ពុលាយ ។

[៤៤៧] សចេ តុវំ វិបុលេ លទ្ធភោគេ
ឥស្សាវតិណ្ណា មរណំ ឧបេសិ
អហញ្ច តេ ភទ្ទេ ឥមា រាជកញ្ញា
សព្វេវ តេ វចនករា ភវាមាតិ ។

សម្ពុលាជាតកំ នវមំ ។

ភណ្ឌុតិណ្ឌុកជាតកំ

[៤៤៨] អប្បមាទោ អមតំ បទំ បមាទោ មច្ចុនោ បទំ
អប្បមត្តា ន មីយន្តិ យេ បមត្តា យថា មតា ។

បើស្ត្រីណា ទ័លក្រ កំព្រា មិនមានបបុសគឺមានះ មានតែកន្ទេល ជាគម្រប់ពីរ តែស្ត្រីនោះជាទីស្រឡាញ់របស់ប្តី ស្ត្រីណាទោះកំព្រា តែជាទីស្រឡាញ់(របស់ប្តី) ស្ត្រីនេះឯងប្រសើរ ជាងស្ត្រីដែល ប្រកបដោយអង្គគ្រប់យ៉ាង ដែលមិនជាទីស្រឡាញ់ (របស់ប្តី) ។

[៥៤៦] *(តាបស...) ស្ត្រីណាជាគុណរបស់បុរស ស្ត្រីនោះគេរកបាន ក្រក្រៃលែង កស្តាណាជាគុណរបស់ស្ត្រី កស្តានោះគេរកបាន ដោយក្រ ម្នាលបាជាធំជាងជន ភរិយារបស់អ្នក ជាគុណ(នៃអ្នក) ផង ជាស្ត្រីមានសីលផង អ្នកចូរប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះនាងសម្ពុលា ។*

[៥៤៧] *(ព្រះរាជាសោត្ថិសេន...) ម្នាលនាងសម្ពុលា មានភោគៈបាន ហើយដ៏ច្រើន បើនាងឆ្លងផុតចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ដល់នូវមរណៈ អញនិងពួករាជកញ្ញាទាំងអស់ របស់នាងនេះ នឹងធ្វើតាមពាក្យ របស់នាង ។*

ចប់ សម្ពុលាជាតក ទី ៩ ។

ភណ្ឌុតិណ្ឌុកជាតក

[៥៤៨] *(ភណ្ឌុតិណ្ឌុកទេវតាពោធិសត្វពោលថា) សេចក្តីមិនប្រហែស ជាឧបាយឲ្យបាន នូវព្រះនិព្វានឈ្មោះអមតៈ សេចក្តីប្រហែស ជា ផ្លូវនៃសេចក្តីស្លាប់ ពួកជនអ្នកមិនប្រហែស ឈ្មោះថា មិនស្លាប់ ពួកជនណា ជាអ្នកប្រហែស ពួកជននោះដូចជាស្លាប់ហើយ ។*

២១៦

មទា បមាទោ ជាយេថ បមាទា ជាយតេ ខយោ
ខយា បទោសា ជាយន្តិ មា មទោ ភរតូសភ ។
ពហូ ហិ ខត្តិយា ជិតា អត្ថំ រដ្ឋំ បមាទិនោ
អថោបិ គាមិនោ គាមា អនគារា អគារិនោ ។
ខត្តិយស្ស បមត្តស្ស រដ្ឋស្មឹ រដ្ឋវឌ្ឍន
សព្វេ ភោគា វិនស្សន្តិ រញ្ញោ តំ វុច្ចតេ អឃំ ។
នេស ធម្មោ មហារាជ អតិវេលំ បមជ្ជសិ
ឥទ្ធំ ផីតំ ជនបទំ ចោរា វិទ្ធំសយន្តិ នំ ។
ន តេ បុត្តា ភវិស្សន្តិ ន ហិរញ្ញំ ន ធានិយំ
រដ្ឋេ វិលុម្បមានម្ហិ សព្វភោគេហិ ជិយ្យសិ ។
សព្វភោគបរិជិណ្ណំ រាជានំ វាបិ ខត្តិយំ
ញាតិមិត្តា សុហជ្ជា ច ន តំ មញ្ញន្តិ មន្តិយំ[១]។

១ ម. មានិយំ ។ ឱ. ខត្តិយំ ។

សេចក្តីប្រហែស រមែងកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីស្រវឹង ការអស់ទៅ(នៃញាតិជាដើម) រមែងកើតឡើងព្រោះសេចក្តីប្រហែស សេចក្តីប្រទូស្តទាំងឡាយ រមែងកើតឡើង ព្រោះការអស់ទៅ (នៃញាតិជាដើម) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរ មានភារៈ (ក្នុងដែន) ព្រះអង្គកុំប្រហែសឡើយ ។ ពួកក្សត្រិយ៍ច្រើនអង្គ មានសេចក្តីប្រហែស ញុំាងសេចក្តីចម្រើននឹងញុំាងដែនឲ្យវិនាស ចំណែកពួកមេស្រុក អ្នកស្រុកអ្នកបួស គ្រហស្ថ ក៏វិនាស ។ បពិត្រព្រះរាជា ព្រះអង្គញុំាងដែនឲ្យចម្រើន ភោគៈទាំងអស់ក្នុងដែនរបស់ក្សត្រជាអ្នកប្រហែស រមែងវិនាស សេចក្តីវិនាសនោះ ជាទុក្ខរបស់ព្រះរាជា ។ បពិត្រមហារាជ សេចក្តីប្រហែសនេះ មិនមែនជាធម៌(របស់ពួកព្រះរាជាបុរាណទេ) ព្រះអង្គប្រហែសហួសប្រមាណ ពួកចោរកម្ចាត់នូវជនបទដែលសម្បូណ៌ហ្គុំថ្កើងនោះ ។ ពួកបុត្ររបស់ព្រះអង្គមិនមាន ទាំងប្រាក់ក៏មិនមាន ទាំងទ្រព្យក៏មិនមាន កាលបើចោរប្លន់រាស្ត្រ (យ៉ាងនេះ) ព្រះអង្គនឹងសាបសូន្យចាកភោគៈគ្រប់យ៉ាង ។ ពួកញាតិមិត្រនិងសម្លាញ់រមែងមិនទទួលដឹង នូវក្សត្រនោះ ដែលជាព្រះរាជាសាបសូន្យចាកភោគៈទាំងពួង ជាបុគ្គលដែលគួរទទួលដឹងទេ ។

តឹសនិបាតេ ទសមំ ភណ្ឌុតិណ្ឌុកជាតកំ

ហត្វា ហេហា អជីកដ្ឋា   វចិកា បត្តិការកា
តមេវមុបជីវន្តា   ន តំ មញ្ញន្តិ មន្តិយំ ។
អសំវិហិតកម្មន្តំ   ពាលំ ទុម្មន្តិ មន្តិនំ
សិរី ជហាតិ ទុម្មេធំ   ជិណ្ណំវ ឧរគោ តចំ ។
សុសំវិហិតកម្មន្តំ   កាលុដ្ឋាយឹ អតន្ទិតំ
សព្វេ ភោគាភិវឌ្ឍន្តិ   គាហោ សឧសភាមិវ ។
ឧបស្សុតឹ មហារាជ   រដ្ឋេ ជនបទេ ចរ
តត្ថ ទិស្វា ច សុត្វា ច   តតោ តំ បដិបជ្ជសិ ។
[៤៤៩] ឯវំ វេទេតុ បញ្ចាលោ   សង្គាមេ សរមប្បិតោ
យថាហមជ្ជ វេទេមិ   កណ្ឋកេន សមប្បិតោ ។
[៤៥០] ជិណ្ណោ ទុព្វលចក្ខុសិ   ន រូបំ សាធុ បស្សសិ
កឹ តត្ថ ព្រហ្មទត្តស្ស   យន្តំ មគ្គេយ្យ កណ្ដកោ ។

ពួកពលដំរី ពួកសេនា ពលរថ ពលថ្មើរជើងនិងពួកកម្មករ ដែលអាស្រ័យចិញ្ចឹមជីវិតនឹងព្រះរាជានោះឯង ក៏មិនទទួលដឹងនូវព្រះរាជាដែលគួរទទួលដឹងនោះ ។ សិរីគឺយសសម្បត្តិ រមែងលះបង់នូវបុគ្គលពាល អ្នកមិនចាត់ចែងនូវការងារ មានគំនិតអាក្រក់ អាប់ឥតប្រាជ្ញា ដូចជាពស់លះបង់នូវសំណកចាស់ ។ ភោគៈទាំងអស់ រមែងចម្រើនដល់បុគ្គលអ្នកចាត់ចែងការងារដោយល្អ ក្រោកឡើងទាន់កាល ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស ដូចជាគោប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយគោឧសភ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គយាងទៅកាន់ទីជាទីចាំស្តាប់ ក្នុងជនបទក្នុងដែន លុះទតឃើញនិងទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ ក្នុងដែននោះហើយ ក៏យកការណ៍ តាមរាជកិច្ចនោះ តាមដំណើរនោះ ។

[៩៤៩] (បុរសចាស់ម្នាក់ដេរថា) ខ្លួនអញត្រូវបន្ទាមុតហើយ វេទនាក្នុងថ្ងៃនេះយ៉ាងណា សូមឲ្យព្រះបាទបញ្ចាល ត្រូវសរក្នុងសង្គ្រាមហើយវេទនាយ៉ាងនោះដែរ ។

[៩៥០] (បុរោហិតសួរថា) អ្នកជាមនុស្សចាស់ មានភ្នែកទុព៌ល មើលរូបមិនឃើញដោយស្រួលទេ បន្ទាមុតអ្នកឯង ដោយហេតុណា (ទោស) របស់ព្រះរាជាព្រហ្មទត្តចំពោះហេតុនោះ តើដូចម្តេច ។

[៤៤១]ពហ្វេត្ត ព្រហ្មទត្តស្ស យោហំ[១] មគ្គស្មិ ព្រាហ្មណា
អរក្ខិតា ជានបទា អធម្មពលិនា ហតា ។
រត្តិញ្ហិ ចោរា ខាទន្តិ ទិវា ខាទន្តិ តុណ្ឌិយា
រដ្ឋស្មឹ កូដរាជស្ស ពហុ អធម្មិកោ ជនោ ។
ឯតាទិសេ ភយេ ជាតេ ភយដ្ដា តាត មាណវា
និល្លេន កានិ កុព្វន្តិ វនេ អាហាត្វ[១] កណ្ដកំ ។

[៤៤២] កទាស្សុ នាមយំ រាជា ព្រហ្មទត្តោ មរិស្សតិ
យស្ស រដ្ឋស្មិ និយ្យន្តិ អប្បតិកា កុមារិកា ។

[៤៤៣]ទុញ្ញាសិតញ្ហិ តេ ជម្មិ អនត្ថបទកោវិទេ
កុហឹ រាជា កុមារីនំ ភត្តារំ បរិយេសតិ ។

[៤៤៤] ន មេ ទុញ្ញាសិតំ ព្រហ្មេ កោវិទត្ថបទា អហំ
អរក្ខិតា ជានបទា អធម្មពលិនា ហតា ។

---

១ អដ្ឋកថាយំ បន សោហន្តិ បាហោ ទិស្សតិ ។ ២ ម. អាហន្ត្វា ។

[៩៩១] (បុរសចាស់...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងហេតុនេះទោសរបស់ព្រះរាជាព្រហ្មទត្ត មានច្រើន (បានជា)ខ្ញុំនោះ(ធ្លាក់)ក្នុងផ្លូវ(មានបន្ទា) ព្រោះពួកអ្នកជនបទ ព្រះរាជាមិនរក្សា ទ្រង់បៀនដោយពលិកម្ម (សួយសារអាករ) មិនប្រកបដោយធម៌ ។ ក្នុងវេលាយប់ ពួកចោរស៊ី(ប្លន់) ក្នុងវេលាថ្ងៃ ពួកអ្នករាជការ បៀតបៀនស៊ី ក្នុងដែនរបស់ព្រះរាជាខូចកាច ជនមិនប្រកបដោយធម៌ មានច្រើន ។ ម្នាលអ្នក កាលបើភ័យបែបនេះ កើតហើយ មនុស្សទាំងឡាយដែលត្រូវភ័យគ្របសង្កត់ តែងនាំយកនូវបន្ទាក្នុងព្រៃ មកធ្វើជាទីសម្រាប់ពឹងពួន ។

[៩៩២] (ស្ត្រីទុគ៌តម្នាក់ ជេរថា) ពួកកុមារី ជាស្ត្រីគ្មានប្តី រហូតចាស់ ក្នុងដែននៃព្រះរាជាព្រហ្មទត្តណា កាលណាហ្ន៎ ព្រះរាជាព្រហ្មទត្តនេះ នឹងស្លាប់ទៅ ។

[៩៩៣] (បុរោហិតឃាត់ថា) នែនាងលាមក ជាស្ត្រីមិនឈ្លាស ក្នុងឧបាយនៃសេចក្តីចម្រើន ពាក្យនាង ជាពាក្យអាក្រក់ ព្រះរាជានឹងស្វែងរកប្តីឲ្យពួកនាងកុមារី ក្នុងទីណា ។

[៩៩៤] (ស្ត្រីចាស់...) នែព្រាហ្មណ៍ ពាក្យរបស់ខ្ញុំមិនអាក្រក់ទេ ខ្ញុំជាស្ត្រីឈ្លាសវៃ ក្នុងផ្លូវចម្រើន ព្រោះពួកអ្នកជនបទ ស្តេចមិនរក្សា ទ្រង់បៀតបៀន ដោយសារសួយអាករ មិនប្រកបដោយធម៌ ។

២១៩

តឹសនិបាតេ ទសមំ ភណ្ឌុតិណ្ឌុកជាតកំ

រត្តិញ្ហិ ចោរា ខាទន្តិ　　ទិវា ខាទន្តិ តុណ្ឌិយា
រដ្ឋស្មឹ កូដរាជស្ស　　ពហុ អធម្មិកោ ជនោ
ទុជ្ជីវេ ទុព្ភរេ ទារេ　　កុតោ ភត្តា កុមារិយា ។

[៤៤៥] ឯវំ សយតុ បញ្ចាលោ　　សង្គាមេ សត្តិយា ហតោ
យថាយំ កបណោ សេតិ ហតោ ផាលេន សាលិយោ ។

[៤៤៦] អធម្មេន តុវំ ជម្ម　　ព្រហ្មទត្តស្ស កុជ្ឈសិ
យោ ត្វំ សបសិ រាជានំ　　អបរជ្ឈិត្វាន អត្តនោ ។

[៤៤៧] ធម្មេន ព្រហ្មទត្តស្ស　　អហំ កុជ្ឈាមិ ព្រាហ្មណ
អរក្ខិតា ជានបទា　　អធម្មពលិនា ហតា ។
រត្តិញ្ហិ ចោរា ខាទន្តិ　　ទិវា ខាទន្តិ តុណ្ឌិយា
រដ្ឋស្មឹ កូដរាជស្ស　　ពហុ អធម្មិកោ ជនោ ។
សា នូន បុន រេ បក្កា　　វិកាលេ ភត្តមាហរិ
ភត្តាហារឹ អបេក្ខន្តោ　　ហតោ ផាលេន សាលិយោ ។

ក្នុងវេលាយប់ ពួកចោរស៊ី(ប្ល័ន់) ក្នុងវេលាថ្ងៃ ពួកអ្នករាជការបៀតបៀនស៊ី ក្នុងដែនព្រះរាជាខូចកាច ជនមិនប្រកបដោយធម៌មានច្រើន កាលបើរាស្ត្ររស់នៅដោយលំបាក ចិញ្ចឹមប្រពន្ធបានដោយលំបាក តើពួកនាងកុមារីបានប្ដីអំពីណា ។

[៥៥៥] (អ្នកក្ដួរជេរថា) គោឈ្មោះសាលិយៈនេះ ត្រូវផាលមុតហើយដេកស្រតឹកយ៉ាងណា សូមឲ្យព្រះរាជា ក្រុងបញ្ចាល ត្រូវគេសម្លាប់ដោយលំពែងក្នុងសង្គ្រាម ដេកយ៉ាងនោះចុះ ។

[៥៥៦] (បុរោហិត...) នែបុរសលាមក អ្នកណាខុសខ្លួនឯង ហើយផ្ដាសាព្រះរាជា អ្នក(នោះ) ឈ្មោះថាខឹងចំពោះព្រះរាជាព្រហ្មទត្តដោយហេតុមិនត្រូវតាមធម៌ទេ ។

[៥៥៧] (អ្នកក្ដួរ...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំខឹងចំពោះព្រះរាជាព្រហ្មទត្តដោយហេតុត្រឹមត្រូវតាមធម៌ (ព្រោះថា) ពួកអ្នកជនបទ ស្ដេចមិនរក្សា ទ្រង់បៀតបៀនដោយសួយសារអាករ មិនប្រកបដោយធម៌ ។ ក្នុងវេលាយប់ ពួកចោរស៊ី ក្នុងវេលាថ្ងៃ ពួកអ្នករាជការបៀតបៀនស៊ី ក្នុងដែនព្រះរាជាខូចកាច ជនមិនប្រកបដោយធម៌មានច្រើន ។ ស្ត្រីជាអ្នកនាំបាយមកនោះ ប្រាកដជាដាំម្ដងទៀត បានជានាំបាយមកក្នុងវេលារសៀល ខ្ញុំកំពុងរកមើលនូវស្ត្រីអ្នកនាំបាយមក គោឈ្មោះសាលិយៈ ក៏ត្រូវផាលមុត ។

[៤៥៨] ឯវំ ហញ្ញតុ បញ្ចាលោ សង្គាមេ អសិនា ហតោ
យថាហមជ្ជ បហតោ ខីរញ្ច មេ បវត្តិតំ ។

[៤៥៩] យំ បសុ ខីរំ ឆឌ្ឌេតិ បសុ ផាលំ វិហឹសតិ
កឹ តត្ថ ព្រហ្មទត្តស្ស យំ នោ គរហតេ ករំ ។

[៤៦០] គារយ្ហោ ព្រហ្មេ បញ្ចាលោ ព្រហ្មទត្តស្ស រាជិនោ
អរក្ខិតា ជានបទា អធម្មពលិនា ហតា ។
រត្តិញ្ហិ ចោរា ខាទន្តិ ទិវា ខាទន្តិ តុណ្ឌិយា
រដ្ឋស្មឹ កូដរាជស្ស ពហុ អធម្មិកោ ជនោ ។
ចណ្ឌា អាកឌ្ឍនា តាវី យំ បុរេ ន ទុហាមសេ
តំទានិ អជ្ជ ទោហាម ខីរកាមេហុបទ្ទុតា ។

[៤៦១] ឯវំ កន្ទតុ បញ្ចាលោ វិមុត្តោ វិប្បសុក្ខតុ
យថាយំ កបណា តាវី វិមុត្តោ បរិធាវតិ ។

[៥៥៨] (អ្នករីតទឹកដោះដេរថា) ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្លួនអញ(ត្រូវមេគោ) ជាក់ទាំងទឹកដោះរបស់អញកំពប់ទៅយ៉ាងណា សូមឲ្យព្រះរាជាបញ្ចាលនគរ ត្រូវគេសម្លាប់ដោយដាវក្នុងសង្គ្រាម វិនាសយ៉ាងនោះចុះ ។

[៥៥៩] (បុរោហិត...) សត្វចិញ្ចឹមនេះ ចាក់ចោលនូវទឹកដោះ សត្វចិញ្ចឹមបៀតបៀននូវផាល អ្នកដ៏ចម្រើនតិះដៀលយើង ដោយហេតុណា កំហុសដូចម្តេច របស់ព្រះរាជាព្រហ្មទត្តក្នុងហេតុនោះ ។

[៥៦០] (អ្នករីតទឹកដោះ...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ព្រះរាជាបញ្ចាលនគររបស់រាជត្រកូលព្រហ្មទត្ត គួរអ្នកផងតិះដៀលហើយ ព្រោះថាពួកអ្នកជនបទ ព្រះរាជាមិនរក្សា ទ្រង់បៀតបៀនដោយសួយអាករ មិនប្រកបដោយធម៌ ។ ក្នុងវេលាយប់ ពួកចោរស៊ី ក្នុងវេលាថ្ងៃ ពួកអ្នករាជការបៀតបៀនស៊ី ក្នុងដែនព្រះរាជាខូចកាច ជនមិនប្រកបដោយធម៌មានច្រើន ។ មេគោ កាច ផ្លាង យើងមិនបានរីតនូវទឹកដោះណាក្នុងកាលមុន ក្នុងថ្ងៃនេះ ឥឡូវនេះ ពួកយើងក៏ត្រូវពួករាជបុរសអ្នកប្រាថ្នានូវទឹកដោះមករឹបជាន់ ទើបរីតនូវទឹកដោះនោះ ។

[៥៦១] (ពួកក្មេងអ្នកស្រុកដេរថា) មេគោកំព្រា ជាសត្វព្រាត់ប្រាសនេះ ស្មុះខ្ទេច្ឆា យ៉ាងណា សូមឲ្យព្រះរាជាបញ្ចាលនគរ ព្រាត់ប្រាសនិរាស រីងស្ងួត កន្ទក់កន្ទេញ យ៉ាងនោះចុះ ។

២២១

តឹសនិបាតេ ទសមំ ភណ្ឌុតិណ្ឌុកជាតកំ

[៤៦២] យំ បសុ បសុចាលស្ស សម្ពមេយ្យ រវេយ្យ វា

កោនីធ អបរជ្ឈតិ ព្រហ្មទត្តស្ស រាជិនោ ។

[៤៦៣] អបរាធោ មហាព្រហ្មេ ព្រហ្មទត្តស្ស រាជិនោ

អរក្ខិតា ជានបទា អធម្មពលិនា ហតា ។

រត្តិញ្ហិ ចោរា ខាទន្តិ ទិវា ខាទន្តិ តុណ្ឌិយា

រដ្ឋស្មឹ កូដរាជស្ស ពហុ អធម្មិកោ ជនោ

កថំ នោ អសិកោសត្ថា ខីរបា ហញ្ញតេ បជា ។

[៤៦៤] ឯវំ ខជ្ជតុ បញ្ចាលោ ហតោ យុទ្ធេ សបុត្តកោ

យថាហមជ្ជ ខជ្ជាមិ គាមិកេហិ អរញ្ញជោ ។

[៤៦៥] ន សព្វភូតេសុ វិធេន្តិ រក្ខំ

រាជានោ មណ្ឌូក មនុស្សលោកេ

នេត្តាវតា រាជា អធម្មចារី

យំ តាទិសំ ជីវមទេយ្យុ ធង្កា ។

[៩៦២] (បុរោហិត...) សត្វចិញ្ចឹម របស់អ្នករក្សានូវសត្វចិញ្ចឹម ស្ទុះទៅឆ្ងាក្តី ស្រែកក្តី ដោយហេតុណា កំហុសដូចម្តេច របស់ព្រះរាជាព្រហ្មទត្ត ក្នុងហេតុនេះ ។

[៩៦៣] (ពួកក្មេងអ្នកស្រុក...) បពិត្រមហាព្រាហ្មណ៍ កំហុសរបស់ព្រះរាជាព្រហ្មទត្ត (មានពិត) ព្រោះថា ពួកអ្នកជនបទ ព្រះរាជាមិនរក្សា ទ្រង់បៀតបៀនដោយសួយសារអាករ មិនប្រកបដោយធម៌ ។ ក្នុងវេលាយប់ ពួកចោរស៊ី ក្នុងវេលាថ្ងៃ ពួកអ្នករាជការបៀតបៀនស៊ី ក្នុងដែនព្រះរាជាខូចកាច ជនមិនប្រកបដោយធម៌មានច្រើន ហេតុដូចម្តេចហ្ន៎ កូនគោរបស់យើងកំពុងបៅដោះ មានប្រយោជន៍ដល់ស្រោមដាវ ត្រូវរាជបុរសសម្លាប់ ។

[៩៦៤] (កង្កែបដេរថា) អញជាសត្វកើតក្នុងព្រៃ ត្រូវពួកក្អែកក្នុងស្រុកចឹកស៊ីក្នុងថ្ងៃនេះយ៉ាងណា សូមឲ្យស្តេចបញ្ចាលនគរ ព្រមទាំងបុត្រត្រូវគេកាប់ក្នុងចម្បាំងដាច់ខ្ទេចខ្ទី យ៉ាងនោះចុះ ។

[៩៦៥] (បុរោហិត...) នែកង្កែប ព្រះរាជាទាំងឡាយ ក្នុងមនុស្សលោកមិនចាត់ចែងនូវការរក្សាក្នុងពួកសត្វទាំងពួងទេ ពួកក្អែកស៊ីនូវសត្វទាំងរស់ដូចជាឯង ដោយហេតុណា ព្រះរាជាមិនឈ្មោះថាមិនប្រព្រឹត្តធម៌ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

[៤៦៦] អជម្ឍូចោ វត ព្រហ្មចារី
អនុប្បិយំ ភាសសិ ខត្តិយស្ស
វិលុម្បមានាយ បុថុប្បជាយ
បូជេសិ រាជំ បរមប្បវាទី ។
សចេ ឥទំ ព្រហ្មេ សុរជ្ជកំ សិយា
ជីតំ រដ្ឋំ មុទិតំ វិប្បសន្នំ
កត្វា ពលឹ អត្តបិណ្ឌញ្ច កាកា
ន មាទិសំ ជីវមេយ្យុំ ជន្តូតិ ។

ភណ្ឌុតិណ្ឌុកជាតកំ ទសមំ ។

តស្សុទ្ទានំ

កឹឆន្ទ កុម្ភ ជយទ្ទិស ឆទ្ទន្ត
អថ បណ្ឌិតសម្ភវ សីរកាបិ
ទការក្ខស បណ្ឌរនាគវរោ
អថ សម្ពុល តិណ្ឌុកទេវសុតោ ។

តឹសនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

---

[៩៦៦] (កន្ត្រៃប...) ឱអ្នកជាព្រហ្មចារី តែមានសភាពមិនប្រកបដោយធម៌សោះ ពោលនូវពាក្យសរសើរ ចំពោះក្សត្រិយ៍ កាលបើប្រជាជនជាច្រើន ដែលព្រះរាជារឹបជាន់ អ្នកនៅតែបូជាចំពោះព្រះរាជា ជាអ្នកមានវាទៈដ៏ក្រៃលែង ។ នែព្រាហ្មណ៍ ប្រសិនបើ ដែននេះមានអ្នករាជការល្អ រមែងជាដែនស្គុកស្គម្ភ មានរាស្ត្រីកាយជ្រះថ្លា ទាំងពួកក្អែកក៏ស៊ីនូវដុំបាយដ៏ប្រសើរជាគ្រឿងបូជា (របស់មនុស្ស) ពួកក្អែកមិនគប្បីស៊ីសត្វទាំងរស់ប្រាកដដូចជាខ្ញុំទេ ។

ចប់ ភណ្ឌុតិណ្ឌុកជាតក ទី ១០ ។

ឧទ្ទាននៃតឹសនិបាតនោះគឺ

និយាយអំពីកឹឆន្ទជាតក ១ កុម្ភជាតក ១ ជយទ្ទិសជាតក ១ ឆទ្ទន្តជាតក ១ សម្ភវជាតក ១ មហាកបិជាតក ១ ទករក្ខសជាតក ១ នាគដ៏ប្រសើរឈ្មោះ បណ្ឌរកៈ ១ សម្ពុលាជាតក ១ តិណ្ឌុកជាតក ១ ។

ចប់ តឹសនិបាត ។

២២៣

ចត្តាលីសនិបាតជាតកំ

តេសកុណជាតកំ

[៤៦៧] វេស្សន្តរន្តំ បុច្ឆាមិ សកុណ ភទ្ទមត្ថុ តេ
រជ្ជំ ការេតុកាមេន កឹសុ កិច្ចំ កតំ វរំ ។

[៤៦៨] ចិរស្សំ វត មំ តាតោ កំសោ ពារាណសិគ្គហោ
បមត្តោ អប្បមត្តំ មំ បិតា បុត្តំ អចោទយិ ។

[៤៦៩] បឋមេនេវ វិតថំ កោធំ ហាសំ និវារយេ
តតោ កិច្ចានិ ការេយ្យ តំ វតំ អាហុ ខត្តិយ ។
យំ ត្វំ តាត តបេ កម្មំ បុព្វេ កតមសំសយំ
រត្តោ ទុដ្ឋោ ច យំ កយិរា ន តំ កយិរា តតោ បុន ។

ចត្តាលីសនិបាតជាតក

តេសកុណជាតក

[៥៦៧] (ព្រះបាទព្រហ្មទត្តសួរថា) ម្នាលសត្វស្វាប អញសូមសួរអ្នក ឈ្មោះវេស្សន្តរៈ សេចក្តីចម្រើន ចូរមានដល់អ្នក កិច្ចដូចម្តេចដែល អញជាអ្នកប្រាថ្នា ដើម្បីសោយរាជ្យ ធ្វើហើយប្រសើរ ។

[៥៦៨] (មៀមឈ្មោះវេស្សន្តរៈទូលថា) យូរណាស់ហើយ បិតារបស់ខ្ញុំព្រះ អង្គព្រះនាម កំសៈ ជាអ្នកសង្គ្រោះក្រុងពារាណសី ទ្រង់ប្រហែស ជាបិតាចិញ្ចឹម បានចោទសួរនូវខ្ញុំព្រះអង្គ ជាកូនមិនប្រហែស ។

[៥៦៩] (ខ្ញុំទូលថា)មុនដំបូង ព្រះរាជាត្រូវហាមឃាត់នូវពាក្យឃ្លៀងឃ្លាត សេចក្តីក្រោធនិងការសើច រឡេះរឡោះ តពីនោះ គប្បីធ្វើនូវកិច្ច ទាំងឡាយ បពិត្រក្សត្រ បុរាណកបណ្ឌិតទាំងឡាយ បានពោល នូវពាក្យដែលខ្ញុំព្រះអង្គក្រាបទូលនោះ ថាជាវត្ត ។ បពិត្រព្រះបិតា កម្មចំពោះហេតុដ៏ក្តៅក្រហាយណា ដែលព្រះអង្គធ្វើហើយ ក្នុង កាលមុន ឥតសង្ស័យ ព្រះអង្គត្រេកត្រអាលក្តី ទ្រង់ខ្វាល់ក្តី ធ្វើនូវកម្មណា ព្រះអង្គមិនត្រូវធ្វើ នូវកម្មនោះ តទៅទៀតទេ ។

ខត្តិយស្ស បមត្តស្ស រដ្ឋស្មឹ រដ្ឋវឌ្ឍន
សព្វេ ភោគា វិនស្សន្តិ រញ្ញោ តំ វុច្ចតេ អឃំ ។
សិរី ច តាត លក្ខី ច បុច្ឆិតា ឯតទព្រវុំ
ឧដ្ឋានេ វីរិយេ បោសេ រមាមហំ អនុសុយ្យកោ ។
ឧស្សុយ្យកេ ទុហទយេ បុរិសេ កម្មទុស្សកេ
កាឡកណ្ណី មហារាជ រមតិ ចក្កភញ្ជនី ។
សោ ត្វំ សព្វេសំ សុហទយោ សព្វេសំ រក្ខិតោ ភវ
អលក្ខឹ នុទ មហារាជ លក្ខ្យា ភវ និវេសនំ ។
សលក្ខី ធីតិសម្បន្នោ បុរិសោ ហិ មហគ្គតោ
អមិត្តានំ កាសិបតិ មូលំ អគ្គញ្ច ឆិន្ទតិ ។
សក្កោបិ ហិ ភូតបតិ ឧដ្ឋានេ នប្បមជ្ជតិ
សកល្យាណេ ធិតឹ កត្វា ឧដ្ឋានេ កុរុតេ មនោ ។

បពិត្រព្រះអង្គអ្នកញ៉ាំងរាស្ត្រឲ្យចម្រើន កាលបើក្សត្រិយ៍ ប្រហែស ហើយ ភោគសម្បត្តិទាំងអស់ក្នុងដែន នឹងវិនាសទៅ សេចក្ដីវិនាស នោះ លោកពោលថាជាទុក្ខ របស់ព្រះរាជា ។ បពិត្រព្រះបិតា បុគ្គលមានសិរី និងបុគ្គលមានបុណ្យ ដែលសុចិបរិវារសេដ្ឋីសួរហើយ បានពោលពាក្យនេះថា ខ្ញុំត្រេកអរ ចំពោះបុរសមានសេចក្ដីខ្មីឃ្មាត មានសេចក្ដីប្រឹងប្រែង ជាអ្នកមិនច្រណែន ។ បពិត្រមហារាជ បុគ្គលកាឡកណ្ណី ជាអ្នកកាច់បំបាក់នូវចក្រគឺកុសល តែងត្រេកអរ ក្នុងបុរសជាអ្នកច្រណែន មានចិត្តអាក្រក់ ជាអ្នកប្រទូស្តចំពោះ កល្យាណកម្ម ។ សូមព្រះអង្គ មានហឫទ័យល្អចំពោះពួកជនទាំង ពួង សូមព្រះអង្គ រក្សានូវពួកជនទាំងពួង បពិត្រមហារាជ សូម ព្រះអង្គបណ្ដេញនូវបុគ្គលឥតបុណ្យចេញ សូមព្រះអង្គយកបុគ្គល មានបុណ្យ មកជាទីពំនាក់វិញ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាម្ចាស់ដែន កាសី ព្រោះថា បុរសមានបុណ្យ បរិបូណ៌ដោយបញ្ញា តាំងនៅ ក្នុងអធ្យាស្រ័យដ៏ធំ រមែងកាត់បង់នូវគល់និងចុង នៃសត្រូវទាំង-ឡាយបាន ។ បពិត្រព្រះអង្គ ជាម្ចាស់នៃមនុស្ស ដូចយ៉ាងព្រះ ឥន្ទ្រក៏មិនប្រហែស ក្នុងការខ្មីឃ្មាតដែរ លោកធ្វើនូវការព្យាយាម ចំពោះកម្មដ៏ល្អ ទាំងធ្វើព្រះហឫទ័យ ក្នុងការខ្មីឃ្មាត (ជាដរាប) ។

ចត្តាលីសនិបាតេ បឋមំ តេសកុណជាតកំ

កណ្ហា ឋិតរោ ទេវា សាជីវោ ហោន្តិ តាទិនោ
ឧដ្ឋហតោ អប្បមជ្ជតោ អនុតិដ្ឋន្តិ ទេវតា ។
សោ អប្បមត្តោ អក្កុទ្ធោ តាត កិច្ចានិ ការយ
វាយមស្សុ សកិច្ចេសុ នាលសោ វិន្ទតេ សុខំ ។
តត្ថេវ តេ វត្តបទា ឯសាវ អនុសាសនី
អលំ មិត្តេ សុខាបេតុំ អមិត្តានំ ទុខាយ ច ។
[៤៧០] សក្ខិ តុវំ កុណ្ឌលិនិ មញ្ញសិ ខត្តពន្ធុនី
វជ្ជំ ការេតុកាមេន កឹសុ កិច្ចំ កតំ វរំ ។
[៤៧១] ទ្វេវ តាត បទកានិ យត្ថ សព្វំ បតិដ្ឋិតំ
អលទ្ធស្ស ច យោ លាភោ លទ្ធស្ស ចានុរក្ខណា ។
អមច្ចេ តាត ជានាហិ ធីរេ អត្ថស្ស កោវិទេ

ពួកគន្ធព្វ ពួកបិតា (ព្រហ្ម) ពួកទេវតា មានអាជីវៈអាស្រ័យនឹងព្រះរាជា ដែលមានអំណរនឹងបុញ្ញកម្មយ៉ាងនោះ ពួកទេវតាតែងតាមថែ (រក្សា) នូវព្រះរាជា ជាអ្នកខ្មីឃ្មាតមិនប្រហែស ។ បពិត្រព្រះបិតា ព្រះអង្គជាអ្នកមិនប្រហែស មិនក្រោធ សូមធ្វើនូវកិច្ចទាំងឡាយចុះ សូមព្រះអង្គប្រឹងប្រែងក្នុងកិច្ចទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គ បុគ្គលខ្ជិលច្រអូស រមែងមិនបានសេចក្តីសុខទេ ។ នោះជាវត្តបទ ក្នុងបញ្ហានោះឯង នុ៎ះឯងជាអនុសាសនី (របស់ព្រះអង្គ) ព្រះរាជា កាលប្រព្រឹត្តយ៉ាងនេះ ទើបអាចញ៉ាំងពួកមិត្រឲ្យបានសុខផង អាចញ៉ាំងពួកសត្រូវឲ្យបានទុក្ខផង ។

[៥៧០] *(ព្រះរាជា...) ម្នាលនាងកុណ្ឌលិនី នាងអាច (ឆ្លើយប្រស្នាបាន) នាងជាពង្សនៃមហាសេនគុត្ត*[១] *ឈ្មោះខត្តៈ ដឹង (នូវអាថ៌ប្រស្នា) កិច្ចដូចម្តេចដែលយើងប្រាថ្នាដើម្បីសោយរាជ្យ ធ្វើហើយប្រសើរ ។*

[៥៧១] *(សារិកាឈ្មោះកុណ្ឌលិនី) បពិត្រព្រះបិតា ប្រយោជន៍និងសេចក្តីសុខទាំងអស់ តាំងនៅក្នុងបទណា បទនោះមានពីរយ៉ាង គឺការបាននូវរបស់ ដែលមិនធ្លាប់បាន ១ រក្សានូវរបស់ដែលបានមកហើយ ១ ។ បពិត្រព្រះបិតា សូមព្រះអង្គជ្រាប នូវអាមាត្យទាំងឡាយ ដែលមានប្រាជ្ញា ឈ្លាសវៃ ចំពោះប្រយោជន៍*

---

១ មៀមវេស្សន្តរៈ ស្តេចតាំងក្នុងឋានៈជា មហាសេនគុត្ត ។

អនក្ខាភិតវេ តាត អសោណ្ណោ អវិណាសកោ ។
យោ ច តាត រក្ខេយ្យ ធនំ យញ្ចេវ តេ សិយា
សូតោវ រថំ សង្គណ្ហេ សោ តេ កិច្ចានិ ការយេ ។
សុសង្គហីតន្តជនោ សយំ វិត្តំ អវេក្ខិយ
និធិញ្ច ឥណទានញ្ច ន ករេ បរបត្តិយា ។
សយំ អាយំ វយំ ជញ្ញា សយំ ជញ្ញា កតាកតំ
និគ្គណ្ហេ និគ្គហារហំ បគ្គណ្ហេ បគ្គហារហំ ។
សយំ ជានបទំ អត្ថំ អនុសាស រថេសភ
មា តេ អធម្មិកា យុត្តា ធនំ រដ្ឋញ្ច នាសយុំ ។
មា ច វេគេន កិច្ចានិ ការេសិ[១] ការយេសិ វា
វេគសា ហិ កតំ កម្មំ មន្ទោ បច្ឆានុតប្បតិ ។

១ ម. ករោសិ ។

បពិត្រព្រះបិតា សូមព្រះអង្គជ្រាបនូវអាមាត្យទាំងឡាយ ដែលមិនលេងល្បែងភ្នាល់ មិនបោកប្រាស មិនជាអ្នកលេងស៊ីផឹក មិនជាអ្នកបំផ្លាញព្រះរាជទ្រព្យ ។ បពិត្រព្រះបិតា អាមាត្យណាគប្បីរក្សានូវទ្រព្យរបស់ព្រះអង្គ ដែលមាន ដូចនាយសារថីប្រុងប្រយ័ត្ននូវរថ អាមាត្យនោះ ព្រះអង្គគប្បីឲ្យធ្វើនូវកិច្ចការទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គ ។ សូមព្រះអង្គ ដែលមានជនខាងក្នុងសង្គ្រោះល្អ ត្រួតត្រាមើល នូវព្រះរាជទ្រព្យដោយព្រះអង្គឯង មិនគួរធ្វើនូវកំណាប់ទ្រព្យនិងការឲ្យជាបំណុល ដោយជឿអ្នកដទៃទេ ។ ព្រះអង្គគប្បីជ្រាបនូវសេចក្ដីចម្រើននិងសេចក្ដីវិនាស ដោយព្រះអង្គឯង គប្បីជ្រាបនូវកិច្ចការដែលបានធ្វើ និងមិនបានធ្វើដោយព្រះអង្គឯង គប្បីសង្កត់សង្កិននូវបុគ្គលដែលគួរសង្កត់សង្កិន គប្បីលើកតម្កើង នូវបុគ្គលដែលគួរលើកតម្កើង ។ បពិត្រព្រះអង្គ ជាធំលើរថ សូមព្រះអង្គប្រៀនប្រដៅនូវប្រយោជន៍ដល់អ្នកជនបទ ដោយព្រះអង្គឯង ពួករាជបុរសអ្នកប្រកបការមិនត្រឹមត្រូវតាមធម៌ សូមកុំឲ្យញ៉ាំងទ្រព្យនិងដែន របស់ព្រះអង្គឲ្យវិនាស ។ មួយទៀត សូមព្រះអង្គកុំធ្វើ ឬប្រើគេឲ្យធ្វើនូវរាជកិច្ចទាំង-ឡាយដោយរួសរាន់ ព្រោះមនុស្សល្ងង់ខ្លៅតែងក្ដៅក្រហាយរឿយ ៗ ក្នុងកាលខាងក្រោយ ចំពោះការងារ ដែលខ្លួនធ្វើដោយរួសរាន់ ។

២២៧

ចត្តាលីសនិបាតេ បឋមំ តេសកុណជាតកំ

មា តេ អធិសរេ មុច្ច សុពាឡ្ហមធិកោបិតំ
កោធសា ហិ ពហូ ផីតា កុលា អកុលតំ គតា ។
មា តាត ឥស្សរោម្ហីតិ អនត្ថាយ បតារយិ
ឥត្ថីនំ បុរិសានញ្ច មា តេ អាសិ ទុក្ខុទ្រយោ ។
អបេតលោមហំសស្ស រញ្ញោ កាមានុសារិនោ
សព្វេ ភោគា វិនស្សន្តិ រញ្ញោ តំ វុច្ចតេ អឃំ ។
តត្ថេវ តេ វត្តបទា ឯសាវ អនុសាសនី
ទក្ខស្សុទានិ បុញ្ញករោ អសោណ្ឌោ អវិនាសកោ
សីលវស្សុ មហារាជ ទុស្សីលោ វិនិបាតិកោ ។
[៤៧២] អបុច្ឆិម្ហា កោសិយគោត្តំ កុណ្ឌលិនី តថេវ ច
ជម្ពុក ត្វំ ទានិ វទេហិ ពលានំ ពលមុត្តមំ ។

សូមព្រះអង្គកុំបញ្ចេញ នូវព្រះហឫទ័យក្រោធខ្លាំងពេក ចំពោះអកុសល(របស់អ្នកដទៃ)ដែលប្រព្រឹត្តកន្លង (នូវការកុសល) ព្រោះថា ត្រកូលទាំងឡាយដែលថ្កុំថ្កើងហើយ ច្រើនដល់នូវភាវៈមិនមែនជាត្រកូលទៅវិញ ព្រោះសេចក្តីក្រោធ ។ បពិត្រព្រះបិតា សូមព្រះអង្គកុំបណ្តោយ (មហាជន) ឲ្យធ្លាក់ទៅក្នុងសេចក្តីវិនាស ដោយគិតថា ខ្លួនអញជាឥស្សរៈ ការកើតឡើងនៃទុក្ខលំបាក កុំឲ្យមានដល់ស្ត្រីបុរសទាំងឡាយ ក្នុងដែនរបស់ព្រះអង្គ ។ ភោគសម្បត្តិទាំងអស់របស់ព្រះរាជា ជាអ្នកប្រាសចាកការព្រើរោម (ឥតកោតញញើត) តាមចំណង់ នឹងវិនាសទៅ (ដោយពិត) ការវិនាសនោះ លោកពោលថាជាទុក្ខរបស់ព្រះរាជា ។ នោះជាវត្តបទក្នុងបញ្ហានោះឯង នុ៎ះឯងជាអនុសាសនី ឥឡូវនេះ សូមព្រះអង្គសង្វាតធ្វើបុណ្យ កុំជាអ្នកលេង កុំញុំាងប្រយោជន៍ឲ្យវិនាស បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គមានសីល (ព្រោះថា) បុគ្គលអ្នកទ្រុស្តសីល ឈ្មោះថាជាអ្នកញុំាងខ្លួនឲ្យធ្លាក់ចុះ ។

[៤៧២] (ព្រះរាជា...) អញបានសួរវេស្សន្តរៈ ជាកោសិយគោត្រ និងនាងកុណ្ឌលិនី ដោយប្រការដូច្នោះហើយ ម្នាលជម្ពុកៈ ឥឡូវនេះ អ្នកចូរពោល នូវកម្លាំងដ៏ឧត្តម ជាងកម្លាំងទាំងឡាយ ។

[៤៧៣]ពលំ បញ្ចវិធំ លោកេ បុរិសស្មឹ មហគ្គតេ
តត្ថ ពាហុពលំ នាម ចរិមំ វុច្ចតេ ពលំ
ភោគពលញ្ច ទីឃាវុ ទុតិយំ វុច្ចតេ ពលំ ។
អមច្ចពលញ្ច ទីឃាវុ ទុតិយំ វុច្ចតេ ពលំ
អភិជច្ចពលញ្ចេវ តំ ចតុត្ថំ អសំសយំ
យានិ ចេតានិ សព្វានិ អធិគ្គណ្ហាតិ បណ្ឌិតោ ។
តំ ពលានំ ពលំ សេដ្ឋំ អគ្គំ បញ្ញាពលំ ពលំ
បញ្ញាពលេនុបត្ថម្ភោ អត្ថំ វិន្ទតិ បណ្ឌិតោ ។
អបិ ចេ លភតិ មន្ទោ ផីតំ ធរណិមុត្តមំ
អកាមស្ស បសយ្ហំ វា អញ្ញោ តំ បដិបជ្ជតិ ។
អភិជាតោបិ ចេ ហោតិ រជ្ជំ លទ្ធាន ខត្តិយោ
ទុប្បញ្ញោ ហិ កាសិបតិ សព្វេនបិ ន ជីវតិ ។
បញ្ញា សុតវិនិច្ឆិនី បញ្ញា(កិត្តិ)សិលោកវឌ្ឍនី
បញ្ញាសហិតោ នរោ ឥធ(អបិ) ទុក្ខេ សុខានិ វិន្ទតិ ។

[៥៧៣] (*សេកជម្ពុកពោធិសត្វ...*) *កម្លាំងក្នុងលោក មាន ៥ យ៉ាង រមែងមានក្នុងបុរសដែលមានអធ្យាស្រ័យធំ បណ្ដាកម្លាំងទាំងនោះ កម្លាំងដៃ(កាយ) បណ្ឌិតពោលថាជាកម្លាំងថោកទាប បពិត្រព្រះអង្គមានព្រះជន្មវែង កម្លាំងភោគៈ បណ្ឌិតពោលថាជាកម្លាំងទី ២ ។ បពិត្រព្រះអង្គមានព្រះជន្មវែង កម្លាំងអាមាត្យ បណ្ឌិតពោលថាជាកម្លាំងទី ៣ កម្លាំងជាតិខ្ពស់ ជាកម្លាំងទី ៤ ឥតសង្ស័យ បុគ្គលជាបណ្ឌិត រមែងគ្របសង្កត់នូវកម្លាំងទាំងអស់នេះ ។ កម្លាំងបញ្ញា នោះជាកម្លាំងប្រសើរ ជាកម្លាំងខ្ពង់ខ្ពស់ជាងកម្លាំងទាំង-ឡាយ បណ្ឌិតដែលមានកម្លាំងបញ្ញាជ្រោមជ្រែងហើយ រមែងបាននូវសេចក្ដីចម្រើន ។ បុគ្គលមានបញ្ញាទន់ ទោះបីបាននូវផែនដីស្ដុកស្ដម្ភប្រសើរ កាលបើបុគ្គលមានបញ្ញាទន់នោះ មិនមានប្រាថ្នា បុគ្គលដែលមានបញ្ញាដទៃ ធ្វើនូវការកំហែង ហើយគ្រប់គ្រងនូវផែនដីនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាម្ចាស់ដែនកាសី បើទុកជាបុគ្គលមានជាតិខ្ពង់ខ្ពស់ ជាក្សត្របាននូវរាជ្យ តែអប្បបញ្ញា ក៏រមែងមិនរស់នៅ ដោយរាជ្យទាំងពួងបាន ។ បញ្ញាជាធម្មជាតិសម្រាប់វិនិច្ឆ័យក្នុងសេចក្ដីដែលបានស្ដាប់ បញ្ញាជាគ្រឿងញ៉ាំងកេរ្តិ៍ឈ្មោះនិងលាភសក្ការៈឲ្យចម្រើន នរជនប្រកបដោយបញ្ញា ក្នុងលោកនេះ សូម្បីទុក្ខ (កើតឡើង) ក៏រមែងបានសុខទាំងឡាយវិញ ។*

២២៩

ចត្តាលីសនិបាតេ បឋមំ តេសកុណជាតកំ

បញ្ញាញ្ច ខោ អសុស្សូសំ ន កោចិ អធិគច្ឆតិ
ពហុស្សុតំ អនាគម្ម ធម្មដ្ឋំ អវិនិព្ភុជំ ។
យោ ច ធម្មវិភង្គញ្ញូ កាលុដ្ឋាយី អតន្ទិតោ
អនុដ្ឋហាតិ កាលេន កម្មផលំ តស្ស ឥជ្ឈតិ ។
អនាយតនសីលស្ស អនាយតនសេវិនោ
ន និព្វិន្ទិយការិស្ស សម្មទត្ថោ វិបច្ចតិ ។
អជ្ឈត្តញ្ច បយុត្តស្ស តថាយតនសេវិនោ
អនិព្វិន្ទិយការិស្ស សម្មទត្ថោ វិបច្ចតិ ។
យោគប្បយោគសង្ខាតំ សម្ភតស្សានុរក្ខនំ
តានិ ត្វំ តាត សេវស្សុ មា អកម្មាយ រន្ធយិ
អកម្មុនា ហិ ទុម្មេធោ នឡាគារំវ សីទតិ ។

មួយទៀត បុគ្គលណាមួយ មិនស្តាប់ដោយគោរព មិនជឿនូវបុគ្គលជាពហុស្សូត មិនឈ្វេងយល់នូវកិច្ចការ ដែលឋិតនៅក្នុងសភាវៈ រមែងមិនបាននូវបញ្ញា ។ លុះតែបុគ្គលណាជាអ្នកដឹងនូវចំណែកនៃធម៌ ប្រឹងប្រែងក្នុងកាលគួរ មិនខ្ជិលច្រអូស ប្រឹងប្រែងរឿយ ៗ តាមកាលគួរ ផលកើតអំពីការងារ ទើបសម្រេចដល់បុគ្គលនោះ ។ កាលបុគ្គលមិនមានសីលជាទីកើត (នៃលាភ យស សុខ) សេពគប់នូវបុគ្គលទ្រុស្តសីល មិនជាទីកើត (នៃលាភ យស សុខ) ធ្វើការធុញទ្រាន់ ប្រយោជន៍ រមែងមិនឲ្យផលដោយប្រពៃទេ ។ លុះតែបុគ្គលប្រកបកិច្ចខាងក្នុងសន្តាន សេពគប់នូវបុគ្គលមានសីលជាទីកើត (នៃលាភ យស សុខ) ដូច្នោះ ធ្វើការងារមិនធុញទ្រាន់ ប្រយោជន៍រមែងឲ្យផលដោយប្រពៃ ។ បពិត្របិតា សូមព្រះអង្គគប់រកនូវហេតុទាំងឡាយនោះ គឺបញ្ញាជាចំណែកនៃព្យាយាម ក្នុងហេតុដែលគួរប្រកប និងការថែទាំទុក នូវទ្រព្យដែលព្រះអង្គបាន ព្រះអង្គកុំ (ញុំាំងទ្រព្យ) ឲ្យវិនាស ដោយការងារមិនគួរ ព្រោះថា បុគ្គលឥតបញ្ញា រមែងលិចចុះ (ក្នុងសេចក្តីវិនាស) ដោយហេតុមិនមែនជាការងារ ដូចផ្ទះដែលគេធ្វើដោយដើមបបុស ។

[៥៧៤] ធម្មញ្ចរ មហារាជ មាតាបិតូសុ ខត្តិយ
ឥធ ធម្មញ្ចរិត្វាន រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មញ្ចរ មហារាជ បុត្តទារេសុ ខត្តិយ
ឥធ ធម្មញ្ចរិត្វាន រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មញ្ចរ មហារាជ មិត្តាមច្ចេសុ ខត្តិយ
ឥធ ធម្មញ្ចរិត្វាន រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មញ្ចរ មហារាជ វាហនេសុ ពលេសុ ច
ឥធ ធម្មញ្ចរិត្វាន រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មញ្ចរ មហារាជ គាមេសុ និគមេសុ ច
ឥធ ធម្មញ្ចរិត្វាន រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មញ្ចរ មហារាជ រដ្ឋេសុ ជនបទេសុ ច
ឥធ ធម្មញ្ចរិត្វាន រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មញ្ចរ មហារាជ សមណេ ព្រាហ្មណេសុ ច
ឥធ ធម្មញ្ចរិត្វាន រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។

[៩៧៤] បពិត្រមហារាជជាក្សត្រ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ គឺការបម្រើមាតាបិតាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ ជាក្សត្រ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ គឺការសង្គ្រោះចំពោះបុត្តភរិយាទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ ជាក្សត្រ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះមិត្រនិងអាមាត្យទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ ចំពោះពាហនៈ និងពលទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះជនអ្នកស្រុក និងអ្នកនិគមទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះអ្នកដែននិងអ្នកជនបទទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ ចំពោះពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។

២៣១

ចត្តាលីសនិបាតេ បឋមំ តេសកុណជាតកំ

ធម្មញ្ចរ មហារាជ មិគបក្ខីសុ ខត្តិយ
ឥធ ធម្មញ្ចរិត្វាន រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មញ្ចរ មហារាជ ធម្មោ ចិណ្ណោ សុខាវហោ
ឥធ ធម្មញ្ចរិត្វាន រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មញ្ចរ មហារាជ ឥន្ទា ទេវា សព្រហ្មកា
សុចិណ្ណេន ទិវំ បត្តា មា ធម្មំ រាជ បាមទោ(១)
តត្ថេវ តេ វត្តបទា ឯសាវ អនុសាសនី
សប្បញ្ញសេវិ កល្យាណី សមត្តំ សាម តំ វិទូតិ ។

តេសកុណជាតកំ បឋមំ ។

សរភង្គជាតកំ

[៤៧៤] អលង្កតា កុណ្ឌលិនោ សុវត្ថា
វេឡុរិយមុត្តាថរុខគ្គពន្ធា
រថេសភា តិដ្ឋថ កោ នុ តុម្ហេ

១ ម. បមាទោ ។

បពិត្រមហារាជជាក្សត្រ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌គឺឲ្យអភ័យ ចំពោះពួកម្រឹគ និងសត្វបក្សីទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ (ព្រោះថា) ធម៌ដែលព្រះអង្គប្រព្រឹត្តហើយ រមែងនាំមកនូវសេចក្ដីសុខ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ ព្រោះពួកព្រះឥន្ទ្រ ទេវតាព្រមទាំងព្រហ្ម បានដល់នូវទិព្វសម្បត្តិ ដោយធម៌ដែលខ្លួនប្រព្រឹត្តល្អ បពិត្រព្រះរាជា សូមព្រះអង្គកុំប្រហែសចំពោះធម៌ ។ នោះជាវត្ថុបទក្នុងបញ្ហានោះឯង នុ៎ះឯងជាអនុសាសនី សូមព្រះអង្គសេពគប់នូវបុគ្គលមានបញ្ញា សូមមានគុណធម៌ដ៏ល្អ ជ្រាបច្បាស់នូវធម៌នោះដ៏បរិបូណ៌ដោយព្រះអង្គឯង (ប្រតិបត្តិតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅចុះ) ។

ចប់ តេសកុណជាតក ទី ១ ។

សរភង្គជាតក

[៩៧៩] (អនុសិស្សតាបសសួរថា) បពិត្រលោក រថទាំងឡាយប្រសើរលោកទាំងឡាយ មានខ្លួនប្រដាប់ហើយ មានកុណ្ឌល មានសំពត់ស្លៀកល្អ សៀតព្រះខ័នមានដងវែង ប្រដាប់ដោយកែវពៃទូរ្យនិងកែវមុក្តា ឈរនៅ (លើរថតែមួយ) លោកទាំងឡាយ ឈ្មោះអ្វី

កថំ វោ ជានន្តិ មនុស្សលោកេ ។

[៤៧៦] អហាមង្គកោ ភីមរថោ បនាយំ

កាលិង្គរាជា បន ឧគ្គតោយំ

សុសញ្ញតានំ ឥសីនំ ទស្សនាយ

ឥធាគតា បុច្ឆិតាយេម្ហ បញ្ហេ ។

[៤៧៧] វេហាសយំ តិដ្ឋសិ អន្តលិក្ខេ

បថទ្ធុនោ បណ្ណរសេវ ចន្ទោ

បុច្ឆាមិ តំ យក្ខ មហានុភាវំ

កថន្តំ ជានន្តិ មនុស្សលោកេ ។

[៤៧៨] យមាហុ ទេវេសុ សុជម្បតីតិ

មឃវាតិ តំ អាហុ មនុស្សលោកេ

ស ទេវរាជា ឥទមជ្ជ បត្តោ

សុសញ្ញតានំ ឥសីនំ ទស្សនាយ ។

[៤៧៩] ទូរេ សុតា នោ ឥសយោ សមាគតា

មហិទ្ធិកា ឥទ្ធិគុណូបបន្នា

វន្ទាមិ តេ អយិរេ បសន្នចិត្តោ

យេ ជីវលោកេត្ថ មនុស្សសេដ្ឋា ។

ពួកជនក្នុងមនុស្សលោក ស្គាល់លោកទាំងឡាយដូចម្តេច ។

[៩៧៦] (ព្រះរាជាព្រះនាមអដ្ឋកៈត្រាស់ថា) ខ្ញុំជាព្រះរាជា ឈ្មោះអដ្ឋកៈ នេះជាព្រះរាជាព្រះនាមភីមរថ នេះជាព្រះរាជាព្រះនាមកាលិង្គ ដែលមានតេជានុភាព មានកិត្តិស័ព្ទល្បីល្បាញ យើងទាំងឡាយមកក្នុងទីនេះ ដើម្បីឃើញនូវឥសីទាំងឡាយ ដែលសង្រួមល្អហើយ ដើម្បីសួរនូវប្រស្នាទាំងឡាយ ។

[៩៧៧] (អនុសិស្សតាបស...) លោកឋិតនៅឰដ៏អាកាស ជាទីរីករាយនៃសត្វស្លាប ដូចព្រះចន្ទ្រក្នុងថ្ងៃ ១៥ កើត ដែលឋិតនៅនាគន្លងផ្លូវឆ្ងាយ (អាកាស) បពិត្រយក្ស អាត្មាសូមសួរលោក ដែលមានអានុភាពធំ ពួកជនក្នុងមនុស្សលោក នឹងស្គាល់លោកដូចម្តេច ។

[៩៧៨] (សក្កទេវរាជ...) ទេវតាទាំងឡាយ ក្នុងពួកទេវតា បានហៅខ្ញុំណា ថា មឃវា ខ្ញុំនោះ ជាទេវរាជមកកាន់ទីនេះ ក្នុងថ្ងៃនេះ ដើម្បីឃើញឥសីទាំងឡាយ អ្នកសង្រួមល្អហើយ ។

[៩៧៩] ឥសីទាំងឡាយ របស់យើងខ្ញុំ ដែលចួបជុំគ្នា មានឫទ្ធិធំប្រកបដោយគុណគឺឫទ្ធិ ល្បីទៅក្នុងទីឆ្ងាយ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា សូមថ្វាយបង្គំលោកម្ចាស់ទាំងឡាយ ដែលប្រសើរក្នុងពួកមនុស្សក្នុងជីវលោកនេះ ។

២៣៣

ចត្តាលីសនិបាតេ ទុតិយំ សរភង្គជាតកំ

[៤៨០] កណ្ហោ ឥសីនំ ចិរទក្ខិតានំ
កាយា ចុតោ គច្ឆតិ មាលុតេន
ឥតោ បដិក្កម្ម សហស្សនេត្ត
គណ្ហោ ឥសីនំ អសុចិ ទេវរាជ ។

[៤៨១] កណ្ហោ ឥសីនំ ចិរទក្ខិតានំ
កាយា ចុតោ គច្ឆតុ មាលុតេន
វិចិត្របុប្ផំ សុរភឹវ មាលំ
គន្ធញ្ច ឯតំ បដិកង្ខាម ភន្តេ
ន ហេត្ថ ទេវា បដិកូលសញ្ញិនោ ។

[៤៨២] បុរិន្ទទោ ភូតបតី យសស្សី
ទេវានមិន្ទោ មឃវា សុជម្បតិ
ស ទេវរាជា អសុរ (គណា) ប្បមទ្ទនោ
ឱកាសមាកង្ខតិ បញ្ហ បុច្ឆិតុំ ។
កោ នេវិមេសំ ឥធ បណ្ឌិតានំ
បញ្ហេ បុដ្ឋោ និបុណោ ព្យាការិស្សតិ
តិណ្ណញ្ច រញ្ញំ មនុជាធិបានំ
ទេវានមិន្ទស្ស ច វាសវស្ស ។

[៥៨០] (អនុសិស្សតាបស...) ក្លិនរបស់ឥសីទាំងឡាយ ដែលបួសយូរ រមែងផ្សាយចេញចាកកាយទៅតាមខ្យល់ បពិត្រសហស្សនេត្ត សូមព្រះអង្គថយចេញចាកទីនេះ បពិត្រទេវរាជ ក្លិនរបស់ឥសីទាំងឡាយមិនស្អាតទេ ។

[៥៨១] (សក្កទេវរាជ...) ក្លិនរបស់ឥសីទាំងឡាយ ដែលបួសយូរ ចូរផ្សាយចេញចាកកាយទៅតាមខ្យល់ចុះ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំរមែងប្រាថ្នានូវក្លិននុ៎ះ ដូចបុគ្គលប្រាថ្នានូវកម្រងផ្កាមានផ្កាដ៏វិចិត្រ មានក្លិនក្រអូប ព្រោះទេវតាទាំងឡាយ ជាអ្នកមិនមានសេចក្ដីសម្គាល់ក្នុងក្លិននុ៎ះ ថាជាបដិកូលទេ ។

[៥៨២] (អនុសិស្សតាបស...) ទេវរាជនោះឈ្មោះបុរិន្ទទៈឈ្មោះភូតបតី ជាអ្នកមានយស ឈ្មោះទេវានមិន្ទៈ ឈ្មោះមឃវា ឈ្មោះសុជម្បតិ ជាអ្នកញាំញី(នូវពួក)អសុរ ទ្រង់ប្រាថ្នានូវឱកាសដើម្បីសួរប្រស្នា ។ ក្នុងទីនេះ បណ្ដាឥសីជាបណ្ឌិតទាំងឡាយនេះ បណ្ឌិតណាហ្ន៎ ដែលព្រះរាជាទាំង ៣ ព្រះអង្គ ជាធំជាងមនុស្ស និងព្រះវាសវៈជាធំជាងពួកទេវតា ត្រាស់សួរប្រស្នាដ៏ល្អិតហើយ នឹងឆ្លើយបាន ។

[៤៨៣] អយំ ឥសិ សរភង្គោ តបស្សី
យតោ ជាតោ វិរតោ មេថុនស្មា
អាចេរបុត្តោ សុវិនីតរូបោ
សោ តេសំ បញ្ហានិ វិយាករិស្សតិ ។

[៤៨៤] កោណ្ឌញ្ញ បញ្ហានិ វិយាករោហិ
យាចន្តិ តំ ឥសយោ សាធុរូបា
កោណ្ឌញ្ញ ឯសោ មនុជេសុ ធម្មោ
យំ វុឌ្ឍមាគច្ឆតិ ឯស ភារោ ។

[៤៨៥] កតាវកាសា បុច្ឆន្តុ ភោន្តោ
យង្កិញ្ចិ បញ្ហំ មនសាភិបត្ថិតំ
អហំ ហិ តំ តំ វោ វិយាករិស្សំ
ញត្វា សយំ លោកមិមំ បរញ្ច ។

[៤៨៦] តតោ ច មឃវា សក្កោ អត្ថទស្សី បុរិន្ទទោ
អបុច្ឆិ បឋមំ បញ្ហំ យញ្ចាសិ អភិបត្ថិតំ ។

[៥៨៣] (ពួកឥសី...)ឥសីឈ្មោះសរភង្គៈនេះ មានតបៈ ជាអ្នកវៀរចាកមេថុនធម្ម តាំងអំពីកើតមក ជាបុត្តនៃបុរោហិតដែលជាអាចារ្យ (របស់ព្រះរាជាពារាណសី) មានសភាពរៀបរយល្អហើយ ឥសីឈ្មោះសរភង្គៈនោះ នឹងឆ្លើយនូវប្រស្នាទាំង-ឡាយ របស់ព្រះរាជាទាំងនោះបាន ។

[៥៨៤] (អនុសិស្សតាបស...) បពិត្រកោណ្ឌញ្ញៈ សូមលោកឆ្លើយនូវប្រស្នាទាំងឡាយ ឥសីទាំងឡាយមានសភាពដ៏ល្អ អារាធនាលោក បពិត្រកោណ្ឌញ្ញៈ ការដោះប្រស្នាទុំះ ជាទំនៀមតែងមាន ក្នុងពួកមនុស្ស ប្រស្នាណា មកកាន់សេចក្តីចម្រើន ប្រស្នាទុំះ ជាភារៈរបស់លោក ។

[៥៨៥] (សរភង្គតាបស...) លោកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ ខ្ញុំធ្វើឱកាសឲ្យហើយ ចូរសួរនូវប្រស្នាណានីមួយ ដែលលោកទាំងឡាយប្រាថ្នាហើយដោយចិត្តចុះ ព្រោះថា ខ្ញុំដឹងនូវលោកនេះនិងលោកខាងមុខ ដោយខ្លួនឯង នឹងឆ្លើយនូវប្រស្នានោះៗប្រាប់លោកទាំងឡាយបាន ។

[៥៨៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះទេវរាជ បុរិន្ទទៈ មឃវា សក្កៈអ្នកឃើញនូវប្រយោជន៍ បានសួរប្រស្នាជាដំបូងដែលខ្លួនប៉ងទុកហើយថា

កឹសូ វធិត្វា ន កទាចិ សោចតិ
កិស្សប្បហានំ ឥសយោ វណ្ណយន្តិ
កស្សីធ វុត្តំ ផរុសំ ខមេថ
អក្ខាហិ មេ កោណ្ឌញ្ញ ឯតមត្ថំ ។

[៤៨៧] កោធំ វធិត្វា ន កទាចិ សោចតិ
មក្ខប្បហានំ ឥសយោ វណ្ណយន្តិ
សព្វេសំ វុត្តំ ផរុសំ ខមេថ
ឯតំ ខន្តឹ ឧត្តមមាហុ សន្តោ ។

[៤៨៨] សក្កា ឧភិន្នំ វចនំ តិតិក្ខិតុំ
សទិសស្ស វា សេដ្ឋតរស្ស វាបិ
កថំ នុ ហីនស្ស វចោ ខមេថ
អក្ខាហិ មេ កោណ្ឌញ្ញ ឯតមត្ថំ ។

[៤៨៩] ភយា ហិ សេដ្ឋស្ស វចោ ខមេថ
សារម្ភហេតុ បន សាទិសស្ស
យោ ចីធ ហីនស្ស វចោ ខមេថ

បុគ្គលសម្លាប់អ្វី មិនក្រៀមក្រំ ក្នុងកាលណាម្តងឡើយ ឥសីទាំងឡាយ សរសើរនូវការលះបង់អ្វី បុគ្គលគប្បីអត់ធន់ចំពោះពាក្យអាក្រក់ ដែលបុគ្គលណាពោលហើយក្នុងលោកនេះ បពិត្រកោណ្ឌញ្ញៈ សូមលោកប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់ខ្ញុំ ។

[៤៨៧] (សរភង្គតាបស...) បុគ្គលសម្លាប់សេចក្តីក្រោធ រមែងមិនក្រៀមក្រំក្នុងកាលណាម្តងឡើយ ឥសីទាំងឡាយ រមែងសរសើរនូវការលះបង់នូវសេចក្តីលុបគុណគេ បុគ្គលគប្បីអត់ធន់ចំពោះពាក្យអាក្រក់ ដែលបុគ្គលទាំងពួងពោលហើយ ពួកសប្បុរសពោលនូវសេចក្តីអត់ធន់នុ៎ះ ថាជាគុណជាតិដ៏ឧត្តម ។

[៤៨៨] (សក្កទេវរាជ...) បុគ្គលអាចអត់ធន់នូវពាក្យរបស់ជនទាំងពីរពួកបាន គឺបុគ្គលស្មើគ្នានិងបុគ្គលប្រសើរជាង ចុះបុគ្គលអត់ធន់នូវពាក្យរបស់បុគ្គលថោកទាប តើដូចម្តេច បពិត្រកោណ្ឌញ្ញៈ សូមលោកប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់ខ្ញុំ ។

[៤៨៩] (សរភង្គតាបស...) បុគ្គលអត់ធន់នូវពាក្យ របស់បុគ្គលដ៏ប្រសើរ ព្រោះសេចក្តីខ្លាច ឯបុគ្គលអត់ធន់នូវពាក្យ របស់បុគ្គលស្មើៗគ្នា ព្រោះហេតុនៃការប្រណាំងប្រជែង ចំណែកបុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះអត់ធន់នូវពាក្យ របស់បុគ្គលថោកទាបបាន

ឯតំ ខន្តឹ ឧត្តមមាហុ សន្តោ ។

[៤៩០] កាជំ វិជញ្ញា ចតុមង្គរូបំ
សេដ្ឋំ សរិក្ខំ អថវាបិ ហីនំ
វិរូបរូបេន ចរន្តិ សន្តោ
តស្មា ហិ សព្វេស វចោ ខមេថ ។

[៤៩១] ន ហេតមត្ថំ មហាតីបិ សេនា
សរាជិកា យុជ្ឈមានា លភេថ
យំ ខន្តិមា សប្បុរិសោ លភេថ
ខន្តិពលស្សូបសមន្តិ វេរា ។

[៤៩២] សុភាសិតន្តេ អនុមោទិយាន
អញ្ញន្តំ បុច្ឆាមិ តទិង្ឃ ព្រូហិ
យថា អហុ ទណ្ឌកី នាលិកីរោ
អថជ្ជុនោ កលាពុ ចាបិ រាជា
តេសំ គតឹ ព្រូហិ សុបាបកម្មិនំ
កត្ថូបបន្នា ឥសីនំ វិហេឋកា ។

សប្បុរសទាំងឡាយ ពោលនូវសេចក្តីអត់ធន់នុ៎ះ (របស់បុគ្គលនោះ) ថាជាគុណជាតិដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។

[៩៩០] ធ្វើដូចម្តេច បុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់នូវបុគ្គលប្រសើរជាង ឬបុគ្គលស្មើៗគ្នា ឬក៏បុគ្គលថោកទាប ដែលមានសភាពបិទបាំងដោយឥរិយាបថ ៤ បាន សប្បុរសទាំងឡាយ តែងប្រព្រឹត្តតាមរូបនៃបុគ្គលផ្សេងៗគ្នា ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលគួរអត់ធន់នូវពាក្យរបស់បុគ្គលទាំងពួង ។

[៩៩១] សប្បុរស អ្នកមានខន្តិ គប្បីបាននូវសេចក្តីចម្រើនណា សេនាធំព្រមដោយព្រះរាជា កាលច្បាំងគ្នា មិនគប្បីបាននូវសេចក្តីចម្រើននុ៎ះទេ ពៀរទាំងឡាយរបស់បុគ្គលអ្នកមានខន្តិជាកម្លាំង រមែងស្ងប់រម្ងាប់បាន ។

[៩៩២] (សក្កទេវរាជ...) ខ្ញុំរីករាយនឹងសុភាសិតរបស់លោកហើយ សូមសួរប្រស្នាដទៃនឹងលោកទៀត សូមលោកពោលប្រស្នានោះ ដូចយ៉ាងព្រះបាទទណ្ឌកី ព្រះបាទនាលិកីរៈ ព្រះបាទអជ្ជុនៈ និងព្រះបាទកលាពុ សូមលោកប្រាប់នូវគតិរបស់ស្តេចទាំងនោះ ដែលមានបាបកម្មដ៏ធ្ងន់ តើព្រះរាជាទាំងនោះ ជាអ្នកបៀតបៀននូវឥសីទាំងឡាយ ទៅកើតក្នុងទីណា ។

ចត្តាលីសនិបាតេ ទុតិយំ សរភង្គជាតកំ

[៩៩៣] កីសំ ហិ វច្ឆំ អវក្រីយ ទណ្ឌកី
ឧច្ឆិន្នមូលោ សជនោ សរដ្ឋោ
កុក្កុលនាមេ និរយម្ហិ បច្ចតិ
តស្ស ផុលិង្គា និបតន្តិ កាយេ ។
យោ សញ្ញតេ បព្វជិតេ អហេឋយិ
ធម្មំ ភណន្តេ សមណេ អទូសកេ
តំ នាលិកីរំ សុនខា បរត្ថ
សង្គម្ម ខាទន្តិ វិផន្ទមានំ ។
អជ្ជុនោ និរយេ សត្តិសូលេ
អវំសិរោ បតិតោ ឧទ្ធបាទោ
អង្គីរសំ គោតមំ ហេឋយិត្វា
ខន្តឹ តបស្សឹ ចិរព្រហ្មចារឹ ។
យោ ខណ្ឌសោ បព្វជិតំ អឆេទយិ
ខន្តឹ វទន្តំ សមណំ អទូសកំ
កលាពុវីចឹ ឧបបជ្ជ បច្ចតិ
មហាបតាបំ កដុកំ ភយានកំ ។
ឯតានិ សុត្វា និរយានិ បណ្ឌិតោ
អញ្ញានិ ចាបិដ្ឋតរានិ ចេត្ថ

ចត្តាលីសនិបាត សរភង្គជាតក ទី ២

[៩៩៣] (សរភង្គតាបស...) ព្រះបាទទណ្ឌកីព្រមទាំងជនទាំងអ្នកដែន បានស្តោះដាក់តាបសឈ្មោះកីសវច្ឆៈ ព្រះអង្គមានមូលដាច់ ហើយឆេះក្នុងនរកឈ្មោះកុក្កុលៈ រងើកភ្លើងទាំងឡាយធ្លាក់មិន ដាច់លើកាយនៃព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទនាលិកីរៈណាបានបៀត-បៀនបព្វជិតទាំងឡាយ ជាអ្នកសង្រួម ជាអ្នករម្ងាប់បាប មិន ប្រទូស្តកំពុងសម្តែងធម៌ ឆ្កែទាំងឡាយចោមខាំស៊ីនូវព្រះបាទ នាលិកីរៈនោះ ឲ្យអន្ទះអន្ទែងក្នុងបរលោក ។ ឯព្រះបាទអជ្ជុនៈ មានព្រះសិរចុះក្រោម មានព្រះបាទឡើងលើ ធ្លាក់ក្នុងនរក ឈ្មោះសត្តិសូលៈ ព្រោះតែបៀតបៀននូវឥសីឈ្មោះអង្គីរសៈ ជាគោតមគោត្រ ជាអ្នកអត់ធន់ មានតបៈ ប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ អស់កាលយូរ ។ ព្រះបាទកលាពុណា បានកាត់ឲ្យជាកំណាត់ តូចនិងកំណាត់ធំ នូវបព្វជិតដែលពោលនូវខន្តិ ជាអ្នករម្ងាប់ បាប ជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ព្រះបាទកលាពុ (នោះ) ក៏កើតឆេះ នៅក្នុងនរកឈ្មោះអវីចិ មានកម្តៅដ៏ខ្លាំង មានវេទនាដ៏ផ្សា ក្តៅ ជាទីគួរខ្លាច ។ បណ្ឌិតបានឮនូវនរកទាំងឡាយនេះផង នូវនរកទាំងឡាយដទៃ ដ៏លាមក លើសជាងនរកនេះផង

ធម្មញ្ចរេ សមណព្រាហ្មណេសុ
ឯវង្ករោ សគ្គមុបេតិ ឋានំ ។

[៤៩៤] សុភាសិតទ្ធេ អនុមោទិយាន
អញ្ញន្តំ បុច្ឆាមិ តទិង្ឃ ព្រូហិ
កថំវិធំ សីលវន្តំ វទន្តិ
កថំវិធំ បញ្ញវន្តំ វទន្តិ
កថំវិធំ សប្បុរិសំ វទន្តិ
កថំវិធំ នោ សិរិ នោ ជហាតិ ។

[៤៩៥] កាយេន វាចាយ ច យោធ សញ្ញតោ
មនសា ច កិញ្ចិ ន ករោតិ បាបំ
ន អត្តហេតុ អលិកំ ភណាតិ
តថាវិធំ សីលវន្តំ វទន្តិ ។
គម្ភីរបញ្ហំ មនសាភិចិន្តយំ
នច្ចាហិតំ កម្ម ករោតិ លុទ្ទំ
កាលាគតំ អត្ថបទំ ន រិញ្ចតិ
តថាវិធំ បញ្ញវន្តំ វទន្តិ ។

គួរប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ លុះធ្វើយ៉ាង នេះហើយ រមែងកើតក្នុងឋានសួគ៌ ។

[៩៩២] (សក្កទេវរាជ...) ខ្ញុំត្រេកអរនឹងសុភាសិតរបស់លោកម្ចាស់ ហើយ សូមសួរនូវប្រស្នាដទៃ ចំពោះលោកម្ចាស់ទៀត សូម លោកម្ចាស់ប្រាប់នូវប្រស្នានោះ បណ្ឌិតទាំងឡាយពោលនូវ បុគ្គលបែបដូចម្តេច ថាជាអ្នកមានសីល ពោលនូវបុគ្គល បែបដូចម្តេច ថាជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ពោលនូវបុគ្គលបែបដូច ម្តេច ថាជាសប្បុរស សិរីមិនលះបង់នូវបុគ្គលបែបដូចម្តេច ។

[៩៩៣] (សរភង្គតាបស...) បុគ្គលណាក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសង្រួម ដោយកាយ ដោយវាចា ទាំងមិនធ្វើនូវបាបតិចតួចដោយ ចិត្ត មិនពោលពាក្យឡេះឡោះ ព្រោះហេតុនៃខ្លួន បណ្ឌិត ទាំងឡាយ ពោលនូវបុគ្គលបែបនោះ ថាជាអ្នកមានសីល ។ បុគ្គលណា កាលគិតនូវប្រស្នាដ៏ជ្រាលជ្រៅដោយចិត្ត ហើយ មិនធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ ដែលកន្ទងនូវប្រយោជន៍ មិនលះបង់ នូវចំណែកនៃប្រយោជន៍ ដែលមកក្នុងកាលគួរ បណ្ឌិតទាំង- ឡាយ ពោលនូវបុគ្គលបែបនោះ ថាជាអ្នកមានបញ្ញា ។

ចត្តាលីសនិបាតេ ទុតិយំ សរភង្គជាតកំ

យោ វេ កតញ្ញូ កតវេទិ ធីរោ
កល្យាណមិត្តោ ទឡ្ហភត្តិ ច ហោតិ
ទុក្ខិតស្ស សក្កច្ច ករោតិ កិច្ចំ
តថាវិធំ សប្បុរិសំ វទន្តិ ។
ឯតេហិ សព្វេហិ គុណេហុបេតោ
សទ្ធោ មុទុ សំវិភាគី វទញ្ញូ
សង្គាហកំ សខិលំ សណ្ហវាចំ
តថាវិធំ នោ សិរិ នោ ជហាតិ ។
[៤៩៦] សុភាសិតត្ថេ អនុមោទិយាន
អញ្ញន្តំ បុច្ឆាមិ តទិង្ឃ ព្រូហិ
សីលំ សិរិញ្ចាបិ សតញ្ច ធម្មំ
បញ្ញញ្ច កំ សេដ្ឋតរំ វទន្តិ ។
[៤៩៧] បញ្ញា ហិ សេដ្ឋា កុសលា វទន្តិ
នក្ខត្តរាជារិវ តារកានំ
សីលំ សិរី ចាបិ សតញ្ច ធម្មោ
អន្វាយិកា បញ្ញវតោ ភវន្តិ ។
[៤៩៨] សុភាសិតត្ថេ អនុមោទិយាន
អញ្ញន្តំ បុច្ឆាមិ តទិង្ឃ ព្រូហិ

បុគ្គលណា ជាកតញ្ញូកតវេទី មានប្រាជ្ញា មានមិត្រល្អ មានការសេពគប់មាំ ធ្វើនូវកិច្ចដោយគោរព ចំពោះបុគ្គលអ្នកដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ បណ្ឌិតទាំងឡាយ ពោលនូវបុគ្គលបែបនោះថាជាអ្នកសប្បុរស ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកប្រកបដោយគុណទាំងពួងនេះ ជាអ្នកមានសទ្ធា មានចិត្តទន់ ជាអ្នកចែករំលែក ជាអ្នកដឹងនូវពាក្យ (របស់ស្មូម) សិរីមិនលះបង់នូវបុគ្គលជាអ្នកសង្គ្រោះ មានវាចាពីរោះ មានវាចាហ្មត់ចត់បែបនោះទេ ។

[៩៩៦] (សក្កទេវរាជ...) ខ្ញុំរីករាយនឹងសុភាសិតរបស់លោកហើយ សូមសួរ នូវប្រស្នាដទៃនឹងលោកទៀត សូមលោកម្ចាស់ប្រាប់នូវប្រស្នានោះ បណ្ឌិតទាំងឡាយ ពោលនូវសីលផង សិរីផង ធម៌របស់សប្បុរសផង ប្រាជ្ញាផង តើគុណជាតិណាប្រសើរបំផុត ។

[៩៩៧] (សរភង្គតាបស...) អ្នកឈ្លាសវៃទាំងឡាយពោលថាប្រាជ្ញាជាគុណជាតិប្រសើរបំផុត ដូចស្តេចនៃផ្កាយ (ព្រះចន្ទ្រ) ដ៏ប្រសើរជាងផ្កាយទាំងឡាយ ទុកជាសីលក្តី សិរីក្តី ធម៌របស់សប្បុរសក្តី ក៏ប្រព្រឹត្តទៅតាមបុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញា ។

[៩៩៨] (សក្កទេវរាជ...) ខ្ញុំរីករាយនឹងសុភាសិតរបស់លោកហើយ សូមសួរប្រស្នាដទៃនឹងលោកទៀត សូមលោកប្រាប់ប្រស្នានោះ

កថង្ករោ កិន្តិករោ កិមាចរំ
កឹ សេវមានោ លភតីធ បញ្ញំ
បញ្ញាយទានិប្បដិបទំ វទេហិ
កថង្ករោ បញ្ញវា ហោតិ មច្ចោ ។

[៤៩៩] សេវេថ ពុឌ្ឍេ និបុណេ ពហុស្សុតេ
ឧគ្គាហកោ ចប្បរិបុច្ឆកោ សិយា
សុណេយ្យ សក្កច្ច សុភាសិតានិ
ឯវង្ករោ បញ្ញវា ហោតិ មច្ចោ ។
ស បញ្ញវា កាមគុណេ អវេក្ខតិ
អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ ច
ឯវំវិបស្សី បជហាតិ ឆន្ទំ
ទុក្ខេសុ កាមេសុ មហព្ភយេសុ ។
ស វីតរាគោ ស វិនេយ្យ ទោសំ
មេត្តចិត្តំ ភាវេយ្យ អប្បមាណំ
សព្វេសុ ភូតេសុ និធាយ ទណ្ឌំ
អនិន្ទិតោ ព្រហ្មមុបេតិ ឋានំ ។

បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ធ្វើដូចម្តេច ធ្វើការងារអ្វី ប្រព្រឹត្តដូចម្តេច សេពនូវអ្វី ទើបបាននូវប្រាជ្ញា សូមលោកម្ចាស់ ប្រាប់នូវបដិបទា នៃប្រាជ្ញាក្នុងកាលឥឡូវនេះ បុគ្គលធ្វើដូចម្តេច ទើបជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ។

[៥៩៩] (សរភង្គតាបស...) បុគ្គលគប្បីសេពគប់នូវពួកអ្នកចម្រើន (ដោយប្រាជ្ញា) អាចដឹងនូវហេតុដ៏ល្អិត ជាពហុស្សូត គប្បីជាអ្នករៀនផង ជាអ្នកសាកសួរផង គប្បីស្តាប់នូវសុភាសិតទាំងឡាយដោយគោរពផង បុគ្គលធ្វើយ៉ាងនេះទើបជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ។ បុគ្គលជាអ្នកប្រាជ្ញនោះ ឃើញច្បាស់នូវកាមគុណទាំងឡាយ ថាមិនទៀង ថាជាទុក្ខ ថាជារោគ បុគ្គលឃើញច្បាស់ យ៉ាងនេះ ទើបលះបង់នូវឆន្ទៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ដែលជាទុក្ខ ជាភ័យធំបាន បុគ្គលនោះ ប្រាសចាករាគៈ កម្ចាត់បង់នូវទោសៈហើយ គប្បីចម្រើននូវមេត្តចិត្ត រកប្រមាណមិនបាន ដាក់ចុះនូវអាជ្ញា ក្នុងសត្វទាំងពួង ជាអ្នកគឺបុគ្គលណាមួយ តិះដៀលមិនបាន រមែងទៅកើតក្នុងឋានព្រហ្ម ។

[៦០០] មហិទ្ធិយំ[១] អាគមនំ អហោសិ
តវមេជ្ឈក ភីមរថស្ស ចាបិ
កាលិង្គរាជស្ស ច ឧគ្គតស្ស
សព្វេស វោ កាមរាគោ បហីនោ ។

[៦០១] ឯវមេតំ បរចិត្តវេទិ
សព្វេស នោ កាមរាគោ បហីនោ
ករោហិ ឱកាសមនុគ្គហាយ
យថា គតិំ តេ អភិសម្ភវេម ។

[៦០២] ករោមិ ឱកាសមនុគ្គហាយ
តថាហិ វោ កាមរាគោ បហីនោ
ផរាថ កាយំ វិបុលាយ បីតិយា
យថា គតឹ មេ អភិសម្ភវេថ ។

[៦០៣] សព្វំ ករិស្សាម តវានុសាសនឹ
យំ យំ តុវំ វក្ខសិ ភូរិបញ្ញ
ផរាម កាយំ វិបុលាយ បីតិយា
យថា គតិំ តេ អភិសម្ភវេម ។

១ ម. មហាត្ថិយំ ។

[៦០០] បពិត្រព្រះបាទអដ្ឋកៈ ការយាងមក នៃព្រះអង្គផង នៃព្រះបាទភីមរថៈផង នៃព្រះបាទកាលិង្គៈ ដែលមានតេជានុភាពដ៏រុងរឿងផង ជាព្រះរាជដំណើរមានឫទ្ធិដ៏ច្រើន (ព្រោះ) កាមរាគនៃព្រះអង្គទាំងអស់ បានលះបង់ហើយ ។

[៦០១] (ព្រះរាជាទាំង៣ព្រះអង្គទ្រង់សរសើរថា) លោកម្ចាស់បានដឹងច្បាស់នូវចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃនុ៎ះយ៉ាងនេះឯង ឯកាមរាគ យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាបានលះហើយ សូមលោកម្ចាស់ធ្វើឱកាស ដើម្បីអនុគ្រោះ(បព្វជ្ជា) ឲ្យយើងខ្ញុំបានដល់នូវគតិរបស់លោក ។

[៦០២] (សរភង្គតាបស...)អាត្មាភាពធ្វើឱកាសដើម្បីអនុគ្រោះ ព្រោះថា មហារាជទាំងឡាយបានលះបង់នូវកាមរាគ ដោយប្រការដូច្នោះមែន មហារាជទាំងឡាយ ចូរញ៉ាំងកាយឲ្យជ្រួតជ្រាបដោយបីតិ ដ៏កើត(អំពីឈាន) ដ៏ធំទូលាយ ឲ្យមហារាជទាំង-ឡាយបានដល់ នូវគតិរបស់អាត្មាភាព ។

[៦០៣] (ព្រះរាជាទាំង៣ព្រះអង្គ...) បពិត្រលោកអ្នកមានប្រាជ្ញា ដូចផែនដី លោកម្ចាស់ពោលពាក្យណាៗ យើងខ្ញុំនឹងធ្វើតាមពាក្យរបស់លោកទាំងអស់នោះៗ យើងខ្ញុំនឹងញ៉ាំងកាយឲ្យជ្រួតជ្រាបដោយបីតិដ៏ធំទូលាយ ឲ្យយើងខ្ញុំបានដល់នូវគតិរបស់លោក ។

[៦០៤] កតាយ វច្ឆស្ស កិសស្ស បូជា
គច្ឆន្តុ ភោន្តោ ឥសយោ សាធុរូបា
ឈានេ រតា ហោថ សទា សមាហិតា
ឯសា រតី បព្ពជិតស្ស សេដ្ឋា ។

[៦០៥] សុត្វាន គាថា បរមត្ថសញ្ហិតា
សុភាសិតា ឥសិនា បណ្ឌិតេន
តេ វេទជាតា អនុមោទមានា
បក្កាមុ ទេវា ទេវបុរំ យសស្សិនោ ។
គាថា ឥមា អត្ថវតី សុព្យញ្ជនា
សុភាសិតា ឥសិនា បណ្ឌិតេន
យោកោចិមា អដ្ឋិកត្វា សុណេយ្យ
លភេថ បុព្វាបរិយំ វិសេសំ
លទ្ធាន បុព្វាបរិយំ វិសេសំ
អទស្សនំ មច្ចុរាជស្ស គច្ឆេ ។

[៦០៦] សាលិស្សរោ សារីបុត្តោ មេណ្ឌិស្សរោ ច កស្សបោ
បព្វតោ អនុរុទ្ធោ ច កច្ចាយនោ ច ទេវិលោ
អនុសិស្សោ ច អានន្ទោ កិសវច្ឆោ ច កោលិតោ

[៦០៤] (*សរភង្គតាបស...*) *ការបូជានេះ ពួកឥសីបានធ្វើហើយ ដល់ឥសីឈ្មោះកីសវច្ឆៈ ឥសីទាំងឡាយដ៏ចម្រើន មានសភាពល្អ ចូរទៅចុះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរត្រេកអរក្នុងឈាន មានចិត្តតាំងមាំសព្វៗកាលចុះ នេះជាសេចក្តីត្រេកអរដ៏ប្រសើររបស់បព្វជិត ។*

[៦០៥] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *ទេវតាទាំងឡាយនោះ មានយស បានស្តាប់នូវគាថាទាំងឡាយ ដ៏ប្រកបដោយប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង ដែលឥសីជាបណ្ឌិតពោលល្អហើយ ជាអ្នកបានចេះដឹងហើយ អនុមោទនា ចៀសចេញទៅកាន់ទេវបុរី ។ គាថាទាំងឡាយនេះ មានអត្ថ មានព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិសុទ្ធ ដែលឥសីជាបណ្ឌិតពោលល្អហើយ បុគ្គលឯណានីមួយ ស្តាប់គាថាទាំងឡាយនេះ ធ្វើខ្លួនឲ្យមានប្រយោជន៍ រមែងបាននូវគុណវិសេសខាងដើមនិងខាងចុង លុះបានគុណវិសេស ខាងដើមនិងខាងចុងហើយ គប្បីដល់នូវព្រះនិព្វាន ជាគុណមិនឃើញនូវមច្ចុរាជ ។*

[៦០៦] (*ទ្រង់ប្រជុំជាតកថា*) *សាលិស្សរតាបស គឺសារីបុត្រ មេណ្ឌិស្សរតាបស គឺកស្សប បព្វតតាបស គឺអនុរុទ្ធ ទេវិលតាបស គឺកច្ចាយនៈ អនុសិស្សតាបស គឺអានន្ទ កីសវច្ឆតាបស គឺកោលិតៈ*

២៤៣

ចត្តាលីសនិបាតេ តតិយំ អលម្ពុសាជាតកំ

(ជារោ ឧជាយី ថេរោ បរិសា ពុទ្ធបរិសា)

សរភង្គោ ពោធិសត្តោ[១] ឯវំ ធារេថ ជាតកន្តិ ។

សរភង្គជាតកំ ទុតិយំ ។

អលម្ពុសាជាតកំ

[៦០៧] អថាព្រវិ ព្រហា ឥន្ទោ វត្រភូ ជយតំ បិតា

ទេវកញ្ញំ បរាភេត្វា សុធម្មាយំ អលម្ពុសំ ។

[៦០៨] មិស្សេ ទេវា តំ យាចន្តិ តាវតឹសា សឥន្ទកា

ឥសិប្បលោភិកេ គច្ឆ ឥសិសិង្គំ អលម្ពុសេ ។

[៦០៩] បុរាយំ អម្ហេ នាច្ចេតិ វតវា ព្រហ្មចរិយវា

និព្វានាភិរតោ វុទ្ធោ តស្ស មគ្គានិ អាវរ ។

១ ម. លោកនាថោ ។

នារទតាបស គឺឧទាយិត្ថេរ បរិស័ទ (របស់ពួកតាបស) គឺពុទ្ធបរិស័ទ សរភង្គតាបស ជាពោធិសត្វ គឺតថាគត អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាំទុកនូវជាតក យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ សរភង្គជាតក ទី ២ ។

អលម្ពុសាជាតក

[៦០៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) គ្រានោះព្រះឥន្ទ្រជាធំ គ្របសង្កត់នូវអសុរឈ្មោះវត្រៈ ទ្រង់ជាបិតា របស់ទេវបុត្រ អ្នកឈ្នះ(សង្គ្រាម) ទ្រង់ឈ្វេងយល់ នូវនាងទេវកញ្ញា ឈ្មោះអលម្ពុសា ដែលនៅក្នុងរោងឈ្មោះធម្មសភា ហើយបានត្រាស់ថា

[៦០៨] ម្នាលនាង (អ្នកធ្វើបុរស) ឲ្យប្រឡូកប្រឡំ (ដោយកិលេស) ទេវតាទាំងឡាយ ក្នុងជាន់តាវត្តិង្ស ព្រមទាំងព្រះឥន្ទ្រ អង្វរនាង ម្នាលនាងអលម្ពុសា ជាស្ត្រីលួងលោមនូវឥសី ចូរនាងទៅរកព្រះឥសីសិង្គៈ[១] ។

[៦០៩] តាបសនេះ មានវ័ត មានព្រហ្មចរិយធម៌ ត្រេកអរក្រៃលែងក្នុងព្រះនិព្វាន ជាអ្នកចម្រើន (ដោយគុណ) កុំឲ្យលោកប្រព្រឹត្តកន្លងនូវយើងទាំងឡាយបានមុន នាងចូរបិទផ្លូវទាំងឡាយរបស់លោក ។

---

១ បានជាហៅថា ឥសិសិង្គៈ ព្រោះតាបសនោះ មានពកដុះមួយគូ លើក្បាលដូចជាស្នែងម្រឹគ ។ អដ្ឋកថា ។

[៦១០] ទេវរាជ ភិមេវ ត្វំ មមេ តុរំ សិក្ខសិ
ឥសិបលោភិកោ គច្ឆ សន្តិ អញ្ញាបិ អច្ឆរា
មាទិសិយោ បវរា ចេវ អសោកេ នន្ទនេ វនេ
តាសំបិ ហោតុ បរិយាយោ តាបិ យន្តុ បលោភិកា ។

[៦១១] អទ្ធា ហិ សច្ចំ ភណសិ សន្តិ អញ្ញាបិ អច្ឆរា
តាទិសិយោ បវរា ចេវ អសោកេ នន្ទនេ វនេ ។
ន តា ឯវំ បជានន្តិ ចារិចរិយំ បុមំ គតា
យាទិសំ ត្វំ បជានាសិ នារិ សព្វង្គសោភនេ ។
ត្វមេវ គច្ឆ កល្យាណិ ឥត្ថីនំ បវរា ចសិ
តវេវ វណ្ណរូបេន វសមានា បយិស្សសិ ។

[៦១២] នាហំ ន គមិស្សាមិ ទេវរាជេន បេសិតា
វិភេមិ ចេតំ អាសាទុំ ឧគ្គតេជោ ហិ ព្រាហ្មណោ ។

[៦១០] (នាងអលម្ពុសា...) បពិត្រទេវរាជ ហេតុអ្វីព្រះអង្គធ្វើយ៉ាងនេះ ព្រះអង្គឃើញ ខ្ញុំម្ចាស់ហើយក៏ត្រាស់ថា ម្នាលនាង ជាស្រីលួង លោមឥសី នាងចូរទៅចុះ ដ្បិត ស្រីអប្សរទាំងឡាយដទៃ ប្រហែលនឹងខ្ញុំម្ចាស់ ទាំងប្រសើរជាងខ្ញុំម្ចាស់ ក៏មាន ក្នុងព្រៃ ដែលមិនមានសេចក្ដីសោក មានតែសេចក្ដីរីករាយ សូមផ្ចាស់ឲ្យស្រី ទេពអប្សរទាំងឡាយនោះទៅវិញ ស្រីអប្សរ ជាអ្នកអាចលួងលោម ទាំងនោះ ចូរទៅចុះ ។

[៦១១] (សក្កទេវរាជ...) នាងពោលនូវពាក្យពិតមែន ឯស្រីអប្សរទាំង-ឡាយដទៃ ប្រហែលដូចនាង ទាំងប្រសើរជាងនាង ក៏មានក្នុងព្រៃ មិនមានសេចក្ដីសោក មានតែសេចក្ដីរីករាយ ។ ម្នាលនារី មាន អវយវៈទាំងពួងដ៏ល្អ នាងដឹងនូវការផ្គាប់(ប្រុស) ប្រាកដ យ៉ាងណា នាងទេពអប្សរទាំងឡាយនោះ ទៅដល់ប្រុសហើយ រមែងមិនដឹង នូវការផ្គាប់ យ៉ាងនោះទេ ។ ម្នាលនាងកល្យាណី នាងឯងចូរទៅ ចុះ ព្រោះថា នាងជាស្ត្រីប្រសើរជាងស្ត្រីទាំងឡាយ នាងនឹងញុំាង (តាបស) ឲ្យលុះអំណាច ដោយវណ្ណៈ និងរូបរបស់នាង ។

[៦១២] (នាងអលម្ពុសា...) ខ្ញុំម្ចាស់ដែលព្រះអង្គជាទេវរាជទ្រង់ប្រើហើយ នឹងខានទៅមិនបាន ប៉ុន្តែខ្ញុំម្ចាស់ខ្លាចចំពោះឥសិសិង្គ នោះត្រេកអរ ព្រោះថា ឥសិសិង្គនោះ ជាព្រាហ្មណ៍ មានតេជះខ្ពង់ខ្ពស់ ។

ចត្តាលីសនិបាតេ តតិយំ អលម្ពុសាជាតកំ

អនេកេ និរយំ បត្តា ឥសិមាសាទិយា ជនា
អាបន្នា មោហសំសារំ តស្មា លោមានិ ហំសយេ ។
[៦១៣] ឥទំ វត្វាន បក្កាមិ អច្ឆរា កាមវណ្ណិនី
មិស្សា មិស្សេតុមិច្ឆន្តី ឥសិសិង្គំ អលម្ពុសា ។
សា ច តំ វនមោគយ្ហ ឥសិសិង្គេន រក្ខិតំ
ពិម្ពជាលកសញ្ឆន្នំ សមន្តា អឌ្ឍយោជនំ ។
បាតោវ បាតរាសម្ហិ ឧទយសមយំ បតិ
អគ្គិដ្ឋំ បរិមជ្ជន្តំ ឥសិសិង្គំ ឧបាគមិ ។
[៦១៤] កា នុ វិជ្ជុរិវាភាសិ ឱសធី វិយ តារកា
វិចិត្តហត្ថាភរណា អាមុត្តមណិកុណ្ឌលា ។
អាទិច្ចវណ្ណសង្កាសា ហេមចន្ទនគន្ធិនី
សញ្ញតូរូ មហាមាយា កុមារី ចារុទស្សនា ។
វិលាកា មុទុកា សុទ្ធា បាទា តេ សុប្បតិដ្ឋិតា
គមនា កាមនីយា តេ ហរន្តិយេវ មេ មនោ ។

ជនទាំងឡាយច្រើននាក់ ញ៉ាំងឥសីឲ្យត្រេកអរ ហើយទៅកាន់នរក បានដល់នូវការអន្ទោលវែងឆ្ងាយ ព្រោះសេចក្ដីវង្វេង ហេតុនោះ ទើបខ្ញុំម្ចាស់ព្រឺរោម ។

[៦១៣] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ស្រីអប្សរឈ្មោះអលម្ពុសា មានវណ្ណៈគួរប្រាថ្នា ជាស្រីញ៉ាំងបុរសឲ្យប្រទ្បូកប្រទ្បំ ប្រាថ្នាញ៉ាំងឥសិសិង្គៈឲ្យប្រទ្បូកប្រទ្បំ (ដោយកិលេស) លុះពោលនូវពាក្យនេះហើយក៏ចៀសចេញទៅ ។ នាងអលម្ពុសានោះ ចូលទៅកាន់ព្រៃដែលឥសិសិង្គៈរក្សាហើយនោះ ជាព្រៃដេរដាសដោយវល្លិ៍បាសក្រហម មានទំហំកន្លះយោជន៍ដោយជុំវិញ ។ នាងចូលទៅរកឥសិសិង្គៈដែលកំពុងបោសពេងភ្លើង ជិតសម័យជាទីរះឡើងនៃព្រះអាទិត្យក្នុងវេលាមុនបរិភោគអាហារ ក្នុងពេលព្រឹកព្រហាម ។

[៦១៤] (ឥសិសិង្គៈ...) នាងជាអ្វី មានគ្រឿងប្រដាប់ដៃដ៏វិចិត្រ ពាក់កុណ្ឌលជាវិការៈនៃកែវមណី ភ្លឺដូចផ្ទេកបន្ទោរ ឬដូចផ្កាយព្រឹក ។ នាងមានសម្បុរ ប្រហែលពណ៌ នៃព្រះអាទិត្យ មានក្លិនក្រអូបដូចខ្លឹមចន្ទន៍ក្រហម មានភ្លៅមូលល្អ មានមាយាច្រើន ជាកុមារីមានលម្អគួរមើល ។ ជើងទាំងឡាយ របស់នាង មិនខ្វង់កណ្ដាល ជាជើងទន់ល្មើយ ស្អាត ជាន់ស៊ប់ល្អ ជើងទាំងពីរនោះកាលដើរទៅ គួរឲ្យប្រាថ្នា ជឹកនាំនូវចិត្តរបស់អាត្មាបាន ។

អនុបុព្វា ច តេ ឩរូ នាគនាសសមូបមា
វិមដ្ឋា តុយ្ហំ សុស្សោណី អក្ខស្ស ផលកំ យថា ។
ឧប្បលស្សេវ កិញ្ជក្ខា នាភិ តេ សាធុសណ្ឋិតា
បុរា កណ្ហាញ្ជនស្សេវ ទូរតោ បដិទិស្សតិ ។
ទុវិជា ជាតា ឧរជា អវណ្តា សាធុបច្ចុទា
បយោធរា អប្បតីតា អឌ្ឍលាពុសមា ថនា ។
ទីឃា កម្ពុតលាភាសា គីវា ឯណេយ្យកា យថា
បណ្ឌរាវរណា វគ្គុ ចតុត្ថមនសន្និភា ។
ឧទ្ធគ្គា ច អធគ្គា ច ទុមគ្គបរិមជ្ជិតា
ទុវិជា នេលសម្ភូតា ទន្តា តវ សុទស្សនា ។
អបណ្ឌរា លោហិតន្តា ជិញ្ជុកផលសន្និភា
អាយតា ច វិសាលា ច នេត្តា តវ សុទស្សនា ។
នាតិទីឃា សុសមដ្ឋា កនកព្យា សមោចិតា
ឧត្តមង្គរុហា តុយ្ហំ កេសា ចន្ទនគន្ធិកា ។
យាវតា កសិគោរក្ខា វាណិជានញ្ច យា គតិ
ឥសីនញ្ច បរក្កន្តំ សញ្ញតានំ តបស្សិនំ
ន តេ សមសមំ បស្សេ អស្មឹ បឋវិមណ្ឌលេ

ភ្នៅទាំងឡាយរបស់នាងវៀវជាលំដាប់ ប្រៀបស្មើដោយប្រមោយដំរី ត្រគាករបស់នាងសាយ ដូចជាផែននៃមាស ។ ផ្ចិតរបស់នាងស្និទ្ធល្អពេញ ដូចបណ្ដូលផ្កាឧប្បល ប្រាកដអំពីចម្ងាយដូចជាផ្កាអញ្ជ័នដ៏ខៀវ ។ ដោះទាំងពីរកើតឰដ៏ទ្រូង ជាដោះមិនមានទង លៀនចេញល្អ ទ្រទ្រង់នូវទឹកដោះ មិនធ្លាក់យារ (ដោះក្បំ) ប្រាកដស្មើដោយផ្លែឃ្លោកពាក់កណ្ដាល ។ ក (របស់នាង) ប្រហែលជម្បារមាស វែងដូចកទ្រាយ បបូរមាត់ល្អ ដូចជាចិត្តជាគម្រប់ ៤ គឺអណ្ដាត ។ ធ្មេញទាំងឡាយ របស់នាង មិនមានទោស ជាធ្មេញដុះស្មើទាំងពីរខាង ទាំងខាងលើ ទាំងខាងក្រោម ដែលជម្រះហើយដោយឈើស្ទន់ ជាធ្មេញគួររមិលមើលក្រៃពេក ។ ភ្នែកទាំងឡាយរបស់នាងដ៏ខ្មៅ មានចុងក្រហម ប្រហែលដោយផ្លែទំពាំងបាយជូរ ដ៏វែងទូលាយ ជាភ្នែកគួររមិលមើលក្រៃពេក ។ សក់ទាំងឡាយរបស់នាង ដែលដុះលើក្បាលមិនវែងពេក ជាសក់រលើប ដែលសិតដោយក្រាសមាស ក្រអូបសាយដោយក្លិននៃខ្លឹមចន្ទន៍ ។ ការភ្ជួររាស់និងការរក្សាគោ (នៃជនទាំងឡាយណា)ក្ដី គតិណានៃពាណិជទាំងឡាយក្ដី សេចក្ដីព្យាយាម(ណា)នៃឥសីទាំង-ឡាយអ្នកសង្រួម អ្នកមានតបៈក្ដី កាលប្រព្រឹត្តទៅ អាត្មាមិនឃើញនូវជនទាំងនោះ លើមណ្ឌលនៃផែនដីនេះ ឲ្យសមស្មើ (នឹងនាង)

២៤៧

ចត្តាលីសនិបាតេ តតិយំ អលម្ពុសាជាតកំ

កោ វា ត្វំ កស្ស វា បុត្តោ កថំ ជានេមុ តំ មយំ ។

[៦១៥] ន បញ្ចកាលោ ភទ្ទន្តេ កស្សបេវំ កតេ សតិ

ឯហិ សម្ម រមិស្សាម ឧភោ អស្មាកមស្សមេ

ឯហិ តំ ឧបគុយ្ហិស្សំ រតីនំ កុសលោ ភវ ។

[៦១៦] ឥទំ វត្វាន បក្កាមិ អច្ឆរា កាមវណ្ណិនី

មិស្សា មិស្សេតុមិច្ឆន្តី ឥសិសិង្គំ អលម្ពុសា ។

[៦១៧] សោ ច វេគេន និក្ខម្ម ឆេត្វា ទន្ធបរក្កមំ

តមុត្តមាសុ វេណីសុ អជ្ឈប្បត្តោ បរាមសិ ។

តមុទាវត្ត កល្យាណី បលិស្សជ្ជិ សុសោភនី

ចវិ តម្ហា ព្រហ្មចរិយា យថា តំ អថ តោសិតា ។

មនសា អគមា ឥន្ទំ វសន្តំ នន្ទនេ វនេ

តស្សា សង្កប្បមញ្ញាយ មឃវា ទេវកុញ្ជរោ

អ្នកជាអ្វី ជាកូននៃអ្នកណា យើងនឹងដឹងនូវអ្នកដូចម្តេចបាន ។

[៦១៥] (នាងអលម្ពុសា...)បពិត្រកស្សបដ៏ចម្រើន កាលបើចិត្តរបស់លោកប្រព្រឹត្តទៅហើយយ៉ាងនេះ កាលនេះមិនមែនជាកាលនៃប្រស្នាទេនៃសម្លាញ់ លោកចូរមក យើងទាំងពីរនាក់នឹងត្រេកត្រអាលក្នុងអាស្រមរបស់យើង លោកចូរមក ខ្ញុំនឹងឱបលោក ចូរលោកជាអ្នកឈ្លាសក្នុងសេចក្តីត្រេកអរ ។

[៦១៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ស្រីអប្សរឈ្មោះអលម្ពុសា មានវណ្ណៈគួរប្រាថ្នា ជាស្រីធ្វើបុរសឲ្យប្រទ្បូកប្រទ្បំ កាលប្រាថ្នានឹងញុំាងឥសីសិង្គៈឲ្យប្រទ្បូកប្រទ្បំ (ដោយកិលេស) លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏ចៀសចេញទៅ ។

[៦១៧] ឯឥសីសិង្គៈនោះ ក៏ផ្តាច់បង់នូវសេចក្តីខ្ជះខ្ជែងដ៏យឺត ហើយស្ទុះទៅ ដោយប្រញាប់ប្រញាល់ ដល់ហើយ ក៏ស្ទាបអង្អែលនាងអលម្ពុសានោះ ឰដ៏ផ្នួងសក់ដ៏ឧត្តម ។ នាងកល្យាណី មានលម្អដ៏ល្អ ងាកមកឱបរឹតតាបសនោះដែរ តាបសនោះ ឃ្លាតចាកព្រហ្មចារ្យនោះ ព្រោះលោកត្រេកត្រអាលចំពោះនាង ក្នុងកាលនោះ (ដូចបំណង ដែលសក្កទេវរាជប្រាថ្នាហើយនោះ) ។ នាងក៏នឹក ដល់ព្រះឥន្ទ្រ ដែលកំពុងប្រថាប់នៅ ក្នុងនន្ទនវ័ន ឯមឃវាទេវកុញ្ជរ ក៏ជ្រាប នូវសេចក្តីត្រិះរិះ របស់នាងហើយ

បល្លង្កំ ចាហិនិ ទិព្វំ សោវណ្ណំ សោបាហនំ ។
សឧរច្ឆទបញ្ញាសំ[(១)] សហស្សបដិយត្ថតំ
តមេនំ តត្ថ ធារេសិ ឧរេ កត្វាន សោភនា ។
យថា ឯកមុហុត្តំវ តីណិ វស្សានិ ធារយិ
វិមនោ តីហិ វស្សេហិ បពជ្ជិត្វាន ព្រាហ្មណោ ។
អច្ចសាសិ ហរីតរុក្ខេ សមន្តា អគ្គិយាយនំ
នវបត្តវនំ ផុល្លំ កោកិលគណឃោសិតំ ។
សមន្តា បវិលោកេត្វា រុទំ អស្សូនិ វត្តយិ
ន ជុហេ ន ជបេ មន្តេ អគ្គិហុត្តំ បហាបិតំ ។
កោ នុ មេ ចារិចរិយាយ បុព្វេ ចិត្តំ បលោភយិ
អរញ្ញេ មេ វិហរតោ យោ មេ តេជាហសម្ភុតំ
នានារត្នបរិបូរំ នាវំ គណ្ហិ អណ្ណវេ ។
[៦១៨] អហន្តេ ចារិចរិយាយ ទេវរាជេន បេសិតា
អវធិ ចិត្តំ ចិត្តេន បមាទា ត្វំ ន ពុជ្ឈសិ ។

---

១ ឱ. ម. សឧត្តរច្ឆទបញ្ញាសំ ។

ទ្រង់បញ្ជូនបល្ល័ង្កមាស មានទាំងបរិវារ មានទាំងសំពត់សម្រាប់គ្រប បិទទ្រូង ៥០ មានទាំងកម្រាល ១០០ ដ៏ឆាប់ នាងល្អ ក៏ផ្តេកនូវតាបសនោះលើទ្រូង លើបល្ល័ង្កទិព្វនោះ ។ នាងអលម្ពុសា ផ្តេកតាបសនោះទុកអស់ ៣ ឆ្នាំ ហាក់ដូចជាមួយរំពេច ព្រាហ្មណ៍(ដេកលើទ្រូងនាងអលម្ពុសា) អស់ ៣ ឆ្នាំ ក៏បាត់សន្ធប់ភ្ញាក់ឡើងវិញ ។ បានឃើញពួកឈើមានស្លឹកខៀវ (ដុះព័ទ្ធ) រោងភ្លើងជុំវិញ និងព្រៃដ៏ដេរដាស ដោយស្លឹកថ្មីៗ មានផ្ការីក ដ៏គឹកកង ដោយពួកតាវៅ ។ តាបសក្រឡេកមើលឃើញច្បាស់ជុំវិញហើយ ក៏យំសម្រក់ទឹកភ្នែកថា អាត្មាអញមិនបូជាភ្លើង មិនរាយមន្ត ការបូជាភ្លើងក៏សាបសូន្យអស់ ។ បុគ្គលណាហ្ន៎ លួងលោមចិត្តរបស់អាត្មាអញដោយការផ្គាប់ក្នុងកាលមុន កាលអាត្មាអញនៅក្នុងព្រៃ បុគ្គលណាញុំាងឈានគុណ ដែលកើតព្រមដោយតេជានុភាពរបស់អាត្មាអញឲ្យវិនាស ដូចជាបុគ្គលញុំាងទូកដ៏ពេញដោយកែវផ្សេងៗ ឲ្យវិនាសក្នុងសមុទ្រ បុគ្គលនោះឈ្មោះអ្វីហ្ន៎ ។

[៦១៨] (នាងអលម្ពុសា...) ខ្ញុំដែលទេវរាជត្រាស់ប្រើមក ដើម្បីផ្គាប់លោក បានសម្លាប់ចិត្ត(របស់លោក)ដោយចិត្ត (របស់ខ្ញុំ) លោកមិនជ្រាប ព្រោះតែសេចក្តីធ្វេសប្រហែស ។

២៤៩

ចត្តាលីសនិបាតេ តតិយំ អលម្ពុសាជាតកំ

[៦១៩] ឥមានិ កិរ មំ តាតោ កស្សបោ អនុសាសតិ
កមលាសរិសិត្ថិយោ តាយោ ពុជ្ឈេសិ មាណវ ។
ឧរេ គណ្ឌាយោ ពុជ្ឈេសិ តាយោ ពុជ្ឈេសិ មាណវ
ឥច្ចានុសាសិមំ តាតោ យថា មំ អនុកម្បកោ ។
តស្សាហំ វចនំ នាកំ បិតុ ពុទ្ធស្ស សាសនំ
អរញ្ញេ និម្មនុស្សម្ហិ ស្វជ្ជ ឈាយាមិ ឯកកោ ។
សោហំ តថា ករិស្សាមិ ធិរត្ថុ ជីវិតេន មេ
បុន វា តាទិសោ ហេស្សំ មរណំ មេ ភវិស្សតិ ។
[៦២០] តស្ស តេជំ វីរិយញ្ច ធិតឹ ញត្វា អវដ្ឋិតំ
សិរសា អគ្គហី បាទេ ឥសិសិង្គំ អលម្ពុសា ។
មា មេ កុជ្ឈ មហាវីរ មា មេ កុជ្ឈ មហាឥសេ
មហា អត្ថោ មយា ចិណ្ណោ តិទសានំ យសស្សិនំ
តយា សង្កម្បិតំ អាសិ សព្វំ ទេវបុរំ តទា ។

ចត្តាលីសនិបាត អលម្ពុសាជាតក ទី ៣

[៦១៩] (តាបស...) បានស្តាប់មកថា កស្សប ជាបិតា បានប្រៀនប្រដៅនូវពាក្យទាំងនេះ ចំពោះអាត្មាអញថា នែមាណព ស្ត្រីទាំងឡាយប្រាកដស្មើ ដោយផ្កានារីផល អ្នកគប្បីស្គាល់នូវស្ត្រីទាំងឡាយនោះចុះ ។ នែមាណព អ្នកគប្បីស្គាល់នូវស្ត្រីទាំងឡាយដែលមានបូសពីរឭដ៏ទ្រូង អ្នកគប្បីស្គាល់ថាស្ត្រីទាំងឡាយនោះ បិតាទំនុកបម្រុងអាត្មាអញ យ៉ាងណា ក៏ប្រៀនប្រដៅអាត្មាអញ យ៉ាងនោះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ តែអាត្មាអញមិនបានធ្វើតាមពាក្យប្រដៅរបស់បិតាជាអ្នកចម្រើនដោយគុណសម្បត្តិនោះឡើយ ថ្ងៃនេះអាត្មាអញតែម្នាក់ឯង សញ្ជប់សញ្ជឹងក្នុងព្រៃ ដែលមិនមានមនុស្ស ។ ថ្វីយ ជីវិតរបស់អញ គួរតិះដៀល អញនឹងធ្វើយ៉ាងនោះវិញ តែបើអញជាបុគ្គលមានឈានប្រាកដដូច្នោះទៀត សេចក្តីស្លាប់ នឹងមានដល់អញ ។

[៦២០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) នាងអលម្ពុសា លុះដឹងនូវតេជះ នូវសេចក្តីព្យាយាម និងប្រាជ្ញាដ៏ខ្ជាប់ខ្ជួន របស់ឥសីសិង្គៈនោះហើយ ក៏ឱនក្បាល ទៀបជើងឥសីសិង្គៈពោលថា បពិត្រលោក អ្នកមានព្យាយាមធំ សូមលោកកុំខ្ញាល់នឹងខ្ញុំ ។ បពិត្រមហាឥសី សូមលោកកុំខ្ញាល់នឹងខ្ញុំ ដ្បិតប្រយោជន៍ដ៏ធំខ្ញុំបានប្រព្រឹត្តហើយ ដើម្បីទេវតាទាំងឡាយ ជាន់តាវត្តិង្ស ជាអ្នកមានយស ឯទេវបុរីទាំងមូលលោកបានឲ្យកម្រើកញាប់ញ័រហើយ ក្នុងកាលនោះ ។

[៦២១]តាវត្តឹសា ច យេ ទេវា តិទសានញ្ច វាសវោ
ត្វញ្ច ភទ្ទេ សុខី ហោហិ គច្ឆ កញ្ញេ យថាសុខំ ។
[៦២២] តស្ស ចាទេ គហេត្វាន កត្វា ច នំ បទក្ខិណំ
អញ្ជលឹ បគ្គហេត្វាន តម្ហា ឋានា អបក្កមិ ។
យោ តស្សា អាសិបល្លង្កោ សោវណ្ណោ សោបវាហនោ
សឧត្តរច្ឆទបញ្ញាសោ សហស្សបដិយត្ថតោ
តមេវ បល្លង្កមារុយ្ហ អគា ទេវាន សន្តិកេ ។
តមោក្កមិវ អាយន្តឹ ជលន្តឹ វិជ្ជុតំ យថា
បតីតោ សុមនោ វិត្តោ ទេវិន្ទោ អទទា វរំ ។
[៦២៣]វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្វភូតានមិស្សរ
ន ឥសិបលោភិកា គច្ឆេ ឯតំ សក្ក វរំ វរេតិ ។

អលម្ពុសាជាតកំ តតិយំ ។

[៦២១] (ឥសីសិង្គៈ...) ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន ទេវតាទាំងឡាយក្នុងជាន់តាវត្តិង្សក្តី ព្រះវាសវៈ (ជាឥស្សរៈ) របស់ទេវតាទាំងឡាយជាន់តាវត្តិង្សក្តី ខ្លួននាងក្តី ចូរមានសេចក្តីសុខចុះ ម្នាលនាងកញ្ញា នាងចូរទៅតាមសប្បាយចុះ ។

[៦២២] នាងអលម្ពុសា ឱនក្បាលទៀបជើងនៃតាបស រួចធ្វើប្រទក្សិណតាបសនោះ ប្រណម្យអញ្ជលីហើយចៀសចេញទៅចាកទីនោះ ។ បល្ល័ង្កមាសណាដែលមានទាំងបរិវារមានទាំងសំពត់សម្រាប់គ្របបិទទ្រូង៥០ មានទាំងកម្រាល ១,០០០របស់នាង នាងក៏ឡើងកាន់បល្ល័ង្កមាសនោះហើយទៅក្នុងសម្នាក់នៃទេវតាទាំងឡាយ ។ សក្កទេវិន្ទ្រទ្រង់មានបីតិសោមនស្សរីករាយព្រះទ័យ ចំពោះនាងអលម្ពុសានោះដែលមកដូចកោះ រុងរឿងដូចផ្លេកបន្ទោរ ហើយប្រទានពរ ។

[៦២៣] (នាងអលម្ពុសា...) បពិត្រសក្កទេវរាជ ជាឥស្សរៈជាងភូតទាំងពួង បើព្រះអង្គប្រទានពរដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ខ្ញុំម្ចាស់សូមកុំបានទៅប្រលោមលួងលោមឥសីទៀត បពិត្រសក្កទេវរាជ ខ្ញុំម្ចាស់សូមពរនេះ ។

ចប់ អលម្ពុសាជាតក ទី ៣ ។

២៨១

សង្ខបាលជាតកំ

[៦២៤] អរិយាវកាសោសិ[១] បសន្នេនេត្តោ
មញ្ញេ ភវំ បព្វជិតោ កុលម្ហា
កថំ នុ វិត្តានិ បហាយ ភោគេ
បព្វជិ និក្ខម្ម ឃរា សបញ្ញោ ។

[៦២៥] សយំ វិមានំ នរទេវ ទិស្វា
មហានុភាវស្ស មហោរគស្ស
ទិស្វាន បុញ្ញាន មហាវិបាកំ
សទ្ធាយហំ បព្វជិតោម្ហិ រាជ ។

[៦២៦] ន កាមកាមា ន ភយា ន ទោសា
វាចំ មុសា បព្វជិតា ភណន្តិ
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ
សុត្វា មេ ជាយិហិតិប្បសាទោ ។

[៦២៧] វាណិជ្ជ រដ្ឋាធិប គច្ឆមានោ
បថេ អទ្ទសាសិម្ហិ ភោជបុត្តេ

១ ម. សរីរាវកាសោសិ ។

សង្ខបាលជាតក

[៦២៤] (*ព្រះបាទពារាណសីត្រាស់សួរថា*) *លោកជាអ្នកមានឱកាសនៃសរីរៈដ៏ប្រសើរ មានព្រះនេត្រថ្លា ខ្ញុំសម្គាល់ថា លោកដ៏ចម្រើន ជាអ្នកចេញចាកត្រកូលហើយបួស ចុះលោកអ្នកមានប្រាជ្ញា លះបង់នូវទ្រព្យនិងភោគៈទាំងឡាយ ចេញចាកផ្ទះហើយបួស តើដោយហេតុដូចម្តេច ។*

[៦២៥] (*អាឡារតាបស ថ្វាយព្រះពរថា*) *បពិត្រព្រះរាជា ជានរទេព អាត្មាភាពជាអ្នកបួសដោយសទ្ធា ព្រោះបានឃើញវិមានរបស់ពស់ធំ* (*នាគ*) *ដែលមានអានុភាពច្រើន ដោយខ្លួនឯងផង ព្រោះបានឃើញផលដ៏ធំ នៃបុណ្យទាំងឡាយផង ។*

[៦២៦] (*ព្រះរាជា...*)*បព្វជិតទាំងឡាយមិនពោលនូវវាចាកុហក ព្រោះប្រាថ្នាកាម ព្រោះខ្លាច ព្រោះទោសៈទេ ខ្ញុំសួរហើយសូមលោកប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះ សេចក្តីជ្រះថ្លានឹងកើតដល់ខ្ញុំ ព្រោះស្តាប់ ។*

[៦២៧] (*អាឡារតាបស...*) *បពិត្រព្រះអង្គជាធំក្នុងដែន អាត្មាភាពកាលទៅ* (*ជាគ្រហស្ថ*) *កំពុងដើរទៅដោយបំណងថា* (*អញនឹងធ្វើ*) *នូវជំនួញ ក៏បានឃើញនូវពួកភោជបុត្រ*[១] *ក្នុងផ្លូវ*

---

១ ពួកកូនព្រានព្រៃទេ តែហៅថា ភោជបុត្រ ប្រែថាកូនមេស្រុក គឺហៅដោយសេចក្តីស្រឡាញ់រាប់អាន ។ អដ្ឋកថា ។

បវឌ្ឍកាយំ ឧរគំ មហន្តំ
អាទាយ គច្ឆន្តេ បមោទមានេ ។
សោហំ សមាគម្ម ជនិន្ទ តេហិ
បហដ្ឋលោមោ(១) អវចម្ហិ ភីតោ
កុហឹ អយំ នីយតិ ភីមកាយោ
ជាតេន កឹ កាហថ ភោជបុត្តា ។
ជាតោ អយំ នីយតិ ភោជនត្ថំ
បវឌ្ឍកាយោ ឧរគោ មហន្តោ
សាទុញ្ច ថូលញ្ច មុទុញ្ច មំសំ
ន ត្វំ រសញ្ញាសិ វិទេហបុត្ត ។
ឥតោ មយំ គន្ត្វា សកំ និកេតំ
អាទាយ សត្ថានិ វិកោបយិត្វា
មំសានិ ភក្ខាម បមោទមានា
មយំ ហិ វោ សត្តវោ បន្នគានំ ។
សចេ អយំ នីយតិ ភោជនត្ថំ
បវឌ្ឍកាយោ ឧរគោ មហន្តោ
ទទាមិ វោ ពលិពទ្ទានិ សោឡស
នាគំ ឥមំ មុញ្ចថ ពន្ធនស្មា ។

១ ឱ. សំហដ្ឋលោមោ ។

សែងពស់ដ៏ធំ មានកាយធាត់ កំពុងសប្បាយរីករាយដើរ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន លុះអាត្មាភាពនោះ មកជួបនឹងពួកភោជបុត្រទាំងនោះហើយ ក៏ព្រឺរោមខ្លាច ហើយសួរថា ម្នាលពួកភោជបុត្រ នាគនេះមានកាយគួរខ្លាច តើអ្នកទាំងឡាយនាំទៅក្នុងទីណា អ្នកទាំងឡាយ នឹងយកនាគនេះទៅធ្វើអ្វី ។ (ពួកភោជបុត្រប្រាប់ថា) នាគដ៏ធំ ជាសត្វទៅដោយទ្រូង មានកាយដ៏ធាត់នេះ យើងយកទៅបរិភោគ (ព្រោះ) សាច់វាមានរសឆ្ងាញ់ផង ក្រាស់ផង ទន់ផង នៃកូនអ្នកស្រុកវិទេហៈ អ្នកមិនដឹងនូវរសទេឬ ។ ពួកយើងចេញអំពីទីនេះ ទៅកាន់លំនៅរបស់ខ្លួន ហើយយកកាំបិត ចិញ្ច្រាំសាច់ទាំងឡាយ ហើយបរិភោគរីករាយសប្បាយ ពីព្រោះថា ពួកយើងជាសត្រូវចំពោះនាគទាំងឡាយ ។

(អាត្មាភាព ពោលថា) ពស់ដ៏ធំនេះ ជាសត្វទៅដោយទ្រូងមានកាយដ៏ធាត់ ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយ យកនាគនេះទៅបរិភោគ យើងនឹងឲ្យគោបម្រើ ១៦ ដល់អ្នកទាំងឡាយជំនួសនាគ អ្នកទាំងឡាយចូរស្រាយនាគនេះអំពីចំណងចុះ ។

២៤៣

ចត្តាលីសនិបាតេ ចតុត្ថំ សង្ខបាលជាតកំ

អទ្ធា ហិ នោ ភក្ខោ អយំ មនាបោ
ពហុ ច នោ ឧរគា ភុត្តបុព្វា
ការោម តេ តំ វចនំ អឡារ
មិត្តញ្ច នោ ហោហិ វិទេហបុត្ត ។
តទស្សុ តេ ពន្ធនា មោចយឹសុ
យំ នត្ថុតោ បដិមោក្ខស្ស បាសេ
មុត្តោ ច សោ ពន្ធនា នាគរាជា
បក្កាមិ បាចីនមុខោ មុហុត្តំ ។
គន្ត្វាន បាចីនមុខោ មុហុត្តំ
បុណ្ណេហិ នេត្តេហិ បលោកយី មំ
តទស្សហំ បិដ្ឋិតោ អន្វគច្ឆឹ
ទសង្គុលី អញ្ជលឹ បគ្គហេត្វា ។
គច្ឆេវ ខោ ត្វំ តរមានរូបោ
មា តំ អមិត្តា បុនរគ្គហេសុំ
ទុក្ខោ ហិ លុទ្ទេហិ បុនា សមាគមោ
អទស្សនំ ភោជបុត្តាន គច្ឆ ។
អគមាសិ សោ រហទំ វិប្បសន្នំ
នីលោភាសំ រមណីយំ សុតិត្ថំ

(ពួកភោជបុត្រ ពោលថា...) ពស់នេះជាអាហារជាទីពេញចិត្តរបស់ពួកយើងណាស់ តែពស់ជាច្រើន ពួកយើងធ្លាប់បរិភោគហើយ បពិត្រអាឡារៈ ពួកយើងនឹងធ្វើតាមពាក្យរបស់អ្នកនោះ នៃកូនអ្នកស្រុកវិទេហៈ អ្នកចូរជាមិត្ររបស់យើងទាំងឡាយ ។

ពួកភោជបុត្រទាំងនោះ ក៏ស្រាយនាគរាជនោះអំពីចំណង (ដែលគេដោតចូល) ទៅតាមច្រមុះ ហើយបញ្ចូលទៅក្នុងអន្ទាក់ ឯនាគរាជនោះ លុះរួចអំពីចំណងហើយ ក៏មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់បាចីនទិស ចៀសចេញទៅមួយរំពេច ។ នាគរាជនោះ មានមុខឆ្ពោះទៅកាន់បាចីនទិស លូនទៅមួយរំពេច មានភ្នែកពេញដោយទឹកភ្នែក ហើយសម្លឹងមើលអាឡារភាព កាលនោះ អាឡារភាព បានដើរទៅតាមក្រោយនៃនាគនោះ ហើយផ្តងម្រាមទាំង ១០ (ពោលថា) អ្នកចូរប្រញាប់ទៅចុះ កុំឲ្យពួកសត្រូវចាប់អ្នកទៀត ព្រោះថា ការចួបប្រទះ ដោយព្រានទាំងឡាយ ម្តងទៀត រមែងនាំមក នូវសេចក្តីទុក្ខ អ្នកចូរទៅកាន់ទី ដែលពួកភោជបុត្រមិនឃើញ ។ នាគរាជនោះ បានទៅកាន់អន្លង់ទឹកដ៏ថ្លា មានពណ៌ខៀវ មានកំពង់ល្អ គួររីករាយ

សមោធតំ ជម្ពុហិ វេធិសាហិ[១]
ចាវេក្ខិ និត្តិណ្ណភយោ បតីតោ ។
សោ តំ បវិស្ស ន ចិរស្ស ជាតោ
ធិព្វេន មេ ចាតុរហុ ជនិន្ទ
ឧបដ្ឋហី មំ បិតរំវ បុត្តោ
ហានយង្គមំ កណ្ហាសុខំ ភណាន្តោ ។
ត្វំ មេសិ មាតា ច បិតា អគារ
អព្ភន្តរោ ចាណានទោ សហាយោ
សកាញ្ច ឥទ្ធឹ បដិលាភកោស្មិ
អគារ បស្ស មេ និវេសនានិ
បហូតភក្ខំ ពហុអន្នបានំ
មសក្កសារំ វិយ វាសវស្ស ។
[៦២៨] តំ ភូមិភាគេហិ ឧបេតរូបំ
អសក្ខរា ចេវ មុទូ សុភា ច
នីចាតិណា អប្បរជា ច ភូមិ
បាសាទិកា យត្ថ ជហន្តិ សោកំ ។
អនាវកុលា វេឡុរិយូបនីលា
ចតុទ្ទិសំ អម្ពវនំ សុរម្មំ

១ ឱ. វេតសាហិ ។

ដ៏ទន់ទោរដោយជម្ពូព្រឹក្ស និងវេទិសាព្រឹក្ស ជាសត្វមិនមានភ័យ មានតែការរីករាយ ក៏ចូលទៅ(កាន់នាគពិភព) ។ បពិត្រព្រះជនិន្ទ្រ នាគនោះ លុះចូលទៅកាន់ភពនាគនោះហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏វិលមកប្រាកដ (ខាងមុខ) នៃអាត្មាភាព ដោយបរិវារជាទិព្វ ហើយបម្រើអាត្មាភាព ហាក់ដូចកូនបម្រើបិតា បានពោលនូវពាក្យត្រូវចិត្តស្រួលត្រចៀកថា បពិត្រអាឡារៈ លោកទុកដូចមាតានិងបិតារបស់ខ្ញុំ លោកប្រាកដស្មើដោយសាច់ខាងក្នុងគឺដួងហឫទ័យ ជាអ្នកឲ្យនូវជីវិត ជាសម្លាញ់ម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំត្រឡប់បាននូវឫទ្ធិរបស់ខ្លួន បពិត្រអាឡារៈ សូមលោក មើលនិវេសនដ្ឋានរបស់ខ្ញុំ ភពនាគមានចំណីច្រើន មានបាយទឹកដ៏ច្រើន ដូចមសក្កសារ គឺទេពនគររបស់វាសវទេវរាជដូច្នោះ ។

[៦២៨] ភពនាគនោះ ប្រកបដោយភូមិភាគ ជាភូមិមិនមានក្រួសទន់ល្អ មានស្មៅដ៏ទាប មិនមានធូលី ជាទីនាំមកនូវសេចក្តីជ្រះថ្លា ជាទីលះបង់នូវសេចក្តីសោកបាន ។ (ក្នុងភពនាគនោះ មានស្រះបោក្ខរណី) មិនក្រហេងក្រហូង មានកែវពៃទូរ្យពណ៌ខៀវ មានសួនស្វាយ គួរជាទីរីករាយដោយប្រពៃ តាំងនៅក្នុងទិសទាំង ៤ (នៃស្រះបោក្ខរណី)

ចត្តាលីសនិបាតេ ចតុត្ថំ សង្ខបាលជាតកំ

បណ្ណា ច បេសី ច ផលា សុផុល្លា
និច្ចោតុកា ធារយន្តិ ផលានិ ។
[៦២៩] តេសំ វនានំ នរទេវ មជ្ឈេ
និវេសនំ ភស្សរសន្និកាសំ
រជតគ្គឡំ សោវណ្ណមយំ ឧឡារំ
ឱភាសតិ វិជ្ជុរិវន្តលិក្ខេ ។
មណិមយា សោវណ្ណមយា ឧឡារា
អនេកចិត្តា សសត្តំ សុនិម្មិតា
បរិបូរា កញ្ញាហិ អលង្កតាហិ
សុវណ្ណកាយូរធរាហិ រាជ ។
សោ សង្ខចាលោ តរមានរូបោ
ចាសាទមារុយ្ហ អនោមវណ្ណោ
សហស្សថម្ភំ អតុលានុភាវំ
យត្ថស្ស ភរិយា មហេសី អហោសិ ។
ឯកា ច នារី តរមានរូបា
អាទាយ វេឡុរិយមយំ មហគ្ឃំ
សុភំ មណឹ ជាតិមន្តូបបន្នំ
អចោជិតា អាសនមព្ភិហាសិ ។

ដើមស្វាយទាំងឡាយ ក្នុងអម្ពវ័ននោះ មានផ្លែទុំក៏មាន ផ្លែស្រគាលក៏មាន ផ្លែខ្ចីក៏មាន ក្តឹបក៏មាន ជាឈើមានផ្លែសព្វៗ រដូវ ។

[៦២៩] បពិត្រព្រះនរទេព លំនៅជាវិការៈនៃមាស មានសន្ទះទ្វារជាវិការៈនៃប្រាក់ មានរស្មីផ្លេកៗ រុងរឿងក្រៃលែង ក្នុងកណ្តាលនៃព្រៃឈើទាំងឡាយនោះ ដូចជាផ្លេកបន្ទោរ ឰដ៏អាកាស ។ បពិត្រព្រះរាជា (ក្នុងប្រាសាទនោះមានផ្ទះកំពូលនិងល្វែង) ជាវិការៈនៃកែវមណី ទាំងជាវិការៈនៃមាសរុងរឿង ដ៏វិចិត្រជាអនេក ដែលនិម្មិតល្អហើយរៀយៗ ពេញដោយពួកនាងកញ្ញា ដ៏ទ្រទ្រង់ដោយគ្រឿងប្រដាប់មាស ។ សង្ខបាលនាគរាជនោះ មានសម្បុរមិនថោកទាប (បានចាប់ដៃអាត្មាភាព) មានសភាពរួសរាន់ ឡើងកាន់ប្រាសាទដែលមានសសរមួយពាន់ មានអានុភាពថ្លឹងមិនបាន ដែលជាទីនៅនៃភរិយា ជាមហេសី របស់សង្ខបាលនាគរាជនោះ ។ នាងនារីម្នាក់ មានសភាពរួសរាន់ កាន់យកនូវកែវមណីដ៏ស្អាត ប្រកបដោយកែវមណីដទៃ មានជាតិសុទ្ធ ជាស្រ្តី ដែលនាគរាជនោះមិនបាច់តឿន ក៏ក្រាលនូវអាសនៈ ជាវិការៈនៃកែវពៃទូរ្យ មានតម្លៃច្រើន ។

តតោ មំ ហត្ថោ ឧរគោ គហេត្វា
និសីទយី បាមុខអាសនស្មឹ
ឥទមាសនំ អត្រ ភវំ និសីទតុ
ភវញ្ហិ មេ អញ្ញតរោ គរូនំ វា
អញ្ញា ច នារី តរមានរូបា
អាទាយ វារឹ ឧបសង្កមិត្វា
បាទានិ បក្ខាលយិ មេ ជនិន្ទ
ភរិយាវ ភត្តុ បតិនោ បិយស្ស ។
អបរា ច នារី តរមានរូបា
បគ្គយ្ហ សោវណ្ណមយាយ បាតិយា
អនេកសូបំ វិវិធំ វិយញ្ជនំ
ឧបនាមយី ភត្ត មនុញ្ញរូបំ ។
តុរិយេហិ មំ ភារត ភុត្តវន្តំ
ឧបដ្ឋហុំ ភត្តុ មនោ វិទិត្វា
តតុត្តរឹ មំ និបតី មហន្តំ
ទិព្វេហិ កាមេហិ អនប្បកេហិ ។
[៦៣០] ភរិយា មមេតា តិសតា អឡារ
សព្វត្តមជ្ឈា បទុមុត្តរាភា

លំដាប់នោះ នាគរាជចាប់ដៃអាត្មាភាពឲ្យអង្គុយលើអាសនៈជាប្រមុខ (ពោលថា)នេះ អាសនៈ សូមលោកដ៏ចម្រើនអង្គុយលើអាសនៈនេះ ព្រោះថា បណ្តាបុគ្គលដែលគួរគោរពទាំងឡាយ លោកដ៏ចម្រើន ទុកជាបុគ្គលគួរគោរពមួយរបស់ខ្ញុំ ។ បពិត្រព្រះជនិន្ទ្រ នាងនារីដទៃមានសភាពរហ័សរហួន នាំទឹកចូលមកលាងជើងអាត្មាភាព ដូចជាប្រពន្ធ លាងជើងភស្តាជាទីស្រឡាញ់ ។ មាននាងនារីម្នាក់ទៀត មានសភាពរូសរាន់ បានលើកនូវបាយ មានសម្លដ៏ច្រើន និងម្ហូបគ្រៀមផ្សេងៗ ដោយភាជន៍ ជាវិការៈនៃមាស ហើយបង្អោនចូលមកជិត ។ បពិត្រព្រះភារតៈ នាងនារីទាំងឡាយ បានដឹងនូវចិត្តនៃព្រះភស្តា (របស់ខ្លួន) ហើយបម្រើអាត្មាភាពដែលជាអ្នកបរិភោគរួចហើយ ដោយតូរ្យតន្ត្រីទាំងឡាយ នាគរាជនោះប្រណិប័តន៍អាត្មាភាព ដោយកាមគុណជាទិព្វដ៏ឧឡារិកមានប្រមាណច្រើន ដ៏ក្រៃលែងជាងតូរ្យតន្ត្រីនោះ ។

[៦៣០] បពិត្រអាឡារៈ ភរិយាទាំងឡាយ របស់ខ្ញុំទុំះ ៣០០ នាក់ ភរិយាទាំងអស់ មានពាក់កណ្តាលខ្លួន (រៀវល្អ) មានរស្មី ដ៏ក្រៃលែង ហាក់ដូចជាពណ៌ នៃផ្កាឈូក

២៤៧

ចត្តាលីសនិបាតេ ចតុត្ថំ សង្ខបាលជាតកំ

អច្ឆរា ឯតាសុ តេ កាមការា
ទទាមិ តេ តា បរិចារយស្សុ ។
[៦៣១] សំវច្ឆរំ ទិព្វរសានុភុត្វា
តទាស្សុហំ ឧត្តរិ បច្ចភាសឹ
នាគស្សិទំ កិន្តិ កថញ្ច លទ្ធំ
កថជ្ឈគមាសិ វិមានសេដ្ឋំ ។
អធិច្ច លទ្ធំ បរិណាមជន្តេ
សយំ កតំ ឧទាហុ ទេវេហិ ទិន្នំ
បុច្ឆាមិ តំ នាគរាជេតមត្ថំ
កថជ្ឈគមាសិ វិមានសេដ្ឋំ ។
[៦៣២] នាធិច្ច លទ្ធំ ន បរិណាមជំ មេ
ន សយំ កតំ នាបិ ទេវេហិ ទិន្នំ
សកេហិ កម្មេហិ អបាបកេហិ
បុញ្ញេហិ មេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
[៦៣៣] កិន្តេ វតំ កឹ បន ព្រហ្មចរិយំ
កិស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ
អក្ខាហិ មេ នាគរាជេតមត្ថំ
កថំ នុ តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។

បពិត្រអាឡារៈ លោកចូរធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ចំពោះស្ត្រីទាំង នុ៎ះ ខ្ញុំនឹងឲ្យដល់លោក លោកចូរឲ្យស្ត្រីទាំងនោះបម្រើចុះ ។

[៦៣១] អាត្មាភាពបានទទួលដឹងរសនៃកាមគុណជាទិព្វ អស់មួយឆ្នាំ កាលនោះ អាត្មាភាពសួរតទៅទៀតថា ព្រះអង្គជានាគ បាន នូវសម្បត្តិនេះ ព្រោះធ្វើនូវកម្មអ្វី ព្រះអង្គបានវិមានដ៏ប្រសើរ ដោយប្រការដូចម្តេច ។ ព្រះអង្គបានដោយមិនមានហេតុ ឬកើតអំពីបុគ្គលណាមួយ បង្អោនមកថ្វាយព្រះអង្គ ព្រះអង្គ ធ្វើឯង ឬពួកទេវតាថ្វាយ បពិត្រនាគរាជ ខ្ញុំសួរសេចក្តីនេះ នឹងព្រះអង្គ ព្រះអង្គបានវិមានដ៏ប្រសើរ ដោយប្រការដូចម្តេច ។

[៦៣២] វិមាននេះ មិនមែនខ្ញុំបានដោយមិនមានហេតុទេ មិនមែន កើតអំពីបុគ្គលណា បង្អោនមកថ្វាយខ្ញុំទេ ខ្ញុំមិនមែនធ្វើ ដោយខ្លួនឯង ទាំងមិនមែនទេវតាឲ្យខ្ញុំទេ វិមាននេះ ខ្ញុំ បានដោយកម្មរបស់ខ្លួន ជាអំពើឥតបាបគឺជាបុណ្យ ។

[៦៣៣] វត្តរបស់ព្រះអង្គដូចម្តេច ព្រហ្មចារ្យតើដូចម្តេច នេះជា វិបាកនៃកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តល្អហើយដូចម្តេច បពិត្រនាគរាជ សូមព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់ខ្ញុំ វិមាននេះ តើព្រះអង្គបាន ហើយ ដោយប្រការដូចម្តេច ។

[៦៣៤] រាជា អហោសឹ មគធានមិស្សរោ
ទុយ្យោធនោ នាម មហានុភាវោ
សោ ឥត្តរំ ជីវិតំ សំវិទិត្វា
អសស្សតំ វិបរិណាមធម្មំ ។
អន្នញ្ច ចានញ្ច បសន្នចិត្តោ
សក្កច្ច ទានំ វិបុលំ អទាសឹ
ឱបានភូតំ មេ ឃរំ តទាសិ
សន្តប្បិតា សមណព្រាហ្មណា ច ។
មាលញ្ច គន្ធញ្ច វិលេបនញ្ច
បទីបយំ យានមុបស្សយញ្ច
អច្ឆាទនំ សេយ្យមថន្នចានំ
សក្កច្ច ទានានិ អទម្ហ តត្ថ ។
តំ មេ វតំ តំ បន ព្រហ្មចរិយំ
តស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ
តេនេវ មេ លទ្ធមិទំ វិមានំ
បហូតភក្ខំ ពហុអន្នបានំ ។
[៦៣៥] នច្ចេហិ គីតេហិ ចុបេតរូបំ
ចិរដ្ឋិតិកំ ន ច សស្សតាយំ

[៦៣៤] ខ្ញុំជាស្តេចឈ្មោះទុយ្យោធនៈ ជាធំក្នុងដែនមគធៈ មានអានុភាពធំ ខ្ញុំនោះបានដឹងច្បាស់នូវជីវិត ជារបស់ថោកទាបមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។ ខ្ញុំមានចិត្តជ្រះថ្លា បានឲ្យបាយនិងទឹកជាទានបរិបូណ៌ ដោយគោរព ក្នុងកាលនោះ ផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ជាទីប្រជុំរបស់សមណៈ(ព្រាហ្មណ៍) ដូចជាអណ្តូង ព្រោះថា សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ខ្ញុំបានឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ហើយ ។ ខ្ញុំបានឲ្យផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ប្រទីប យាន លំពត់សម្រាប់ស្លៀកដណ្តប់ ទីដេក និងបាយទឹក ជាទាន ដោយគោរព ក្នុងទីនោះ ។ អំពើនោះជាវត្តរបស់ខ្ញុំ អំពើនោះជាព្រហ្មចារ្យរបស់ខ្ញុំ នេះជាវិបាកនៃកម្មដែលប្រព្រឹត្តល្អហើយនោះ ព្រោះហេតុនោះឯង វិមាននេះ ទើបមានចំណីដ៏ច្រើន មានបាយនិងទឹកដ៏ច្រើន ដែលខ្ញុំបានហើយ ។

[៦៣៥] វិមាននេះ សម្បូរដោយការរាំ ទាំងសម្បូរដោយការច្រៀង តាំងនៅ អស់កាលយូរ តែមិនទៀងទាត់សោះទេ

២៤៩

ចត្តាលីសនិបាតេ ចតុត្ថំ សង្ខបាលជាតកំ

អប្បានុភាវា តំ មហានុភាវំ
តេជស្សិនំ ហន្តិ អតេជវណ្ណោ
កិមេវ ទាឋាវុធ កឹ បដិច្ច
ហត្ថត្តមាគច្ឆិ វនិព្វកានំ ។
ភយំ នុ តេ អន្វគតំ មហន្តំ
តេជោ នុ តេ នាន្វគតំ ទន្តមូលំ
កិមេវ ទាឋាវុធ កឹ បដិច្ច
កិលេសមាបជ្ជិ វនិព្វកានំ ។
[៦៣៦] ន មេ ភយំ អន្តគតំ មហន្តំ
តេជោ ន សក្កា មម តេហិ ហន្តុំ
សតញ្ច ធម្មានិ សុកិត្តិតានិ
សមុទ្ទវេលាវ ទុរច្ចយានិ ។
ចាតុទ្ទសឹ បញ្ចទសឹ អឡារ
ឧបោសថំ និច្ចមុបាវសាមិ
អថាគមុំ សោឡស ភោជបុត្តា
រជ្ជុំ គហេត្វាន ទឡ្ហញ្ច បាសំ ។
ភេត្វាន នាសំ អតិកស្ស រជ្ជុំ
នយឹសុ មំ សម្បរិគយ្ហ លុទ្ទា

ពួកអ្នកមានអានុភាពតិច មិនមានតេជះ រមែងបៀតបៀន ព្រះអង្គ ដែលមានអានុភាពច្រើន មានតេជះ បពិត្រព្រះអង្គ មានចង្កូមជាអាវុធ ព្រះអង្គមកលុះកណ្ដាប់ដៃ នៃពួកភោជ-បុត្រ តើព្រោះអាស្រ័យអ្វី ព្រោះហេតុអ្វី ។ តេជះរបស់ព្រះអង្គទៅតាមភ័យដ៏ធំឬ ឬពិសរបស់ព្រះអង្គទៅតាមគល់ធ្មេញ បពិត្រព្រះអង្គ មានចង្កូមជាអាវុធ ព្រះអង្គដល់នូវសេចក្ដីលំបាក (ក្នុងសម្នាក់) នៃពួកភោជបុត្រ តើព្រោះអាស្រ័យអ្វី ព្រោះហេតុអ្វី ។

[៦៣៦] តេជះរបស់ខ្ញុំមិនមែនទៅតាមភ័យដ៏ធំទេ តេជះគឺពិសរបស់ខ្ញុំ ពួកភោជបុត្រទាំងនោះ មិនអាចនឹងបៀតបៀនទេ ធម៌ទាំង-ឡាយពួកសប្បុរសសម្ដែងល្អហើយ ជាធម៌លះបង់បានដោយក្រ ដូចច្រាំងសមុទ្រ ។ បពិត្រអាឡារៈ ខ្ញុំរក្សាឧបោសថក្នុងថ្ងៃទី ១៤ និងថ្ងៃ ១៥ ជានិច្ច គ្រានោះ ពួកភោជបុត្រ ១៦ នាក់ កាន់ខ្សែនិងអន្ទាក់ដ៏មាំដើរមក ។ ព្រានទាំងឡាយទម្លាយ (សរីរៈ) យកខ្សែខ្ទុះច្រមុះ ហើយសែងនាំយកខ្ញុំទៅ

ឯតាទិសំ ឧត្តមហំ តិតិក្ខំ
ឧចោសថំ អប្បដិកោបយន្តោ ។
[៦៣៧] ឯកាយនេ តំ បថេ អទ្ទសំសុ
ពលេន វណ្ណេន ចុបេតរូបំ
សិរិយា បញ្ញាយ ច ភាវិតោសិ
កិមត្ថិយំ(១) ជាត តចោ ករោសិ
[៦៣៨] ន បុត្តហេតុ ន ធនស្ស ហេតុ
ន អាយុនោ ចាបិ អឡារ ហេតុ
មនុស្សយោនឹ អភិបត្ថយានោ
តស្មា បរក្កម្ម តចោ ករោមិ ។
[៦៣៩] ត្វំ លោហិតក្ខោ វិហតន្តរំសោ
អលង្កតោ កប្បិតកេសមស្សុ
សុរោសិតោ លោហិតចន្ទនេន
គន្ធព្វរាជាវ ទិសា បភាសសិ ។
ទេវិទ្ធិបត្តោសិ មហានុភាវោ
សព្វេហិ កាមេហិ សមង្គិភូតោ
បុច្ឆាមិ តំ នាគរាជេតមត្ថំ
សេយ្យោ ឥតោ កេន មនុស្សលោកោ ។

---

១ ម. កឹ បត្ថយំ ។

ខ្ញុំញុំាងឧបោសថ មិនឲ្យកម្រើក ខំអត់ទ្រាំ នូវសេចក្ដីទុក្ខទាំងនេះ ។

[៦៣៧] (ពួកភោជបុត្រទាំងនោះ) បានឃើញព្រះអង្គជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយកម្លាំងនិងសម្បុរ ក្នុងផ្លូវជាទីដើរទៅនៃបុគ្គលតែម្នាក់ ព្រះអង្គជាអ្នកចម្រើនដោយសិរីនិងបញ្ញា បពិត្រនាគរាជ ព្រះអង្គខំប្រឹងធ្វើតបៈ តើដើម្បីអ្វី ។

[៦៣៨] បពិត្រអាឡារៈ (ខ្ញុំធ្វើតបៈ) មិនមែនព្រោះហេតុកូន មិនមែនព្រោះហេតុទ្រព្យ មិនមែនព្រោះហេតុអាយុទេ ខ្ញុំប្រាថ្នាចំពោះ កំណើតនៃមនុស្ស ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញុំប្រឹងប្រែងធ្វើតបៈ ។

[៦៣៩] ព្រះអង្គមានចក្ខុក្រហម មានរស្មីព្រោងព្រាត មានខ្លួនប្រដាប់ហើយ មានសក់និងពុកមាត់កាត់កោរហើយ លាបហើយដោយខ្លឹមចន្ទន៍ក្រហម ហើយញុំាងទិសទាំងឡាយឲ្យភ្លឺច្បាស់ ដូចស្ដេចគន្ធព្វ ។ ព្រះអង្គដល់នូវឫទ្ធិដូចជាឫទ្ធិនៃទេវតា មានអានុភាពធំ ប្រកបដោយកាមទាំងពួង បពិត្រនាគរាជ ខ្ញុំសូមសួរនូវសេចក្ដីនុ៎ះ ចំពោះព្រះអង្គថា មនុស្ស-លោកប្រសើរជាងភពនាគនេះ តើដោយហេតុអ្វី ។

២៦១

ចត្តាលីសនិបាតេ ចតុត្ថំ សង្ខបាលជាតកំ

[៦៤០] អទ្ធា នាញ្ញត្រ មនុស្សលោកា
សុទ្ធី វ សំវិជ្ជតិ សំយមោ វា
អហញ្ច លទ្ធាន មនុស្សយោនឹ
កាហាមិ ជាតិមរណស្ស អន្តំ ។

[៦៤១] សំវច្ឆរោ មេ វសតោ តវន្តិកេ
អន្នេន បានេន ឧបដ្ឋិតោស្មិ
អាមន្តយិត្វាន បលេមិ នាគ
ចិរប្បវុដ្ឋោស្មិ អហំ ជនិន្ទ ។

[៦៤២] បុត្តា ច ទារា អនុជីវិនោ ច
និច្ចានុសិដ្ឋា ឧបតិដ្ឋតេ តំ
កច្ចិន្នុ តេ នាភិសំសិត្ថ កោចិ
បិយញ្ហិ មេ ទស្សនំ តុយ្ហ អទ្ធា ។

[៦៤៣] យថាបិ មាតុ ច បិតុ អគារេ
បុត្តោ បិយោ បដិវិហិតោ វសេយ្យ
តតោបិ មយ្ហំ ឥធេវ សេយ្យោ
ចិត្តញ្ហិ តេ នាគ មយិ បសន្នំ ។

[៦៨០] បពិត្រអាឡារៈ សេចក្តីបរិសុទ្ធក្តី ការសង្រួមក្តី វៀរចាកមនុស្សលោកហើយ រមែងមិនមានឡើយ ខ្ញុំបើបានកំណើតនៃមនុស្សហើយ នឹងធ្វើនូវទីបំផុតនៃជាតិនិងមរណៈ ។

[៦៨១] ខ្ញុំនៅក្នុងសម្នាក់នៃព្រះអង្គអស់មួយឆ្នាំហើយ ព្រះអង្គក៏បានទំនុកបម្រុងដោយបាយនឹងទឹក បពិត្រនាគរាជខ្ញុំសូមលាត្រឡប់ទៅវិញ បពិត្រព្រះជនិន្ទ ខ្ញុំឃ្លាត(ពីមនុស្សលោក) យូរហើយ ។

[៦៨២] កូនប្រពន្ធនិងពួកជនជាអ្នករស់នៅ ដោយសារខ្ញុំ ខ្ញុំបានប្រៀនប្រដៅជានិច្ច ឲ្យបម្រើលោក តើអ្នកណាមួយ មិនបានថែទាំលោកខ្វះឬទេ បពិត្រអាឡារៈ ព្រោះថាខ្ញុំមានការស្រឡាញ់ពេញចិត្តចំពោះការចួបប្រទះនូវលោក ។

[៦៨៣] បពិត្រនាគរាជ ដូចយ៉ាងកូនជាទីស្រឡាញ់ របស់មាតានិងបិតា ដែលមាតាបិតាបានថែរក្សា ហើយឲ្យនៅក្នុងផ្ទះ (ការនៅ) របស់ខ្ញុំក្នុងទីនេះ ប្រសើរជាងការនៅ របស់កូននោះទៅទៀត ព្រោះថា ចិត្តរបស់អ្នកជ្រះថ្លាចំពោះខ្ញុំ ។

[៦៤៤] មណិ មមំ វិជ្ជតិ លោហិតង្គោ
ធនាហរោ មណិរតនំ ឧឡារំ
អាទាយ ត្វំ គច្ឆ សកំ និកេតំ
លទ្ធា ធនន្តំ មណិមោស្សជស្សុ ។

[៦៤៥] ទិដ្ឋា មយា មានុសកាបិ កាមា
អសស្សតា វិបរិណាមធម្មា
អាទីនវំ កាមគុណេសុ ទិស្វា
សទ្ធាយហំ បព្វជិតោម្ហិ រាជ ។
ទុមប្ផលានេវ បតន្តិ មាណវា
ទហរា ច វុឌ្ឍា ច សរីរភេទា
ឯតំបិ ទិស្វា បព្វជិតោម្ហិ រាជ
អបណ្ណកំ សាមញ្ញមេវ សេយ្យោ ។

[៦៤៦] អទ្ធា ហវេ សេវិតព្វា សបញ្ញា
ពហុស្សុតា យេ ពហុឋានចិន្តិនោ
នាគញ្ច សុត្វាន តុវញ្ចឡារ
កាហាមិ បុញ្ញានិ អនប្បកានិ ។

[៦៤៤] កែវមណីរបស់ខ្ញុំមានពណ៌ក្រហម ជាគ្រឿងនាំមកនូវទ្រព្យ លោកចូរយក កែវមណីដ៏ថ្លៃថ្លា ទៅផ្ទះ របស់ខ្លួនចុះ លុះបានទ្រព្យហើយ ចូរទុកកែវមណីនោះ (ក្នុងពាងទឹក) ។

[៦៤៥] បពិត្រព្រះរាជា កាមគុណទាំងឡាយ សូម្បីជារបស់មនុស្ស អាត្មាភាពបានឃើញហើយ ថាជារបស់មិនទៀង មានសេចក្ដីប្រែប្រួលជាធម្មតា លុះអាត្មាភាពឃើញទោស ក្នុងកាមគុណទាំងឡាយ ទើបបួសដោយសទ្ធា ។ បពិត្រព្រះរាជា មនុស្សទាំងឡាយក្មេងក្ដី ចាស់ក្ដី កាលមានសរីរៈបែកធ្លាយហើយ រមែងធ្លាក់ចុះ ដូចជាផ្លែឈើទាំងឡាយ ដូច្នោះដែរ អាត្មាភាពឃើញហេតុនេះហើយ ទើបចេញបួស សាមញ្ញគុណគឺបព្វជ្ជា ជាធម៌ប្រតិបត្តិមិនខុស ជាធម៌ដ៏ប្រសើរ ។

[៦៤៦] (ព្រះរាជា...) ពួកជនណាមានប្រាជ្ញា ជាពហុស្សូត ជាអ្នកគិតនូវហេតុដ៏ច្រើន ពួកជននោះ បុគ្គលគប្បីសេពគប់ បពិត្រអាឡារតាបស ខ្ញុំនឹងធ្វើនូវបុណ្យដ៏ច្រើន ព្រោះបានស្ដាប់ (នូវពាក្យ) របស់នាគរាជផង របស់លោកផង ។

២៦៣

[៦៤៧] អទ្ធា ហវេ សេវិតព្វា សបញ្ញា
ពហុស្សុតា យេ ពហុឋានចិន្តិនោ
នាគញ្ច សុត្វាន មមញ្ច រាជ
ករោហិ បុញ្ញានិ អនប្បកានីតិ ។

សង្ខបាលជាតកំ ចតុត្ថំ ។

ចុល្លសុតសោមជាតកំ

[៦៤៨] អាមន្តយាមិ និគមំ មិត្តាមច្ចេ បារិសជ្ជេ ច
សិរស្មឹ បលិតំ ជាតំ បព្វជ្ជំ ទានិ រោចហំ ។

[៦៤៩] អភុំ មេ កថំ នុ ភណសិ
សល្លំ មេ ទេវ ឧរសិ កប្បេសិ
សត្តសតា តេ ភរិយា
កថំ នុ តេ តា ភវិស្សន្តិ ។

[៦៥០] បញ្ញាយិហិន្តិ ឯតា ទហរា
អញ្ញំបិ តា គមិស្សន្តិ
សគ្គញ្ច បត្ថយានោ
តេនាហំ បព្វជិស្សាមិ ។

[៦៤៧] (*អាឡារតាបស...*) *ពួកជនណា មានប្រាជ្ញា ជាពហុស្សូត ជាអ្នកគិតនូវហេតុដ៏ច្រើន ពួកជននោះ បុគ្គលគប្បីសេពគប់ បពិត្រព្រះរាជា ព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យ របស់អាត្មាភាពនិងនាគហើយ សូមព្រះអង្គធ្វើបុណ្យឲ្យច្រើន ។*

ចប់ សង្ខបាលជាតក ទី ៤ ។

ចុល្លសុតសោមជាតក

[៦៤៨] (*ព្រះបាទសុតសោម ត្រាស់ថា*) *ខ្ញុំប្រាប់អ្នកនិគម មិត្រ អាមាត្យនិងបរិស័ទឲ្យដឹងថា ស្កូវកើតលើក្បាលហើយ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំពេញចិត្តនឹងបព្វជ្ជា ។*

[៦៤៩] (*អាមាត្យម្នាក់ ក្រាបទូលថា*) *ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ព្រះឱង្ការ មិនចម្រើនដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ព្រះអង្គហាក់ដូចជាញ៉ាំងកូនសរ ឲ្យប្រហារត្រង់ដើមទ្រូង របស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ចុះស្រីស្នំរបស់ព្រះអង្គ ចំនួន ៧០០នាក់ ស្រីស្នំរបស់ព្រះអង្គទាំងនោះ នឹងទៅជាដូចម្តេច ។*

[៦៥០] (*ព្រះរាជា...*) *ស្រីស្នំក្មេងៗទាំងនេះ នឹងប្រាកដ (តាមអំពើរបស់ខ្លួនៗ) ឬក៏ស្រីស្នំទាំងនោះ នឹងទៅរកស្តេចដទៃ ឯខ្ញុំប្រាថ្នាបានសួគ៌ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំនឹងបួស ។*

[៦៤១] ទុល្លទ្ធំ មេ អាសិ សុតសោម
យស្ស តេ ហោមហំ មាតា
យំ មេ វិលបន្តិយា
អនបេក្ខោ បព្វជសិ ទេវ ។
ទុល្លទ្ធំ មេ អាសិ សុតសោម
យំ តំ អហំ វិជាយិស្សំ
យំ មេ វិលបន្តិយា
អនបេក្ខោ បព្វជសិ ទេវ ។
[៦៤២] កោ នាមេសោ ធម្មោ សុតសោម
កា ច នាម បព្វជ្ជា
យំ នោ អម្ហេ ជិណ្ណេ បហាយ
អនបេក្ខោ បព្វជសិ ទេវ ។
[៦៤៣] បុត្តាបិ តុយ្ហំ ពហវោ
ទហរា អប្បត្តយោព្វនា
មញ្ជូ តេបិ តំ អបស្សន្តា
មញ្ញេ ទុក្ខំ និគច្ឆន្តិ ។

[៦៥១] (ព្រះវររាជមាតា...) នៃសុតសោម ខ្ញុំបានអ្នកដោយកម្រណាស់ នៃព្រះសម្មតិទេព ព្រោះខ្ញុំជាមាតារបស់អ្នក កាលខ្ញុំកំពុងយំសោក អ្នកឥតមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យ(ចេញទៅ) បួស ។ នៃសុតសោម ខ្ញុំបានអ្នកដោយកម្រណាស់ នៃព្រះសម្មតិទេព ខ្ញុំបានប្រសូតអ្នកមក កាលខ្ញុំកំពុងយំសោក អ្នកឥតមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យ (ចេញទៅ) បួស ។

[៦៥២] (ព្រះវររាជបិតា...) នៃព្រះសម្មតិទេព នេះជាទំនៀមឈ្មោះអ្វី បព្វជ្ជា ឈ្មោះអ្វី នៃព្រះសម្មតិទេព ព្រោះអ្នកជាកូនរបស់យើង លះបង់នូវយើង ដែលជាមនុស្សចាស់ជរា ឥតអាឡោះអាល័យសោះ (ចេញទៅ) បួស ។

[៦៥៣] បុត្រនិងធីតា របស់អ្នកមានច្រើន ហើយនៅក្មេង មិនទាន់ដល់នូវវ័យ មានពាក្យពីរោះ យើងយល់ថា បុត្រនិងធីតាទាំងនោះកាលមិនឃើញអ្នក នឹងដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ។

២៦៩

ចត្តាលីសនិបាតេ បញ្ចមំ ចុល្លសុតសោមជាតកំ

[៦៨៤] បុត្តេហិ ច មេ ឯតេហិ
ទារេហិ អប្បត្តយោព្វនេហិ
មញ្ជូហិ សព្វេហិបិ តុម្ហេហិ
ចិរំបិ ឋត្វា វិនាភាវោ ។

[៦៨៥] ឆិន្នំ នុ តុយ្ហំ ហទយំ
អាទុ ករុណា ច នត្ថិ អម្ហេសុ
យំ នោ វិកន្ទន្តិយោ
អនបេក្ខោ បព្វជសិ ទេវ ។

[៦៨៦] ន ច មយ្ហំ ឆិន្នំ ហទយំ
អត្ថិ ករុណាបិ មយ្ហំ តុម្ហេសុ
សគ្គញ្ច បត្ថយមានោ
តេនាហំ បព្វជិស្សាមិ ។

[៦៨៧] ទុល្លទ្ធំ មេ អាសិ សុតសោម
យស្ស តេ អហំ ភរិយា
យំ មេ វិលបន្តិយា
អនបេក្ខោ បព្វជសិ ទេវ ។
ទុល្លទ្ធំ មេ អាសិ សុតសោម

ចត្តាលីសនិបាត ចុល្លសុតសោមជាតក ទី ៥

[៦៥៤] (ព្រះរាជា...) ការតាំងនៅអស់កាលយូរ ហើយព្រាត់ប្រាស ចាកបុត្រ និងជីតារបស់ខ្ញុំទាំងនុ៎ះ ដែលនៅក្មេងមិនទាន់ដល់នូវវ័យ មានពាក្យពីរោះផង ចាកសង្ខារទាំងពួងផង ចាក ព្រះអង្គផង (ជាសភាវៈទៀង) ។

[៦៥៥] (ស្រីស្នំទាំង ៧០០ នាក់...) ព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះអង្គកាត់ដាច់ហើយឬ ឬថាមិនមានសេចក្ដីករុណា ចំពោះពួកយើងទាំងឡាយទេ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ព្រះអង្គ (លះបង់) ពួកយើង ដែលកំពុងកន្ទក់កន្ទេញ ព្រះអង្គឥតមានសេចក្ដីអាឡោះអាល័យ (ចេញទៅ) បួស ។

[៦៥៦] (ព្រះរាជា...) ហឫទ័យរបស់យើងមិនបានកាត់ ទាំងសេចក្ដីករុណារបស់យើង ក៏នៅមានក្នុងពួកនាង តែយើងប្រាថ្នានូវឋានសួគ៌ ព្រោះហេតុនោះ បានជាយើងនឹងបួស ។

[៦៥៧] (អគ្គមហេសី...) បពិត្រព្រះអង្គ ទ្រង់ព្រះនាមសុតសោម (ទីអគ្គមហេសី) ឈ្មោះថាខ្ញុំម្ចាស់បានដោយកម្រ ខ្ញុំម្ចាស់ជាអគ្គមហេសីរបស់ព្រះអង្គ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព កាលខ្ញុំម្ចាស់កំពុងតែយំសោក ព្រះអង្គឥតមានសេចក្ដីអាឡោះអាល័យ (ចេញទៅ) បួស ។ បពិត្រព្រះអង្គ ទ្រង់ព្រះនាមសុតសោម (ទីអគ្គមហេសី) ឈ្មោះថាខ្ញុំម្ចាស់បានដោយកម្រ

យស្ស តេ អហំ ភរិយា
យំ មេ កុច្ឆិបដិសន្ធី
អនបេក្ខោ បព្វជសិ នេវ ។
បរិបក្កោ មេ គព្ភោ កុច្ឆិគតោ
យាវ នំ វិជាយាមិ
មាហំ ឯកា វិធវា
បច្ឆា ទុក្ខានិ អទ្ទក្ខឹ ។
[៦៥៨] បរិបក្កោ តេ គព្ភោ កុច្ឆិគតោ
ឥង្ឃ ត្វំ វិជាយស្សុ
បុត្តំ អនោមវណ្ណំ
តំ ហិត្វា បព្វជិស្សាមិ ។
[៦៥៩] មា ត្វំ ចន្ទេ រុទិ មា សោចិ
វនតិមិរមត្តក្ខិ
អារោហ វរបាសាទំ
អនបេក្ខោ អហំ គមិស្សាមិ ។
[៦៦០] កោ តំ អម្ម កោបេសិ
កឹ រោទសិ បេក្ខសិ ច មំ ពាឡ្ហំ

ខ្ញុំម្ចាស់ជាអគ្គមហេសីរបស់ព្រះអង្គ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ព្រះអង្គ(លះបង់) នូវបដិសន្ធិក្នុងផ្ទៃរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ឥតមានសេចក្ដីអាឡោះអាល័យ (ចេញទៅ) បួស ។ គភ៌ដែលតាំងនៅក្នុងផ្ទៃរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ចាស់ហើយ (សូមព្រះអង្គរង់ចាំ) ទម្រាំខ្ញុំម្ចាស់ប្រសូតគភ៌នោះសិន កុំឲ្យខ្ញុំម្ចាស់ជាស្ត្រីមេម៉ាយម្នាក់ឯងបានឃើញសេចក្ដីទុក្ខក្នុងកាលជាខាងក្រោយឡើយ ។

[៦៥៨] (ព្រះរាជា...) គភ៌ដែលតាំងនៅក្នុងផ្ទៃរបស់នាងចាស់ហើយណ្ហើយ នាងចូរប្រសូតបុត្រ ដែលមានសម្បុរ មិនថោកទាប (ដោយសួស្ដី) យើងនឹងលះបង់បុត្រ ហើយ(ចេញទៅ)បួស ។

[៦៥៩] ម្នាលនាងចន្ទាទេវី មានព្រះនេត្រស្មើដោយផ្កាកណ្ណិការក្ដំ នាងកុំយំ កុំសោកឡើយ ចូរឡើងកាន់ប្រាសាទដ៏ប្រសើរវិញចុះ យើងមិនមានសេចក្ដីអាឡោះអាល័យទេ នឹងចេញទៅ(បួស) ។

[៦៦០] (ព្រះរាជបុត្រច្បង...) បពិត្រព្រះមាតា បុគ្គលណាធ្វើឲ្យព្រះមាតាទ្រង់ព្រះក្រោធ ព្រះមាតាទ្រង់ ព្រះកន្សែងផងទ្រង់សម្លក់ចំពោះខ្ញុំយ៉ាងខ្លាំងផង តើព្រោះហេតុអ្វី

ចត្តាលីសនិបាតេ បញ្ចមំ ចុល្លសុតសោមជាតកំ

កំ អវជ្ឈំ ឃាតេមិ
ញាតីនំ ឧទិក្ខមានានំ ។

[៦៦១] នហិ សោ សក្កា ហន្តុំ
វិជិតាវី យោ មំ តាត កោបេសិ
បិតា តេ មំ តាត អវច
អនបេក្ខោ អហំ គមិស្សាមិ ។

[៦៦២] យោហំ បុព្វេ រថេន យាមិ ឧយ្យានំ
មត្តកុញ្ជរេ ច យោធេមិ
សុតសោមេ បព្វជិតេ
កថំ នុ ទានិ ករិស្សាមិ ។

[៦៦៣] មាតុ ច មេ រុទន្ត្យា
ជេដ្ឋស្ស ច ភាតុនោ អកាមស្ស
ហត្ថេបិ មេ គហិស្សំ
នហិ គច្ឆសិ សោ អកាមានំ ។

[៦៦៤] ឧដ្ឋេហិ ត្វំ ធាតិ
ឥមំ កុមារំ រមេហិ អញ្ញត្ថ

បណ្តាញាតិដែលកំពុងរមិលមើល ខ្ញុំសម្លាប់ញាតិណា ដែលជាមនុស្សដែលគេមិនគួរសម្លាប់ ។

[៦៦១] (ព្រះរាជមាតា...) ម្នាលកូន បុគ្គលណាជាអ្នកឈ្នះសង្គ្រាម ញ៉ាំងអញឲ្យក្រោធ បុគ្គលនោះ កូនឯងមិនអាចសម្លាប់បានទេ ម្នាលកូន ព្រះរាជបិតារបស់កូនឯង បានត្រាស់នឹងម្តាយថា យើងមិនមានសេចក្តីអាឡោះអាល័យទេ នឹងទៅ(បួស) ។

[៦៦២] (ព្រះរាជឱរសច្បង...) ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំទៅកាន់សួនឧទ្យានដោយរថ បានច្បាំងនឹងដំរីចុះប្រេងទាំងឡាយ កាលបើព្រះបិតាទ្រង់ព្រះនាមសុតសោម ទ្រង់ព្រះផ្នួសហើយ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំនឹងធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ។

[៦៦៣] (ព្រះរាជឱរសប្អូន...) កាលព្រះមាតារបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំកំពុងទ្រង់ព្រះកន្សែងផង កាលព្រះជេដ្ឋភាតានៃទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមិនប្រាថ្នា(នឹងឲ្យព្រះអង្គទ្រង់ព្រះផ្នួស)ផង ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងចាប់ព្រះហស្តរបស់ព្រះអង្គទុក កាលបើពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមិនចង់ឲ្យព្រះអង្គទ្រង់ផ្នួស ព្រះអង្គនឹងយាងទៅមិនបានទេ ។

[៦៦៤] (ព្រះបិតា...) ម្នាលមេនំ នាងចូរក្រោកឡើង (ចូរកាន់យកនូវកែវមណីនេះ) ហើយញ៉ាំងកុមារនេះឲ្យត្រេកអរក្នុងទីដទៃចុះ

មា មេ បរិបន្ថមកាសិ
សក្កំ មម បត្ថយានស្ស ។
[៦៦៥] យន្នូនិមំ ឧទេយ្យំ បកដ្ឋំ
កោ នុ មេ ឥមិនា អត្ថោ
សុតសោមេ បព្វជិតេ
កឹ នុ មេនំ ករិស្សាមិ ។
[៦៦៦] កោសោ ច តុយ្ហំ វិបុលោ
កោដ្ឋាគារញ្ច តុយ្ហំ បរិបូរំ
បឋវី ច តុយ្ហំ វិជិតា[១]
រមស្សុ មា បព្វជិ ទេវ ។
[៦៦៧] កោសោ ច មយ្ហំ វិបុលោ
កោដ្ឋាគារញ្ច មយ្ហំ បរិបូរំ
បឋវី ច មយ្ហំ វិជិតា
តំ ហិត្វា បព្វជិស្សាមិ ។
[៦៦៨] មយ្ហំបិ ធនំ បហូតំ
សង្ខ្យាតុំ នោបិ ទេវ សក្កោមិ
តំ តេ ទទាមិ សព្វម្បិ
រមស្សុ មា បព្វជិ ទេវ

១ ម. វិជិតាវិ ។

កាលបើអញកំពុងប្រាថ្នាឋានសួគ៌ កុំឲ្យកុមារនេះ ធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយដល់អញឡើយ ។

[៦៦៥] (ស្រីមេនំ...) ណ្ហើយចុះ អញនឹងថ្វាយនូវកែវមណីមានរស្មីល្អនេះទៅវិញចុះ កែវមណីនេះមានប្រយោជន៍អ្វី ដល់អញ កាលបើព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះនាមសុតសោម ព្រះទ្រង់ផ្នួសហើយ អញនឹងធ្វើកែវមណីនេះដូចម្តេច ។

[៦៦៦] (មហាសេនគុត្ត...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ឃ្លាំងតូចរបស់ព្រះអង្គពេញ ឃ្លាំងធំរបស់ព្រះអង្គពេញ ទាំងផែនដីព្រះអង្គក៏ទ្រង់ឈ្នះហើយ សូមព្រះអង្គទ្រង់រីករាយ សូមព្រះអង្គកុំទ្រង់ព្រះផ្នួស ។

[៦៦៧] (ព្រះរាជា...) ឃ្លាំងតូចរបស់ខ្ញុំក៏ពេញ ឃ្លាំងធំរបស់ខ្ញុំ ក៏ពេញ ទាំងផែនដី ខ្ញុំក៏បានឈ្នះហើយ ខ្ញុំនឹងលះបង់ នូវទ្រព្យទាំងនោះហើយទៅបួស ។

[៦៦៨] (កុលពន្ធនសេដ្ឋី...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ទ្រព្យរបស់ទូលព្រះបង្គំខ្ញុំមានច្រើន ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមិនអាចនឹងរាប់បាន ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងថ្វាយទ្រព្យទាំងនោះដល់ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់ត្រេកអរ សូមកុំទ្រង់ព្រះផ្នួស ។

ចត្តាលីសនិបាតេ បញ្ចមំ ចុល្លសុតសោមជាតកំ

[៦៦៩] ជានាមិ តេ ជនំ បហូតំ
កុលវឌ្ឍន បូជិតោ តយា ចស្មិ
សក្កញ្ច បត្ថយមានោ
តេនាហំ បព្វជិស្សាមិ ។
[៦៧០] ឧក្កណ្ឋិតោស្មិ ពាឡ្ហំ
អរតិ មំ សោមទត្ត អាវិសតិ
ពហុកា ហិ អន្តរាយា
អជ្ជេវាហំ បព្វជិស្សាមិ ។
[៦៧១] ឥទំ ច តុយ្ហំ រុចិតំ សុតសោម
អជ្ជេវ ទានិ ត្វំ បព្វជ
អហំបិ បព្វជិស្សាមិ
ន ឧស្សហេ តយា វិនា អហំ ឋាតុំ ។
[៦៧២] នហិ សក្កា បព្វជិតុំ នគរេ
នហិ បច្ចតិ ជនបទេ ច ។
[៦៧៣] សុតសោមេ បព្វជិតេ
កថន្នុ ទានិ ករិស្សាម ។
[៦៧៤] ឧបនិយ្យតិទំ មញ្ញេ
បរិត្តំ ឧទកំវ បង្កិរស្មិំ

[៦៦៩] (ព្រះរាជា...) ម្នាលកុលពន្ធនវឌ្ឍនៈ ខ្ញុំដឹងថាទ្រព្យរបស់អ្នកមានច្រើន អ្នកបូជាខ្ញុំហើយ ក៏ប៉ុន្តែ ខ្ញុំប្រាថ្នាឋានសួគ៌ ហេតុនោះ ខ្ញុំនឹងបួស ។

[៦៧០] ម្នាលសោមទត្ត ខ្ញុំជាអ្នកអផ្សុកយ៉ាងខ្លាំង សេចក្តីមិនត្រេកអរ (ក្នុងការគ្រប់គ្រងផ្ទះ) មកគ្របសង្កត់ខ្ញុំហើយ សេចក្តីអន្តរាយមានច្រើនណាស់ ខ្ញុំនឹងបួសក្នុងថ្ងៃនេះ មិនខាន ។

[៦៧១] (ព្រះកនិដ្ឋភាតាព្រះនាម សោមទត្ត...) បពិត្រព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមសុតសោម បព្វជ្ជាកម្មនេះ ព្រះអង្គទ្រង់ពេញព្រះទ័យហើយ ឥឡូវនេះសូមព្រះអង្គបួសក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ទាំងទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសោតទៀត ក៏នឹងបួសដែរ (ព្រោះ) ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បើវៀរចាកព្រះអង្គហើយ នឹងមិនអាចឋិតនៅបានទេ ។

[៦៧២] (ព្រះរាជា...) អ្នកឯងមិនអាចនឹងបួសបានទេ ព្រោះថា បុគ្គលនីមួយក្នុងនគរឬក្នុងជនបទ នឹងមិននាំគ្នាចម្អិនអាហារឡើយ ។

[៦៧៣] (មហាជន...) កាលបើព្រះបាទសុតសោមទ្រង់ព្រះផ្នួសហើយ តើឥឡូវនេះ ពួកយើងនឹងធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ។

[៦៧៤] (ព្រះរាជា...) យើងសម្គាល់ថា ជីវិតនេះ រមែងរីងស្ងួតទៅ ដូចទឹកដ៏តិច (ដែលគេដាក់) ក្នុងពាងធ្នុះ

ឯវំ សុបរិត្តកេ ជីវិតេ
ន ច បមជ្ជិតុំ ខណោ ។
ឧបនិយ្យតិទំ មញ្ញេ
បរិត្តំ ឧទកំវ ចង្កវារម្ហិ
ឯវំ សុបរិត្តកេ ជីវិតេ
អថ ពាលា បមជ្ជន្តិ ។
តេ វឌ្ឍយន្តិ និរយំ
តិរច្ឆានយោនិញ្ច បិត្តិវិសយញ្ច
តណ្ហាពន្ធនពទ្ធា
វឌ្ឍេន្តិ អសុរកាយំ ។
[៦៧៥] ឩហញ្ញតេ រជគ្គំ អវិទូរេ
បុប្ផកម្ហិ ច បាសាទេ
មញ្ញេ នោ កេសា ឆិន្នា
យសស្សិនោ ធម្មរាជស្ស ។
[៦៧៦] អយមស្ស បាសាទោ
សោវណ្ណបុប្ផមាល្យវីតិកិណ្ណោ
យ(១)ហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ឥត្ថាគារេហិ ។

១ ឱ. យម្ហិ ។

កាលបើជីវិតតិចយ៉ាងនេះ កាលនេះមិនមែនជាកាលគួរប្រមាទឡើយ ។ យើងសម្គាល់ថា ជីវិតនេះរមែងរីងស្ងួតទៅ ដូចទឹកដ៏តិចក្នុងពាងធ្នុះ កាលជីវិតតិចយ៉ាងនេះ កោតតែជនពាលទាំងឡាយប្រមាទ ។ ជនពាលទាំងនោះ រមែងញ៉ាំងនរកតិរច្ឆានកំណើត និងបេតវិស័យឲ្យចម្រើន ជាអ្នកជាប់ដោយគ្រឿងចងគឺតណ្ហា រមែងញ៉ាំងអសុរកាយឲ្យចម្រើន ។

[៦៧៥] (មហាជន...) គំនរធូលី ហុយឡើងក្នុងទីជិតបុប្ផកប្រាសាទ ពួកយើងសម្គាល់គំនរធូលីនោះថាជា ព្រះកេសាដែលព្រះធម្មរាជ ព្រះអង្គមានយស របស់យើងទ្រង់កាត់ហើយ ។

[៦៧៦] ព្រះរាជា ដែលពួកស្រីស្នំហែហមហើយ យាងទៅក្នុងប្រាសាទណា ប្រាសាទនេះ របស់ព្រះរាជានោះ ដ៏ដេរដាស ដោយផ្កាមាស និងកម្រងផ្កាផ្សេង ៗ ។

២៧១

ចត្តាលីសនិបាតេ បញ្ចមំ ចុល្លសុតសោមជាតកំ

អយមស្ស ទាសាទោ
សោវណ្ណបុប្ផមាល្យវីតិកិណ្ណោ
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ញាតិសង្ឃេន ។
ឥទមស្ស កូដាគារំ
សោវណ្ណបុប្ផមាល្យវីតិកិណ្ណំ
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ឥត្ថាគារេហិ ។
ឥទមស្ស កូដាគារំ
សោវណ្ណបុប្ផមាល្យវីតិកិណ្ណំ
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ញាតិសង្ឃេន ។
អយមស្ស អសោកវនិកា
សុបុប្ផិតា សព្វកាលិកា រម្មា
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ឥត្ថាគារេហិ ។

ព្រះរាជាដែលពួកព្រះញាតិហែហមហើយ យាងទៅក្នុងប្រាសាទណា ប្រាសាទនេះ របស់ព្រះរាជានោះដ៏ដេរដាសដោយផ្កាមាសនិងកម្រងផ្កាផ្សេងៗ ។ព្រះរាជាដែលពួកស្រីស្នំហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅក្នុងបន្ទប់សម្រាប់ផ្ទំណា បន្ទប់សម្រាប់ផ្ទំនេះ របស់ព្រះរាជានោះដ៏ដេរដាសដោយផ្កាមាសនិងកម្រងផ្កាផ្សេងៗ ។ព្រះរាជាដែលពួកញាតិហែហមហើយទ្រង់យាងទៅក្នុងបន្ទប់សម្រាប់ផ្ទំណា បន្ទប់សម្រាប់ផ្ទំនេះ របស់ព្រះរាជានោះ ដ៏ដេរដាសដោយផ្កាមាសនិងកម្រងផ្កាផ្សេងៗ ។ ព្រះរាជាដែលស្រីស្នំហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅក្នុងទីព្រៃឈើអសោកណា ទីព្រៃឈើអសោកនេះ របស់ព្រះរាជានោះ មានផ្ការីកល្អ សព្វៗ កាល គួរជាទីរីករាយចិត្ត ។

អយមស្ស អសោកវនិកា
សុបុប្ផិតា សព្វកាលិកា រម្មា
យហិមន្ទវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ញាតិសង្ឃេន ។
ឥទមស្ស ឧយ្យានំ
សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ រម្មំ
យហិមន្ទវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ឥត្ថាគារេហិ ។
ឥទមស្ស ឧយ្យានំ
សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ រម្មំ
យហិមន្ទវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ញាតិសង្ឃេន ។
ឥទមស្ស កណិការវនំ
សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ រម្មំ
យហិមន្ទវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ឥត្ថាគារេហិ ។

ព្រះរាជាដែលពួកញាតិហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅក្នុងទីព្រៃឈើអសោកណា ទីព្រៃឈើអសោកនេះ របស់ព្រះរាជានោះ មានផ្ការីកល្អសព្វៗកាល គួរជាទីរីករាយចិត្ត ។ ព្រះរាជាដែលពួកស្រីស្នំហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅក្នុងឱទ្យានណា ឱទ្យាននេះ របស់ព្រះរាជានោះ មានផ្ការីកល្អសព្វៗកាលគួរជាទីរីករាយចិត្ត ។ ព្រះរាជាដែលពួកញាតិហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅក្នុងឱទ្យានណា ឱទ្យាននេះ របស់ព្រះរាជានោះ មានផ្ការីកល្អសព្វៗ កាលគួរជាទីរីករាយចិត្ត ។ ព្រះរាជាដែលពួកស្រីស្នំហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅក្នុងព្រៃឈើកណិការណា ព្រៃឈើកណិការនេះ របស់ព្រះរាជានោះ មានផ្ការីកល្អសព្វៗកាល គួរជាទីរីករាយចិត្ត ។

២៧៣

ចត្តាលីសនិបាតេ បញ្ចមំ ចុល្លសុតសោមជាតកំ

ឥធមស្សុ កណិការវនំ
សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ រម្មំ
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ញាតិសង្ឃេន ។
ឥធមស្សុ ចាដលិវនំ
សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ រម្មំ
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ឥត្ថាគារេហិ ។
ឥធមស្សុ ចាដលិវនំ
សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ រម្មំ
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ញាតិសង្ឃេន ។
ឥធមស្សុ អម្ពវនំ
សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ រម្មំ
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ឥត្ថាគារេហិ ។

ព្រះរាជាដែលពួកញាតិហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅ ក្នុងព្រៃឈើកណិការណា ព្រៃឈើកណិការនេះរបស់ព្រះរាជានោះ មានផ្ការីកល្អ សព្វៗ កាល គួរជាទីរីករាយចិត្ត ។ ព្រះរាជាដែលពួកស្រីស្នំហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅ ក្នុងព្រៃប្រទៀងណា ព្រៃប្រទៀងនេះ របស់ព្រះរាជានោះ មានផ្ការីកល្អ សព្វ ៗ កាល គួរជាទីរីករាយចិត្ត ។ ព្រះរាជាដែលពួកញាតិហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅ ក្នុងព្រៃប្រទៀងណា ព្រៃប្រទៀងនេះ របស់ព្រះរាជានោះ មានផ្ការីកល្អសព្វ ៗ កាល គួរជាទីរីករាយចិត្ត ។ ព្រះរាជាដែលពួកស្រីស្នំហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅ ក្នុងព្រៃស្វាយណា ព្រៃស្វាយនេះ របស់ព្រះរាជានោះមានផ្ការីកល្អសព្វ ៗ កាល គួរជាទីរីករាយចិត្ត ។

ឥធមស្សុ អម្ពវនំ
សុបុប្ផិតំ សព្វកាលិកំ រម្មំ
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ញាតិសង្ឃេន ។
អយមស្សុ ចោក្ខរណី
សញ្ឆន្នា អណ្ឌជេហិ វីតិកិណ្ណា
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ឥត្ថាគារេហិ ។
អយមស្សុ ចោក្ខរណី
សញ្ឆន្នា អណ្ឌជេហិ វីតិកិណ្ណា
យហិមនុវិចរិ រាជា
បរិកិណ្ណោ ញាតិសង្ឃេន ។
[៦៧៧] រាជា ខោ[១] បព្វជិតោ សុតសោមោ
រជ្ជំ ឥមំ បហាត្វាន
កាសាយវត្ថវសនោ
នាគោវ ឯកកោ ចរតិ ។

១ ម. រាជា វោ ខោ ។

ព្រះរាជាដែលពួកញាតិហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅក្នុងព្រៃស្វាយណា ព្រៃស្វាយនេះ របស់ព្រះរាជានោះ មានផ្ការីកល្អសព្វៗកាល គួរជាទីរីករាយចិត្ត ។ ព្រះរាជាដែលពួកស្រីស្នំហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅក្នុងស្រះបោក្ខរណីណា ស្រះបោក្ខរណីនេះ របស់ព្រះរាជានោះ ដ៏ដេរដាស (ដោយផ្កាជលជាត និងផ្កាថលជាត) ដ៏កុះករដោយពួកអណ្ឌជៈ(គួរជាទីរីករាយចិត្ត) ។ ព្រះរាជាដែលពួកញាតិហែហមហើយ ទ្រង់យាងទៅក្នុងស្រះបោក្ខរណីណា ស្រះបោក្ខរណីនេះ របស់ព្រះរាជានោះ ដ៏ដេរដាស (ដោយផ្កាជលជាតនិងថលជាត) ដ៏កុះករដោយពួកអណ្ឌជៈ (គួរជាទីរីករាយចិត្ត) ។

[៦៧៧] ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមសុតសោម បានលះបង់រាជសម្បត្តិនេះហើយ ក៏ទ្រង់ព្រះផ្នួស ទ្រង់ព្រះពស្ត្រកាសាយៈ ស្តេចយាងទៅតែមួយព្រះអង្គឯង ដូចជាដំរីត្រាច់ទៅតែម្នាក់ឯង ។

ចត្តាលីសនិបាតេ បញ្ចមំ ចុល្លសុតសោមជាតកំ

[៦៧៨] មាស្សុ បុព្វេ រតិកីឡិតានិ
ហសិតានិ អនុស្សរិត្ថ
មា វោ កាមា ហនឹសុ
សុរម្មញ្ហិ សុទស្សនំ នគរំ ។
មេត្តចិត្តញ្ច ភាវេថ
អប្បមាណំ ទិវា ច រត្តោ ច
អថ គច្ឆិត្ថ ទេវបុរំ
អាវាសំ បុញ្ញកម្មិនន្តិ ។

ចុល្លសុតសោមជាតកំ បញ្ចមំ ។

តស្សុទ្ទានំ

សុវបណ្ឌិតជម្ពុក កុណ្ឌលិនោ
វរកញ្ញមលម្ពុសជាតកំ ច
បវរុត្តមសង្ខសិរីវ្ហយកោ
សុតសោមអរិន្ទមរាជវរោ ។

ចត្តាលីសនិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

ចត្តាលីសនិបាត ចុល្លសុតសោមជាតក ទី ៥

[៦៧៨] (ព្រះរាជា...) អ្នកទាំងឡាយកុំរឭកការលេងដោយសេចក្តីត្រេកអរ និងការសើចក្នុងកាលមុនឡើយ កាមទាំងឡាយកុំបៀតបៀនពួកអ្នកឡើយ នគរឈ្មោះសុទស្សនៈ ជាទីគួររីករាយ (អ្នកទាំងឡាយកុំរឭកឡើយ) ។ អ្នកទាំងឡាយ ចូរចម្រើនមេត្តចិត្ត រកប្រមាណមិនបាន ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ទើបពួកអ្នកនឹងទៅកាន់ទេពបុរី ដែលជាលំនៅពួកអ្នកមានបុញ្ញកម្ម ។

ចប់ ចុល្លសុតសោមជាតក ទី ៥ ។

ឧទ្ទាននៃចត្តាលីសនិបាតនោះគឺ

និយាយអំពីសេកជាអ្នកប្រាជ្ញ ឈ្មោះជម្ពុកៈ ១ ពួកព្រះរាជាមានកុណ្ឌល ១ ជាតកនាងអលម្ពុសា ជាកញ្ញាដ៏ប្រសើរ ១ នាគរាជមានសិរី ឈ្មោះសង្ខបាល ដ៏ប្រសើរ ១ អរិន្ទមរាជដ៏ប្រសើរ ព្រះនាមសុតសោម ១ ។

ចប់ ចត្តាលីសនិបាត ។

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

នវមោ ភាគោ

មាតិកា អង្កេ

បកិណ្ណកនិបាតេ	សាលិកេទារជាតកំ	បឋមំ	១
	ចន្ទកិន្នរជាតកំ	ទុតិយំ	៤
	មហាឧក្កុសជាតកំ	តតិយំ	៨
	ឧទ្ទាលកជាតកំ	ចតុត្ថំ	១៣
	ភិសជាតកំ	បញ្ចមំ	១៧
	សុរុចិជាតកំ	ឆដ្ឋំ	២៣
	បញ្ចុបោសថិកជាតកំ	សត្តមំ	២៧
	មហាមោរជាតកំ	អដ្ឋមំ	៣១
	តច្ចសូករជាតកំ	នវមំ	៣៦
	មហាវាណិជជាតកំ	ទសមំ	៤០
	សាធិនរាជជាតកំ	ឯកាទសមំ	៤៤
	ទសព្រាហ្មណជាតកំ	ទ្វាទសមំ	៤៨
	ភិក្ខាបរម្បរជាតកំ	តេរសមំ	៥៧

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

នវមភាគ

មាតិកា ទំព័រ

បកិណ្ណកនិបាត សាលិកេទារជាតក ទី ១ .... ១

ចន្ទកិន្នរជាតក " ២ .... ៤

មហាឧក្កុសជាតក " ៣ .... ៨

ឧទ្ទាលកជាតក " ៤ .... ១៣

ភិសជាតក " ៥ .... ១៧

សុរុចិជាតក " ៦ .... ២៣

បញ្ចុបោសថិកជាតក " ៧ .... ២៧

មហាមោរជាតក " ៨ .... ៣១

តច្ឆសូករជាតក " ៩ .... ៣៦

មហាវាណិជជាតក " ១០ .... ៤០

សាធិនរាជជាតក "១១ .... ៤៤

ទសព្រាហ្មណជាតក " ១២ .... ៤៨

ភិក្ខាបរម្បរជាតក "១៣ .... ៥៧

២៧៨

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា			អង្កេ

វីសតិនិបាតេ	មាតង្គជាតកំ	បឋមំ	៦២
	ចិត្តសម្ភូតជាតកំ	ទុតិយំ	៦៨
	សិវិរាជជាតកំ	តតិយំ	៧៤
	សិរីមន្ទជាតកំ	ចតុត្ថំ	៨០
	រោហនមិគជាតកំ	បញ្ចមំ	៨៨
	ហំសជាតកំ	ឆដ្ឋំ	៩៣
	សត្តិគុម្ពជាតកំ	សត្តមំ	៩៨
	ភល្លាតិយជាតកំ	អដ្ឋមំ	១០២
	សោមនស្សជាតកំ	នវមំ	១០៨
	ចម្បេយ្យជាតកំ	ទសមំ	១១៥
	មហាបលោភនជាតកំ	ឯកាទសមំ.....................	១២៥
	បញ្ចបណ្ឌិតជាតកំ	ទ្វាទសមំ.........................	១៣០
	ហត្ថិបាលជាតកំ	តេរសមំ.........................	១៣៥
	អយោឃរជាតកំ	ចុទ្ទសមំ.........................	១៤២

សន្លឹកច្រាប់មាតិកា

មាតិកា				ទំព័រ
វីសតិនិបាត	មាតង្គជាតក	ទី ១	....	៦២
	ចិត្តសម្ភូតជាតក	" ២	....	៦៨
	សិវិរាជជាតក	" ៣	....	៧៤
	សិរីមន្ទជាតក	" ៤	....	៨០
	រោហនមិគជាតក	" ៥	....	៨៨
	ហំសជាតក	" ៦	....	៩៣
	សត្តិគុម្ពជាតក	" ៧	....	៩៨
	ភល្លាតិយជាតក	" ៨	....	១០២
	សោមនស្សជាតក	" ៩	....	១០៨
	ចម្បេយ្យជាតក	" ១០	....	១១៥
	មហាបលោភនជាតក	" ១១	....	១២៥
	បញ្ចបណ្ឌិតជាតក	" ១២	....	១៣០
	ហត្ថិបាលជាតក	" ១៣	....	១៣៥
	អយោឃរជាតក	" ១៤	....	១៤២

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា			អង្កេ
តឹសនិបាតេ	*កឹឆន្ទជាតកំ*	*បឋមំ*	*១៤៩*
	កុម្ភជាតកំ	*ទុតិយំ*	*១៥៤*
	ជយទ្ទិសជាតកំ	*តតិយំ*	*១៦២*
	ឆទ្ទន្តជាតកំ	*ចតុត្ថំ*	*១៧១*
	សម្ភវជាតកំ	*បញ្ចមំ*	*១៨០*
	មហាកបិជាតកំ	*ឆដ្ឋំ*	*១៨៧*
	ទករក្ខសជាតកំ	*សត្តមំ*	*១៩៤*
	បណ្ឌរកជាតកំ	*អដ្ឋមំ*	*២០០*
	សម្ពុលាជាតកំ	*នវមំ*	*២០៨*
	គណ្ឌតិណ្ឌុកជាតកំ	*ទសមំ*	*២១៥*
ចត្តាលីសនិបាតេ	*តេសកុណជាតកំ*	*បឋមំ*	*២២៣*
	សរភង្គជាតកំ	*ទុតិយំ*	*២៣១*
	អលម្ពុសាជាតកំ	*តតិយំ*	*២៤៣*
	សង្ខបាលជាតកំ	*ចតុត្ថំ*	*២៥១*
	ចុល្លសុតសោមជាតកំ	*បញ្ចមំ*	*២៦៣*

សង្ខិតប្រាប់មាតិកា

មាតិកា				ទំព័រ
តឹសនិបាត	កឹឆន្ទជាតក	ទី	១	.... ១៤៩
	កុម្ភជាតក	"	២	.... ១៥៤
	ជយទ្ទិសជាតក	"	៣	.... ១៦២
	ឆទ្ទន្តជាតក	"	៤	.... ១៧១
	សម្ភវជាតក	"	៥	.... ១៨០
	មហាកបិជាតក	"	៦	.... ១៨៧
	ទករក្ខសជាតក	"	៧	.....................................១៩៤
	បណ្ឌរកជាតក	"	៨	.... ២០០
	សម្ពុលាជាតក	"	៩	.... ២០៨
	ភណ្ឌុតិណ្ឌុកជាតក	"	១០	.... ២១៥
ចត្តាលីសនិបាត	តេសកុណជាតក	ទី	១	.....................................២២៣
	សរភង្គជាតក	"	២	...................................២៣១
	អលម្ពុសាជាតក	"	៣	...................................២៤៣
	សង្ខបាលជាតក	"	៤	.... ២៥១
	ចុល្លសុតសោមជាតក	"	៥	...................................២៦៣